

De här avsedda egnahemmen synas emellertid icke med nödvändighet behöva utgöras av jordbrukslägenheter, utan även kunna bestå av bostadslägenheter. Icke minst med hänsyn till betydelsen av att fastare binda samman trupp förbanden med hemorten böra de egna hemmen förläggas till trakten av respektive truppförbands förläggningssorter (vid infanteriet inom respektive inskrivningsområden).

Man kan rimligtvis icke begära, att ovan angivna förmän skola komma det avgående underbefälet till del utan någon motprestation från dess sida. Med hänsyn härtill synes såsom villkor för åtnjutande av dessa förmän böra uppställas fordran på en väl vitsordad aktiv tjänstetid av viss minimilängd. Denna torde lämpligen böra sättas till 5 år. Ävenledes synes det icke vara annat än skäligt, att det på ifrågavarande sätt »jordavlönade» underbefälet i reserven är underkastat militär tjänstgöringsskyldighet. Denna skyldighet torde lämpligen böra bestämmas till fullgörande av en repetitionsövning årligen. Dock bör det vara medgivet att tjänstgöra motsvarande antal dagar under annan tid av året ävensom att under ett och samma år fullgöra två eller tre års tjänstgöringsskyldighet. Vid utträdet ur värnpliktsåldern bör tjänstgöringsskyldigheten upphöra.

Ett anställande av underbefäl i reserven enligt ovan angivna grunder skulle ur militär synpunkt medföra flera betydande fördelar. Sålunda skulle ifrågavarande manskaps tjänstbarhet kunna väl vidmakthållas, varigenom dess användbarhet vid mobilisering komme att i väsentlig mån ökas. Vidare skulle den särskilt under repetitionsövningarna knappa tillgången på underbefäl komma att erhålla ett välbehövt tillskott. Till följd av de förmän, som genom ifrågavarande anordning skulle bjudas manskapet, torde man slutligen kunna räkna med att volontärrekryteringen komme att befrämjas samt att det yngre underbefälet skulle visa större benägenhet än hittills att rekapitulera.

Förutom dessa rent militära fördelar skulle även betydande — kanske icke mindre viktiga — värden av ideell natur stå att vinna genom egnahemsrörelsens befrämjande, genom ökade möjligheter att uppfostra manskapet till sparsamhet och skötsamhet samt genom ett sammanknyttande av truppförbanden med bygden.

Med hänsyn till vad sålunda anförts, finner jag mig böra förorda, att åtgärder i ovan angivna riktning vidtagas för anställande av underbefäl i reserven. Av statsfinansiella skäl anser jag mig dock icke för närvarande kunna ifrågasätta anställande av sådant reservunderbefäl i någon större omfattning. Innan erfarenhet på området vunnits, torde försiktigheten även bjuda till en viss återhållsamhet. Jag finner mig därför böra begränsa mig till att förorda, att för ifrågavarande ändamål beräknas ett årligt belopp av högst 200,000 kronor.

Beträffande sättet för ifrågavarande anordnings genomförande i ena och andra avseendet torde man i huvudsak kunna följa de grunder, som härutinnan angivas uti en på mitt föranstaltande i ämnet upprättad promemoria, vilken torde få såsom bilaga 1 fogas vid statsrådsprotokollet.

L. Den fast anställda personalens rekrytering.

1. Manskap.

Försvars-
revisionen.

Försvarsrevisionen har uti sitt betänkande lämnat en utförlig framställning över vad som enligt dess uppfattning vore att åtgöra till åstadkommande av en i såväl kvalitativt som kvantitativt hänseende tillfredsställande manskapsrekrytering. Denna framställning torde i korthet kunna sammanfattas sålunda.

Grundförutsättningen för att ett på frivilligt åtagande uteslutande grundat rekryteringssätt skulle bliva fullt effektivt, vore, att anställningen medförde minst lika goda *ekonomiska förmåner* som dem, vilka erbjödes på den civila arbetsmarknaden. Då de löneförmåner, som enligt nu gällande bestämmelser tillkomme det fast anställda manskapet, fullt ut uppvägde dem, som erbjödes på det civila området, föreläge icke någon anledning att närmare ingå på frågan om dessa förmåner. Revisionen ansåge sig endast böra framhålla angelägenheten av en klok och förtänksam lönepolitik på förevarande område.

Benägenheten att välja ett yrke vore dock beroende icke blott av de förmåner, som till en början erbjödes, utan även på de möjligheter, som för framtiden ställdes i utsikt. De utvägar, som i nämnda hänseende närmast läge till hands, vore dels att meddela manskapet en så grundlig och omfattande utbildning, att det efter avgången från militärtjänsten kunde hava utsikt att erhålla goda och lämpliga platser, dels ock att åvägbringa en ordnad och lämpligt avvägd civilanställning för det uttjänta manskapet.

Vad beträffade manskapets *utbildning*, måste denna i första hand ordnas med hänsyn till de rent militära kraven. Detta uteslöte emellertid icke, att man, så långt tiden och omständigheterna i övrigt medgäve, sökte bibringa manskapet erforderliga kunskaper jämväl på andra, för det civila livet betydelsefulla områden. Vid rekryt- (vicekorpral-), korpral- och furirskolor kunde även enligt revisionens förslag endast lämnas jämförelsevis ringa plats för undervisning i icke militära ämnen, men förhållandena ställde sig annorlunda beträffande underofficersskolorna, vilka jämväl och i främsta rummet hade tillkommit för att höja underbefällets allmänbildning. Det vore möjligt, att dessa skolor behövde organiseras på annat sätt än hittills. För närvarande påginge sistnämnda skolor under en tid av omkring 10 månader, och vid utarbetandet av sitt förslag hade revisionen icke funnit sig böra föreslå någon ändring därutinnan, men det borde tagas under allvarligt övervägande, huruvida icke denna tid behövde väsentligen utökas. Mot införandet av en 2-årig underofficersskola, vilket föreslagits av särskilt tillkallade sakkunniga uti ett den 24 januari 1920 avgivet betänkande, hade revisionen för sin del icke någon erinran av principiell innebörd att framställa.

Vad anginge frågan om *civilanställning*, hade 1914 års senare riksdag med anledning av en i ämnet avlåten proposition medgivit, att till underlättande för volontärer, som efter rekapitulation tjänat minst 5 år, att erhålla civilanställning i statens verk finge utgå understöd, samt för ifrågasvarande ändamål anvisat å extra stat för år 1915 ett förslagsanslag av 20,000 kronor. Detta anslag hade sedermera beviljats med enahanda belopp för varje år. De sålunda vidtagna åtgärderna hade emellertid blivit skäligen betydelselösa. Anledningen härtill torde hava varit, att de meddelade bestämmelserna icke tillerkände den föregående militärtjänsten något som helst inflytande beträffande möjligheten att vid civilanställning bereda tillräckliga fördelar, utan endast avsåge att underlätta övergången från den militära till den civila tjänsten. Enligt revisionens uppfattning låge det i sakens natur, att grundförutsättningen för att civilanställningen överhuvudtaget skulle bliva av någon större betydelse för manskapsrekryteringen måste vara, dels att viss tids tjänstgöring vid krigsmakten skulle medföra viss företrädesrätt till civilanställning i statstjänst, och dels att den militära tjänstetiden skulle åtminstone delvis få tillgodoräknas vid tjänstårsberäkning uti den nya anställningen. Ett på denna förutsättning utarbetat betänkande och förslag angående beredande av civilanställning åt uttjänt manskap hade den 31 december 1918 avgivits av särskilt tillkallade sakkunniga och blivit överlämnat till revisionen. Med hänsyn till omfattningen av den revisionen förelagda uppgiften hade revisionen icke ansett sig kunna ingå i någon närmare prövning av nämnda förslag, och detta så mycket mindre som civilanställningsfrågan syntes kunna lösas fristående för sig utan samband med den nya försvarsorganisationen. Revisionen ansåge sig endast böra som sin mening framhålla, att ett beredande av civilanställning åt uttjänt manskap i den omfattning, de sakkunniga tänkt sig, med all säkerhet komme att möta synnerligen stora svårigheter icke blott med hänsyn till det jämförelsevis ringa antal platser, som stode till förfogande, utan jämväl och icke minst på grund av det motstånd, som från civila arbetssökandes sida komme att resas mot en dylik anordning. Enligt revisionens uppfattning syntes därför klokheten bjuda, att man på förevarande område framginge med en viss försiktighet och åtminstone till en början inskränkte sig till att söka bereda civilanställning åt sådant manskap, som med goda vitsord avslutat militärtjänst av minst fem års varaktighet. Huruvida civilanställning i denna mera inskränkta omfattning låte sig utan svårighet genomföra, kunde revisionen icke bedöma, men därest så vore möjligt, skulle det helt visst kraftigt bidraga till en i såväl kvantitativt som kvalitativt hänseende förbättrad manskapsrekrytering.

Ville man erhålla säkerhet för att de med manskapsrekryteringen hittills förenade svårigheterna skulle kunna övervinnas, torde dock ingen annan utväg stå öppen än att införa *lagstadgad rätt att bland de i tjänst varande värnpliktiga i och för fortsatt tjänstgöring såsom underbefäl uttaga det antal,*

som för organisationens upprätthållande funnes oundgängligen erforderligt. Revisionen hade emellertid ansett sig icke nu böra framställa förslag därom, utan syntes man böra avvakta, huru rekryteringsförhållandena efter den nya härordningens ikraftträdande komme att gestalta sig. Skulle det emellertid då visa sig, att det för organisationens upprätthållande erforderliga antalet volontärer icke kunde erhållas på frivillighetens väg, återstode icke någon annan utväg än att införa ovannämnda lagstadgade rätt till tvångsuttagning av värnpliktiga.

Generals-
kommissi-
onen.

Generalskommissionen har uti sitt yttrande över revisionens betänkande även gjort vissa uttalanden i fråga om manskapets rekrytering.

Med anslutning till vad som anförts i 1914 års proposition till ny härordning rörande *högre underofficersskolor*, nämligen att sådana skolor borde anordnas för att förbättra underbefälens — och därmed även underofficerrarnas — allmänbildning och militära duglighet, har nämnda kommission på grund av gjorda erfarenheter framhållit, att ifrågasvarande skolor — i den mån befälsstillgången vid armén medgäve — borde anordnas såsom 2-åriga kurser.

Vad beträffade *civilanställningsfrågan*, borde man enligt generalskommissionens uppfattning taga sikte på det äldre underbefälet, och detta icke endast med hänsyn till de militära intressena, utan även emedan det syntes vara angeläget, att manskap, vilket avginge efter flerårig, väl vitsordad tjänstgöring, bereddes en efter vederbörandes lämplighet och förtjänst avpassad och för den framtida utkomsten betryggande, civil anställning.

För säkerställande av det fast anställda underbefälens rekrytering måste lagstadgad rätt införas att bland de i tjänst varande värnpliktiga för fortsatt tjänstgöring såsom underbefäl uttaga erforderligt antal. En sådan *garantilag* hörde enligt kommissionens åsikt oupplösligen samman med en härordning, som i likhet med den av revisionen föreslagna räknade med en synnerligen kort utbildningstid för de värnpliktiga och nedbringade det fast anställda underbefälet till den för fredsutbildningen oundgängligen nödvändiga styrkan.

Svenska
underofficers-
förbundet.

Svenska underofficersförbundet har uti sitt yttrande över försvarsrevisionens betänkande beträffande frågan om rekrytering av det fast anställda manskapet bland annat anført följande.

Det vore numera allmänt erkänt, att huvudorsaken till den dåliga rekryteringen av det fast anställda manskapet till väsentlig del vore att finna i gjorda inskränkningar beträffande undervisning i icke militära ämnen uti arméns underbefäls- och underofficersskolor.

Reduceringen av underofficerskadern vid truppförbanden minskade befordringsutsikterna och komme därigenom att ytterligare försvåra underbefälens rekrytering. Revisionen hade icke föreslagit den ringaste positiva insats för att avhjälpa dessa svårigheter, utan i stället pekat på fördelarna av lika god lön som på den civila marknaden. Det vore uppenbart, att

under volontäranställningen bibringade kunskaper till nytta för blivande civil verksamhet måste vara väsentligt värdefullare än en tillfälligtvis god avlöning under anställningstiden. Den tid, ynglingen tjänade kronan, infölle vid en levnadsålder, som i civila livet användes för att skaffa sig yrkesbildning eller annan lärdom för skapandet av bättre levnadsbetingelser. Kunde icke motsvarande fördelar erhållas under militäranställningen, måste denna av en om sin framtid mån yngling ovillkorligen bliva betraktad som bortkastade år. Man måste sålunda inrikta sig på sådan teoretisk *utbildning*, som kunde vara dem till verkligt gagn efter slutad militäranställning, för att göra volontäranställningen mera eftersökt, detta naturligen utan åsidosättande av den erforderliga rent militära utbildningen och instruktörstjänsten. Den i nuvarande militära skolor meddelade »civila» teoretiska undervisningen saknade vidare samhörighet med motsvarande i skolor högre än folkskolan. Därigenom betraktades en militär examen i underbefälsskola som mindrevärdig. Det måste därför läggas större vikt vid att undervisningen i allmänbildande ämnen under militärtjänstgöringen så ordnades, att examen i underofficersskolan bleve fullt likställd med realskoleexamen, liksom ock att det manskap, som icke kunde beordras till denna skola, finge sin inhämtade kunskap i allmänbildande ämnen likställd med fordringarna för viss klass i allmänt läroverk (kommunal mellanskola).

Som ersättning för nuvarande system för manskapsrekryteringen, vilket vore alltför dyrbart, borde enligt förbundets åsikt anställas *befälselever* enligt i huvudsak följande grunder. Regementschef skulle årligen som befälselever anställa ett visst antal ynglingar, som genomgått folkskola. Efter 75 dagars provtjänstgöring skulle elev- och korpralsutbildning äga rum under en tid av omkring ett år, med skyldighet att efter avlagd korpralsexamen fullgöra 4 månaders trupptjänstgöring. Såsom korpral kunde sedermera befälseleven beordras till furirskola av 8 månaders varaktighet, med skyldighet att efter avlagd examen kvarstå i tjänst under ytterligare ett år. Efter omkring 3 $\frac{1}{2}$ års anställning kunde furir beordras till genomgående av 2-årig underofficersskola jämte särskilt anordnade kurser för att ernå realskolekompetens. Med genomgången underofficersskola skulle följa skyldighet att kvarstå i tjänst under ännu ett år. Med varje examen skulle följa obligatorisk befordran till motsvarande grad, nämligen korpral, furir och sergeant, efter tillgången på beställningar på stat eller över stat. Avlöning skulle utgå till befälselev i likhet med för värnpliktig under den s. k. provtjänstgöringen samt därefter med 100 % förhöjning. Korpral, furir och sergeant skulle erhålla korprals, furirs av 2. klass respektive 1. klass löneförmåner. Samtliga skolor skulle anordnas arméfördelningsvis vid infanteriet och i övrigt truppslagsvis med undantag för underofficersskolan, vilken skulle vara gemensam för hela armén. Ett så ordnat skolsystem skulle bliva ett verksamt medel att avlägsna den impopularitet, som vidlådde värvningssystemet. Genom att tillförsäkra landsbygdens manliga ungdom en möjlighet att erhålla en god humanistisk utbildning, mot-

svarande realskolekompetens, samtidigt som krigsorganisationens behov av befäl i stor utsträckning tillgodosåges, gäves en möjlighet för stora folklager i vårt land att ernå befälsställning. Systemet kunde vidare utbyggas i den omfattning, som krävdes för att tillfredsställa behovet av reservofficerare och det tvångsvis uttagna befälet bland värnpliktiga.

Chefen
för general-
staben.

I fråga om det fast anställda manskapets rekrytering har chefen för generalstaben anfört bland annat följande.

Under nuvarande ekonomiska och finansiella förhållanden vore det knappast möjligt att bestämma så höga *avlöningsförmåner* för det fast anställda manskapet, att en god rekrytering ensamt härigenom kunde anses betryggad. Det vore därför så mycket angelägnare att tillgripa åtgärder av annat slag för rekryteringens främjande.

Flertalet volontärer toge icke fast anställning för att vinna underofficersbefordran, d. v. s. för att därmed välja ett yrke, som tillförsäkrade dem en tryggad framtid, utan betraktade sin militärtjänst såsom en mera tillfällig anställning. Det måste därför läggas vikt uppå att ordna volontärernas *utbildning* och tjänstgöring på ett sådant sätt, att de volontärer, vilka icke erhöles underofficersbefordran, efter anställningens slut ägde förutsättningar att vinna en god utkomst vare sig i sitt förutvarande eller i ett nytt yrke. Särskilt borde härvid beaktas anställning i statens eller kommunernas tjänst, s. k. civilanställning. Den uppfostran till lydnad, punktlighet och pliktrohets, som bibringades manskapet och särskilt underbefälet under militärtjänsten, hade sedan gammalt och med rätta varit högt uppskattad i vårt land. Med den utveckling, folkundervisningen under senare tid nått, kunde den rent militära uppfostran icke längre försvara sin rangplats på den allmänna arbetsmarknaden, med mindre den även meddelade ett erforderligt och icke alltför ringa mått av allmänbildning. Den allmänbildning, som meddelades under anställningstiden, måste därför tillmätas stor betydelse, då det gällde att erhålla en god manskapsrekrytering. Utsikten att genom fast anställning vid krigsmakten nå ett ökat mått av för det allmänna livet betydelsefulla kunskaper skulle därför säkerligen främja rekryteringen. Den betydelse, som av frågan berörda personalgrupper själva tillmätte denna sak, framginge av underofficers- och furirförbundens yttranden över försvarsrevisionens betänkande.

I soldat- (vicekorpral-), korpral- och furirskolorna kunde av lätt insedda skäl undervisning i allmänbildande ämnen meddelas endast i ganska begränsad omfattning.

Vad beträffade det av nyssnämnda två personalförbund uttalade önskemålet att i underofficersskolan uppnå realskolekompetens, kunde detta icke förverkligas, med mindre undervisning i allmänbildande ämnen meddelades i så stor omfattning icke endast i sagda skola utan även i underbefäls- skolorna, att den militära utbildningen och tjänsten i övrigt i alltför hög grad åsidosattes. Det vore för övrigt icke säkert eller ens sannolikt, att

en ökning av underofficersskolan till 2-årig skulle medföra den förbättring av manskapsrekryteringen, som måste eftersträvas. Då det gällde att ordna underbefälens rekrytering och utbildning måste, såsom redan framhållits, hänsyn tagas därtill, att underofficerskåren rekryterades ur underbefälet. Volontärerna, enkannerligen underbefälet, hade dock även andra viktiga uppgifter att fylla i fråga om de värnpliktigas utbildning och tjänsten i övrigt vid truppförbanden än att utgöra en lämplig rekryteringskälla för underofficerskåren och kunde i detta hänseende icke fullt likställas med de underofficersvolontärer, vilka funnits före antagandet av 1901 års härordning. Såsom ett återupplivande av underofficersvolontärernas traditioner kunde man däremot betrakta den av chefen för generalstaben i skrivelse den 21 januari 1921 föreslagna »underofficersselevskolan». Denna skola, i vilken eleverna skulle antagas redan vid en ålder av 16—17 år, hade enligt förslaget till uppgift att meddela icke endast soldatutbildning utan även en ganska omfattande undervisning i allmänbildande ämnen. Fördelarna med en sådan förberedande skola *före* den egentliga militära anställningen vore i jämförelse med en 2-årig underofficersskola följande.

Den förberedande skolan vore mera lockande, emedan den vore förlagd till anställningens början och ej som den 2-åriga underofficersskolan till en mer eller mindre oviss framtid. Om ynglingar kunde börja militärtjänsten omedelbart eller kort tid efter avslutad folkskoleundervisning, bleve urvalet säkerligen bättre, än om anställningen skedde först vid en senare ålder, då de bättre elementen kanske redan bundit sig i andra yrken. Det vore i regel lättare att inhämta kunskaper i allmänbildande ämnen vid 16—18 års ålder än vid mognare år. Önskemålet att höja underbefälens allmänbildning och auktoritet tillgodosåges bättre genom en *förberedande* skola före utnämningen till underbefäl än genom en underofficersskola under de senare tjänsteåren, då eleverna redan under ett flertal år tjänstgjort såsom underbefäl. Det anseende, som de från den förberedande skolan utexaminerade eleverna kunde beräknas erhålla, komme att verka gynnsamt på manskapsrekryteringen i allmänhet. Sannolikheten talade för att till underofficerare i framtiden företrädesvis komme att befordras volontärer, vilka genomgått underofficersselevskolan. I så fall komme denna skola att främja underofficersrekryteringen. Ur ekonomisk synpunkt vore det också fördelaktigare att förlägga den huvudsakliga skoltiden till ett tidigare stadium, då ännu avlöning och övriga anspråk vore jämförelsevis låga, än att inrätta en skola för furirer. En dylik läroanstalt skulle vidare erbjuda möjligheter för sådana ynglingar, som på grund av ekonomiska skäl ej kunde genomgå en kommunal mellanskola, att inhämta ett högre mått av kunskaper, än som erhöles i folkskola. För många föräldrar erbjöde den därjämte den fördelen att kunna bereda deras söner tillfälle till en god uppfostran under de ofta svåra åren närmast efter avslutandet av folkskolestudierna. En synnerligen gynnsam erfarenhet från skolor av en typ, liknande den här avsedda, föreläge från skeppsgosse-

kåren. Då åtskilliga skäl sålunda talade för inrättande av en förberedande skola, borde en sådan anordnas.

Tillsvidare borde skolan endast avses för infanteriet. Det vore visserligen önskvärt, att skolan redan från början kunde göras tillgänglig även för ynglingar, vilka önskade vinna anställning vid specialtruppslagen. Innan erfarenhet vunnits rörande lämplig organisation, skulle det dock stöta på så stora svårigheter att ordna en för samtliga truppslag gemensam förberedande skola, att det syntes rådligast att till en början avse skolan allenast för infanteriet, som vore i största behov av förbättrad rekrytering.

Den föreslagna skolan borde benämnas *militära mellanskolan* närmast för att angiva dess samband med den kommunala mellanskolan i fråga om det mått av kunskaper, som i densamma meddelades. Att fullt jämställa den förra med vissa klasser i den senare syntes dock icke vara lämpligt. Den militära mellanskolan borde i vissa fall meddela undervisning utöver vad som i den kommunala mellanskolan vore föreskrivet, men kunde i andra ämnen icke nå upp till dennas kurser. En i större utsträckning genomförd överensstämmelse syntes ej heller vara behövlig, emedan eleverna i militära mellanskolan efter tjänstetidens slut i regel nått den ålder (minst 22 år), att de knappast kunde fortsätta studierna i en kommunal mellanskola, och emedan genomgång av den militära mellanskolan i alla händelser i vederbörliga författningar samt i villkoren för beviljandet av koncession för vissa företag syntes kunna likställas med kommunal mellanskola såsom fullgod kompetens för erhållandet av vissa befattningar.

Åldern för inträde i skolan borde sättas så hög, att även de yngsta eleverna omedelbart efter skolans slut kunde vinna anställning som volontärer. Elevernas antal borde tillsvidare begränsas till 200 per årskurs. Därest skolan visade sig fylla sitt ändamål, kunde antalet framdeles ökas. I varje fall kunde skolan icke ensam rekrytera underbefälsgraderna, utan avsåge allenast att tillföra volontärrekryteringen ett antal goda element. Underbefälet komme därför att bestå dels av f. d. elever i militära mellanskolan och dels av på hittills vanligt sätt anställda volontärer. Den olikhet i fråga om rekryteringsgrunder, som sålunda komme att finnas, behövde icke medföra några olägenheter, enär redan korpral-(konstapel-)skolan bleve gemensam. Det vore dock sannolikt, att de f. d. militärskoleeleverna med sin större bildning och sin från tidigare år meddelade strängare militära uppfostran komme att inverka på de övriga volontärerna i god riktning.

Det kunskapsmått, som meddelades i olika folkskolor, vore ännu så ojämnt, att en inträdesprövning till den militära mellanskolan vore behövlig. Fordringarna för inträde i den militära mellanskolan borde icke sättas lägre än för kommunal mellanskola.

Utöver den kommunala mellanskolans ämnen borde undervisning meddelas i bokhålleri, maskinskrivning och varukännedom. För vissa ämnen borde företrädesvis avses civila lärare. I anledning härav borde skolan förläggas till stad, där kvalificerade timplärare kunde erhållas.

Enligt den vid förenämnda förslag fogade planen skulle skolan organiseras å stab och två kompanier. Vid densamma skulle anställas, förutom under viss tid till skolans stat transporterad militär personal, en av Kungl. Maj:t förordnad studierektor, ett antal civila lärare samt erforderlig förvaltningspersonal. Skolan skulle vara 2-årig. Årligen skulle fullgöras en vinter- och en sommarperiod, den förra av en varaktighet av 9 månader med undervisning i såväl allmänbildande som militära ämnen samt den senare, omfattande en tid av 3 månader, uteslutande ägnad åt militär utbildning. Eleverna skulle åtnjuta förutom underhåll in natura dagavlöning under 1. årets kurs med 25 öre och under 2. årets kurs med 50 öre. Efter genomgången skola skulle eleverna vara skyldiga att söka inträde som volontärer vid infanteriregemente och i regel omedelbart beordras till underbefälsskola. Kostnaderna för den sålunda föreslagna skolan beräknades årligen uppgå till omkring 528,000 kronor.

Därest en sådan skola anordnades, kunde antalet meniga volontärer minskas med det antal elever, som årligen överginge till regementena. Med hänsyn till att antalet meniga volontärer beräknats jämförelsevis lågt och att ingen erfarenhet funnes om den militära mellanskolans förmåga att rekrytera underbefälsgraderna, borde under de första åren från och med 2. året icke räknas med mer än 100 som volontärer årligen anställda f. d. mellanskoleelever. För 100 volontärer beräknade kostnader vore 115,480 kronor.

Det syntes vara mindre lämpligt att i staten för de olika regementena bestämma ett minskat antal volontärer, enär på vissa håll antalet kunde fyllas men däremot kanske ej på andra. Där vakanser funnes, borde således dessa användas till ett sammanlagt antal av 100. Därest en reglering bleve nödvändig på grund av stort tillöpp av volontärer vid alla truppförband, borde fastställande av det nödvändiga antalet vakanser ske i kommandoväg.

Om en militär skola av sålunda föreslagen art komme till stånd för samtliga truppslag, syntes en 2-årig underofficersskola icke böra ifrågasättas. Däremot borde skolor av ungefär de nuvarande underofficersskolornas karaktär fortfarande anordnas, varjämte vissa kurser kunde befinnas önskvärda för höjande av allmänbildningen hos sådant manskap, som icke genomgått den militära mellanskolan.

Vad vidare anginge frågan om *civilanställning* för uttjänt manskap, vore det av avgörande betydelse, att frågan löstes på sådant sätt, att underbefäl, som med goda vitsord avginge efter längre tjänstetid (6 år och därutöver), bereddes *förmånlig* civilanställning i statens (av staten koncessionerade) verk och inrättningar.

Civila verk och inrättningar måste i längden bliva bättre betjänta av att i sin tjänst övertaga inom krigsmakten under flera år prövad, utbildad och disciplinerad personal än att anställa oprövad personal, synnerligast om denna endast hade folkskoleutbildning. Därför borde vägen till an-

ställning i lägre befattningar i statens (av staten koncessionerade) verk och inrättningar i möjligaste mån gå genom fast anställning vid krigsmakten. I varje fall borde väl vitsordade militära aspiranter beredas bestämda fördelar framför civila sökande. Det kunde ingalunda vara rättvist, att volontärer, som tjänstgjort 6 år eller mera i statens tjänst, skulle jämföras med unga män, vilka icke fullgjort någon motsvarande tjänstgöring. F. d. fast anställda borde ävenledes i viss utsträckning få tillgodoräkna sig den militära tjänstetiden vid tjänsteårsberäkning uti den nya anställningen.

Departementsschefen.

Såsom framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen, har frågan angående rekryteringen av det fast anställda manskapet såväl uti försvarsrevisionens betänkande och yttranden över detsamma som av chefen för generalstaben ägnats en synnerligen ingående uppmärksamhet. Det är ock i hög grad önskvärt, att denna fråga bringas till en sådan lösning, att icke blott det beräknade antalet manskapsbeställningar städse kan hållas fulltaligt, utan även ett dugligt och sina uppgifter väl vuxet underbefäl kan erhållas.

De åtgärder i detta syfte, som blivit föreslagna, synas med hänsyn till sina utgångspunkter vara av tvenne olika slag. Å ena sidan utgår man från det nuvarande volontärsystemet och söker att på dess grund utvinna bästa möjliga resultat, å andra sidan föreslår man nya rekryteringssystem, grundade på andra metoder än de nu tillämpade.

Vad då först beträffar *med nuvarande rekryteringssystem sammanhängande åtgärder*, röra dessa sig huvudsakligen om manskapets avlöningsförmåner, dess utbildning och beredandet av civilianställning vid tjänstetidens slut.

Någon ökning av manskapets nu utgående avlöningsförmåner kan av kostnadsskäl icke ske. En sådan ökning har icke heller blivit ifrågasatt vare sig av försvarsrevisionen, de militära myndigheterna eller underofficers- och furirförbunden.

Däremot synas sådana åtgärder, som avse en förbättrad manskapsutbildning, vara värda desto större uppmärksamhet. Enligt revisionens förslag skulle denna utbildning, i likhet med vad nu är fallet, äga rum dels uti rekryt- (vice korpral-), korpral- och furirskolor och dels uti underofficersskola. Förstnämnda tre skolor kunde enligt sagda förslag beräknas vid infanteriet få en varaktighet av sammanlagt omkring 18 månader, underofficersskolan åter omkring 10 månader, med bortseende i båda fallen från den under tjänstgöring vid trupp pågående utbildningen. Då, såsom revisionen framhållit, utbildningen vid ifrågavarande skolor främst måste taga sikte på de militära kraven, är det uppenbart, att undervisningen i icke militära ämnen på denna korta tid icke kan erhålla en ur rekryteringssynpunkt önskvärd omfattning. På sätt chefen för generalstaben och jämväl underofficersförbundet betonat, synes det emellertid vara ett huvudvillkor för erhållande av en god rekrytering, att ifrågavarande skolor så ordnas, att de erhålla karaktären av värdefulla utbildningsanstalter för verksamheten i det

allmänna livet. Även om den militära fostran, som bibringas manskapet uti dessa skolor, i enlighet med vad chefen för generalstaben framhållit, jämväl ur angivna synpunkt måste skattas synnerligen högt, är det dock nödvändigt, att viss, icke alltför knappt tillmätt tid anslås för den icke militära undervisningen. Denna särskilda undervisning synes i enlighet med revisionens uppfattning huvudsakligen böra förläggas till sekundofficersskolan. Ehuru det därför skulle vara synnerligen önskvärt att helt kunna tillmötesgå det från skilda håll framställda önskemålet om en 2-årig sådan skola, anser jag mig dock icke nu böra ifrågasätta detta. Med hänsyn till den av mig föreslagna anordningen för de värnpliktigas tjänstgöring blir det emellertid möjligt att betydligt bättre tillgodose den här avsedda skolan än enligt revisionens förslag. Skolan kan nämligen, utan att ökning av underbefälskadern behöver ske, pågå från mitten eller slutet av oktober månad ena året under hela nästföljande år ända till början av rekrytskolan för flertalet värnpliktiga därpå följande år. Skolan erhåller på så sätt en varaktighet av omkring 16 månader i stället för de av revisionen avsedda 10. Då det värnpliktiga linjemanskapet vid kavalleriet förutsättes påbörja rekrytskolan på hösten, kunna emellertid vid detta truppslag elever endast i begränsad omfattning beordras till skolan under det sista vinterhalvåret. Beträffande omfattningen av den undervisning, som skulle meddelas i denna skola, torde densamma här icke behöva närmare beröras. Dock torde böra framhållas, att det ur kostnadssynpunkt för närvarande icke synes vara möjligt att för undervisningen i vissa ämnen, t. ex. språk, anställa civil lärarpersonal.

Vad vidare angår de lägre manskapsskolorna (rekryt-, korpral- och furirskolorna), hava, såsom i det föregående omförmälts, dessa tänkts anordnade efter i huvudsak samma grunder som enligt revisionens förslag. På grund av den avkortning i den av revisionen föreslagna utbildningstiden för värnpliktiga, varmed räknas uti den av mig föreslagna organisationen, kan dock i allmänhet åt dessa skolor givas en längre varaktighet än enligt nämnda förslag. På den grund kan ock uti ifrågavarande skolor beredas större utrymme åt undervisningen i allmänbildande ämnen, än revisionens förslag skulle medgiva, ett önskemål, som blivit särskilt framhållet av Svenska furirförbundet. Det är icke heller uteslutet, att ytterligare förbättringar kunna, åtminstone vid vissa truppslag, vinnas genom en annan läggning av ifrågavarande skolor än den här förutsatta, t. ex. genom att låta rekrytskolan pågå även under repetitionsövningarna, genom en sammanslagning av korpral- och furirskolorna till en skola o. s. v., allt åtgärder, som det torde tillkomma de militära myndigheterna att vidtaga på för ändamålet lämpligaste sätt.

Svenska underofficersförbundet har såsom ett önskemål framhållit, att underbefälsutbildningen bör så ordnas, att avlagd examen i underofficersskolan kan motsvara realskolekompetens. Ett tillgodoseende av detta i

och för sig behjärtansvärda önskemål skulle emellertid kräva en väsentligt utökad underbefälsutbildning samt medföra avsevärda kostnader. Under nuvarande förhållanden finner jag det därför icke möjligt att realisera ifrågakvarande önskemål.

Man torde hava anledning att förvänta, att de av mig föreslagna åtgärderna till förbättrande av manskapets utbildning skola vara ägnade att underlätta beredandet av civilanställning åt uttjänt manskap vid armén. För civilanställningsfrågans lösning är dock, som chefen för generalstaben framhållit, av avgörande betydelse, att underbefäl, som med goda vitsord avgå efter längre tjänstetid, beredas förmånlig civilanställning i statens (av staten koncessionerade) verk och inrättningar. Detta spörsmål kan emellertid, i enlighet med vad revisionen uttalat, lösas fristående för sig utan samband med försvarsorganisationen.

Vad därefter angår sådana åtgärder till förbättrande av manskapsrekryteringen, som grunda sig på *andra rekryteringsmetoder* än de nu tillämpade, synas hit kunna hänföras dels chefens för generalstaben förslag angående upprättandet av en militär mellanskola, dels Svenska underofficersförbundets förslag angående anställande av s. k. befälselever och dels den av revisionen berörda rätten till tvångsuttagning bland värnpliktiga.

Den militära mellanskolan skulle, som chefen för generalstaben framhållit, helt visst medföra mycket stora fördelar. Manskapsrekryteringen torde emellertid icke uteslutande kunna grundas på ett dylikt system, då detta skulle bliva förenat med alltför stora kostnader. Därest åter nämnda system tillämpades vid sidan av det nuvarande volontärsystemet och det fast anställda underbefälet således komme att rekryteras efter tvenne olika grunder, kunde härav lätt uppstå en skadlig dualism inom underbefäls- och måhända även sekundofficersgraderna, varjämte tillströmningen av rekryter på den nu tillämpade anställningsvägen sannolikt skulle minskas. Då därtill upprättandet av skolan i fråga, även i den av chefen för generalstaben föreslagna begränsade omfattning, skulle medföra avsevärt ökade kostnader, torde åtminstone tillsvidare därmed böra anstå.

Svenska underofficersförbundets förslag om anställandet av s. k. befälselever synes utgå ifrån, att ynglingar skulle finna med sin fördel förenligt att för vinnande av realskolekompetensen mot väsentligt lägre avlöningsförmåner än de nuvarande underkasta sig en så lång anställning som under närmare sju år. Även om nämnda kompetens skulle stå att vinna, torde man emellertid hava all anledning betvivla, att den föreslagna anordningen skulle erbjuda någon som helst säkerhet för en tillfredsställande manskapsrekrytering. En påtaglig följd av densamma skulle dessutom förvisso bliva, att det nuvarande underbefälets (främst furirernas) ställning skulle väsentligt försämrast, förutom i avlöningshänseende, även därigenom att rätten för underbefälet att kvarstå i tjänst bleve starkt begränsad. I stort sett synes förslaget i fråga snarare leda till en reformering av den allmänna undervisningen i militär riktning än till en lösning av manskapets

rekryteringsfråga. Av nu anförda skäl synes detta förslag icke böra för-
anleda någon åtgärd.

Vad slutligen angår rätten till tvångsuttagning bland de värnpliktiga
för organisationens upprätthållande, torde en sådan utväg, som revisionen
framhållit, böra betraktas som en nödfallsåtgärd. I det längsta torde man
av naturliga skäl böra fasthålla vid frivilligheten som grund för volon-
tärrekryteringen. Med hänsyn härtill har jag i förslaget till ny värnplikts-
lag inryckt bestämmelser, som giva chef vid avdelning av krigsmakten rätt
att med värnpliktig träffa frivilligt avtal om kvarblivande i tjänst mot åt-
njutande av volontärs avlöningsförmåner, till ett antal, motsvarande antalet
vakanser inom manskapsbeställningarna vid avdelningen i fråga. Ehuru
nämnda bestämmelser sålunda icke kunna betraktas såsom någon garanti-
lag, synes de dock vara ägnade att bidra till organisationens upprätt-
hållande.

Som i det följande närmare omförmäles, finner jag mig böra föreslå
uppförande av vissa studiestipendier för underbefäl och sekundofficerare i
syfte att för dem möjliggöra befordran till officer. Härigenom ävensom
genom den ställning, sekundofficerarna föreslås erhålla, torde ett gynnsamt in-
flytande å manskapets rekrytering komma att utövas. Även de åtgärder
för främjande av egnahemsbildning för ur aktiv tjänst avgående under-
befäl, varom jag i det föregående (sid. 298) uttalat mig, torde komma att
verka i angivna riktning.

Av vad sålunda anförts rörande frågan om manskapets rekrytering torde
hava framgått, att — huvudsakligen av kostnadsskäl — flera av de för-
slag, som härutinnan blivit från skilda håll framställda, icke kunnat vinna
det beaktande, som i och för sig varit önskvärt. De åtgärder, som av
mig blivit föreslagna, hava främst till syfte att inom en rimlig kostnads-
ram bereda vidgat utrymme för manskapets utbildning till nytta för den
militära tjänsten och till gagn för manskapets framtida verksamhet jämväl
uti andra än militära befattningar. Detta synes även enligt rådande upp-
fattning vara det väsentliga i denna fråga, om ock önskemålen gå utöver
vad jag funnit mig böra föreslå. Man torde ock hava anledning förvänta,
att de av mig nu förordade åtgärderna skola visa sig ägnade att i väsent-
lig mån förbättra och underlätta manskapsrekryteringen.

2. Sekundofficerare.

Försvarsrevisionen har beträffande frågan om rekryteringen av under-
officerskåren bland annat anført, att någon svårighet att fylla uppstående
vakanser hittills icke yppat sig och ej heller för framtiden syntes komma
att möta. Det vore emellertid tydligen av stor vikt, att rekryteringen av
underofficerskåren också bleve den bästa möjliga. Härutinnan syntes för-
hållandena för närvarande icke vara fullt tillfredsställande. Sakkunniga
för avgivande av förslag angående underbefäls befordran till officer och
reservofficer hade uti sitt ovannämnda den 24 januari 1920 avgivna be-

tänkande framhållit, att vissa svårigheter att upprätthålla underofficerskårens hittillsvarande ställning inom arméorganisationen börjat uppstå på grund av förändrade rekryteringsförhållanden och försämrade volontärutbildning, samt att kraftiga åtgärder borde vidtagas för att betrygga kårens framtida rekrytering. Samtliga de underofficerskårer, som vid en av Svenska underofficersförbundet föranstaltad utredning yttrat sig i ämnet, hade med styrka framhållit, att den ojämförligt viktigaste frågan för den svenska underofficerskårens fortbestående vore en grundlig utbildning icke endast i militärt avseende utan kanske i ännu högre grad i allmänbildande syfte. Även revisionen hölle för sin del före, att en god och i möjligaste mån omfattande utbildning utgjorde det bästa medlet att befämja underofficerskårens såväl allmänna ställning som rekrytering. Vid uppgörandet av sitt förslag hade revisionen jämväl utgått från att de enligt 1914 års härordningsbeslut för de särskilda truppslagen inrättade gemensamma underofficersskolorna allt fortfarande skulle bibehållas. Att redan nu, innan man sett, huru den nya arméorganisationen komme att i förevarande hänseende verka, framlägga förslag om inrättande av ytterligare skolor eller utbildningskurser för att förbättra underofficerskårens rekrytering, ansåge revisionen icke lämpligt. Den nya löneregleringen komme sannolikt jämväl att väsentligt bidra till undanröjande av de svårigheter, som under de senare åren mött för en fullgod underofficersrekrytering.

*Svenska
underofficers-
förbundet.*

Svenska underofficersförbundets synpunkter beträffande utbildningsfrågan och dess inflytande på nuvarande manskaps- och underofficersrekrytering hava redan återgivits i samband med frågan om manskapsrekryteringen. Dess yttrande angående tjänsteställnings- och befodringsfrågan har av mig upptagits till behandling i annat sammanhang. Här torde endast böra framhållas, att det enligt underofficersförbundets uppfattning vore av stor vikt för underofficerskåren, att densamma tillförsäkrades inflytande över befodringsfrågor inom kåren.

*Chefen för
general-
staben.*

Chefen för generalstaben har i förevarande avseende erinrat, att underofficerskåren jämväl under krisåren utan särskilda åtgärder kunnat hållas fulltalig. Även i framtiden syntes det icke komma att vålla några svårigheter att upprätthålla underofficerskårens numerär. Detsamma kunde emellertid icke utan vidare sägas om rekryteringens kvalitet, emedan denna fortfarande som hittills bleve beroende av beskaffenheten av underbefälet, från vilket kåren rekryterades. De åtgärder, vilka ansåges erforderliga för att förbättra underofficerskårens rekrytering, borde därför i främsta rummet inriktas på en tillfredsställande rekrytering och utbildning av underbefälet. Kunde detta mål nås, komme även underofficerskårens rekrytering att förbättras.

Vad beträffade underofficersförbundets önskemål angående inflytande över befodringsfrågor inom kåren, syntes enligt chefens för generalstaben uppfattning ett medgivande för de särskilda underofficerskårerna att yttra sig vid tillsättandet av lägsta underofficersgraden kunna bidra till en god rekrytering av desamma.

Även om sekundofficerskåren framdeles, liksom hittills underofficerskåren, utan svårighet kan hållas fulltalig, synes det mig dock vara av största vikt, att dess rekrytering hålles på en kvalitativt hög ståndpunkt. De krav på förbättrad utbildning, som i sådant syfte blivit framställda, har jag därför, såsom av det föregående framgår, sökt tillgodose i den utsträckning, som ur kostnadssynpunkt befunnits tillrädligt.

Departementschefen.

I enlighet med det av Svenska underofficersförbundet uttalade och av chefen för generalstaben tillstyrkta önskemålet torde de särskilda sekundofficerskårerna böra tillförsäkras viss yttranderätt i befordringsfrågor inom respektive kårer. Denna anordning i förening med de förändringar i avseende å ifrågavarande personalgrupps tjänsteställning, som blivit av mig i annat sammanhang (sid. 159) föreslagna, torde vara ägnad att befrämja en god rekrytering av sekundofficerarna.

För säkerställande av sekundofficersrekryteringen vid i Boden förlagda truppförband anser jag mig, såsom i det följande (sid. 328) omförmäles, böra föreslå vidtagande av vissa särskilda åtgärder.

3. Underbefäls och sekundofficerares befordran till officerare och reservofficerare.

Enligt gällande bestämmelser fordras för att erhålla beställning som *officer på aktiv stat* att hava såsom officersaspirant genomgått föreskriven utbildning samt därefter vid krigsskolan avlagt godkänd officersexamen.

Nuvarande bestämmelser ang. officerskårens rekrytering.

För att bli antagen till officersaspirant fordras, förutom viss kroppsbeskaffenhet och ålder samt lämplighet för officersanställning, att hava avlagt studentexamen på real- eller lattingymnasiet.

Utbildning till officer omfattar:

a) soldatutbildning under tjänstgöring såsom vapenför student från senare delen av juni till slutet av repetitionsövningarna första utbildningsåret;

b) fortsatt soldatutbildning och utbildning till underbefäl i särskilda truppslagsvis anordnade skolor (övningsavdelningar), vilka taga sin början första utbildningsåret efter ovannämnda repetitionsövningars slut och pågå till våren eller sommaren andra utbildningsåret;

c) tjänstgöring såsom underbefäl vid eget truppförband under andra utbildningsåret: för officersaspiranter vid samtliga truppslag utom infanteriet från slutet av ovan under b) nämnd utbildning till slutet av repetitionsövningarna och för officersaspiranter vid infanteriet dels under senare delen av de värnpliktigas första tjänstgöring, då ett uppehåll i den under b) nämnda tjänstgöringen äger rum, och dels under repetitionsövningarna;

d) officerskurs vid krigsskolan, vilken tager sin början andra utbildningsåret efter repetitionsövningarnas slut och pågår till slutet av tredje utbildningsåret, samt

e) tjänstgöring såsom underbefäl vid eget truppförband under repetitionsövningarna tredje utbildningsåret, då ett uppehåll i krigsskolans officerskurs (vapenövningsuppehållet) äger rum.

Konstituering till fänrik plägar äga rum på hösten under tredje utbildningsåret. Officersbeställning vinnes alltså omkring 2 $\frac{1}{2}$ år efter avlagd studentexamen.

Enligt gällande bestämmelser kan officersbeställning nås även på en annan väg än den ovan angivna. I vederbörligt tjänstgöringsreglemente stadgas nämligen, att till fänrik kan även föreslås den, som i 6 år varit i tjänstgöring såsom underofficer, därav minst 2 år såsom fanjunkare (styckjunkare, förvaltare), samt ådagalagt framstående duglighet och såväl i som utom tjänsten utmärkt sig genom ett hedrande uppförande. Ifrågasvarande stadgande torde emellertid icke under de senaste decennierna hava tillämpats.

För att vinna anställning såsom *reservofficer* fordras att hava fullgjort den för vapenföra studenter och likställda föreskrivna tjänstgöring ävensom att hava vid krigsskolan avlagt godkänd reservofficersexamen. Utnämningen till fänrik äger rum på hösten under tredje utbildningsåret.

Riksdagens
skrivelse den
14 september
1914.

I samband med den till 1914 års senare riksdag avlåtna propositionen med förslag till ny härordning framställdes i åtskilliga inom riksdagens kamrar avgivna motioner yrkande om vidtagande av ändringar i gällande bestämmelser rörande officerskårens rekrytering och utbildning. Sålunda framhöllo vissa motionärer, att möjlighet till officersbefordran borde öppnas för manskap, som under sin militärtjänst ådagalagt särdeles framstående militära egenskaper. Då det emellertid vore oklokt att sänka den allmänna kunskaps- och bildningsnivån inom officerskåren, borde utredning verkställas rörande lämpligaste sättet för anordnandet av en för ändamålet avpassad utbildning. Denna utbildning skulle meddelas vid jämförelsevis unga år och uteslutande för rekapitulanter. En annan motionär höll före, att en omläggning av officerskårens rekrytering borde ske, så att genomgåendet av krigsskolan icke längre bleve obligatoriskt för vinnande av officersanställning. Dugliga och intresserade underofficerare borde genom en väl ordnad teoretisk undervisning uti en för ändamålet anordnad officerskurs göras kompetenta att förvärva sin officersfullmakt. Slutligen yrkade en motionär, att officerskårens rekrytering måtte så gott som uteslutande ske direkt ur de meniga volontärernas och de värnpliktigas led.

Då riksdagen fann det i förenämnda motioner framställda förslaget om beredande av ökad möjlighet för därav förtjänt underbefäl att vinna officersanställning vara beaktansvärt, anhöll riksdagen i sin skrivelse den 14 september 1914 i fråga om ordnandet av rikets försvarsväsende, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående de omständigheter, under vilka personal i underbefäls ställning vid yngre år måtte kunna vinna befordran till officer och reservofficer, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill nämnda utredning kunde giva anledning.

Förslag av
särskilt till-
kallade sak-
kunniga.

De med anledning härav tillkallade, redan i det föregående omförmälda sakkunniga överlämnade med sitt den 24 januari 1920 avgivna betänkande angående personals i underbefäls ställning vid armén befordran vid yngre år till officer och reservofficer ett förslag, som i stort sett innebar följande.

Under den första treåriga volontäranställningsperioden borde vid vederbörliga truppförband utöver den vanliga soldat- och underbefälsutbildningen anordnas *särskild undervisning i vissa allmänbildande ämnen*. Denna undervisning skulle hava till ändamål att föra fram de elever, som komme i åtnjutande av densamma, till den ståndpunkt i fråga om allmänbildning, som i huvudsak motsvarade lärjungarnas i allmänt läroverk efter genomgåendet av tredje klassen. Såsom villkor för deltagande i ifrågavarande särskilda undervisning skulle fordras avlagd vicekorpralsexamen. Då den särskilda undervisningen av flera skäl borde omhänderhavas av officerare, men dessa icke alltid kunde antagas hava härför erforderliga förutsättningar, borde särskilda pedagogiska kurser anordnas, vilkas genomgående skulle vara obligatoriskt för alla officerare.

Såsom ett led i manskapets fortsatta utbildning borde vidare inrättas en för samtliga truppslag gemensam *2-årig underofficersskola* med uppgift att bibringa fast anställt underbefäl de kunskaper och färdigheter, som erfordrades för underofficerare. I fråga om måttet av den allmänbildning, som skulle bibringas eleverna, skulle skolans ändamål vara att meddela dem av eleverna, som tillika med underbefälsutbildningen vid vederbörligt truppförband åtnjtit »särskild undervisning», för realskoleexamen erforderliga kunskaper samt dem av eleverna, som ej åtnjtit »särskild undervisning», sådana kunskaper i vissa ämnen, att de motsvarade vad som i dessa ämnen erfordrades för realskoleexamen. Underofficersskolan skulle utgöra en fast läroanstalt samt förläggas till huvudstaden eller dess omedelbara närhet.

Slutligen borde vid krigsskolan å Karlberg och såsom en särskild avdelning av densamma inrättas ett *3-årigt militärgymnasium* för underbefäl, som i fråga om allmänbildning nått realskoleexamens ståndpunkt eller som med godkända betyg genomgått första, andra eller tredje ringen i högre allmänt läroverk. Gymnasiets ändamål skulle vara att meddela fast anställt underbefäl, som sökte uppnå ställning som officer eller reservofficer, de kunskaper, som erfordrades för studentexamen.

Elev, som vid militärgymnasium avlagt studentexamen, skulle därefter kunna vinna inträde i *krigsskolan* för avläggande i vederbörlig ordning av officers- eller reservofficersexamen.

Den årliga kostnaden för den föreslagna organisationen beräknades av de sakkunniga komma att uppgå till i runt tal 295,000 kronor. Häri vore då icke inberäknad den kostnad, som bleve en följd därav, att antalet furirer av 2. klassen vid arméns regementen och kårer måste ökas med ett militärgymnasieeleverna motsvarande antal. Förslagets genomförande krävde jämväl vissa engångskostnader för uppförande av byggnader jämte inredning m. m. för underofficersskolan och militärgymnasiet, men hade de sakkunniga icke funnit skäl att ingå på uppskattandet av dessa kostnader.

Över de sakkunnigas förslag avgåvos yttranden av chefen för generalstabens, samtliga truppslagsinspektörer och arméfördelningschefer, kommandanten i Boden och militärbefälhavaren på Gottland ävensom av armé-

Yttranden
över de sakkunnigas förslag.

förvaltningen och skolöverstyrelsen. Därjämte inkom Svenska underofficersförbundet med en skrivelse i ämnet.

Uti sina yttranden anslöto sig myndigheterna i allmänhet till de sakkunnigas uppfattning rörande vikten av en förbättrad utbildning för det fast anställda manskapet och underbefälet, varemot de ställde sig avvisande mot förslaget om inrättande av ett särskilt militärgymnasium. Mot själva principen att bereda yngre underbefäl möjlighet att vinna befordran till officer eller reservofficer vore visserligen intet att i och för sig erinra, men därest detta skulle ske på det av de sakkunniga angivna sättet, skulle följderna sannolikt bliva, att officerskårens allmänna kompetens komme att sänkas och dess nuvarande enhetlighet att gå förlorad. Enligt flertalet myndigheters mening borde i stället studiestipendier tilldelas underbefäl, som önskade avlägga studentexamen för att sedermera vinna inträde vid krigsskolan.

Svenska underofficersförbundet förklarade sig för sin del livligt tillstyrka de sakkunnigas förslag, i vad detsamma avsåge inrättandet av en gemensam 2-årig underofficersskola. Däremot kunde förbundet icke biträda förslaget beträffande yngre underbefäls befordran till officer och reservofficer. Den föreslagna officersutbildningen komme nämligen sannolikt att anlitas huvudsakligen av ynglingar, som på grund av bristande begåvning, ringa flit eller andra orsaker nödgades avbryta sina studier i läroverken, och det kunde ifrågasättas, huruvida en rekrytering av detta slag kunde vara ägnad att fördelaktigt inverka på officerskårens tjänsteduglighet och auktoritet. Dessa ynglingar komme tvivelsutan att redan från början anse sig själva och även utifrån betraktas som officersaspiranter samt separera sig från övriga underbefälselever. Man kunde därför befara, att detta förhållande komme att giva upphov till kastanda och slitningar inom manskaps- och underbefälsgraderna. De förmågor, som efter genomgåendet av den 2-åriga underofficersskolan komme att erhålla fortsatt utbildning för befordran till officer, skulle dessutom utgöra ett mycket ringa antal. Detta fåtal kunde icke hava någon avgörande inverkan i förmånlig riktning på volontärrekryteringen men väl bidra till att sänka underofficerskårens allmänna nivå, i det att denna kår årligen komme att gå miste om de allra bästa förmågorna bland underbefälet. I det allmänna medvetandet skulle sannolikt den uppfattningen vinna insteg, att underofficerskåren utgjordes av personer, som väl haft möjligheten öppen, men icke ägt förmåga eller betingelser i övrigt att bliva officerare.

Försvars-
revisionen.

Försvarsrevisionen har förklarat sig icke kunna biträda de sakkunnigas förslag om inrättande av ett särskilt militärgymnasium för beredande av möjlighet för fast anställt manskap att avlägga studentexamen. Frånsett de avsevärda utgifter, den föreslagna anordningen skulle medföra, vore det nämligen att befara, att densamma skulle, såsom underofficersförbundet framhållit, i åtskilliga hänseenden medföra mindre fördelaktiga verkningar. Revisionen hölle därför före, att därest studentexamen överhuvudtaget

skulle i förevarande fall erfordras för vinnande av inträde i krigsskolans officerskurs, det syntes ur alla synpunkter lämpligare att genom beviljande av studiestipendier till därav förtjänta underbefäl förhjälpa dem att i vanlig ordning avlägga sådan examen.

Den av de sakkunniga förebräta utredningen och det därpå grundade förslaget syntes revisionen alltså icke vara av beskaffenhet att böra läggas till grund för en lösning av frågan om beredande av möjlighet för fast anställt underbefäl att vid yngre år vinna befordran till officer eller reservofficer, utan syntes för detta måls vinnande en annan väg än den av de sakkunniga föreslagna böra beträdas. Huru saken lämpligen borde ordnas, hade visserligen varit föremål för en del överläggningar inom revisionen, men med hänsyn till frågans invecklade beskaffenhet och då densamma icke stode i ett så omedelbart samband med den revisionen förelagda uppgiften att utarbeta förslag till en ny försvarsorganisation, att den med nödvändighet nu borde bringas till avgörande, hade revisionen icke ansett sig kunna närmare ingå på ämnet och därutinnan framställa något förslag. Revisionen, som hölle före, att åtskilliga fördelar för försvaret stode att vinna, därest möjlighet till officersbefordran bereddes icke blott för fast anställt underbefäl utan jämväl för därav förtjänta underofficerare, förutsatte emellertid, att hela denna fråga snarast möjligt gjordes till föremål för förnyad utredning, och att därpå grundat förslag i sinom tid framlades för riksdagen.

Generalskommissionen har uti sitt yttrande över revisionens betänkande erinrat därom, att i 1914 års proposition angående ny härordning framhållits, att den aktiva officerskaderns rekrytering, utbildning och befordran vore angelägenheter av den största vikt, att på denna personals omsorgsfulla utbildning och duglighet vore arméns tjänstbarhet i första hand beroende, att ändringar av grunderna för densamma borde företagas med varsamhet och vore särskilt under en förestående övergångsperiod betänkliga, samt att nuvarande grunder för rekryteringen av officerskåren — liksom av underofficerskåren — därför icke borde ändras, utan i huvudsak bibehållas. Generalskommissionen ansåge, att detta uttalande fortfarande ägde giltighet. Därest emellertid en utredning skulle giva vid handen, att möjlighet borde beredas för här avsedd befordran, borde enligt generalskommissionens åsikt såsom villkor för sådan befordran uppställas det kravet, att de sålunda befodrade med avseende på såväl militär utbildning som allmänbildning kunde anses jämställda med de från krigsskolans officerskurs utexaminerade kadetterna.

Underofficersförbundet har bland annat anfört, att ett mått av allmänbildning, motsvarande realskoleexamens, måste för innehavare av befattningar till och med kompanichef anses tillfyllest. Det måste betraktas som illa använd arbetskraft att för vinnande av befordran till officer under flera år inrikta vissa underofficerares utbildning på förvärvandet av sådana teoretiska kvalifikationer (studentexamen och krigsskola), som, i betraktande av att

Generalskommissionen.

Svenska underofficersförbundet.

deras levnadsålder lade hinder i vägen för nående av befordran högre än till kapten, ej vore av betydelse för vederbörandes militära tjänst.

I detta sammanhang torde böra omnämnas, att uti en till underofficersförbundets yttrande fogad bilaga med förslag till förbättrande av underofficerarnas tjänsteställning m. m. framhållits, att underofficerskåren för sin del strävade efter tillerkännandet av en högre tjänsteställning, utan att därigenom ett intrång skedde på officerskårens område. För underofficerarnas del skulle en sammanblandning med officerskåren, särskilt vid äldre år, icke vara vare sig eftersträvansvärd eller ens möjlig att i praktiken genomföra. Underofficer, som befordrades till officer, skulle utom i ett eller annat undantagsfall känna sig såsom stående utom såväl sin förutvarande som sin nya kår.

*Chefen för
generalstaben.*

Chefen för generalstaben har uti sitt förslag upptagit de av underofficersförbundet framställda önskemålen av skilda slag till granskning. Vad beträffar föreliggande fråga, har härvid framhållits, att en övergång till officerskåren borde, därest en sådan skulle ske, äga rum på ett så tidigt stadium, att officersgraden kunde nås vid någorlunda unga år. Ett oavvisligt krav vore härvid, att fordringarna i fråga om allmänbildning icke sattes lägre än för närvarande. Redan nu funnes för detta ändamål studiestipendier, och den föreslagna militära mellanskolan komme att ytterligare underlätta denna studieväg.

*Departements-
chefen.*

Det torde numera icke råda mer än en mening därom, att principiellt sett möjlighet bör finnas för underbefäl och sekundofficerare att vinna inträde på officersbanan. Men å andra sidan äro samtliga militära myndigheter i likhet med ovannämnda för frågans utredande tillkallade sakkunniga av den bestämda uppfattningen, att de hittills gällande fordringarna på såväl militär utbildning som allmänbildning måste upprätthållas. Vad härutinnan anförts synes mig också böra beaktas. En eftergift i fråga om fordringarna på vare sig den militära utbildningen eller allmänbildningen torde kunna befaras komma att leda till en allmän sänkning av officerskårens duglighet liksom möjligen ock till en till sina verkningar skadlig dualism inom densamma.

Vad nu beträffar de i förevarande fråga framställda särskilda förslagen, synes mot frågans lösande genom upprättandet av ett *militärgymnasium* i enlighet med ovannämnda sakkunnigas förslag ur allmän bildningssynpunkt icke någon berättigad erinran kunna göras. Såsom försvarsrevisionen framhållit, äro emellertid de därmed förenade kostnaderna så stora, att förslaget icke synes kunna komma till utförande.

Vad vidare angår *underofficersförbundets förslag*, avser detsamma icke blott den fråga, som enligt riksdagens direktiv gjorts till föremål för utredning, utan innebär i själva verket ett överflyttande av kaptens- och löjtnansgraderna i större eller mindre utsträckning till den nuvarande underofficerskåren. En sådan åtgärd skulle utan tvivel stärka denna kårs ställning, men torde av skäl, som framgå av det ovan anförda, kunna

befaras komma att medföra för försvarsorganisationen i dess helhet icke önskvärda konsekvenser. Såsom redan i det föregående har omförmäلت, anser jag mig därför icke kunna biträda detta förslag. I varje fall är det uppenbart, att förslaget icke kan genomföras utan en föregående noggrann och allsidig utredning.

För närvarande synes sålunda ingen annan utväg stå till buds än att, såsom försvarsrevisionen ifrågasatt samt generalskommissionen och chefen för generalstaben förordnat, genom beviljande av *studiestipendier* till därav förtjänta underbefäl och sekundofficerare förhjälpas dem att avlägga för anställning som officer erforderliga kunskapsprov.

Tanken att medelst beviljandet av stipendier bereda uppmuntran åt förtjänta underofficerare och underbefäl samt främja deras utbildning är ingalunda ny. Redan 1917 års riksdag beviljade för ändamålet i fråga ett belopp av 9,600 kronor, avsett att fördelas å 12 stipendier, vardera å 800 kronor. Sedan 1918 års riksdag ökat detta anslag till 19,200 kronor, varigenom möjlighet bereddes att årligen utdela 24 stipendier, har anslaget ända till innevarande budgetår uppförts i riksstaten efter enahanda grunder. Uti 1923 års statsverksproposition framhöll emellertid dåvarande departementschefen, att med beviljande av medel för ifrågasatt ändamål av hänsyn till rådande statsfinansiella situation kunde tillsvidare anstå, vilket ock blev riksdagens beslut.

Omförmälda stipendier hava haft till syfte att främja studier dels för förvärvande av kompetens för fortsatt utbildning vid krigsskolan till officer eller reservofficer, dels ock för höjande av stipendiaternas militära duglighet och allmänbildning samt bibringande av ökade insikter i för det praktiska livet nyttiga kunskapsgränar. Då det nu gäller att främst förhjälpas därav förtjänta underbefäl och sekundofficerare att avlägga för anställning som officer erforderliga kunskapsprov, torde grunderna för stipendiernas utdelande böra modifieras på ett med hänsyn härtill lämpat sätt. Sålunda torde stipendierna i regel böra kunna utdelas till en och samma person under flera år i följd och jämväl under tiden för vistelsen vid krigsskolan samt bestämmas till sådana belopp, att vederbörande verkligen erhålla möjlighet att utan skuldsättning förvärva det fordrade kunskapsmättet och genomgå anbefallda kurser vid krigsskolan. Stipendierna böra därför erhålla en storlek av minst 1,200 kronor samt kunna åtnjutas ända till fyra år i följd. Beräknas årligen sammanlagt 10 underbefäl och sekundofficerare kunna medelst studiestipendier erhålla möjlighet att genomgå krigsskolan för befordran till officer, bör sålunda anslaget storlek bestämmas till lägst 48,000 kronor. Anslaget i fråga bör givetvis avses att främst tagas i anspråk för nämnda ändamål och först i andra hand för främjande av studier i annat syfte. Därest det för stipendiat är förenat med svårigheter att å viss förläggningssort på lämpligt sätt bedriva de avsedda studierna, bör i sådant fall även kunna medgivas rätt till inkvartering vid annat, med hänsyn till studiernas bedrivande

välbeläget truppförband vid samma truppslag. Slutligen är det uppenbart, att ett så ordnat stipendiesystem med nödvändighet förutsätter noggrann tillsyn över att stipendierna verkligen komma till avsedd användning och beträffande underbefäl beviljas endast under förutsättning av viss rekapi-tulationstid. Åt Kungl. Maj:t torde böra överlämnas att meddela närmare bestämmelser angående det sätt, varpå frågan i sin helhet bör ordnas.

4. Officerare.

*Försvars-
revisionen.*

I fråga om officersrekryteringen har försvarsrevisionen framhållit, att tillströmningen till officersbanan under de senaste åren avtagit högst avsevärt, och att antalet vakanser inom de lägre officersbeställningarna vore betydande. Den förnämsta orsaken härtill syntes vara att söka i de under krigsåren rådande förhållandena. En annan måhända icke mindre kraftigt bidragande orsak till rekryteringssvårigheterna syntes ligga i den känsla av osäkerhet rörande försvarets framtid, som rädde icke blott bland den nuvarande officerskåren utan även inom de eljest officerskåren rekryterande delarna av vårt folk. Sedan officerskåren såväl som den övriga militärpersonalen genom under de senaste åren genomförda lönerogleringar fått sin ekonomiska ställning i hög grad förbättrad, samt en ny, för framtiden mera bestående försvarsorganisation blivit av statsmakterna beslutad, borde man kunna förvänta, att tillströmningen till officersbanan åter skulle bli fullt normal. Revisionen hade därför icke ansett de under de senaste åren rådande rekryteringssvårigheterna böra föranleda några speciella åtgärder i syfte att åstadkomma ett bättre resultat.

*Departements-
chefen.*

I vad revisionen sålunda anfört finner jag mig kunna instämma. Frånsett den förändring, som ovan blivit föreslagen i syfte att bereda underbefäl och sekundofficerare ökade möjligheter att nå officersgraden, synes därför officerskårens rekrytering i allmänhet böra ske efter samma grunder, som för närvarande tillämpas.

5. Rekrytering av officers- och sekundofficerskärerna vid de i Boden förlagda truppförbanden.

I detta sammanhang torde lämpligen böra till behandling upptagas frågan angående rekryteringen av officers- och sekundofficerskärerna vid de i Boden förlagda truppförbanden, en fråga vilken är av den vikt, att densamma nu torde böra bringas till lösning.

*1909 års
befordrings-
sakkunniga.*

1909 års befordringssakkunniga, vilka först bragte på tal frågan angående rekryteringen av personalen vid vissa i Boden förlagda truppförband, framhöllo, att gynnsammare befordringsförhållanden icke borde beredas personalen vid regementena i övre Norrland genom annan tjänstegradberäkning än för armén i övrigt. Genom eventuell förflyttning vid befordran från subaltern- till kaptensbeställning, skulle emellertid möjlighet beredas kompaniofficerare vid ur förläggningssynpunkt sämre lottade

truppförband att övergå till annat regemente. Det kunde även förutses, att förflyttningserbjudanden till regementen i övre Norrland komme att då och då avböjas, varav en snabbare befordran till kaptens grad inom dessa regementen skulle bliva en given följd. *Passagesystem* förutsatte för sin effektivitet av vår grundlag okända tvångsförflyttningar och syntes därför icke varken kunna eller böra ifrågasättas. En modifikation av detta system därhän, att *växelkommenderingar med vissa års varaktighet* ägde rum mellan de till övre Norrland förlagda och övriga regementen skulle, därest en dylik utväg i vidsträcktare mån tillämpades, förutom dryga kostnader medföra olägenheter i mobiliseringshänseende samt utöva ett betänkligt inflytande på officersskärens homogenitet. Av samma skäl syntes det stundom framkastade förslaget att sätta regementena i övre Norrland på vakans och fördela beställningarna på sydligare förlagda truppförband för att sedan fylla personalbehovet vid de förra enbart genom kommenderingar icke kunna ifrågakomma. De befordrings-sakkunniga ansågo därför, att nämnda truppförband icke skulle i behörig mån kunna tillgodoses annat än genom *ekonomiska* förmåner. Önskvärt vore vidare, att vid tillsättandet av befattningar i sydligare delar av landet, vilka vore avsedda huvudsakligen för från beställning på stat avgången personal, företräde vid lika lämplighet i övrigt gäves åt officerare, vilka tillhörde eller tillhört regementen i övre Norrland.

År 1911 avgav dåvarande överstelöjtnanten Rudenschöld angående passagesystem vid Norrbottens regemente en promemoria, enligt vilken principerna för ett sådant system huvudsakligen borde vara:

V. P. M.
avgiven av
däv. överste-
löjtnanten
Rudenschöld.

att förflyttning skulle vara frivillig;

att söderifrån förflyttad skulle hava rätt efter vissa år till återgång;

att officerare vid Norrbottens regemente skulle efter vissa år hava rätt till förflyttning söderut; samt

att förflyttningarna reglerades, så att befordrings-hastigheten bleve större vid detta infanteriregemente än vid övriga.

År 1912 särskilt tillkallade sakkunniga framlade ett förslag till konsekvent genomfört passagesystem vid Norrbottens regemente och fästnings-artilleriet i Boden.

1912 års
sakkunniga.

Detta förslag innebar bland annat:

att samtliga kompaniofficers- och underofficersbeställningar (ej musik-underofficerares) skulle upprätthållas genom kommenderingar från andra truppförband under en tid av fyra år;

att kommendering borde i första hand vara frivillig, och att först därest frivillig personal icke kunde erhållas, tvångsplacering skulle tillgripas; samt

att passagetjänstgöring skulle räknas som merit och utgöra villkor för erhållande av vissa chefs- och lärarbefattningar.

Uti ett den 7 juni 1913 avgivet yttrande över sistnämnda förslag framhöll chefen för generalstabens, att detta icke kunde anses vara ett efter förhållandena anpassat, väl avvägt passagesystem. Ett sådant borde

Chefen för
generalstabens
1913.

avse att bereda dem av befälspersonalen, som av någon anledning icke i längden funne sig tillrätta i Boden, förflyttning söderut. För passagesystem av sådan omfattning skulle förflyttningar på frivillighetens väg i förening med ekonomiska fördelar, vilka nog icke kunde fränkommas, utan tvivel varit tillfyllest. Den föreslagna tvångsförflyttningen på fyra år vore icke en kommendering, emedan den innebure frånträdande av lön vid eget regemente och anläggande av annat regementes uniform samt ej skulle förenas med dagtraktamente. Förslaget vore sålunda stridande mot gällande grundlag. Även ur lämplighetssynpunkt vore det ej att förorda. Det skulle medföra ett tillbakasättande av övriga i övre Norrland förlagda truppförband och sannolikt inverka särskilt menligt på rekryteringen av dessa förband. Kravet på att befälskårerna i Boden skulle rekryteras genom urval inom hela armén vore oberättigat och för armén skadligt.

Provinsiell rekrytering vore högeligen önskvärd, särskilt i Norrbotten med dess säregna förhållanden. Denna borde därför uppmuntras i stället för att förbjudas, och först i den mån den ej räckte, borde passagesystem tillgripas. Förslaget utplånade faktiskt Bodentruppernas fasta officerskårer. Därigenom skulle det sammanhållande kittet i organisationen gå förlorat. Behovet av passagesystem för underofficerare vore än mera tvivelaktigt.

Det vore ej heller säkert, att passagesystem överhuvudtaget vore nödvändigt; möjligen vore det tillräckligt med enklare hjälpmedel, såsom förbättrad avlöning, billigare resor samt kaderökning, varigenom möjlighet till talrikare kommenderingar söderut skulle beredas.

Försvarsrevisionen.

Försvarsrevisionen har anfört, att svårigheter alltid kunde förväntas komma att göra sig gällande för en tillfredsställande rekrytering av officerskåren i fråga om de i övre Norrland, enkannerligen i Boden, förlagda truppförbanden. Revisionen hade dock funnit frågan om införande av ett efter förhållandena lämpat passagesystem vara av alltför komplicerad natur, för att revisionen skulle vara i tillfälle att ägna densamma den ingående behandling, som vore nödvändig för framställande av något förslag i ämnet. Det syntes revisionen, som om officersrekryteringen vid Norrbottens regemente, Bodens artilleriregemente och Norrbottens artillerikår — vid övriga i Boden förlagda truppförband ägde redan ett slags passage rum, i det såväl officerare som underofficerare placerades till tjänstgöring därstädes under vissa år — skulle kunna säkerställas, därest officerare vid dessa regementen dels tillförsäkrades rätt att, om de så önskade, efter vissa år erhålla transport till sydligare förlagda truppförband och dels berättigades att på ett lämpligt avvägt sätt för befordran tillgodoräkna sig ett ökat antal tjänsteår. Sistnämnda förmån syntes även böra tillkomma officerare, vilka beordrades till tjänstgöring vid ifrågavarande truppförband. Huru denna sak närmare borde ordnas, liksom ock huruvida en dylik anordning kunde finnas erforderlig jämväl vid andra till övre Norrland förlagda truppförband, syntes böra göras till föremål för särskild utredning. I sammanhang därmed borde jämväl tagas under omprövning lämpligheten av

att bereda officerare och underofficerare vid de i övre Norrland förlagda truppförbanden förmånen av att jämte sina familjer en gång om året på statens bekostnad företaga resa till landets sydligare delar, en anordning vilken säkerligen i sin mån jämväl skulle kraftigt bidra till rekryteringsens säkerställande.

Generalskommissionen har uti sitt yttrande över revisionens förslag framhållit, att det för säkerställande av officersrekryteringen vid de i övre Norrland, enkannerligen i Boden, förlagda truppförbanden vore nödvändigt att vidtaga särskilda åtgärder, vilka bland annat komme att innefatta införandet av passagesystem. Denna fråga borde göras till föremål för särskild utredning. Av betydelse vore, dels att utredningen — vilken måhända även borde omfatta införandet av passagesystem för underofficerare — utan uppskov verkställdes, och dels att passagefrågan erhöle en sådan lösning, att regementen och kårer icke förlorade sin betydelse såsom sammanhållande och traditionsbildande enheter.

Generalskommissionen.

Kommandanten i Boden har i skrivelse den 2 juni 1923 föreslagit vissa provisoriska åtgärder för täckande av befälsbristen vid vissa truppförband i Boden, till dess genom eventuell ny härordning slutliga bestämmelser i berörda hänseende möjligen kunde vara utfärdade. Sålunda borde årligen ett visst antal officerare beordras till tjänstgöring i Boden under en tid av fyra år; därest så visade sig nödvändigt, med tvång. I första hand syntes härför böra avses från krigsskolan nytexaminerade fänrikar.

Kommandanten i Boden.

Vidare har kommandanten i skrivelse den 19 juni 1923 hemställt, att officerare och underofficerare med vederlikar, tillhörande i Boden förlagda truppförband och formationer, jämte deras familjemedlemmar måtte beredas rätt till en årlig fri resa å järnväg i den vagnklass, officer, underofficer eller vederlike enligt resereglementet ägde färdas, en gång fram och åter mellan Boden och söder därom belägen ort, dock med vissa inskränkningar, vilka i detta samband ej torde böra beröras. För ändamålet borde ett förslagsanslag av 77,500 kronor uppföras å riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1924—1925 under benämning »anslag för bestridande av kostnader för frireserätt, tillkommande officerare m. fl. vid i Boden förlagda truppförband och formationer».

Chefen för generalstaben har i yttrande över kommandantens ifrågavarande förslag inledningsvis framhållit önskvärdheten av att redan nu upptaga förevarande fråga i dess helhet till prövning samt vidare anfört i huvudsak följande.

Chefen för generalstaben

En *tvångsplacering*, sådan som 1912 års sakkunniga ifrågasatt, skulle utan tvivel medföra en ogynnsam inverkan på officersrekryteringen i allmänhet och borde därför ifrågasättas endast, därest ingen annan utväg visade sig möjlig. Den nu föreslagna tvångskommenderingen i första hand av från krigsskolan nytexaminerade fänrikar skulle, fränsett det olämpliga i att de sålunda bortkommenderade under de första för officerens utveck-

ling betydelsefullaste officersåren stode alldeles främmande för sina egna regementen, otvivelaktigt omedelbart verka försvårande på officersrekryteringen liksom även varje tvångskommendering på längre eller kortare tid av äldre officerare. Då sålunda varje tvångsätgård för fyllande av Bodens behov, hur den än ordnades, kunde komma att medföra betänkliga verkningar på rekryteringen av arméns befälskärer i stort, och då de ytterligare skäl, som i chefens för generalstaben yttrande av den 7 juni 1913 anförts mot liknande åtgärder, fortfarande ägde full giltighet, syntes införande av passagesystem, byggt på tvångsförflyttningar, nu icke böra ifrågasättas. I stället syntes önskvärt att snarast söka underlätta rekrytering på frivillighetens väg av befälspersonalen i Boden.

Vad härvid beträffade frågan om *högre avlöning* för omförmälda personal, hade det tillägg i avlöning, som i form av »kallortstillägg» för närvarande utginge med ett för officerare och underofficerare av olika grader lika stort belopp, icke i tillräcklig grad kunnat motverka olägenheterna av förläggning i Boden. Genom att i erforderlig grad höja avlöningsstaten för all i Boden tjänstgörande personal skulle icke endast den provinsiella rekryteringen underlättas, utan även personal från sydligare delar av landet finna det önskvärt att söka anställning vid i Boden förlagt truppförband. För att på detta sätt säkerställa rekryteringen av Bodentruppernas befälsbehov skulle emellertid enligt gjord beräkning erfordras belopp av den storlek, att de under nuvarande förhållanden syntes icke kunna föreslås. De bestämmelser angående högre avlöning, vilka nu kunde föreslås, borde vara mindre omfattande samt inrikta sig på att öka officersrekryteringen från krigsskolan genom att erbjuda från krigsskolan utexaminerade fänrikar, som toge anställning vid ett Bodenregemente, omedelbara ekonomiska fördelar. För detta ändamål syntes det lämpligt att tilldela vid dessa truppförband nyutnämnda fänrikar *särskilda stipendier*. Ofta torde numera den nyutnämnde fänriken hava nödgats ådraga sig skulder under utbildningstiden och i samband med första anställningen som officer. Därest genom anställning vid ett Bodenregemente tillfälle erbjödes officersaspiranten att göra sig fri från dessa skulder, torde detta komma att underlätta officersrekryteringen i Boden. Sådant stipendium finge emellertid icke göras för litet; en summa av minst 3,000 kronor torde vara erforderlig. Stipendiet borde utbetalas med viss del vid officersutnämningen och med återstoden vid slutet av första och andra anställningsåret som officer. I enlighet med försvarsrevisionens beräkningar skulle för infanteriet och artilleriet i Boden årligen sammanlagt erfordras omkring fyra från krigsskolan nyutexaminerade fänrikar. Om den av chefen för generalstaben i det följande angivna ökade avgången av kompaniofficerare vid Bodenregementena komme till stånd, stege det årliga behovet av nyutnämnda officerare vid dessa till högst åtta. Utgiften för dylika stipendier skulle sålunda uppgå till 24,000 kronor per år.

Vid sidan om höjd avlöning vore beredande av *möjligheter att efter viss tids tjänstgöring i Boden kunna erhålla förflyttning* söderut den ur

Bodenpersonalens egen synpunkt viktigaste frågan. För att underlätta rekryteringen syntes åtgärder i sådan riktning vara ofrånkomliga. Härvid vore det icke tillräckligt att ordna denna förflyttning genom kommandering eller dylikt, utan nödvändigt att införa *ökade möjligheter för Bodenpersonalen att efter vissa år erhålla transport till andra regementen*. Vid ordnandet av denna fråga måste dock hänsyn tagas till befälstillgången. Under de närmaste åren borde därför *högst* en officer och en underofficer från vartdera infanteriet och artilleriet beredas transport. Innan sådan transport ifrågasattes, borde nio års tjänstgöring som officer respektive underofficer hava fullgjorts. En förutsättning för att systemet skulle vara genomförbart vore emellertid, att nyrekryteringen av officerare kunde uppdrivas avsevärt utöver, vad fallet vore vid andra regementen, och att således särskilda stipendier infördes enligt ovan angivna grunder.

Även i övrigt kunde åtgärder vidtagas för att underlätta rekryteringen i Boden. Vad härvid beträffade den av försvarsrevisionen och kommandanten i Boden föreslagna rätten till minst en *fri resa fram och åter* per år för officer och underofficer med familj till sydligare delar av landet, skulle den helt säkert skattas mycket högt av personalen. Kostnaderna för dylika resor syntes emellertid icke kunna med hänsyn till nu rådande ekonomiska förhållanden gäldas från anslag under fjärde huvudtiteln. Önskvärt vore därför, att fribiljetter i viss utsträckning tilldelades ifrågasvarande personal. Åtminstone borde officerare och underofficerare med vederlikar jämte samtliga familjemedlemmar tillerkännas rätt att vid en tjänstledighetsresa fram och åter per år få begagna truppbiljett. Förmåner av detta slag borde dock gälla icke endast till Boden förlagda truppförband utan samtliga truppförband i övre Norrland.

Slutligen syntes det önskvärt att något utvidga *rätten till semester* för sådan personal, som viss tid av sjukdom hindrats att tjänstgöra, samt att avhjälpa de svårigheter, som beträffande barnens skolgång förorsakades i Boden förlagd personal på grund av *bristen på läroverk*.

Samtliga högre militära myndigheter i övrigt hava avstyrkt kommandantens i Bodens förslag angående tvångskommandering av från krigsskolan nytexaminerade fänrikar. Erforderliga kommanderingar borde ske på frivillighetens väg och ekonomiska fördelar beredas i Boden förlagd personal.

Arméförvaltningen, som hörts över kommandantens i Boden ovannämnda framställning den 19 juni 1923, har erinrat om att ämbetsverket uti tidigare avgivna yttranden i samma ämne förklarat det riktigaste vara, att vid beräkning av ortstillägg till beställningshavare i Boden hänsyn toges till de resekostnader, som för dessa uppkomme i följd av Bodens avlägsna läge. Förevarande önskemål hade emellertid hittills icke vunnit beaktande. På grund härav och då kommandanten fäste en avgörande betydelse vid att personalens känsla av isolering i Boden motverkades därigenom, att resor till sydligare belägna orter *verkligen* komme till stånd, ansåge sig

Högre
militära
myndigheter
i övrigt.

Arméförvalt-
ningen.

arméförvaltningen — trots de skäl, som i lönetekniskt avseende talade mot ett bifall till kommandantens förslag — icke böra vidhålla sin tidigare ståndpunkt beträffande formen för ifrågavarande förmån. Det syntes emellertid icke vara lämpligt att redan från början göra den avsedda förmånen definitiv utan för ändamålet äska ett extra förslagsanslag.

Svenska
underofficers-
förbundet.

Uti sitt yttrande över försvarsrevisionens betänkande har underofficersförbundet i föreliggande fråga bland annat anfört följande. Samma svårigheter, som förefunnes för rekrytering av officerare vid truppförbanden i Boden, föreläge även i fråga om underofficerarnas rekrytering. Det finge väl anses självklart, att de många egenartade, ogynnsamma förhållandena däruppe verkade i lika hög grad på alla, som ej voro uppväxta i övre Norrland. Vore det möjligt att rekrytera underofficerspersonalen från denna landsdel, bleve ju förhållandena annorlunda. Detta syntes emellertid fullkomligt uteslutet. Vid Norrbottens regemente hade möjligheten att rekrytera underofficerspersonalen från övre Norrland i och med förläggningen till Boden mer och mer förminskats, vilket bevisades därav, att av de äldre underofficerarna ej så få vore födda i övre Norrland, under det att av de yngre endast någon enstaka hade sin födelseort inom landsdelen. Under de senaste åren hade vid Bodens artilleriregemente varit samma rekryteringssvårigheter. Snabba åtgärder måste vidtagas, som medförde avlägsnandet av de största svårigheterna. De erforderliga åtgärderna vore: snarast utredning om och införandet av ett passagesystem för officerare och underofficerare vid Norrbottens regemente och Bodens artilleriregemente, såvitt möjligt *fotat på frivillighetens grund*, och kommandering av erforderligt antal underbefäl söderifrån till tjänstgöring i Boden. Därjämte erfordrades skapandet av mera drägliga levnadsbetingelser för personalen i Boden; något ökad avlöning, goda rymliga bostäder, semester under sommarhalvåret, fria resor en gång om året till södra eller mellersta Sverige (även för familjemedlemmar) och fri flyttning, om avsked på grund av uppnådd pensionsålder erhöles under tjänstgöring i Boden, eller för familjen, i händelse familjeförsörjaren avlede därstädes.

Departements-
chefen.

Såsom torde framgå av den ovan lämnade redogörelsen, har officersrekryteringen vid Norrbottens regemente och Bodens artilleriregemente sedan lång tid tillbaka varit högst otillfredsställande. Någon grundad anledning antaga, att förhållandena härutinnan skulle ändras, utan att särskilda åtgärder vidtagas, torde icke föreligga. Även beträffande sekundofficersrekryteringen vid nämnda regementen synas dylika åtgärder erforderliga. Visserligen har det hittills lyckats att hålla underofficerskårerna fulltaliga, men svårigheterna att erhålla för befordran lämpligt underbefäl hava under de senare åren alltmer stegrats. Frågan angående officers- och sekundofficerskårernas rekrytering vid Norrbottens regemente och Bodens artilleriregemente, liksom vid den uti ifrågavarande hänseende med nämnda regementen likställda Norrbottens artillerikår, torde därför nu böra i sin helhet upptagas till prövning.

Av de från olika håll till frågans lösning föreslagna åtgärderna lär endast en kunna antagas med full säkerhet leda till målet, nämligen införandet av ett *på tvång grundat passagesystem*. En sådan anordning måste emellertid befaras medföra en ogynnsam inverkan på officers- och sekundofficersrekryteringen i allmänhet, varför densamma icke nu torde böra ifrågasättas. I stället synes man böra söka på frivillighetens väg säkerställa rekryteringen.

Även i sådant avseende hava åtskilliga förslag blivit framställda. Så har tidigare föreslagits, att för befrämjande av frivillig passage i Boden *tjänstgöring därstädes skulle räknas som merit och utgöra villkor för erhållande av vissa chefs- och lärarbefattningar*. Vidare har försvarsrevisionen ifrågasatt, att officerare vid de till Boden förlagda truppförbanden skulle på ett lämpligt avvägt sätt berättigas *för befordran tillgodoräkna sig ett ökat antal tjänsteår*. Mot dessa förslag torde någon erinran icke kunna göras i så måtto, att sådan tjänstgöring liksom varje annan tjänstgöring bör räknas som merit, därest ifrågavarande officerare genom densamma förvärvat särskilda kvalifikationer för befordran eller beklädande av viss befattning. Ett stadgande, att dylik tjänstgöring i och för sig berättigade till dylika företräden, skulle däremot med all säkerhet komma att medföra orättvisor och icke vara ägnat att befrämja goda befordringsförhållanden.

Ett verksamt sätt att utan förfång för armén i övrigt förbättra officers- och sekundofficerskårernas rekrytering vid i Boden förlagda truppförband synes däremot vara att i erforderlig grad höja *avlöningsförmånerna* för därvarande personal. En sådan åtgärd skulle omedelbart påverka rekryteringsförhållandena och utgöra ett påtagligt uttryck för den enligt min mening riktiga uppfattningen, att den mera krävande tjänstgöringen vid i Boden förlagda truppförband bör kompenseras med motsvarande förbättring i avlöningsförhållandena. En mera betydande löneförbättring för här avsedd personal är visserligen av ekonomiska skäl utesluten. Men även en jämförelsevis ringa förbättring i sådant avseende torde vara ägnad att i gynnsam riktning påverka ifrågavarande rekryteringsförhållanden. Med hänsyn härtill finner jag mig böra föreslå, att officerare och sekundofficerare med vederlikar efter viss tids, förslagsvis 6 års, tjänstgöring i Boden i lönehänseende skola äga tillgodoräkna sig tre tjänsteår, utöver vad eljest är medgivet. Rättvisligen torde denna förmån icke böra begränsas till personalen vid Norrbottens regemente, Bodens artilleriregemente och Norrbottens artillerikår, utan även komma motsvarande personal vid övriga i Boden förlagda avdelningar av krigsmakten till del, därest tjänstgöringen i Boden för densamma undantagsvis skulle komma att uppgå till den ovan förutsatta tiden av 6 år. Enligt gjorda beräkningar skulle den årliga kostnaden för angivna avlöningsförbättring komma att uppgå till omkring 80,000 kronor.

Uppenbart synes emellertid vara, att den nu ifrågasatta anordningen icke kan tillmätas en så avgörande betydelse, att icke även andra åt-

gärder behöva vidtagas. Härvidlag anser jag mig främst böra förorda beredande av möjlighet till *transport till sydligare förlagda truppförband*. Beträffande villkoren för sådan transport och dess omfattning under de närmaste åren ansluter jag mig till vad chefen för generalstaben härutinnan föreslagit. Ifrågakarande anordning förutsätter emellertid, att rekryteringen vid Bodentrupperna uppdrives, utöver vad vid övriga truppförband äger rum. För detta ändamål synes mig lämpligt att bereda från krigsskolan nyutexaminerade fänrikar, som taga anställning vid i Boden förlagda truppförband, särskilda ekonomiska fördelar. Detta torde lämpligast kunna ske i form av stipendier. Dylikt stipendium torde ej böra sättas lägre än till 3,000 kronor, och årliga antalet stipendiater synes böra bestämmas till 8. Den härav föranledda kostnaden skulle sålunda belöpa sig till 24,000 kronor för år.

Härutöver finner jag mig — i likhet med revisionen, de militära myndigheterna och underofficersförbundet — ock böra föreslå, att officerare och sekundofficerare med vederlikar, tillhörande i Boden förlagda truppförband och formationer, jämte deras familjemedlemmar tillförsäkras *rätt till en årlig fri resa å järnväg till sydligare delar av landet*. Rättvisligen torde emellertid denna förmån böra utsträckas att gälla även de till Umeå och Sollefteå förlagda truppförbanden. Enligt verkställda beräkningar komma kostnaderna härför vid den föreslagna organisationen att uppgå till sammanlagt 60,000 kronor. Detta belopp torde böra uppföras under avlöningsanslaget. Vid beräkandet av detsamma har förutsatts, dels att resorna ske å militärbiljett, och dels att sådan biljett berättigar även familjemedlemmar till resa i andra klass å järnväg.

Vad slutligen beträffar det av olika myndigheter framhållna önskemålet om modifierande av nu gällande bestämmelser angående *semester*, i vad avser den i Boden tjänstgörande personalen, synes detta önskemål böra tagas under övervägande i samband med den prövning av semesterfrågan i dess helhet, som framdeles torde komma att äga rum.

IV. Lantförsvarets kostnader.

1. Årliga kostnader.

Försvars-
revisionen.

Vid beräkandet av de årliga kostnaderna för den av försvarsrevisionen föreslagna organisationen av lantförsvaret har revisionen utgått från den nuvarande uppställningen av fjärde huvudtiteln. Med hänsyn därtill att åtskilliga av de i riksstaten för närvarande upptagna extra anslagen avsåge utgifter, vilka stode i lika nära samband med den bestående organisationen som utgifter, vilka bestredes från de ordinarie anslagen, hade revisionen emellertid icke ansett sig böra följa den i riksstaten nu förekommande uppdelningen av anslagen i ordinarie anslag och extra anslag, utan funnit sig böra uppdelna kostnaderna å dels *normala utgifter* och dels *extra utgifter*.

Vid uppgörandet av sina beräkningar hade revisionen i fråga om avlöningar utgått från den av 1921 års riksdag beslutade löneregleringen för arméns personal. Med hänsyn till de växlingar, dyrtidstillägget vore underkastat, hade revisionen icke ansett sig böra medräkna härav föranledda utgifter. Beträffande underhålls- och övningsanslag hade revisionen utgått från de vid 1922 års slut rådande prisförhållandena.

Vid beräkningen av lantförsvarets kostnader enligt det av mig framlagda organisationsförslaget hava ovan angivna, av försvarsrevisionen tillämpade allmänna beräkningsgrunder med vissa smärre avvikelser blivit följda, varvid särskilt torde böra framhållas, att — i likhet med vad i årets statsverksproposition föreslagits — samtliga dyrtidstillägg för arbetare vid härens fabriker och verkstäder inräknats i vederbörliga materielanslag. Av de uppgjorda beräkningarna (Bil. 2) framgår, att *lantförsvarets årliga kostnader* skulle belöpa sig till inemot 80 miljoner kronor, varav omkring 1,150,000 kronor utgöra dyrtidstillägg till nyssnämnda arbetare.

Departements-
chefen.

I den redogörelse beträffande anslagen, som lämnas i det följande, komma endast sådana anslag att behandlas, där beräkningsgrunderna förete avvikelser från de av försvarsrevisionen följda, eller där särskilda omständigheter synas påkalla någon förklaring utöver vad som framgår av själva beräkningarna. I överensstämmelse härmed beröras sålunda icke de förändringar i anslagens storlek, som äro en direkt följd av den föreslagna organisationens omfattning.

De av revisionen beräknade anslagen till *departementet* och till *arméförvaltningen* hava, med iakttagande av såväl utav 1923 års riksdag beslutad som ock i årets statsverksproposition ytterligare beräknad nedsättning på grund av indragning av viss personal, minskats till 304,900 kronor, respektive 524,400 kronor.

Anslaget till *förstärkning av arbetskrafterna i arméförvaltningen* har på skäl, som revisionen anfört, ansetts kunna helt uteslutas ur staten.

Beträffande de under anslaget till *avlöning åt personal vid staber och truppförband* upptagna särskilda posterna torde följande böra framhållas.

Å staten för kommandantskapet i Boden har uppförts den för Bodens garnison avsedda gemensamma musikpersonalen.

Å staterna för de militära undervisningsverken hava de av revisionen föreslagna kaptens- och löjtnantsbeställningarna på skäl, som förut (sid. 132) anförts, utbytt mot däremot svarande arvoden.

Å staten för krigshögskolan hava uppförts 2 majorsbeställningar och arvoden, motsvarande 2 kaptensbeställningar, samtliga avsedda för lärare vid högskolan mot av revisionen föreslagna 3 kaptens- eller majorsbeställningar. En mindre utökning av antalet undervisningstimmar med därav följande ökning av lärararvodena har även föreslagits.

Å staten för artilleri- och ingenjörhögskolan har den nuvarande förste expeditionsvakten upptagits såsom expeditionsvakt. Med hänsyn till

att de allmänna kurserna föreslagits till tvååriga, hava lärararvodena ökats med sammanlagt 1,000 kronor.

I fråga om de särskilda truppförbandens stater torde endast böra erinras om *att* löjtnanter och fänrikar, såsom förut (sid. 157) omnämnts, sammanförts i en grupp under rubrik löjtnantar och fänrikar, *att* de för förrådsförvaltartjänst vid truppförbanden avsedda förvaltarbeställningarna överflyttats från intendenturkårens till truppförbandens stater, *att* manskapslönerna beräknats enligt de av 1923 års riksdag bestämda lönebelopp, samt *att* den av revisionen föreslagna förvaltningsofficeren utbyts mot en regementskassör, pensionerad sekundofficer. För sistnämnda befattningshavare har i genomsnitt beräknats ett arvode av förslagsvis 2,400 kronor.

Å staten för artilleriets fabriker och tyganstalter har en fabriksingenjör nyuppförts, varemot en öververkmästare strukits ur staten.

Från staten för intendenturkåren hava, som ovan nämnts, de för förrådsförvaltartjänst vid truppförbanden avsedda förvaltarbeställningarna överflyttats till de särskilda truppförbandens stater. Därjämte har å intendenturkårens stat ett antal förvaltarbeställningar utbyts mot fanjunkarbeställningar.

Med anledning av att särskilda arvoden upptagits för regementskassörer, har posten till särskild ersättning åt sergeanter, kommenderade såsom biträden till regementsintendenter, ansetts kunna uteslutas. Liksom uti årets statsverksproposition har en post, felräkningspenningar, beräknats under anslaget. För att underlätta officers- och sekundofficersrekryteringen i Boden har dels uppförts en post, stipendier à 3,000 kronor för underlättande av officersrekryteringen i Boden, om 24,000 kronor, dels ock under de särskilda staterna beräknats viss merkostnad, som uppstår genom att officerare och sekundofficerare med vederlikar i lönehänseende efter sex års tjänst i Boden förutsättas få tillgodoräkna sig tre tjänsteår, utöver vad eljest är medgivet. Slutligen har för underlättande av rekrytering i allmänhet vid vissa truppförband i Norrland uppförts en post, fria resor för viss personal i Boden, Umeå och Sollefteå, om 60,000 kronor. Ifrågasvarande medel äro avsedda att bereda å nämnda förläggningssorter stationerade officerare och sekundofficerare jämte vederlikar samt deras familjer tillfälle till fria resor å militärbiljett söderut en gång om året.

I fråga om avlöningsanslagets beräkning torde slutligen böra framhållas, att anslagets slutsumma på grund av beräknade vakanser minskats med omkring $3\frac{1}{3}$ %. I detta sammanhang torde få erinras, att avdrag för vakanser beräknats alltsedan 1915. Detta avdrag har under mera normala förhållanden ansetts kunna sättas till 5 %, men har under de senaste åren höjts ända till 12 %. Då antalet officers- och sekundofficersbeställningar i det föreliggande förslaget minskats med omkring 23 % och antalet manskapsbeställningar med omkring 33,7 %, synes emellertid en motsvarande minskning böra ske i fråga om den tidigare tillämpade avdragsprocenten och denna sålunda nu böra sättas till ovan angivna $3\frac{1}{3}$ %.

Vid beräkning av anslaget till *arméns personal över stat* har liksom i årets statsverksproposition ekiperingshjälpen för reservofficerare upptagits till 750 kronor. Vidare har tjänstgöringstiden för officerare och sekundofficerare vid infanteriet, trängen och intendenturtrupperna begränsats till 35 dagar under varje treårsperiod av tjänstetiden, varigenom viss kostnadsminskning kunnat vinnas. Å andra sidan har någon kostnadsökning uppstått genom att pensions-(livränte-)beloppen ökats till 600 kronor för officer och 400 kronor för sekundofficer.

Till *egnahemspremier åt underbefäl* har nyuppförts ett anslag på 200,000 kronor.

Anslaget till *penningbidrag* har beräknats enligt följande grunder, nämligen:

under	1.—145. dagen	utgör bidraget	30 öre per dag;
»	146.—240. »	»	» 50 » » » ;
»	241.—350. »	»	» 75 » » » ;
»	landstormstjänstgöring	»	» 1 kr. » » .

Anslaget till *understöd åt vissa värnpliktigas familjer* har med hänsyn till den förutsatta frikallelsen för värnpliktiga familjeförsörjare från värnpliktens fullgörande under fredstid väsentligt nedsatts.

Anslaget till *inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.* har kunnat icke obetydligt minskas dels på grund av den föreslagna förändringen i fråga om inskrivningsnämnds sammansättning jämte i förslaget till ny värnpliktslag förutsatt inskränkning beträffande annonsering av inkallelser till viss tjänstgöring och dels till följd av den förutsatta nedsättningen till 75 % av det nu utgående provisoriska tillägget å militärtaxan.

Beträffande anslaget till *undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser* hava vissa smärre förhöjningar vidtagits i fråga om de för krigshögskolan samt artilleri- och ingenjörhögskolan avsedda posterna. För att öka reservstats- och reservpersonalens tjänstbarhet hava vidare under detta anslag upptagits vissa belopp härför.

Anslaget till *studiestipendier* har ökats genom uppförande av ett större antal stipendier, avsedda för sekundofficerare och furirer, än hittills varit fallet.

Anslagen till *skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m.*, till *skrivmaterialier m. m. vid truppförbanden* samt till *tryckningskostnader* hava med hänsyn till fallande priser m. m. undergått en däremot svarande minskning.

Anslaget till *bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt vid truppförbanden* har omräknats med hänsyn dels till nu gällande priser å bränsle- och lyseartiklar m. m. och dels till numera vunnen erfarenhet om storleken av förbrukningen av dessa artiklar under nuvarande förhållanden.

Anslaget för *anskaffning, underhåll och drift av motorfordon* har beräknats under förutsättning att den nu befintliga bilparken behörigen förnyas

samt att anslaget bekostar underhåll av arméns personbilar och motorcyklar. Underhåll av lastbilarna förutsättes däremot såsom hittills ske å vederbörliga förbruknings- och övningsanslag.

Vid beräkning av anslaget till *truppförbandens övningar* har förutsatts, att ackordhästsystemet införts i största möjliga utsträckning, varigenom en avsevärd besparing kunnat vinnas. Försiktigheten synes bjuda att icke räkna med någon inkomst på själva utackorderingen. Det har därför antagits, att ifrågavarande inkomst åtgår för att täcka de med utackorderingen förbundna utgifterna. Å anslaget hava nyuppförts särskilda poster för övningar med de motoriserade artilleriregementena, med stridsvagnbataljonen och med motorfordon vid trängen. Transportkostnaderna hava beräknats efter militärtaxan med 75 % förhöjning därav.

Även vid beräkningen av anslaget till *fält- och fälttjänstövningar* har den provisoriska förhöjningen å militärtaxan beräknats till 75 % av grundavgifterna.

Under anslaget till *sjuk- och veterinärvård* har liksom i årets statsverksproposition uppförts en post å 50,000 kronor för läkarvård m. m. enligt 23 § i officersavlöningsreglementet.

Anslaget till *vapen och ammunition m. m.* har omräknats med hänsyn till nu gällande lägre priser å ammunition. Sålunda hava tillverkningskostnaderna för såväl artilleriammunition som framför allt gevärsammunition kunnat beräknas efter lägre priser, än försvarsrevisionen förutsatt.

Anslag till *underhåll och försök med stridsvagnmateriel* å 60,000 kronor samt till *övningar och materiel för järnvägstrupper* å 20,000 kronor hava nyuppförts å staten.

Anslaget till *byggnader, övningsfält och skjutbanor* har beräknats under förutsättning att vissa mera genomgripande reparationsarbeten å en del äldre kaserner komma till utförande med anlåtande av särskilt anvisade medel. Kostnaderna för ifrågavarande reparationsarbeten, vilka beräknats till 690,000 kronor, hava nedan uppförts under engångskostnaderna. Efter vidtagandet av nämnda särskilda arbeten kunna de årliga underhållskostnaderna minskas med omkring 420,000 kronor. Slutligen har en viss besparing kunnat vinnas genom nedläggandet av vissa etablissemang. Nämnda besparing har, efter frånräknande av underhållskostnaderna för vissa nya byggnader, beräknats till omkring 50,000 kronor. Den sammanlagda besparingen uppgår sålunda till omkring 470,000 kronor.

Anslaget till *extra utgifter* har minskats med 25,000 kronor, vilket belopp överförts till motsvarande anslag under flygvapnet.

Anslaget till *kommittéer och utredningar genom sakkunniga* har, i enlighet med vad i årets statsverksproposition föreslagits, upptagits till 70,000 kronor.

För *extra ordinarie utgifter* har beräknats samma belopp, som försvarsrevisionen upptagit, eller 2,000,000 kronor.

2. Engångskostnader.

Byggnads- och reparationsarbeten.

Med hänsyn till den föreslagna härorganisationen erfordras byggnadsarbeten för följande ändamål:

1. Uppförande av förrådsbyggnad m. m. för Svea livgardes stridsvagnbataljon.
2. Ordnanande av Första och Andra livgrenadjärregementenas förläggning.
3. Ordnanande av Västmanlands regementes förläggning.
4. Ordnanande av Jämtlands fältjägarregementes förläggning.
5. Ordnanande av Södra skånska infanteriregementets förläggning till Skånska dragonregementets kasernetablissemant i Ystad.
6. Beredande av förrådsutrymme för motoriserade artilleriförband.
7. Ordnanande av förläggningen för Arméartilleriregementets ballongbatteri vid Nedre Frösunda.
8. Uppförande av verkstadsbyggnad m. m. för Fälttelegrafregementets radiobataljon i Västerås.
9. Ordnanande av Norrlands ingenjörkårs förläggning till Jämtlands fältjägarregementes kasernetablissemant i Östersund.
10. Ordnanande av förrådsbyggnad för Första intendenturkompaniet i Örebro.
11. Ordnanande av Andra intendenturkompaniets förläggning å Karlsborg.

Byggnads-
arbeten.

Utredning rörande kostnaderna för dessa byggnadsarbeten har verkställt genom arméförvaltningens fortifikationsdepartement. Kostnadsberäkningarna hänföra sig till de sistlidne höst gällande arbets- och materialpriser.

För Svea livgardes stridsvagnbataljon, som — utom under repetitionsövningarna — föreslås bli förlagd i Svea artilleriregementes etablissemant, erfordras icke några byggnadsarbeten för personalens förläggning. Däremot måste för bataljonens fordon uppföras en särskild förrådsbyggnad jämte garage och reparationsgarage. Kostnaderna härför hava beräknats uppgå till 60,000 kronor.

Förråds-
byggnad m. m.
för Svea liv-
gardes strids-
vagnbataljon.

De nybyggda etablissemanten för livgrenadjärregementena i Linköping hava förläggningensutrymme för endast åtta kompanier. Under regementsövningarna är detta förläggningensutrymme icke tillfyllest. Det under nämnda övningar erforderliga ökade förläggningensutrymmet torde böra beredas genom att förlägga vissa formationer dels i exercishus och dels i från Malmslätt flyttade lägerhyddor.

Första och
Andra liv-
grenadjärre-
gementenas för-
läggning.

Då vidare de vid etablissemanten förefintliga bostadslägenheterna för sekundofficerare äro otillräckliga, måste vid vartdera etablissemantet ett bostadshus för sekundofficerare, inrymmande 5 lägenheter om tillhoppa 15 eldstäder, uppföras.

Kostnaderna vid vardera regementet för ordnande av förläggningen hava beräknats sålunda:

1. Flyttning av en lägerhydda från Malmslätt till Linköping	kronor	15,000: —
2. Uppförande av bostadshus för sekundofficerare	»	75,000: —
3. Byråkostnader och oförutsedda utgifter.....	»	5,000: —
		Summa kronor 95,000: —

För båda regementena tillsammans skulle kostnaden alltså uppgå till 190,000: — kronor.

Västmanlands
regementets
förläggning.

Då Fälttelegrafregementets radiobataljon föreslås bli förlagd till Västmanlands regementets etablissemang, erfordras vid sistnämnda regemente med hänsyn till förläggningsförhållandena under repetitionsövningarna en barack för omkring 250 man.

För ändamålet torde en barack lämpligen böra flyttas från Malma hed till Västerås. Kostnaderna härför hava beräknats till omkring 50,000 kronor.

Jämtlands
fältjägarrege-
mentets för-
läggning.

Genom att för Norrlands ingenjörkår taga i anspråk en av Jämtlands fältjägarregementets kasernflyglar uppstår med hänsyn till förläggningsförhållandena under repetitionsövningarna vid nämnda regemente behov av en barack för omkring 250 man. Kostnaderna för uppförande av en dylik barack hava beräknats till 100,000 kronor.

Södra skånska
infanterirege-
mentets för-
läggning.

För ordnandet av Södra skånska infanteriregementets förläggning i Skånska dragonregementets kasernetablissemang i Ystad erfordras vissa ominrednings- och reparationsarbeten m. m. enligt följande kostnadsberäkning:

1. Ominredningsarbeten m. m.....	kronor	87,000: —
2. Värmeledningsarbeten	»	55,000: —
3. Vatten- och avloppsledningsarbeten	»	1,000: —
4. Elektrifiering av etablissemang	»	30,000: —
5. Ritningar, kontroll och oförutsedda utgifter	»	17,000: —
		Summa kronor 190,000: —

Beredande av
förråds-
utrymme för
motoriserade
artilleri-
förband.

För beredande av förrådslokaler för traktorer och andra motorfordon vid de motoriserade Bodens artilleriregemente, Arméartilleriregementet och Luftvärnsartilleriregementet erfordras i viss utsträckning omändring av ridhus och stallar. Kostnaderna för ifrågavarande ändringsarbeten hava beräknats sålunda:

vid Bodens artilleriregemente	kronor	25,000: —
vid Arméartilleriregementet, vilket förlägges till det nuvarande Positionsartilleriregementets kasern.....	»	50,000: —
vid Luftvärnsartilleriregementet, vilket förlägges till den nuvarande Karlsborgs artillerikårs kasern ...	»	25,000: —
		Summa kronor 100,000: —

Arméartilleriregementets ballongbatteri föreslås bliva förlagt till det nuvarande ballongkompaniets förläggningsplats vid Nedre Frösunda. Då där befintliga byggnader m. m. emellertid, med undantag av vissa förrådsbyggnader, äro av provisorisk karaktär, kräves — förutom en ny barackbyggnad — grundlig reparation av etablissementet. En barackbyggnad beräknas kunna för ändamålet förflyttas från Malma hed. Kostnaderna för denna förflyttning samt för erforderliga reparationsarbeten hava beräknats till 100,000 kronor.

Ballongbatteriets förläggning vid Nedre Frösunda.

För Fälttelegrafregementets radiobataljon, vilken föreslås bliva förlagd till Västmanlands regementes kasernetablissemment i Västerås, måste uppföras dels en verkstadsbyggnad för en beräknad kostnad av 100,000 kronor och dels en förrådsbyggnad för en beräknad kostnad av 60,000 kronor. Sammanlagda byggnadskostnaden skulle således uppgå till 160,000 kronor.

Verkstadsbyggnad m. m. för radiobataljonen i Västerås.

I enlighet med vad försvarsrevisionen föreslagit, förutsattes, att för Norrlands ingenjörkårs förläggning toges i anspråk en av Jämtlands fältjägarregementes kasernflyglar ävensom en regementets enskilda lägerkassa tillhörig byggnad, det s. k. Lugnet, vilken skulle för ändamålet av statsverket inlösas. I dessa båda byggnader kunna inrymmas ingenjörkårens expedition, dess fyra kompanier, bostäder för 9 gifta och 6 ogifta sekundofficerare ävensom erforderliga lektionslokaler.

Norrlands ingenjörkårs förläggning.

Följande lokaler inom etablissementet avses för gemensamt bruk av båda truppförbanden, nämligen officersmäss och officersarrest, expedition för kassaförvaltningen, krigsrättsrum, kokinrättning och proviantbod, bad- och tvättinrättning, mässbyggnad för sekundofficerare och manskap, exercis- och gymnastikhus, sjukpaviljong, intendenturverkstäder och avträdesbyggnader.

Kostnaderna för ordnandet av ingenjörkårens förläggning hava i huvudsaklig överensstämmelse med av försvarsrevisionen framlagda beräkningar beräknats sålunda:

1. Inredning av kårexpeditioner	kronor	5,000: —
2. Inlösen jämte ombyggnad och reparation av »Lugnet»	»	20,000: —
3. Ridhus	»	60,000: —
4. Vinterstall för 31 hästar	»	70,000: —
5. Sommarstall för 40 hästar	»	20,000: —
6. Vapen- och ammunitionsförråd (även för sprängämnen)	»	10,000: —
7. Verkstadsbyggnad för tygverkstäderna	»	100,000: —
8. Skosmedja och sjukstall	»	40,000: —
9. Gödselstad	»	7,000: —
10. Vaktbyggnad vid kårens etablissement	»	30,000: —
11. Förrådsbyggnad å övningsplatsen i Lit	»	10,000: —

12. Stallbyggnad å övningsplatsen i Lit.....	kronor	10,000: —
13. Vatten- och avloppsledningar	»	50,000: —
14. Elektriska ledningar	»	25,000: —
15. Ritningar, kontroll och oförutsedda utgifter	»	38,000: —

Summa kronor 495,000: —

Förrådsbyggnad för Första intendenturkompaniet i Örebro.

Första intendenturkompaniet föreslås bliva förlagt till Livregementets grenadjärers kasernetablissemment i Örebro. För kompaniets fordon m. m. måste en mindre förrådsbyggnad uppföras. Kostnaderna härför hava beräknats till 15,000 kronor.

Andra intendenturkompaniets förläggning å Karlsborg.

Andra intendenturkompaniet är för närvarande förlagt i en förrådsbyggnad å Karlsborg. Denna förläggning är ur hygienisk synpunkt otillfredsställande. Då genom kommandantskapets indragning kommandantskapsbyggnaden icke mera erfordras för sitt hittillsvarande ändamål, torde densamma lämpligen böra tagas i anspråk för att bereda intendenturkompaniet en nöjaktig förläggning. Kostnaderna för de med hänsyn härtill erforderliga ändringsarbetena hava beräknats till 30,000 kronor.

Sammanfattning.

Sammanfattas vad i det föregående anförts, skulle alltså för verkställande av de utav den nya försvarsorganisationen betingade byggnadsarbetena erfordras följande belopp:

1. Förrådsbyggnad för stridsvagnbataljonen	kronor	60,000: —
2. Livgrenadjärregementenas förläggning	»	190,000: —
3. Västmanlands regementes förläggning	»	50,000: —
4. Jämtlands fältjägarregementes förläggning	»	100,000: —
5. Södra skånska infanteriregementets förläggning	»	190,000: —
6. Förrådsutrymme för motoriserade artilleriförband	»	100,000: —
7. Ballongbatteriets förläggning	»	100,000: —
8. Verkstadsbyggnad m. m. för radiobataljonen	»	160,000: —
9. Norrlands ingenjörkårs förläggning	»	495,000: —
10. Förrådsbyggnad för Första intendenturkompaniet	»	15,000: —
11. Andra intendenturkompaniets förläggning	»	30,000: —

eller tillhopa kronor 1,490,000: —

Reparationsarbeten för iståndsättande av vissa etablissemment.

Då större reparationsarbeten under krisåren i viss mån måst eftersättas å ena sidan på grund av högt uppdrivna material- och arbetspriser, å andra sidan emedan vissa materialier t. ex. linolja under denna tid voro så gott som oåtkomliga, hava vissa etablissemment ännu icke kunnat bringas i ett sådant skick, att de årliga underhållskostnaderna kunna hållas till så lågt belopp, som eljest vore möjligt. Genom anvisande av tillräckliga

medel såsom engångskostnader för utförande av dylika mera genomgripande reparationsarbeten, kan, som i det föregående (sid. 334) blivit omnämmt, det ordinarie underhållsanslaget för arméns byggnader undergå en icke obetydlig minskning. Här avsedda reparationsarbeten omfatta huvudsakligen ersättning av förslitna golv, reparationer av nedrostade tak samt verkställande av eftersatta målningsarbeten. Vid Livregementets dragoner erfordras därjämte en genomgripande reparation av regementets stallar m. m.

Ifrågavarande reparationsarbeten hava beräknats draga en kostnad av sammanlagt 690,000 kronor. De årliga besparingarna å det ordinarie byggnadsanslaget under ovan angiven förutsättning hava, som i det föregående ävenledes blivit omnämnt, beräknats uppgå till omkring 420,000 kronor.

För ovan upptagna byggnads- och reparationsarbeten beräknas den sammanlagda kostnaden således komma att uppgå till (1,490,000 + 690,000 =) 2,180,000 kronor.

För bestridande av dessa kostnader behöva några särskilda medel icke av riksdagen äskas, utan torde härför böra tagas i anspråk vissa av riksdagen redan beviljade och anvisade medel för åtskilliga byggnadsföretag, vilka med hänsyn till den förestående försvarsrevisionen eller av annan anledning ännu icke kommit till utförande och som enligt den av mig föreslagna organisationen komma att bliva obehövlige.

De tillsvidare reserverade medel, som avse sådana under arméförvaltningens fortifikationsdepartementets förvaltning stående byggnadsföretag, vilka icke kommit till utförande, äro angivna i nedanstående tablå.

Byggnadsföretag.	Reserverade medel.	Anmärkingar.
Ökat stallutrymme vid infanteriet: Vinter- och sommarstallar vid Norrbottens regemente	46,000	—
Underofficersbyggnad vid Gotlands infanteriregemente	13,500	—
Kasernetablissemant för 5 skvadroner av Skånska husarregementet	173,500	—
Ökat stallutrymme vid kavalleriet: Stall för Skånska husarregementet	118,400	—
Förråd för andra fordon än vinterfordon: Skånska husarregementet	9,500	—
Ökat stallutrymme vid artilleriet: Stallar för Karlsborgs artillerikår	54,920	64
Nya byggnader för Bodens artilleriregemente: Kasern och en befälsbyggnad	217,201	89

Anstår, enär uppdrag om dessa arbetens utförande icke erhållits.

Anstår, tills regementets förläggningsfråga blivit avgjord.

Anstår på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 4 april 1917.

Anstår på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 21 februari 1919. Det reserverade beloppet utgör behållning å anslaget. Hur stor del av denna summa, som kan komma att behöva tagas i anspråk för den under uppförande varande södra officersbyggnaden, kan ej uppgivas.

Byggnadsföretag.	Reserverade medel.	Anmärkningar.
<i>Nya byggnader för Norrlands artilleriregemente i Östersund: Sjukpaviljong, exercishus, ridhus, sommarstall och uthus</i>	113,000	{ Anstår på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 16 juli 1919.
<i>Nybyggnad för Svea ingenjörkårs fästningsingenjörkompani: Sjukpaviljong</i>	18,000	{ Anstår på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 14 mars 1919.
<i>Nytt kasernetablissemant för Fälttelegrafkåren</i>	1,714,500	{ Anstår på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 11 april 1919.
<i>Nya byggnader för Bodens ingenjörkår: Kasern, ridhus och förrådsbyggnad</i>	227,485	{ Anstår på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 16 maj 1919. Det reserverade beloppet utgör behållning å anslaget.
<i>Nytt kasernetablissemant för Norrlands ingenjörkår</i>	1,439,500	{ Anstår på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 21 mars 1919.
<i>Förplågnadsanstalt i Boden: Havremagasin</i>	200,000	{ Anstår på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 24 januari 1919.
<i>Förplågnadsanstalt i Hässleholm: Bageri</i>	238,000	{ Anstår på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 21 mars 1919.
<i>Förplågnadsanstalt i Östersund: Kasern och bageri</i>	87,800	{ Anstår på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 4 april 1919.
<i>Havremagasin i Stockholm</i>	162,700	{ Anstår på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 11 april 1919.
<i>Uppförande av skidförråd: Andra och fjärde arméfördelningarnas förråd samt förråd för krigsreserven i Stockholm</i>	203,500	{ Anstår, enär begärda merkostnader icke av Kungl. Maj:t anvisats.
<i>Orduande av vinterförläggning: Exercishus vid Västernorrlands regemente</i>	53,000	{ Anstår på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 11 april 1919.
<i>Torkrum vid vissa kasernetablissemant: Anordningar, som kräva särskilda till- eller nybyggnader, ävensom sådana, som skulle äga rum i för inkvartering av underofficerare avsedda lokalutrymmen</i>	616,461	{ Anstår på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 16 juli 1919. Det reserverade beloppet utgör behållningen å anslaget.
Summa kronor	5,706,968	96

Av de i denna tablå omförmälda byggnadsföretag komma vissa att bliva obehövlige på grund av den av mig föreslagna nya organisationen, under det att andra icke alls eller endast i ringa mån därav beröras. Beträffande dessa senare anser jag mig icke böra här yttra mig, utan torde frågan om dessa byggnadsföretags fullföljande böra göras till föremål för särskild omprövning. De byggnadsföretag åter, som genom den av mig föreslagna organisationen bliva obehövlige eller som direkt ingå i densamma, äro följande:

1. Ökat stallutrymme vid infanteriet	kronor	46,000: —
2. Underofficersbyggnad vid Gotlands infanteriregemente	»	13,500: —
3. Kasernetablissemant för 5 skvadroner av Skånska husarregementet	»	173,500: —
4. Ökat stallutrymme vid kavalleriet	»	118,400: —
5. Förråd för andra fordon än vinterfordon	»	9,500: —
6. Ökat stallutrymme vid artilleriet	»	54,920: —
7. Nybyggnad för Svea ingenjörkårs fästningsingenjörkompani	»	18,000: —

8. Nytt kasernetablissemment för Norrlands ingenjörkår	kronor	1,439,500: —
9. Förplägnadsanstalt i Hässleholm	»	238,000: —
10. Förplägnadsanstalt i Östersund	»	87,800: —
11. Havremagasinet i Stockholm	»	162,700: —
Summa kronor		2,361,820: —

Som i det föregående (sid. 107) framhållits, synes man kunna räkna med att medel för uppförande av nytt etablissemment för Fälttelegrafregementet framdeles kunna erhållas genom försäljning av Mariebergssområdet. Det för Fälttelegrafkårens nya etablissemment reserverade beloppet, 1,714,500 kronor, blir i så fall obehövt. Summan reserverade medel för byggnadsföretag, vilka enligt den föreslagna organisationen bliva obehövt eller som direkt ingå i densamma, blir alltså $(2,361,820 + 1,714,500 =) 4,076,320$ kronor.

Av ifrågakvarande belopp torde 2,180,000 kronor böra tagas i anspråk för bestridande av kostnaderna för de av mig i det föregående föreslagna byggnads- och reparationsarbetena. Därjämte förutsätts, som av det följande kommer att framgå, 1,799,000 kronor bliva använda för uppförande av vissa byggnader m. m. vid arméflygkåren. Det återstående belopp, vilket enligt den föreslagna organisationen icke erfordras för byggnadsföretag, utgör således $[4,076,320 - (2,180,000 + 1,799,000) =] 97,320$ kronor.

Materielanskaffning.

Vid behandlingen av frågan angående den för hären erforderliga materielanskaffningen framställdes från de till revisionens förfogande ställda sakkunniga högst avsevärda krav i förevarande avseende. Med hänsyn till de härmed förenade kostnaderna fann revisionen sig emellertid nödsakad att vidtaga mycket betydande inskränkningar i förhållande till vad som ur militär synpunkt ansågs vara erforderligt.

Den av revisionen för hären föreslagna materielanskaffningen beräknades draga en kostnad av 36,000,000 kronor. Härav avsågos 6,133,000 kronor för arméns flygväsende. För armén i övrigt skulle alltså återstå 29,867,000 kronor. Detta belopp beräknades i stort sett på följande sätt:

<i>Luftvärnsartilleri</i> (inberäknad materiel för motorisering av rörliga formationer)	kr.	3,000,000: —
<i>Kulsprutegevär</i> . Förutom viss depåmateriel beräknades för varje infanterikompani och velocipedskvadron 12 samt för varje beriden skvadron 6 kulsprutegevär	»	6,590,000: —
<i>Kulsprutor</i> . Förutom viss depåmateriel beräknades för varje infanteribataljon 8 och för varje kulspruteskvadron 4 kulsprutor. Därjämte avsågos viss materiel för luftvärn	»	3,100,000: —

Försvarsrevisionen.

<i>Gasskydd</i>	kr.	1,882,000: —
<i>Diverse artillerimateriel</i> (pansarbilar för kavalleriet, lyspistoler, utskjutningsapparater för gevärsggranater m. m.)	»	612,000: —
<i>Infanteriartilleri</i>	»	255,000: —
<i>Mobiliseringsammunitio</i> n	»	9,895,000: —
<i>Industriens krigsorganisation</i> i vad avser tillverkning av viss artillerimateriel	»	1,500,000: —
<i>Fortifikatoriska anordningar i Boden</i>	»	300,000: —
<i>Radiomateriel</i>	»	666,000: —
<i>Strålkastare</i> för luftvärnsartilleriet	»	200,000: —
<i>Ballongmateriel</i>	»	200,000: —
<i>Tung pontonmateriel</i>	»	250,000: —
<i>Intendenturmateriel</i> (pionjärmateriel för infanteriet, signalmateriel m. m. ävensom industriens krigsorganisation i vad avser viss intendenturmateriel)	»	417,000: —
<i>Sjuk- och veterinärvårdsmateriel</i>	»	1,000,000: —
		Summa kronor 29,867,000: —

Enligt revisionens uppfattning borde detta belopp av statsfinansiella skäl fördelas till utgående under en period av tio år.

Departements-
chefen.

I enlighet med vad jag anfört under »Allmänna grunder för lantförsvarets ordnande», är det givetvis av den största betydelse, att hären är försedd med en tidsenlig och efter våra förhållanden anpassad beväpning och utrustning. Chefen för generalstaben har också föreslagit materielanskaffning i betydande omfattning. Som jag i det föregående (sid. 35) framhållit, anser jag mig icke kunna biträda vad nämnde chef härutinnan föreslagit. Materielanskaffningen måste nämligen i fredstid av kostnadsskäl begränsas till vad som måste anses vara oundgängligen nödvändigt. En viss begränsning är dessutom påkallad på grund av teknikens snabba utveckling, varigenom materielen kan komma att jämförelsevis hastigt bliva omodern.

Med hänsyn till såväl sistnämnda förhållande som till kostnaderna finner jag mig böra föreslå, att materielanskaffningen i fred i allmänhet inskränkes till att omfatta tillgodoseendet av det omedelbart vid mobilisering och i början av ett krig förefintliga oundgängliga behovet av viktigare materielslag. Vid anskaffningen i fredstid kan således endast i ringa mån hänsyn tagas till det under ett krig uppstående ökade behovet av beväpning och annan materiel. Vid sådant förhållande är det uppenbarligen av den största betydelse, att landets industri snarast möjligt efter ett krigsutbrott är i stånd att ställa till förfogande den erforderliga materielen. Ett villkor för att så skall kunna ske är emellertid, att omsorgsfulla förberedelser i fredstid vidtagas för industriens krigsorganisation.

Beträffande den materiel, som jag med ovan angivna allmänna utgångs-

punkt funnit mig böra föreslå till anskaffning, har jag i flera fall ansett mig böra tillämpa enahanda beräkningsgrunder som de av revisionen följda. Den kostnadsökning, som i dylika fall inträder, är uppenbarligen en följd av den av mig förutsatta mera omfattande krigsorganisationen. För vissa ändamål har jag emellertid ansett mig böra räkna med förhållandevis större kostnader än revisionen. Särskilt gäller detta i fråga om anskaffande av kulsprutor för luftvärn samt strålkastare för luftvärnsartilleriet ävensom beträffande förberedelserna för industriens krigsorganisation i vad avser tillverkning av viss artillerimateriel. Slutligen har jag funnit mig böra föreslå till anskaffning i begränsad omfattning viss av revisionen icke upptagen materiel, bland vilken här torde böra särskilt omnämnas stridsvagnar för infanteriet, mät- och observationsmateriel för artilleriet ävensom materiel för motorisering av tungt rörligt artilleri. Beträffande nämnda motorisering finner jag mig böra framhålla, att revisionen (jfr Del 1, sid. 541) även synes hava räknat med att densamma borde vidtagas. Vid den tidpunkt, då revisionens arbete slutfördes, var denna motoriseringsfråga emellertid icke fullt utredd.

Med hänsyn till de därmed förenade kostnaderna har jag, liksom revisionen, icke funnit mig kunna nu ifrågasätta anskaffning av tungt artilleri eller modernisering av artillerimaterielen.

Kostnaderna för materielanskaffning hava av mig i stort sett beräknats sålunda:

<i>Luftvärnsartilleri</i> (jämte motorisering av vissa formationer)	kr. 3,000,000: —
<i>Kulsprutegevär.</i> Behovet beräknas enligt motsvarande grunder, som av revisionen tillämpats	» 8,146,000: —
<i>Kulsprutor.</i> Behovet för infanteriet och kavalleriet beräknas enligt motsvarande grunder, som av revisionen tillämpats. Beträffande kulsprutor för luftvärn beräknas den av revisionen föreslagna anskaffningskostnaden, 145,000 kr., bliva höjd till 800,000 kr.	» 4,694,000: —
<i>Gasskydd</i>	» 2,000,000: —
<i>Stridsvagnar</i> för infanteriet	» 2,480,000: —
<i>Motorisering</i> av det tunga rörliga artilleriet samt av rörliga luftvärnsformationer	» 3,638,000: —
<i>Mät- och observationsmateriel</i> för artilleriet	» 386,000: —
<i>Diverse artillerimateriel</i> (pansarbilar för kavalleriet, lyspistoler, utskjutningsapparater för gevärsggranater) ...	» 689,000: —
<i>Infanteriartilleri</i>	» 337,000: —
<i>Mobiliseringsammunition</i>	» 8,507,000: —
<i>Industriens krigsorganisation</i> i vad avser tillverkning av viss artillerimateriel	» 3,000,000: —
<i>Fortifikatoriska anordningar i Boden</i>	» 680,000: —
<i>Meteorologiska instrument</i> för arméns väderlekstjänst ...	» 120,000: —

<i>Radiomateriel</i>	kr,	789,000: —
<i>Strålkastare</i> för luftvärnsartilleriet ..	»	915,000: —
<i>Ballongmateriel</i>	»	340,000: —
<i>Tung pontonmateriel</i>	»	300,000: —
<i>Diverse fortifikationsmateriel</i> (telegraf-, fält- och fästningsingenjörmateriel)	»	175,000: —
<i>Intendenturmateriel</i> (pionjärmateriel för infanteriet, signalmateriel m. m. ävensom industriens krigsorganisation i vad avser viss intendenturmateriel)	»	579,000: —
<i>Sjuk- och veterinärvårdsmateriel</i>	»	1,000,000: —
		Summa kronor 41,775,000: —

För de synpunkter och beräkningsgrunder, vilka blivt tillämpade vid beräkandet av materielbehov och kostnader, kommer vederbörande riksdagsutskott att erhålla särskild redogörelse.

I årets statsverksproposition hava bland annat upptagits följande kostnader för materielanskaffning:

luftvärnsartilleri	kr.	200,000: —
kulsprutegevär	»	1,000,000: —
kulsprutor	»	200,000: —
gasskydd	»	180,000: —
motorisering av tungt artilleri	»	120,000: —
		Summa kronor 1,700,000: —

Därest sistnämnda summa av riksdagen beviljas, kommer den återstående kostnaden för materielanskaffning att minskas till (41,775,000 — 1,700,000 =) 40,075,000 kronor.

I likhet med vad revisionen förutsatt, finner även jag mig böra föreslå, att den här avsedda materielanskaffningen fördelas på en period av tio år. I medeltal skulle alltså erfordras ett årligt anslag av 4,007,500 kronor.

Ersättning åt kommuner till följd av indragning av truppförband m. m.

De städer, till vilka arméns olika truppförband för närvarande äro förlagda, hava i flera fall för respektive truppförbands förläggning iklätt sig åtskilliga uppoffringar, såsom upplåtelse av mark, anläggande av gator samt vidtagande av anordningar för belysning, vatten och avlopp. Uppenbarligen hava kommunerna därvidlag påräknat att genom ökad skatteintäkt m. m. erhålla vederlag för gjorda uppoffringar.

Enligt den nu föreslagna organisationen äro vissa truppförband avsedda att indragas eller erhålla ändrad förläggning, varjämte inskränkningar i fråga om truppförbandens styrka i flera fall komma att inträda. Givet är, att härav berörda kommuner av nämnda förhållanden kunna komma att förorsakas förluster. Sålunda komma de att helt eller delvis berövas

det avsevärda skatteobjekt, som personalens löneinkomst för närvarande utgör. Vidare måste hyresvärdar, affärsinnehavare, hantverkare, kommunikationsverk m. fl. förväntas få sina inkomster minskade, varigenom jämväl kommunernas skatteintäkter komma att ytterligare reduceras. Dessa synpunkter hava ock med styrka framhållits i till Kungl. Maj:t ingivna framställningar från de kommuner, där enligt försvarsrevisionens förslag nu förefintlig militärförläggning skulle indragas. Härvid har ock hemställts om viddagande av sådana åtgärder från kronans sida, att kommunerna i en eller annan form bereddnes gottgörelse för angivna förluster. Över flertalet av omförmälda framställningar hava arméförvaltningens fortifikations- och civila departement avgivit yttrande, däri de funnit vissa kommuner skäligen berättigade till gottgörelse av kronan, i händelse av revisionen föreslagen indragning av militärförläggningar komme till stånd.

Frågan angående de skyldigheter, som i förevarande hänseende må åligga kronan gentemot de kommuner, vilka komma att drabbas av följderna av de enligt nu föreliggande förslag till försvarsorganisation förutsetta indragningar och inskränkningar av här avsett slag, är givetvis alltför komplicerad för att kunna i detta sammanhang upptagas till prövning. Endast det torde redan här böra framhållas, att för kompenserande av de förluster, som i ovan angivna hänseende må komma att åsamkas vissa kommuner, andra statsinstitutioner, såsom t. ex. skolor och sjukvårdsanstalter, böra, i den mån så lämpligen kan ske, förläggas till nämnda kommuner. I övrigt torde förevarande spörsmål, sedan beslut fattats om ny försvarsorganisation, böra göras till föremål för en ingående och allsidig utredning.

V. Övergången till den nya härordningen.

1. Allmänna synpunkter.

Den av mig föreslagna nya härordningen innebär i många avseenden genomgripande förändringar. Övergången till densamma torde därför i flera fall bliva förenad med avsevärda svårigheter. Med hänsyn härtill måste en alldeles särskild uppmärksamhet ägnas åt frågan, huru denna övergång skall på lämpligaste sätt ordnas. Då de härför erforderliga bestämmelserna komma att bliva icke blott mycket omfattande utan jämväl rätt så detaljerade, torde något fullt utarbetat förslag i förevarande hänseende icke lämpligen vare sig kunna eller böra nu framläggas. Jag finner mig därför böra inskränka mig till att angiva de allmänna grunder, efter vilka övergången lämpligen synes böra ske. De för övergången erforderliga närmare bestämmelserna torde, såsom försvarsrevisionen förutsatt och jämväl tidigare i liknande fall skett, böra utfärdas av Kungl. Maj:t.

Vid behandlingen av frågan om övergångens ordnande torde böra skiljas emellan å ena sidan *värnplikten* och å andra sidan *organisationen* i egent-

lig mening. Mellan dessa råder dock givetvis ett mycket nära samband. Sålunda är, såsom försvarsrevisionen framhållit, den tidpunkt, då den nya värnpliktslagen kan börja tillämpas, beroende av, huruvida organisationen medgiver de värnpliktigas utbildning på avsett sätt, och genomförandet av den nya organisationen är å sin sida beroende av den nya värnpliktsanordningens genomförande.

Med hänsyn till de med det nuvarande provisoriet förenade olägenheterna finner jag det vara i hög grad önskvärt, att övergången till den nya härordningen sker så snabbt som möjligt. Beträffande tidpunkten för övergången har jag funnit mig böra utgå från att den nya värnpliktslagen träder i kraft med ingången av år 1925. Med hänsyn till de under provisorietiden rådande utbildningsförhållandena för de värnpliktiga måste emellertid den nuvarande truppförbandsorganisationen i stort sett bibehållas till slutet av utbildningsåret 1924—1925. Övergången till den nya organisationen torde därför icke kunna taga sin början i någon större omfattning förrän efter avslutandet av 1925 års repetitionsövningar. Med hänsyn härtill torde man böra räkna med att ifrågavarande övergång först på våren 1926 kan vara i huvudsak genomförd.

2. Värnplikten.

Under §§ 51—55 i förslaget till ny värnpliktslag återfinnas bestämmelserna angående denna lags ikraftträdande. Av dessa framgår, att lagen är avsedd att tillämpas från och med 1 januari 1925, samt att, med vissa undantag, från och med denna dag icke blott 1914 års värnpliktslag utan även samtliga under provisorietiden utfärdade lagar om ändrad utbildningstid för de värnpliktiga skola upphöra att gälla.

För vinnande av önskvärd reda och ordning i tjänstgöringsförhållandena hava, i likhet med vad revisionen för motsvarande fall föreslagit, sådana värnpliktiga, vilka bort inskrivas före år 1925 men icke då blivit inskrivna, vare sig detta berott på laga förfall, i vederbörlig ordning beviljat uppskov eller uteblivande utan laga förfall, ansetts böra *i allo* vara underkastade bestämmelserna i den nya lagen. I enahanda syfte har det emellertid syntts lämpligt att med nämnda värnpliktiga *i utbildningshänseende* likställa dem, som visserligen blivit inskrivna före den nya lagens ikraftträdande men som av en eller annan anledning icke börjat fullgöra dem åliggande första tjänstgöring eller tjänstgöring i en följd senast å för 1924 års klass stadgad tid.

Beträffande övriga före år 1925 inskrivna värnpliktiga, torde dessa i regel böra fullgöra sin värnpliktstjänstgöring i enlighet med de under provisorietiden gällande bestämmelserna. Fördenskull har det syntts lämpligt att härutinnan hänvisa till den särskilda lag om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1924 års klass, vartill förslag förelagts årets riksdag i proposition nr 13. Från ifrågavarande allmänna regel måste dock vissa avsteg göras.

Försvarsrevisionen har — under erinran att enligt dess förslag den sista repetitionsövningen i allmänhet vore förlagd till ett senare år än enligt nu gällande bestämmelser — framhållit, att därest det med ifrågavarande repetitionsövning avsedda ändamålet icke skulle förfelas, vid ett flertal truppslag ytterligare en årsklass måste under vissa övergångsår inkallas till fullgörande av sådan övning. Härvid borde närmast tagas i anspråk årsklasserna 1920—1923 samt, där särskilda skäl icke förelåge, i första hand de yngsta bland dessa. Någon befogad erinran mot en dylik anordning kunde så mycket mindre göras, som ifrågavarande repetitionsövning vore avsedd att träda i stället för den reservtruppövning, som dessa årsklasser allt fortfarande vore skyldiga att jämlikt bestämmelserna i 1914 års värnpliktslag fullgöra.

Även med hänsyn till den av mig föreslagna värnpliktsanordningen äro motsvarande åtgärder nödvändiga. Då den sista repetitionsövningen enligt det av mig framställda förslaget i allmänhet är förlagd till ett tidigare år än uti revisionens förslag, synes det dock möjligt att icke oväsentligt begränsa inkallelsen i fråga.

Vid fältingenjör-, fälttelegraf- och fästningsingenjörtrupperna komma repetitionsövningarna, enligt vad jag i det föregående föreslagit, att erhålla en längd av 35 dagar i stället för under provisorietiden stadgade 30 dagar. Med anledning härav bör i anslutning till av revisionen framställt förslag under övergångstiden från och med år 1926 vid nämnda trupper repetitionsövningen för provisoriets årsklasser ökas med 5 dagar.

Vad nu sagts bör av enahanda orsak även gälla för fästningsartilleriet i Boden.

3. Organisationen.

Såsom av det föregående framgår, torde man böra utgå ifrån att den nya organisationen i huvudsak genomföres under hösten och vintern 1925—1926. Det härför erforderliga omorganisationsarbetet torde med all säkerhet bliva mycket omfattande och maktpåliggande. De närmare bestämmelser, enligt vilka detta arbete skall utföras, äro, som jag i det föregående framhållit, i allmänhet av den natur, att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att efter vederbörande militärmyndigheters hörande därom besluta. Beträffande det sätt, varpå de föreslagna personalindragningarna böra genomföras, är däremot riksdagens medverkan erforderlig. Jag anser mig därför böra begränsa den följande framställningen huvudsakligen till detta och i samband därmed stående spörsmål.

Det antal beställningar, som enligt härordningsförslaget är avsett att indragas, är, såsom av den å sid. 349 intagna tabellen framgår, högst betydande. Genom dessa indragningar kommer givetvis en del av arméns nuvarande fast anställda personal att försättas i ett mycket ogynnsamt läge. Försvarsrevisionen har med tanke härpå uttalat, att det vore av synnerlig vikt, att sådana former för övergången valdes, att personalen

icke bleve alltför mycket lidande. Samtidigt har revisionen emellertid framhållit, att det med hänsyn till det med den nya organisationen åsyftade nedbringandet av försvarskostnaderna ur statens synpunkt vore av icke mindre vikt, att denna organisation snarast möjligt genomfördes.

Med avseende å den vid armén för närvarande anställda personalen kan man i stort sett skilja mellan två olika huvudgrupper, nämligen sådan personal, som är anställd medelst *kontrakt eller förordnande*, och sådan personal, som innehar *fullmakt eller konstitutorial* på sina beställningar. Den förra gruppen utgöres av arméns manskap ävensom viss annan personal i arvodesbefattningar (maskinister, eldare m. fl.), den senare av officerare och underofficerare ävensom civilmilitär och en del civil personal.

Övergångs-
förhållanden
för officerare
och under-
officerare
med veder-
likar.

Till en början torde jag få upptaga till behandling frågan om, huru övergången med avseende å officerare och underofficerare (sekundofficerare) med vederlikar lämpligen bör ordnas.

För att tjäna såsom underlag för bedömande av denna fråga har vidstående tabell upprättats.

Av tabellen framgår, att det antal beställningar, som skall indragas, är ganska växlande. I vissa fall hava indragningarna en ringa omfattning, i andra åter är förhållandet det motsatta. Beträffande sättet för indragningarnas verkställande torde det, såsom försvarsrevisionen (Del 1, sid. 645) framhållit, vara nödvändigt att, utan hänsynstagande till de skiljaktigheter, som kunna förefinnas i fråga om indragningarnas omfattning, för samtliga personalkategorier tillämpa fullt enhetliga principer. Ett motsatt förfarande skulle nämligen lätteligen leda till osäkerhet och oreda samt än ytterligare försvåra det redan i och för sig komplicerade övergångsproblemet.

T a b e l l

utvisande övergångsförhållandena för officerare och underofficerare (sekundofficerare) med vederlikar vid armén.

	Personal på aktiv stat.					Personal på reservstat.					Arvoden åt pensionerad personal	
	Föreninglig personal ^{1/1} 1924 ⁵⁾	Antal beställningar enl. föreliggande förslag	Föreliggande förslag inbegripna således:		Avgång ^{1/1} 1925- ^{30/6} 1925 ²⁾	Föreninglig personal ^{1/1} 1924 ³⁾	Antal beställningar enl. föreliggande förslag	Föreliggande förslag inbegripna således:		Avgång ^{1/1} 1925- ^{30/6} 1925 ²⁾	Officerare	Sekundofficerare
			Minskning.	Ökning.				Minskning.	Ökning.			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Infanteriet.												
<i>Officerare.</i>												
Överstar	27	26	1	—	25	3	4	—	1	3	}	1
Överstelöjtnanter	28	26	2	—	109	13	38	—	25	12		
Majorer	84	58	26	—	381	67	208	—	141	50		
Kaptener	424	307	117	—	—	—	—	—	—	—		
Löjtnanter och fänrikar	4) 760	770	—	10	—	—	—	—	—	—		
<i>Underofficerare (sekundofficerare).</i>												
Sekundlöjtnanter (förvaltare)	5) 26	26	—	—	} 566	57	61	—	4	44	—	105
Fanjunkare	366	251	115	—								
Sergeanter	724	512	212	—								
<i>Musikpersonal</i>												
Musikfanjunkare	28	25	3	—	} 124	—	—	—	—	—	—	—
Musiksergeanter	274	100	174	—								
<i>Civilmilitär personal</i>												
Regementsläkare	26	24	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bataljonsläkare	26	24	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gevärshantverkare (vapenhantverkare)	6) 29	26	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Förrådsvaktmästare	28	26	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kavalleriet.												
<i>Officerare.</i>												
Överstar	8	6	2	—	7	—	—	—	—	—	—	—
Överstelöjtnanter	6	3	3	—	} 14	} 2	2	—	—	2	—	—
Majorer	7	3	4	—								
Ryttmästare	66	37	29	—	71	9	20	—	11	5	—	—
Löjtnanter och fänrikar	7) 177	99	78	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Underofficerare (sekundofficerare).</i>												
Sekundlöjtnanter (förvaltare)	6) 6	6	—	—	} 71	7	4	3	—	3	—	24
Fanjunkare	57	31	26	—								
Sergeanter	96	55	41	—								
<i>Musikpersonal.</i>												
Musikfanjunkare	8	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Musiksergeanter	36	10	26	—	20	—	—	—	—	—	—	—

	Personal på aktiv stat.					Personal på reservstat.				Arvod pension pers		
	Föreliggande förslag innebär således:	Antal beställningar enl. föreliggande förslag.	Föreliggande förslag innebär således:		Avgång $\frac{1}{7}$ 1925 - $\frac{50}{6}$ 1934 ²⁾ .	Föreliggande förslag innebär således:	Föreliggande förslag innebär således:		Avgång $\frac{1}{7}$ 1924 - $\frac{50}{6}$ 1934 ²⁾ .	Officerare.	officerare	
			Minskning.	Ökning.			Minskning.	Ökning.				
Högre staber m. m.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
<i>Officerare.</i>												
Generalspersoner	15	15	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—
Överstar	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Överstelöjtnanter	7	9	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Majorer	15	19	—	4	—	—	—	—	—	—	18	—
Kaptener	34	54	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—
Löjtnanter och fänrikar ..	—	9	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Underofficerare (sekundofficerare).</i>												
Fanjunkare	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Musikpersonal.</i>												
Musikfanjunkare	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Musiksergeanter	—	5	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Civilmilitär personal.¹³⁾</i>												
Fältläkare	—	—	—	—	¹⁴⁾ 6	1	2	—	1	—	—	—
Regementsläkare	6	7	—	1	¹⁴⁾ 28	2	4	—	2	—	—	—
Bataljonsläkare	8	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fältveterinärer	—	—	—	—	¹⁴⁾ 5	—	1	—	1	—	—	—
Regementsveterinärer	—	—	—	—	¹⁴⁾ 7	—	1	—	1	—	—	—
Bataljonsveterinärer	3	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Poliskonstaplar	19	18	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Civil personal.</i>												
Förste expeditionsvakter ..	5	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—

¹⁾ Därest icke annorlunda anmärkes, anges i denna kolumn summa personal enligt 1914 års härordning.

²⁾ Angående de grunder, efter vilka avgången beräknas, se försvarsrevisionens betänkande Del I, sid. 644—645.

³⁾ Såsom förefintliga den $\frac{1}{7}$ 1924 äro här uppförda samma antal beställningar inom resp. truppslag och grader, förefanns den 1 januari 1924.

⁴⁾ Enligt 1914 års härordning 925; antal vakanser alltså 165. Härvid har hänsyn tagits till de från krigssk under 1924 utexaminerade eleverna.

⁵⁾ Överflyttade från intendenturkåren.

⁶⁾ Därav 1 övertalig gevärshantverkare vid Kalmar regemente.

⁷⁾ Häri äro de från krigsskolan under 1924 utexaminerade eleverna inräknade.

⁸⁾ Av personalen vid artilleriets fabriker och tyganstalter äro endast departementsskrivarna här upptagna, då överg förhållandena icke påverkas av den övriga personalen.

⁹⁾ Enligt 1914 års härordning 255; antal vakanser alltså 2. Härvid har hänsyn tagits till de från krigsskolan 1924 utexaminerade eleverna.

¹⁰⁾ Enligt 1914 års härordning 98; antal vakanser 15. Härvid har hänsyn tagits till de från krigsskolan under 1 utexaminerade eleverna.

¹¹⁾ Därav 3 övertaliga kaptensbeställningar.

¹²⁾ Häri äro samtliga intendenturkårens nuvarande förvaltare inräknade.

¹³⁾ Endast de personalgrupper, beträffande vilka förändringar ifrågasättas, äro här upptagna.

¹⁴⁾ Avgången inom hela fältläkarkåren, resp. fältveterinärkåren.

Beträffande sättet för verkställande av de nödvändiga personalindragningarna har försvarsrevisionen tänkt sig tre olika alternativ såsom möjliga, nämligen:

Alternativ I. Från och med den tidpunkt, då den nya försvarsorganisationen träder i kraft, upphör inom de olika graderna all befordran, till dess personalen genom avgång vid uppnådd åldersgräns eller eljest nedgått till det i de nya staterna bestämda antalet.

Alternativ II. Från och med den tidpunkt, då den nya försvarsorganisationen träder i kraft, äger befordran rum endast i begränsad omfattning — t. ex. två befordringar vid tre inträffade avgångar — till dess personalen nedgått till det i de nya staterna bestämda antalet.

Alternativ III. Vid den tidpunkt, då den nya försvarsorganisationen träder i kraft, tillsätts samtliga i de nya staterna upptagna beställningar. Den personal, som icke kan beredas plats å de nya staterna, överföres till övergångsstat utan möjlighet till annan befordran än i armén respektive marinen.

Revisionen har, efter granskning av de olika alternativen, för sin del på anförda skäl kommit till den uppfattningen, att de båda första alternativen vore behäftade med så betydande olägenheter, att desamma borde lämnas helt ur räkningen. Enligt revisionens mening borde fördenskull de av den nya försvarsorganisationen föranledda personalindragningarna utföras i överensstämmelse med alternativ III. För valet av detta alternativ talade särskilt den omständigheten, att detsamma syntes innebära den ur personalens egen synpunkt mest tillfredsställande lösningen.

I fråga om det närmare reglerandet av de erforderliga indragningarna har revisionen icke framställt något bestämt förslag, utan endast gjort vissa allmänna uttalanden rörande huvudsakligen avlöningsförmånerna och tjänstgöringsskyldigheten för den personal, som förutsatts skola överföras till övergångsstat.

Härvid har revisionen till en början uttalat, att med hänsyn därtill, att den för arméns och marinens personal nu gällande löneregleringen vore av provisorisk natur, någon juridisk rätt för den till övergångsstat överförda personalen att bli bibehållen vid de enligt sagda lönereglering fastställda lönerna icke syntes föreligga, utan att det stode statsmakterna fritt att vid fattandet av beslut om löneregleringens fortsatta tillämpning begränsa denna till att avse endast den enligt den nya försvarsorganisationen erforderliga personalen. För den till övergångsstat överförda personalen skulle i så fall kunna tillämpas antingen det tidigare lönesystem, som med vissa jämkningar varit gällande allt sedan införandet av 1901 års härordning — av revisionen benämnt 1914 års lönesystem — eller också sistnämnda lönesystem med tillägg av den år 1921 lämnade tillfälliga löneförbättringen. Revisionen ansåge sig emellertid böra framhålla, att tungt vägande skäl kunde anföras för tillämpandet av det nuvarande lönesystemet jämväl å den till övergångsstat överförda personalen.

I överensstämmelse med berörda uttalanden har revisionen låtit uppgöra approximativa alternativa kostnadsberäkningar för den blivande övergångsstaten under olika förutsättningar beträffande avlönings- och tjänstgöringsförhållanden.

Det ena av dessa alternativ (A) förutsatte, att avlöningen skulle utgå antingen enbart enligt 1914 års lönesystem (*alternativ A: 1*) eller ock enligt samma system, kompletterat med tillfällig löneförbättring enligt de före den nuvarande löneregleringens genomförande tillämpade grunderna (*alternativ A: 2*). Såsom allmän regel skulle i båda fallen gälla, att personalen vore underkastad full tjänstgöringsskyldighet. Ur organisationens synpunkt föreläge emellertid icke anledning att utkräva full tjänstgöring av mer än ett fåtal; för de övriga förutsattes tjänstgöringen skola utgöra 45 dagar under varje tvåårsperiod av tjänstetiden.

Enligt ett annat alternativ (*alternativ B*) har förutsatts, att avlöningen skulle utgå enligt nu gällande lönesystem, därvid den vid övergången innehavda lönen, beräknad efter A-ort, skulle bibehållas, samt efter visst antal år uppflyttning skulle kunna ske *en* löneklass. Tjänstgöringsskyldigheten skulle vara densamma som enligt alternativ A.

Vad slutligen angår det tredje alternativet (*alternativ C*), skulle enligt detta överflyttningen till övergångsstat ske dels frivilligt och dels genom tvång. De, som överginge frivilligt, skulle förslagsvis åtnjuta halv lön, beräknad efter A-ort enligt nu gällande lönesystem, vilken lön vid uppnådd pensionsålder skulle bibehållas som pension. Tjänstgöringsskyldigheten skulle för dem begränsas till 45 dagar under varje tvåårsperiod av tjänstetiden. För dem, som tvångsöverflyttades, skulle i fråga om avlöning och tjänstgöringsskyldighet gälla detsamma, som förutsatts enligt alternativ B. I fråga om den personal, som icke finge plats på de nya staterna, beräknades, att omkring $\frac{1}{4}$ frivilligt komme att övergå till övergångsstat, medan återstående $\frac{3}{4}$ antoges bliva med tvång dit överflyttade.

Arméförvaltningen.

Arméförvaltningen har förklarat sig icke kunna förorda, att något av de utav revisionen ifrågasatta olika förslagen rörande personalens överförande till övergångsstat i oförändrat skick lades till grund för en framställning till riksdagen i detta ämne. Intet av dessa förslag motsvarade nämligen enligt arméförvaltningens mening de krav på billighet och skälighet med hänsyn till personalens intressen, som med fog syntes kunna göras gällande. Arméförvaltningen förordade i stället ett av ämbetsverket uppgjort nytt förslag, som närmast överensstämde med ovan omnämnda alternativ C, men vilket erbjöde avsevärt bättre förmåner för personalen än detta alternativ.

Enligt arméförvaltningens förslag skulle, liksom enligt alternativ C, överflyttningen till övergångsstat kunna ske dels frivilligt och dels genom tvång. Den frivilligt avgångna personalen borde få åtnjuta lön med två tredjedelar av de vid övergången utgående lönebeloppen, beräknade efter A-ort, samt efter uppnådd pensionsålder pension med samma belopp, som tillkomme motsvarande beställningshavare på aktiv stat vid avgång från

beställning i vederbörlig lönegrad. Vidare skulle, för att göra den frivilliga övergången mera lockande, tjänstgöringsskyldigheten nedsättas antingen till 25 dagar för varje tvåårsperiod, motsvarande tiden för en repetitionsövning vid infanteriet vart annat år, eller, i överensstämmelse med vad som jämlikt revisionens förslag skulle gälla för reservens i fredstid tjänstgöringsskyldiga personal, till 45 dagar under varje treårsperiod av tjänstetiden. Den tvångsöverförda personalen skulle äläggas samma tjänstgöringsskyldighet, som för denna personal föreslagits av försvarsrevisionen, men däremot under den tid, densamma icke vore inkallad till tjänstgöring, erhålla avlöning, beräknad efter de för B-ort gällande beloppen. Därjämte borde möjlighet beredas för tvångsöverförda underlöjtnanter och löjtnanter samt sergeanter att i mån av uppnådd tjänsteålder vinna befördran i samma ordning som på aktiv stat anställda officerare och underofficerare till beställningar såsom löjtnanter och kaptener respektive fanjunkare. Vidare borde alla tvångsöverflyttade officerare och underofficerare med vederlikar, under förutsättning att de vore underkastade full tjänstgöringsskyldighet och gjorde tjänst, i den mån de toges i anspråk även i s. k. arvodesbefattningar, bibehållas vid obegränsad rätt till uppflyttning genom samtliga löneklasser inom de för kompaniofficerare respektive sergeanter och fanjunkare avsedda lönegrader, ävensom vid den rätt till pension, som kunde tillkomma motsvarande beställningshavare på aktiv stat vid avgång från beställning i vederbörlig lönegrad. Slutligen borde personal, som — tvångsvis eller frivilligt — överfördes till övergångsstat, i viss utsträckning beredas ersättning för flyttningskostnad.

Marinförvaltningen och chefen för marininstaben hava i sitt över försvarsrevisionens ifrågavarande förslag gemensamt avgivna utlåtande anslutit sig till de synpunkter, som arméförvaltningen i ämnet framfört.

Försvarsväsendets lönenämnd har icke funnit anledning till erinran mot den av försvarsrevisionen förordade anordningen, att den personal, som vid genomförandet av en ny försvarsorganisation icke kunde beredas plats å de nya staterna, omedelbart skulle överföras till övergångsstat. En sådan anordning syntes nämligen ur såväl statens som personalens egen synpunkt vara att föredraga framför de förhållanden, som under en lång följd av år skulle komma att råda, därest de ifrågasatta indragningarna skulle ske successivt i mån av inträffande avgång bland personalen. Härvid förutsattes emellertid, att vissa beställningshavare, som enligt den nya organisationen komme att bliva övertaliga, likväl skulle överföras till ny stat med skyldighet att bestrida tjänstgöring, för vilken i organisationsplanen avsetts innehavare av lägre beställning.

Vad beträffade frågan om den avlöning, som borde utgå till den på övergångsstat överförda personalen, borde framhållas, att flertalet nuvarande beställningshavare vid armén och i varje fall alla, vilka utnämnts till sina innehavande beställningar efter den 6 maj 1910, genom för dem utfärdade fullmakter eller konstitutorial tillförsäkrats rätt att åtnjuta den lön och de övriga förmåner, som enligt stat och författningar åtföljde

*Marin-
myndig-
heterna.*

*Försvars-
väsendets
lönenämnd.*

*Allmänna
synpunkter.*

beställningen, dock med skyldighet för dem att underkasta sig bland annat de förändringar i tjänstgöringsskyldighet och avlöningsförmåner, som en omorganisation av försvaret kunde göra erforderliga eller vilka eljest kunde varda i laga ordning fastställda. De beställningshavare vid marinen, som erhållit sin utnämning, officerare och vederlikar före ingången av år 1923 samt underofficerare och vederlikar före den 23 februari 1923, hade däremot icke i för dem utfärdade fullmakter eller konstitutorial uttryckligen förklarats pliktiga att underkasta sig dylik förändring i tjänstgöringsskyldighet och avlöningsförmåner. De beställningshavare, i vilkas nu gällande fullmakter sådant förbehåll, som sålunda sagts, funnes inryckt, syntes alltså vara skyldiga att finna sig i de förändrade löneförmåner, som i samband med den förestående omorganisationen av försvarsväsendet kunde komma att för dem fastställas. Övrig personal finge under alla förhållanden anses berättigad att intill uppnådd pensionsålder uppbära avlöning enligt de stater, som vore för vederbörande beställningar gällande före den tillfälliga löneförbättringens genomförande år 1918. Däremot kunde det ifrågasättas, huruvida dylika beställningshavare kunde anses hava någon laglig rätt att efter överflyttning till övergångsstat uppbära några löneförmåner, utöver vad i berörda äldre stater funnes angivet. Bortsett från frågans rättsliga sida, skulle det emellertid för den personal, som icke kunde beredas plats å de nya staterna, framstå såsom synnerligen obilligt, om densamma nödgades återgå till de löner, som vore fastställda i de äldre staterna, helst som dessa äldre stater aldrig hade ägt tillämpning å en del av de beställningshavare, om vilka här kunde komma att bliva fråga. Det syntes i förevarande avseende icke vara utan viss betydelse, att, enligt föreskrift i nu gällande avlöningsreglemente för officerare och underofficerare m. fl., beställningshavare, som vid reglementets trädande i kraft den 1 januari 1922 icke ville underkasta sig reglementets villkor och bestämmelser och icke heller lagligen kunde därtill förbindas, skulle därom göra anmälan inom viss tid, i vilket fall honom tillförsäkrade avlöningsförmåner fortfarande skulle till honom utgå enligt vid slutet av år 1921 gällande grunder. Vidare hade, då den ursprungligen endast för år 1922 antagna provisoriska löneregleringen senare givits förlängd giltighet, densamma ansetts fortfarande utan vidare gällande för den personal, som en gång underkastat sig densamma. Från arméförvaltningens sida hade även framhållits, att det givetvis skulle framträda såsom en uppenbar orättvisa, om personal, som, kanske något enda år före pensionsålderns inträde, tvingades över på övergångsstaten, efter sådan övergång skulle nödgas återgå till 1901 års löne- och pensionsstater.

Med hänsyn till vad sålunda anförts, ansåge lönenämnden, att den nu gällande provisoriska löneregleringen borde läggas till grund för avlöningen för den personal, som tvångsvis överfördes till övergångsstat och vid övergången åtnjote avlöning enligt nämnda lönesystem.

Tvångsöverförd
personal.

I fråga om den tvångsöverförda personalen hade lönenämnden funnit sig böra biträda försvarsrevisionens förslag, att avlöningen måtte utgå med

för A-ort bestämda belopp, därvid naturligtvis förutsattes, att personalen skulle hava full frihet att själv välja bostadsort. Nämnden hade vidare funnit det billigt, att beställningshavare, varom här vore fråga, finge under tid, då han vore inbeordrad till tjänstgöring å annan ort än den faktiska bostadsorten och alltså måste för tjänstens bestridande vidkännas särskilda kostnader, härför tillgodonjuta någon särskild gottgörelse. Denna gottgörelse borde enligt lönenämndens mening under kortare tjänstgöring utgå i form av tjänstgöringstraktamente enligt eljest tillämpade grunder samt resekostnads- och traktamentsersättning för resor till och från tjänstgöringsorten. I de fall åter, då beställningshavare vore avsedd för ständigt eller eljest långvarigare tjänstgöring, syntes han böra tillgodonjuta avlöning, beräknad efter den ortsgrupp, till vilken tjänstgöringsorten hörde, samt därutöver ersättning för flyttning till och från tjänstgöringsorten enligt vanliga regler. Vid tjänstgöring å den faktiska bostadsorten borde särskild gottgörelse icke ifrågakomma i annan form, än att, där tjänstgöringen avsevärt överstege den stadgade minimtiden, avlöningen finge utgå efter tjänstgöringsortens (bostadsortens) ortsgrupp.

Arméförvaltningens förslag, att viss befodringsmöjlighet måtte beredas den till övergångsstat tvångsvis överförda personalen i lägre tjänstegrad än kaptens respektive fanjunkares, kunde lönenämnden icke biträda.

Beträffande den å övergångsstat tvångsvis överförda personalens rätt till uppflyttning i löneklass, syntes det lönenämnden skäligt, att dylik uppflyttning finge äga rum inom den lönegrad, vederbörande vid överförandet till övergångsstat tillhörde, dock endast i mån av fullgjord effektiv tjänstgöring. Därvid borde givetvis den tjänstgöring räknas beställningshavaren tillgodo, som av honom före överflyttningen fullgjorts å aktiv stat.

I fråga om tjänstgöringsskyldigheten för den tvångsvis överförda personalen hade lönenämnden icke funnit det obilligt, att densamma något utsträcktes, utöver vad av försvarsrevisionen avsetts, och sålunda bestämdes att omfatta en tid, motsvarande minst 25 dagar (eventuellt en repetitionsövning vid vederbörande truppslag) under varje år av tjänstetiden. Därest så skedde och därest jämväl ett av lönenämnden framlagt förslag om begränsning av den frivilligt övergångna personalens tjänstgöringsskyldighet komme att förverkligas, skulle därigenom den fördelen kunna vinnas, att frivillig övergång komme att sökas av en förhållandevis större del av den övertaliga personalen, än som vid tillämpning av försvarsrevisionens förslag kunde beräknas komma att anmäla sig till dylik övergång.

Pension till den tvångsvis överförda personalen borde efter uppnådd pensionsålder utgå med samma belopp som till personal, som avginge från motsvarande beställning på aktiv stat.

Lönenämnden ansåge, liksom arméförvaltningen, att överflyttningen till övergångsstat helst borde ske i den ordning, som försvarsrevisionen angivit i det med alternativ C betecknade förslaget, d. v. s. att man i första hand borde bereda personalen tillfälle att övergå frivilligt och först därefter tillgripa tvångsöverflyttning. Dock vore enligt lönenämndens me-

Frivilligt
övergångna
personal.

ning varken försvarsrevisionens eller arméförvaltningens förslag i förevarande avseende så beskaffade, att de kunde beräknas förmå övertalig personal att i någon större utsträckning frivilligt övergå. De av försvarsrevisionen ifrågasatta lönebeloppen, motsvarande halva lönen å A-ort, understege för samtliga beställningar — med undantag endast för lönegraden O. 8 (arméfördelningschefer m. fl.) — de för respektive beställningar nu bestämda pensionsbeloppen och i vissa fall även de belopp, som i arméns och marinens avlöningsakkunnigas år 1919 avgivna, ännu vilande förslag rörande löne- och pensionsreglering för personal å reservstat upptoges såsom lön för innehavare av motsvarande beställningar å reservstat. Berörda, av revisionen ifrågasatta belopp finge därför anses vara alldeles för låga för att kunna innebära någon större lockelse till frivillig övergång. Vad åter anginge de av arméförvaltningen föreslagna beloppen, motsvarande två tredjedelar av lönen å A-ort, syntes dessa ur ifrågavarande synpunkt icke giva anledning till någon erinran. Med hänsyn emellertid till önskvärdheten av största möjliga enkelhet i lönesystemet ansågo sig lönenämnden böra föreslå, att beställningshavare, som frivilligt överginge till övergångsstat, måtte berättigas såsom lön åtnjuta det belopp, han vid avgång efter uppnådd pensionsålder i innehavande lönegrad skulle ägt uppbära i pension, med rätt att efter avgången från övergångsstat till pensionsstat bibehålla samma belopp såsom pension.

Till belysande av de i förevarande avseende framställda olika förslagen hade lönenämnden upprättat följande tablå.

	Lön å A-ort	½ lön å A-ort	⅔ lön å A-ort	Pension	Föreslagen lön för personal på reservstat	
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	
Officerare.						
1. Underlöjtnant, lägst	2,340	1,170	1,560	1,600	} 1,500— 2,700	
högst	2,700	1,350	1,800			
2. Löjtnant, lägst	3,120	1,560	2,080	2,580		
högst	4,560	2,280	3,040			
3. Kapten, lägst	5,160	2,580	3,440	3,990		
högst	6,960	3,480	4,640			
4. Major, lägst	7,860	3,930	5,240	4,700		
högst	8,460	4,230	5,640			
5. Överstelöjtnant	9,060	4,530	6,040	4,950		4,450
6. Överste	11,580	5,790	7,720	5,250		5,450— 5,800
7. Inspektör för kavalleriet m. fl. ...	13,200	6,600	8,800	6,880	} 6,700	
8. Arméfördelningschef	15,240	7,620	10,160	7,500		
Underofficerare.						
1. Underofficerare av 3:e gr. lägst ...	1,980	990	1,320	1,620	} 1,140— 1,380	
högst	2,760	1,380	1,840			
2. Sergeant, lägst	2,280	1,140	1,520	1,910		
högst	3,300	1,650	2,200			
3. Fanjunkare, lägst	2,760	1,380	1,840	2,250		
högst	3,900	1,950	2,600			
4. Förvaltare, lägst	3,300	1,650	2,200	2,580		
högst	4,500	2,250	3,000			

För att öka personalens benägenhet att frivilligt övergå syntes det enligt lönenämndens mening jämväl vara nödvändigt att för ifrågavarande beställningshavare stadga en något mera begränsad tjänstgöringsskyldighet, än som av försvarsrevisionen och arméförvaltningen ifrågasatts. Lönenämnden ansåge fördenskull sig böra föreslå, att tjänstgöringen för beställningshavare, som frivilligt överginge till övergångsstat, begränsades till 25 dagar (eventuellt en tid, motsvarande en repetitionsövning vid respektive truppslag) under varje tvåårsperiod, så länge beställningshavaren kvarstode i värpliktsåldern, d. v. s. enligt revisionens förslag intill dess han uppnadde 42 års ålder, samt att för tiden därefter någon tjänstgöring i fredstid icke skulle åligga honom. Därest, såsom lönenämnden ifrågasatt, tjänstgöringsskyldigheten för den tvångsvis till övergångsstat överförda personalen något utökades, borde den föreslagna ytterligare begränsningen i den frivilligt övergångna personalens tjänstgöringsskyldighet vara ägnad att i sin mån göra den frivilliga övergången mera lockande.

Den frivilligt övergångna personalen, för vilken icke borde ifrågakomma någon befordran annat än i regemente (kår o. s. v.), syntes under tjänstgöring icke böra erhålla annan särskild ersättning än tjänstgöringstraktamente enligt vanliga grunder för tjänstgöring utom bostadsorten ävensom gottgörelse för resor till och från tjänstgöringsorten.

Försvarsrevisionen hade förutsatt, att den nya värpliktslagen skulle komma att träda i kraft den 1 januari året efter det, varunder riksdagens beslut i organisationsfrågan blivit fattat, men att övergången till den nya organisationen icke kunde taga sin början i någon större omfattning förrän efter avslutandet av repetitionsövningarna samma år. Den gallringsproceduren bland den befintliga personalen, som måste ske vid de nya staternas besättande, komme helt naturligt att vara förenad med betydliga svårigheter. Det kunde sålunda i många fall inträffa, att en beställningshavare först strax innan den nya organisationen skulle tillämpas vid det truppförband, han tillhörde, finge besked, huruvida plats för honom kunde beredas å den nya staten eller icke. Särskilt för de beställningshavare, som sålunda i sista stund erhöle besked om att de vore överflödiga, och som icke heller tillsvidare toges i anspråk för särskild tjänstgöring, måste det framstå såsom synnerligen hårt att så gott som omedelbart se sina inkomster betydligt reducerade. Lönenämnden hade haft under övervägande, på vilket sätt personalens intressen i nu berörda hänseende skulle kunna vinna beaktande, och därvid ansett sig böra ifrågasätta, om det ej vore med rättvisa och billighet överensstämmande att bereda de tvångsvis överförda beställningshavarna en lämplig respittid, varunder de kunde hinna vidtaga anordningar för att skaffa sig annan verksamhet. Denna respittid, varunder avlöning borde utgå enligt samma grunder, som varit gällande närmast före övergången, syntes icke böra göras alltför kort. I själva verket komme det nämligen här att gälla ett stort antal beställningshavare, som på en gång måste söka erhålla civil sysselsättning, vilket givetvis förminskade ut-

Respittid.

siktarna för de särskilda individerna. På grund härav borde nämnda respittid bestämmas till ett år, räknat från slutet av det budgetår, varunder övergången till den nya organisationen komme att i huvudsak äga rum.

Beträffande beställningshavare, för vilken anvisats tjänstebostad, förutsatte lönenämnden, att, där särskilt hinder ej mötte, bostaden finge av vederbörande disponeras även under respittiden.

Med avseende å vad arméförvaltningen anført i fråga om ersättning för flyttningskostnad till personal, som överfördes på övergångsstat, kunde det enligt lönenämndens mening icke förnekas, att i vissa fall billighetsskäl talade för beviljande av flyttningsersättning, exempelvis beträffande personal, som företog flyttning från övre Norrland till sydligare delar av landet. Lönenämnden ansåge det emellertid tvivelaktigt, huruvida denna fråga lämpligen kunde ordnas genom några allmänna bestämmelser i ämnet. Där emot syntes det önskvärt, att Kungl. Maj:t kunde bevilja flyttningshjälp i sådana fall, där särskilda skäl därför föreläge. Den personal, som företog flyttning för att tillträda befattning, avsedd att uppehållas av arvodes-tagare, borde givetvis erhålla flyttningsersättning enligt vanliga regler.

Lönenämnden ville i detta sammanhang framhålla, att en minskning i kostnaderna för övergångsstaterna skulle kunna vinnas, därest för en del sådana beställningshavare, om vilka nu vore fråga, kunde beredas anställning inom andra grenar av statsförvaltningen. Med hänsyn till de omfattande personalindragningar, som under den senare tiden ägt rum och fortfarande påginge inom den civila statsförvaltningen, funnes emellertid för närvarande endast ringa utsikter att annat än i undantagsfall finna dylik användning för ifrågavarande personal. Enligt vad lönenämnden inhämtat, ägde även s. k. civilanställning för uttjänt manskap för närvarande rum i mycket ringa omfattning. Det hade dock synts lönenämnden, som om nu berörda spörsmål borde vid organisationens genomförande göras till föremål för närmare prövning.

Vad lönenämnden sålunda anført hade i första hand avseende å officerare och underofficerare på aktiv stat, men syntes i tillämpliga delar äga giltighet även i fråga om den civilmilitära och civila personal, som kunde komma att indragas. Såsom av försvarsrevisionen erinrats i fråga om civilmilitära beställningshavare vid marinen (Del 2, sid. 289), stode emellertid den möjligheten öppen att låta viss övertalig personal — civilmilitär såväl som civil — tillsvidare kvarstå i innehavande beställningar med tjänstgöring, för vilken av revisionen avsetts lägre kvalificerad personal.

Enligt de av försvarsrevisionen angivna riktlinjerna för övergången till ny försvarsorganisation skulle vid den tidpunkt, då den nya organisationen trädde i kraft, samtliga i de nya staterna uppförda beställningar tillsättas, medan den personal, som icke kunde beredas plats å de nya staterna, skulle överföras till övergångsstat, dock att en del beställningshavare, som enligt den nya organisationen komme att bliva övertaliga, skulle överföras till ny stat med skyldighet att fullgöra tjänstgöring, avsedd för innehavare

Flyttnings-
hjälp.

Anställning i
civil befatt-
ning.

Civilmilitär
och civil
personal.

Befordringar
till beställ-
ningar, av-
sedda att
indragas.

av lägre beställning. Med hänsyn till önskvärdheten att så mycket som möjligt underlätta den nya organisationens genomförande och minska kostnaderna för övergångsstaterna, finge det anses självfallet, att, efter det beslut fattats i organisationsfrågan, befordringar i regel icke komme att ske till beställningar, som icke återfunnes i den nya organisationen. I den mån dylika beställningar likväl ansåges icke utan olägenhet kunna indragas, medan den nuvarande organisationen ännu ägde bestånd, kunde de i allmänhet uppehållas genom förordnande tillsvidare.

Beträffande åtminstone en grupp av beställningshavare vid försvarsväsendet, nämligen musikpersonalen vid arméns truppförband, vore redan för närvarande enligt gällande stater föreskrivet, att vid inträffande avgång i dylik beställning frågan om återbesättande av den vakanta beställningen skulle underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Emellertid syntes det kunna ifrågasättas, om icke, redan innan beslut fattats rörande ny försvarsorganisation, ytterligare åtgärder borde vidtagas i nyss angivet syfte. Lönenämnden ville i sådant avseende erinra därom, att tidigare i åtskilliga fall, då fråga förelegat om organisatoriska förändringar inom den civila statsförvaltningen, Kungl. Maj:t lämnat särskilda föreskrifter rörande ledigblivna tjänsters tillsättning, i syfte att därigenom underlätta övergången till den nya organisationen. Härutinnan syntes det lönenämnden vara lämpligast, att Kungl. Maj:t — för vissa grupper av beställningar möjligen genom allmän föreskrift och eljest genom beslut för varje särskilt fall — avgjorde, huruvida beställningar, som efter viss tidpunkt bleve lediga, skulle hållas vakanta eller uppehållas genom förordnande tillsvidare eller återbesättas i vanlig ordning.

I ett till lönenämndens utlåtande fogat särskilt yttrande har lönenämndens ledamot herr O. G. Thörnell med instämmande av herr K. A. Sandström samt i vissa delar herr C. T. Näsman

Särskilt
yttrande.

beträffande den *frivilliga övergången* yrkat, att lönen för sålunda avgången personal borde bestämmas till $\frac{2}{3}$ av innehavande lön på aktiv stat, att full lön borde utgå under tjänstgöring, och att flyttningshjälp i viss omfattning borde utgå, samt

beträffande *tvångsvis överförd personal* yrkat, att möjligheten till uppflyttning till högre löneklass borde bättre tillgodoses ävensom att i samband härmed löjtnant, underlöjtnant och sergeant i respektive högsta löneklasser borde kunna befordras till kapten, löjtnant eller fanjunkare, att full lön under alla omständigheter borde under tjänstgöring utgå enligt tjänstgöringsortens ortsgrupp, att flyttningsersättning skulle tillerkännas all personal, som inom viss tid företoge flyttning, samt att respittiden borde något utsträckas.

Vad först beträffar det av lönenämnden upptagna spørsmålet om vakanssättning av vissa beställningar, har jag i årets statsverksproposition uttalat, att, därest det blivande förslaget till ny härordning av riksdagen bifalles, i och för underlättande av övergången till den nya organisationen

Departements-
chefen.

under budgetåret 1924—1925 ledigblivande officers- och underofficersbeställningar böra återbesättas endast i sådana fall, då alldeles särskilda skäl tala därför. I enahanda syfte torde jag ock senare i dag få förelägga Kungl. Maj:t förslag till åtgärder, i syfte att härefter vid förekommande ledigheter dylika beställningar tillsvidare icke skola återbesättas med ordinarie innehavare utan uppehållas genom förordnande tillsvidare, försåvitt ej Kungl. Maj:t för särskilda fall prövar annorlunda böra förfaras.

I fråga om övergången i övrigt finner jag mig i stort sett böra ansluta mig till de av lönenämnden i sådant hänseende föreslagna allmänna grunderna. För vidmakthållande av den frivilligt övergångna personalens tjänstbarhet, vilket är av vikt, bland annat med hänsyn till att denna personal till en början kommer att i stor utsträckning ersätta den föreslagna reservstatspersonalen, bör dock förstnämnda personals tjänstgörings-skyldighet icke upphöra förrän vid uppnådda 50 levnadsår.

Övergången till den nya organisationen synes sålunda böra genomföras enligt i huvudsak följande grunder.

1. Den personal på aktiv stat, som icke kan beredas plats å de nya staterna, uppföres å övergångsstat. Å sådan stat äger icke någon annan befordran rum än i regemente (kår o. s. v.).

2. Överflyttning till övergångsstat kan ske antingen frivilligt eller tvångsvis. Frivillig övergång må kunna medgivas, så snart beslut i organisationsfrågan av riksdagen fattats. Överflyttning tvångsvis äger rum vid tiden för den nya organisationens ikraftträdande. Beställningshavare, som tvångsvis överförts, må dock kunna beredas tillfälle att sedermera, på gjord framställning, inträda i de rättigheter och skyldigheter, som tillkomma den frivilligt övergångna personalen.

3. Beställningshavare, som frivilligt övergår, äger såsom lön åtnjuta det belopp, han vid avgång efter uppnådd pensionsålder i innehavande tjänstegrad skulle hava fått uppbära i pension, samt efter inträde i pensionsåldern bibehålla samma belopp såsom pension. Dylik beställningshavare skall intill uppnådda 50 levnadsår i fredstid under varje tvåårsperiod tjänstgöra det dagantal, som svarar mot en repetitionsövning vid vederbörligt truppslag. Under tjänstgöring utom bostadsorten utgår enligt vanliga grunder tjänstgöringstraktamente ävensom gottgörelse för resor till och från tjänstgöringsorten.

4. Tvångsvis överförd beställningshavare äger under en tid av ett år, räknat från slutet av det budgetår, varunder övergången till den nya organisationen kommer att i huvudsak äga rum, uppbära avlöning enligt de närmast före övergången gällande grunder. Efter nämnda tids förlopp bibehålles den då innehavda lönen, dock beräknad efter A-ort. Uppflyttning till högre löneklass inom den lönegrad, vederbörande vid övergången tillhör, må äga rum i mån av fullgjord tjänstgöring, därvid före övergången fullgjord tjänstgöring å aktiv stat tillgodoräknas. Efter uppnådd pensions-

alder utgår till tvångsvis överförd beställningshavare pension med samma belopp som till motsvarande personal å aktiv stat. Tvångsvis överförd beställningshavare är underkastad full tjänstgöringsskyldighet. Den årliga tjänstgöringen skall i fredstid omfatta minst det dagantal, som svarar mot en repetitionsövning vid vederbörande truppslag. Vid kortare tjänstgöring utom bostadsorten utgår enligt vanliga grunder tjänstgöringstraktamente ävensom gottgörelse för resor till och från tjänstgöringsorten. Vid långvarigare tjänstgöring utom bostadsorten utgår lönen efter den ortsgrupp, till vilken tjänstgöringsorten hör, varjämte ersättning för flyttning till och från tjänstgöringsorten må kunna tillerkännas vederbörande enligt vanliga regler. Vid tjänstgöring å bostadsorten må, där tjänstgöringen avsevärt överstiger den stadgade minimitiden, avlöningen utgå efter tjänstgöringsortens (bostadsortens) ortsgrupp.

Av den personal, som är anställd medelst *kontrakt eller förordnande*, utgöras de kontraktsanställda av arméns manskap ävensom av viss annan personal i arvodesbefattningar (maskinister, eldare m. fl.).

Försvarsrevisionen har anfört, att denna personal endast undantagsvis inriktat sig på en längre tjänstetid; när kontraktet utginge, vore vederbörande, därest så påfordrades, skyldig att lämna tjänsten. Någon anledning att för denna personals vidkommande föreslå särskilda åtgärder för övergångens underlättande syntes därför icke föreligga.

Svenska furirförbundet har i sitt yttrande över försvarsrevisionens betänkande och förslag i fråga om övergången anfört, att furirernas anställningsform, kontrakt, visserligen icke juridiskt kunde förbinda till någonting, men att det med hänsyn till att ett mycket stort antal furirer hade en jämförelsevis lång tjänstetid samt många därtill bildat familj och inriktat sig på fortsatt tjänstgöring vid försvarsväsendet, måste anses vara oförenligt med billighet och rättvisa att vid organisationens genomförande fränkänna dem, som bleve övertaliga, rätt till varje ersättning. Furirförbundet föresloge för sin del, att dylika furirer erhöles två års lön jämte visst tillägg därutöver för familjeförsörjare.

Arméförvaltningen har i sitt yttrande framhållit, att det vore uppenbart, att en väsentlig del av truppförbandens furirer, som genom rekapitulation är efter år tagit förlängd anställning, gjort det i syfte att vinna befordran till underofficersbeställning och sålunda inriktat sig på att inom militäryrket erhålla sitt framtida livsuppehälle. Måste man alltså för att genomföra inskränkningar i härordningen i stor utsträckning avskära möjligheten till fortsatt rekapitulation för ett flertal av det äldre manskapet, syntes det vara lämpligt att bereda detta manskap viss kompensation här för. Såsom en möjlig utväg för beredande av sådan kompensation borde i första hand tillses, om icke civila anställningar kunde anskaffas åt så många som möjligt av de furirer, vilka betoges möjligheten att vinna befordran till underofficerare. I övrigt syntes böra undersökas, om icke dylika furirer kunde beredas särskilda avskedspremier utöver de premier

Övergångs-
förhållanden
för manskap
m. fl.

Försvars-
revisionen.

Svenska furir-
förbundet.

Arméförvalt-
ningen.

av sådant slag, som enligt eljest gällande bestämmelser kunde tillkomma dem.

Vad beträffade kontraktsanställda innehavare av arvodesbefattningar, exempelvis maskinister, eldare och kokerskor, ville arméförvaltningen förordna, att i den mån indragning av sådana befattningar bleve erforderlig, vederbörande befattningshavare genom av Kungl. Maj:t utfärdade särskilda föreskrifter bereddes såvitt möjligt likvärdiga befattningar vid institutioner, tillhörande den civila statsförvaltningen, såsom hospital, asylor, fångvårdsstaten m. m.

Vad anginge försvarsrevisionens förslag, att nuvarande innehavare av arvodesbefattningar, som tillsatts genom förordnande, skulle vid behov entledigas genom respektive förordnandes återkallande, syntes detta förslag i ett flertal fall kunna leda till en behandling av personalen, som måste anses stå i strid med de förutsättningar, som förelegat vid befattningarnas tillsättande. Ett flertal av dessa befattningar, exempelvis för sjukhusväblar, vissa förvaltare, rullföringsbefälhavare och rullföringsbiträden, vore nämligen enligt nuvarande organisation avsedda att innehavas av pensionerad, i reserven kvarstående personal vid armén intill den ålder, då denna personal vore skyldig att avgå från reserven. Vid sådant förhållande syntes dessa befattningshavares förordnanden icke böra i förtid återkallas för att möjliggöra sysselsättning för till övergångsstat överförd aktiv personal.

Departements-
chefen.

Enligt det föreliggande härordningsförslaget kommer manskapsstyrkan att i förhållande till 1914 års organisation minskas med följande antal, nämligen:

36 furirer av 1. klass,	501 vicekorpraler,
208 » » 2. » ,	1,388 volontärer,
643 korpraler (konstaplar),	142 beställningsmän.

Minskningen av antalet musikmanskaper uppgår till sammanlagt 355 man.

Härvid är dock att märka, att ovan angivna antal — särskilt gäller detta de meniga volontärerna — vid övergångens genomförande torde hava i väsentlig grad reducerats till följd av den beslutade, till 20 à 25 % uppgående vakanssättningen av antalet volontärbeställningar enligt stat. Med hänsyn härtill samt till det förhållandet, att det äldre underbefälens kontrakt i allmänhet endast förlänges för ett år i sänder, synes något hinder ur denna synpunkt icke möta för organisationens omedelbara genomförande.

För erhållande av nödig kontinuitet i underbefälens utbildning, befordran och avgång m. m. synes det, såsom försvarsrevisionen (Del 1, sid. 640) framhållit, under övergångstiden böra vara medgivet att, oberoende av vakansförhållandena, årligen antaga det enligt den nya organisationen normalt erforderliga rekrytantalet.

Beträffande sådana befattningar, som innehavas endast på förordnande, torde den nya organisationen, utom i undantagsfall, omedelbart kunna genomföras genom återkallande av de givna förordnandena.

Vidkommande frågan om ersättning till det äldre manskap, som vid härordningens genomförande skulle bli övertaligt, synes det mig, att billighetsskäl tala för att, där ej, i enlighet med vad arméförvaltningen förordat, civil anställning kan anskaffas åt vederbörande, någon ersättning beredes denna personal, särskilt dem, som äro familjeförsörjare. En framkomlig väg synes härvidlag vara att medgiva full lön till sådana familjeförsörjare och äldre personal, som på grund av övergången till den nya härordningen blivit övertaliga, under så lång tid, som motsvaras av den för officerare och underofficerare m. fl. föreslagna respittiden, d. v. s. under ett år, räknat från slutet av det budgetår, varunder övergången till den nya organisationen i stort sett äger rum. På Kungl. Maj:ts prövning torde därjämte böra bero, huruvida i särskilt ömmande fall någon ersättning härutöver bör utgå.

Vad arméförvaltningen anfört rörande beredande av likvärdiga civila befattningar åt kontraktsanställda innehavare av till indragning ifrågakommande arvodesbefattningar ävensom med avseende å eventuellt entledigande av medelst förordnande tillsatta innehavare av sådana befattningar synes böra tagas under överbägande vid utformandet av de närmare bestämmelserna i fråga om övergången till den nya organisationen.

Med hänsyn till det jämförelsevis stora antal beställningshavare, som kommer att överföras till övergångsstat, är det tydligt, att kostnaderna för övergången, särskilt de första åren, komma att uppgå till avsevärda belopp.

Enligt verkställda beräkningar (Bil. 3) uppgå övergångskostnaderna för officerare och underofficerare m. fl.:

under 1. övergångsåret (1925—1926) till	1,200,000	kr.
» 2. »	960,000	»
» 3. »	580,000	»
» 4. »	560,000	»
» 5. »	550,000	»
» 6. »	540,000	»
» 7. »	530,000	»
» 8. »	520,000	»
» 9. »	510,000	»
» 10. »	500,000	»

För *underbefälet* hava kostnaderna beräknats till omkring 300,000 kronor under 1. övergångsåret och 250,000 kronor under 2. övergångsåret.

4. Särskilda kostnader för övertaliga byggnader och materiel.

Till följd av de indragningar m. m. av truppförband, som i det föregående föreslagits, komma nedan angivna kasernetablissemang icke längre att erfordras för förläggning av truppförband vid hären, nämligen:

infanterietablissemang i Karlskrona och Oscar-Fredriksborg;

Kostnaderna
för över-
gången.

kavallerietablissemanten i Malmö och Landskrona ävensom förrådsbyggnaderna i Tomelilla; samt

byggnaderna å Axvall ävensom vissa byggnader å Malmslätt och Sollefteå läger.

Såsom under avdelningen »Sjöförsvaret» kommer att närmare omförmälas, förutsättes, att infanterietablissemantet å Oscar-Fredriksborg kommer att övertagas av marinen.

Den vid indragna truppförband förefintliga materielen är fortfarande erforderlig för härens behov.

Förrådsutrymme för ifrågavarande materiel torde med undantag för fordonsmaterielen utan vidare kunna erhållas genom densammans överflyttning och fördelning på icke indragna truppförband. Fordonsmaterielen bör på grund av bristande utrymme vid övriga truppförband och centrala förråd tillsvidare förvaras vid de indragna förbandens etablissemant.

De årliga kostnaderna för det provisoriska *underhållet av de nedlagda etablissemanten* under övergångstiden hava beräknats till 10,000 kronor.

Härvid har dock räknats med att underhållskostnaderna för själva kasernbyggnaderna med tillhörande bostadslägenheter bliva täckta genom inkomster för byggnadernas uthyrning.

För *tillsyn av byggnader och materiel* beräknas i regel behöva vid varje etablissemant anställas 1 underofficer (på övergångsstat) samt 1 förrådsarbetare. I enlighet härmed beräknas kostnaden till sammanlagt omkring 13,000 kronor.

Kostnaden för *materielvård m. m.* beräknas till omkring 3,000 kronor.

Den *sammanlagda* årliga kostnaden skulle alltså utgöra:

för byggnadsunderhåll	10,000 kronor
för tillsyn av byggnader och materiel	13,000 »
för materielvård m. m.	3,000 »
eller tillhopa.	<u>26,000 kronor</u>

SJÖFÖRSVARET

I. Allmänna grunder för sjöförsvarets ordnande.

Såsom i det föregående redan framhållits, måste med hänsyn till rådande ekonomiska och finansiella förhållanden betydande inskränkningar vidtagas i vår försvarsorganisation, sådan densamma utformats genom beslut av 1914 års senare riksdag. Beträffande de förslag i sådant hänseende, som av försvarsrevisionen framlagts, hava marinmyndigheterna uttalat, att ett godtagande av desamma skulle leda till att sjöförsvaret sattes ur stånd att på ett någorlunda tillfredsställande sätt fylla sina maktpåliggande uppgifter. Myndigheterna hava på den grund föreslagit de jämkningar i eller utökningar av revisionens marinordning, som ansetts vara i första hand behöfliga.

Även om den uppfattning, som marinmyndigheterna sålunda gjort gällande, kan ur militär synpunkt anses motiverad och berättigad, kunna dock — på grund av nämnda ekonomiska förhållanden — nedskärningar i försvarsväsendet icke undvikas, varvid dock måste tillses, att desamma icke sträckas längre, än vad som med hänsyn till nödvändig krigsberedskap och effektivitet kan anses vara tillrädligt. I överensstämmelse härmed är det nödvändigt att med frångående av 1914 års försvarsordning även inom sjöförsvaret föreslå omfattande inskränkningar. Dessas verkningar bliva desto mera kännbara, som nämnda försvarsordning i verkligheten icke blivit genomförd, vad flottan beträffar vare sig med avseende å personal eller materiel och vad kustartilleriet beträffar med avseende å materiel.

Det förslag till marinordning, som jag nu står i begrepp att framlägga, grundar sig på det av försvarsrevisionen avgivna, dock med de jämkningar eller omläggningar, som ansetts böra åvägbringas med hänsyn till vissa av marinmyndigheterna framställda erinringar. I likhet med revisionen anser jag, att även om den marinordning, som nu föreslås, måste på grund av föränderligheten i de internationella militärpolitiska förhållandena på sitt sätt bliva av tidsbegränsad karaktär, densamma likvisst bör för den närmaste tiden betraktas som definitiv. Jag har därför i likhet med revisionen ansett mig böra tillsvidare räkna med vår för närvarande befintliga krigsfartygsmateriel, vilken på det för krigsorganisationen lämpligaste sättet förutsättes indelad i 1. linjen (i huvudsak kustflottan), 2. linjen (i huvudsak lokalstyrkor för Ångermanlands, Stockholms, Blekinge och Bohusläns skärgårdar) samt 3. linjen (materielreserv) m. m.

En dylik ståndpunkt, enligt vilken med fastställandet av en fullständig flottplan får anstå under de närmaste åren, betingar dock med nödvändighet, att den fartygsmateriel, med vilken för närvarande räknas, enligt vissa grunder vidmakthålles, och att sålunda ersättningsbyggnad kommer till stånd. Jag har ansett mig böra söka ytterligare nedbringa de av revisionen förutsatta organisationskostnaderna för att härigenom underlätta anskaffandet av större belopp för ersättningsbyggnad av fartygsmateriel. Detta synes

desto mera av behovet påkallat, som den av 1914 års riksdag godkända fartygsbyggnadsplanen för tiden 1915—1919 icke kunnat fullföljas och byggnadsverksamheten efter år 1919 praktiskt taget legat nere. Med hänsyn härtill finner jag mig även böra förorda, att åtgärder vidtagas för ersättningsbyggnadens påbörjande redan nästkommande budgetår och oberoende av tiden för den nya försvarsorganisationens ikraftträdande. Kostnaden för denna ersättningsbyggnad, vilken jag i likhet med revisionen föreslår att omfatta endast torpedfartyg, synes — likaledes i enlighet med revisionens förslag — lämpligen böra fördelas på fem år från och med den 1 juli 1924, inom loppet av vilken tid fullständig flottplan förutsättes bliva utarbetad och antagen.

För att komplettera det vid mobilisering uppstående behovet av fartyg för minsvepnings-, bevaknings-, träng- och annan tjänst, måste fartyg från handelsflottan och frivilliga motorbåtskåren anlitas. Behovet, som klart belysts av krigserfarenheterna, stegras givetvis genom den av mig ifrågasatta starka begränsningen av antalet örlogsfartyg i 1. och 2. linjen. För betryggande av ett planmässigt och snabbt tillhandahållande av dylika i enskild ägo varande fartyg torde vissa förberedande åtgärder redan i fred böra vidtagas.

Möjligheterna till en snabb, säker och välordnad mobilisering bero i väsentlig mån på organisationen av flottans stationer, varv och depåer, vilka även måste vara inrättade med tanke på att under loppet av ett krig eller eljest kunna underhålla sjöstyrkorna. Av flottans båda stationer äger, som känt är, Karlskrona de ojämförligt större resurserna. Försvarsrevisionen har emellertid framhållit, hurusom Stockholms skärgård på grund av de strategiska förhållandena komme att utgöra flottans viktigaste baseringsområde, varför också flottans huvudstation borde vara dit förlagd. Med hänsyn till därmed förenade kostnader har revisionen likväl funnit sig icke kunna föreslå den lösning av stationsfrågan, som eljest ur strategisk synpunkt vore den riktiga, utan i stället förordat, att ifrågakommande indragningar huvudsakligen skulle drabba Stockholms station.

Jag har i detta hänseende icke kunnat följa revisionens förslag, mot vilket även marinmyndigheterna gjort vägande invändningar. Ej minst därför att flottan, för fyllandet av sin uppgift att försvara riket och dess intressen till sjöss, måste omedelbart vid krigsutbrott kunna träda i verksamhet, är det tydligt, att en så viktig angelägenhet som flottans förläggning och basering före och under ett krig måste ordnas i mån så är möjligt och i första hand efter de strategiska betingelserna.

Att en operationsbas för flottan är erforderlig inom det strategiskt synnerligen betydelsefulla skärgårdsområdet vid Stockholm är sålunda uppenbart.

Riktigast synes vara, att flottans huvudkrafter bleve förlagda till detta område, vilket dock icke skulle utesluta behovet av en operationsbas jämväl i Karlskrona, även om åt denna kunde givas väsentligt mindre omfattning än för närvarande. För nämnda ändamål skulle emellertid krävas en utvidgning av Stockholms station och varv, eventuellt även en förflyttning av desamma från deras nuvarande läge å Skeppsholmen och Djurgården. Även

oberoende av storleken av de sjöstridskrafter, som dit kunna komma att förläggas, synes för övrigt örlogsstationen i Stockholm i sitt nuvarande skick icke motsvara sitt ändamål. Riksdagen har ej heller hittills ansett sig böra intaga någon bestämd ståndpunkt i fråga om den slutliga förläggningen av denna örlogsstation. Frågan härom och om stationens anordnande är emellertid av den omfattande art, att den ej kan avgöras utan förnyad, noggrann utredning. En sådan synes mig därför snarast böra komma till stånd, så att en verklig lösning av frågan äntligen må kunna åvägbringas. Icke minst av hänsyn till flygvapnets utveckling synes härvid jämväl möjligheten av en förläggning utanför Stockholm — antingen å någon av de i tidigare utredningar föreslagna platserna eller å Rindön, Vaxön eller annan plats — böra tagas under övervägande. Nämnda utredning anser jag böra vara slutförd inom ovan angivna tidsperiod. Under denna torde å Stockholms station icke andra förbättringar böra vidtagas än sådana, som äro oundgängligen erforderliga, varvid företrädesvis jämväl på annan plats användbar materiel bör anskaffas. Utan hinder härav synes likväl dockbyggnaden på Beckholmen böra slutföras, då dels arbetena redan nu äro långt framskridna och dels dockan, vare sig den slutligen kommer att befinna sig inom eller utom området för flottans station, tvivelsutan kommer att bliva till synnerlig nytta för såväl örlogsflottan som sjöfarten. I överensstämmelse härmed har ock i årets statsverksproposition hemställts om anvisande av visst för ifrågavarande arbetens fortsättande erforderligt belopp.

Av vad ovan framhållits följer själfallet, att ifrågakommande organisatoriska inskränkningar icke böra drabba Stockholms station hårdare än Karlskrona, utan ske jämnt över båda, vilket för övrigt låter sig göra med i stort sett enahanda personalbesparing, som om nedskärningen gjordes kraftigare på ena eller andra hållet.

Jag förutsätter vidare, att till Göteborgs örlogsdepå fredsöfverläggas vissa av flottans fartyg.

Vid uppgörande av flottans personalstater har eftersträfvats att i första hand tillgodose sjöstyrkornas behov, medan väsentliga indragningar måst drabba landtjänsten.

Liksom med avseende å flottan synas även vad beträffar kustartilleriet och kustfästningarna försvarsrevisionens förslag böra vara vägledande. Mindre omläggningar erfordras dock bland annat för att åstadkomma viss organisatorisk överensstämmelse med flottan. De fasta lokala försvarsanstalterna torde böra utgöras av Vaxholms, Karlskrona, Älvsborgs och Hemsö fästningar samt Hörningsholms och Luleå kustpositioner.

Såsom redan vid redogörelsen för lantförsvaret framhållits, komma alla frågor rörande flygväsendet att behandlas särskilt för sig.

I fråga om marinens krigsorganisation, vilken liksom arméns måste vara bestämmande för organisationen i fred, ansluter jag mig i huvudsak till de synpunkter, som revisionen härutinnan anfört, och torde en kort redogörelse för den av mig förutsatta krigsorganisationen få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

II. Flottan.

A. Sjökrigsmaterielen.

1. Allmänna synpunkter.

Freds- och krigsorganisation.

För att vid inträffande mobilisering eller klargöring för neutralitetsskydd en operations- och stridsduglig kustflotta av tillräcklig storlek — d. v. s. en kustflotta, som är i stånd att omedelbart upptaga strid med fienden — skall finnas organiserad, är det, som ock försvarsrevisionen anført, nödvändigt, att kustflottans fartygsmateriel vidmakthålles genom ersättningsbyggnad i viss utsträckning. Även om någon fullständig flottplan tillvidare icke tillämpas, så måste dock — såväl för kustflottans och lokalstyrkornas vidkommande som för möjligheten att taga flottans alla fartyg och, om så erfordras, än ytterligare fartygsmateriel i anspråk — för sjöförsvaret en lämplig fredsorganisation förefinnas och planer för dess krigsorganisation ligga färdiga för tillämpning. Vid utformandet av freds- och krigsorganisationen har jag i likhet med revisionen sökt att såvitt möjligt bibehålla de nuvarande formerna.

Benämningar å fartygsslag.

I huvudsaklig överensstämmelse med försvarsrevisionen använder jag följande *benämningar å fartygsslag*:

Fartygsslag			Anmärkningar	
	Örlogsflottans fartyg	Hjälpfartyg		
Stridsfartyg	Artillerifartyg	Pansarskepp	Hjälpkryssare	Benämnas gemensamt kryssare.
	Minfartyg	Pansarkryssare ... Torpedkryssare ...		
	Torpedfartyg	Min-u-båt	Minkryssare	
		Torped-u-båt	Torped-u-båt	
		Jagare	Jagare	
		Torpedbåt	Torpedbåt	
		Motortorpedbåt	Motortorpedbåt	
	Specialfartyg	U-båtsjagare	U-båtsjagare	
		Depåfartyg	Depåfartyg	
		Kanonbåt	Kanonbåt	
Trängfartyg	Vedettbåt	Vedettbåt		
	Sjömättningsfartyg	Sjömättningsfartyg		
	Verkstadsfartyg		
	Dykerifartyg		
	Isbrytarfartyg		
	Lasarettfartyg	Hjälpfartyg		
	Sjuktransportfartyg		
.....	Förrådstransportfartyg			

Härutöver sjömättningsfartyg från sjökarteverket ävensom övningsfartyg, logementsfartyg m. fl. Hjälpfartygen tillhöra handelsflottan eller frivilliga motorbåtskåren. Vissa slag av örlogsflottans fartyg äro indelade i klasser (1 och 2), vissa slag av hjälpfartyg i typer (I, II och III)

Livslängder för fartyg.

Vad örlogsfartygens *livslängd* beträffar, är det uppenbart, att densamma — såsom ock revisionen framhållit — begränsas av två omständigheter, nämligen dels fartygens förslitning, vilken endast i viss mån kan avhjälpas genom underhållsarbeten, ersättning med reservdelar o. s. v., och dels föråldringen, vilken beror av krigsfartygsbyggnadsteknikens utveckling och nya uppfinningar tillgodogörande. Genom moderniseringar kan föråldringen i någon mån motverkas, men båda omständigheterna och särskilt den sista föranleda, att fartygen med tiden så väsentligt förlora i stridsvärde, att de icke längre lämpa sig att uppträda vare sig mot eller i förband med mera tidsenliga fartyg.

Med ledning av de erfarenheter, som då stodo till buds, antogos i 1914 års plan vissa normala livslängder för olika fartygsslag, avsedda att vara vägledande för bedömande av den tid ett fartyg, allmänt sett, kunde förväntas lämpligen hållas i bruk. Vid ett överbäggande, huruvida de sålunda antagna normala livslängderna generellt skulle kunna ökas, finner jag liksom revisionen, att hänsyn måste tagas dels till den flytande materielens onormalt stora förslitning under neutralitetsvakten, dels ock till den snabba utvecklingen utomlands under världskriget och den därunder våldsamt uppdrivna nybyggnadsverksamheten, varigenom flottorna, åtminstone i de segrande länderna, nått en hög grad av modernitet.

Nyssnämnda 1914 års grunder för fartygens livslängd fordra numera kompletteringar med avseende på undervattensbåtar och motortorpedbåtar. Uti 1914 års plan uttalades, att erfarenheten icke givit tillräcklig ledning för bestämmande av undervattensbåtarnas livslängd. I avvaktan härå bestämdes tillsvärdare livslängden för dylika båtar med tjänst enbart i kustflottan till 16 år och för båtar med tjänst enbart i lokalstyrka till 18 år. Den erfarenhet, som numera vunnits, har, enligt vad marinmyndigheterna i sitt yttrande över försvarsrevisionens betänkande framhållit, tydligt visat, att en större sammanlagd livslängd än 18 år icke bör beräknas, och att båtarna i regel icke kunna göra tjänst i kustflottan längre tid än 12 år. Då det dessutom visat sig lämpligt att låta all nybyggnad av undervattensbåtar ske för kustflottan och att tillgodose lokalstyrkornas behov genom från kustflottan överförda äldre sådana båtar, hava marinmyndigheterna funnit livslängden för undervattensbåtar framdeles böra beräknas till 12 år i kustflottan och därutöver 6 år i lokalstyrka.

Med hänsyn till motortorpedbåtarnas jämförelsevis ömtåliga beskaffenhet hava marinmyndigheterna ansett, att en längre livslängd än 12 år icke kan beräknas för dylika fartyg.

Enligt 1914 års plan förutsattes, att vissa slags fartyg kunde kvarhållas utöver livslängden i särskild tjänst såsom specialfartyg. Myndigheterna hava nu framhållit, att erfarenheten givit vid handen, att för artillerifartygen den i planen antagna tiden av 10 år kunde anses påräknelig, under förutsättning att fartygen försåges med de anordningar, som den

nya tjänsten krävde. Motsvarande tid syntes även kunna beräknas för minikryssare. Däremot hade den för övervattenstorpedfartygen tänkta kvarhållningstiden av 16 år i särskild tjänst — såsom vedettbåtar — varit för högt beräknad, då nämligen fartygen mot slutet av tiden visat sig fordra alltför stora underhållskostnader. Det syntes därför nödvändigt att avkorta denna tid till 8 år, vilket gäve proportionsvis samma kvarhållningstid som för artillerifartygen. För undervattensbåtar och motortorpedbåtar kunde något kvarhållande icke beräknas.

Med hänsyn till vad marinmyndigheterna sålunda anfört, synas numera följande livslängdstider böra beräknas:

Fartygsslag	Normal livslängd			Kvarhållande över livslängden såsom specialfartyg
	i kustflotta	i lokalstyrka	summa	
Artillerifartyg och minikryssare	20	10	30	10
Övervattenstorpedfartyg utom motortorpedbåtar	16	8	24	8
Motortorpedbåtar	12	12	12	—
Undervattensfartyg	12	6	18	—

Linjeindelning.

Mot revisionens förslag till grunder för *linjeindelningen* hava marinmyndigheterna icke haft annat att erinra, än att de i kustflottan ingående depåfartygen borde tillhöra första linjen. Dessa depåfartyg vore nämligen tilldelade vissa taktiska förband, vilka icke bleve fulltaliga och följaktligen ej heller användbara för operationer, såvida ej jämväl deras depåfartyg vore klargjorda.

Jag ansluter mig till marinmyndigheternas uppfattning i denna fråga, helst som den icke medför några mera väsentliga konsekvenser med avseende å bemanningskravet.

I och för beräkning av personalbehovet vid mobilisering torde alltså följande linjeindelning och därmed sammanhängande *bemanningsbestämmelser* böra tillämpas för flottans fartyg:

1. *linjen*, för vilken erforderlig stambemanning finnes upptagen å stat, omfattar kustflottans fartyg samt lokalstyrkornas undervattensbåtar. Bemanningen å 1. linjens i fredstid rustade fartyg avses att vid mobilisering i stort sett utgöras av de på fartygen redan befintliga besättningarna, under det att bemanningen å dess i fredstid icke rustade fartyg avses att utfyllas med i tjänst varande eller vid mobilisering inryckande värnpliktiga.

2. *linjen*, för vilken endast reducerad stambemanning finnes upptagen å stat, omfattar lokalstyrkornas fartyg utom undervattensbåtar. Bemanningen utfylles vid mobilisering med inryckande reservpersonal och värnpliktiga.

3. *linjen* omfattar de fartyg, som icke ingå i vare sig kustflottan eller lokalstyrkor, utan äro förlagda i materielreserv, avsedd att, i den mån så ske kan, bemannas med ersättningspersonal och nybildade formationer eller att eljest ersätta skadade eller förlorade fartyg. Till 3. linjen hänföras också övningsfartyg, logementsfartyg och dylika fartyg.

Samtliga i kustflotta eller lokalstyrka ingående hjälpfartyg böra givetvis tillhöra 2. linjen.

I anslutning till dessa för personalberäkningarna grundläggande bestämmelser böra de flottans fartyg, som avses att ingå i sjöstyrkor, i materiellt hänseende vara förlagda i 1. eller 2. *beredskap*, medan materielreservens fartyg i regel böra vara *upplagda*, varjämte fartyg, då så erfordras, kunna förläggas *under reparation*, allt i överensstämmelse med gällande, sedan lång tid tillämpade, för ändamålet utfärdade detaljbestämmelser.

2. Fartygstyper.

Till nybyggnad ifrågakommande fartygsslag.

Försvarsrevisionen har med avseende å de fartygsslag, vilka under senare år ifrågasatts till nybyggnad, lämnat en redogörelse för de befintliga fartygens storlek och allmänna egenskaper ävensom för verkställda utredningar och riksdagens beslut rörande nybyggnad under tiden från och med 1914 års senare riksdag. Jag anhåller att få hänvisa till denna redogörelse.

Försvars-
revisionen.

Revisionen, som icke ansett sig kunna ingå på något marintekniskt bedömande av typförslagen, har framhållit, att man så långt möjligt borde ställa sig avvaktande i fråga om typernas ytterligare utveckling, samt i övrigt inskränkt sig till allmänna uttalanden rörande de föreslagna typerna.

I sitt avgivna yttrande hava marinmyndigheterna icke ansett erforderligt att uttala sig rörande andra fartygsslag än *jagare*, *torpedundervattensbåtar* och *motortorpedbåtar*, enär myndigheterna av ekonomiska hänsyn nödgats för de närmaste åren begränsa sina förslag om ersättningsbyggnad för krigsfartyg till nämnda fartygsslag.

Marinmyndig-
heterna.

Såsom jag i det följande får tillfälle närmare omnämna, delar jag myndigheternas uppfattning rörande de fartygsslag, som nu närmast böra ifrågakomma till ersättningsbyggnad, och anhåller jag att få ange de egenskaper, som härvid måste fordras av fartygen.

Departements-
chefen.

Jagare.

I sin skrivelse den 30 augusti 1920 angående regleringen av utgifterna för sjöförsvaret anförde marinförvaltningen, hurusom inom ämbetsverket i samråd med chefen för marinstaben och högste befälhavaren över kustflottan förslag blivit utarbetat till en jagare, för vilken kostnaden med då gällande priser av ämbetsverket beräknades till 9.5 miljoner kronor. För en i allt väsentligt liknande jagare beräknade ämbetsverket i sin motsvarande skrivelse den 29 augusti 1922 kostnaden till 7.5 miljoner kronor. Denna minskning i kostnaden var i huvudsak betingad av fallande priser.

Marin-
förvaltningen.

Försvarsrevisionen.

Försvarsrevisionen har i fråga om jagartypen anfört, att ehuru revisionen icke avsåge att uppställa något egentligt program för byggnadsverksamheten under femårsperioden 1 juli 1924—30 juni 1929, det dock syntes revisionen uppenbart, att jagare måste ingå i ersättningsbyggnaden under denna period. Emellertid ställde sig revisionen tveksam inför ovannämnda senast föreslagna jagartyp. Innan slutligt val träffades, syntes ytterligare utredning böra göras i huvudsakligt syfte att söka nedbringa de enligt revisionens mening alltför höga byggnadskostnaderna.

Motion till 1923 års riksdag.

I en till 1923 års riksdag avgiven motion föreslogs beviljandet av ett anslag om 1 miljon kronor till påbörjande av en jagare av ifrågavarande typ. Riksdagen, som anslöt sig till vad försvarsrevisionen anfört rörande nedbringande av byggnadskostnaderna, ansåg, att det föreslagna påbörjandet av en jagare, ehuru ur flera synpunkter önskvärt, borde anstå i avvaktan på den av revisionen ifrågasatta utredningen. Emellertid förutsatte riksdagen, att denna utredning komme att bedrivas med sådan skyndsamhet, att dess resultat kunde föreläggas riksdagen i samband med övriga frågor rörande försvarsväsendets ordnande.

Marinmyndigheterna.

Den sålunda ifrågasatta utredningen har nu verkställt av marinförvaltningen, som efter samråd med chefen för marinstaben och högste befälhavaren över kustflottan i ämnet anfört i huvudsak följande.

Jagartyp i allmänhet.

Under den tid, då jagare funnits i svenska flottan, hade typen undergått en ständig utveckling. Härvid hade strävandena i stort sett gått ut på att hålla typen jämn god med de utomlands allmännast förekommande typerna. Detta hade varit betingat av jagarnas uppgifter i vår flotta, vilka fordrade, att de skulle kunna utsträcka sina operationer över de hav, som omgiva Sverige. Denna fordran hade icke minskats efter världskriget, utan snarare tvärtom. Vid anfall mot fiendens större fartyg fordrades tillräckligt hög fart, för att anfallet skulle kunna genomföras, och så kraftiga torpeder, att betydande skador ernåddes genom en torpedträff. Under anfallets genomförande måste dessutom artilleristrid kunna upptagas med fiendens bevakande jagare. Vid utförande av andra, inom jagarens verksamhet liggande uppgifter, såsom bevakning av egen huvudstyrka, rekognoscering, spaning, minering m. m., måste jagarna vara beredda att upptaga strid med fiendens fartyg av liknande slag. De måste vidare äga medel att skada fientliga undervattensbåtar och luftfartyg. Vår jagartyp måste alltså givas ungefär enahanda stridsegenskaper som främmande jagare, dock med de inskränkningar, som betingades av att vår flottas operationer icke behövde utsträckas över de stora haven.

Skulle åter våra jagares stridsegenskaper hållas avsevärt lägre, än vad som allmänt fordrades, bleve följderna, att de icke kunde utföra självständiga operationer vare sig på de hav, som omgiva våra kuster, eller ens i våra yttre skärgårdar utan att vara åtföljda av starkare stridsfartyg, så snart ett sammanträffande med fienden kunde beräknas.

En granskning av stridsegenskaperna hos nutida jagare och av de sär-

skilda krav, som numera måste ställas på våra jagare, gäve vid handen följande.

Jagarnas fart hade under och efter världskriget ökat från den omkring år 1914 vanliga farten av 30 knop till omkring 35 knop. I första hand syntes denna fartökning hava föranletts därav, att farten hos de fartyg, som vid torpedanfall bleve jagarnas förnämsta anfallsföremål, slagfartygen, undergått en allmän höjning. För att kunna genomföra ett sådant anfall och efter detsamma draga sig undan den fientliga artillerielden med dess numera ökade skottvidder måste jagarna förfoga över ett betydande fartöverskott. Detta taktiska krav på ökad fart måste uppenbarligen tillgodoses hos de jagare, som nu borde byggas för vår flotta. Härtill komme även en av strategiska grunder framkallad fordran på fartökning, föranledd därav att farten ökat hos främmande nationers såväl jagare som flottiljledare och lätta kryssare. För att våra jagare skulle kunna insättas i operationer på de hav, som omgiva våra kuster, erfordrades, att de ägde tillfredsställande operationsfrihet, så att de — om så krävdes — kunde undandraga sig övermäktiga styrkor av lätta fartyg. En fart understigande 35 knop vore därför icke tillräddlig. För att utan väsentligare deplacementsökning kunna erhålla denna fart måste såsom bränsle användas enbart olja, vilket i och för sig medförde betydande fördelar. Med införande av oljeeldning i stället för koleldning ökades aktionsradien ävensom möjligheten att hastigt utveckla hög fart, rökbildningen kunde lättare regleras efter vad läget fordrade och ett icke oväsentligt antal av eldrumspersonalen kunde inbesparas. Det vore visserligen sant, att oljan vore mera eldfarlig än kolet och icke lämnade sådant skydd mot artilleriprojektiler, som kolet under vissa förhållanden skänkte, men dessa omständigheter motvägde ej fördelarna. Också hade man numera i främmande mariner övergått till oljeeldning å jagare.

Särskilt beaktansvärd vore den vinst i aktionsradie, som ernåddes genom antagande av oljeeldning. Våra nuvarande jagare hade nämligen en jämförelsevis liten aktionsradie. Vid bedömande av kravet på aktionsradie måste hänsyn tagas till att jagarna skulle kunna förflytta sig med hög fart fram och tillbaka över de hav, som omgiva våra kuster, och därunder uppehålla sig tillräckligt länge på de platser, där planlagda företag skulle utföras, varvid eventuellt högsta fart skulle kunna utvecklas. Om så erfordrades, måste under företaget jakt efter fientliga fartyg kunna genomföras eller förföljande dylika kunna undgås, varvid i båda fallen högsta fart måste kunna hållas under längre tid. Operationer borde dessutom icke planläggas eller utföras, utan att en avsevärd reserv i aktionsradie finnes för oförutsedda händelser. Och slutligen kunde det endast undantagsvis beräknas, att ett krigsföretag kunde igångsättas just vid de tillfällen, då fartygens bränsleförråd vore fyllt. Hänsyn till anförda omständigheter samt erfarenheterna med våra nuvarande jagare visade, att en avsevärd utveckling av aktionsradien vore behövlig. I detta hänseende

Jagarnas fart.

Jagarnas
aktionsradie.

kunde mycket vinnas genom övergång till enbart oljeeldning. Genom den ökning i deplacementet, som framtingades av det oundgängliga kravet på en väsentlig utveckling av artilleribestyckningen, kunde utan svårighet ökat utrymme för bränsleförrådet erhållas. Den ökning i aktionsradien, som på detta sätt erhöles, vore så betydande, att en för våra förhållanden fullt tillfredsställande aktionsradie därigenom uppnåddes. Aktionsradien uppginge nämligen vid fullt bränsleförråd till följande antal nautiska mil:

	För jagare av Wrangel- typ	För jagare av föreslagen typ
vid 20 knops fart	690	1,500
vid högsta fart	340	600

Jagarnas
artilleri.

Under världskriget hade jagarna erhållit mycket vidsträckt användning för sitt artilleri. Vid de tillfällen, då torpedanfall mot större fartyg utförts, hade så gott som alltid uppstått häftiga artilleristrider med fiendens jagare och andra lättare fartyg. Redan härigenom framstode vikten av ett kraftigt artilleri, jämförbart med det å fiendens jagare uppställda. Ännu oftare hade under världskriget inträffat, att jagare i samband med sin bevaknings-, rekognoscerings-, minerings- och konvojerings-tjänst inleddes i omfattande strider dels mot fiendens jagare och dels mot dennes undervattensbåtar, mindre kryssare, minsvepningsfartyg och hjälpfartyg av olika slag. Härigenom hade jagarna kommit till nära nog större användning såsom artillerifartyg än såsom torpedfartyg. Följden härav hade också blivit, att en kraftig utveckling ägt rum såväl vad anginge artilleribestyckningen som ock vad beträffade anordningar för eldledningen. Från att före kriget hava varit försedda så gott som uteslutande med lätta kanoner utan särskilda anordningar för eldledning, hade jagarna mot slutet av världskriget och än mera efter detta framträtt såsom i artilleristiskt hänseende synnerligen väl utrustade fartyg. Bestyckningen hade genomgående ökats till att omfatta medelsvåra kanoner i stället för lätta, och fullständiga eldledningsanordningar hade installerats, omfattande effektiva avståndsmätningssinstrument, centralsikten, orderapparater m. m. I samband härmed och som följd av luftfartygens utveckling hade behovet av verksamt luftvärnsartilleri tillgodosetts. Jagaren hade genom denna utveckling blivit ett för artilleristrid mot lätta fartyg i hög grad lämpat fartyg, vars artillerikraft och goda eldledningsanordningar satte densamma i stånd att genomföra artilleristrid på betydande stridsavstånd, varigenom överläsheten gentemot fientliga jagare med endast lätta kanoner framträdde än tydligare. Jagare med endast lätta kanoner byggdes numera icke. Det syntes uppenbart, att utvecklingen i detta hänseende måste även för vårt vidkommande följas, och att våra jagare borde såsom huvudbestyckning förses med medelsvåra kanoner i tillräckligt antal, varjämte ett verksamt luftvärnsartilleri måste förefinnas, allt i förening med goda eldledningsanord-

ningar. Våra jagare skulle eljest löpa faran att förstöras av de fiendliga utan att ens kunna besvara deras eld. Huvudbestyckningen på den nya jagartypen borde fördenskill sammansättas av 3 st. 12 cm. kanoner L/45 och luftvärnsbestyckningen av 2 st. 40 mm. automatiska luftvärnskanoner, varjämte för eldledningen erfordrades centralsiktanläggning, orderapparater och avståndsmätninginstrument m. m.

De torpeder, vilka omkring år 1914 varit allmänna i bruk, hade haft en skottvidd av omkring 4,000 meter vid 28 knops fart samt fört en sprängladdning av omkring 100 kg. Dessa egenskaper kunde erhållas med en kaliber av 45 cm., vilken också vid sagda tid varit den allmänna antagna. Utvecklingen under och efter kriget av de större fartygens undervattensskydd föranledde emellertid, att en väsentlig ökning av torpedernas sprängladdning bleve erforderlig, för att nöjaktig verkan skulle ernås med en torpedträff. Erfarenheterna från världskriget hade vidare påvisat, huru som torpederna kommo till användning jämväl om dagen, men då måste skjutas på mycket stora avstånd från fienden, enär verkan av dennes artillerield eljest bleve övermäktig och torpedanfallets genomförande dessutom jämförelsevis lätt kunde förhindras genom motanfall av den anfallna styrkans bevakningsfartyg. På grund härav måste de för jagarna avsedda torpederna hava en betydande skottvidd. Dessa omständigheter hade påkallat en ökning av torpedkalibern. Numera vore också i så gott som alla mariner 45 cm. kalibern frångången såsom torpedbestyckning å jagare och ersatt med 53 cm. kalibern. Denna torpedkaliber vore även föreslagen för de torpedundervattensbåtar, som nu borde byggas för svenska flottan. Försvarsrevisionen hade härvidlag uttalat, att erfarenheterna från världskriget så uppenbart talade för denna ökning av kalibern å undervattensbåtarnas torpeder, att revisionen icke ansett sig kunna framställa någon erinran mot densamma. Det syntes nödvändigt, att den allmänna utvecklingen följdes i detta hänseende även vad jagarna beträffade, och att sålunda kalibern å dessa torpeder bestämdes till 53 cm. Det antal torpedtuber, som numera uppställdes å jagarna, vore betydligt större än det, som i regel förekommit före världskriget, beroende huvudsakligen på strävan att trots nutida stora torpedskjutavstånd säkerställa en tillfredsställande träffsannolikhet och anfallskraft. Tredubbla däckstuber hade sålunda på senare år blivit de oftast förekommande. De uppställdes till ett antal av fyra å oceanjagarna och två å övriga jagare. Till följd av oceanjagarnas stora bredd kunde trippeltuberna icke alltid uppställas i midskeppslinjen, då därigenom svårigheter skulle uppstå vid torpedernas utskjutande. Därför placerades trippeltuberna å dessa fartyg vanligen två och två på vardera sidan, men kunde då endast användas på egen sida. Å mindre jagare däremot kunde trippeltuberna utan olägenhet uppställas i midskeppslinjen och användas åt båda sidor. Härigenom kunde antalet trippeltuber begränsas till två, och ändå kunde sex torpeder skjutas i samma anfall. Torpedbestyckningen på nu till byggande ifrågakommande jagare borde

Jagarnas
torped-
bestyckning.

alltså utgöras av 2 st. 53 cm. trippeltuber med centralsiktanläggning och erforderliga orderapparater.

Departements-
chefen.

Mot vad marinmyndigheterna sålunda anfört rörande stridsegenskaperna hos de jagare, som nu böra byggas för flottan, finner jag icke något att erinra. Som kostnaden för fartyget nära sammanhänger med dess storlek, är det givetvis av vikt, att displacementet såvitt möjligt begränsas. Härvidlag finnas dock vissa avgörande faktorer, som bestämma begränsningen, i första hand det föreslagna artilleriet, vilket för sitt verksamma utnyttjande måste besitta ett lämpligt och tillräckligt underlag, samt vidare farten, som fordrar utrymme för maskin- och pannanläggningar av given storlek. Om villkoren i dessa avseenden tillgodoses å en fartygstyp, varom här är fråga, så medgiver det häremot svarande displacementet jämväl uppställande av lämplig torpedbestyckning och luftvärnsartilleri m. m., varjämte god sjöduglighet och en för våra förhållanden tillräcklig aktionsradie erhållas. De nu nämnda villkoren kunna, efter vad marinförvaltningen visat, förverkligas på ett fartyg av omkring 950 tons displacement, vilket motsvarar storleken å de mindre jagare, som numera äro allmänna i bruk. Typen motsvarar för övrigt i allt väsentligt den, som av marinmyndigheterna tidigare föreslagits och för vilken kostnaden, såsom jag förut nämnt, hösten 1920 av marinförvaltningen beräknades till 9.5 miljoner kronor.

Kostnaden för färdigställandet av ett första fartyg av dylik typ, byggt å svenskt varv, har emellertid av marinförvaltningen i januari 1924 beräknats till 7,150,000 kronor.

Denna kostnadssumma fördelar sig sålunda:

Skrov och maskineri	kr. 4,612,000: —
Kontroll, ritningar och besiktning	» 150,000: —
Försöksexpedition	» 100,000: —
	<hr/>
Summa för själva fartyget kronor	4,862,000: —

Härtill kommer:

Artilleribestyckning oberäknat ammunition	kr. 754,000: —
Torpedbestyckning oberäknat torpeder	» 146,000: —
Nautisk utrustning	» 80,000: —
	<hr/>
Summa för bestyckning m. m. kronor	980,000: —

Ammunitionsutredningar:

Första utredningen artilleri	kr. 223,000: —
torpeder	» 180,000: —
minor	» 120,000: —
	<hr/>
Andra artilleriammunitionsutredningen	» 523,000: —
Andra och tredje torpedammunitionsutredningen	» 223,000: —
	<hr/>
Summa för ammunition kronor	1,106,000: —

Oförutsedda kostnader	kr. 202,000: —
-----------------------------	----------------

Tillhoppa kronor 7,150,000: —

Denna summa understiger med 2,350,000 kronor den år 1920 beräknade kostnaden. Anledningen härtill är huvudsakligen att söka i fallande priser. Siffrorna härövan hänföra sig emellertid till ett första fartyg av den föreslagna typen. Vid samtidig beställning av flera jagare ställer sig — enligt vad marinmyndigheterna påvisat — kostnaden för var och en av de följande ej oväsentligt lägre än för den första, beroende på att vissa för det första fartyget erforderliga arbeten m. m. kunna tillgodogöras jämväl för övriga ungefär samtidigt beställda fartyg av samma typ. Sålunda kan avräknas:

för ritningar	kr. 100,000: —, samt
å försöksexpeditionen, vilken kan göras mindre omfattande	» 50,000: —
	<hr/>
	eller tillhopa kronor 150,000: —

Kostnaden för var och en av de följande jagarna skulle således utgöra 7 miljoner kronor.

Det torde böra omnämnas, att vid eventuell byggnad å Karlskrona varv av någon jagare — vilket i och för sig är att förorda — tillkommer ett belopp av 150,000 kronor för iordningställandet av stapelbädden m. m.

Med hänsyn till den ovan beräknade höga byggnadskostnaden framställer sig helt naturligt den frågan, huruvida icke befintliga fullt färdiga jagare av liknande typ som den här föreslagna skulle kunna för mindre kostnad inköpas från utlandet, där under världskriget en viss överproduktion av fartyg ägt rum. Verkställd undersökning har emellertid givit vid handen, att detta är helt uteslutet på grund av gällande konventioner.

Det kunde vidare ifrågasättas, om icke jagare skulle kunna för väsentligt lägre kostnad byggas å utländska varv. Anbud har på den grund införskaffats från utlandet, och har det visat sig, att en kostnadsminskning under vissa förutsättningar av intill 1 miljon kronor möjligen skulle kunna förväntas. En av marinförvaltningen verkställd jämförelse mellan å ena sidan en dylik enligt förslag från utländskt varv byggd jagare och å andra sidan en jagare enligt marinmyndigheternas av mig förut omnämnda förslag visar betydande överlägsenhet för den sistnämndas vidkommande. Sålunda synes sjöduqligheten vara väsentligt bättre tillgodosedd, särskilt med hänsyn till våra farvatten med där ofta förekommande krabb sjö. Vidare är beboeligheten långt större och utrymmet, särskilt för underofficerare och manskap, ojämförligt bättre tillvarataget samt inredningen ordnad med hänsyn till de fordringar, som vårt klimat, särskilt vintertid, föranleder. Den av myndigheterna förordade typen ställer sig därtill såtillvida billigare i driften, som särskild s. k. ekonomiångpanna finnes för användning under stillaliggande. Även i andra hänseenden visar sig sistnämnda typ överlägsen. De jämförda typerna kunna således icke anses likvärdiga, och den av utländskt varv föreslagna kan knappast

anses fylla de fordringar, som måste uppställas med hänsyn till klimatiska och andra förhållanden å de vårt land omgivande haven. Skulle det utländska förslaget omarbetas till likvärdighet med det svenska, komme utan varje tvivel kostnaderna att stiga så betydligt, att kostnadsskillnaden stannade vid omkring $1\frac{1}{2}$ miljon kronor.

Med hänsyn till vad sålunda anförts och då ett byggande av dessa fartyg vid svenska varv skulle medföra, att därav föranledda arbetsförtjänster komma svenska arbetare tillgodo — en omständighet, som särskilt under nu rådande förhållanden på arbetsmarknaden förtjänar allvarligt beaktande och detta så mycket mera, som icke mindre än omkring 80—90 procent av hela kostnaden torde komma att utgå i arbetslöner — anser jag mig böra förorda, att de erforderliga jagarna byggas inom landet. Kostnaden bör då beräknas till

för ett fartyg	kr. 7,150,000: —
samt för vart och ett av övriga samtidigt beställda fartyg	» 7,000,000: —

Därest något eller några av fartygen byggas vid Karlskrona varv, bör för det första av dessa beräknas en tilläggskostnad av 150,000 kronor i och för anordningar å varvet för byggandet.

Torpedundervattensbåtar.

Varken försvarsrevisionen eller marinmyndigheterna hava haft något att erinra mot den typ av torpedundervattensbåtar, som förelagts revisionen. Den överensstämmer i princip med Bäverntypen; dock hava på grund av krigserfarenheterna torpederna erhållit större kaliber samt artilleribestyckningen förstärkts.

Mot den sålunda föreslagna båttypen har icke heller jag någon erinran att framställa.

Närmare beskrivning rörande densammans egenskaper jämte ritningar m. m. torde få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Det synes mig utan vidare klart, att byggandet av ifrågavarande båtar bör ske inom landet.

Kostnaden för en torpedundervattensbåt av oförmälda typ har av marinförvaltningen i januari 1924 beräknats till 4,500,000 kronor. Denna summa fördelar sig sålunda:

Skrov och maskineri	kr. 3,141,000: —
Kontroll, ritningar och besiktning	» 155,000: —
<hr/>	
Summa för själva fartyget kronor	3,296,000: —
Artilleribestyckning oberäknat ammunition	kr. 180,000: —
Torpedbestyckning oberäknat torpeder	» 172,000: —

Första ammunitionsutredningen:

artilleri	kr.	45,000: —	
torpeder	»	224,000: —	kr. 269,000: —
Andra ammunitionsutredningen			» 269,000: —
Nautisk utrustning			» 80,000: —
Anordningar för byggandet			» 70,000: —
Oförutsedda utgifter			» 164,000: —
			<hr/>
Tillhopa kronor			4,500,000: —

I enlighet med vad jag förut anfört i fråga om jagare, kan jämväl vid vid samtidig beställning av flera torpedundervattensbåtar kostnaden för de efter den första följande beräknas icke oväsentligt lägre.

Sålunda kan avräknas:

för ritningar	kr.	130,000: —
samt för byggnadsanordningar	»	70,000: —
		<hr/>
eller tillsammans kronor		200,000: —

Kostnaden för var och en av de efter den första följande torpedundervattensbåtarna minskas således till 4,300,000 kronor.

Motortorpedbåtar.

Försvarsrevisionen har beträffande motortorpedbåtarna anfört, att oaktat de i vissa hänseenden vore behäftade med en del svagheter, deras användbarhet dock syntes rätt avsevärd. Typen förenade sålunda hög fart och god torpedbestyckning med små dimensioner, hade ringa djupgående och kunde taga sig fram i svårnavigabla farvatten samt vore billig att anskaffa och krävde ringa personal.

Försvarsrevisionen.

Marinmyndigheterna hava framhållit, att med tillkomsten av stridsdugliga torpedflygplan betydelsen av motortorpedbåten i viss mån minskats. Kvar stode emellertid, att densamma vore särskilt lämplig till nattliga anfall i egna eller främmande skärgårdar under förhållanden, då sådana anfall ej kunde utföras av torpedplanet. I vissa fall och under förutsättning att den ägde tillräcklig sjöduglighet vore den även användbar för anfall i öppna sjön. Möjligheten att när som helst till sjöss eller i skärgård kunna utsättas för torpedanfall från små, svårupptäckta båtar tvingade en motståndare till besvärliga och tröttande bevakningsåtgärder, medförde osäkerhet och bunde hans rörelser. Sjödugliga motortorpedbåtar borde därför vid sidan av torpedflygplan ingå i flottan.

Marinmyndigheterna.

Flottans nuvarande två, på sin tid från utlandet inköpta små motortorpedbåtar lämpade sig på grund av ringa sjöduglighet och dålig beboelighet icke för vårt klimat och hade dessutom för låg fart — 24 knop under gynnsammaste väderleksförhållanden. Vidare anskaffning av dylika

motortorpedbåtar syntes därför icke böra ifrågasättas. Emellertid finnes numera utomlands motortorpedbåtar av nyare typer, som i flera hänseenden vore väsentligt fördelaktigare. De besutte en fart om ända till 37 knop eller därutöver samt hade större beboelighet och bättre sjövärdighet, utan att därför dimensionerna i betydligare mån måst ökas utöver den nyssnämnda. Ett flertal varianter av dylika båtar finnes framställda av olika storlek och med olika stridsegenskaper. Erfarenheterna beträffande våra nuvarande motortorpedbåtar visade, att en typ borde väljas, å vilken kunde apteras åtminstone två torpeder i s. k. korgtuber samt kulsprutor, användbara såväl mot luftfartyg som mot mål på vattnet. Torpedernas kaliber måste härvidlag begränsas till 45 cm. Några för 53 cm. torpeder konstruerade motortorpedbåtar finnes för närvarande ej. För övrigt förefunnas i flottans förråd ett antal 45 cm. torpeder, som med utrangering av torpedbåtar icke komme till användning, därest icke för någon fartygstyp kalibern 45 cm. behölles. Med hänsyn härtill och då motortorpedbåtarna avsåges för tjänst vid lokalstyrkorna, syntes kalibern hos deras torpeder kunna begränsas till 45 cm. En motortorpedbåt av här ifrågasatt slag komme sannolikt att visa sig ändamålsenlig och ägnad att avhjälpa den stora bristen på övervattenstorpedfartyg inom lokalstyrkorna.

Båten borde vidare vara utrustad med ställningar för sjunkminor samt lyssnarapparat m. m., varigenom den sannolikt även bleve brukbar i bevakningstjänst mot undervattensbåtar.

Även jag anser, att ett mindre antal motortorpedbåtar utav det av myndigheterna angivna slag nu bör försöksvis anskaffas. Härigenom blir det möjligt att utföra ytterligare erforderliga prov för utrönande av båtarnas lämplighet för våra farvatten och klimatiska förhållanden m. m., innan någon anskaffning i större skala ifrågasättes. Den sålunda av mig förordade anskaffningen torde böra ske genom inköp från lämplig firma i utlandet, enär ännu tillräcklig erfarenhet för byggande av dylika fartyg icke lär finnas inom landet. Under förutsättning att torpedutrustningen utgöres av redan befintliga torpeder, inskränker sig anskaffningskostnaden för en båt enligt av marinförvaltningen i januari 1924 lämnade uppgifter till följande:

Skrov och maskineri, levererat i utlandet	kr. 230,000: —
Kontroll, besiktning och hemtransport	» 64,500: —
	<hr/>
	Summa kronor 294,500: —
Artilleribestyckning utom ammunition	kr. 10,000: —
Artilleriammunition, första utredningen	» 2,750: —
» andra utredningen	» 2,750: —
	<hr/>
	Tillhoppa kronor 310,000: —

3. Sjöstyrkornas storlek och indelning.

Fördelning i kustflotta, lokalstyrkor och materielreserv.

Den fastställda fördelningen av örlogsflottans fartygsbestånd i kustflotta, lokalstyrkor och materielreserv var vid ingången av år 1923 följande.

Fördelning
av fartygs-
beståndet
år 1923.

	Sjöstyrkor		Materielreserv	Summa
	Kustflotta	Lokalstyrkor		
Stridsfartyg.				
Artillerifartyg.				
Pansarskepp	9	5	—	14
Pansarkryssare	1	—	—	1
Torpedkryssare	3	1	—	4
Torpedfartyg.				
Jagare	8	2	—	10
Torpedbåtar	13	14	—	27
Motortorpedbåtar	—	2	—	2
Torpedundervattensbåtar	6	10	—	16
Minfartyg.				
Minkryssare	1	—	—	1
Minundervattensbåt (under byggnad)	1	—	—	1
Specialfartyg.				
Depåfartyg och kanonbåtar	4	4	—	8
Vedettbåtar	16	14	—	30
Summa stridsfartyg				114
Trängfartyg.				
Lasarettfartyg	1	—	—	1
Övriga fartyg.				
Chefsfartyg och ångfartyg	—	—	2	2
Skeppsgossefartyg	—	—	4	4
Logementsfartyg	—	—	4	4
Summa				125
				115

Härvid är dock att märka, att redan under år 1923 av de i kustflottan ingående fartygen 4 pansarskepp och 3 torpedkryssare överskridit livslängden därstädes samt av de i lokalstyrka ingående fartygen 2 pansarskepp, 6 depåfartyg, 6 vedettbåtar och 1 lasarettfartyg överskridit livslängden även där.

Försvarsrevisionen har ansett sig böra frågå 1914 års plan för sjöförsvarets ordnande jämväl i fråga om storleken och sammansättningen av sjöstyrkorna samt funnit det nödvändigt att för de närmaste åren utgå från det faktiskt förefintliga fartygsbeståndet inom örlogsflottan.

För åstadkommande av besparingar har revisionen dessutom funnit nödvändigt att inom sagda fartygsbestånd föreslå en del överflyttningar från kustflottan till lokalstyrka och därifrån till materielreserv, varjämte revi-

Försvars-
revisionen.

sionen förordat en ytterligare utrangering av fartyg, utöver vad dittills ägt rum.

Revisionens
förslag i
jämförelse
med 1923
befintligt och
1914 planerat
fartygs-
bestånd.

En jämförelse mellan det antal fartyg, som vid ingången av år 1923 fanns i sjöstyrkorna, och det antal, som enligt revisionens förslag skulle komma att ingå i desamma, visar i sammandrag följande resultat.

	Antal örlogsfartyg i sjöstyrkorna	
	Vid ingången av år 1923	Enligt revisionens förslag
Artillerifartyg	19	12
Torpedfartyg	55	47
Minfartyg	2	2
Specialfartyg	38	25
Summa stridsfartyg	114	86
Trängfartyg	1	—
Tillhoppa	115	86

Av de sålunda enligt revisionens förslag från sjöstyrkorna avförda 29 fartygen skulle 17 upptagas i materielreserv och 12 utrangeras.

Revisionens förslag i detta hänseende innebär en betydande förminskning av flottans omfattning. En jämförelse med 1914 års plan, vilken, vad materielen vidkommer, i stort sett innebar ett vidmakthållande av den dåvarande flottan, giver till resultat en minskning av antalet artillerifartyg med icke mindre än 57 % och av antalet torpedfartyg med 31 %. Jämförd med 1923 års fartygsbestånd utgör minskningen i fråga om artillerifartyg 37, i fråga om torpedfartyg 15 och i fråga om specialfartyg 34 %.

Marin-
myndig-
heterna.

Marinmyndigheterna hava betonat, att vad som enligt revisionens förslag skulle återstå av kustflottan icke vore tillräckligt för de vidlyftiga och viktiga uppgifter, som påvilade denna kärna av vårt sjöförsvär. Och lokalstyrkornas fartyg skulle bliva så fåtaliga, att de icke längre kunde på ett ändamålsenligt sätt fördelas till de olika platser, där sådana styrkor erfordrades, än mindre fylla dessas uppgifter.

Departements-
chefen.

I betraktande av flottans betydelse och värde för vårt lands och dess långsträckta kusters försvar finner jag det i sjöstyrkorna för närvarande befintliga antalet fartyg fullt behövt. En minskning av detta antal synes mig sålunda endast kunna motiveras därmed, att — på grund av utebliven ersättningsbyggnad — viss del av fartygsmaterielen numera är så försliten och omodern, att dess tillstånd knappast synes kunna försvara dess användande under krigsförhållanden. Med denna utgångspunkt finner jag mig böra förorda vissa avvikelser från försvarsrevisionens förslag i förevarande hänseende. Dessa avvikelser äro emellertid, såsom av det följande kommer att framgå, av ganska ringa omfattning och ansluta sig i allt väsentligt till marinmyndigheternas förslag. I fråga om varje

enskilt fartygs tillstånd torde redogörelse få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

I sjöstyrkorna ingå vid mobilisering även vissa av sjökarteverkets fartyg. Rörande dessa hava varken försvarsrevisionen eller marinmyndigheterna föreslagit några förändringar, och har icke heller jag anledning därtill.

Hjälpfartyg.

Vid sidan av örlogsflottans och sjökarteverkets fartyg hava sjöstyrkorna vid mobilisering behov av talrika hjälpfartyg, vilkas betydelse ökats i samma mån som flottans för bevakningstjänst, minsvepningstjänst m. m. lämpade fartyg genom utrangeringar nedgått till antalet. Hjälpfartygen tillhandahållas från handelsflottan och frivilliga motorbåtskåren. Uppgifter om erforderligt antal av dylika fartyg och dessas fördelning torde få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott. Rörande nu nämnda fartyg anhåller jag att i övrigt få anföra följande.

Fartyg ur handelsflottan hava sedan mycket lång tid tillbaka och i betydande antal varit upptagna inom de vid mobilisering rustade sjöstyrkorna, och riksdagen har vid olika tillfällen beviljat medel för anskaffande av viss del av den för sagda fartyg erforderliga krigsutrustningen. Erfarenheterna tala ett tydligt språk rörande behovet av handelsflottans fartyg för krigsändamål. Sålunda utrustades inom olika krigförande länder redan vid krigsutbrottet en mångfald av större och mindre fartyg för bevaknings-, minsvepnings-, konvojerings-, transport- och annan tjänst, och i den mån särskilt min- och undervattenskriget utvecklades, ökades antalet fartyg i dylik tjänst till många tusen. Även för våra förhållanden är behovet uppenbart och på grund av kusternas stora utsträckning betydande, i främsta rummet för organiserande av minsvepningstjänsten längs kusten och i skärgårdarna men även för ett flertal andra uppgifter. Också har försvarsrevisionen förutsatt anlåtande av för vedettbåttjänst lämpliga bogser- och motorbåtar samt framhållit nödvändigheten av att redan i fredstid vidtaga erforderliga förberedande åtgärder för att säkra tillgången på dylika fartyg i användbart skick vid mobilisering. Jag är ense med revisionen beträffande behovet av sådana förberedande åtgärder, men anser, att de samma böra avse icke blott såsom vedettbåtar lämpliga fartyg utan överhuvud alla för försvarets behov användbara och behövlige fartyg ur handelsflottan. Åtgärderna böra i huvudsak gå ut på besiktning och utväljande av lämpliga fartyg, deras fördelande för olika försvarsändamål m. m. Då dessa åtgärder icke kunna utföras med stöd av gällande rekvisitionslag, krävas särskilda lagfästade bestämmelser, avseende att bana väg för och understödja ett samarbete i fredstid mellan marinens myndigheter och handelsflottan. Genom utfärdandet av dylika bestämmelser, vilkas behövlighet av marinmyndigheterna understrukits, synes det åsyftade försvarsändamålet kunna säkerställas, samtidigt som önskemål från handelsflottans

Handels-
flottan.

sida kunna tillmötesgå och olägenheter undvikas på ett helt annat sätt, än om fartygen skulle utan några förberedelser tagas i anspråk vid mobilisering. Jag har därför för avsikt att framlägga förslag till lag i sådant syfte, varvid lagen angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot synes kunna tagas till förebild.

I flera fall skulle det jämväl vara ändamålsenligt att för minskande av de under alla förhållanden mycket brådskande mobiliseringsarbetena å handelsfartyg, avsedda för krigsbruk, redan i fredstid vidtaga sådana smärre anordningar, som kunna erfordras för deras mobiliseringsanvändning. Dylika anordningar, vilka givetvis på intet sätt finge inskränka fartygens användning och utnyttjande för sitt fredliga ändamål, kunde exempelvis bestå i en däcksförstärkning för uppsättande av lätt kanon, fästanoordningar för uppställande av strålkastare, ångvinsch eller dylikt, relingsfästen eller liknande för fastgörande av minsvep m. m. Utan att nu avgiva förslag i detta hänseende anser jag det böra tagas under övervägande, om icke skyldighet till utförande av dylika arbeten skulle kunna inryckas bland villkoren för erhållande av rederilån.

Frivilliga
motorbåts-
kåren.

Med utvecklingen av sjökrigets former har slutligen, såsom från marinmyndigheternas sida jämväl framhållits, värdet för marinen att vid behov kunna förfoga även över en del av inom landet befintliga, för enskilt bruk avsedda motorbåtar alltmera framträtt. Utan ett anlitande av dessa är det knappast möjligt att ordna en tillfredsställande bevakning av de vidsträckta skärgårdarna. Härtill kommer, att ett flertal smärre uppdrag, såsom rapportföring m. m., med fördel kunna lämnas åt dylika motorbåtar, varigenom de egentliga stridsfartygen frigöras för viktigare uppgifter. Den frivilliga motorbåtskåren och dess utveckling är därför numera ett icke ringa intresse för marinen. Genom dess befintlighet kunna i fredstid erforderliga organisatoriska åtgärder lätt vidtagas och mobiliseringen i hög grad underlättas. Den möjliggör även anordnande av övningar i fredstid, vilket såväl är erforderligt för krigsförberedelsen som ock ägnat att uppmuntra det värdefulla enskilda intresset för saken. I sådant syfte har förslag till nytt reglemente för den frivilliga motorbåtskåren blivit utarbetat i huvudsaklig överensstämmelse med reglementet för den frivilliga automobilkåren. Ifrågasvarande förslag är för närvarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Som jag längre fram får tillfälle närmare omförmåla, har jag ansett mig böra i beräkningarna över anslagen till flottans respektive kustartilleriets krigsberedskap och övningar upptaga vissa belopp till övningar med frivilliga motorbåtskåren (till drivmedel, ammunition, traktamenten m. m.).

Kustflottan.

Pansarskepp.

Enligt 1914 års plan borde kustflottan år 1929 omfatta 7 färdiga pansarskepp av Sverigetyp. Därest till sagda tid några nya artillerifartyg

ej hinna färdigbyggas, komma endast 3 sådana fartyg att då finnas. För att i någon mån motväga detta, borde enligt marinmyndigheternas åsikt vid sidan av dessa 3 fartyg av Sverigetyp 6 av de nuvarande äldre pansarskeppen kvarstå i kustflottan. Marinmyndigheterna hava dock av hänsyn till andra krav icke velat motsätta sig försvarsrevisionens förslag, att 3 av dessa fartyg, nämligen *Åran*, *Wasa* och *Dristigheten*, övergå till lokalstyrkorna, dock under framhållande av den betydande minskning i sjöstyrkornas krigsberedskap, som följde av att sagda fartyg då icke längre kunde bemannas och användas för operationer, förrän reservpersonal och värnpliktiga i stort antal inkallats och samövats. I anslutning till vad marinmyndigheterna sålunda anfört, finner jag mig ej böra ifrågasätta någon ändring i revisionens förslag i denna del.

Pansarkryssaren *Fylgia* och torpedkryssaren *Psilander* böra givetvis, såsom både revisionen och marinmyndigheterna förutsatt, kvarstå i kustflottan. Sedan revisionens förslag avgavs, hava med anlitande av utav 1923 års riksdag anvisade medel torpedkryssarna *Jacob Bagge* och *Örnen*, vilka fartyg av revisionen föreslagits att förläggas i materielreserv, börjat iständsättas. Under sådana förhållanden finner jag i likhet med marinmyndigheterna det lämpligt, att dessa båda torpedkryssare i stället för 2 vida äldre kanonbåtar kvarstå i kustflottan.

Kryssare.

I enlighet med revisionens, av marinmyndigheterna biträdda förslag böra vidare flottans 8 nyare jagare fortfarande ingå i kustflottan.

Jagare.

Beträffande de nu i kustflottan ingående 13 st. 1. klass torpedbåtarna hava marinmyndigheterna framhållit, att desamma hade en synnerligen viktig användning såsom bevakningsfartyg mot undervattensbåtar, samt att denna tjänst icke kunde fyllas med ett så ringa antal, som revisionen föreslagit, nämligen 8, utan att för ändamålet krävdes åtminstone 12 enheter. Jag finner mig i anslutning härtill böra tillstyrka, att antalet torpedbåtar i kustflottan bestämmes till 12.

Torpedbåtar.

Flottans nuvarande båda motortorpedbåtar, som ingå i lokalstyrka, hava av revisionen föreslagits att flyttas till kustflottan. I betraktande av dessa fartygs ringa storlek och mindre tillfredsställande sjöegenskaper anser jag i likhet med marinmyndigheterna, att de fortfarande böra tillhöra lokalstyrka.

Motor-torpedbåtar.

Såsom revisionen och marinmyndigheterna föreslagit, böra givetvis flottans 6 nyare 1. kl. torpedundervattensbåtar fortfarande — såsom hitintills — ingå i kustflottan.

Torpedundervattensbåtar.

I likhet med revisionen och marinmyndigheterna finner jag, att min-kryssaren *Olas Fleming* fortfarande och minundervattensbåten *Valen* efter dess färdigbyggande böra ingå i kustflottan.

Minfartyg.

Av depåfartygen bör *Svea* i enlighet med revisionens, av marinmyndigheterna tillstyrkta förslag fortfarande ingå i kustflottan såsom depåfartyg för där befintliga torpedundervattensbåtar. I annat sammanhang föreslår jag, att pansarskeppet *Oden* eller annat äldre pansarskepp inredes till depåfartyg för kustflottans flygstation.

Depåfartyg.

Såsom hitintills varit förhållandet, bör kanonbåten *Svensksund* alltjämt behållas i kustflottan för sjömättningsarbeten och militärledsbelysning.

Vedettbåtar.

Av de nu i kustflottan ingående 16 vedettbåtarna äro 12 avsedda att jämte depåfartyg bilda två minsvepningsdivisioner. Av de återstående vedettbåtarna äro 3 tilldelade Sverige-divisionen och 1 kustflottans flygstation. I likhet med marinmyndigheterna finner jag denna fördelning och härav betingat antal böra bibehållas.

Lasarettsfartyg.

Mot revisionens förslag om överförande av lasarettsfartyget *Verdande* till materielreserven hava myndigheterna icke haft något att erinra, varvid dock påpekats, att personal i stället måste upptagas för ett hjälplasararettsfartyg. Jag ansluter mig härtill.

Lokalstyrkorna.

Pansarskepp.

I lokalstyrkorna ingå för närvarande 5 pansarskepp, vilket antal av försvarsrevisionen föreslagits att minskas till 3. Det är, såsom ock marinmyndigheterna betonat, tydligt, att detta antal icke motsvarar behovet, då det gäller att fördela dessa fartyg till ett flertal lokalstyrkor, förlagda till från varandra vitt skilda och delvis mycket vidsträckta områden. Med hänsyn till nödvändigheten att i möjligaste mån bespara personal anser jag mig dock böra följa revisionens förslag. I lokalstyrkorna böra sålunda ingå pansarskeppen *Äran*, *Wasa* och *Dristigheten*.

Övervattens-
torpedfartyg.

Antalet övervattens-
torpedfartyg i lokalstyrkorna skulle enligt revisionens förslag bliva sammanlagt endast 13, nämligen 8 st. 1. klass och 5 st. 2. klass torpedbåtar. Detta ringa antal motsvarar uppenbarligen icke behovet, särskilt som till de uppgifter, vilka hittills påvilat torpedbåtarna, kommit bevakningstjänst mot undervattensbåtar, för vilken tjänst andra lämpliga fartyg saknas. Detta har ock framhållits av marinmyndigheterna, vilka funnit det nödvändigt att, intill dess genom nybyggnad eller överföring från kustflottan ett tillräckligt antal övervattens-
torpedfartyg tillförts lokalstyrkorna, täcka bristen på dylika genom att tillsvidare i lokalstyrkorna behålla jagarna *Mode* och *Magne* samt torpedbåtarna *Plejad* och *Nr 5—9*, vilka icke nått åldern för överförande till materielreserv. Jag finner mig böra ansluta mig till myndigheternas förslag i förevarande hänseende.

Undervattens-
båtar.

I fråga om undervattensbåtar har varken från försvarsrevisionens eller myndigheternas sida ifrågasatts någon förändring i den för närvarande tillämpade fördelningen, vilken också synes mig böra fortfarande lända till efter rättelse.

Depåfartyg.

Försvarsrevisionen har för lokalstyrkorna avsett dels torpedkryssaren *Claes Horn* och dels 3 depåfartyg av kanonbåtstyp. Det sammanlagda behovet av depåfartyg i lokalstyrkorna uppgår emellertid till 5 fartyg, nämligen 4 för undervattensbåtar och 1 för motortorpedbåtar. Sedan *Claes Horn* numera blivit utrangerad, måste därför 5 fartyg av kanonbåtstyp avses för ändamålet, och föreslår jag härtill kanonbåtarna *Blenda*, *Rota*, *Skagul*, *Skuld* och *Disa*.

Det tillgängliga antalet vedettbåtar för lokalstyrkorna utgör 14. Av dessa skulle enligt försvarsrevisionens förslag behållas 6, vilket antal räcker för en fulltalig minsvepningsdivision d. v. s. för endast en lokalstyrka. Marinmyndigheterna hava förklarat sig anse, att det varit riktigare att bibehålla åtminstone ytterligare 6 vedettbåtar i lokalstyrka, så att en fullständig division kunnat tilldelas en andra lokalstyrka, men med hänsyn till andra behov och i betraktande av de äldsta vedettbåtarnas bristfälliga tillstånd icke framställt något förslag i denna riktning. Icke heller jag anser mig böra föreslå någon ändring i revisionens förslag.

Vedettbåtar.

Materielreserv och utrangering.

Efter år 1914 och till ingången av år 1923 hava följande fartyg utrangerats, nämligen:

Förhållan-
dena den
1 januari
1923.

2. klass pansarbåtarna *John Ericsson*, *Thordön* och *Tirfing*;

3. klass pansarbåtarna *Hildur*, *Gerda*, *Björn*, *Ulf*, *Berserk*, *Sölve* och *Folke*;
torpedundervattensbåtarna *Hvalen* och *Nr 1*;

depåfartyget *Skäggald*;

vedettbåten *Nr 6*;

ångfartygen *Kare* och *Alfhild*; samt

logementsfartygen *Eugenie* och *Stockholm*.

Vidare hava under samma tid torpedkryssaren *Clas Uggle* och ångfartyget *Gunhild* gått förlorade samt vedettbåtarna *Nr 7*, *8*, *9* och *10* överförts till kustfästning och ångfartyget *Ran* till sjökarteverket.

Under samma tid hava slutligen pansarbåten *Svea* ombyggt till depåfartyg för undervattensbåtar samt till vedettbåtar överförts torpedbåtarna *Nr 71*, *73*, *75*, *77*, *1*, *2*, *3* och *4*, en lysmaskinbåt ävensom torpedbåtarna *Komet*, *Gondul*, *Gudur*, *Nr 85*, *83*, *81* och *79*, *Blixt Meteor*, *Stjerna*, *Orkan*, *Bris*, *Vind*, *Virgo*, *Mira*, *Orion*, *Sirius* och *Kapella*, varvid dessa fartyg erhållit namnen *vedettbåtarna Nr 11—37*.

Såsom av tabellen å sid. 385 framgår, voro vid ingången av år 1923 samtliga flottan tillhörande s. k. övriga fartyg, nämligen chefsfartyg, ångfartyg, skeppsgossefartyg och logementsfartyg, förlagda i materielreserv.

Försvarsrevisionen har, såsom ovan erinrats, föreslagit, att jämväl ett betydande antal stridsfartyg ävensom ett trängfartyg skulle förläggas i materielreserv, nämligen

Försvars-
revisionen.

pansarskeppen *Njord*, *Thor*, *Oden*, *Thule* och *Göta*,

torpedkryssarna *Jacob Bagge* och *Örnen*,

jagarna *Magne* och *Mode*,

torpedbåtarna *Plejad* samt *Nr 5*, *6*, *7*, *8* och *9*,

kanonbåten *Disa* samt

lasarettfartyget *Verdande*.

Vidare har revisionen till utrangering föreslagit:

minfartyget *Edda*,

vedettbåtarna Nr 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 24, 25 och 26, chefsfartyget *Drott* och ångfartyget *Sköldmön* samt logementsfartygen *Saga*, *Vanadis* och *Norrköping*.

Marin-
myndig-
heterna.

Såsom av det föregående framgår, hava marinmyndigheterna på anförda skäl icke kunnat tillstyrka revisionens förslag i fråga om ovannämnda torpedkryssare, jagare och torpedbåtar samt 3 vedettbåtar (Nr 24, 25 och 26). Myndigheterna tillstyrkte däremot förläggandet i materielreserv av pansarskeppen *Njord* och *Thor*, kanonbåtarna *Rota* och *Disa* samt lasarettsfartyget *Verdande* ävensom utrangeringen av kanonbåten (minfartyget) *Edda*, vedettbåtarna Nr 11—18, ångfartyget *Sköldmön* och chefsfartyget *Drott*, det sistnämnda dock under förutsättning att ett nytt fartyg anskaffades, som på ett värdigt sätt kunde tjänstgöra för H. M. Konungens resor till sjöss. Pansarskeppet *Oden* borde inredas såsom depåfartyg för flygbåtar. Vidkommande pansarskeppen *Thule* och *Göta*, föresloge marinmyndigheterna, att dessa fartyg, som passerat livslängdsgränsen i lokalstyrka, skulle utrangeras såsom stridsfartyg och användas såsom logementsfartyg. Vidare borde, utöver vad revisionen föreslagit, torpedkryssaren *Claes Horn* utrangeras, emedan den befunnits vara i synnerligen bristfälligt skick. Frågan om ovannämnda tre logementsfartygs utrangering borde upptagas till prövning först i samband med uppgörande av en fullständig plan för sjöförsvarets ordnande.

Departements-
chefen.

I ändamål att utan dröjsmål åstadkomma så stora besparingar som möjligt på flottans underhållsanslag har Kungl. Maj:t i anslutning till försvarsrevisionens förslag och marinmyndigheternas däröver avgivna yttrande redan beslutat utrangering utav vissa av ovannämnda fartyg. Sålunda har genom beslut den 12 oktober 1923 anbefallts, att följande fartyg skola utrangeras, nämligen:

torpedkryssaren *Claes Horn*,
kanonbåten (minfartyget) *Edda*,
vedettbåtarna Nr 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 och 18 samt
chefs-fartyget *Drott* och
ångfartyget *Sköldmön*.

Genom nyssnämnda beslut hava vidare pansarskeppen *Thule* och *Göta* utrangerats såsom stridsfartyg och uppförts såsom logementsfartyg, varjämte åt marinförvaltningen uppdragits att inkomma med förslag rörande de förändringsarbeten, som böra vidtagas å sagda fartyg för att de med minsta möjliga kostnad må bliva lämpliga för sitt nya ändamål.

I skrivelse den 14 december 1923 har marinförvaltningen inkommit med den sålunda infordrade utredningen och därvid till en början framhållit, hurusom marinmyndigheterna vid flerfaldiga tillfällen anmält behovet av nya logementsfartyg, särskilt vidkommande flygvapnet. Kostnaden för förändring av förutvarande pansarbåten *Göta* beräknades uppgå till 130,000 kronor. Denna kostnad kunde lämpligen bestridas av de medel, 4,500,000 kronor, vilka beviljats för byggande under perioden 1915—1919

av två jagare, men som genom nybyggnadernas inställande icke blivit tagna i anspråk för sitt ursprungliga ändamål. Den ännu odisponerade behållningen å sagda medel utgjorde 333,500 kronor. Kostnaden för förutvarande pansarbåten *Thules* omändring till logementsfartyg skulle uppgå till ungefär motsvarande belopp eller 130,000 kronor.

Då den sålunda ifrågasatta förändringen av förutvarande pansarbåtarna *Göta* och *Thule* synes vara erforderlig och ändamålsenlig för deras nya ändamål som logementsfartyg, anser jag, att densamma snarast bör komma till utförande. För bestridande av de därmed förenade kostnaderna, tillhoppa högst 260,000 kronor, torde få användas nyssnämnda, ännu icke disponerade behållning å ursprungligen för byggande av två jagare avsedda medel. Den här förordade åtgärden, genom vilken en till logementsfartyg förändrad pansarbåt — förslagsvis *Göta* — kan ställas till flygvapnets förfogande, inverkar icke på det förslag om inredande av pansarskeppet *Oden* eller annat äldre pansarskepp till flygdepåfartyg, vartill jag vid redogörelsen för flygvapnet återkommer. Sedan här förordade ändringsarbeten blivit verkställda, bör frågan om utrangering av logementsfartygen *Saga*, *Vanadis* och *Norrköping* upptagas.

Liksom revisionen och marinmyndigheterna anser jag, att pansarskeppen *Njord* och *Thor* numera böra överföras till materielreserv. Vidare har jag i det föregående föreslagit, att kanonbåtarna *Rota* och *Disa* skola kvarstå i lokalstyrka.

För att fylla det alltmera trängande behovet av lämpliga övningsfartyg för skeppsgossarna har under senare delen av 1923 ett för övningsändamål avsett fartyg, fregattskeppet *G. D. Kennedy*, som tidigare använts av enskilt rederi för utbildande av sjömän, inköpts och under namnet *af Chapman* införlivats med flottan. Efter marinmyndigheternas hörande har genom beslut den 25 januari 1923 anbefallts, att skeppsgossefartyget *Gladan* skall utrangeras.

I anslutning till ovannämnda åtgärder och till i det föregående framställt förslag om sjöstyrkornas sammansättning skulle materielreserven komma att utgöras av pansarskeppen *Njord* och *Thor* samt lasaretsfartyget *Verdande*.

Dessa fartyg böra, såsom redan är fallet, vara upplagda. Däremot förutsätter jag, att samtliga de i kustflotta eller lokalstyrka ingående fartygen utom nyssnämnda lasaretsfartyg skola hållas i någon av de fastställda beredskapsgraderna och sålunda icke vara upplagda.

Till materielreserven böra liksom hittills vidare hänföras de av flottans fartyg, vilka icke avses att vid mobilisering eller senare ingå i sjöstyrka, nämligen

skeppsgossefartygen *af Chapman*, *Jarramas*, *Najaden* och *Falken*,
logementsfartygen *Thule*, *Göta* och *Freja* samt beroende av blivande utredning

något eller några av logementsfartygen *Saga*, *Vanadis* och *Norrköping*.

Sammanfattning.

Fartygens fördelning enligt det av mig nu framlagda förslaget framgår av följande förteckning å flottans fartyg, vilken jämväl anger varje fartygs displacement, färdigbyggnadsår och ålder vid utgången av budgetåret 1922—1923. Därpå följande tabell upptager i sammandrag jämförelse mellan flottans fartygs fördelning såväl vid tiden för avgivandet av revisionens förslag som för närvarande ävensom deras fördelning enligt revisionens, marinmyndigheternas och föreliggande förslag.

Förteckning över flottans fartyg enligt föreliggande förslag.

Fartyg	Displacement	Färdigbyggt år	Ålder år 1923	Kustflotta	Lokalskyrka	Materialreserv	Anmärkningar
Stridsfartyg.							
Pansarskepp.							
Gustaf V	7 600	1921	2	1	—	—	
Drottning Victoria	7 600	1921	2	1	—	—	
Sverige	7 600	1917	6	1	—	—	
Oscar II	4 600	1907	16	1	—	—	
Manligheten	3 800	1904	19	1	—	—	
Tapperheten	3 800	1903	20	1	—	—	
Wasa	3 800	1902	21	—	1	—	
Åran	3 800	1902	21	—	1	—	
Dristigheten	3 600	1901	22	—	1	—	
Njord (ändr. 1917)	3 700	1899	24	—	—	1	
Thor (» 1916)	3 700	1899	24	—	—	1	
				6	3	2	
Kryssare.							
Fylgia, pansarkryssare	5 000	1907	16	1	—	—	
Clas Fleming, minkryssare	1 800	1914	9	1	—	—	
Psilander, torpedkryssare	850	1900	23	1	—	—	
Jacob Bagge, d:o	850	1898	25	1	—	—	
Örnen, d:o	850	1897	26	1	—	—	
				5	—	—	
Jagare.							
Wrangel	560	1918	5	1	—	—	
Wachtmeister	560	1918	5	1	—	—	
Munin	460	1912	11	1	—	—	
Hugin	460	1911	12	1	—	—	
Vidar	460	1910	13	1	—	—	
Ragnar	460	1909	14	1	—	—	
Sigurd	460	1909	14	1	—	—	
Wale	460	1908	15	1	—	—	
Magne	460	1905	18	—	1	—	
Mode	460	1902	21	—	1	—	
				8	2	—	

Fartyg	Displacement	Fardigbyggt år	Ålder år 1923	Kusthotia	Lokalsstyrka	Materielreserv	Anmärkingar
Torpedbåtar.							
Vega	120	1912	11	1	—	—	
Vesta	120	1912	11	1	—	—	
Polaris	120	1910	13	1	—	—	
Perseus	120	1910	13	1	—	—	
Regulus	120	1910	13	1	—	—	
Rigel	120	1910	13	1	—	—	
Antares	120	1909	14	1	—	—	
Arcturus	120	1909	14	1	—	—	
Altair	120	1909	14	1	—	—	
Argo	120	1909	14	1	—	—	
Castor	120	1909	14	1	—	—	
Pollux	120	1909	14	1	—	—	
Iris	120	1909	14	—	1	—	
Thetis	120	1909	14	—	1	—	
Astrea	120	1909	14	—	1	—	
Spica	120	1908	15	—	1	—	
Plejad	120	1905	18	—	1	—	
Torpedbåten nr 5	60	1908	15	—	1	—	
» » 6	60	1908	15	—	1	—	
» » 7	60	1907	16	—	1	—	
» » 8	60	1907	16	—	1	—	
» » 9	60	1907	16	—	1	—	
» » 10	60	1909	14	—	1	—	
» » 11	60	1909	14	—	1	—	
» » 12	60	1908	15	—	1	—	
» » 14	60	1908	15	—	1	—	
» » 15	60	1908	15	—	1	—	
				12	15	—	
Motortorpedbåtar.							
Motortorpedbåten nr 1	11	1919	4	—	1	—	
» » 2	11	1919	4	—	1	—	
				—	2	—	
Undervattensbåtar.							
Valen	—	—	—	1	—	—	Under byggnad
Uttern	—	1921	2	1	—	—	
Illern	—	1921	2	1	—	—	
Bävern	—	1921	2	1	—	—	
Valrossen	—	1920	3	1	—	—	
Sålen	—	1920	3	1	—	—	
Hajen	—	1920	3	1	—	—	
Delfinen	—	1915	8	—	1	—	
Tumlaren	—	1914	9	—	1	—	
Svärdfisken	—	1914	9	—	1	—	
Abborren	—	1916	7	—	1	—	
Braxen	—	1916	7	—	1	—	
Gäddan	—	1915	8	—	1	—	
Laxen	—	1915	8	—	1	—	
U-båten nr 2	—	1909	14	—	1	—	
» » 3	—	1909	14	—	1	—	
» » 4	—	1910	13	—	1	—	
				7	10	—	

Fartyg	Displacement	Färdigbyggt år	Ålder år 1923	Kusfflotta	Lokalsstyrka	Materialreserv	Anmärkingar
Depåfartyg m. fl.							
Oden, ¹⁾ depåfartyg	3 700	1897	26	1	—	—	
Svea, »	3 050	1886	37	1	—	—	
Blenda, »	500	1874	49	—	1	—	
Disa, »	500	1877	46	—	1	—	
Skagul, »	600	1878	45	—	1	—	
Rota, »	600	1878	45	—	1	—	
Skuld, »	600	1879	44	—	1	—	
Svensksund, kanonbåt	400	1891	32	1	—	—	
				3	5	—	
Vedettbåtar.							
Sökaren	225	1918	5	1	—	—	
Sveparen	225	1918	5	1	—	—	
Sprängaren	225	1918	5	1	—	—	
Vedettbåten nr 19	70	1914	9	1	—	—	
» » 20	105	1896	27	1	—	—	
» » 21	80	1894	29	—	1	—	
» » 22	80	1894	29	—	1	—	
» » 23	60	1903	20	—	1	—	
» » 24	60	1903	20	—	1	—	
» » 25	60	1903	20	—	1	—	
» » 26	60	1903	20	—	1	—	
» » 27	110	1898	25	1	—	—	
» » 28	110	1899	24	1	—	—	
» » 29	110	1899	24	1	—	—	
» » 30	110	1900	23	1	—	—	
» » 31	110	1900	23	1	—	—	
» » 32	110	1900	23	1	—	—	
» » 33	110	1902	21	1	—	—	
» » 34	110	1902	21	1	—	—	
» » 35	110	1903	20	1	—	—	
» » 36	110	1903	20	1	—	—	
» » 37	110	1904	19	1	—	—	
				16	6	—	
Trängfartyg.							
Verdande, lasarettsfartyg	500	1878	45	—	—	1	
Övriga fartyg.							
Skeppsgossefartyg.							
af Chapman	1 350	1888	35	—	—	1	
Jarramas	350	1900	23	—	—	1	
Najaden	350	1897	26	—	—	1	
Falken	140	1877	46	—	—	1	
				—	—	4	
Logementsfartyg.							
Thule	3 350	1893	30	—	—	1	Härutöver de till utrange- ringeventuelltifrågakom- mande logementsfartygen Saga, Vanadis och Norr- köping.
Göta	3 350	1891	32	—	—	1	
Freja	1 600	1885	38	—	—	1	

¹⁾ Eventuellt annat äldre pansarskepp.

Tabell över fördelningen av flottans fartyg.

(K betecknar kustflotta, L lokalstyrka, M materielreserv och U utrangering.)

	Fördelning vid tiden för revisionens förslag (början av 1923)			Fördelning enligt revisionens förslag				Fördelning enligt marinmyndigheternas förslag				Fördelning vid utgången av år 1923 (U betecknar verkställd utrangering under året)				Nu föreslagna fördelning			
	K	L	M	K	L	M	U	K	L	M	U	K	L	M	U	K	L	M	U
Stridsfartyg.																			
Artillerifartyg.																			
Pansarskepp, Sverigetyg	3	—	—	3	—	—	—	3	—	—	—	3	—	—	—	3	—	—	—
” , äldre typ	6	5	—	3	3	5	—	3	3	2	2	6	3	—	—	2	3	3	2
Pansarkryssare	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—
Torpedkryssare	3	1	—	1	1	2	—	3	—	—	1	3	—	—	—	1	3	—	—
Torpedfartyg.																			
Jagare	8	2	—	8	—	2	—	8	2	—	—	8	2	—	—	8	2	—	—
Torpedbåtar	13	14	—	8	13	6	—	12	15	—	—	13	14	—	—	12	15	—	—
Motortorpedbåtar	—	2	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—
Torpedundervattensbåtar	6	10	—	6	10	—	—	6	10	—	—	6	10	—	—	6	10	—	—
Minfartyg.																			
Minkryssare	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—
Minundervattensbåt	(1)	—	—	(1)	—	—	—	(1)	—	—	—	(1)	—	—	—	(1)	—	—	—
Specialfartyg.																			
Depåfartyg och kanonbåtar	4	4	—	3	3	1	1	3	3	2	1	4	3	—	—	1	3	5	—
Vedettbåtar	16	14	—	12	7	—	11	15	7	—	8	15	7	—	—	8	16	6	—
Trängfartyg.																			
Lasarettfartyg	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—
Övriga fartyg.																			
Chefsfartyg	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1
Ängfartyg	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1
Skeppsgossefartyg	—	—	4	—	—	4	—	—	—	4	—	—	—	4	—	—	—	4	—
Logementsfartyg	—	—	4	—	—	1	3	—	—	4	—	—	—	6	—	—	—	3	3
Summa	63	52	10	49	37	22	17	56	42	13	14	62	41	10	14	57	43	10	3
	115			86				98				103				100			
	125			125				125				113				113			

4. Ersättningsbyggnad.

Såsom redan tidigare framhållits, har försvarsrevisionen förutsatt, att med upprättandet av en fullständig flottplan borde anstå under femårsperioden den 1 juli 1924—den 30 juni 1929, under vilken tid flottans fartyg endast skulle i viss utsträckning vidmakthållas. Något program härför har revisionen icke ansett sig kunna uppgöra, utan har revisionen inskränkt sig till att såsom sin mening uttala, att ersättningsbyggnaden borde omfatta endast en del av torpedfartygen samt alls icke gälla artillerifartyg eller minfartyg. För sådan ersättningsbyggnad har revisionen i sina beräkningar upptagit ett årligt nybyggnadsanslag under berörda femårsperiod av 5 miljoner kronor.

Försvarsrevisionen.

Marinmyndigheterna.

Marinmyndigheterna hava lämnat en fullständig redogörelse ej mindre för den ersättningsbyggnad, som vore erforderlig till och med år 1929 för att vidmakthålla flottan enligt 1914 års plan och således i materiellt hänseende ungefär vid motsvarande styrka, som den innehade före antagandet av sagda plan, än även för den ersättningsbyggnad, som under nämnda tid måste äga rum för att vidmakthålla flottans vid avgivandet av revisionens förslag befintliga fartygsbestånd. Av denna redogörelse framgår, att ersättningsbyggnaden borde omfatta

i förra fallet:

4 pansarskepp,

12 jagare och

5 torpedundervattensbåtar,

samt i senare fallet:

2 pansarskepp (ersättning för Oscar II och Manligheten),

1 pansarkryssare (ersättning för Fylgia),

1 torpedkryssare (ersättning för Psilander),

6 jagare (ersättning för Wale, Ragnar, Sigurd, Vidar, Hugin och Munin),

16 torpedbåtar (ersättning för Iris, Thetis, Spica, Astrea, Polaris, Perseus, Regulus, Rigel, Antares, Arcturus, Altair, Argo, Castor, Pollux, Vega och Vesta) och

3 torpedundervattensbåtar (ersättning för undervattensbåtarna nr 2, 3 och 4).

Marinmyndigheterna hava vidare påpekat, att den av revisionen förutsatta nybyggnadssumman blott försloge till ersättning för ett ringa antal fartyg, exempelvis endast till 3—4 jagare eller undervattensbåtar. Huru än berörda summa fördelades, bleve den oundvikliga följdén, att flottan nedsjönke i ett tillstånd av ytterlig svaghet, och detta tillstånd skulle komma att inträda redan före den ifrågasatta femårsperiodens utgång. Redan mot slutet av år 1927 skulle sålunda hela antalet fartyg i kustflottan, som icke passerat åldersgränsen därstädes och som kunde anses någorlunda moderna, komma att utgöras av endast

3 pansarskepp,

3 jagare,

6 torpedundervattensbåtar och

2 minfartyg,

vartill skulle komma vad som kunnat färdigbyggas för tre års anslag om 5 miljoner kronor, exempelvis 2 jagare.

Det vore uppenbart, att en kustflotta, som endast omfattade ett så ringa antal moderna fartyg, icke vore i stånd att fylla sina ytterligt viktiga uppgifter i vårt lands försvar. Myndigheterna ville därför framhålla det alltför trängande behovet av att kraftiga åtgärder vidtoges för avhjälpande av åtminstone de största bristerna inom den flytande materielen. Om icke så skedde, komme sjöförsvarets sedan ett flertal år pågående förfall att inom kort hava lett därefter, att flottan icke närmelsevis kunde fylla de uppgifter, som tillkomme henne och kunde fullgöras endast av henne.

Bristerna vore störst i fråga om övervattenstorpedfartyg, men jämväl mycket kännbara i fråga om såväl artillerifartyg som torpedundervattensbåtar. Det vore endast hänsyn till ekonomiska förhållanden, som kunde föranleda, att ersättningsbyggnad beträffande vissa fartygsklasser, såsom artillerifartyg, uppsköttes ännu några år. Däremot måste ersättningsbyggnad av jagare och torpedundervattensbåtar omedelbart upptagas med full kraft, varjämte försöksanskaffning av motortorpedbåtar borde fortsättas, på det att en för lokalstyrkorna lämplig typ av övervattenstorpedfartyg snarast måtte kunna utrönas.

På grund härav och då en samtidig beställning av ett flertal fartyg ur olika synpunkter vore till fördel, borde ersättningsbyggnaden nu bestämmas för tiden till den 1 juli 1927 samt omfatta 4 jagare, 3 torpedundervattensbåtar och 2 motortorpedbåtar. Den härför erforderliga anskaffningskostnaden, 42 miljoner kronor, borde under budgetåren 1924—25, 1925—26 och 1926—27 utgå med 14 miljoner kronor om året.

Det torde icke kunna bestridas, att det är synnerligen allvarliga förhållanden med avseende på det hastigt fortgående försämrandet av flottans fartygsmateriel, som marinmyndigheterna här framdragit. Det kan och får ej döljas, att flottan undergått och allt fortfarande går mot en för riket farlig värdeminskning, ett förhållande som uppenbarligen påfordrar statsmakternas kraftiga ingripande, därest icke vårt sjöförsvars brukbarhet och effektivitet skall i högsta grad äventyras.

Fartygsbeståndets storlek den 1 juli åren 1914, 1923 och 1929 i fråga om egentliga stridsfartyg, d. v. s. artilleri-, torped- och minfartyg, beräknad efter i det föregående antagna livslängder, angives i följande tabell.

Departements-
chefen.

Fartygsslag	Antal $\frac{1}{7}$ 1914			Antal $\frac{1}{7}$ 1923			Antal $\frac{1}{7}$ 1929		
	Kust- flotta	Lokal- styrka	Sum- ma	Kust- flotta	Lokal- styrka	Sum- ma	Kust- flotta	Lokal- styrka	Sum- ma
Artillerifartyg.									
Pansarbåtar, 1. kl. (p:skepp)	9	3	12	5	7	12	3	6	9
» 2. och 3. kl.	—	10	10	—	—	—	—	—	—
Pansarkryssare	1	—	1	1	—	1	—	1	1
Torpedkryssare	5	—	5	—	4	4	—	1	1
Summa	15	13	28	6	11	17	3	8	11
Torpedfartyg.									
Jagare	8	—	8	8	2	10	2	7	9
Torpedbåtar	28	19	47	16	23	39	—	27	27
Motortorpedbåtar	—	—	—	—	2	2	—	2	2
Torpedundervattensbåtar ..	1	4	5	9	7	16	6	7	13
Summa	37	23	60	33	34	67	8	43	51
Minfartyg.									
Minkryssare ..	1	1	2	1	—	1	1	—	1
Minundervattensbåtar (under byggnad)	—	—	—	1	—	1	1	—	1
Summa	1	1	2	2	—	2	2	—	2
Tillsammans	53	37	90	41	45	86	13	51	64
Sammanlagt displacement, ton	52 665	20 070	72 735	48 840	33 322	81 662	29 495	36 517	66 012

Denna tabell visar sålunda, att antalet artilleri-, torped- och minfartyg, som icke överskridit den för tjänst i kustflottan förutsatta livslängden, under tiden 1914—1923 nedgått från 53 till 41 och, därest icke några ersättningsbyggnader bleve färdiga till år 1929, vid denna tid skulle hava sjunkit till endast 13. Det sammanlagda deplacementet av ifrågakvarande fartyg, som år 1914 uppgick till omkring 52,700 ton, har år 1923 sjunkit till omkring 48,300 ton och skulle under nyssnämnda förutsättning år 1929 hava nedgått till omkring 29,500 ton.

Försvarsrevisionen har betonat, att dess förslag till sjöförsvarets ordnande förutsatte några års uppskov med fastställandet av en fullständig flottplan, vilken borde grundas på ytterligare erfarenheter beträffande fartygsmaterielen. Att revisionen ansett sig kunna stanna vid att föreslå en i jämförelse med myndigheternas yrkande mycket begränsad summa för ersättningsbyggnad synes vidare till stor del vara grundat på den förutsättningen, att vissa av Östersjöns flottor nu vore väsentligt svagare än före världskriget och att särskilt den ryska skulle befinna sig i ett tillstånd av långt driven vanskötsel.

Med anledning härav har jag från chefen för marininstaben infordrat vissa uppgifter rörande förhållandena inom de större Östersjömarinerna, och framgår av dessa uppgifter följande.

Den *tyska flottan*, vars styrka för närvarande är begränsad av Versaillesfredens bestämmelser, saknar visserligen undervattensbåtar men innehar dock i fråga om slagskepp, lätta kryssare och jagare en akttningsbjudande styrka, som dessutom hålles i hög grad av krigsberedskap, därigenom att större delen av densamma och särskilt ett betydande antal jagare ständigt äro rustade med i lång tjänst varande bemanning.

En närmare granskning av den tyska flottans storlek och beskaffenhet giver följande resultat.

Artillerifartygen utgöras för närvarande av 8 slagskepp och 8 kryssare. Slagskeppen hava vardera 13,200 tons deplacement och äro sålunda inemot dubbelt så stora som Sverigetypens fartyg. De äro alla bestyckade med 28 cm. och 17 (15) cm. kanoner samt lätt artilleri och 50 cm. torpeder. Farten uppgår till omkring 19 knop. Kryssarna äro av lätt typ, deplacementet är i medeltal 2,800 ton, d. v. s. något mera än hälften av Fylgias. Bestyckningen utgöres av 10.5 cm. kanoner samt lätt artilleri och 50 cm. torpeder. Dessutom är en lätt kryssare under byggnad, vilkens deplacement sannolikt torde komma att uppgå till omkring 5,600 ton.

Torpedfartygen utgöras av 16 jagare med i medeltal 600 tons deplacement och 16 något mindre dylika med i medeltal 550 tons deplacement, de sistnämnda motsvara sålunda svenska flottans nuvarande största, nämligen de 2 av Wrangeltyp. Bestyckningen utgöres på den större typen av 10.5 cm. kanoner och 50 cm. torpeder, på den mindre av 8.8 cm. kanoner och 45 cm. torpeder. Farten uppgår till 30—32 knop.

Undervattensbåtar och särskilda minfartyg finnas icke, men såväl de lätta kryssarna som jagarna äro anordnade för minfällning. Slutligen finnas en del specialfartyg, såsom tenders, sjömättningsfartyg m. fl.

Jämligt Versaillesfredens bestämmelser får bemanning finnas till 6 slagskepp, 6 kryssare samt 12 större och 12 mindre torpedbåtar, i vilkas sistnämndas ställe för närvarande användas de ovannämnda mindre jagarna.

Återstoden av antalet befintliga fartyg, d. v. s. $\frac{1}{4}$ av varje slag, motsvarar således materielreserv. Den flotta, som kan bemannas, omfattar alltså 12 artillerifartyg om sammanlagt omkring 96,000 tons displacement samt 24 jagare om sammanlagt omkring 13,000 tons displacement, eller sålunda tillsammans omkring 109,000 ton frånsett specialfartyg. I fredstid är en väsentlig och med varje år växande del av denna flotta ständigt rustad med av uteslutande stammanskap sammansatta besättningar med lång tjänstetid. För närvarande utgöres denna ständigt rustade del av 3 slagskepp, 5 kryssare och 22 jagare samt en del specialfartyg.

Den *ryska flottan*, sådan den i tillgängliga publikationer anges vara beskaffad, har redan nu i avsevärd grad hunnit upprättas ur det förfall, i vilket den befann sig under krigets senaste år. Den omfattar i tjänst varande slagskepp, kryssare, stora jagare och undervattensbåtar. Även denna flotta är, jämförd med våra förhållanden, av en betydande styrka och slagfärdighet, och stora ansträngningar göras för att ytterligare utveckla densamma.

Av Rysslands sjöstridskrafter komma för vårt vidkommande i första hand i betraktande de till Östersjön och Norra Ishavet fördelade, vilka sjöstridskrafter i full utsträckning och utan hinder av andra makter kunna insättas i krigsföretag på de hav, som omgiva Sverige.

De artillerifartyg, som ingå i dessa flottor, äro slagskepp av Dreadnought-typ, en pansarkryssare, en lätt kryssare och stora kanonbåtar. Slagskeppen äro bestyckade med 30.5 cm., 20.3 cm. och 12 cm. kanoner samt lätt artilleri och 45 cm. torpeder. Farten upptages för Dreadnoughtslagskeppen till 23 knop. Pansarkryssaren har 16,900 tons displacement och är bestyckad med 25.4 cm., 20.3 cm. och 12 cm. kanoner samt lätt artilleri och 45 cm. torpeder. Den lätta, pansrade kryssaren har 6,800 tons displacement, sålunda avsevärt överstigande *Fylgias*; den är bestyckad med 13 cm. kanoner och lätt artilleri samt 53 cm. torpeder, farten är 30 knop. Kanonbåtarna hava omkring 1,500 tons displacement, motsvarande sålunda det dubbla hos våra torpedkryssare, samt äro bestyckade med medelsvårt och lätt artilleri. Det sammanlagda displacementet av artillerifartyg uppgår till 125,000—140,000 ton. Av detta beräknas krigsdugligt 80,000—100,000 ton, omfattande samtliga ovannämnda fartygsslag. Slagskeppen och särskilt kryssarna äro av jämförelsevis ungt datum.

Torpedfartygen utgöras av större och mindre jagare, motortorpedbåtar och torpedundervattensbåtar. De större jagarna hava 1,250—1,600 tons displacement och en fart av 32—35 knop, bestyckningen utgöres av 10 cm. kanoner, lätt artilleri och 45 cm. torpeder. De mindre jagarnas displacement växlar mellan 750 och 300 ton, farten är 24—26 knop, bestyckningen 7.5 cm. eller 10 cm. kanoner samt 45 cm. torpeder. Det totala jagartonnaget uppgår till 15,000—18,000 ton. Krigsdugligt torde vara ett tonnage om 12,000—14,000 ton, varibland ett antal moderna större jagare. Motortorpedbåtarnas antal är icke känt. Under byggnad lära vara 5 stora jagare. Torpedundervattensbåtarna äro utrustade med 45 cm. torpeder och lätt artilleri. Det sammanlagda displacementet utgör omkring 7,000 ton. Rörande deras tillstånd äro uppgifterna mycket olika, men ett avsevärt antal båtar, omfattande ett tonnage av omkring 5,000 ton torde vara krigsdugligt. Under byggnad lära vara 7 undervattensbåtar.

Minfartygen omfatta dels 1 minundervattensbåt och dels ett flertal övervattensminfartyg. Det sammanlagda tonnaget utgör 18,000—20,000 ton, varav tonnage om 16,000—18,000 ton kan anses krigsdugligt. Minundervattensbåten kan taga 42 minor ombord, övervattensfartygen ett antal, som växlar mellan 250 och 600. Tillsammans torde minfartygen kunna samtidigt ombordtaga åtminstone 2,500 minor. Den lätta kryssaren och flertalet jagare äro dessutom anordnade för minfällning, de mindre jagarna även för min-

svepning. Minvapnet är särskilt väl utvecklat i den ryska flottan, och mycket stora minförråd finnas.

Av specialfartyg finnas dels ett flygdepåfartyg dels 3—4 stora depåfartyg för undervattensbåtar och dels omkring 25 särskilda minsvepningsfartyg. Till specialfartygen böra jämväl räknas de snabbgående bestyckade jakterna, som äro användbara i kryssartjänst. Det sammanlagda tonnaget av specialfartyg är 24,000—29,000 ton, och torde i sin helhet kunna anses krigsdugligt.

Ryska flottan är väl utrustad med trängfartyg, varibland ett flertal kraftiga isbrytare, stora verkstadsfartyg, kol- och ammunitionsfartyg samt transportfartyg. Därjämte finnes ett betydande antal skolfartyg för olika ändamål; vissa av dem äro brukbara såsom stridsfartyg.

En sammanställning av tonnaget i den tyska flottan, den ryska till Östersjön och Norra Ishavet fördelade flottan samt den svenska, giver det resultat, som framgår av följande tabell. Denna upptager icke det under byggnad varande tonnaget, vilket för den ryska flottan icke kan exakt angivas, ej heller motortorpedbåtar, träng- och skolfartyg. Likaledes har i tabellen utslutits det tonnage, som representeras av i resp. flottor ingående undervattensbåtar.

	Tyskland		Ryssland		Sverige	
	Befintligt totalt tonnage	Befintligt tonnage, för vilket bemanning får beräknas	Ungefärligt befintligt totalt tonnage	Ungefärligt befintligt krigsdugligt tonnage	Befintligt totalt tonnage	Befintligt tonnage, till vilket bemanning nu beräknas
Artillerifartyg (slagskepp, pansarskepp, lätta kryssare).....	128,000	96,000	125,000— 140,000	80,000— 100,000	64,800	64,800
Torpedfartyg (jagare, torpedbåtar).....	18,000	13,000	15,000— 18,000	12,000— 14,000	7,400	7,400
Minfartyg (överbattensminfartyg).....	—	—	18,000— 20,000	16,000— 18,000	1,800	1,800
Summa	146,000	109,000	158,000— 178,000	108,000— 132,000	74,000	74,000
Specialfartyg (depåfartyg, minsvepningsfartyg m. fl.).....	6,000	5,000	24,000— 29,000	24,000— 29,000	12,400	12,400
Tillsammans	152,000	114,000	182,000— 207,000	132,000— 161,000	86,400	86,400

För ett riktigt bedömande av de i tabellen angivna värdena torde det emellertid vara nödvändigt att jämväl taga hänsyn till fartygsmaterielens ålder. Läggas nu antagna livslängder för svenska flottans fartyg till grund för beräkning av flottornas relativa styrka, och fartygens tonnage sålunda reduceras med $\frac{1}{30}$ för artilleri- och minfartyg och $\frac{1}{24}$ för torpedfartyg för varje år, som förflutit sedan resp. fartyg sjösatts, kommer en jämförelse mellan dessa s. k. reducerade tonnage att ställa sig sålunda: tyska flottan 47,700 ton, ryska flottan 82,700 ton och svenska flottan 30,700 ton.

Denna jämförelse visar, att den tyska flottan kan anses vara med omkring 55 % och den ryska med omkring 170 % starkare än den svenska. Den tyska flottan är vidare i krigsberedskapshänseende påtagligen överlägsen

och i utbildningshänseende åtminstone jämställd med den svenska. En närmare jämförelse i dessa hänseenden mellan den svenska och den ryska flottan är svårare att göra med hänsyn till den jämförelsevis sparsamma kännedomen om den sistnämnda. Emellertid torde det flerstädes spridda antagandet, att den ryska flottan icke skulle vara krigsduglig, vara grundat på oriktiga uppgifter. Det vederlägges för övrigt av att övningar under gång alltemellanåt företagas med de rustade fartygen, vartill kommer, att ryska flottans materiella förstärkande liksom ock strävanden att höja dess effektivitet alltjämt pågå.

Vad chefen för marininstaben uttalat rörande storleken och effektiviteten av de starkare flottorna i Östersjön synes vara värt allt beaktande. Det torde icke låta sig göra att ur dessa mariners nuvarande tillstånd hämta stöd för ett uppskov med ersättningsbyggnaden och därav följande ytterligare försvagning av vår flottas redan nu starkt förminskade och till stor del otidsenliga materiel.

Liksom varje annan teknisk materiel är även örlogsmaterielen stadd i ständig utveckling, om ock denna kan under olika tider ske i långsammare eller hastigare takt. Under kriget blev av helt naturliga skäl utvecklingen forcerad, och verkningarna härav gjorde sig gällande även under den närmaste tiden efter kriget, då man flerstädes skyndade sig att utnyttja krigserfarenheterna, i den mån detta ej medhunnits redan under kriget. Icke heller ur teknisk synpunkt föreligger alltså någon anledning att ställa sig avvaktande i fråga om ersättningsbyggnaden.

Nu som tidigare torde ovedersägligen ersättningsbyggnaden inom en flotta helst böra komma till utförande genom en ständigt pågående och i möjligaste mån jämnt fördelad byggnad efter en i stora drag fastställd plan, som reglerar den flytande materielens omfattning och därigenom även bildar grundvalen för hela sjövapnets organisation. I överensstämmelse härmed borde ock rätteligen bland de ordinarie anslagen ingå ett fast, med hänsyn till den fastställda flottplanen beräknat belopp. Genom att på detta sätt reglera ersättningsbyggnaden torde flottans materiella effektivitet och tidsenlighet bliva tillgodosedda på det lämpligaste och i längden även i ekonomiskt hänseende fördelaktigaste sättet. Varje längre uppehåll i ersättningsbyggnadsverksamheten är skadligt. Kontinuiteten förloras, och det, som uppskjutes till framtiden, måste naturligtvis förr eller senare gottgöras, om effektiviteten skall återvinnas. Under tiden inträder ett betänkligt svaghetstillstånd. Det torde också ej kunna förnekas, att anledningen till att flottan för närvarande befinner sig i ett sådant svaghetstillstånd till stor del är att söka just däri, att planlagda ersättningsbyggnader icke kommit till utförande.

Utgår man från att flottans styrka för närvarande och till år 1929 skall lämpas efter fartygsbeståndet vid början av år 1923, visar det sig, att för ett vidmakthållande av detta bestånd under loppet av nedan angivna budgetår följande antal fartyg borde vara färdigbyggda.

Budgetår	Pansarskepp och pansarkryssare	Jagare	Torpedbåtar	Torpedundervattensbåtar
1922—1923	—	1	—	—
1923—1924	1	2	5	—
1924—1925	—	1	.7	—
1925—1926	—	—	4	2
1926—1927	2	1	—	1
1927—1928	—	1	—	—
1928—1929	—	—	—	—
Summa	3	6	16	3

Det tager emellertid, såsom revisionen anmärkt, tid att bygga örlogsfartyg. I vårt land bör byggnadstiden beräknas för pansarskepp och pansarkryssare till tre, för jagare och torpedundervattensbåtar till två och för torpedbåtar till ett år. Alltså borde under nedan angivna budgetår ersättningsbyggnad av följande antal fartyg hava påbörjats eller påbörjas

Budgetår	Pansarskepp och pansarkryssare	Jagare	Torpedbåtar	Torpedundervattensbåtar
1920—1921	1	1	—	—
1921—1922	—	2	—	—
1922—1923	—	1	5	—
1923—1924	2	—	7	2
1924—1925	—	1	4	1
1925—1926	—	1	—	—

Efter denna beräkning har således redan större delen av den tid förflutit, under vilken de ersättningsbyggnader bort påbörjas, som erfordras för ett vidmakthållande av det nuvarande fartygsbeståndet. Att under sådana förhållanden ett ytterligare undanskjutande av denna fråga icke bör äga rum, anser jag vara uppenbart. Vidare bör bemärkas, att under åren efter 1929 faller för åldersgränsen ett ytterligare antal fartyg, för vilka ersättningsbyggnad rätteligen borde påbörjas före sistnämnda år. Dessa förhållanden finner jag mana till icke blott att ersättningsbyggnad omedelbart kommer till stånd, utan även att densamma bedrivs skyndsamt och i större omfattning, än vad som skulle kunna ske med den av revisionen föreslagna årskvoten.

För att vidmakthålla ett antal av 6 *artillerifartyg* i kustflottan genom i rätt tid utförda ersättningsbyggnader hade sådana, såsom av det anförda framgår, redan bort påbörjas. Av ekonomiska skäl hava dock såväl försvarsrevisionen som marinmyndigheterna funnit det nödvändigt att undanskjuta frågan om ersättning av artillerifartygen. Icke heller jag anser mig nu böra ifrågasätta någon nybyggnad av artillerifartyg för kustflottans räkning.

Rörande flottans *torpedbåtar* har marinförvaltningen i skrivelse den 26 sistlidne oktober anfört bland annat, hurusom det vore ett ofrånkomligt faktum, att våra torpedbåtar numera vore så förslitna, att de under krigiska förhållanden ej kunde fylla de ytterst viktiga uppgifter, för vilka de avsåges. Som ett trängande behov för vår kustflottas stridsfärdighet framstode därför deras snara ersättande med fullt tidsenlig materiel.

Vad marinförvaltningen sålunda framhållit har vid upprepade tillfällen bestyrkts av erfarenheten samt understrukits i rapporter från sjöstyrkebefälhavare och fartygschefer och torde för övrigt vara allmänt insett. Såsom av det föregående framgår, hade också torpedbåtarnas ersättande icke blott bort redan nu hava påbörjats i betydande utsträckning utan även bliva slutfört under loppet av budgetåret 1924—1925. Som torpedfartyg i kustflottan hava de för närvarande befintliga torpedbåtarna också enligt min uppfattning numera endast ringa värde, men de måste dock kvarstå där, emedan inga andra fartyg finnas, som kunna fylla det ofrånkomliga behovet av bevakningsfartyg mot undervattensbåtar. I denna uppgift finner jag, att torpedbåtarna fortfarande några år kunna användas i kustflottan, men anskaffandet av fullt lämpliga sådana bevakningsfartyg måste uppenbarligen taga sin början inom kort. Med hänsyn härtill samt till att torpedbåtarnas brukbarhet såsom torpedfartyg i kustflottan numera är så ringa, ligger det tydligen så mycket större vikt vid att åtminstone ersättningsbyggnaden av flottans övriga torpedfartyg, nämligen jagare och torpedundervattensbåtar, bedrivs med full kraft och utan uppskov.

I fråga om *minundervattensbåtar* finner jag i likhet med revisionen, att prov med det under byggnad varande första fartyget av sådant slag, *Valen*, böra avvaktas, innan ytterligare byggnad företages. Dylika prov kunna emellertid förväntas vara avslutade under loppet av de allra närmaste åren, varefter frågan om anskaffning av dylika fartyg även torde böra upptagas.

Behovet av minsvepningsfartyg kan i viss utsträckning fyllas med befintliga *vedettbåtar* samt i övrigt genom anlåtande av för vedettbåtstjänst lämpade bogserbåtar. Ehuru genom utrangering antalet flottan tillhörande vedettbåtar numera väsentligt minskats, anser jag likväl i likhet med revisionen, att någon nybyggnad av vedettbåtar under de närmaste åren icke bör äga rum.

De fartygsslag, beträffande vilka det däremot icke är möjligt att undanskjuta ersättningsbyggnaden, äro *torpedundervattensbåtar* och *jagare*.

Den i det föregående lämnade utredningen har visat, att för vidmakthållande av det nuvarande beståndet av dylika fartyg borde vara färdigbyggda:

till utgången av budgetåret 1924—1925 4 jagare,

till utgången av budgetåret 1926—1927 ytterligare 1 jagare samt 3 torpedundervattensbåtar och

till utgången av budgetåret 1927—1928 ännu 1 jagare.

Marinmyndigheternas förslag omfattar den närmaste treårsperioden, d. v. s. budgetåren 1924—1927, samt avser anskaffning av — förutom två motor-

torpedbåtar — fyra jagare och tre torpedundervattensbåtar. Härmed skulle således under denna tid full ersättning beredas för överåriga torpedundervattensbåtar men däremot icke för överåriga jagare, vartill skulle krävas färdigbyggande av en femte och påbörjande av en sjätte jagare.

I fråga om motortorpedbåtar, vilka för övrigt föreslagits till anskaffning även inom några av våra grannländer, hava marinmyndigheterna inskränkt sig till att föreslå anskaffning av två båtar, alldenstund de båda motor-torpedbåtar, som för närvarande finnas i flottan, efter utförda försök visat sig icke kunna motsvara fordringarna på dylika båtar för våra förhållanden och en anskaffning av motortorpedbåtar i större antal, erforderligt för att fylla behovet av övervattenstorpedfartyg i lokalstyrkorna, icke kunde förordas, förrän en verkligt lämplig typ kunnat prövas.

Kostnaden för den av marinmyndigheterna sålunda föreslagna ersättningsbyggnaden har, såsom i det föregående nämnts, av marinförvaltningen angivits till 42 miljoner kronor och beräknats sålunda:

1 jagare a 7,300,000 kronor	kr. 7,300,000: —
3 liknande jagare à 7,000,000 kronor	» 21,000,000: —
1 torpedundervattensbåt à 4,500,000 kronor	» 4,500,000: —
2 liknande torpedundervattensbåtar à 4,300,000 kronor	» 8,600,000: —
2 motortorpedbåtar à 310,000 kronor	» 620,000: —
	<hr/>
	Summa kronor 42,020,000: —

Åberopande vad jag sålunda här framhållit, förordar jag, att en ersättningsbyggnad av den omfattning, marinmyndigheterna föreslagit, nu måtte komma till stånd. På grund av nödvändigheten att begränsa de årliga kostnaderna är det emellertid icke möjligt att fördela de härav föranledda kostnaderna på den av myndigheterna föreslagna tiden av tre år, utan torde ifrågavarande ersättningsbyggnad böra utsträckas över den av revisionen förutsatta tiden av fem år. Då det likväl är av vikt, att arbetena kunna förberedas och i viss utsträckning påbörjas redan under budgetåret 1924—1925, har jag ansett mig böra föreslå beräkandet av medel för ändamålet redan för sagda budgetår, och har Kungl. Maj:t med anledning härav i årets statsverksproposition beräknat ett belopp av 3.5 miljoner kronor till flottans ersättningsbyggnad.

Den av myndigheterna beräknade summan, 42 miljoner kronor, torde med hänsyn till fallande priser kunna minskas till 40 miljoner kronor. Om härifrån dragas de 3.5 miljoner kronor, som beräknats för budgetåret 1924—1925, skulle på återstående fyra budgetår $\frac{1}{7}$ 1925— $\frac{30}{6}$ 1929 falla 36.5 miljoner kronor eller per år 9,125,000 kronor. Detta belopp har jag ansett böra upptagas i beräkningarna över sjöförsvarets årliga kostnader enligt den av mig förordade marinorganisationen.

B. Fredsorganisationen.

1. Allmänna synpunkter.

I enlighet med vad försvarsrevisionen funnit, synes den nya marinorganisationen så långt möjligt är böra uppbyggas på den historiskt givna grunden. För vinnande av önskvärda förenklingar och besparingar torde emellertid i vissa avseenden omläggningar böra äga rum.

Vad då först beträffar *grunderna för personalberäkningarna*, må erinras därom, att i 1914 års försvarsplan flottans personalstater beräknades med hänsyn till det vid mobilisering förefintliga behovet. I fråga om stampersonal räknades sålunda med full bemanning för 1. linjens fartyg, reducerad bemanning för 2. linjens fartyg samt erforderlig personal för överstyrelse, stationer och varv m. m. enligt gällande krigsbesättningslistor ävensom härutöver ersättningspersonal, motsvarande 10 % av det sammanlagda personalbehovet.

Enligt försvarsrevisionens uppfattning kunde den sålunda i 1914 års plan tillämpade beräkningsgrunden leda till att stampersonal komme att förefinnas till större antal, än som i fred kunde beredas full sysselsättning. Fördenskull syntes man i stället böra utgå från det för fredstjänstens behöriga skötande och utbildningens bedrivande erforderliga antalet.

Under framhållande av att flottans huvuduppgifter komme att infalla under krigstid och att fartygsmaterielens invecklade beskaffenhet liksom dess svårersättlighet icke medgäve användning i alltför stor utsträckning av reservpersonal, hava marinmyndigheterna påvisat, hurusom mobiliseringsbehovet måste liksom hittills läggas till grund för personalberäkningarna. Med hänsyn emellertid till rådande ekonomiska förhållanden hava myndigheterna, vilka för övrigt betraktat den ifrågasatta marinordningen såsom i viss mån provisorisk, i sina beräkningar följt revisionens grunder.

Principiellt synas visserligen myndigheternas erinringar fullt riktiga. Men om man med utgående från fredstjänsten sörjer för bemannandet av en något så när omfattande, ständigt rustad sjöstyrka och tager nödig hänsyn till behovet av elever m. fl. i skolor och kurser i land samt därtill vidtager särskilda anstalter för organiserandet av kvalificerade reserver — en fråga, vartill jag längre fram återkommer — torde även med fredsbehovet som grund för beräkningarna en nöjaktig mobiliseringsbemanning för linjerna kunna erhållas. Då dessutom såväl besparingsskäl som önskvärheten att bereda personalen full sysselsättning under fredstid tala till förmån för revisionens ståndpunkt, anser jag mig böra ansluta mig till denna, och detta utan att, såsom marinmyndigheterna förutsätta, den nya marinordningen blott erhåller karaktären av ett provisorium. Jag räknar sålunda med det i fred förefintliga behovet av stampersonal för översty-

relse m. fl., rustade sjöstyrkor, stationer, depåer och varv o. s. v. jämte 10 % ersättningspersonal för det sammanlagda personalbehovet å sjöstyrkorna.

Även vad beträffar de värnpliktiga, finner jag mig böra fråga hittills tillämpade grunder. Medan enligt dessa fredskontingenten värnpliktiga skall kunna lämna erforderlig bemanning till alla hemmavarande 1. linjen tillhörande fartyg, räknar jag sålunda endast med behovet för de rustade fartygen samt upprätthållande av tjänsten i land med tillägg av 10 % ersättningspersonal för sjöstyrkorna. Årskontingenten blir i allt fall större, än vad som erfordras, för att densamma jämte föregående årsklasser av flottans beväring skall fylla personalbehovet vid mobilisering.

En ledande princip vid personalberäkningarnas utförande synes böra vara att i första hand tillgodose sjöstyrkorna. Till dessa böra jämväl hänföras samtliga undervattensbåtar, vilka — såvitt de ej ingå i de rustade sjöstyrkorna — avses att med sina besättningar förläggas till undervattensbåtdepåer vid varven i Stockholm och Karlskrona samt vid Göteborgs örlogsdepå. Betydande reduktioner kunna däremot av ekonomiska skäl icke undvikas beträffande den hittills för landtjänsten beräknade personalen. Därvid böra, som jag förut (sid. 371) anfört, minskningarna äga rum jämsides å båda stationerna, vilket enligt verkställd undersökning i stort sett kan ske utan ökning av det av revisionen förutsatta totalbehovet.

De sålunda gjorda beräkningarna rörande behovet av personal av olika kategorier för sjöstyrkor, staber, skolor eller andra anstalter få emellertid icke anses i den grad bindande, att ej jämkningar kunna ske vid tillämpningen beroende på tillfälliga förhållanden, särskilda förutsättningar hos olika befattningshavare o. s. v. Detta gäller icke enbart inom flottan utan i vissa fall jämväl flottan och kustartilleriet sinsemellan. Bland officersbefattningar, som sålunda kunna beklädas av sjöofficer eller kustartilleriofficer, må nämnas vissa befattningar inom marinförvaltningen och marin-staben, i kustfästningsstab o. s. v.

I fråga om själva tillvägagångssättet vid personalberäkningarna har jag med hänsyn till det växlande personalbehovet under vinter- och sommarhalvåren ansett mig böra beräkna dessa behov vart för sig. Genom att koncentrera vissa skolor till vinterhalvåret och något minska rustningarna under samma tid synes det möjligt att i det närmaste ernå jämvikt mellan dessa båda behov samt också att tillmötesgå av myndigheterna framförda krav på utökning av besättningslistorna ombord utan att öka personalstaterna utöver revisionens siffror. Samtidigt synes det dock nödvändigt att för undvikande av personalökning något uttunna fartygsbesättningarna under vintern, då flertalet fartygsförband äro stationärt förlagda. Då behovet av värnpliktiga under sommarhalvåret understiger vinterbehovet, beräknas ett antal av dessa kunna hemförlovas under april månad årligen, försåvitt icke vakanser i sjömanskårens numerär påfordra kvarhållande i

tjänst av nämnda överskott. I varje fall åstadkommes på detta sätt en avsevärd kostnadsbesparing.

Liksom revisionen förutsätter jag, att vissa befattningar i land skola bestridas av med arvoden avlönad pensionerad personal i stället för av personal å aktiv stat. Såsom en följd av den minskning, jag i det följande föreslår beträffande personal i allmänhet, som avses för expeditions- och dylik tjänst, kan emellertid även antalet arvodesbefattningar minskas. Därjämte har jag — med hänsyn till de begränsade rekryteringsmöjligheterna och den förhållandevis höga pensionsåldern — i fråga om vissa befattningar ansett mig böra beräkna personal på aktiv stat i stället för pensionerad personal. För sistnämnda åtgärd talar även den omständigheten — vilket ock revisionen erkänt — att tillgången på vid mobilisering disponibel och fullt tjänstbar personal i reserven, vilken tillgång är beroende av den aktiva personalens storlek, ej får reduceras under viss gräns.

Beträffande *grunderna för indelning av vissa marinens myndigheter och anstalter* anhåller jag få anföra följande. Under rubriken »Marinens överstyrelse m. m.» har revisionen upptagit följande myndigheter, nämligen sjöförsvarets kommandoexpedition, marinförvaltningen, marininstaben, inspektören för undervattensbåtvapnet och chefen för marinens flygväsende ävensom vissa fristående anstalter: sjökrigsskolan, sjökrigshögskolan och sjökarteverket.

Till marinens överstyrelse eller, som synes vara en lämpligare benämning, »marinens centrala myndigheter», torde emellertid böra hänföras endast de organ, som hava att handlägga ärenden rörande marinen i dess helhet, alltså marinförvaltningen och marininstaben. Under samma rubrik upptages här dessutom sjöförsvarets kommandoexpedition, vars chef i vissa militära frågor inom försvarsdepartementet biträder departementschefen.

Inspektören för undervattensbåtvapnet bör, därest denna myndighet kommer att bibehållas, hänföras till en grupp befattningshavare, som jag i det följande benämner »personalförförare och inspektörer», omfattande chefen för kustartilleriet, till vilken myndighet jag senare i samband med kustartilleriet återkommer, marinöverdirektören, marinöverintendenten, marinöverläkaren samt inspektören för undervattensbåtvapnet. Hit torde också chefen för flottan (för flottans personal, för flottans officerskår) böra hänföras, därest en dylik befattning inrättas, vartill jag i det följande torde få återkomma.

Som en följd av den helt förändrade organisation, som jag föreslår beträffande flygvapnet, kommer den nuvarande befattningen »chefen för marinens flygväsende» icke vidare att ingå i organisationen. Vad angår högste befälhavaren över kustflottan, så, ehuru denne nära samarbetar såväl med marinförvaltningen och marininstaben som med personalförförarna och inspektörerna, upptager jag honom dock under rubriken »Sjöstyrkorna», dit hans verksamhet är i första hand förlagd.

Ovannämnda undervisningsanstalter jämte sjökarteverket behandlas här särskilt för sig efter gruppen personalchefer och inspektörer.

Beträffande själva *personalorganisationen* har revisionen endast i fråga om underofficers- och sjömanskårerna förordat mera genomgripande förändringar, i det att den nuvarande 3. underofficersgraden föreslagits att utgå och ersättas med en ny manskapsgrad, vars innehavare skulle benämnas flaggkorpraler. Ehuru myndigheterna av flera skäl avstyrkt en dylik åtgärd och i stället föreslagit, att 3. underofficersgraden skulle bibehållas men från densamma avskiljas visst antal flaggkorpraler (underofficerskorpraler), anser jag mig på grunder, som i det följande skola angivas, böra med vissa modifikationer följa revisionens förslag. Jag ansluter mig jämväl till revisionens, av myndigheterna tillstyrkta förslag att — för tillgodoseende av behovet av äldre beprövat underbefäl i manskapsgraden — låta ett visst antal korpraler kvarstå i tjänst intill fyllda 55 år och därefter pensioneras. För dessa korpraler föreslår jag benämningen högbåtsmän.

I likhet med vad jag tidigare anfört beträffande armén, föreslår jag, såsom av det följande närmare framgår, vissa förändringar i avseende å marinens underofficersares benämning och ställning inom organisationen. Jag föreslår sålunda, att benämningen underofficer utbytes mot sekundofficer, och att en ny högre grad, sekundlöjtnant, införes inom sekundofficerskåren. Ett visst antal sekundlöjtnanter avses att bestrida befattningar såsom förrådsförvaltare.

2. Marinens centrala myndigheter.

Sjöförsvarets kommandoexpedition.

Nuvarande organisation.

Enligt gällande bestämmelser har sjöförsvarets kommandoexpedition att handlägga dels marinen berörande kommandomål och dels frågor beträffande sjöofficerarnas utbildning, kommendering, stationsplacering m. m., vilka senare frågor, på grund av att sjöofficerskåren saknar en särskild chef, koncentrerats till kommandoexpeditionen.

För ärendenas handläggning är expeditionen organiserad å tio särskilda detaljer, nämligen orderdetaljen, övningsdetaljen, personaldetaljen, mobiliseringsdetaljen, värnpliktsdetaljen, statistiska detaljen, kustartilleridetaljen, registratorsdetaljen, bokdetaljen och tryckeridetaljen.

Den å expeditionen tjänstgörande personalen utgöres för närvarande av:

- 1 chef, kommandör eller undantagsvis kommandörkapten,
- 1 souschef, kommandörkapten (befattningen hittills icke permanent besatt),
- 2 adjutanter, kaptener eller löjtnanter från flottan,
- 1 adjutant, kapten eller löjtnant från kustartilleriet,
- 1 tjänstgörande officer, kapten från flottan för registratorsdetaljen,
- 1 tjänstgörande officer, kapten från flottan för bokdetaljen,

1 tjänstgörande officer, kapten från flottan för tryckeridetalj,
4 expeditionsofficerare, därav 3 från flottan och 1 från kustartilleriet,
1 expeditionsvakt, samt
1 korpral och 6 meniga, stam eller värnpliktiga, såsom ordonnanser
och skrivbiträden.

Beträffande de arbetsuppgifter, som för närvarande påvila kommandoexpeditionen, har försvarsrevisionen uttalat, att någon mera betydande lätt-
nad härutinnan icke syntes vara att förvänta i samband med genomförandet av den av revisionen föreslagna marinorganisationen. Någon större
minskning av expeditionens nuvarande personal vore därför icke möjlig,
varemot besparingar borde kunna åstadkommas genom vidtagande av vissa
ändringar med avseende å sättet för personalbehovets tillgodoseende.

Vad anginge chefen för kommandoexpeditionen — i regel en kommandör — borde dennes lön å officerskårens stat, som vore odisponerad all-
sedan 1920 års riksdagsbeslut om arvode å försvarsdepartementets stat åt
nämnde befattningshavare, nu helt indragas.

För revisionen hade framhållits, att det sedan länge kännbara behovet
av en souschef inom expeditionen särskilt framträtt, sedan chefen för
expeditionen jämlikt av Kungl. Maj:t den 16 december 1921 utfärdad in-
struktion fått sina åligganden beträffande samarbete med försvarsdeparte-
mentets kansliavdelning icke oväsentligt utökade. Ehuru revisionen icke
ville bestrida, att vissa skäl kunde tala för en dylik anordning, hade re-
visionen likväl med hänsyn till därmed förenade kostnader icke ansett
någon särskild officersbeställning för närvarande böra beräknas för detta
ändamål.

Beträffande expeditionens statistiska detalj, som för närvarande hand-
hades av en såsom adjutant hos departementschefen samtidigt tjänst-
görande officer, hölle revisionen före, att göromålen å denna detalj
utan olägenhet borde kunna överlämnas åt en pensionerad officer med ar-
vode å departementets stat, samt att departementschefens adjutant från
marinen i samband därmed kunde indragas.

Bok- och tryckeridetaljernas arbetsuppgifter syntes icke vara av större
omfattning, än att dessa detaljer lämpligen borde kunna sammanslås och
ställas under ledning av en pensionerad officer med arvode å departemen-
tets stat.

Den för bestridande av skriv- och expeditionsgöromål avsedda personalen
syntes med hänsyn till de föreslagna inskränkningarna i sjöförsvarets om-
fattning kunna minskas från 4 till 3 underofficerare, av vilka endast en
borde vara stamunderofficer från flottan och de båda övriga utgöras av
pensionerade underofficerare med arvoden å departementets stat.

Förste expeditionsvaktbeställningen borde utbytas mot en expeditionsvaktbeställning.

För tjänstgöring såsom ordonnanser m. m. borde beräknas 1 korpral
och 4 värnpliktiga.

Departements-
chefen.

I likhet med försvarsrevisionen anser jag, att chefens för kommandoexpeditionen lön å officerskårens stat kan indragas.

Beträffande souschefsbefattningen, vars arbetsuppgifter äro angivna i instruktionen för kommandoexpeditionen, finner jag liksom revisionen vissa skäl föreligga för dess permanenta besättande, men av kostnadshänsyn anser jag mig icke böra ifrågasätta dess upptagande i personalberäkningarna för kommandoexpeditionen. För övrigt synes spørsmålet om souschefsbefattningens bibehållande kunna komma i ett nytt läge, därest en särskild chef för flottans officerskår anses böra tillsättas, varom, såsom jag i annat sammanhang (sid. 424) förordar, utredning bör komma till stånd. I händelse av en dylik befattnings inrättande, torde nämligen en icke oväsentlig del av kommandoexpeditionens arbetsbörda kunna överflyttas på den nya befattningens innehavare.

Vad beträffar antalet officersbeställningar å kommandoexpeditionens detaljer, ansluter jag mig till revisionens förslag. Dock anser jag, att en av de två i revisionens beräkningar uppförda pensionerade officerarna bör ersättas med stamofficer, vilket genom vissa omflyttningar kan äga rum utan ökande av stamofficerarnas antal. Vad angår arbetsfördelningen mellan dessa officersbeställningar, synas vissa av nuvarande organisation betingade jämkningar i revisionens förslag erforderliga, men torde en närmare redogörelse härför icke vara av behovet påkallad.

Den av revisionen föreslagna minskningen av antalet sekundofficerare från 4 till 3 anser jag, särskilt med hänsyn till den förordade sammanslagningen av bok- och tryckeridetaljerna, icke möjlig att genomföra. En av de i revisionens beräkningar uppförda pensionerade sekundofficerarna anser jag böra ersättas med en stamsekundofficer. Av de bland expeditionspersonalen upptagna sekundofficerarna synes mig en lämpligen böra kommanderas från kustartilleriet.

Det av revisionen föreslagna utbytet av förste expeditionsvaktbeställningen mot en expeditionsvaktbeställning är redan från och med den 1 juli 1923 genomfört.

I överensstämmelse med vad som ovan anförts, beräknar jag sålunda för kommandoexpeditionen den personal, som framgår av nedanstående tabell.

	S t a m							Stam och vpl.	Reserv				
	Officerare		Mariningenjörer	Marinintendenter	Marinläkare	Sekundofficerare och flaggkorpraler	Korpraler (högbåtsmän)	Yrkesutbildade meniga	Studenter och likskilda värvpliktiga	Stamrekryter och värvpliktiga	Reservoificerare	Officerare, f. d. stam, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stam, med arvode
	Flagnmän	Kapten- och subalternofficerare											
Vinter- och sommar- behov.													
Chef	—	¹⁾ 1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Adjutanter	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tjänstgörande officerare	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Expeditionspersonal	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	1
Ordonnanser m. fl.	—	—	—	—	—	—	1	—	4	—	—	—	—
Summa	—	1	4	—	—	3	1	—	4	—	—	1	1
Härav från kustartilleriet	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Återstå från flottan	—	¹⁾ 1	3	—	—	—	2	1	—	4	—	1	1

¹⁾ Chefen uppbär arvode å försvarsdepartementets stat.

Härtill i expeditionsvakt med lön å försvarsdepartementets stat.

Marinförvaltningen.

Marinförvaltningen står under chefskap av en flaggman samt är organiserad å nio särskilda avdelningar, nämligen artilleriavdelningen, torpedavdelningen, minavdelningen, nautiska avdelningen, fortifikationsavdelningen, ingenjöravdelningen, intendentavdelningen, sanitetsavdelningen och civilavdelningen. Marinförvaltningens personal utgöres av dels å ämbetsverkets stat uppförd civil personal och dels viss å andra stater uppförd militär- och civilmilitär personal.

Nuvarande organisation.

Försvarsrevisionen, som icke ansett sig böra närmare ingå på frågan om den framtida organisationen av den centrala förvaltningen under försvarsdepartementet, har i fråga om marinförvaltningen inskränkt sig till att för nödiga besparingars vinnande föreslå viss minskning av den i ämbetsverket tjänstgörande personalen.

Försvarsrevisionen.

Denna minskning kunde vinnas bland annat genom en minskning av antalet militärtekniska avdelningar. Ehuru revisionen härvidlag haft en sammanslagning av torped- och minavdelningarna under övervägande, hade dock tanken därpå övergivits på grund av önskvärdheten av att de tre huvudvapnen — artilleriet, torpeden och minan — inom den centrala förvaltningen företräddes av var sin likaberättigade och med vederbörligt vapen fullt förtrogne representant. I stället förordade revisionen, att nautiska avdelningen skulle indragas och dess ärenden överflyttas till annan avdelning. Därigenom kunde en regementsofficer och en kompaniofficer vid flottan inbesparas.

I öfrigt har revisionen föreslagit följande minskningar, i vad avser den militära och civilmilitära personalen, nämligen

- å artilleriavdelningen 2 underofficerare, kontrollunderofficerare;
- å torpedavdelningen 1 kapten och 2 specialingenjörer;
- å minavdelningen 1 specialingenjör; samt
- å ingenjöravdelningen 2 mariningenjörer, varjämte 5 stamunderofficerare, tjänstgörande å de tekniska avdelningarna, borde ersättas med motsvarande antal pensionerade underofficerare med arvoden.

Vidare har revisionen föreslagit indragning dels av följande såsom sekreterare å de tekniska avdelningarna tjänstgörande civil personal, nämligen

- 2 tjänstemän i 15. lönegraden och
- 1 tjänsteman i 13. lönegraden,

och dels av

- 1 andre kemist samt
- 2 expeditionsvakter.

Å andra sidan skulle enligt revisionens förslag å ingenjöravdelningen tillkomma en byggnadstekniskt utbildad specialingenjör för handläggande av ärenden rörande nybyggnad och underhåll av hus och byggnader m. m. å stationer och varv. Detta förslag förutsatte emellertid indragning av cheferna för byggnadsdepartementen å varven.

Med avseende å den i marinförvaltningen anställda extra ordinarie och extra personalen, för vilkens avlönande disponerades dels den i staten uppförda posten »avlönningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.» 30,500 kronor (jämte 4,000 kronor, arvode till advokatfiskalen, som revisionen upptagit såsom en särskild post) och dels extra anslaget till marinförvaltningens verksamhet, i 1922 års stat uppfört med 65,000 kronor, syntes en minskning möjlig i så måtto, att för avlönande av ifrågavarande personal ett sammanlagt belopp av 65,000 kronor vore tillräckligt. Detta belopp borde uppföras i marinförvaltningens stat som en ordinarie anslagspost under rubriken »avlönning till extra ordinare personal», i följd varav extra anslaget till marinförvaltningens verksamhet kunde utgå ur staten.

Utan att framlägga förslag i frågan har revisionen vidare framhållit önskvärdheten av att den kamerala revisionen förenklades genom begränsning av antalet revisionsinstanser.

Beträffande rekryteringen av marinförvaltningens civilavdelning har revisionen i annat sammanhang anfört, att det syntes vara ändamålsenligt att till en del rekrytera tjänstemännen inom nämnda avdelning med intendent, då därigenom den praktiska sakkunskapen skulle kunna bättre tillgodoses och närmare samband vinnas mellan överstyrelsen och lokalförvaltningarna.

Marinmyndigheterna hava framhållit, att förslaget om indragning av nautiska avdelningen innebure en genomgripande och av sakskäl icke motiverad ändring i marinförvaltningens organisation. De uppgifter, som på-

vilade nautiska avdelningen, vore så omfattande och för sjöförsvaret viktiga, att de ovillkorligen krävde sin särskilda avdelning. Å nautiska avdelningen handlades ärenden rörande marinens krigsberedskap och övningar, undervisningsväsende, organisation i de delar, som vore av allmänt militär natur, frågor angående sjöinstrumentväsende och tillämpad nautisk vetenskap i allmänhet ävensom ärenden om mobiliseringsinkallelser av fabrikspersonal m. m. Myndigheterna avstyrkte på den grund förslaget om nautiska avdelningens indragande.

Myndigheterna hava vidare särskilt påpekat, hurusom — sedan krigsmaterielkommissionens verksamhet upphört med utgången av år 1922 — en avsevärd del av dess uppgifter övertagits av marinförvaltningen. På den grund erfordrades för ärenden i avseende å industriell krigsorganisation tillgång till särskild personal.

I övrigt hava myndigheterna framställt vissa erinringar rörande den föreslagna personalminskningen å de militärtekniska avdelningarna. Sålunda avstyrktes indragning av 2 ingenjörer å ingenjöravdelningen m. m. ävensom tillsättandet i marinförvaltningen av en byggnadsingenjör på bekostnad av de båda cheferna för byggnadsdepartementen å varven.

Beträffande den civila personalen hava myndigheterna på det bestämdaste avstyrkt indragande av beställningen som andre kemist. Denna beställning hade inrättats med hänsyn till behovet av kompetenta arbetskrafter för kontrollerande av krut och sprängämnen samt andra ammunitionseffekter, som anskaffades för marinens räkning och förvarades i dess förråd. Detta behov föreläge alltjämt och gjorde sig gällande med ökad styrka på grund därav, att en stor del av marinens förråd av röksvagt krut börjat bliva gammalt och fördenskull krävde omsorgsfullare tillsyn än förut. Härtill komme, att de nya stridsmedel, som å senare tid börjat användas, i hög grad berörde det kemiska området, varför ifrågasättande kemist blivit än mera oundgänglig. Allenast det kunde ifrågasättas, att andre kemisten med avseende å den i stark tillväxt varande ammunitionstillverkningen i Karlskrona jämte i samband därmed stående, omfattande kemisk-tekniska undersöknings- och kontrollarbeten borde placeras till huvudsaklig tjänstgöring vid Karlskrona varv.

Den föreslagna minskningen av antalet såsom sekreterare tjänstgörande civila tjänstemän ävensom expeditionsvakter avstyrktes likaledes, varjämte gjordes gällande, att för avlönande av den extra personalen ett sammanlagt belopp av 90,000 kronor vore erforderligt, varav såsom hittills ett belopp av 30,500 kronor borde ingå i marinförvaltningens stat och resten eller 59,500 kronor anvisas å extra stat till marinförvaltningens verksamhet.

Vad först beträffar avdelningarna inom marinförvaltningen, synes det av myndigheternas utredning framgå, att nautiska avdelningen har sig tilldelat ett betydande antal ärenden. Med fasthållande av ämbetsverkets ändamål att utöva överstyrelsen över rikets sjöförsvaret i tekniskt och eko-

*Departements-
chefen.*

nomiskt avseende vill det emellertid synas, som om nautiska avdelningen kommit att handlägga ärenden, som strängt taget icke borde tillhöra marinförvaltningen utan fastmera marininstaben. Det är ej heller uteslutet, att avdelningen i fråga drager till sig ärenden, som enligt sin natur borde beredas å annan av ämbetsverkets avdelningar. Ehuru jag icke förbiser betydelsen av att de rent nautiskt-tekniska frågornas handläggande blir vederbörligen tillgodosett, samt finner tillvaron av en mera allmän avdelning i vissa hänseenden kunna vara till fördel, anser jag mig på ovan angivna grunder böra ansluta mig till revisionens ståndpunkt beträffande avdelningarnas antal.

Av myndigheternas yttrande framgår, att behov föreligger av särskilt väl kvalificerad personal för handläggandet av ärenden, som röra industriens krigsorganisation m. m. Detta behov synes mig vara av den vikt och betydelse, att härför böra beräknas 1 regementsofficer och 1 kapten. Huru handläggningen av omförmälda ärenden lämpligen skall inom verket organiseras, är ett spörsmål, varpå jag i detta samband icke torde behöva närmare ingå. Den kan givetvis förläggas antingen till någon befintlig avdelning eller till särskild avdelning. Här liksom på övriga hithörande områden torde för övrigt personalberäkningarna icke böra binda organisationen i den grad, att icke omläggningar, som låta sig göra inom det beräknade antalet personal, kunna äga rum.

Vad beträffar antalet i marinförvaltningen tjänstgörande mariningenjörer, torde behovet å ingenjöravdelningen böra upptagas till 5 i stället för av revisionen beräknade 4, varemot då, som av det följande framgår, behovet av en byggnadsingenjör å vartdera varvet torde få anses oundgängligt, dylik ingenjör icke bör beräknas för marinförvaltningen. Med denna jämkning skulle det sammanlagda antalet mariningenjörer — specialingenjörer inberäknade — bliva detsamma som enligt revisionens förslag.

Då de skäl, myndigheterna anfört i fråga om behovet av en andre kemist, måste anses tungt vägande, torde denna befattning böra bibehållas och i kostnadsberäkningarna upptagas under Karlskrona station.

Med avseende å den civila personalen i övrigt samt behovet av medel för avlönande av den extra personalen finner jag icke tillräckliga skäl föreligga att i vidare mån, än vad i det följande angives, frågå revisionens förslag, och får jag, vad särskilt angår indragningen av sekreterare å de tekniska avdelningarna, åberopa vad härutinnan av min företrädare i ämbetet anförts i statsverkspropositionen till 1923 års riksdag.

Frågan om den kamerala revisionens ordnande har beträffande marinen varit föremål för åtskilliga utredningar och förslag samt senast varit hänskjuten till granskning av den s. k. statens besparingskommitté i samband med liknande spörsmål avseende andra områden av statsförvaltningen. Resultatet av besparingskommitténs granskning föreligger i dess utredning och förslag angående förenklad behandling av vissa besvärs- och anmärkningsmål, avgivet den 8 december 1923. Då nämnda förslag i annat sammanhang torde bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning, anser jag mig

här endast böra nämna, att förslaget bland annat avser, att den kamerala maritima revisionen skulle begränsas till *en* instans på det sätt, att revisionen lokalt verkställdes inom marinförvaltningen men under omedelbar ledning av riksräkenskapsverket. I följd härav kunde den övergranskning, som för närvarande utfördes inom sistnämnda verk, upphöra, varjämte marinöverkommissariebefattningen kunde indragas.

Därest förslaget varder genomfört och marinöverkommissariebefattningen salunda indrages, bör givetvis hänsyn härtill tagas vid beräkandet av personalbehovet enligt den nya försvarsorganisationen. Tillsvidare torde emellertid befattningen böra upptagas i beräkningarna.

Från spörsmålet om organisationen av den kamerala maritima revisionen i allmänhet har redan tidigare frågan om granskningen av fartygens redovisningar behandlats fristående, i det att förslag framkommit att begränsa denna granskning från för närvarande tre instanser till endast två genom avskaffande av de s. k. sjörevisionerna å flottans stationer. Sedan åt marinförvaltningen uppdragits att avgiva förslag till härav betingade åtgärder, har ämbetsverket i skrivelse den 22 november 1923 inkommit med utredning och förslag i ämnet. Marinförvaltningens förslag innebär, att av den personal, som för närvarande vore sysselsatt med ifrågavarande revisionsarbete och som utgjordes av 3 marinintendenter, 1 underofficer på aktiv stat samt 6 extra biträden, skulle till marinförvaltningens revisionsavdelning förflyttas 2 marinintendenter och 5 extra biträden. Av återstående personal vore å stationskontoren alltjämt behöfliga 1 underofficer och 1 extra biträde för utförande av sådana göromål, som hittills handlagts å sjörevisionerna, men vilka icke inginge som ett direkt led i revisionsarbetet och följaktligen icke kunde överföras till marinförvaltningen. 1 marinintendent syntes sålunda kunna helt undvaras. I samband med förenämnda överflyttning borde kostnaden för avlöning till 5 extra biträden överföras från anslaget till extra biträden vid flottans stationer och inom kustfästningarna till anslaget för marinförvaltningens verksamhet.

Den civila personal, som på grund av en dylik förflyttning skulle kunna frigöras och alltså inbesparas, har marinförvaltningen uppskattat till för närvarande en revisor, men har ämbetsverket ansett det icke uteslutet, att framdeles en ytterligare personalbesparing skulle visa sig möjlig.

Marinförvaltningens majoritet har därjämte framhållit, att, som tillräckligt lokalutrymme icke kunde beräknas disponibelt för inrymmande av den föreslagna tillökningen i personalen, anslaget till skrivmaterialier och expenser m. m. borde utökas med för förhyrande av särskild lokal erforderligt belopp. I sistnämnda hänseende har föredraganden i ärendet, chefen för civilavdelningen, anfört avvikande mening, i det han ansett lokalfrågan kunna lösas genom vissa ändrade dispositioner av nu befintligt lokalutrymme.

Bibehållandet av de s. k. sjörevisionerna innebär visserligen åtskilliga obestridliga fördelar men synes dock numera, efter införandet vid marinen

av det nya redovisningssystemet, icke vara nödvändigt. På grund härav och då sjörevisionernas avskaffande icke kan anses föregripa den slutliga utformningen av den kamerala revisionen i dess helhet, anser jag, att den revision av fartygsredogörelserna, som nu verkställas å flottans stationer, kan upphöra. För att emellertid denna revision, som fordrar ingående kännedom om förvaltningen å flottans fartyg och övriga för flottan speciella förhållanden, skall förfoga över fullt sakkunnig personal, förutsätter jag, att av den personal, som för närvarande å stationerna är sysselsatt med granskningen av fartygsräkenskaperna, till marinförvaltningen skola förflyttas 2 marinintendenter och 5 extra biträden. Då härigenom bestyret med såväl den kamerala revisionen som ock i viss mån den budgettekniska granskningen och förvaltningskontrollen av fartygsräkenskaperna kommer att avlyftas från marinförvaltningens nuvarande revisions- respektive bokföringspersonal, torde 2 civila revisorer kunna undvaras, och anser jag mig sålunda i kostnadsberäkningarna böra minska staten för marinförvaltningen med löner till 2 tjänstemän i 13. lönegraden eller med 14,424 kronor. Härtill kommer den kostnadsminskning, som kan anses ligga däri, att behovet av marinintendenter å stationskontoren minskas med 1 intendent. I fråga om formen för anställandet å revisionsavdelningen av de tvenne marinintendenterna synes marinförvaltningen hava avsett, att de skulle kommenderas till tjänstgöring i marinförvaltningens civilavdelning på samma sätt som till varje annan tjänstgöring inom marinen. Mot en dylik anordning torde heller icke vara något att erinra.

Till följd av den av mig här förordade överflyttningen av 5 extra biträden från flottans stationer till marinförvaltningen bör ett belopp av 11,000 kronor, vilket beräknas motsvara avlöningen till nämnda biträden, överföras från anslaget till extra biträden vid flottans stationer och inom kustfästningarna till den i anslaget till marinförvaltningen ingående posten »avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.».

Med hänsyn därtill, att den för närvarande i marinförvaltningen tjänstgörande personalen, såsom av det föregående framgår, förutsättes komma att avsevärt minskas, torde några större svårigheter icke komma att uppstå för beredande av erforderligt lokalutrymme åt den nytillkommande revisionspersonalen. I följd därav synes anledning ej föreligga att beräkna av marinförvaltningen förutsatt förhöjning i anslaget till skrivmaterialier och expenser.

Med anledning av vad försvarsrevisionen anfört rörande rekryteringen av de civila tjänstemännen i marinförvaltningen, torde böra framhållas, att varken gällande kompetensföreskrifter eller förhållanden i övrigt synas lägga hinder i vägen för ett beaktande av revisionens synpunkter i denna fråga.

Beträffande slutligen antalet pensionerade sekundofficerare med arvoden, avsedda att ersätta stamunderofficerare inom marinförvaltningen, föreslår jag en mindre jämkning i revisionens förslag.

På grund av vad jag sålunda anfört, torde behovet av militär och

civilmilitär personal för marinförvaltningen böra beräknas, på sätt nedanstående tabell angiver.

	S t a m							Stam och värnpl.		Reserv			
	Officerare		Mariningenjörer	Marintendenter	Marinläkare	Sekundofficerare och fregatkorpraler	Korpraler (högbåtsmän)	Yrkesutbildade meniga	Sunderer och likställda värnpliktiga	Stamrekryter och värnpliktiga	Reservofficerare	Officerare, f. d. stam, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stam, med arvode
	Kaptener och subalternofficerare	Kommandörer och kommandörkapten											
Vinter- och sommarbehov.													
Chef	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Artilleriavdelningen	—	2	¹)5	1	—	—	4	—	—	—	—	—	1
Torpedavdelningen	—	1	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Minavdelningen	—	1	²)4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Ingenjöravdelningen	—	1	—	³)8	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Intendentavdelningen	—	—	—	—	⁴)5	—	—	—	—	—	—	—	1
Sanitetsavdelningen	—	—	—	—	—	⁵)2	—	—	—	—	—	—	—
Civilavdelningen	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Industriens krigsorganisation	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ordonnanser	—	—	—	—	—	—	1	—	5	—	—	—	—
Summa	1	6	12	12	7	2	4	1	5	—	—	—	4
Därav från kustartilleriet	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Återstå från flottan	1	6	9	12	7	2	⁶)4	1	5	—	—	—	⁶)4

¹) Därav 2 från kustartilleriet. — ²) Därav 1 från kustartilleriet. — ³) Därav 1 marinöverdirektör. — ⁴) Därav 1 marinöverintendent. — ⁵) Därav 1 marinöverläkare. — ⁶) Kunna delvis ersättas med sekundofficerare från kustartilleriet.

Härtill kommer följande civila personal, nämligen

1 marinöverkommisarie,
1 amiralitetsråd,
3 tjänstemän i 15 lönegraden,
7 " i 13. " ,
1 kemist,
4 kontorsbiträden, kvinnliga,
1 förste expeditionsvakt och
2 expeditionsvakter.

Å marinförvaltningens stat böra dessutom uppföras:

1 arvode å 1,170 kronor till chefen för fortifikationsavdelningen,
1 " å 4,000 kronor till advokatfiskalen, samt
de belopp för vikariatsersättning och avlöning till icke ordinarie personal, som försvarsrevisionen beräknat, jämte 11,000 kronor för avlöning av 5 extra biträden å revisionsavdelningen.

Marinstaben.

Enligt gällande bestämmelser har marinstaben till uppgift:
att uppgöra planer för marinens mobilisering samt behandla frågor, som röra dess sättande i stånd att fylla sin uppgift,

att med uppmärksamhet följa den flottan tillhörande personalens utbildning, övningar och tjänstbarhet samt uppgöra förslag till förbättringar i dessa hänseenden,

Nuvarande organisation.

att noga följa sjökrigsväsendets utveckling såväl inom som utom riket samt verkställa sjökrigshistoriska forskningar,

att efter erhållet uppdrag utarbeta för tjänsten erforderliga författningar, reglementen, instruktioner och föreskrifter samt

att verkställa utredningar och avgiva utlåtanden i sjömilitära frågor, som till staben hänskjutas, ävensom att samla alla härför erforderliga uppgifter rörande såväl marinens personal som ock sjökommunikationerna samt sådana anstalter inom landet, vilka äro avsedda för allmänna sjöfartens befrämjande.

Marinstabens militärpersonal består av 1 chef av flaggmans eller kommandörs grad samt de officerare (från flottan och kustartilleriet), som kommenderas att tjänstgöra i staben.

Förutom den militära personalen, vilken är uppförd å staterna för flottans respektive kustartilleriets officerskår, tjänstgöra i marinstaben jämväl följande å staten för staben uppförda personal, nämligen

1 registrator och aktuarie, tjänsteman i 13. lönegraden, med skyldighet att biträda vid övriga göromål i marinstaben,

1 bibliotekarie med arvode, vilket dock endast utgår under förutsättning att befattningen uppehålls av officer i reserven, samt

1 expeditivsvakt.

Verksamheten vid marinstaben är fördelad på en chefsexpedition samt fem särskilda avdelningar, nämligen mobiliseringsavdelningen, operationsavdelningen, kommunikationsavdelningen, organisationsavdelningen och utrikesavdelningen.

Varje avdelning står under ledning av en regementsofficer såsom avdelningschef.

Såsom biträden vid arbetet inom marinstaben äro slutligen underofficerare till erforderligt antal beordrade att tjänstgöra därstädes.

Försvarsrevisionen.

Försvarsrevisionen har med hänsyn till det nära samband, som rådde mellan organisationsavdelningens och mobiliseringsavdelningens uppgifter, föreslagit ett sammanförande av dessa båda avdelningar. Därjämte borde befattningen som registrator och aktuarie avföras ur staten för marinstaben och i stället för ombesörjande av de med denna befattning förenade göromålen en marinintendent beräknas. Det på grund härav och efter vissa personalförminskningar å olika avdelningar av revisionen upptagna personalbehovet utgjorde:

1 flaggman, chef,

4 regementsofficerare som avdelningschefer,

3 » » marinattachéer,

13 kompaniofficerare av flottan och kustartilleriet,

1 marinintendent,

1 underofficer,

1 korpral och

7 värnpliktiga,

ävensom

- 1 pensionerad officer såsom bibliotekarie,
- 2 pensionerade underofficerare såsom expeditiionsunderofficerare och
- 1 expeditiionsvakt.

Marinmyndigheterna hava avstyrkt den ifrågasatta sammanslagningen av avdelningar ävensom framhållit önskvärdheten av inrättandet av en sjökrigshistorisk avdelning samt i övrigt anfört bland annat följande.

Sveriges inträde i nationernas förbund hade föranlett en mångfald ärenden av speciell och omfattande art, för vilkas handläggande erfordrades en regementsofficer, som lämpligen borde vara en av Sveriges marina representanter i förbundets ständiga rådgivande militärkommission. Även i övrigt vore personalbehovet av revisionen väl knappt beräknat. Nya krigsvetenskapliga, militärpolitiska, folkrättsliga, strategiska, taktiska och organisatoriska spörsmål trängde sig allt fortfarande fram, för vilkas bearbetande erfordrades särskilt kvalificerade och skolade officerare. Marinstabens officerare vore av givna skäl ofta lärare i sjökrigshögskolan och sjökrigsskolan, för vilka befattningar icke räknades särskild personal. Av de i marininstaben tjänstgörande officerarna tjänstgjorde en därjämte som extra ledamot av lotsstyrelsen, en såsom militärledsassistent i sjökarteverket och en såsom marinassistent i telegrafstyrelsen, vartill borde komma en assistent i rikets meteorologisk-hydrografiska anstalt.

Ett tillmötesgående i full utsträckning av de utav myndigheterna anförda önskemålen skulle för marinstabens tjänst kräva en ökning av det av revisionen förutsatta antalet regementsofficerare med tre, en ökning som jag icke anser mig kunna tillstyrka. Nödvändigt synes dock vara, att en regementsofficer, utöver vad revisionen föreslagit, upptages, och torde det få bero på framtida prövning, huru indelning i avdelningar bör ske. Givetvis bör härvid beaktas vikten av att frågor rörande nationernas förbund handläggas med nödig kontinuitet av personal, som är väl förtrogen med folkrättsfrågor i allmänhet. Även om en sjökrigshistorisk avdelning, motsvarande den inom generalstaben befintliga krigshistoriska avdelningen, icke inrättas, böra särskilda åtgärder vidtagas för ett bättre tillgodoseende av den sjökrigshistoriska forskningen, vartill ock hörer ett ordnande av flottans arkiv under chefens för marininstaben ledning. Förslag härutinnan torde ej i detta sammanhang böra framläggas, men förutsätter jag, att en åtminstone nöjaktig lösning skulle kunna åvägabringas utan större kostnader.

På grund av vad myndigheterna anfört och med beaktande jämväl av det förhållandet, att de ombyten av personal inom staben, som förorsakas av marinstabsofficerarnas tid efter annan återkommande sjötjänstgöring, i viss mån verka till minskande av arbetskrafterna, anser jag mig vidare böra dels för marininstaben beräkna ytterligare en officer av kaptens eller subalternofficers grad, dels ock föreslå utbytande av en pensionerad underofficer mot en sekundofficer, stam, vilket genom omflyttningar synes kunna ske utan ökande av antalet sekundofficerare.

Marin-
myndig-
heterna.

Departements
chefen.

I likhet med revisionen och efter att i ärendet hava rådgjort med ministern för utrikes ärendena anser jag mig kunna förutsätta, att den i utrikesdepartementet anställde folkrättsexperten tillförbindes att i erforderlig utsträckning biträda marininstaben vid handläggande av folkrättsfrågor rörande uppbringningar, priser, konvojer, neutralitetsspörsmål m. m.

Slutligen torde antalet stamrekryter och värnpliktiga kunna minskas.

Med sammanfattning av det anförda beräknar jag för tjänstgöring i marininstaben den personal, nedanstående tabell utvisar.

Vinter- och sommarbehov.	S t a m								Stam och värnpl.		Reserv			
	Officerare			Mariningenjörer	Marintendenter	Marinläkare	Sekundofficerare och flaggkorpraler	Korpraler (lögboåtsmän)	Yrkesutbildade meniga	Stamrekryter och värnpliktiga	Studenter och ikskållade värnpliktiga	Reservofficeraro	Officerare, f. d. stam, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stam, med arvode
	Flagenmän	Kommandörer och kommandörkaptenar	Kaptenar och subalternofficerare											
Chef med expedition...	1	—	1	—	1	—	—	1	—	5	—	—	—	—
Operationsavdelningen.	—	1	¹ 3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kommunikationsavdelningen.....	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Organisationsavdelningen.....	—	1	¹ 5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Utrikesavdelningen.....	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Marinattachéer.....	—	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
För ärenden rörande nationernas förbund m. m.....	—	• 1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	1	8	14	—	1	—	2	1	—	5	—	—	1	1
Därav från kustartilleriet	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Återstå från flottan	1	8	12	—	1	—	2	1	—	5	—	—	1	1

¹⁾ Därav 1 från kustartilleriet.

Härtill kommer 1 expeditionsvakt med fast lön på marininstabens stat.

3. Personalehefer och inspektörer.¹⁾

Chef för flottan

(för flottans personal, för flottans officerskår).

Som följd av sitt förslag, att de vid flottan ifrågakommande indragningarna skulle i första hand drabba flottans station i Stockholm, har försvarsrevisionen upptagit frågan, huruvida för befattningen som stationsbefälhavare därstädes behöfde upptagas en flaggman, eller om denna befattning kunde förenas med befattningen som chef för stationens underofficers- och sjö-

¹⁾ Chefen för kustartilleriet omförmäles under avdelning III, »Kustartilleriet».

manskårer. Härvid har revisionen jämväl kommit in på spörsmålet om införandet i organisationen av en ny befattning, chef för flottan.

Detta spörsmål har redan tidigare varit föremål för utredningar och förslag, bland annat i samband med frågan om tillsättande av en chef för sjöofficerskåren. Sålunda har, om här bortses från längre tillbaka liggande tid, förslag om inrättande av en chef för flottans officerskår avgivits dels år 1913 av särskilt tillkallade sakkunniga och dels år 1916 av chefen för marinstaben. Vidare hava de år 1918 tillkallade sakkunniga för verkställande av utredning beträffande rekrytering och utbildning av flottans officerskår avgivit betänkande i sistnämnda fråga, därvid de framhållit, att behovet av en chef för flottans officerskår — vilken skulle svara för att officerskårens krigsduglighet och tjänstbarhet såväl upprätthölles som utvecklades, ävensom vaka över officerarnas specialutbildning och tjänstgöringsförhållanden m. m. — gjorde sig så starkt gällande, att detsamma måste inom en snar framtid tillgodoses, i all synnerhet om sammanslagningen av försvarsdepartementen komme till stånd. Om möjligt borde tillsättandet av en dylik befattningshavare ske utan ökning av beställningarna på stat inom flottans högre officersgrader, och ändamålsenligt syntes vara, att ifrågavarande chef jämväl bestrede befattning som inspektör av flottans personals övningar såväl i land som ombord.

Ytterligare har chefen för marinstaben, som jämlikt honom lämnat uppdrag den 30 maj 1923 inkommit med vissa, närmast utav de förutvarande båda försvarsdepartementens sammanslagning betingade förslag till ändringar i marinens överstyrelse, härvid förordat inrättande av en chef för sjöofficerskåren. Härtill skulle förordnas en flaggman, vilken tillika skulle vara inspektör för marinens militärläroverk samt, såvida ej annorlunda förordnats, stationsbefälhavare vid flottans station i Stockholm.

För att återgå till försvarsrevisionen, har densamma i sitt betänkande omnämnt, hurusom förslag inom revisionen framställdes om inrättande av en chef för flottan eller kommenderande amiral, som under Konungen skulle äga befälsrätt över all flottans personal och i sådan egenskap bliva chef för sjöofficerskåren med inspektionsrätt över flottan tillhörande formationer m. m. Revisionen, som ej kunnat ägna förslaget en så ingående behandling, som detsamma fordrade, hölle före, att frågan borde göras till föremål för särskild utredning. I avvaktan härpå beräknades fortfarande såsom hittills en flaggmansbeställning för stationsbefälhavarämbetet i Stockholm.

I ett till revisionens betänkande fogat särskilt yttrande har friherre Fleming i syfte att skapa klara befälsformer och bestämda gränser mellan de militära och de förvaltande myndigheternas befogenheter föreslagit inrättande av en chef för flottan eller chefsamiral, vilken under Konungen skulle äga befälsrätt över flottans personal och inspektionsrätt över flottan tillhörande formationer, stationer, varv, förråd m. m. samt inom flottan intaga ungefär enahanda ställning som chefen för kustartilleriet inom sitt område.

*Tidigare
utredning.*

*Försvars-
revisionen.*

Departements-
chefen.

Av vad i denna fråga blivit anfört synes framgå, att inrättandet av en chef för flottan eller för flottans personal skulle i flera hänseenden skänka önskvärd fasthet åt organisationen samt god förutsättning för nödig kontinuitet i utbildningen av personalen inom de många olikartade yrkesgrenar, varav ett så mångsidigt vapen som flottan har behov. Givetvis skulle en dylik chef jämväl vara chef för flottans officerskår och inspektör för de sjömilitära läroverken. Det torde näppeligen kunna anses lämpligt, att sjöofficerskåren, som dock utgör stommen inom flottans organisation, är i saknad av egen chef. Behovet framträdde helt naturligt icke lika starkt under den tid, sjöförsvaret var organiserat inom eget statsdepartement, vars chef var en sjöofficer. Med nuvarande organisation däremot framstår tydligare behovet av en myndighet, som noggrant kan följa officerskårens rekrytering, allmänna och speciella utbildning, kommenderingar, förflyttningar, tjänstgöringsförhållanden och befordran m. m. samt vaka över att dessa viktiga frågor — oberoende av ombyten av departementschefer eller chefer för kommandoexpeditionen — bliva behandlade med följdriktighet efter i god tid uppgjorda planer. En dylik myndighet torde, såsom jag tidigare anfört, i händelse den kommer till stånd, böra liksom chefen för kustartilleriet ingå bland marinens centrala myndigheter. En del skol- och utbildningsärenden kunde lämpligen av den nya myndigheten övertagas från marininstaben, som härigenom erhöle en välbehörlig lättnad till förmån för sådana omfattande och viktiga uppgifter, som göra marininstaben till ett sjöförsvaret i dess helhet omfattande överstyrelseorgan vid sidan av marinförvaltningen.

Förevarande spörsmål är emellertid av sådan beskaffenhet, att det ej kan avgöras utan ytterligare omsorgsfull utredning. Därvid synes också böra undersökas, under vilka betingelser den föreslagna myndigheten kan förenas med stationsbefälhavarämbetet i Stockholm eller med annan befattningsenhet. En förutsättning för organisationsförändringens genomförande synes mig nämligen böra vara, att antalet beställningshavare inom officerskåren icke därigenom behöver ökas.

På grund av vad sålunda anförts, anser jag mig, såsom av det följande vidare framgår, böra i likhet med försvarsrevisionen för stationsbefälhavarämbetet i Stockholm beräkna en flaggman.

Marinöverdirektören och chefen för mariningenjörkåren; marinöverintendenten och chefen för marinintendenturkåren; marinöverläkaren och chefen för marinläkarkåren.

Till dessa myndigheter torde jag få återkomma i samband med förslag angående vederbörande kårer.

Inspektören för undervattensbåtvapnet.

Nuvarande
organisation.

Inspektörens för undervattensbåtvapnet allmänna åligganden äro att följa undervattensbåtvapnets utveckling och föreslå de åtgärder, som han finner

erforderliga för främjande av vapnets användbarhet, att följa för vapnets räkning pågående nybyggnader och anskaffningsarbeten samt att föra erforderliga rullor och anteckningar över den för tjänstgöring vid undervattensbåtvapnet uttagna personalen.

Inspektören för undervattensbåtvapnet, vartill förordnas en regements-officer från flottan, har sin tjänstgöring i allmänhet förlagd till marinförvaltningen, där han, på sätt i ämbetsverkets instruktion föreskrives, deltagar i handläggning av ärenden, som beröra undervattensbåtvapnet.

Till sitt biträde har inspektören en adjutant, vartill beordras 1 kapten från flottan.

Vid det förhållande att inom marinförvaltningen för närvarande finnes två representanter för undervattensbåtvapnet, nämligen dels en regements-officer å ingenjöravdelningen och dels inspektören för undervattensbåtvapnet, har försvarsrevisionen — ehuru väl dessa båda befattningshavares arbetsuppgifter delvis vore av skiljaktig natur — funnit sig av kostnads-hänsyn icke kunna beräkna mer än en regementsofficer för ifrågavarande ändamål.

Försvars-
revisionen.

Marinmyndigheterna hava med avseende å inspektören för undervattensbåtvapnet framhållit bland annat, att erfarenheten givit vid handen, att inrättandet av befattningen i fråga varit till nytta för vapnet, varom meningen syntes vara enhällig bland undervattensbåtpersonalen. De av inspektörens åligganden, som tillhörde marinförvaltningens verksamhetsområde, innefattade blott en del av hans skyldigheter. Minst lika viktiga vore hans åligganden beträffande personalens rekrytering, utbildning och tjänstgöring.

Marin-
myndig-
heterna.

Jag ansluter mig till revisionens förslag att för undervattensbåtvapnets representation i överstyrelsen endast beräkna 1 regementsofficer, vilken upptages under marinförvaltningen. Huruvida denne samtidigt bör vara inspektör för undervattensbåtvapnet, synes böra få bero på framtida prövning. Säkerligen kan befintligheten av en dylik befattning vara till nytta för undervattensbåtvapnet genom de anvisningar i tekniska frågor, som en med vapnet väl förtrogen och däri utbildad officer i mera självständig ställning kan lämna marinförvaltningen, liksom ock genom den kontroll över undervattensbåtpersonalens rekrytering, utbildning och tjänst, som av honom kan utövas. Dylika synpunkter gälla särskilt, så länge undervattensbåtvapnets utveckling inom vår flotta kan sägas ännu pågå.

Departements-
chefen.

4. Sjökrigshögskolan, sjökrigsskolan och sjökarteverket.

Sjökrigshögskolan.

Sjökrigshögskolan, vilken är förlagd till Stockholm, har till ändamål att meddela marinens officerare vidgad kunskap i sådana ämnen, vari grundlig kännedom är av vikt för att rätt fullfölja sjöförsvarets syfte.

Nuvarande
organisation.

Undervisningen meddelas uti en *allmän kurs*, avsedd för subaltern-officerare, samt fyra *högre kurser*, nämligen allmän högre kurs samt

artilleri-, torped- och minkurser, avsedda för officerare, som genomgått allmänna kursen. Samtliga kurser äro ettåriga, med undantag av artilleri-kursen, vilken är tvåårig.

Allmän kurs börjar på hösten varje år. Av högre kurserna börja allmänna högre kursen på hösten varje jämnt årtal samt artilleri-, torped- och minkurserna på hösten varje udda årtal.

I varje kurs meddelas undervisning på två linjer: en för elever från flottan, *sjöofficerslinjen*, och en för elever från kustartilleriet, *kustartilleri-linjen*.

Högskolans *personal* utgöres av:

- 1 chef, regementsofficer från flottan,
- 1 adjutant, tillika bibliotekarie, kapten från flottan,
- lärare till erforderligt antal (f. n. 19 militära och 4 civila),
- repetitörer, i den mån sådana blivit beordrade, samt
- 1 expeditionsvakt.

Av förenämnda personal är endast expeditionsvakten upptagen med fast lön å högskolans stat. För lärare och repetitörer äro å denna beräknade vissa efter deras undervisningsskyldighet avpassade arvoden.

Vid mobilisering upphör skolans verksamhet.

*Försvars-
revisionen.*

Beträffande sjökrigshögskolans uppgift och allmänna organisation har försvarsrevisionen icke haft någon ändring att föreslå. Revisionen hade haft under överbägande, huruvida sjökrigshögskolan skulle kunna sammanlösas med sjökrigsskolan, men funnit såväl lokala förhållanden som sakliga skäl tala mot en sådan åtgärd. Med hänsyn till den minskning av sjöofficerskåren och kustartilleriofficerskåren, som revisionen förutsatte, borde elevantalet i allmänna kursen kunna begränsas till 18 å sjöofficerslinjen och 7 å kustartillerilinjens, varemot för högre kurserna borde beräknas samma elevantal som för närvarande eller 8 å 9 å sjöofficerslinjen och 3 å 4 å kustartillerilinjens.

I övrigt beräknades högskolans personal av revisionen sålunda:

- 1 chef, regementsofficer från flottan,
- 1 adjutant, tillika bibliotekarie, kompaniofficer från flottan, samt
- 1 expeditionsvakt.

*Marinmyndig-
heterna.*

I fråga om sjökrigshögskolan hava marinmyndigheterna särskilt framhållit vikten av att chefen för högskolan helt finge ägna sig åt densamma under den tid, undervisningen påginge.

*Departements-
chefen.*

I likhet med försvarsrevisionen anser jag, att sjökrigshögskolan bör behålla den allmänna organisation, den för närvarande har. Højandet av den krigsvetenskapliga bildningen inom officerskåren är av den stora betydelse, att ledningen härav bör anförtros åt en särskild officer, chefen för sjökrigshögskolan, som kan ägna hela sin tid åt att följa utvecklingen inom sjökrigskonstens olika vetenskapsgrenar. Ehuru de stater för sjöofficerskåren och kustartilleriofficerskåren, som jag föreslår, till följd av den utvidgning, som ifrågasattes för flygvapnet, måste ökas i förhållande till de

av revisionen föreslagna, visa gjorda beräkningar, att antalet elever i sjökrigshögskolan kan uppskattas till: i allmänna kursen 18 å sjöofficerslinjen och 7 å kustartillerilinjens samt i högre kurserna till 8 å sjöofficerslinjen och 3 å 4 å kustartillerilinjens.

Mot den av revisionen gjorda beräkningen av personal för högskolan har jag icke något att erinra.

För sjökrigshögskolan bör alltså under vinterhalvåret beräknas följande personal:

1 chef, kommandör eller kommandörkapten, och

1 adjutant, tillika bibliotekarie, kapten eller subalternofficer vid flottan.

Denna personal ingår under sommarhalvåret i sjöstyrkornas personal.

Härtill kommer civil personal, bestående av 1 expeditionsvakt.

Sjökrigsskolan.

Sjökrigsskolan, vilken är förlagd till Stockholm, har till ändamål att å en *sjöofficerslinje* i teoretiskt, praktiskt och disciplinärt hänseende meddela den utbildning, som erfordras för erhållande av lägsta officersgraden vid flottan, samt att å en *kustartillerilinj* meddela en del av den utbildning, som erfordras för erhållande av lägsta officersgraden vid kustartilleriet.

Nuvarande organisation.

Eleverna vid sjökrigsskolan benämnas kadetter och utgöra tillsammans en kår, *marinens kadettkår*. Kadetterna å sjöofficerslinjen benämnas sjökadetter och å kustartillerilinjens kustartillerikadetter. Den för organisationens vidmakthållande årligen erforderliga nyantagningen av elever beräknas till högst 40 sjökadetter och 12 kustartillerikadetter.

Skolans verksamhet är uppdelad å *skola i land* för båda linjerna samt *rekrytkurs* och *skola ombord* för endast sjöofficerslinjen.

Utbildningen till sjöofficer, vilken i sin helhet är förlagd till sjökrigsskolan, omfattar en tid av omkring 3 $\frac{1}{2}$ år. Utbildningen av kustartillerikadetterna, vilken försiggår dels vid truppförbanden och dels vid sjökrigsskolan, kräver en tid av omkring 2 $\frac{1}{2}$ år.

Sjökrigsskolans *befälspersonal* utgöres enligt nuvarande organisation av:

1 chef, regementsofficer från flottan,

1 adjutant, tillika bibliotekarie, kapten från flottan,

7 kadettofficerare från flottan, av vilka dock, på grund av de senare årens kvantitativt ringa rekrytering av sjökadetter, i allmänhet endast 4 varit samtidigt tjänstgörande,

1 kadettofficer från kustartilleriet,

1 intendent och

1 läkare.

Av förenämnda personal åtnjuta kadettofficerarna ävensom intendenten och läkaren vissa arvoden från skolans stat.

Skolans *lärarpersonal* utgöres av dels 2 civila lektorer och dels erforderligt antal militära lärare.

Betjäningen utgöres av 1 expeditiönsvakt och 1 portvakt, den förre med fast lön och den senare med arvode från skolans stat.

Vid mobilisering upphör till en början skolans verksamhet, och chef och officerare disponeras för annan tjänstgöring. De yngre kadetterna användas som instruktörer för ersättningspersonalens utbildning m. m. De äldre torde som regel konstitueras till officerare. Skall verksamheten i skolan längre fram återupptagas, förestås läsningen av äldste lektorn, och lämplig officer från Stockholms station förordnas att tillse disciplinen.

*Försvars-
revisionen.*

Försvarsrevisionen har beträffande sjökrigsskolan föreslagit en utvidgning av dess verksamhet i så måtto, att denna även skulle omfatta utbildningen av marinintendents elever och -aspiranter, varigenom marinintendentskolan såsom särskild undervisningsanstalt skulle komma att upphöra.

Genom den föreslagna förändringen skulle en del besparingar kunna vinnas, samtidigt som vissa militära önskemål i fråga om de blivande intendenternas utbildning kunde förverkligas.

Sjökrigsskolans ordinarie personal har av revisionen beräknats sålunda:

- 1 chef, regementsofficer från flottan,
- 1 adjutant, tillika bibliotekarie, kompaniofficer från flottan,
- 4 kadettofficerare, kompaniofficerare från flottan,
- 2 lektorer,
- 1 expeditiönsvakt och
- 1 portvakt,

vartill under viss del av året komme en kadettofficer från kustartilleriet.

För undervisningen vid skolan har revisionen beräknat dels arvoden till militära och civila lärare i överensstämmelse med nuvarande stat dels ock viss del av nuvarande anslaget till marinintendentskolan, varvid revisionen utgått från att undervisningen för marinintendents eleverna och -aspiranterna i vissa ämnen skulle kunna ordnas gemensamt med undervisningen för kadetterna. Revisionen har vidare beräknat arvoden till skolans intendent och läkare i överensstämmelse med nuvarande stat.

För minskande av kadetternas levnads- och studiekostnader har revisionen beräknat ett sammanlagt belopp av 25,000 kronor årligen, varav 7,000 kronor under anslaget till sjökrigsskolan samt 18,000 kronor under anslaget till undervisningsmateriel och undervisningsanstalter. Av sistnämnda två belopp skulle det förra avse att bereda sjökrigsskolans elever, vilka i olikhet med eleverna vid krigsskolan på grund av saknaden av lämpliga kasernutrymmen icke under sin förläggning i Stockholm kunde inkvarteras, ersättning härför, och det senare att möjliggöra borttagande av terminsavgifter samt kostnadsfritt tillhandahållande av läroböcker och undervisningsmateriel.

*Marinmyndig-
heterna.*

Marinmyndigheterna hava i stort sett anslutit sig till revisionens förslag. Dock hava de upptagit en av chefen för sjökrigsskolan gjord hemställan att för ordinarie tjänstgöring vid skolan beräkna jämväl 1 marinintendent, vilken förutom åliggandet att biträda chefen med avseende å skolans

verksamhet å marinintendentslinjen samt handhava viss undervisning även borde anförtros det ekonomiska arbetet vid skolan, varigenom en besparing i arvodena skulle bliva möjlig.

Även jag anser, att den av revisionen föreslagna utvidgningen av sjö- Departements-
chefen. krigsskolans verksamhet bör komma till stånd, liksom ock att för ordinarie tjänstgöring vid skolan bör beräknas 1 marinintendent med de av myndigheterna angivna åligganden. Det för skolans intendent uppförda arvodet bör sålunda utgå ur staten. I likhet med kadettofficerarna torde den vid sjökrigsskolan tjänstgörande marinintendenten böra åtnjuta ett årligt arvode av 540 kronor, vilket belopp följaktligen bör upptagas i staten.

Liksom revisionen anser jag, att undervisningen i språk å marinintendentslinjen kan utan olägenhet bedrivas i samband med kadetternas undervisning i samma ämnen.

Chefen för sjökrigsskolan har erinrat därom, att de båda lektorsbeställningarna borde utgå ur staten och i stället tillkomma med hänsyn till undervisningsskyldigheten lämpade arvoden för 1 lärare i matematik jämte mekanik samt 1 lärare i engelska språket. Detta synes mig riktigt. Så länge emellertid de nuvarande lektorerna i dessa två ämnen kvarstå i sina befattningar, böra därav föranledda merkostnader uppföras å övergångsstat.

Beträffande arvodet till läkaren vid sjökrigsskolan har i proposition nr 248 till 1922 års riksdag dåvarande departementschefen uttalat, att en utredning borde komma till stånd, huruvida läkarvården kunde utan särskild ersättning åläggas ordinarie beställningshavare vid marinläkarkåren, men att därmed borde anstå i avvaktan på den förestående omorganisationen av försvarsväsendet. På grund av den reducering av antalet marinläkare, som nu förutsattes genom indragande å vardera stationen av en av de s. k. distriktsläkarne med därav följande ökning av de återstående tjänstegörömål, torde ett ytterligare utökande av marinläkarnas tjänsteåligganden näppeligen kunna ifrågasättas, varför jag anser, att förenämnda arvode alltjämt bör i staten upptagas.

Vad angår sjökadetternas inkasernering, kan frågan därom på grund av saknaden av lämplig lokal för ändamålet icke nu lösas. Densamma torde emellertid böra upptagas, så snart förändrade förhållanden möjliggöra dess bringande till lösning. I avvaktan härå bör, på sätt revisionen förordat, viss summa beräknas till inkvarteringsersättning åt sjökadetter m. m. Denna summa synes mig lämpligen böra upptagas under anslaget till avlöning till personal vid kårer och stater m. fl. Beträffande det av revisionen förutsatta beloppet för minskande av sjökadetternas studie-kostnader har jag icke något att erinra.

I anslutning till vad ovan anförts, torde för sjökrigsskolan böra under vinterhalvåret beräknas — förutom kadettofficer från kustartilleriet — följande personal, nämligen:

- 1 chef, kommandör eller kommandörkapten,
- 1 adjutant, tillika bibliotekarie, kapten eller subalternofficer från flottan,
- 4 kadettofficerare, kaptener eller subalternofficerare från flottan, samt
- 1 kadettintendent, marinintendent.

Under sommarhalvåret ingår denna personal i sjöstyrkornas personal. Härtill kommer civil personal, bestående av:

- 1 expeditionsvakt och
- 1 portvakt.

Sjökarteverket.

Nuvarande organisation.

Vid sjökarteverket tjänstgör för närvarande dels viss civil personal, upptagen å den för verket fastställda staten, och dels viss militärpersonal från flottan. Denna senare personal är icke en gång för alla bestämd, utan växlar med hänsyn till omfattningen av de sjömättningsarbeten, som under varje år skola verkställas. Under en följd av år har den militära personalen utgjorts av:

för tjänstgöring under hela året: 1 regementsofficer, chef för kartverket, och ett mindre antal officerare; samt

för tjänstgöring sommartid vid sjömättningsarbetena: erforderligt antal officerare och underofficerare såsom mättningsförrättare samt underofficerare och manskap för bemanning av sjömättningsfartygen.

Försvarsrevisionen.

Försvarsrevisionen, som utgått från att sjökarteverket fortfarande som hittills skulle hänföras till försvarsdepartementet och att av kostnadsskäl sjömätningarna borde inskränkas till vad som kunde utföras med en årlig rustning av fyra sjömättningsfartyg, har beräknat kartverkets behov av militär personal på aktiv stat sålunda:

för tjänstgöring under hela året:

- 1 regementsofficer som kartverkschef och
- 2 kompaniofficerare samt

för tjänstgöring vid sjömättningsarbetena under sommarhalvåret:

- 6 officerare och
- 4 underofficerare såsom mättningsförrättare samt
- 11 underofficerare och
- 134 manskap såsom besättningar å sjömättningsfartygen.

Chefen för sjökarteverket

I avgivet yttrande över försvarsrevisionens betänkande har chefen för sjökarteverket framhållit vikten ur såväl nationell som internationell synpunkt av att uppmätningen av våra kustfarvatten påskyndades. Enligt kartverkschefens beräkning måste man med utgångspunkt från verkets nuvarande personal och materiel räkna med en tidrymd av 50 år, innan de Sverige omgivande kustfarvattnen vore tillfredsställande uppmätta och tillförlitliga sjökort utarbetade. Om den av revisionen föreslagna inskränkningen komme till stånd, bleve följden, att tidpunkten för avslutandet av den första efter internationella grunder bedrivna uppmätningen avsevärt

uppskötes, ett förhållande, som med hänsyn till därmed förenade risker för landets militära och kommersiella intressen icke vore tillrädligt eller överensstämmande med våra internationella förpliktelser. På grund därav avstyrkte kartverkschefen bestämt inskränkningen i antalet för *sjömätningsarbetet* avsedda officerare, underofficerare och manskap, varav behovet från och med år 1924, då sjömätningarna vore avsedda att bedrivas med sjömätningssartygen *Svalan*, *Falken*, *Ran*, *Ejdern Tärnan*, *J. Nordenanckar* och *P. Gedda*, beräknades sålunda:

14 officerare och

7 underofficerare såsom mättningsförrättare samt

23 underofficerare och

157 manskap såsom besättningar å sjömätningssartygen.

I denna del av kartverkschefens yttrande hava marinmyndigheterna instämt.

Marinmyndigheterna.

Kommerskollegium, som även lämnats tillfälle att yttra sig i frågan, har bestämt avstyrkt, att för den närmaste framtiden några sådana begränsningar vidtoges beträffande för sjömätningar och därmed sammanhängande arbeten avsedd personal och materiel, vilka äventyrade fullföljandet av nyligen utstakade riktlinjer för sjömätningarnas och sjökortutgivningens handhavande.

Kommerskollegium.

Såsom i annat sammanhang (sid. 17) angivits, har även jag ansett mig böra utgå från att sjökartverket bibehålles under försvarsdepartementet. Då emellertid frågan angående den omfattning, vari sjömätningar böra utföras, väsentligen berör intressen, fallande inom handelsdepartementets verksamhetsområde, har jag i denna fråga rådfört mig med chefen för nämnda departement, varefter jag funnit mig böra för den närmaste framtiden räkna med att sjömätningarna bedrivas i den omfattning och med den personal, chefen för sjökartverket i sitt yttrande angivit såsom erforderligt. Detta synes också kunna ske, utan att vederbörande personalgrupper från flottan fördenskull behöva ökas, utöver vad revisionen beräknat.

Departementschefen.

För *byråarbetet* inom verket har försvarsrevisionen dels beräknat förut omnämnda för tjänstgöring året om upptagna officerare, nämligen 1 regementsofficer, chef, samt 2 kompaniofficerare, vilka senare under sommarmånaderna avsåges att delta i sjömätningsarbetet, dels ock förutsatt, att, förutom befattningen som redaktör för tidskriften »Underrättelser för sjöfarande», två befattningar, nämligen såsom biträde vid redigerande av nyssnämnda tidskrift och såsom föreståndare för militärdetaljen, skulle uppföras med arvoden å sjökartverkets stat.

Chefen för sjökartverket har i sitt yttrande framhållit behovet av ytterligare 1 regementsofficer, eventuellt kompaniofficer, för byråarbetet, samtidigt kartverkschefens ställföreträdare vid inträffande förfall för denne. Beträffande de tvenne befattningarna i ovannämnda redaktion och befattningen som föreståndare för militärdetaljen vore det enligt kartverkschefens

åsikt icke nödvändigt och med hänsyn till arbetets kontinuitet ej ens önskvärt, att för desamma beräknades stamofficerare.

Jag ansluter mig till kartverkschefens uppfattning i så måtto, att för byråarbetet synas böra beräknas 1 regementsofficer, chef, samt 3 stamofficerare. Vad beträffar befattningen såsom assistent åt redaktören för ovannämnda tidskrift, torde det icke vara behöfligt att i staten uppföra någon dylik arvodesbefattning, enär, enligt vad som framgått av kartverkschefens utredning, för avlöande av en assistent erforderliga medel kunna såsom hittills tagas i anspråk av det extra reservationsanslag, som från och med år 1921 till ett belopp av 38,000 kronor anvisats till redigering och utgivning av tidskriften i fråga och vilket anslag i årets statsverksproposition med hänsyn till förefintligheten av vissa besparingar å förut anvisade medel för budgetåret 1924—1925 beräknats till allenast 31,000 kronor men för angivna ändamål måste för framtiden bestämmas till förstnämnda belopp, 38,000 kronor. Beträffande åter befattningen såsom förståndare för militärdetaljen, vilken har till speciell uppgift att komplettera och vidmakthålla för flottans behov särskilt utarbetade sjökort, farledsbeskrivningar m. m. och sålunda motsvarar den för det allmänna sjökarteväsendet anställde civile kartografen, torde bliva nödvändigt att, då någon stamofficer icke beräknas för denna befattning, i staten uppföra ett särskilt arvode för avlöande av dylik kartograf. Då denne kartograf måste vara en inom sjömättningsarbetet erfaren person, lär befattningen endast kunna besättas med officer, antingen pensionerad eller å reservstat eller i flottans reserv, ej pensionerad. Med hänsyn till att befattningen alltså — såsom ock inträffat, då tillgången på kvalificerade pensionerade officerare eller officerare å reservstat så nödvändiggjort — kan komma att tillsättas med officer i reserven, vilken icke åtnjuter annan avlöning på stat eller i form av pension, bör arvodet uppföras med samma belopp, som utgår till den civile kartografen, eller enligt 13. lönegraden för civila beställningshavare. Dock förutsätter jag, att, såsom beträffande avlöningen till förste aktuarien för sjömättningsväsendet är föreskrivet, arvodet i fråga skall utgå med lägre belopp, därest befattningen tillsättes med officer i flottans stam eller reserv (med pension) eller å reservstat.

I anslutning till vad ovan anförts beträffande behovet av militär personal och med iakttagande att den under sommarhalvåret för sjömätningarna erforderliga personalen — i vilken ingå två av de för byråarbetet avsedda officerarna av kaptens eller subalternofficers grad — uppföres under rubriken »Sjöstyrkorna», torde för sjökartverket böra beräknas nedannämnda militärpersonal från flottan, nämligen

1 chef, kommandör eller kommandörkapten, samt
för byråarbeten, under vinterhalvåret 3 och under sommarhalvåret 1 kapten eller subalternofficer.

5. Sammanfattning av personalbehovet för centrala myndigheter m. fl.

Sammanfattas vad i det föregående anförts, bör alltså — med bortse-
ende från civil personal — för marinens centrala myndigheter m. m. be-
räknas den personal från flottan, nedanstående tabell utvisar.

	S t a m										Stam och värn- pliktiga		Reserv	
	Officerare				Marinintendenter	Marinläkare	Sekundofficerare och fläskorporaler	Korporaler (Ibgbåtsmän)	Yrkesbildade meniga	Stämrekruter och värnpliktiga	Studenter och ik- ställda värnpliktiga	Reservofficerare	Officerare, f. d. stam, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stam, med arvode
	Flögmän	Kommandörer och kommandörkaptenener	subalternofficerare	Kaptenener och Mariningenjörer										
Vinterbehov.														
Sjöförsvarets komman- doexpedition	—	¹⁾ 1	3	—	—	—	2	1	—	4	—	—	1	1
Marinförvaltningen	1	6	9	12	7	2	4	1	—	5	—	—	—	4
Marinstaben	1	8	12	—	1	—	2	1	—	5	—	—	1	1
Sjökrigshögskolan	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sjökrigsskolan	—	1	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sjökarteverket	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	2 ¹⁾	18	33	12	9	2	8	3	—	14	—	—	2	6
Sommarbehov.														
Sjöförsvarets komman- doexpedition	—	¹⁾ 1	3	—	—	—	2	1	—	4	—	—	1	1
Marinförvaltningen	1	6	9	12	7	2	4	1	—	5	—	—	—	4
Marinstaben	1	8	12	—	1	—	2	1	—	5	—	—	1	1
Sjökrigshögskolan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sjökrigsskolan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sjökarteverket	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	2 ¹⁾	16	25	12	8	2	8	3	—	14	—	—	2	6

¹⁾ Därav 1 uppförd å försvarsdepartementets stat.

6. Sjöstyrkorna.

Normalplan för flottans krigsberedskap och övningar.

Till grund för den nuvarande organisationen av flottans krigsberedskap
och övningar ligger det kända och av erfarenheterna ständigt bestyrkta
förhållandet, att ett örlogsfartyg för att kunna fullt utnyttjas för krigs-
ändamål måste vara bemannat med en besättning, som samövat ombord
på fartyget. Med vårt lands geografiska läge torde flottan vid inträffande
krigiska förvecklingar sannolikt komma att omedelbart och i stor utsträck-
ning tagas i anspråk för neutralitetsskydd eller för avvärjande av anfall
över sjön. I många fall kan tillvaron av en krigsberedd flotta medföra,
att angrepp vare sig mot neutraliteten eller mot riket självt icke komma

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 1 saml. 17 A häft. (Nr 20.) 2125 23 28

i fråga. På grund härav och med hänsyn jämväl till den snabbhet, varmed krigshändelser numera utveckla sig, är det nödvändigt, att en viss del av flottan är ständigt rustad, vilken del till sin omfattning givetvis måste av kostnadsskäl begränsas och för övrigt något växla efter årstiden. Återstående delar av flottan kunna bli påräkneliga först efter rustning och erforderlig samövning. Planen för krigsberedskap och övningar måste givetvis ansluta sig till gällande planer för personalens utbildning.

Försvarsrevisionen.

Försvarsrevisionen har i förevarande hänseende bland annat framhållit, att ändamålsenligt planerade och regelbundet pågående övningar å rustade fartyg, såvitt möjligt sammandragna i sådana divisioner eller andra förband, i vilka de avsåges att vid mobilisering ingå, utgjorde en av de viktigaste förutsättningarna för att de kostnader, som nedlades på flottan, under krig eller neutralitetsvärn, motsvarade sitt ändamål.

Den för närvarande tillämpade rustningsplanen överensstämde till sina huvuddrag med den s. k. 1916 års normalövningsplan. Under de senaste åren hade emellertid väsentliga inskränkningar måst göras i densamma, vad beträffade såväl antalet fartyg som antalet gångtimmar. Anledningarna härtill vore att finna dels i det stora antalet vakanser bland personalen, dels och framför allt i de högt upptrivna priserna å kol, brännolja och övningsammunition m. m. Som följd härav hade vissa önskvärda och förut brukliga övningar, såsom krigsövningar och övningar i fartygens framförande med högsta fart m. fl., måst inställas samt gångtiderna i övrigt måst inskränkas, varigenom givetvis flottans stridsduglighet blivit nedsatt.

Alldenstund den senast uppgjorda normalövningsplanen finge anses utgöra resultatet av den på området vunna erfarenheten angående det mest ändamålsenliga sättet att ordna utbildningen samt dessutom vore lämpad efter de hos oss rådande klimatiska förhållandena, funne revisionen för sin del icke anledning föreslå någon mera ingående omläggning av det utbildningsprogram, som enligt nämnda plan vore avsett att tillämpas å de rustade fartygen. Emellertid syntes den erinran kunna göras, att särskilt de större fartygen under alltför långa tidsperioder vore stationärt förtöjda vid kaj utan att därunder gå till sjöss ens för kortvariga övningar. Vidare syntes övningar med hög fart — vilka vore nödvändiga för att den dyrbara fartygsmaterielen skulle i krig kunna på effektivt sätt utnyttjas — bära bedrivas i den omfattning, tillgängliga medel medgäve. Revisionens kostnadsberäkningar inrymde därför särskilda belopp, avsedda att täcka kostnaderna dels för vissa kortvariga övningar jämväl under tiden för fartygens stationära förläggning dels ock för övningar i fartygens framförande med högsta fart. Slutligen förutsatte revisionen en ökning av antalet gångtimmar för kustflottans fartyg under de enligt revisionens uppfattning synnerligen viktiga tillämpningsövningarna.

Ehuru revisionen således icke hade någon principiell erinran mot den tillämpade utbildningsplanen, hade revisionen dock såväl av kostnadsskäl

som med hänsyn till den föreslagna inskränkningen av flottan och dess personal ansett sig böra föreslå en minskning i antalet av de fartyg, som enligt normalövningsplanen årligen borde vara rustade. Antalet året om rustade fartyg borde sålunda nedbringas från 60 till 33.

Marinmyndigheterna hava med hänsyn till flottans fartygsbestånd och den beräknade tillgången å personal ansett sig i stort sett böra ansluta sig till den av revisionen föreslagna övningsplanens omfattning, dock under förutsättning att planen finge anses hava provisorisk karaktär. Vissa smärre jämkningar i den av revisionen uppgjorda rustningsplanen hava emellertid föreslagits av myndigheterna. Dessa jämkningar innebära i stort sett en förskjutning i fartygsrustningarna därhän, att antalet året om rustade fartyg något understiger vad revisionen beräknat, varemot antalet under sommarhalvåret rustade fartyg något överstiger det av revisionen förutsatta. Därjämte har såsom en följd av flygvapnets ökade omfattning depåfartyget *Oden* tillkommit.

Marinmyndigheterna.

I skrivelse den 4 juli 1923 har inspektören för undervattensbåtvapnet framhållit behovet av att de i beredskap liggande undervattensbåtarna med vissa regelbundna mellanrum uttoges på kort expedition för prov och kontroll såväl i över- som i undervattensläge av materielens tillstånd och funktionerande. För detta ändamål ävensom för en nödvändig daglig tillsyn i detalj av undervattensbåtarna borde desamma å varje station sammanföras till ett förband (undervattensbåtdepå), som till viss utsträckning skulle erhålla för båtarna erforderliga besättningar. Marinförvaltningen och chefen för marininstaben hava i utlåtande den 8 december 1923 med vissa jämkningar tillstyrkt förslaget samt framlagt förslag till bestämmelser för bemannande och vård av de sålunda till varven förlagda undervattensbåtarna.

Mot de av myndigheterna föreslagna jämkningarna i den av revisionen framlagda rustningsplanen har jag icke annat att erinra, än att ett pansarskepp för torpedskolan icke torde böra medtagas i planen, då de avsevärda rustnings- och avrustningskostnaderna för ett dylikt fartyg icke synas stå i riktigt förhållande till den korta tid, under vilken detsamma skulle vara rustat. I stället torde för ändamålet kunna användas en kanonbåt, vilken senare under sommarhalvåret bör disponeras av kadetterna. Sedan det nya, större skeppsgossefartyget *af Chapman* tillkommit och det äldre övningsfartyget *Gladan* numera utrangerats, synes vidare det av myndigheterna föreslagna antalet övningsfartyg för skeppsgossar kunna minskas från 4 till 3, *af Chapman, Jarramas* och *Najaden*, (utan att upptagas i rustningsplanen torde därjämte övningsbriggen *Falken* kunna användas för kortare seglingar huvudsakligen i Karlskrona skärgård). Jag förutsätter vidare, att i de rustade förbanden icke ingående undervattensbåtar skola vid regelbundet återkommande tillfällen företaga korta expeditioner samt för detta ändamål och för materielens noggranna tillsyn vara sammandragna till undervattensbåtdepåer med reducerade besättningar. Slutligen bör en

Departementschefen.

vedettbåt avses för flygväsendet, för vilken dock för flottans vidkommande icke torde behöva beräknas vare sig personal eller kostnader. Den av mig förordade övningsplanen skulle alltså komma att omfatta följande:

a) *fartyg, rustade året om:*

- 3 pansarskepp av Sverigetyp,
- 4 jagare,
- 1 torpedkryssare,
- 8 torpedbåtar, 1. klass,
- 1 depåfartyg för undervattensbåtar, 1. klass,
- 6 undervattensbåtar, 1. klass,
- 1 minifartyg,
- 3 vedettbåtar samt

b) *fartyg, rustade under en del av året:*

- 1 torpedbåt, 1. klass,
- 1 undervattensbåt, 1. klass (minu-båt),
- 3 vedettbåtar,
- 1 pansarkryssare (långresefartyg),
- 1 pansarskepp av Ärantyp (kadettfartyg),
- 1 depåfartyg för undervattensbåtar, 2. klass (även för kadetternas övningar),
- 3 undervattensbåtar, 2. klass,
- 2 kanonbåtar för kadetter m. m.,
- 2 motortorpedbåtar,
- 1 vedettbåt, Sprängarentyp,
- 3 övningsfartyg för skeppsgossar,
- 1 kanonbåt (för militärledsarbete), samt för flygvapnet
- 1 depåfartyg och
- 1 vedettbåt.

På sätt revisionen och marinmyndigheterna föreslagit, synes härutöver dels 1 kanonbåt böra avses att under omkring 3 vintermånader — utan särskild kostnad för sjöförsvaret — övervaka fisket å västkusten, dels ock ett logementsfartyg böra beräknas för skjutskolans måldepå.

I anslutning till det sålunda anförda har jag låtit uppgöra följande grafiska tablå över rustningarna.

Rustningsplan för flottans krigsberedskap och övningar.

Rustningsplan för

Nummer	Antal fartyg.	November	December	Januari	Februari	Mars	
1	Pansarskepp av Sverigetyp	2					
2	D:o	1					
3	Jagare av Wrangeltyp	1					
4	» » Hugintyp	2					
5	» » Wrangeltyp	1					
6	Torpedkryssare	1					
7	Torpedbåtar 1. klass.....	6					
8	D:o	2					
9	Torpedbåt 1. klass	1					
10	Depåfart. för ub. 1. klass...	1					
11	U-båtar 1. klass	6					
12	D:o	1					
13	Minfartyg	1					
14	Vedettbåtar	3					
15	D:o	3					
16	Depåfartyg (flygvapnet) ...	1					
17	Pansarkryssare	1					
18	Pansarsk. (kadettfartyg) ...	1					
19	Dep.-f. för ub. 2. kl. (kad.)	1					
20	U-båtar 2. klass	3					
21	Skagul.....	1					
22	Skuld	1					
23	Motortorpedbåtar	2					
24	Vedettbåt (Sprängarentyp)	1					
25	Övn.-fart. för skeppsgossar	3					
26	Kan.-b. för mil.-ledsarbete	1					
27	Freja (måldepåfartyg)	1					
28	Vedettbåt (flygvapnet)	1					

Långresa

(Övervakande av fiske, särsk. anslag)

Styrm.
klass

D:o

rigsberedskap och övningar.

Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	Anmärkingar	Nummer
Skjut- och maskinskola		Tillämpn.-övn.		Si	alskola m. m.	rörlig förläggning.	1
» » »		»		Skjutskola		stationär förläggning.	2
Torpedskola		»		»			3
»		»		Signalskola m. m.			4
»		»		»			5
»		»		Skjutskola			6
»		»		Signalskola m. m.			7
»		»		Skjutskola			8
»		»		Kadetter övn.			9
U-b.-skola		»					10
»		»					11
U-b.-minskola		»					12
Minskola		»					13
»		»					14
»		»					15
Flyg- m. fl. skolor (kostnader delvis från flygvapnets anslag)							16
							17
		Kadetter övningar					18
		U-b. skola	Tillämpn.-övn.				19
		»	»				20
		Skjutskola			Kadetter övn.		21
		Torpedskola			» »		22
		»	Tillämpn.-övn.				23
		Skjutskola	»		Skjutskola		24
							25
							26
							27
							28
Flygskolor (kostnader från flygvapnets anslag)							

Det ligger i sakens natur, att vad här föreslagits beträffande fartygsrustningar endast avser att ligga till grund för kostnadsberäkningar, men icke får anses utgöra hinder för att, därest så i något fall befinner mera ändamålsenligt, inom ramen av den beräknade kostnadssumman rusta fartyg av andra slag eller göra jämkningar inom fartygsantalet i och för rustande av lokalstyrka o. s. v. Likaledes böra övningsperioderna kunna förskjutas i förhållande till varandra, allteftersom det kan visa sig ändamålsenligt att samla yrkesskolorna till vårmånaderna eller till höstmånaderna o. s. v.

Personalbehovet.

Försvarsrevisionen.

Försvarsrevisionen har beräknat fredsbehovet av personal för i sjöstyrkorna ingående stridsfartyg på grundval av vissa fastställda mobiliseringsbesättningslistor. I dessa hade revisionen dock vidtagit en del jämkningar i huvudsakligt syfte att, där så utan åsidosättande av effektiviteten ansetts möjligt, åstadkomma besparingar genom att ersätta personal av högre tjänstegrad med dylik av lägre eller stampersonal med värnpliktiga. Därjämte hade vid beräkning av fredsbehovet värnpliktigt underbefäl, varå tillgången i fredstid vore begränsad till ett fåtal, i erforderlig mån ersatts med motsvarande stampersonal.

Vad angår skolbemannade fartyg, sjömättnings-, måldepå- m. fl. fartyg, har revisionen grundat personalberäkningarna uteslutande på fredsbesättningslistorna med hänsyn tagen även till andra särskilt angivna förhållanden. Sålunda hade icke någon personal beräknats för skeppsgossefartygen, då härför syntes kunna tagas i anspråk den personal, som avsetts för tjänstgöring vid skeppsgossekåren i land, ej heller för vissa fartyg, avsedda för övningar med kadetter m. fl.

Slutligen har revisionen, som uppdelat beräkningarna på 1. och 2. linjens fartyg, redogjort för de grunder, enligt vilka den beräknat att bemanna såväl dessa som materielreservens fartyg vid mobilisering, och har revisionen i särskild skrivelse, bifogad betänkandet, dels i detalj beräknat mobiliseringsbehovet dels ock redogjort för de ovan nämnda jämkningar i besättningslistorna, som revisionen ansett önskvärda och möjliga.

Marinmyndigheterna.

Marinmyndigheterna hava bestämt avstyrkt omförmälda av revisionen föreslagna avvikelser i besättningslistorna för stridsfartygen under framhållande av bland annat, att den alltjämt fortgående utvecklingen av sjökrigsmedlen i tekniskt hänseende medförde ökat behov av kvalificerad personal å fartygen. Vad vidare angår bemannandet av vissa övningsfartyg m. fl., hava myndigheterna gjort gällande, att personal härför icke kunde, såsom revisionen tänkt sig, disponeras från den för landtjänsten avsedda personalstyrkan. Det av myndigheterna beräknade personalbehovet för sjöstyrkorna överstiger på så sätt det av revisionen beräknade.

I det föregående hava redan angivits de grunder, enligt vilka behovet av personal för sjöstyrkorna under mobilisering beräknas kunna fyllas, varför jag nu begränsar mig till att redogöra för fredsbehovet. Därigenom bortfaller anledningen att här upptaga fartygen i linjefördelning. I enlighet med det tillvägagångssätt, som genomgående tillämpats i föreliggande förslag, fördelas jämväl personalbehovet för sjöstyrkorna till vinterbehov och sommarbehov. Genom att lämpa fördelningen av skolor och kurser i land efter den växlande tillgången av disponibel personal ställer det sig möjligt att utan utökning av staterna tillmötesgå myndigheternas krav på ökad kvalificerad personal å sjöstyrkorna. Då dessa krav måste anses väl motiverade, finner jag mig beträffande bemanningen å stridsfartygen i allt väsentligt böra följa nu gällande mobiliseringsbesättningslistor, och får jag beträffande dessa hänvisa till särskild utredning, som torde få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

*Departements-
chefen.*

För att icke behöva öka personalstaterna anser jag mig vidare böra räkna med att under vinterhalvåret ett visst antal korpraler ersättes med yrkesutbildade meniga. Därjämte förutsätter jag, att under sommarhalvåret ett antal yrkesutbildade meniga kan ersättas med värnpliktiga, och att cirka 100 värnpliktiga under denna tid kunna frigöras och hemförlovas. Vad angår övningsfartygen, synas beräkningarna böra grundas på de av revisionen angivna förutsättningarna.

I enlighet med det ovan anförda bör fredsbehovet av personal å sjöstyrkorna beräknas sålunda, på sätt efterföljande tabell utvisar.

	S t a m										Stam och vpl.		Reserv	
	Officerare			Mariningenjörer	Marintendenter	Marinläkare	Sekundofficerare och flaggkorpraler	Korpraler (högskåtsmän)	Yrkesutbildade meniga	Stammrekryter och värplikliga	Studenter och Irskstilla värplikliga	Reservofficerare	Officerare, f. d. stamm, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stamm, med arvode
	Flaggmän	Kommandör- och kommandörkapten	Kapten och subalternofficerare											
Vinterbehov.														
a. Förband, rustade hela året.														
HBK med stab	1	1	2	1	1	¹⁾ 1	6	6	4	—	—	—	—	—
Div.-chef för jag.-div. Flottiljchef för torp.-båtsflottilj med stab D:o för ub.	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	1	—	1	1	1	1	3	—	—	—	—	—	—
	—	1	—	1	²⁾ 1	1	1	2	—	—	—	—	—	—
Säger för staber	1	3	2	4	3	4	8	11	4	—	—	—	—	—
3 pansarskepp(Sverigetyp)	—	6	31	3	3	2	180	247	263	615	24	3	—	—
4 jag. (2 Wrangeltyp, 2 Hugintyp)	—	1	12	—	—	—	60	84	84	62	—	4	—	—
1 torpedkryssare	—	—	3	—	—	—	21	21	22	46	—	1	—	—
8 1 kl. tpb.	—	—	8	—	—	—	32	38	58	16	—	—	—	—
Svea, dep.-f. för 1 kl. ub.	—	—	2	—	—	—	28	29	25	65	—	2	—	—
6 1 kl. ub.	—	—	18	—	—	—	42	36	36	18	—	—	—	—
Minfartyg (Clas Fleming).....	—	—	3	—	—	1	24	36	28	64	—	2	—	—
3 vedettbåtar (typ 27—37)	—	—	2	—	—	—	13	10	8	21	—	—	—	—
b. Undervattensbåt-depåer.	1	10	81	7	6	7	408	512	528	907	24	12	—	—
Stockholm	—	—	1	—	—	—	11	6	8	—	—	—	—	—
Karlskrona	—	—	1	—	—	—	9	4	4	—	—	—	—	—
Göteborg	—	—	1	—	—	—	12	7	8	2	—	—	—	—
c. Depåfartyg (Oden)	—	—	3	—	—	—	32	17	20	2	—	—	—	—
d. Fartyg, rustade endast under vintern.	—	—	1	—	1	1	10	9	14	16	—	—	—	—
Pansarkryssaren Fylgia	—	1	³⁾ 8	1	1	1	36	72	49	174	—	—	—	—
Svensksund (fisket)	—	—	3	—	—	1	7	10	10	15	—	—	—	—
	—	1	11	1	1	2	43	82	59	189	—	—	—	—
Tillsammans	1	11	96	8	8	10	493	620	621	1 114	24	12	—	—
Ersättningspersonal	—	1	10	1	1	18	49	61	62	111	—	3	—	—
Sammanlagt för sjöstyrkorna	1	12	106	9	9	28	542	681	683	1 225	24	15	—	—

¹⁾ Samtidigt fartygsläkare å flaggskeppet.

²⁾ » fartygsintendent å depåfartyget Svea.

³⁾ Därtill 2 kadettofficerare.

	S t a m										Stam och vpl.		Reserv	
	Officerare			Mariningenjörer	Marintendenter	Marinläkare	Sekundofficerare och Flaggekorpraler	Korpraler (högbåtsmän)	Yrkesutbildade meniga	Stamrekryter och värnplikliga	Studenten och likställda värnplikliga	Reservoificerare	Sekundofficerare, f. d. stam, med arvode	Officerare, f. d. stam, med arvode
	Flögskän	Kommandörer och kommandörkaptenener	Kaptenener och subalternofficerare											
Sommarbehov.														
a. Förband, rustade hela året.														
Lika med vinterbehovet.....	1	10	81	7	6	7	408	4571	4469	907	24	12	—	—
b. Undervattensbåtdepåer.														
Stockholm	—	—	1	—	—	—	11	6	8	—	—	—	—	—
Karlskrona	—	—	1	—	—	—	9	4	4	—	—	—	—	—
c. Depåfartyg (Oden)...														
—	—	—	2	—	—	—	20	10	12	—	—	—	—	—
—	—	—	1	—	1	1	15	29	50	36	—	—	—	—
d. Fartyg, rustade endast under sommaren.														
Chefer för skjut-, signalskolor m. fl.	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1 pansarskepp (Ärantyp)	—	1	2	1	1	1	36	57	48	152	—	—	—	—
2 kb. för styrm.-kl., skjut-resp. torp-skola samt kadetter (Skagul, Skuld ³⁾)	—	—	2	—	—	4	1	8	12	12	—	—	—	—
1 dep.-fart. för 2. kl. ub. (Blenda)	—	—	2	—	—	—	—	9	14	13	14	—	—	—
3 2. kl. ub. (Delfinentyp)	—	—	6	—	—	—	—	18	15	18	6	—	—	—
3 vedettb. (typ 27—37)	—	—	2	—	—	—	5	13	10	8	21	—	—	—
1 1. kl. tb. (Iris)	—	—	1	—	—	—	—	4	6	6	4	—	—	—
2 motortorpedbåtar	—	—	2	—	—	—	—	2	4	6	6	—	—	—
1 vb. (Sprängarentyp) Minub. Valen	—	—	—	—	—	—	—	4	3	6	6	—	—	—
Svensksund, mil. leder	—	—	3	—	—	—	—	7	6	8	1	—	—	—
Sjömättningsfartygen	—	—	2	—	—	—	6	10	10	12	9	—	—	—
Najaden o. Jarramas ⁷⁾ af Chapman ⁸⁾	—	1	5	—	—	1	14	18	12	—	—	—	—	—
Falken, utan bemaning	—	1	4	—	1	1	9	14	9	—	—	—	—	—
Mäldepå (Freja)	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	5	50	1	3	3	170	190	199	380	—	—	—	—
Tillsammans														
Ersättningspersonal	1	15	134	8	10	11	613	800	730	1323	24	12	—	—
—	—	2	13	1	1	17	61	80	73	132	—	3	—	—
Sammanlagt för sjöstyrkorna	1	17	147	9	11	28	674	880	803	1455	24	15	—	—
Avgår för 145 karlskrivna skeppsgossar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	145	—	—	—	—
Återstå	1	17	147	9	11	28	674	880	803	1310	24	15	—	—

1) Överstiga resp. underet. vint. beh. med 59 som förd. sölunda: HBK 4, Sverigediv 26, jag.-div. 12, tprk. 4, Svea 4, Clas Fleming 3, Oden 6. — 2) Därtill 2 kadettoff. — 3) Besätn. utfyllas med instr. pers. och elever. — 4) Vpl. läkare. — 5) Därav 1 som fart.-chef — 6) Därav 1 som komm.-off. — 7) För 1. årskursens skeppsg., beräkn. till 197 man. — 8) För 2. årskursens skeppsg., beräkn. till 158 man.

Övningskostnaderna.

Försvarsrevisionen.

Försvarsrevisionen har, med utgångspunkt från de vid slutet av år 1922 gällande å-priser och avlöningsbestämmelser, beräknat de årliga kostnaderna för flottans krigsberedskap och övningar till 5,235,000 kronor. Emellertid kunde enligt revisionens mening kostnaderna för personalens särskilda förmåner ombord, utan åsidosättande av personalens berättigade intressen, nedbringas med i runt tal 235,000 kronor, varigenom anslaget skulle kunna begränsas till 5,000,000 kronor.

Marinmyndigheterna.

Myndigheterna, vilkas förslag till övningsplan, såsom förut nämnts, i vissa avseenden avviker från revisionens, hava för sin del beräknat den årliga kostnaden till 5,770,853 kronor, alltså 770,853 kronor mera än revisionens kostnadssumma. Härvid är emellertid att märka, att myndigheterna icke ansett sig kunna förutsätta någon minskning på grund av förändrade avlöningsbestämmelser, då enligt deras uppfattning de särskilda förmånerna ombord icke kunde anses överstiga vad som med hänsyn till personalens merutgifter ombord m. m. kunde anses skäligt. Därest myndigheterna i nu nämnt hänseende följt revisionen, skulle merkostnaden alltså utgjort (770,853 kronor — 235,000 kronor =) i runt tal 536,000 kronor.

Departementschefen.

Då den av mig förordade övningsplanen i vissa avseenden avviker från den av revisionen föreslagna — bland annat därutinnan att i avseende å bemanning hänsyn tagits till myndigheternas krav på ökat antal kvalificerat underbefäl — har jag låtit verkställa en ny, ingående kostnadsberäkning, grundad bland annat på den statistik rörande fartygens expeditjonskostnader, som numera finnes utarbetad. Av denna beräkning framgår, att de egentliga fartygsexpeditjonskostnaderna böra uppskattas till 5,160,000 kronor mot av revisionen beräknade (5,002,000 + 32,000 =) 5,034,000 kronor. Skillnaden, 126,000 kronor, motsvarar i stort sett kostnaden för expedition med det nytillkomna, för flygvapnet avsedda depåfartyget. Det kunde måhända ifrågasättas, huruvida icke rätteligen kostnaderna för detta fartygs expedition borde föras till flygvapnets kostnader. Då emellertid nämnda fartyg är avsett att under en stor del av året ingå i kustflottan och till huvudsaklig del bemannas med flottans personal, vilken därunder erhåller utbildning och övas efter enahanda grunder som å andra fartyg, har jag ansett mig böra upptaga viss del av kostnaden för depåfartygets expedition under flottans övningsanslag. Då å ena sidan kostnaden i fråga är ofrånkomlig, därest erforderlig samövning av flottans och flygvapnets stridskrafter skall kunna tillfredsställande ordnas, och å andra sidan en inskränkning i annat hänseende av den föreliggande övningsplanen icke låter sig genomföras med fasthållande av revisionens av myndigheterna i stort sett biträdda synpunkter i fråga om flottans övningar, kan sålunda en ökning av övningskostnaderna utöver revisionens förslag icke undvikas.

I fråga om de kostnader i land, som bestridas från övningsanslaget, har den inom departementet verkställda utredningen givit vid handen, dels att för vissa kurser och övningar, till vilka revisionen i sina beräkningar icke tagit hänsyn, erforderliga medel böra beräknas, dels ock att vissa jämkningar i de av revisionen beräknade kostnadsbeloppen böra vidtagas. Vid bestämmandet av dessa belopp har förutsatts, att övningsanslaget icke skall, såsom hittills förekommit, belastas med utgifter, som icke direkt sammanhånga med utbildningen eller övningarna, såsom exempelvis utgifter för vissa manskapets och skeppsgossarnas utrustningspersedlar, för ersättning av kasserat krut, för underhåll av radiostationer m. m.

I allt belöpa sig de av mig beräknade kostnaderna — med frånräknande av de kostnader (80,000 kronor) för flygdepåfartyg, som synas böra gäldas av flygvapnets anslag — till 5,335,000 kronor. Jag anser mig emellertid kunna förutsätta möjligheten av att kostnaderna för flottans övningar, utan inskränkningar i den föreslagna rustningsplanen eller gångtiderna, skola kunna nedbringas, dels genom vidtagande av särskilda åtgärder i syfte att åstadkomma besparingar i fråga om konsumtionen ombord av utredning, särskilt av kol och andra maskinförnödenheter, dels ock genom en omläggning i den av revisionen angivna riktning av avlöningsbestämmelserna, i vilket sistnämnda hänseende erforderlig utredning synes böra äga rum. Det belopp, varmed övningskostnaderna sålunda torde kunna minskas, anser jag mig kunna beräkna till cirka 5 % av de egentliga expeditionskostnaderna (utom artilleriammunitionskostnaderna) eller till i runt tal 215,000 kronor, varigenom anslaget alltså skulle kunna begränsas till 5,120,000 kronor.

7. Flottans stationer och örlogsdepåer.

Stationerna.

Styrelsen vid vardera av flottans båda stationer i Karlskrona och Stockholm utövas av en *stationsbefälhavare* av flaggmans grad. Denne utövar befälet över stationen tillhörande personal och tillser, att envar fullgör de skyldigheter och åtnjuter de rättigheter, som honom tillkomma, ävensom att de militära kårerna hållas i övning och tjänstduglighet. Stationsbefälhavaren utövar vidare tillsyn över hälso- och sjukvård samt stationens ekonomiska förvaltning, övervakande att fastställda stater icke överskridas, att anslagen disponeras för sina rätta ändamål, samt att förråd och andra stationen tillhörande etablissemang befinna sig i fullständigt och tidsenligt skick. Härjämte har stationsbefälhavaren vissa åligganden beträffande rustning av fartygen och beredskapsbestämmelsernas övervakande m. m. I militärt hänseende lyder stationsbefälhavaren direkt under Konungen; i ekonomiskt hänseende är han underställd marinförvaltningen. Gentemot varvschefen intager stationsbefälhavaren en överordnad ställning i militärt hänseende, däremot icke i tekniskt eller ekonomiskt. Under stationsbefälhavaren i Stockholm lyda Göteborgs örlogsdepå och skeppsgossekåren i Marstrand.

Nuvarande organisation.

Förekommande ärenden handläggas inom en *militärexpedition* under ledning av stationsbefälhavarens förste adjutant, regementsofficer, samt inom en *civilexpedition* (kansli) under ledning av stationsbefälhavarens sekreterare, marinintendent, vanligen av regementsofficers tjänsteklass.

Närmast under stationsbefälhavaren utövas befälet över underofficers- och manskapspersonalen vid stationen av en *chef för underofficers- och sjömanskårerna*, tillika *beväringbefälhavare*. Denne befälhavare, kårchefen, övervakar krigslydnaden bland honom underställd personal, tillser rekryteringen och personalens utbildning, avgiver befodringsförslag beträffande underofficerskåren, anbefaller kommenderingar o. s. v. Kårchefen förfogar i sin egenskap av chef för underofficers- och sjömanskårerna över *kårchefsexpeditionen* och i egenskap av beväringbefälhavare över *beväringsexpeditionen*.

Under kårchefen lyda dels en *rekryteringsofficer*, vilken har att ombesörja och ansvara för stammanskapets rekrytering, och dels *cheferna för stam- och beväringskompanierna*.

Ledningen av sådana göromål, som angå manskapets förläggning och bespisning, bad, tvätt, förströelse samt marketenteri m. m. (kaserntjänsten) utövas av *kasernbefälhavaren*, som till sitt biträde har veckohavande befäl och underbefäl, uppborrdsmän i kaserner och matinrättningar m. fl.

Av de i land förlagda skolorna och kurserna stå de flesta och viktigaste, nämligen underofficersskolan, korpralskolan och rekrytskolan under befäl av *chefen för sjömanskårens skolor*.

Närmast under stationsbefälhavaren utövar *förste läkaren* tillsynen över samt ansvarar för hälso- och sjukvården vid stationen jämte allt, som hör till utrustningen av stationens fartyg i dessa hänseenden; varjämte det åligger honom att hava tillsyn över sjukvårdspersonalen.

Vid utövandet av den ekonomiska förvaltningen biträdes stationsbefälhavaren av *stations- och kassakontoren* samt *stationsintendenturen*.

Stationskontoret, under chefskap av en marinintendent av regementsofficers tjänsteklass, omhänderhar förvaltningen av stationsbefälhavaren tilldelade anslag samt utövar kontroll och verkställer revision i fråga om medels- och annan redovisning m. m.

Kassakontoret omhänderhar stationens och varvets kassarörelse och därmed sammanhängande medelsredovisning.

Stationsintendenturen, under ledning av en marinintendent av regementsofficers tjänsteklass, utövar tillsyn över och kontrollerar skötseln av stationens förråd (beklädnads-, sängpersedel- och proviantförråden), ombesörjer komplettering av desamma i de fall, där detta ej sker genom marinförvaltningens försorg, utövar ledningen av stationens verkstäder, antager leverantörer av proviant för stationens matinrättningar och fartyg samt handlägger i allmänhet frågor rörande förplägnad, beklädnad och sängservis.

I det föregående (sid. 408) har framhallits, att ifrågakommande organisatoriska inskränkningar och därmed sammanhängande personalindragningar icke, på sätt försvarsrevisionen föreslagit, synas böra huvudsakligen drabba Stockholms station, utan jämnt fördelas på båda stationerna. Denna princip lägges alltså i det följande till grund vid personalberäkningarna. Vad revisionen i övrigt föreslagit beträffande stationernas olikartade organ torde i erforderlig grad framgå av vad härefter under varje punkt anföres.

Departements-
chefen.

Av förut (sid. 424) anförda skäl anser jag mig liksom revisionen böra för stationsbefälhavarämbetet i Stockholm beräkna en flaggman.

Stationsbefäl-
havare med
expeditioner.

Vad angår stationsbefälhavarnas expeditioner, torde 2. adjutanten hos stationsbefälhavaren i Stockholm kunna utgöras av en sekundofficer, företrädesvis en sekundlöjtnant. Vidare torde för militärexpeditionerna beräknade underofficerare, nämligen

i Karlskrona: 2 stam och 6 pensionerade samt

i Stockholm: 1 stam och 4 pensionerade,

lämpligen böra utbytas mot följande antal sekundofficerare, nämligen:

i Karlskrona: 3 stam och 3 pensionerade samt

i Stockholm: 2 stam och 2 pensionerade.

Under vinterhalvåret, då göromålen äro mera omfattande och samtidigt tillgången å sekundofficerare större än under sommarhalvåret, torde böra beräknas ytterligare 1 sekundofficer, stam, å vardera stationen.

Ovannämnda förändring innebär visserligen en icke oväsentlig personalminskning, i förhållande till vad revisionen föreslagit, men för att kunna tillgodose behovet av ökat antal sekundofficerare i sjöstyrkorna synes det nödvändigt att i allmänhet nedbringa antalet för expeditionstjänst i land avsedda sekundofficerare. Givetvis måste detta leda till större krav på personalens arbete och i vissa fall även till ökning av arbetstiden, men häremot synes knappast någon berättigad invändning kunna göras. Dessutom lär det icke vara uteslutet, att en dylik personalminskning kan framtvinga en ur tjänstens synpunkt sett önskvärd förenkling av arbetssättet och begränsning av skrivgöromålen.

I fråga om personalen å civilexpeditionerna har revisionen uttalat, att behovet av marinintendenter såsom biträden åt sekreterarna syntes böra fyllas från den kategori, som revisionen benämnt »personal för ersättning och under forsatt utbildning». I detta avseende hava vederbörande myndigheter framhållit, att det vore riktigare att bestämt angiva behovet av intendenter å varje plats. Då jag delar myndigheternas åsikt härutinnan, anser jag mig alltså böra såväl beträffande nu ifrågavarande behov som ock i det följande tillämpa av dem förordad beräkningssätt.

För beräkningen av skrivbiträden och ordonnanser, vilken överensstämmer med revisionens förslag, med undantag av att 1 pensionerad sekundofficer för civilexpeditionen i Karlskrona icke här medtagits, torde icke behöva närmare redogöras.

I enlighet med vad sålunda anförts, bör för stationsbefälhavarna med tillhörande expeditioner beräknas följande personal:

	S t a m								Stam och värnplikliga		Reserv			
	Officerare		Kapten och subalternofficerare	Mariningenjörer	Marinintendenter	Marinläkare	Sekundofficerare och flaggkorpraler	Korpraler (högskolman)	Yrkesutbildade meniga	Stamrekryter och värnplikliga	Studenter och likställida värnplikliga	Reservofficerare	Officerare, f. d. stam, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stam, med arvode
	Kommandörer och kommandörkapten	Flagmän												
Vinterbehov.														
Karlskrona station	1	1	1	—	2	—	4	1	—	5	—	—	—	4
Stockholms station	1	1	—	—	2	—	4	1	—	3	—	—	—	2
Summa	2	2	1	—	4	—	8	2	—	8	—	—	—	6
Sommarbehov.														
Karlskrona station	1	1	1	—	2	—	3	1	—	5	—	—	—	4
Stockholms station	1	1	—	—	2	—	3	1	—	3	—	—	—	2
Summa	2	2	1	—	4	—	6	2	—	8	—	—	—	6

Härtill komma 4 civila skrivbiträden, varav 2 vid vardera stationen.

Kårchefer med expeditioner.

På grund av den större betydelse och därav följande ökade personalstyrkor m. m., som av mig avses att tilldelas Stockholms station, synes det erforderligt att även för denna station som chef för sekundofficers- och sjömanskårerna beräkna en särskild officer, vilken såsom för närvarande bör vara regementsofficer.

I avseende å befattningen såsom rekryteringsofficer har försvarsrevisionen ansett, att vid Stockholms station dennes åligganden kunde övertagas av en av kårchefens adjutanter. För att icke genom upptagandet av en särskild kårchef i Stockholm behöva öka antalet regementsofficerare i dess helhet, föreslår jag, att även vid Karlskrona station rekryteringsofficerens åligganden, vilka icke torde året om kräva en särskild och så högt kvalificerad officer som regementsofficer och för övrigt tidigare fullgjorts av en adjutant å kårchefsexpeditionen, åter överflyttas å en sådan.

Av samma skäl, som varit bestämmande för personalberäkningarna för stationsbefälhavarnas expeditioner, torde antalet för expeditionstjänst beräknade sekundofficerare vid vardera stationens kårchefsexpedition under sommaren böra minskas med 1 sekundofficer, stam, och under hela året med 1 sekundofficer, pensionerad. Även i antalet manskap synes en reduktion kunna vidtagas.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts, bör för kårcheferna med tillhörande expeditioner beräknas följande personal:

	S t a m								Stam och värnpliktiga		Reserv			
	Officerare			Mariningenjörer	Marintendenter	Marinskare	Sekundofficerare och flaggkorpraler	Korpraler (högskåtsmän)	Yrke utbildade meniga	Studenter och likställade värnpliktiga	Stamrekryter och värnpliktiga	Reservo officerare	Officerare, f. d. stam, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stam, med arvode
	Fläggmän	Kommandörer och kommandörkaptenener	Kaptenener och subalternofficerare											
Vinterbehov.														
Karlskrona station	—	1	3	—	1	—	7	1	1	11	—	—	—	2
Stockholms station	—	1	3	—	1	—	4	1	1	9	—	—	—	2
Summa	—	2	6	—	2	—	11	2	2	20	—	—	—	4
Sommarbehov.														
Karlskrona station	—	1	3	—	1	—	6	1	1	11	—	—	—	2
Stockholms station	—	1	3	—	1	—	3	1	1	9	—	—	—	2
Summa	—	2	6	—	2	—	9	2	2	20	—	—	—	4

Försvarsrevisionen har föreslagit, att med hänsyn till manskapsstyrkans vid Stockholms station minskade omfattning antalet kompanier skulle reduceras från 8 till 3, varemot någon förändring i sådant avseende icke förutsatts för Karlskrona stations vidkommande.

Marinmyndigheterna hava — särskilt med hänsyn till den av dem förordade förskjutningen av personalindragningarna till förmån för Stockholms station — motsatt sig en minskning av kompaniantalet, men för vinnande av besparingar föreslagit vissa inskränkningar i den vid kompanierna tjänstgörande personalen samt förordat, att kompanierna i fredstid skulle parvis ställas under gemensam chef.

För egen del anser jag det vara med god reda överensstämmande att låta kompaniindelningen följa de olika yrkesgrenar, som inom flottan äro erforderliga, varför jag i förevarande hänseende icke kan tillstyrka annan förändring än de av myndigheterna förordade personalinskränkningarna. Givetvis bör emellertid manskapets indelning ske efter de grunder, som visa sig vara för tjänsten vid flottan mest ändamålsenliga.

Utän att avses vara bindande i sådant hänseende förutsättes i och för personalberäkningarna följande indelning böra tillämpas:

Karlskrona station.

1. artillerikompaniet	omfattande stationens artillerimatrosor,
1. signalkompaniet	{ omfattande stationens signal-, torped-,
1. eldarekompaniet	{ undervattensbåt- och radiomatrosor,
	omfattande stationens eldare,

1. hantverkskompaniet	omfattande stationens hantverkare,
1. ekonomikompaniet	omfattande stationens ekonomimän,
1. beväringsskompaniet	} omfattande stationens värnpliktiga.
3. beväringsskompaniet	
Summa 7 kompanier.	

Stockholms station.

2. artillerikompaniet	omfattande stationens artillerimatrosor,
2. signalkompaniet	} omfattande stationens signal-, torped-,
undervattensbåt- och radiomatrosor,
2. minkompaniet	
2. eldarekompaniet	omfattande stationens minmatrosor,
2. hantverkskompaniet	omfattande stationens eldare,
2. ekonomikompaniet	omfattande stationens hantverkare,
2. beväringsskompaniet	omfattande stationens ekonomimän,
Summa 7 kompanier.	omfattande stationens värnpliktiga.

Av dessa kompanier sammanföras under en chef:

i Karlskrona:

1. hantverks- och 1. ekonomikompanierna,

i Stockholm:

2. artilleri-, 2. signal- och 2. minkompanierna,
2. eldare-, 2. hantverks- och 2. ekonomikompanierna.

Den för kompanitjänsten erforderliga personalen, inberäknad personal för rustkammare, torde böra beräknas sålunda:

Karlskrona station.

för vardera av 1. artilleri-, 1. signal-, för 1. hantverks- och 1. ekonomi-
1. eldare-, 1. beväringss- och 3. be- kompanierna tillsammans:
väringskompanierna:

1 kapten,	1 kapten,
2 sekundofficerare, stam,	2 sekundofficerare, stam, (vintern 3),
1 sekundofficer, pensionerad,	1 sekundofficer, pensionerad,
3 korpraler eller högbåtsmän samt	3 korpraler eller högbåtsmän samt
3 meniga.	3 meniga.

Stockholms station.

för vardera av de 2 stamkompani- för beväringsskompaniet:
grupperna:

1 kapten,	1 kapten,
3 resp. 2 sekundofficerare, stam,	1 sekundofficer, stam, (vintern 2),
1 sekundofficer, pensionerad,	1 sekundofficer, pensionerad,
3 korpraler eller högbåtsmän samt	3 korpraler eller högbåtsmän samt
3 meniga.	3 meniga.

I enlighet med vad sålunda anförts, erfordras för kompanitjänsten följande personal:

	S t a m							Stam och värnpliktiga		Reserv				
	Officerare		Kapten och subalternofficerare	Mariningenjörer	Marintendenter	Marinläkare	Sekundofficerare och fästkorpraler	Korpraler (höghåtsmän)	Yrkesutbildade meniga	Stamrekryter och värnpliktiga	Studenter och liksittida värnpliktiga	Reservofficerare	Officerare, f. d. stam, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stam, med arvode
	Flaggmän	Kommandörer och kommandörkaptenar												
Vinterbehov.														
Karlskrona station	—	—	6	—	—	—	13	18	10	8	—	—	—	6
Stockholms station	—	—	3	—	—	—	7	9	6	3	—	—	—	3
Summa	—	—	9	—	—	—	20	27	16	11	—	—	—	9
Sommarbehov.														
Karlskrona station	—	—	6	—	—	—	12	18	10	8	—	—	—	6
Stockholms station	—	—	3	—	—	—	6	9	6	3	—	—	—	3
Summa	—	—	9	—	—	—	18	27	16	11	—	—	—	9

I avseende å kaserntjänsten vid stationerna har försvarsrevisionen utgått från att det nuvarande kasernutrymmet i stort sett skulle bli tillräckligt för inkasernerande av det i land tjänstgörande manskapet, dock att under särskilda perioder ett visst antal — av revisionen beräknat till 450 man — icke kunde inkaserneraras utan måste hänvisas till kvarter. I Stockholm finnes kasernutrymme för cirka 600 man och i Karlskrona för 900 å 1,000 man (vid maximal beläggning). För att emellertid vid den förra stationen, där för närvarande kasernutrymmet vore fördelat på icke mindre än 3 kaserner, få till stånd en koncentrerad förläggning och därigenom åstadkomma besparingar i avseende å bevakningspersonal m. m. borde utredning äga rum angående möjligheten att inreda den av armén för intendenturförråd disponerade byggnaden till kasernetablissemang. Kaserntjänsten.

Marinmyndigheterna hava tillstyrkt åvägabringandet av den av revisionen ifrågasatta utredningen, vilken även enligt min åsikt bör komma till stånd.

I fråga om den för kaserntjänsten avsedda personalen har revisionen beräknat en regementsofficer vid vardera stationen såsom kasernbefälhavare. Jag är fullt ense med revisionen därom, att man för befattningen såsom kasernbefälhavare bör avse en äldre och väl kvalificerad officer, men med hänsyn till att förläggningen vid Stockholms station avses att allt fortfarande vara av mindre omfattning än den i Karlskrona och då mera trängande behov av regementsofficerare förefinnas å andra områden, torde för Stockholms stations vidkommande böra beräknas 1 kapten i stället för 1 regementsofficer.

Vad angår personalen i övrigt, har revisionen uttalat, att för vissa befattningar såsom veckohavande officerare och underofficerare, ordningsmän m. fl. samt för tjänstgöring i stationens högvakt icke syntes erforderligt att beräkna någon särskild personal, enär dessa tjänster syntes kunna vid sidan av den ordinarie tjänsten bestridas av personal från sjömanskårens skolor m. fl. tjänstgöringsplatser å stationen. Mot detta uttalande hava från olika håll gjorts kraftiga invändningar, därvid framhållits, att kasern-tjänsten vore så krävande, att en sådan dubbling av tjänster icke vore tänkbar. Den utredning, som i detta avseende förebragts, synes ock giva vid handen, att de gjorda erinringarna icke sakna ett visst fog. Dock synes av utredningen tillika framgå, att beräkningen av den erforderliga personalen är fotad på den principen, att tjänstgöring som veckohavande i kasern skall återkomma var annan eller undantagsvis var tredje vecka och som vaktbefälhavare endast var fjärde dag, och att personalen under mellantiden skall användas för övningar, beredskap och diverse uppdrag. Med den rikliga tillgång på underofficerare, som kännetecknar den nuvarande organisationen och som har sin grund i det förhållandet, att underofficerskårens numerär bestämts efter mobiliseringsbehovet, är ett dylikt beräkningssätt fullt förståeligt, liksom det ock är förklarligt, att en strävan i övrigt gjort sig gällande att så mycket som möjligt skaffa underofficerarna sysselsättning genom att använda dem på poster, som strängt taget icke kräva underofficerskompetens. Med de synpunkter, som, enligt vad jag redan antytt, numera måste anläggas på frågan om användande av personal med sådan kompetens, är det emellertid icke längre möjligt vare sig att förutsätta någon längre tids tillfällig ledighet eller att använda sekundofficerare på poster, som kunna skötas av lägre personal. Vid sådant förhållande lär det bliva nödvändigt att, såsom revisionen gjort, utgå från dels att ifrågavarande tjänstgöring återkommer tätare, dels att den i viss utsträckning förenas med annan tjänst, dels att sekundofficerare, där så kan ske, och särskilt under sommaren, då tillgången på sekundofficerare är knappare, ersättas med korpraler och högbåtsmän, och dels slutligen att vakttjänsten organiseras så, att den kräver mindre personal, än som för närvarande är fallet. Endast härigenom blir det möjligt att med fasthållande av sparsamhetsprincipen tillgodose kraven på tillräcklig och fullt kvalificerad personal för den betydelsefulla sjötjänsten.

I anslutning till det sagda synes behovet av personal för kaserntjänsten och matinrättningar m. m. böra beräknas på följande sätt, varvid hänsyn tages till ökat behov under vinterhalvåret:

	S t a m								Stam och värnpliktiga		Reserv		
	Officerare		Mariningsjörer	Marinintendenter	Marinläkare	Sekundofficerare och fäggkorpraler	Korpraler (högbåtsmän)	Yrkesutbildade meniga	Stamrekryter och värnpliktiga	Studenter och ikskallida värnpliktiga	Reservoificerare	Officerare i. d. stam, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stam, med arvode
	Kaptener och subalternofficerare	Kommandörer och kommandörkaptenener											
Vinterbehov.													
Karlskrona station	—	1	—	—	—	—	15	17	16	65	—	—	—
Stockholms station	—	—	1	—	—	—	11	13	11	40	—	—	—
Summa	—	1	1	—	—	—	26	30	27	105	—	—	—
Sommarbehov.													
Karlskrona station	—	1	—	—	—	—	10	23	12	50	—	—	—
Stockholms station	—	—	1	—	—	—	6	17	8	31	—	—	—
Summa	—	1	1	—	—	—	16	40	20	81	—	—	—

Den teoretiska utbildningen av flottans manskap försiggår huvudsakligen i rekryt-, korpral- och underofficersskolorna. Rekrytskolor för däck- och maskinavdelningarna pågå under 5 à 6 månader årligen med växlande tider i fråga om skolans början, beroende på utfallet av rekryteringen. Vanligen uppdelas skolan i minst tvenne omgångar, första omgången tiden november—april, andra omgången tiden februari—juli. För ekonomi- och hantverksavdelningarna är rekrytskolan merendels förlagd till november och december månader. Korpralskola anordnas i allmänhet dels under vintern och dels under sommaren med en varaktighet av cirka 5 månader. Underofficersskolan är i huvudsak för däck- och ekonomiavdelningarna ettårig samt för maskinavdelningen och delvis även för hantverksavdelningen tvåårig. Den pågår för däckavdelningen under tiden november—augusti, för ekonomiavdelningen november—juni samt för maskin- och hantverksavdelningarna företrädesvis november—april. Förenämnda skolor äro förlagda i land med undantag av rekrytskolan för däck- och maskinavdelningarna, som i regel är förlagd ombord.

I sitt år 1921 avgivna betänkande hava flottans skolsakkunniga framlagt förslag angående utbildningen av sjömanskårens manskap, vilket förslag i huvudsak innebär, att den åt flottans manskap meddelade undervisningen skall, på samma gång den på bästa sätt förbereder för den sjö-militära tjänstens fullgörande, erhålla en sådan läggning, att den kan befrämja rekryteringen och för individerna bliva till gagn även efter en eventuell övergång till civil verksamhet. I överensstämmelse härmed hava de sakkunniga föreslagit — förutom en mot sjövapnets utveckling svarande ökad militär utbildning — jämväl utvidgad likvärdighet mellan examina

Sjömanskårens skolor.

vid sjömanskårens skolor och examina i vissa civila fackskolor, såsom styrmansexamen och maskinistexamen av 1:a klass (övermaskinistexamen) vid navigationsskola samt examen vid ettårig handelsskola m. m., ävensom en förbättrad allmänbildning, i vilket sistnämnda avseende bland annat föreslagits, att undervisningen skulle i vissa ämnen i underofficers-examen för däcksavdelningen föra fram till det kunskapsmätt, som vitsordas genom realskolexamen. Beträffande tiden för de olika skolornas varaktighet innebär skolsakkunnigas förslag bland annat, att rekrytskolan för ekonomi- och hantverksavdelningarna utsträcker till 3 månader samt att korpralskolan för de från skeppsgossekåren karlskrivna av däcksavdelningen förlänges till 6 månader och för övriga till 8 månader. Underofficersskolan föreslås bli 2-årig jämväl för däck- och ekonomiavdelningarna och pågå för däck- och maskinavdelningarna i lägre klassen november—20 juni och i högre klassen september—april samt för ekonomi- och hantverksavdelningarna i såväl lägre som högre klassen november—april. Vidare avses förra hälften av rekrytskolan för däck- och maskinavdelningarna att förläggas i land och senare hälften ombord. Beträffande lärarpersonalen hava skolsakkunniga föreslagit anställandet av civila lärare för undervisning i vissa allmänbildande ämnen i korpral- och underofficersskolorna.

Med avseende å förenämnda förslag har försvarsrevisionen framhållit bland annat, att korpralskolan borde som hittills uppdelas på vinter- och sommarhalvåren samt med hänsyn till under september månad pågående övningar till sjöss, sjömätningar m. m. icke börja förrän tidigast oktober månad. Tillika har revisionen funnit det önskvärt, att underofficersskolan helt avslutades med april månads utgång.

I övrigt har revisionen icke funnit anledning att intaga någon bestämd ståndpunkt till de av skolsakkunniga framlagda förslagen, utan inskränkt sig till att uttala, att, ehuru manskapets utbildning i första hand måste ordnas med hänsyn till de rent militära kraven, man därjämte borde sträva efter att, så långt tiden och omständigheterna i övrigt det medgäve, söka bibringa manskapet erforderliga kunskaper jämväl på andra, för det civila livet betydelsefulla områden.

I detta ärende hava marinmyndigheterna den 19 december 1923 avgivit utlåtande och därvid till en början anfört, att utbildningen av flottans manskap borde ordnas i ungefärlig överensstämmelse med vad skolsakkunniga föreslagit. En del avkortningar och omläggningar vore emellertid erforderliga för att lämna manskapet tillfälle till mer sammanhängande sjökommending. Civila lärare borde ifrågakomma för undervisning i ämnena svenska och engelska i underofficersskolan. Med hänsyn till personaltillgången bleve det sannolikt erforderligt att förlägga rekrytskolan helt ombord. Även om härigenom undervisningen försvårades, vunnes därmed också vissa fördelar, såsom att rekryten från början erhöle vana vid tjänsten ombord m. m.

Det jämförelsevis stora antalet elever i korpralskolan syntes betinga att densamma — såsom närmare framhållits i ett av myndigheterna den 30 maj 1923 avgivet utlåtande — uppdelades på en vinter- och en sommarkorpralskola. Då det emellertid ej läte sig göra att inom ett och samma utbildningsår infoga två korpralskolor av den längd, skolsakkunniga föreslagit, och då erfarenheten visat, att de av skolsakkunniga förutsatta fordringarna i allmänbildande ämnen vore så stora, att ett avsevärt antal elever som följd härav blivit underkända eller avgått från skolan, syntes det nödvändigt att vidtaga en inskränkning i ämnenas omfattning i samband med en omläggning av korpralskolans anordnande.

Beträffande underofficersskolan föresloges dess framflyttande till sjätte och sjunde utbildningsåren, varigenom korpralerna kunde under två sammanhängande år — fjärde och femte åren — bliva tillgängliga för sjökommendering, vilket särskilt för en rationell utbildning av besättningarna å de större fartygen vore av stor betydelse. Tyngdpunkten av den militära utbildningen och yrkesutbildningen i underofficersskolan borde förläggas till dess lägre klass samt underofficersutbildningen tillhörande yrkesskolor och yrkeskurser i allmänhet anordnas mellan skolans båda klasser. Härigenom samlades underofficersutbildningen på en tid av omkring ett och ett halvt år, vilket medförde fördelar. Det borde emellertid övervägas, huruvida icke korpralerna borde beredas ersättning för den fördröjning i konstituering till underofficer (underofficerskorpral), som bleve en följd av myndigheternas förslag, genom rättighet att tillgodoräkna sig viss extra tjänstetid såväl för erhållande av fullmakt och befordran som för uppflyttning i löneklass.

För att säkerställa behovet av personal för sjökommendering borde underofficersskolan för däcksavdelningen avkortas med inemot två månader (maj och juni). Härigenom kunde emellertid artillerimatroserna ej framföras till kompetens motsvarande styrmansexamen vid navigationsskola. Emellertid skulle en utsträckning av underofficersskolan under maj och juni månader jämväl för artillerimatroserna medgiva, att dessa framfördes till ett kunskapsmått, motsvarande styrmansexamen. Ett dylikt utsträckande av tiden i underofficersskolan för däcksavdelningens övriga yrkesgrenar vore högeligen önskvärt för att till denna tid förlägga de praktiska navigeringsövningarna i ändamål att fullt säkerställa elevernas styrman-kompetens. Detta krävde en mindre ökning i antalet korpraler. För att eldarnas utbildning skulle motsvara maskinistexamen av 1. klass, vilket såsom hittills måste anses ofrånkomligt, kunde ej undvikas, att underofficersskolan för dem utsträcktes över maj och juni månader.

Skolsakkunnigas förslag beträffande yrkesskolor och yrkeskursers omfattning syntes i stort sett och endast med några mindre jämkningar kunna följas.

I fråga om utbildningen av sjömanskårens manskap har Svenska underofficersförbundet i sitt yttrande över försvarsrevisionens betänkande bland

annat anfört, att, om korpralskolan skulle bliva i stånd att fylla sin uppgift jämväl såsom en förberedelse till underofficersskolan, borde åt densamma i enlighet med skolsakkunnigas förslag anslås en tid av åtta månader. Genom en av skolsakkunniga i anslutning till en av chefen för marin-staben ingiven promemoria angående korpralsutbildningen ifrågasatt uppdelning av korpralskolan i fullständig korpralskola under september—april och avkortad korpralskola om fyra månader med reducerad omfattning av undervisningen i allmänbildande ämnen, lämpligen förlagd till tiden maj—augusti, borde personalbehovet komma att i erforderlig grad utjämnas. Till den avkortade korpralskolan skulle enligt de sakkunnigas mening närmast hänvisas dels de, som själva ej önskade erhålla en mera omfattande utbildning, dels de, om vilka på grund av vunnen erfarenhet kunde antagas, att de icke ägde förutsättningar att kunna tillägna sig en dylik utbildning. Det vore helt naturligt, att den ifrågasatta begränsningen i utbildningen särskilt komme att träffa de kontraktanställda, vilka hade för avsikt att lämna sjömanskåren vid slutet av fjärde anställningsåret och således alls icke vore att påräkna såsom underofficerare samt endast under en kortare tid komme att tjänstgöra som korpraler.

Vad beträffade underofficersskolan, vore det underofficersförbundets uppfattning, att någon minskning i den av skolsakkunniga föreslagna tiden icke borde medgivas. Någon avsevärd brist på disponibla korpraler under maj och juni syntes icke behöva befaras i anseende till det mindre antal elever, som under nämnda månader kunde förväntas tillhöra underofficersskolan.

Beträffande utbildningen i dess helhet ville underofficersförbundet, i anslutning till vad som tidigare i avgivna yttranden anförts såväl av förbundet som av sjöunderofficerssällskapen i Karlskrona och Stockholm, uttala sig för att det av flottans skolsakkunniga framlagda utbildningsprogrammet måtte vinna fastställelse.

Med anledning av de sålunda föreliggande förslagen har jag låtit göra en närmare undersökning, i vad mån de av marinmyndigheterna förutsatta utbildningsplanerna låta anpassa sig till den av mig förordade organisationen av flottan och därmed sammanhängande personalberäkningar.

Denna undersökning har givit vid handen, att personaltillgången knappast medgiver att uppdelna hela rekrytkontingenten till 3 månaders *rekrytskola* i land och därefter 3 månaders rekrytskola ombord. Det torde därför bliva erforderligt, att rekrytskolan för omkring hälften av årets stamrekrytkontingent eller 280 man (tillhörande huvudsakligen däck- och maskinavdelningarna) förläggas hela tiden ombord. Den andra hälften av rekrytkontingenten kan däremot genomgå förra delen av rekrytskolan i land, därvid skolans början med hänsyn till rekryteringsförhållandena för en del av rekryterna möjligen måste framskjutas till nyår.

Av undersökningen har vidare framgått, att personaltillgången i allmänhet medgiver anordnandet av *korpralskola* för ett mindre antal elever

under sommarhalvåret, medan såväl korpralskola för det större antalet elever som ock *sekundofficersskola* kunna förläggas till vinterhalvåret, allt under förutsättning att ett visst antal korpraler under vintermånaderna ersättas med 2. klass sjömän å de rustade förbanden och att elevantalet i sekundofficersskolan i viss mån begränsas, dock ej längre än att elevantalet väl motsvarar vad som erfordras för rekrytering av sekundofficerare i stam och reserv. Mot en begränsning av tilloppet till sekundofficersskolan har chefen för marininstaben anfört flera vägande betänkligheter, särskilt med hänsyn till dess eventuella inverkan på rekryteringen, och tydligtvis måste den ske med försiktighet. Å andra sidan medför begränsningen den fördelen, att bättre urval kan äga rum, varigenom större förutläggningar finnas för att de elever, som vinna inträde i sekundofficersskolan, också kunna nöjaktigt genomgå densamma.

Genom att till största delen anordna skolorna vintertiden, vilket också ur undervisningssynpunkt är lämpligast, uppkommer till följd av de utvidgade fartygsrustningarna under sommarhalvåret en viss utjämning i behovet av 2. klass sjömän och korpraler året runt.

Verkställd utredning har givit vid handen, att erforderligt utrymme förefinnes å flottans stationer i Karlskrona och Stockholm för skolornas anordnande enligt vad nyss blivit anfört.

Enligt den av mig föreslagna organisationen bliva genom vissa fartygs avmönstring i slutet av augusti månad ett visst antal 2. klass sjömän disponibla, i följd varav korpralskolan kan taga sin början redan i september månad, därest så skulle befinnas erforderligt.

Personaltillgången under sommarhalvåret synes medgiva, att undervisningen i den ena av sekundofficersskolans båda klasser kan fortgå under maj och juni månader åtminstone för artillerimatrosor och eldare, vilket är nödvändigt, för att dessa elevers utbildning skall motsvara styrmansexamen respektive maskinistexamen av 1. klass. Skulle ersättningspersonalen icke i full utsträckning behöva tagas i anspråk, torde sekundofficersskolan jämväl för övriga yrkesgrenar kunna utsträckas över sagda månader, vilket marinmyndigheterna av vissa skäl ansett vara önskvärt.

Den tidsavkortning i sekundofficersskolan, som föreliggande beräkningsgrunder förutsätta och som också marinmyndigheterna tänkt sig, medför givetvis, att vissa reduceringar måste vidtagas i den av de skolsakkunniga föreslagna undervisningsplanen. Det synes härvidlag likväl böra i första hand eftersträvas, att den åsyftade likställigheten mellan sekundofficersexamen och förutnämnda examina vid navigationsskola upprätthålles. I sammanhang härmed anser jag mig böra framhålla, att det icke minst för rekryteringen till sekundofficersreserven är av betydelse, att avlagd examen i sekundofficersskola för däck- och maskinavdelningarna medför examenskompetens för anställning i befälsbefattning inom handelsflottan. Härjämte är det önskvärt, att sekundofficersskolan, i mån så är möjligt, ordnas så, att den kan överhuvudtaget bibringa en förbättrad allmänbildning i den

riktning, varom Svenska underofficersförbundet särskilt gjort framställning. För i detta hänseende i övrigt erforderliga, av marinmyndigheterna föreslagna jämkningar torde här icke behöva redogöras.

Det är tydligt, att här återopade beräkningar över personaltillgången vid olika tider av året endast äro approximativa och att tillgången, beroende på rekryteringsförhållanden m. m., i verkligheten kan komma att visa förskjutningar. Här gjorda uttalanden böra därför icke anses bindande för utbildningens ordnande, utan bör skolors och kursers fördelning till olika år av tjänstetiden, kursernas längd och kursplanernas omfattning m. m. givetvis bestämmas enligt grunder, som äro bäst lämpade såväl ur utbildningssynpunkt som med hänsyn till vid flottan rådande tjänstgöringsförhållanden.

Det är uppenbarligen av stor betydelse, att undervisningen i de för sjömanskårens manskap anordnade skolorna och kurserna blir så god som möjligt. Detta gäller såväl de militära och fackliga som de allmänbildande ämnena. Emellertid har den militära eller civilmilitära personalens utbildning icke varit särskilt inriktad på bestridande av undervisning i sistnämnda ämnen. Skolsakkunniga hava också föreslagit anställande av civila lärare i vissa allmänbildande ämnen i sjömanskårens skolor under erinran bland annat därom, att civila lärare redan vore anställda vid skeppsgosseskolorna m. fl. sjömilitära undervisningsanstalter.

Till de allmänbildande ämnena i sjömanskårens skolor kunna räknas matematik, fysik och kemi, svenska, engelska och geografi. Ämnena matematik samt fysik och kemi få dock, särskilt i sekundofficersskolan, en starkt facklig karaktär, varför undervisningen i dem torde böra handhavas av militär eller civilmilitär personal. Jämväl i ämnet geografi synes undervisningen lämpligen böra omhänderhavas av dylik personal. Marinmyndigheterna hava förordat anställandet av civila lärare i svenska och engelska språken. Det torde dock kunna förutsättas, att militär eller civilmilitär personal är i stånd att tillfredsställande lämna undervisning i förstnämnda ämne. Endast för engelska språket anser jag därför civila lärare böra anlitas.

Sistberörda språk skulle enligt ovannämnda sakkunnigas förslag införas såsom nytt ämne i flottans korpral- och underofficersskolor. Därmed skulle tillmötesgå ett gammalt önskemål, som upprepade gånger framförts från underofficerskåren. De sakkunniga hava framhållit, att kunskap i engelska språket, utom den allmänna betydelse den ovedersägligen ägde, kunde komma till direkt nytta både vid tjänsten inom flottan och vid förvärvande av fackkunskaper. I själva verket tillhörde engelska språket redan i viss mån manskapets utbildning, i det att detsamma inginge i kursen för skeppsgosseskolans högre linje. Det vore därför enligt de sakkunnigas mening blott en naturlig konsekvens, att det upptoges jämväl i de skolor, som byggde på skeppsgosseskolans. Denna de sakkunnigas

uppfattning synes vara riktig. Härtill kommer, att ämnet i fråga ingår som läroämne i navigationsskola, varför detsamma också måste upptagas vid flottan. Härförutan kan icke den eftersträfvade likvärdigheten skolorna emellan upprätthållas. Jag anser mig dock endast i fråga om sekundofficersskolan böra förutsätta anlitande av civila lärare.

I särskild stat för sjömanskårens skolor föreslår jag alltså arvoden åt lärare i engelska språket i sekundofficersskolan, beräknade till 5,715 kronor årligen.

I fråga om antalet elever i korpral- och sekundofficersskolorna anhåller jag att få åberopa efterföljande tabell, som visar, att i korpralskolan beräknats under vintern 272 och under sommaren 200 elever, samt i sekundofficersskolan under vintern 240 elever, av vilka 65 kunna fortsätta skolan på sommarhalvåret.

Vad beträffar behovet av den för ledningen av skolorna och undervisningen erforderliga personalen, har jag ansett mig böra vidtaga vissa reduktioner i försvarsrevisionens förslag på så sätt, att jag i fråga om rekryt-skolan i land beräknar 1 officer för varje påbörjat 50-tal samt 1 sekundofficer och 2 korpraler för varje påbörjat 30-tal elever. Som uppbörds-män för sekundofficersskolornas uppbörder, vilka icke äro av omfattande natur, föreslår jag högbåtsmän i stället för sekundofficerare.

Fördelningen av eleverna mellan de båda stationerna kommer att ställa sig något annorlunda än enligt revisionens förslag, beroende på att jag förutsätter en proportionsvis lika stor kaderminskning å båda stationerna.

Vid beräkandet av personalen för sjömanskårens skolor anser jag mig även böra medtaga »yrkeskurser för ekonomimän, eldare och hantverkare», ehuru dessa strängt taget anordnas fristående från de egentliga skolorna.

De av mig gjorda beräkningarna grunda sig slutligen på antagandet, att fullständig sekundofficersskola anordnas varje år vid båda stationerna utom i fråga om ekonomi- och hantverksavdelningarna, för vilka dylik skola på grund av det jämförelsevis ringa elevantalet tänkes anordnad endast vid endera stationen.

Den för sjömanskårens skolor i land erforderliga personalen av stam och värnpliktiga, omfattande såväl instruktionspersonal som elever m. fl., framgår av efterföljande tabell.

	S t a m							Stam och värnpl.		Reserv					
	Officerare		Kapitener och subalternofficerare	Mariningenjörer	Marinintendenter	Marinlikare	Skenndofficerare och faggkorporaler	Korporaler (högstämån)	Yrkesutbildade meniga	Studerter och likställda värnpliktiga	Stamrekryter och värnpliktiga	Reservofficerare	Sekundofficerare, f. d. stam, med arvode	Officerare, f. d. stam, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stam, med arvode
	Kommendörer och kommandörkapitener	Flaggmän													
Vinterbehov.															
<i>Sekundofficersskola.</i>															
Karlskrona station.....	—	—	3	1	1	—	8	148	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms station.....	—	—	2	1	—	—	6	92	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	5	2	1	—	14	240	—	—	—	—	—	—	—
<i>Korpralskola.</i>															
Karlskrona station.....	—	—	5	—	—	—	10	—	170	—	—	—	—	—	—
Stockholms station.....	—	—	5	—	—	—	7	—	102	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	¹⁾ 10	—	—	—	²⁾ 17	—	272	—	—	—	—	—	—
<i>Rekrytskola.</i>															
Karlskrona station.....	—	—	7	—	—	—	16	26	—	175	—	—	—	—	—
Stockholms station.....	—	—	5	—	—	—	9	14	—	105	—	—	—	—	—
Summa	—	—	12	—	—	—	25	40	—	³⁾ 280	—	—	—	—	—
<i>Stationens skolor i övrigt.</i>															
Karlskrona station.....	—	1	—	—	—	—	1	2	7	19	—	—	—	—	—
Stockholms station.....	—	1	—	—	—	—	1	2	4	11	—	—	—	—	—
Summa	—	2	—	—	—	—	2	4	11	30	—	—	—	—	—
<i>Yrkeskurs för ekonomimän (även omfattande hornblåsare tillhörande skeppsgossekären).</i>															
Karlskrona station.....	—	—	—	—	—	—	3	—	4	—	—	—	—	—	—
Stockholms station.....	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	6	—	7	—	—	—	—	—	—
<i>Yrkeskurser för äldre.</i>															
Karlskrona station.....	—	—	—	—	—	—	3	—	79	—	—	—	—	—	—
Stockholms station.....	—	—	—	—	—	—	2	—	48	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	5	—	127	—	—	—	—	—	—
Tillsammans	—	2	27	2	1	—	69	284	417	310	—	—	—	—	—

¹⁾ Äldste instruktionsofficerare, samt i mån av behov gymnastik- och skjutofficerare gemensamt med rekrytskolan.

²⁾ Härav 2 uppbördsmän och 2 rustmästare gemensamt med rekrytskolan.

³⁾ Förutom för detta antal, som beräknas utgöras av stamrekryter, är instruktionspersonalen beräknad för de värnpliktiga, vilka redovisas under resp. tjänstgöringsplatser å stationer och varv, men som förutsätts i rekrytskolan erhålla en avkortad militär utbildning.

	S t a m							Stam och värnpl		Reserv				
	Officerare			Mariningenjörer	Marintendenter	Marinläkare	Sekundofficerare och flaggkorpraler	Korpraler (åtgåtsmän)	Yrkesutbildade meniga	Stamrekryter och värnpliktiga	Studenter och likställda värnpliktiga	Reserofficerare	Officerare, f. d. stamm med arvode	Sekundofficerare, f. d. stamm, med arvode
	Plågmän	Kommandörer och kommandörkapten	Kapten och subalternofficerare											
Sommarbehov.														
<i>Sekundofficersskola.</i>														
Karlskrona station.....	—	—	2	—	—	—	2	40	—	—	—	—	—	—
Stockholms station.....	—	—	1	—	—	—	1	25	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	3	—	—	—	3	65	—	—	—	—	—	—
<i>Korpral- och rekryt-skolorna.</i>														
Karlskrona station.....	—	—	4	—	—	—	4	1	120	30	—	—	—	—
Stockholms station.....	—	—	3	—	—	—	3	1	80	20	—	—	—	—
Summa	—	—	7	—	—	—	7	2	200	50	—	—	—	—
<i>Radioskola.</i>														
Karlskrona station.....	—	—	—	—	—	—	1	—	—	19	—	—	—	—
Stockholms station.....	—	—	—	—	—	—	1	—	—	11	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	2	—	—	30	—	—	—	—
<i>Stationens skolor i övrigt.</i>														
Karlskrona station.....	—	1	—	1	1	—	1	2	5	12	—	—	—	—
Stockholms station.....	—	1	—	1	—	—	1	2	3	8	—	—	—	—
Summa	—	2	—	2	1	—	2	4	8	20	—	—	—	—
<i>Yrkeskurser för ekonomimän (även omfattande hornblåsare tillhörande skeppsgossekåren.)</i>														
Karlskrona station.....	—	—	—	—	—	—	2	2	—	6	—	—	—	—
Stockholms station.....	—	—	—	—	—	—	2	2	—	3	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	4	4	—	9	—	—	—	—
<i>Yrkeskurser för eldare.</i>														
Karlskrona station.....	—	—	—	—	—	—	3	—	90	—	—	—	—	—
Stockholms station.....	—	—	—	—	—	—	2	—	60	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	5	—	150	—	—	—	—	—
<i>Yrkeskurser för hantverkare.</i>														
Karlskrona station.....	—	—	—	—	—	—	—	3	8	9	—	—	—	—
Stockholms station.....	—	—	—	—	—	—	—	2	4	5	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	5	12	14	—	—	—	—
Tillsammans	—	2	10	2	1	—	23	80	370	123	—	—	—	—

1) Förutom för detta antal, som beräknas utgöras av stamrekryter, är instruktionspersonalen beräknad för de värnpliktiga, vilka redovisas under resp. tjänstgöringsplatser å stationer och varv, men som förutsättas i rekrytsskolan erhålla en avkortad militär utbildning.

Hälso- och
sjukvården.

Med avseende på hälso- och sjukvården vid flottans stationer har försvarsrevisionen bland annat föreslagit indragning av de nuvarande distriktsläkarbefattningarna, vilka upprätthållas av två marinläkare av 1. graden vid vardera stationen. Dessa läkares åligganden vore i huvudsak att bestrida läkarvården av i kvarter boende sjuka, tillhörande såväl de militära och civilmilitära kårerna som ock varvens och stationernas månadslönare och daglönare. Då förmånen av fri läkarvård, som icke utövades i samband med vård å militär sjukvårdsanstalt eller som icke grundade sig på i tjänsteutövningen inträffat olycksfall eller ådragen sjukdom, ej hade någon motsvarighet inom armén, hade revisionen funnit, att distriktsläkarne icke skäligen kunde bibehållas. Vad anginge den vid varven anställda personalen, borde kostnaderna för dess läkarvård bestridas från för varvsdriften anslagna medel, exempelvis genom uppgörande av kontrakt med civila läkare.

Marinmyndigheterna hava på det bestämdaste avstyrkt den föreslagna indragningen och därvid anfört huvudsakligen följande. Den förmån av fri läkarvård, som vore tillförsäkrad flottans personal även i hemmet, hade gammal hävd. Om man betraktade denna förmån mot bakgrunden av det förhållandet, att arméns såväl underofficerare som manskap i regel vore inkvarterade respektive inkasernerade i kronans kasernetablissemang med tillgång till fri läkarvård, under det att flottans motsvarande personal-kategorier på grund av bristande kasernutrymme till avsevärd del vore hänvisade att bo i privata bostäder, syntes förmånen i fråga icke vara obere rättigad. Bortsett från denna sida av frågan, komme distriktsläkarnas indragande att med all säkerhet medföra avsevärda olägenheter icke allenast för den enskilde utan fastmera för statsverket. Sålunda komme kontrollen och redovisningen av de sjuka att försvåras och förlora i effektivitet samt de återstående läkarnas arbetsbörda att förstöras i den grad, att svårigheter kunde väntas uppstå att rekrytera marinläkarna av 1. graden. För bedömandet av frågan om läkarnas arbetsbörda vore att märka, att ett regemente vid armén, som vore ett betydligt mindre förband än exempelvis flottans station i Stockholm, enligt revisionens förslag komme att disponera över 2 läkare, d. v. s. samma antal, som avsetts för nämnda station, varför alltså behovet av läkare bleve bättre tillgodosett vid armén än vid marinen. Vidare skulle en indragning av distriktsläkarna sannolikt komma att medföra ökad beläggning å de militära sjukhusen med därav betingade merkostnader för statsverket. Beträffande läkarvården av varvens civila personal skulle en eventuell överflyttning av densamma å civila läkare enligt ackordsuppgörelse medföra ökade kostnader för statsverket i stället för besparing, samtidigt som kontrollen av de sjuka kunde förväntas bliva mindre effektiv.

Med hänsyn till att en effektiv kontroll och redovisning av de i kvarter boende sjuka av manskapet ur tjänstesynpunkt måste betecknas som nödvändig, och då, vad beträffar de vid varven och stationerna anställda arbe-

tarna, även revisionen förutsatt fri läkarvård, kommer behov av särskilda läkare för bestridande av dylik läkarvård utanför kasernetablissemanten att alltjämt förefinnas.

I fråga om sättet för tillgodoseendet av nämnda behov är givetvis ur kontrollsynpunkt en sådan anordning som den nuvarande avgjort att föredraga framför anställande medelst ackord av erforderligt antal civila läkare mot arvode. Om därtill, såsom synes mig möjligt, de för ändamålet erforderliga marinläkarnas antal minskas från 2 till 1 på vardera stationen, lär det — i betraktande av nu gällande taxor för kollektivavtal angående bestridande av läkarvård — även i kostnadshänseende ställa sig fördelaktigare att organisera ifrågavarande läkarvård på liknande sätt som nu. Jag anser mig alltså böra för angivna ändamål beräkna 1 marinläkare för vardera stationen. Därest så skulle visa sig erforderligt, torde vidare övriga för sjukvården å stationerna anställda läkare böra åläggas att i erforderlig utsträckning biträda i förevarande avseende.

Emot försvarsrevisionens förslag i övrigt har jag icke någon annan erinran, än att den av revisionen föreslagna underläkaren å medicinska avdelningen av flottans sjukhus i Karlskrona bör i enlighet med myndigheternas förslag avses för tjänstgöring jämväl å den kirurgiska avdelningen därstädes.

Till övriga av revisionen berörda spörsmål, som angå organisationen av läkarvården vid marinen, återkommer jag i samband med redogörelsen för marinläkarkåren.

I anslutning till vad jag ovan anfört, bör den för stationernas hälso- och sjukvård erforderliga personalen beräknas sålunda:

	S t a m							Stam och värnpliktiga		Reserv			
	Officerare		Marinintendenter	Marinintendenter	Marinläkare	Sekundofficerare och flaggkorpraler	Korpraler (högboatsmän)	Yrkesutbildade meniga	Studenter och likställda värnpliktiga	Stamrekryter och värnpliktiga	Reservofficerare	Officerare, f. d. stamm, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stamm, med arvode
	Flagmän	Kommendörkapten											
Vinter- och sommarbehov.													
Karlskrona station.....	—	—	—	—	6	¹⁾ 2	1	1	—	—	—	—	—
Stockholms station.....	—	—	—	—	3	1	2	3	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	9	3	3	4	—	—	—	—	—

¹⁾ Därav en förrådsföreltare för flottans sjukhus.

Beträffande advokatfiskalsbefattningen i Karlskrona har någon organisationsförändring icke ifrågasatts. Rättsväsendet.

I enlighet med försvarsrevisionens förslag torde för tjänstgöring vid stationernas straffinrättningar böra under såväl vinter- som sommarhalvåret beräknas följande personal:

vid Karlskrona station:

- 1 sekundofficer eller flaggkorpral,
- 3 korpraler (högbåtsmän) och
- 15 stamrekryter eller värnpliktiga samt

vid Stockholms station:

- 1 sekundofficer eller flaggkorpral,
- 1 korpral (högbåtsman) och
- 2 stamrekryter eller värnpliktiga.

Stations- och
kassakontoren.

Mot det av försvarsrevisionen föreslagna och av myndigheterna tillstyrkta införlivandet av kassakontoren med vederbörande stationskontor och överflyttandet av varvens kassarörelse till varvskontoren har jag intet att erinra.

Vad angår antalet intendentur å det utvidgade stationskontoret, innebär revisionens förslag visserligen en betydande minskning i förhållande till det nuvarande, men då jag liksom revisionen anser, att intendentur böra användas endast i sådana befattningar, där högre kvalifikationer äro avgjort nödvändiga, kan jag i stort sett godtaga revisionens beräkningar. Jag ifrågasätter sålunda icke någon annan ändring däri, än som, enligt vad i det föregående sagts (sid. 418 och 447), betingas av den föreslagna förflyttningen av de s. k. sjörevisionerna från stationskontoren till marinförvaltningen samt därav, att jag i personalberäkningarna på varje punkt anger totalbehovet, varigenom kategorien »personal under fortsatt utbildning och för ersättning» bortfaller. Vidkommande den organisatoriska fördelningen av intendenterna inom kontoren synes mig denna böra, på sätt som framgår av anmärkningen i efterföljande personalbehovstablå, ansluta sig till marinöverintendentens förslag i detta ämne.

Revisionen har vidare förutsatt, att i fall av behov ett antal disponibla underofficerare vissa tider skulle kunna kommenderas till tjänstgöring å stationskontoren. Då jag av flera skäl anser det riktigast att för sådan tjänstgöring avse ett bestämt antal, beräknar jag för detta ändamål 3 sekundofficerare, därav 2 i Karlskrona och 1 i Stockholm.

Antalet värnpliktiga skrivbiträden torde kunna minskas till 5 i Karlskrona och 3 i Stockholm.

För omhändertagande av blankett- och skrivmaterialförråden torde å stationskontoret å vardera stationen böra avses en pensionerad sekundofficer med arvode.

Med avseende å de civila biträdena har icke ifrågasatts någon ändring, och upptager jag alltså i kostnadsberäkningarna det av revisionen för dem beräknade anslagsbeloppet, dock med avdrag — såsom förut (sid. 418)

nämnts -- för den till 11,000 kronor beräknade kostnaden för avlöning till 5 extra biträden, som föreslagits att överflyttas till marinförvaltningen.

I anslutning till det anförda bör sålunda för tjänstgöring å stationskontoren beräknas följande personal, nämligen

	S t a m								Stam och värnpliktiga		Reserv		
	Officerare			Marinintendenter	Marinlikare	Sekundofficerare och fäggkorporaler	Korporaler (högåtsmän)	Yrkesutbildade meniga	Studerent och likställda värnpliktiga	Stemrekryter och värnpliktiga	Reservoofficerare	Officerare, f. d. stamm, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stamm, med arvode
	Flagmän	Kommandörer och kommandörkaptenener	Kaptenener och subalternofficerare										
Vinterbehov.													
Karlskrona station.....	—	—	—	7 ¹⁾	—	2	—	—	5	—	—	—	1
Stockholms station.....	—	—	—	5 ¹⁾	—	1	—	—	3	—	—	—	1
Summa	—	—	—	12	—	3	—	—	8	—	—	—	2
Sommarbehov.													
Karlskrona station.....	—	—	—	6 ¹⁾	—	2	—	—	5	—	—	—	1
Stockholms station.....	—	—	—	5 ¹⁾	—	1	—	—	3	—	—	—	1
Summa	—	—	—	11	—	3	—	—	8	—	—	—	2

¹⁾ Därav 1 chef (förste marinintendent), 1 stationskassör och 4 respektive 3 förestående var sin av följande avdelningar: 1. bokföring och kassa, 2. avlöning och rullföring, 3. förvaltningskontroll m. m., 4. övriga ärenden (endast i Karlskrona); vartill under vinterhalvåret kommer 1 tjänstgörande intendent å stationskontoret i Karlskrona.

Härjämte anställas civila skrivbiträden till det antal, som med hänsyn till det oundgängliga behovet och tillgängliga medel prövas skäligt.

Försvarsrevisionen har i fråga om stationsintendenturen föreslagit, att de nuvarande förrådsintendenterna skulle ersättas med pensionerade underofficerare såsom förrådsförvaltare till ett antal av 3 i Karlskrona och 2 i Stockholm, samt i anslutning härtill beräknat behovet av intendentur för stationsintendenturen till 4 i Karlskrona och 2 i Stockholm enligt följande fördelning:

Karlskrona:

- 1 stationsintendent, förste marinintendent,
- 1 expeditionsintendent,
- 1 kontrollant för förråden, bageri och kvarn samt
- 1 chef för marinens centrala beklädnadsverkstad.

Stockholm:

- 1 stationsintendent, förste marinintendent,
- 1 expeditionsintendent, tillika kontrollant vid förråden.

Stationsintendenturen.

Marinmyndigheterna hava häremot erinrat, att pensionerade underofficerare i allmänhet icke kunde förutsättas besitta den andliga och fysiska vigör, som erfordrades för fyllande av de ansvarsfulla och maktpåliggande befattningarna såsom förvaltare vid stationernas intendenturförråd. Om det hävdvunna systemet med intendenter såsom förrådsuppbördsmän ansåges böra frångås, borde dessa fördenskull ersättas med underofficerare på aktiv stat.

Då jag finner de av myndigheterna sålunda anförda synpunkter värda beaktande, anser jag mig böra för bestridande av förenämnda befattningar såsom förrådsförvaltare beräkna sammanlagt 5 sekundofficerare på aktiv stat i stället för pensionerade. Härvid förutsätter jag, såsom i annat sammanhang omförmäles, att till innehavare av nämnda tjänster företrädesvis avses sådana förtjänta sekundofficerare, som befordrats till sekundlöjtnanter. Med den föreslagna anordningen kommer visserligen att så tillvida inträda ett från arméns intendentur avvikande förhållande, som dess förvaltare pensioneras vid 60 års ålder, under det att motsvarande beställningshavare vid marinen skulle som andra sekundofficerare avgå vid uppnådda 55 år. Då det emellertid i allmänhet icke torde föreligga hinder för att besätta dessa poster med sekundofficerare, vilkas levnadsålder icke överstiger 45 år, torde i allt fall det erkända önskemålet om kvarstående under åtminstone en 10-årsperiod i förvaltartjänst kunna uppfyllas.

På grund härav och i anslutning till revisionens förslag i övrigt torde alltså för stationsintendenturens vidkommande böra beräknas följande personal, nämligen

	S t a m							Stam och värn- pliktiga	Reserv				
	Officerare		Marinintendenter	Marinlöjtnanter	Marinlöjtnanter	Marinlöjtnanter	Yrkesutbildade meniga		Studenten och likslida värnpliktiga	Stamrekryter och värnpliktiga	Reservofficerare	Officerare, f. d. stam, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stam, med arvode
	Flaggmän	Kaptenen och subalternofficerare											
Vinter- och sommarbehov.													
Karlskrona station	—	—	—	—	4 ¹⁾	—	3	1	—	5	—	—	
Stockholms station	—	—	—	—	2 ²⁾	—	2	1	—	3	—	—	
Summa	—	—	—	—	6	—	5 ²⁾	2	—	8	—	—	

¹⁾ Därav 1 förste marinintendent.

²⁾ Förrådsförvaltare.

Härtill komma civila verkmästare, arbetare m. fl., som avlönas från vederbörliga förråds- m. fl. titlar.

Till den kyrkliga organisationen vid flottans stationer återkommer jag i sammanhang med redogörelsen för personalstaterna.

Pastoral-
vården.

I försvarsrevisionens organisationsförslag är behovet av särskild personal för besiktningsinstitutionen icke tillgodosett och icke heller behandlat. Denna institution har emellertid med hänsyn till materielens betydelse inom flottan ett sådant omfång och så stor vikt, att behovet av särskild personal härför icke får förbises. Sedan gammalt finnes vid vardera stationen, gemensamt för station och varv, ett särskilt organ, som enligt vedertaget bruk benämnes »besiktningsförrättning» och förestås av en särskild besiktningsman; vad Karlskrona station angår, finnas tvenne besiktningsmän. Vid dessa organ tjänstgör dessutom erforderligt antal underofficerare och manskap såsom biträden.

Besiktnings-
institutionen.

Ehuru icke alla förekommande besiktningar utföras eller synas behöva utföras av besiktningsmännen, särskilt vid varven, där besiktningar i stor utsträckning utföras av särskilda fackmän, eller vid intendenturförråden, där dylika förrättningar torde kunna, åtminstone vad Karlskrona station angår, utföras av förrådskontrollanterna, bliva i alla händelser besiktningsmännens åligganden omfattande.

Med hänsyn till vikten av att besiktningsärendena handläggas av fullt kvalificerad personal, anser jag mig härför böra beräkna 1 officer, stam, och 1 sekundofficer, pensionerad, jämte 2 stamrekryter eller värnpliktiga för vardera stationen, och torde besiktningspersonalen, vad officerare och sekundofficerare angår, böra besättas med personal, som under någon längre tid kan kvarstanna å dessa befattningar. När förhållandena så medgiva, böra även marinintendenter kunna kommenderas såsom besiktningsmän. Genom motsvarande indragningar på andra håll synes ifrågavarande personalbehov kunna tillgodoses, utan att fördenskull någon ökning behöver vidtagas i den av revisionen förutsatta personalstyrkan.

På grund av vad ovan anförts, torde för tjänstgöring såsom besiktningsmän m. m. böra för vardera stationen under såväl vinter- som sommarhalvåret avses:

- 1 kapten vid flottan samt
- 2 stamrekryter eller värnpliktiga.

Härtill kommer å vardera stationen 1 pensionerad sekundofficer med arvode.

I huvudsaklig överensstämmelse med försvarsrevisionens förslag torde för radiostationerna böra beräknas följande personal:

Radio-
stationerna.

	S t a m							Stam och värnplikliga		Reserv			
	Officerare		Mariningenjöjer	Marinintendenter	Marinläkare	Sekundofficerare och flaggkorpraler	Korpraler (högskåtsmän)	Yrkesutbildade meniga	Stammrekryter och värnplikliga	Studenter och likställda värnplikliga	Reservofficerare	Officerare, f. d. stam, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stam, med arvode
	Kaptener och subalternofficerare	Kommandörer och kommandörkaptenener											
Vinterbehov.													
Karlskrona radiostation	—	—	—	—	—	1	3	3	—	—	—	—	—
Stockholms radiostation	—	—	—	—	—	1	3	3	—	—	—	—	—
Gotlands radiostation ¹⁾	—	—	—	—	—	1	3	3	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	3	8	8	—	—	—	—	—
Sommarbehov.													
Karlskrona radiostation	—	—	—	—	—	1	4	2	—	—	—	—	—
Stockholms radiostation	—	—	—	—	—	1	3	3	—	—	—	—	—
Gotlands radiostation ¹⁾	—	—	—	—	—	1	3	2	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	3	10	6	—	—	—	—	—

¹⁾ Tillhör Stockholms station.

Örlogsdepåerna.

Göteborgs örlogsdepå.

Nuvarande organisation.

Enligt gällande bestämmelser tillhör Göteborgs örlogsdepå Stockholms station, vars befälhavare med vissa undantag har enahanda åligganden beträffande depån som i fråga om Stockholms station. Med avseende å rustnings-, avrustnings- och underhållsarbeten å depån tillhörande fartygsmateriel samt underhåll av förråd m. m. har varvschefen i Stockholm med vissa undantag samma åligganden som i fråga om till varvet därstädes förlagd motsvarande materiel m. m. Kommandanten i Älvsborgs fästning utövar viss befogenhet i fråga om garnisonstjänsten m. m. inom depån. Chefen för örlogsdepån åligger i huvudsak att, såvitt på honom ankommer och under stationsbefälhavaren respektive varvschefen i Stockholm, utöva tillsyn över att depån med vad därtill hörer befinner sig i så fullständigt och tidsenligt skick, som genom omtanke och klok hushållning kan vinnas, att depåns personal hålles vid bestämt och behövt antal samt fullgör de skyldigheter och åtnjuter de rättigheter, som envar tillkomma, att personalens övningar bedrivs i vederbörlig omfattning samt att dess tjänstduglighet behörigen upprätthålles. Depåchefen biträdes av 1 adjutant och 1 depåintendent, vilken tillika är kårintendent vid Älvsborgs kustartillerikår. Den för depån erforderliga personalen beräknades vid dess uppsättande till 8 officerare, 41 underofficerare och underofficerskorpraler samt 138 korpraler och meniga, utgörande bland annat besätt-

ningar för vissa till förläggning vid depån avsedda över- och undervattens-torpedfartyg samt minerings- och minsvepningsfartyg.

Försvarsrevisionen, som ansett, att Göteborgs örlogsdepå alltjämt borde bibehållas, har beträffande dess personalbehov uttalat, att detta borde inskränkas till den styrka, som erfordrades för tillsyn och vård av samt övning med dit förlagd materiel. Vidare borde de värnpliktiga, som avsåges att bemanna Göteborgsavdelningens fartyg, såväl i fredstid som vid mobilisering inrycka vid depån. Depåns tekniska och ekonomiska administration syntes i huvudsak böra förbliva oförändrad.

*Försvars-
revisionen.*

Marinmyndigheterna hava gentemot revisionens förslag erinrat, att den av revisionen beräknade personalen för fredstjänstens handhavande i vissa avseenden syntes kunna minskas, ävensom framhållit, att det ur flera synpunkter vore mindre lämpligt att låta de för Göteborgsavdelningens bemanning avsedda värnpliktiga inrycka vid depån.

*Marinmy-
ndigheterna.*

I likhet med revisionen anser jag, att örlogsdepån i Göteborg, där flottan har sin enda stödjepunkt på västkusten, bör bibehållas. För skyddandet av vår handelssjöfart och vår viktigaste förmedlare härav, Göteborg, måste det vara av största betydelse att för sjöförsvarets vidmakthållande även under fredstid utnyttja de möjligheter, som i sådant hänseende dels, ehuru i begränsad omfattning, stå till buds i själva depån och dess anläggningar, dels ock äro tillfinnandes i de privata varvsanläggningarna i staden. Jag delar vidare revisionens uppfattning, att depåns personalstyrka bör bestämmas efter den fartygs- och annan materiel m. m., som dit är förlagd. Med avseende å omfattningen av denna materiel m. m. anser jag mig emellertid böra utgå från förutsättningar, som i viss mån avvika såväl från dem, varmed revisionen synes hava räknat, som från de nuvarande förhållandena, vilka myndigheterna lagt till grund för sina beräkningar. Jag förutsätter sålunda, att vissa fartyg skola även under fredstid vara förlagda till depån.

*Departements-
chefen.*

Vad angår de värnpliktiga, torde förhållandena i regel icke möjliggöra deras inryckande och övande vid depån. En sådan anordning skulle nämligen, då de vid depån förlagda fartygen i regel torde ligga i beredskap eller vara upplagda och alltså icke utgå på expedition, föranleda anhopning av värnpliktiga i land utan möjlighet att giva dem verklig övning. För övrigt skulle anordningen stå i mindre god överensstämmelse med den av mig förordade organisationsplanen, enligt vilken fredskontingenten värnpliktiga icke bör beräknas större, än som är nödvändigt med hänsyn till fartygsrustningar och tjänsten i land.

Med avseende å depåns organisation finner jag icke heller anledning att föreslå någon ändring, utan förutsätter jag, att depåns förvaltning såsom hittills bör omhänderhavas av en depåchef, som i militärt, ekonomiskt och tekniskt hänseende lyder under stationsbefälhavaren respektive varvschefen i Stockholm.

I anslutning till vad jag ovan anfört, bör för tjänstgöring vid Göteborgs örlogsdepå avses följande personal:

	S t a m								Stam och värnpliktiga		Reserv			
	Officerare		Kapten och subalternofficerare	Mariningenjörer	Marinintendenter	Marinläkare	Sekundofficerare och flaggkorpraler	Korpraler (höghörsmin)	Yrkesutbildade meniga	Stamrekryter och värnpliktiga	Studenter och i skilda värnpliktiga	Reservoofficerare	Officerare, f. d. stam, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stam, med arvode
	Flaggmän	Kommandörer och kommandörkapten												
Vinter- och sommarbehov.														
Depåchef	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Adjutant ¹⁾	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Expeditions- och ekonomipersonal, för tillsyn m. m. av till depån förlagda fartyg och annan materiel samt för handräckningstjänst	—	—	—	—	—	—	5	4	5	30	—	—	—	—
Summa	—	1	1	—	—	—	5	4	5	30	—	—	—	—

¹⁾ Under vinterhalvåret beräknas adjutanten vara samtidigt tjänstgörande å till Göteborg förlagd undervattensdepå.

Förutom ovan angivna personal beräknas vid depån under vinterhalvåret tjänstgöra 1 kapten eller subalternofficer, 12 sekundofficerare, 7 korpraler, 8 yrkesutbildade meniga samt 2 stamrekryter å dit förlagda undervattensbåtar, vilken personal är upptagen under rubriken »Sjöstyrkorna».

Gustavsviks örlogsdepå.

Nuvarande förhållanden.

Sedan Gustavsviks örlogsdepå i enlighet med beslut av 1914 års senare riksdag blivit upprättad, har därvarande docka jämte tillhörande anläggningar jämlikt av Kungl. Maj:t vid olika tillfällen lämnat medgivande varit utarrenderad till enskilt företag. Senast har Kungl. Maj:t genom beslut den 7 december 1923 medgivit utarrendering av anläggningarna vid Gustavsvik till aktiebolaget Mohögs mekaniska verkstad under en tid av 15 år från och med den 1 januari 1924, och har kontrakt härom numera uppgjorts mellan marinförvaltningen och bolaget i fråga. I arrendeavtalet ingår bland annat skyldighet för bolaget att underhålla de delar av örlogsdepån, som av bolaget förhyras. Återstående delar av depån avses att underhållas av inflytande arrendemedel.

Beträffande den framtida organisationen av depån hava icke några särskilda föreskrifter utfärdats.

Försvarsrevisionen har med hänsyn till nu rådande militärpolitiska förhållanden inom Östersjöområdet funnit de krav, som tidigare ställts på Gustavsviks örlogsdepå, kunna till en viss grad reduceras. Någon förläggning dit i fredstid av örlogsfartyg eller av personal, avsedd för bemannandet av dylika, syntes ej böra ifrågasättas. På grund härav hade revisionen icke ansett sig böra närmare ingå på frågan om organisationen av tjänsten vid Gustavsviks örlogsdepå och följaktligen icke heller för densamma beräknat någon särskild personal under fredstid.

*Försvars-
revisionen.*

I likhet med försvarsrevisionen finner jag, att de nuvarande förhållandena icke nödvändiggöra beräkning i fredstid av någon personal från flottan för Gustavsviks örlogsdepå, utöver vad som längre fram angives erforderligt för förläggande dit viss tid av året av en flygstation.

*Departements-
chefen.*

Ehuruväl — såsom jag i fråga om sjöstyrkorna anført — Härnösandsavdelningens fartyg böra vara fredsförlagda i Stockholm, synes dock viss minmateriel m. m. ävensom den bestyckning, minsvepningsmateriel, signal- och annan utrustningsmateriel m. m., som avses för de hjälpfartyg, vilka skola utrustas i Gustavsvik, också böra förvaras där. Tillsynen över denna materiel torde böra utövas av kommandanten i Hemsö fästning och för det omedelbara bevakandet därav lämpligen avses den tillsyningsman, som jämlikt ovannämnda kontrakt skall övervaka kronans transformatorstation, dockpumpar m. m. För ifrågavarande bestyr torde nämnda tillsyningsman kunna beredas ett mindre arvode från omförmälda arrendemedel.

Sammanfattning.

Sammanfattas vad i det föregående anförts, framgår, att för flottans stationer och örlogsdepåer bör beräknas den personal, efterföljande tabell närmare utvisar.

	S t a m										Stam och värnpliktiga		Reserv		
	Officerare					Marinintendenter	Marinibiskare	Sekundofficerare och fäggkorporaler	Korporaler (högbåtsmän)	Yrkessutbildade mänliga	Stamrekryter och värnpliktiga	Studenter och likställda värnpliktiga	Reservoificerare	Officerare, f. d. stamm, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stamm, med arvode
	Flägmän	Kommandörer o kommendörkapit.	Kaptener och subalternofficer	Mariningenjörer	Kaptener och subalternofficer										
Vinterbehov.															
Stationsbefälhavare med expeditioner.....	2	2	1	—	4	—	8	2	—	8	—	—	—	—	6
Kärchefer med d:o.....	—	2	6	—	2	—	11	2	2	20	—	—	—	—	4
Kompanitjänsten.....	—	—	9	—	—	—	20	27	16	11	—	—	—	—	9
Kasern tjänsten och matinrättningar m. m.	—	1	1	—	—	—	26	30	27	105	—	—	—	—	—
Sjömanskårens skolor..	—	2	27	2	1	—	69	284	417	310	—	—	—	—	—
Hälso- och sjukvården	—	—	—	—	—	9	3	3	4	—	17	—	—	—	—
Rättsväsendet.....	—	—	—	—	—	—	2	4	—	—	—	—	—	—	—
Stationskontoren.....	—	—	—	—	12	—	3	—	—	—	8	—	—	—	2
Stationsintendenturen..	—	—	—	—	6	—	5	2	—	—	8	—	—	—	—
Besiktning sinstitutionen	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	2
Radiostationerna.....	—	—	—	—	—	—	3	8	8	—	—	—	—	—	—
Göteborgs örlogsdepå..	—	1	1	—	—	—	5	4	5	30	—	—	—	—	—
Summa	2	8	47	2	25	9	155	366	479	521	—	—	—	—	23
Sommarbehov.															
Stationsbefälhavare med expeditioner	2	2	1	—	4	—	6	2	—	8	—	—	—	—	6
Kärchefer med d:o.....	—	2	6	—	2	—	9	2	2	20	—	—	—	—	4
Kompanitjänsten.....	—	—	9	—	—	—	18	27	16	11	—	—	—	—	9
Kasern tjänsten och matinrättningar m. m.	—	1	1	—	—	—	16	40	20	81	—	—	—	—	—
Sjömanskårens skolor..	—	2	10	2	1	—	23	80	370	123	—	—	—	—	—
Hälso- och sjukvård	—	—	—	—	—	9	3	3	4	—	—	—	—	—	—
Rättsväsendet.....	—	—	—	—	—	—	2	4	—	—	17	—	—	—	—
Stationskontoren.....	—	—	—	—	11	—	3	—	—	—	8	—	—	—	2
Stationsintendenturen..	—	—	—	—	6	—	5	2	—	—	8	—	—	—	—
Besiktning sinstitutionen	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	2
Radiostationerna.....	—	—	—	—	—	—	3	10	6	—	—	—	—	—	—
Göteborgs örlogsdepå..	—	1	1	—	—	—	5	4	5	30	—	—	—	—	—
Summa	2	8	30	2	24	9	93	174	423	310	—	—	—	—	23

Härtill kommer den under de särskilda punkterna angivna civila personalen

8. Skeppsgosseinstitutionen.

Nuvarande organisation.

Skeppsgossekårens ändamål är att giva till skeppsgossar antagna ynglingar den sjömansutbildning, militära uppfostran och allmänbildning, som erfordras, för att flottans sjömanskår genom den må tillföras en god rekrytering av 2. klass sjömän, matrosar eller undantagsvis ekonomimän, lämpliga för utbildning till korporaler och underofficerare. För att antagas till skepps-

gosse fördras att vid utgången av det år, varunder antagningen äger rum, hava fyllt 15 men ej 17 år. Vid antagning skall bland anmälda gossar företräde givas åt den, som befinner sig bäst passande till flottans tjänst eller, om två eller flera anses lika passande, åt den, vars fader tjänat vid flottan länge och väl eller i tjänsten omkommit eller blivit skadad. Skeppsgossekåren innefattar 600 skeppsgossar, varav 400 äro förlagda i Karlskrona och 200 i Marstrand. Vardera skeppsgossekåren står under befäl av en chef, vilken det åligger att närmast under vederbörande stationsbefälhavare vaka över disciplinen inom kåren, befodra skeppsgossarnas utbildning till sjötjänst vid flottan och över dem öva sorgfälligt tillsyn m. m. Skeppsgossekåren i Karlskrona är indelad i 3 och kåren i Marstrand i 2 kompanier. Den teoretiska utbildningen, vilken motsvarar tvåårig påbyggnad på folkskola, bibringas i en vid vardera kåren anordnad skeppsgosse-skola och ledes i respektive skolor av en rektor med biträde av civila lärare. Utbildningen sker under sommartiden på seglande skeppsgossefartyg.

Försvarsrevisionen har anfört, att revisionen kommit till den uppfattningen, att rekrytering genom karlskrivning från skeppsgossekåren ställde sig i ekonomiskt hänseende avsevärt gynnsammare än rekrytering genom anställning medelst kontrakt, beroende på de karlskrivnas betydligt längre medeltjänstetid i sjömanskåren. Vidare hade de från skeppsgossekåren utgångna matroserna lättare att tillgodogöra sig utbildningen i korpral- och underofficersskolorna, varjämte de i allmänhet ådagalade bättre sjömannaegenskaper och uppförande än de kontraktanställda. Med hänsyn till angivna omständigheter och då den plikttrohet och hängivenhet för vapnet, som alltid utmärkt flottans underofficerskår, till icke ringa del kunde tillskrivas den tradition, som delvis skapats genom skeppsgossekåren, syntes denna kår vara av sådant värde för sjömans- och underofficerskårens rekrytering, att den allt fortfarande borde ingå som ett led i marinorganisationen. På grund av förutsatta inskränkningar i organisationen borde emellertid skeppsgossekårens sammanlagda numerär minskas från 600 till 500 nummer. Som detta antal skeppsgossar kunde inrymmas i det genom Karlskrona grenadjärregementets indragning ledigblivande kasernetablissemmentet, borde kåren i sin helhet förläggas dit och skeppsgossekåren i Marstrand i samband därmed indragas. Revisionen, som förutsatte kårens fördelning på 3 kompanier, beräknade 1 instruktionsunderofficer för var 15:e skeppsgosse i stället för som för närvarande var 10:e eller var 12:e ävensom 1 pensionerad officer för befattningen som kasernbefälhavare.

Marinmyndigheterna hava häremot anfört, att hållbara skäl icke påvisats för en minskning av kåren. Tvärtom kunde en ökning ifrågasättas. Då emellertid kåren under en lång följd av år icke varit fulltalig, syntes densamma böra bibehållas vid sin nuvarande numerär, 600 skeppsgossar.

Vidare avstyrkte myndigheterna den föreslagna sammanslagningen av

Försvarsrevisionen.

Marinmyndigheterna.

Karlskrona- och Marstrandskontingenterna, enär möjligheten till tillfredsställande rekrytering därigenom skulle förminskas och allvarliga olägenheter ur uppfostringssynpunkt uppstå, därest för många skeppsgossar sammanfördes till en och samma plats. Med avseende å den föreslagna förläggningen av skeppsgossarna till det Karlskrona grenadjärregemente nu tillhöriga kasernetablissemnet utgjorde detta etablissement visserligen i och för sig en lämplig förläggningslokal, men detta endast under förutsättning att skeppsgossekåren ensam finge disponera etablissementet och att icke, såsom revisionen förutsatt, samtidigt dit förlades vuxet manskap. Besättandet av befattningen såsom kasernbefälhavare med en pensionerad officer avstyrktes. Slutligen vore det nödvändigt, att ett tidsenligt och i övrigt lämpligt segelfartyg snarast möjligt anskaffades, för att skeppsgossarnas utbildning till sjöss måtte kunna nöjaktigt ordnas.

*Svenska
underofficers-
förbundet.*

Beträffande skeppsgossekårens organisation och uppgifter har Svenska underofficersförbundet i sitt över revisionens betänkande avgivna yttrande anfört vissa synpunkter, bland annat att kårens huvudsakliga, om icke enda ändamål borde vara att rekrytera underofficerskåren och kårens storlek lämpas därefter, ävensom att denna rekrytering borde, därest så låte sig göra, gälla underofficerskårens samtliga yrkesgrenar och icke, som nu vore fallet, blott däck- och i mindre utsträckning ekonomiavdelningen. Till underofficersbefordran borde i regel ej några andra komma i fråga än sådana, som genomgått skeppsgosseskolan eller vid anställning i sjömanskåren kunnat styrka, att de ägde motsvarande kunskaper. Endast i undantagsfall borde övriga kontraktanställda kommenderas för utbildning till underofficerare.

*Departements-
chefen.*

Då skeppsgossekåren måste anses vara av mycket stor betydelse för rekryteringen av sekundofficers- och sjömanskårerna, anser jag i likhet med revisionen, att denna kår alltjämt bör bibehållas. I fråga om dess numerär måste den så beräknas, att såväl sjömanskåren i och för sig som därifrån sekundofficerskåren kan lämpligen rekryteras. Kåren torde sålunda böra behålla sitt nuvarande ändamål. Genom tidigare påbörjad och grundligare lagd utbildning m. m. blir det under alla omständigheter huvudsakligen det från skeppsgossekåren karlskrivna manskapet, som, vad däck- och i viss omfattning även ekonomiavdelningen beträffar, kommer att rekrytera sekundofficerskåren. Men att för dessa avdelningar binda sekundofficersbefordran till de karlskrivna och därifrån utesluta de kontraktanställda skulle icke allenast innebära en orättvisa mot dessa utan jämväl försvåra eller omintetgöra en god rekrytering av de kontraktanställda. Vad åter angår maskin- och hantverksavdelningarna, synes sekundofficerskåren framdeles liksom nu böra huvudsakligen rekryteras genom kontraktanställda sjömän, vilka före sin anställning vid flottan i de flesta fall haft arbete såsom eldare, maskinarbetare, timmermän eller i liknande yrke. För dessa avdelningar av sekundofficerskåren är en till skeppsgossekåren förlagd tre-

årig utbildning, till avsevärd del upptagen av ren sjömansutbildning å seglande fartyg, varken behövlig eller ändamålsenlig, ehuru väl skeppsgossars övergång även till dessa yrkesavdelningar ej bör vara helt utesluten.

Med nu angivna utgångspunkter har jag låtit undersöka, huruvida det skulle vara möjligt att nedbringa skeppsgossekårens numerär under det av revisionen föreslagna, 500 nummer. Denna undersökning har emellertid visat, att någon ytterligare minskning av numerären icke låter sig göra, utan att den framtida rekryteringen av sjömans- och sekundofficerskåreerna allvarligt äventyras. Jag anser det sålunda för närvarande och innan erfarenhet vunnits angående kårens mest lämpliga numerär i förhållande till den föreslagna organisationen icke vara tillrädligt att sträcka minskningen längre, än vad revisionen föreslagit. Skulle erfarenheten framdeles giva vid handen, att ytterligare minskning är möjlig och önskvärd, torde en dylik minskning utan svårighet kunna genomföras. Vad angår frågan om kårens förläggning, kan det visserligen icke bestridas, att en koncentrerung av kåren till Karlskrona ur kostnadssynpunkt ställer sig något fördelaktigare än en uppdelning på tvenne kårer. Emellertid synes denna fråga icke böra bedömas endast ur kostnadssynpunkt. Om kåren i sin helhet förlägges till Karlskrona, kan med visshet förutses, att rekryteringen från de norra och mellersta delarna av Sverige kommer att, om icke helt upphöra, så dock avsevärt nedgå. Man skulle alltså för rekryteringen av skeppsgossekåren vara huvudsakligen hänvisad till södra Sverige, i främsta rummet till landskapet Blekinge. Förutom den omständigheten att tillräckligt antal gossar härifrån icke torde kunna påräknas, skulle skeppsgossekåren och därmed också till stor del sekundofficerskåren bliva ensidigt sammansatt av folk-element från en och samma landsdel. Huru stort värde man än måste tillmäta den tradition, på vilken skeppsgosseinstitutionen faktiskt stöder sig, kan man icke bortse från den stora betydelsen av att flottan tillföres sitt personalbehov även från andra trakter i vårt land. Inrättandet på sin tid av kåren i Marstrand grundades på en fullt riktig tanke, och även om det ännu icke lyckats att i önskvärd utsträckning vinna vad som åsyftats, nämligen en rekrytering till skeppsgossekåren från västkustens fiskarbefolkning, har denna kår dock i många hänseenden varit flottan till stort gagn. Då för övrigt Marstrandskåren betingar jämförelsevis obetydliga kostnader, synes mig den bästa lösningen vara att tillsvidare bibehålla densamma, intill dess dels, som nyss blivit sagt, erfarenhet vunnits, huru stor numerär skeppsgossekåren i sin helhet bör hava, och dels tillfälle möjligen yppar sig till en lämplig förläggning i Stockholm eller dess närhet, såsom Rindö eller annan lämplig plats. Då obetydliga kostnader av statsverket nedlagts på kåren i Marstrand och då heller icke nu några kostnader därför ifrågasättas, kommer en dylik förflyttning icke att giva tillspillo några för försvaret betydelsefulla värden.

Emellertid torde Marstrandskårens bibehållande icke böra förorsaka någon

utökning av den sammanlagda numerären och ej heller någon ökning i stort sett av den personal, som revisionen beräknat erforderlig.

Jag förutsätter sålunda, att skeppsgossekåren uppdelas på en kår i Karlskrona på omkring 350 nummer och en kår i Marstrand på omkring 150 nummer, samt att den av revisionen beräknade personalen fördelas på de båda kårerna i proportion till antalet skeppsgossar.

Någon särskild officer såsom kasernbefälhavare anser jag överflödig, varför alltså den av revisionen föreslagna arvodesbefattningen kan utgå.

Därest logementsfartyget *Norrköping* utrangeras, torde till Marstrand böra förläggas ett äldre pansarskepp såsom logementsfartyg.

Vidkommande slutligen den för utbildningen ombord erforderliga fartygsmaterielen, har, såsom i det föregående (sid. 393) omförmäls, för fyllande av behovet av lämpliga övningsfartyg för skeppsgossarna övningsfartyget *af Chapman* införlivats med flottan. Vid personalberäkningarna utgår jag från att skeppsgossarnas övningar till sjöss skola bedrivas å nyssnämnda övningskepp jämte övningskeppen *Najaden* och *Jarramas*, samt att övningsbriggen *Falken* skall användas för övningar inom Karlskrona skärgård.

Såsom jag i det följande under rubriken »Personalstaterna» kommer att närmare beröra, är numera den anordningen vidtagen, att 3. årskursens skeppsgossar karlskrivas på våren efter avslutad utbildning vid skolan i land i stället för på hösten samma år. Detta föranleder å ena sidan, att i staten för sjömanskåren måste särskilt beräknas 145 manskapslöner under 6 månader årligen, men medför å andra sidan motsvarande minskning dels i staten för skeppsgossekåren och dels i behovet av värnpliktiga under sommarhalvåret.

I anslutning till vad jag ovan anfört, torde den för skeppsgosseinstitutionen erforderliga militära personalen böra beräknas sålunda:

	S t a m										Stam och värn- pliktiga		Reserv		
	Officerare		Mariningenjörer	Marintendenter	Marinläkare	Sekundofficerare och flaggkorpraler	Korpraler (höghåtsmän)	Yrkesutbildade meniga	Stamrekryter och värnpliktiga	Studenter och lik- ställda värnpliktiga	Reservofficerare	Officerare, f. d. stam, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stam, med arvode		
	Flaggmän	Kaptener och subalternofficer.													
Vinterbehov.															
<i>Karlskrona.</i>															
Chief med expedition...	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	
Kompanichefer med bi- träden	—	—	1) 3	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	
Rustkamrarna	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	1	
Instruktionspersonal ...	—	—	2) 6	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	
Kasernuppbördsman och maskinist	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	
Handräckning, eldare m. fl.	—	—	—	—	—	—	—	2	2	9	—	—	—	—	
Matinrättningen	—	—	—	—	—	—	1	2	4	10	—	—	—	—	
Summa	—	1	9	—	—	—	3) 27	7	6	20	—	—	—	1	
<i>Marstrand.</i>															
Chief med expedition...	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	
Kompanichefer med bi- träden	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	
Instruktionspersonal ...	—	—	2	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	
Logementsfartyg	—	—	—	—	—	—	3	3	4	10	—	—	—	—	
Summa	—	1	3	—	—	—	3) 15	3	4	10	—	—	—	—	
Tillsammans	—	2	12	—	—	—	42	10	10	30	—	—	—	1	
Sommarbehov.															
<i>Karlskrona.</i>															
Kasernbefälhavare, kompaniexpeditioner, uppbördsmän, hand- räckning m. m.	—	—	1	—	—	—	2	2	—	5	—	—	—	1	
Summa	—	—	1	—	—	—	3) 2	2	—	5	—	—	—	1	
<i>Marstrand.</i>															
Kasernbefälhavare, kompaniexpeditioner, uppbördsmän, hand- räckning m. m.	—	—	—	—	—	—	3	3	—	4	—	—	—	—	
Summa	—	—	—	—	—	—	3) 3	3	—	4	—	—	—	—	
Tillsammans	—	—	1	—	—	—	5	5	—	9	—	—	—	1	

1) Därav 1 tillika kasernbefälhavare.

2) Därav 1 skjutofficer och 1 gymnastikofficer.

3) Därav 1 förrädsförvaltare.

Den civila lärarpersonalen har försvarsrevisionen beräknat till
 1 rektor,
 8 ordinarie ämneslärare,
 4 extraordinarie ämneslärare,
 3 lärare i slöjd samt
 timlärare för 31 veckotimmar, vilket innebär en minskning i förhållande till nuvarande organisation av

1 rektor,
 2 ordinarie och 1 extraordinarie ämneslärare,
 1 lärare i slöjd samt ett mot 9 veckotimmar svarande minskat behov av timlärare.

Med den organisation, som nu föreslagits, beräknar jag följande personal erforderlig, nämligen

vid skolan i Karlskrona
 (350 gossar)

1 rektor,
 5 ordinarie ämneslärare,
 3 extraordinarie ämneslärare,
 2 lärare i slöjd samt
 timlärare för 21 veckotimmar,

vid skolan i Marstrand
 (150 gossar)

1 ordinarie ämneslärare, tillika förste lärare,
 2 ordinarie ämneslärare,
 2 extraordinarie ämneslärare,
 2 lärare i slöjd samt
 timlärare för 10 veckotimmar,

vilket i förhållande till revisionens förslag innebär en ökning av 1 extraordinarie ämneslärare och 1 slöjdlärare.

Förutom ovannämnda lärarpersonal erfordras för skeppsgossekåren i Marstrand följande med arvode avlönade personal, nämligen

dels 1 läkare,
 1 sjuksköterska och
 1 lärare i hornblåsning,

dels viss personal för vakthållning, som hittills har utgjorts av under vinterhalvåret förhyrda f. d. båtsmän,

dels ock 1 skomakare och 1 skraddare för undervisning i och handhavande av beklädnadsvården. Då sistnämnda 2 yrkesmän avlönas från beklädnadsanslaget, föranleder den föreslagna organisationen icke några särskilda kostnader utöver av revisionen beräknade. Kostnaderna för den övriga nu omförmälda extra personalen äro i staten för innevarande budgetår tillhörande »förteckning över i stat icke uppförda arvoden» upptagna med ett sammanlagt belopp av 10,760 kronor, och upptager jag vid kostnadsberäkningarna motsvarande belopp.

9. Flottans varv.

Nuvarande organisation. Ledningen av vartdera örlogsvärvet i Karlskrona och Stockholm är anförtrott åt en *varvschef*, kommandör vid flottan, som i militärt hänseende

är underställd vederbörande stationsbefälhavare samt i tekniskt och ekonomiskt hänseende marinförvaltningen. För handläggande av förekommande ärenden förfogar varvschefen över ett *varvskansli*, bestående av en militär-expedition under ledning av varvschefens adjutant, officer vid flottan, en civilexpedition under ledning av varvschefens sekreterare, marinintendent, samt ett varvskontor under ledning av varvskamreraren, likaledes marinintendent.

Verksamheten vid vartdera varvet är fördelad på sex *varvsdepartement*, nämligen artilleri-, byggnads-, ekipage-, ingenjör-, min- och torpeddepartementen, vartill komma trenne förråd. Varje departement står under ledning av en departementschef av kommandörkapstens grad eller tjänsteställning, antingen från officers- eller från mariningenjörkåren. Verksamheten inom varvsdepartementen är fördelad på arbetsgrupper, var och en under ledning av officer, mariningenjör eller specialingenjör. Vid ingenjördepartementet tjänstgör dessutom mobiliseringsingenjören, som har att utöva tillsyn över departementets arbeten för uppläggning och hållande i anbefalld beredskap av den flytande materielen.

De tre *förråden* utgöras av inventarieförrådet, materialförrådet och artilleriammunicionsförrådet under ledning av såsom förrådsintendenter kommanderade marinintendenter, vilka i fråga om förrådets förnyelse, utlämning, ordnande och vård äro underställda dels varvschefen direkt och dels vederbörande departementschef samt i fråga om redovisning m. m. lyda under varvskontoret.

Varvschefen utövar ledningen av varvet i såväl militärt som ekonomiskt och tekniskt hänseende. Det militära chefskapet innefattar dels åligganden rörande personalen dels ock ansvaret för att den till varvet förlagda materielen ständigt befinner sig i det skick, som anbefalld krigsberedskap fordrar. I ekonomiskt och tekniskt hänseende åligger det varvschefen bland annat att anmäla behov av anslagsmedel och förordna angående beviljade medels disposition, att övervaka anslagstillgångens utnyttjande i enlighet med erhållna föreskrifter, att ansvara för att anslagen ej överskridas, att ombesörja upphandlingar och entreprenader ävensom slutligen att ansvara för varvets tidsenlighet i fråga om tekniska hjälpmedel samt för dess allmänna anordningar i tekniskt hänseende.

På grund av omfattningen av den försvarsrevisionen förelagda uppgiften har revisionen funnit tiden ej medgiva en närmare undersökning angående den för örlogsvarven lämpligaste organisationsformen överhuvudtaget, utan begränsat sig till sådana ändringsförslag, som kunde genomföras utan rubbning av de principer, varpå den nuvarande organisationen vilade. De uppgifter, som under olika förhållanden måste ställas på örlogsvarven, vore i huvudsak:

att *i fred* underhålla sjökrigsmaterielen i tjänstdugligt skick samt förse på expedition varande fartyg med erforderliga förråd m. m.,

att *vid mobilisering* på kortast möjliga tid klargöra och utrusta vid varven förlagd sjökrigsmateriel,

att *i krig* utgöra baser för sjöstyrkorna, dit fartygen vid behov kunde ingå för reparationer och förrådskompletteringar, samt

att *i såväl fred som krig* bedriva tillverkning av en del för marinen behövliga förnödenheter ävensom i viss utsträckning nybyggnad av fartyg.

De svåraste och mest omfattande vore otvivelaktigt de uppgifter, som åläge varven dels vid mobilisering, då all sjökrigsmateriel skulle med största möjliga skyndsamhet utrustas, och dels under krig, då förekommande reparationsarbeten toge en vida större omfattning än under fredstid och dessutom måste utföras med den största skyndsamhet. Med hänsyn till denna varvens karaktär av att vara mobiliseringscentraler för flottan kunde de icke likställas med privata varvsanläggningar. Därför bleve örlogsvarvens organisationsfråga icke ett problem av övervägande civiltknisk innebörd, som kunde lösas på samma sätt som inom den privata varvsindustrien. Organisationen måste i främsta rummet tillgodose varvens militära uppgifter och först i andra rummet andra allmänna intressen. I fred såväl som under krig fordrades sålunda en ledande myndighet, som vore utrustad med en på ekonomisk och teknisk sakkunskap stödd militär befogenhet. Fördenskull borde fortfarande såsom hittills i spetsen för flottans varv såsom *varvschef* ställas en med varvsdriften i möjligaste mån förtrogen officer med i stort sett samma befogenheter och ansvar i fråga om reglerandet av varvens arbeten som för närvarande. Beträffande omfattningen av varvschefens ämbetsutövning syntes dock vissa ändringar erforderliga i syfte att befria varvschefen från en del tyngande detaljer.

Vidare borde det till varvschefens förfogande för varvets militära och tekniska ledning stående *varvskansliet*, med bibehållande av dess civil-expedition och varvskontor men genom överförande dit av ekipagemästaren och mobiliseringsingenjören med biträden, utökas till en militärteknisk stab.

Beträffande *varvsdepartementen* eller varvsverkstäderna, som de enligt revisionens uppfattning lämpligen borde benämnas, upptog de en oproportionerligt talrik personal för byrå-, bokförings-, registrerings-, renskrivnings- och liknande tjänst. Vissa i en hösten 1921 av särskilda sakkunniga (varvssakkunniga) verkställd utredning föreslagna åtgärder beträffande centralisering av bokföring, omläggning av upphandlingsförfarandet m. m. borde, så snart ske kunde, genomföras, men därutöver vore mera genomgripande åtgärder erforderliga för åstadkommande av en ekonomisk varvsdrift, varvid i första hand antalet varvsdepartement borde minskas. Sålunda borde vid Karlskrona varv dels olika delar av ekipagedepartementets verksamhet uppdelas på varvschefens militärtekniska stab samt torped- och ingenjördepartementen, dels mindepartementet införlivas med torpeddepartementet som en särskild arbetsgrupp och dels byggnads- och ingenjördepartementen sammanslås. Vid Stockholms varv borde dels ekipagedepartementets verksamhet uppdelas på liknande sätt som i Karlskrona, dels de tre militärtekniska departementen — artilleri-, torped- och mindepartementen — sammanslås till ett departement, förslagsvis benämnt vapendepartementet, och dels även här byggnadsdepartementet förenas med ingenjördepartementet.

Varvens *förrädsverksamhet* hade under de senaste åren varit föremål för behandling dels av de förut omnämnda s. k. varvssakkunniga, dels ock av för utredning angående marinens förrädsverksamhet i allmänhet särskilt tillkallade sakkunniga, de s. k. förrädssakkunniga, vilka senare ägnat frågan om varvsdriftens organisation en ingående prövning. Utan att ingå på ett bedömande av frågan huruvida förrädsverksamheten borde ordnas efter de riktlinjer, som anvisats av de varvssakkunniga, eller efter dem, som förordats av de förrädssakkunniga, hade revisionen inskränkt sig till att undersöka, i vad mån de framförda synpunkterna kunde tillgodogöras vid bestämmandet av den personal, som erfordrades för ledningen av förrädsverksamheten å varven, varvid revisionen kommit till den uppfattningen, att behovet av intendenturpersonal borde kunna begränsas till 1 varvsförrädsintendent å vardera varvet. I övrigt förutsatte revisionen, att behovet av förrädspersonalen icke beräknades större, än som vore förenligt med klok hushållning.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts rörande varvens organisation, hade revisionen beräknat det för dem erforderliga antalet officerare och vederlikar m. fl.

Vad beträffade *behovet av underofficerare för den ordinarie tjänstgöringen vid varvsverkstäderna samt i sjöreserven m. m.*, hade det ådragit sig revisionens uppmärksamhet, att ett stort antal av de underofficerare, som vore upptagna för ordinarie varvstjänstgöring, blivit överförda från underofficerskårens stat till månadslönarstat vid varven. Dessa underofficerare borde lämpligen återföras till underofficerskårens stat, varför revisionen beräknade den för ifrågakommande behov erforderliga personalen under sådan förutsättning.

Slutligen syntes det för åstadkommande av en ekonomisk varvsdrift nödvändigt att beträffande *varvens civila kontorspersonal* vidtaga en reduktion, vilkens storlek likväl icke i förväg kunde beräknas i detalj. Enligt verkställda överslagsberäkningar syntes det revisionen emellertid möjligt att i löner till kontorspersonal vid båda varven inbespara tillsammans omkring 130,000 kronor.

I sitt yttrande över försvarsrevisionens betänkande hava marinmyndigheterna framhållit, att det icke vore påvisat, att den nuvarande organisationen bruste i något hänseende eller att den ekonomiskt ställde sig dyrbarare, än vad förhållandena krävde, och icke heller vore klarlagt, att den av revisionen föreslagna organisationen skulle kunna bli tillfredsställande. Revisionen syntes icke hava tillräckligt uppmärksammat vare sig det organiska samband, som existerade och måste existera mellan varven och marinens överstyrelse, eller frågan, huruvida varven vid den av revisionen avsedda organisationen kunde bli i stånd att i krig som fred behörigen fullgöra de prestationer, som för närvarande påvilade desamma. Erfarenheten från den långa mobiliseringen under neutralitetsvakten, då synnerligen stora fordringar ställdes på varven, hade givit vid handen, att varvens nuvarande organisation väl fyllde dessa fordringar.

Marin-
myndig-
heterna

I fråga om *varvsorganisationen* återopade myndigheterna vidare de omfattande yttranden, som avgivits av varvscheferna vid flottans båda stationer.

Sälunda hade varvscheferna påpekat, hurusom den nuvarande organisationen med avseende å varvskanslierna vore tillfredsställande, varemot dess utökande, på sätt revisionen föreslagit, med en militärteknisk stab, inskjuten mellan varvschefen och departementscheferna, skulle icke endast vara obehövt utan innebära en arbetet förtyngande överorganisation. Därigenom skulle den intima kontakt försvåras, som varvscheferna måste äga med cheferna för varvens olika verksamhetsgrenar, en kontakt som med nuvarande organisation vore vederbörligen tillgodosedd.

Rörande personalbehovet i varvschefens civilexpedition hade varvscheferna — dock under förutsättning av en minskning i kansliets arbetsbörda såsom en följd av revisionens riktlinjer för varvens arbetssätt — ansett, att en begränsning utan större olägenheter kunde ske av antalet såsom sekreterare tjänstgörande intendentur till 2 i Karlskrona och 1 i Stockholm.

Mot den av revisionen förordade överflyttningen till varvskontoret av varvets kassarörelse hade varvscheferna intet haft att erinra, därest varvskontorets intendentur utbildade personal, för närvarande 2 intendentur å vartdera kontoret, icke minskades.

Beträffande departementsindelningen hade varvschefen vid flottans station i Karlskrona påvisat, att den av revisionen föreslagna minskningen av antalet departement ej komme att leda till åsyftad besparing i avlöningskostnad, men väl försvåra en rationell och ekonomisk varvsdrift, dock med undantag i fråga om mindepartementets införlivande med torpeddepartementet.

Varvschefen vid flottans station i Stockholm hade funnit, dels att revisionen i sitt förslag att sammanslå artilleri-, min- och torpeddepartementen till ett vapendepartement icke beaktat de strategiska och andra förhållanden, vilka gäve Stockholms station dess viktiga ställning i sjöförsvaret, och dels att revisionen därvid icke heller uppmärksammat de oöverstigliga svårigheter, som skulle uppstå vid samarbetet mellan vapendepartementet och marinförvaltningens motsvarande organ, artilleri-, min- och torpedavdelningarna.

För egen del ansåge sig marinmyndigheterna kunna biträda revisionens förslag om överförande vid Karlskrona varv av mindepartementet till torpeddepartementet såsom en arbetsgrupp under ledning av minutbildad officer såsom arbetschef. Vidare förordades, att de ekipagedepartementet vid flottans varv i Stockholm påvilande uppgifterna tillsvidare fördelades på andra varvsdepartement. Övriga förslag beträffande varvens organisation i egentlig bemärkelse avstyrkte myndigheterna på det bestämdaste under erinran, hurusom revisionen själv insett, att de tre huvudvapnen — artilleriet, torpeden och minan — borde inom överstyrelsen vara företrädare av var sin med vederbörligt vapen fullt förtrogne representant, samt under framhållande av att alldeles detsamma gällde beträffande varven. Vad anginge den föreslagna sammanslagningen av varvens ingenjör- och byggnads-

departement, vore att erinra, att byggnadsväsendet nyligen och efter ytterst grundlig utredning avskilts från ingenjördepartementet. Varvschefen i Karlskrona hade tydligt påvisat, vilka dyrbara och omfattande byggnader och anläggningar, byggnadsdepartementet handlade, och vilka stora fordringar i byggnadstekniskt avseende, som måste ställas på departementet, om byggnadernas underhåll skulle kunna skötas på ett ur teknisk och ekonomisk synpunkt fullt tillfredsställande sätt. Med avseende vidare på den stora utveckling, som ingenjördepartementet numera erhållit, och den livliga verksamhet, som där bedreves, låge det i öppen dag, att ingenjördepartementet icke kunde ytterligare belastas med detsamma ovidkommande uppgifter. Beträffande Stockholms varv hade varvschefen erinrat om den synnerligen omfattande byggnadsverksamhet, som vid sidan av normala byggnadsarbeten för närvarande bedreves och under en avsevärd tid beräknades komma att bedrivas vid varvet.

I avseende å *förrådsverksamhetens ordnande* hava myndigheterna inskränkt sig till vissa allmänna uttalanden, vilkas innebörd torde kunna sammanfattas sålunda. Från det nuvarande materialförrådet borde torped- och minammunitionsuppbörderna samt vissa förbrukningsartiklar av icke allmän natur avskiljas och överflyttas till vederbörande varvsdepartement samt där redovisas av särskilda underofficerare såsom uppbördsmän (förrådsförvaltare). Det nuvarande inventarieförrådet kunde upphöra; fartygens särskilda inventarier borde redovisas av fartygens inventarieuppbördsmän och de allmänna inventarierna hänföras dels till materialförrådet och dels till departementsförråde. Redovisningen av sjöinstrument- och sjökarteuppbörden borde, såsom tidigare skett, omhänderhavas av en särskild uppbördsman (förrådsförvaltare). Artilleriförrådet borde ställas direkt under chefens för artilleridepartementet ledning och redovisas av förrådsförvaltare. Det väsentliga av de nuvarande material- och inventarieförråden borde ersättas av ett centralt varvsförråd. För ledningen av förrådsverksamheten därstädes erfordrades minst 2 intendenter på vardera varvet.

Vidkommande slutligen *de till varvsstat överförda underofficerna*, vilka revisionen ansett böra återföras på underofficersstat, avstyrkte marinmyndigheterna revisionens förslag och anslöte sig till de av varvscheferna anförda synpunkterna, nämligen, att det för varven såväl under fredstid som vid mobilisering oundgängligen erforderliga antalet underofficerare genom överföring till varvsstat vida fastare knötes till varvet, än vad fallet bleve enligt revisionens förslag.

Då jag delar försvarsrevisionens uppfattning angående de uppgifter, som under olika förhållanden måste ställas på örlogsvarven, finner jag i avslutning härtill, att fortfarande såsom hittills bör såsom varvschef i spetsen för vardera av flottans varv i Karlskrona och Stockholm ställas en med varvsdriften väl förtrogen officer med i stort sett samma befogenhet och ansvar i fråga om reglerandet av varvens arbeten som för närvarande. Liksom revisionen förutsätter jag också, att varvscheferna uppbära kommandörens lön på stat, samt förordar, att med hänsyn till det synnerligen

Departementschefen.

stora ekonomiska ansvar, som påvilar dem, de dessutom må åtnjuta särskilda arvoden, vilka jag i kostnadsberäkningarna upptagit till enahanda belopp som revisionen eller 1.800 kronor åt varvschefen i Karlskrona och 900 kronor åt varvschefen i Stockholm.

Gentemot vad marinmyndigheterna anfört, anser jag mig icke kunna biträda revisionens förslag att utvidga varvschefens militärexpedition till en militärteknisk stab, utan synes varvschefens kansli fortfarande böra vara organiserat enligt nu gällande bestämmelser, detta så mycket hellre, som någon besparing ej synes vara att påräkna genom den föreslagna åtgärden. För att emellertid vinna vad revisionen i visst avseende åsyftat, nämligen att underlätta för varvscheferna att överblicka arbetena inom varvets olika delar, synes den nuvarande s. k. varvskommissionens verksamhet böra utvidgas att omfatta varvet och dess arbeten i allmänhet berörande frågor och angelägenheter. I så stor utsträckning som möjligt böra dessutom departementscheferna föredraga förekommande ärenden inför varvschefen och skriftväxling mellan dem och honom sålunda undvikas.

Jag ansluter mig, såsom förut (sid. 464) nämnts, till revisionens förslag om överflyttning till varvskontoret av varvets kassarörelse, då en dylik åtgärd synes ägnad att medföra en önskvärd avlastning i stationens redovisning. Under förutsättning att utbetalningarna koncentreras till vissa kassadagar, torde kassagöromålen kunna ombesörjas av den på kontoret tjänstgörande biträdande intendenten vid sidan av dennes övriga åligganden.

Den av revisionen föreslagna sammanslagningen av nuvarande *varvsdepartement* har av marinmyndigheterna bestämt avstyrkts, utom vad avser överförandet vid Karlskrona varv av mindepartementet till torpeddepartementet samt fördelandet tillsvidare av de ekipagedepartementet i Stockholm påvilande uppgifterna på andra departement.

Beträffande till en början torped- och mindepartementen får jag anföra följande.

Medan i fråga om dessa departement den större verksamheten vid varvet i Karlskrona är lagd på torpeddepartementet, synes förhållandet bliva omvänt i Stockholm, därest — såsom avsikten är — all verksamhet för flygvapnet avskiljes från torpeddepartementet. Under det att nytillverkning av torpeder sker endast i Karlskrona, icke i Stockholm, sker nytillverkning av minor blott i Stockholm, icke i Karlskrona. Om sålunda mindepartementet i Karlskrona införlivades med torpeddepartementet till ett torped- och mindepartement, synas i Stockholm motsvarande båda departement kunna sammanföras till ett min- och torpeddepartement, börande departementen i båda fallen vara fördelade till arbetsgrupper under ledning av detaljutbildade arbetschefer. Å båda varven äro de nuvarande torped- och mindepartementen med verkstäder förlagda till varandra närliggande byggnader. Det sammanslagna departementets huvuduppgifter bleve således i Karlskrona att tillverka torpeder och i Stockholm att tillverka minor samt i båda fallen att vårda och underhålla vederbörande varvs torped-, min- och radiomateriel m. m.

Vad vidare beträffar ekipagedepartementen, ställa sig förhållandena anmörunda i Karlskrona än i Stockholm till följd av den långt större verksamheten å förstnämnda varv. Med hänsyn därtill att departementscheferna å de övriga varvsdepartementen i Karlskrona redan hava en mycket betungande arbetsböda, synas de ej lämpligen kunna ytterligare belastas med omsorgen om de ekipagedepartementet tillkommande arbetena; någon minskning av den vid ekipagedepartementet tjänstgörande personalen kan, såsom varvschefen i Karlskrona framhållit, ej heller påräknas genom departementets indragning. Under sådana förhållanden finner jag mig böra ansluta mig till myndigheternas åsikt beträffande ekipagedepartementet, som således föreslås att bibehållas med nuvarande organisation. Vad angår varvet i Stockholm, anser jag emellertid i likhet med myndigheterna, att ekipagedepartementet därstädes kan indragas och dess arbetsuppgifter fördelas på andra varvsdepartement. För utförande av den ekipagedepartementet för närvarande åliggande allmänna tjänsten, såsom transporter, fartygens förtöjningar och förhållningar, rengöring, bevakning, brandväsendet m. m., för vilka uppgifter den under ekipagedepartementet lydande sjöreserven och varvspolisens avses, synes det vara ändamålsenligt att vid Stockholmsvarvet bibehålla dessa institutioner under befäl av en ekipagemästare, under vilken dessutom sjöinstrument- och sjökarteförrådet lämpligen fortfarande bör vara ställt.

Vad slutligen beträffar byggnadsdepartementens införlivande med ingenjördepartementen, finner jag de av myndigheterna framlagda skälen mot en dylik åtgärd vara så vägande, att någon ändring i nuvarande organisation härutinnan icke synes vara att tillråda. I överensstämmelse härmed torde vid vartdera varvet en stationsingenjör (byggnadsingenjör) böra beräknas såsom chef för byggnadsdepartementet, varemot här icke, såsom revisionen föreslagit, upptages den i marinförvaltningen tjänstgörande byggnadsingenjören.

Jag anser mig i detta samband icke böra ingå på frågan om *förrådsverksamheten* och dess organisation i vidare mån, än som erfordras för att bedöma personalbehovet. De riktlinjer, som myndigheterna angivit och som jag ovan sammanfattat, synas ägnade att betrygga en tillfredsställande lösning av denna utan tvivel mycket betydelsefulla fråga, vilken dock för närvarande icke kan anses slutgiltigt utredd. Lösningen bör givetvis ske efter de grunder, som bäst anpassa sig efter de båda varvens delvis olikartade förhållanden.

Den personal för förrådsverksamheten, som på grundval av de olika utredningarna i ämnet beräknats erforderlig, har i efterföljande tabell dels inräknats under de olika departementens behov och dels upptagits under rubriken »varvsförrådet». De nu verkställda beräkningarna överensstämma i stort sett med revisionens.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts rörande varvens organisation, beräknas för dem *behovet av officerare, sekundofficerare och manskap* för tjänstgöring i varvschefen direkt underställda expeditioner och kontor, vid varvsdepartement, verkstäder och förråd m. m. samt för tillsyn och underhåll av till varven förlagda fartyg, på följande sätt:

Karlskrona varv.

	S t a m							Stam o. vpl.	Reserv		
	Officerare		Mariningenjörer	Marinintendenter	Marinlänkare	Sekundofficerare och fäsegkorpraler	Yrkesutbildade meniga		Reservo officerare	Officerare, f. d. stam, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stam, med arvode
	Kaptener och subalternofficer. Kommandörer o. kommandörkapl.	Flaggmän									
Vinterbehov.											
Varvschef	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Varvsch. ml. exp. Adjutant	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
Varvsch. civilexp. Sekreterare	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Biträdande sekreterare	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Varvskontor.											
Varvskamrer	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Biträdande intendent	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Artilleridepartementet.											
Chef	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Äldste officer	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
Bitr. officer	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
Sekundofficerare	—	—	—	—	—	4	—	—	—	3	
Byggnadsdepartementet.											
Chef	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
Ekipagedepartementet.											
Ekipagemästare	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Äldste ekipageofficer	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
Chef f. sjöinstr. o. sjökarteförrådet	—	1	—	—	—	2	—	—	—	1	
Sjöreserven	—	—	—	—	—	12	¹⁾ 20	11	80	4	
Ingenjördepartementet.											
Chef	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
Mob. ingenjör	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
Mariningenjörer	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	
Specialingenjörer	—	—	²⁾ 4	—	—	—	—	—	—	—	
Sekundofficerare	—	—	—	—	—	5	—	—	—	3	
Torped- och mindepartementet.											
Chef	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Torpedofficerare	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	
Minofficer	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
Radioofficer	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
Specialingenjörer	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	
Sekundofficerare	—	—	—	—	—	6	—	—	—	2	
Varvsförrådet.											
Varvsintendent	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Bitr. intendent	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Sekundofficerare	—	—	—	—	—	3	—	—	—	4	
Sekundofficerare o. manskap för tillsyn av tillvarven förl. fart., fördelade på de särskilda departementen	—	—	—	—	—	62	33	36	55	—	
Säger	4	9	17	6	— ³⁾ 94	53	47	135	—	17	

¹⁾ Därav för varvets bevakn. 8 korpraler eller högbåtsmän. ²⁾ Därav 1 verkstadsingenjör, 2 elektroingenjörer och 1 kemist. ³⁾ Därav 5 förrådsförvaltare: 1 för artilleriförrådet, 1 för torped- och minförråden, 1 för sjöinstrumentförrådet samt 2 för varvsförrådets uppbördar.

Stockholms varv.

	S t a m						Stam o. vpl.		Reserv				
	Officerare		Mariningenjörer	Marinintendenter	Marinläkare	Sekundofficerare och flaggkorpraler	Korpraler (högbåtsmän)	Yrkesutbildade meniga	Stamrekryter och värnpliktiga	Studerter och likställda värnpliktiga	Reservofficerare	Officerare, f. d. stam, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stam, med arvode
	Kaptener och subalternerofficer.	Kommandörer o. kommandörkapit.											
Vinterbehov.													
Varvschef	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Varvsch. mil. exp. Adjutant	—	1 ¹⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Varvsch. civilexp. Sekreterare	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Varvskontor.													
Varvskamrer	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bitr. intendent	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ekipagekontor.													
Ekipagemästare	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sjöinstrument- o. sjökarteförrådet	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1
Sjöreserven	—	—	—	—	—	9	2 ²⁾ 16	9	55	—	—	—	2
Artilleridepartementet.													
Chef	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bitr. officer	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sekundofficerare	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	1
Byggnadsdepartementet.													
Chef	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ingenjördepartementet.													
Chef	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mob.-ingenjör	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mariningenjörer	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Specialingenjörer	—	—	2 ³⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sekundofficerare	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	3
Min- och torpeddepartementet.													
Chef	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Torpedofficer	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Minofficer	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Radioofficer	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Specialingenjör	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sekundofficerare	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	2
Varvsförrådet.													
Varvsintendent	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bitr. intendent	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Sekundofficerare	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Sekundofficerare o. manskap för tillsyn av tillvarven förl. fart., fördelade på de särskilda departementen	—	—	—	—	—	38	16	22	30	—	—	—	—
Säger	3	6	9	5	—	4)63	32	31	85	—	—	—	11
Karlskrona	4	9	17	6	—	94	53	47	135	—	—	—	17
T i s a m m a n s	7	15	26	11	—	157	85	78	220	—	—	—	28

¹⁾ Tillika äldste ekipageofficer. ²⁾ Därav för varvets bevakn. 8 korpraler eller högbåtsmän. ³⁾ Därav 1 verkstadsingenjör och 1 elektroingenjör. ⁴⁾ Därav 5 förrådsförvaltare: 1 för artilleriförrådet, 1 för min- och torpedförråden, 1 för sjöinstrumentförrådet samt 2 för varvsförrådets uppbdär.

	Stam							Stam o. vpl.		Reserv			
	Officerare			Marinintendenter	Marinlänkare	Sekundofficerare och flaggkorpraler	Korpraler (högbåtsmän)	Yrkesutbildade meniga	Stammrekryter och värnpliktiga	Studenter och likställda värnpliktiga	Reservoificerare	Officerare, f. d. stam, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stam, med arvode
	Kaptenen och subalternofficer.	Kommandörbr o. kommandörkapit.	Fläggmän										
Sommarbehov.													
Karlskrona varv.													
Vinterbehovet utgör ...	—	4	9	17	6	—	94	53	47	135	—	—	17
Avgår	—	—	—	—	—	—	—12	—2	—	—	—	—	—
Säger	—	4	9	17	6	—	82	51	47	135	—	—	17
Stockholms varv.													
Vinterbehovet utgör ...	—	3	6	9	5	—	63	32	31	85	—	—	11
Avgår	—	—	—	—	—	—	—15	—2	—5	—2	—	—	—
Säger	—	3	6	9	5	—	48	30	26	83	—	—	11
Tillsammans	—	7	15	26	11	—	130	81	73	218	—	—	28

En jämförelse mellan den av revisionen för varven avsedda personalen och den av mig här förordade visar följande:

Förslag	Kommandörbr och kommandörkaptenen	Kaptenen och subalternofficerare	Marinintendenter	Marinlänkare	Sekundofficerare och flaggkorpraler	Korpraler (högbåtsmän)	Yrkesutbildade meniga	Stammrekryter och värnpliktiga
Enligt försvarsrevisionen	7	14	23	7 ¹⁾	207	106	78	263 ²⁾
Enligt föreliggande förslag, vinterbehov	7	15	26	11	157	85	78	220

¹⁾ Förutom det antal, som beräknats kunna disponeras av den till 7 intendenter uppgående kategorien »personal under fortsatt utbildning och ersättning».

²⁾ Härav beräknades ett antal av 123 kunna täckas från ersättningspersonalen för sjöstyrkorna.

Behovet av sekundofficerare (flaggkorpraler) och korpraler (högbåtsmän) understiger sålunda ej oväsentligt de av revisionen angivna siffrorna, vilket dock delvis beror på att den för tillsyn av undervattensbåtarna erforderliga personalen flyttats till sjöstyrkornas undervattensbåtdepåer. Nyss av mig angivna behov beträffande nämnda personalgrupper nedgår ytterligare något under sommardid.

Beräkningarna upptaga 28 arvoden (mot revisionens 29) till pensionerade

sekundofficerare, tjänstgörande å varven, varjämte inbesparas arvode till en pensionerad officer och kostnader för 50 värnpliktiga yrkesmän, som av revisionen beräknats, men av mig icke upptagits för tjänstgöring å varven.

Den av myndigheterna uttalade farhågan, att det för varvens organisation oundgängligen och ständigt erforderliga antalet sekundofficerare bleve mindre fast knutna till varven samt lättare underkastade förflyttningar, därest desamma, såsom revisionen föreslagit, icke längre upptoges på en särskild månadslönarstat, synes i viss mån grundad. Likväl torde genom reglerande bestämmelser kunna så ordnas, att dylik tjänstgöring å varv bestämmes för lång följd av år och icke får avbrytas eller upphävas utan medverkan av vederbörande varvsmyndighet.

Vad slutligen angår den civila kontorspersonalen, har revisionen beräknat, att ett genomförande av revisionens förslag skulle möjliggöra en inbesparing i löner till dylik personal vid båda varven av tillhoppa omkring 130,000 kronor om året. Denna siffra hänför sig emellertid till de av förutnämnda varvssakkunniga hösten 1921 gjorda beräkningarna, enligt vilka antalet kontorsanställda skulle kunna minskas från det dåvarande antalet med omkring 55 kontorister å båda varven. Sedan den tiden hava redan å båda varven väsentliga indragningar ägt rum. Sålunda utgör för närvarande i Karlskrona den i byrå-, bokförings- och registreringstjänst upptagna personalen endast 5.4 % av samtlig å varvets stat upptagen personal. För tiden 1922—1924 beräknas den årliga kostnaden för avlöningar till administrationspersonal hava nedbringats, så att den med omkring 80,000 kronor understiger motsvarande kostnad före år 1922. Ett fortgående på denna väg synes mig vara lämpligt, därvid vissa av revisionen väckta förslag till förenklingar jämväl böra tagas under övervägande. Det av revisionen förutsatta behovet av civil kontorspersonal bör sålunda om möjligt ytterligare nedbringas och i varje fall icke överskridas.

De av mig förordade organisationsformerna åsyfta i första hand att ligga till grund för personalberäkningar. Emellertid torde varvens organisation böra genomföras på det sätt, som praktisk erfarenhet visar vara mest ändamålsenligt. Skulle härvid viss eller vissa föreslagna åtgärder visa sig stöta på allvarliga olägenheter, böra jämkningar i den ena eller andra riktningen vidtagas, allt under förutsättning att kostnaderna hållas inom nu beräknade belopp.

I sitt yttrande över försvarsrevisionens betänkande har varvschefen vid flottans station i Stockholm ifrågasatt att låta det centrala förvaltningsorganet, marinförvaltningen, övertaga den direkta ledningen av Stockholms varv på så sätt, att ämbetsverkets chef skulle övertaga jämväl varvschefsbefattningen, eventuellt med biträde av souschef, och avdelningscheferna i marinförvaltningen ställas i spetsen för motsvarande varvsdepartement. Marinförvaltningen har i infordrat utlåtande häröver funnit den föreslagna föreningen av chefskapet för ämbetsverket med chefskapet för ett ämbetsverket underordnat varv vara en synnerligen olämplig organisation. Lika-

ledes har ämbetsverket ansett det i allmänhet ej låta sig göra att förena chefskap för militär eller militärteknisk avdelning i marinförvaltningen med chefskap för varvsdepartement.

En organisationsförändring av den art, som här omförmälts, anser jag mig i frågans nuvarande läge ej kunna förorda, så mycket mindre som ett förverkligande av densamma skulle förutsätta ej mindre en med betydande byggnadskostnader förenad flyttning av marinförvaltningens ämbetslokaler till Skeppsholmen, än även varvets framtida bibehållande å dess nuvarande plats i Stockholm. Vad sistnämnda fråga angår, anhåller jag att, utöver vad som redan tidigare under »Allmänna grunder för sjöförsvarets ordnande» uttalats, få anföra följande.

I anledning av proposition till 1918 års riksdag godkände riksdagen viss markförsäljning vid Kaknäs till Stockholms stad, som till kronan överlät bland annat vissa områden i Djurgårdsstaden och å Beckholmen. Om en utvidgning och modernisering av varvet framdeles bleve beslutad, skulle, anförde riksdagen, den förvärvade marken lämna mycket betydande möjligheter till utveckling av varvsdriften. Det vore emellertid önskvärt, att även de strandområden, som låge mellan Galärvarvet och den nyförvärvade marken i Djurgårdsstaden, komme i statens ägo. Bifall till propositionen finge dock icke anses innebära ett ståndpunkttagande till frågan rörande flottstationens slutliga förläggning. Denna fråga måste fortfarande anses öppen och oavgjord.

Försvarsrevisionen har för sin del betecknat förhållandena vid Stockholms varv såsom mindre tillfredsställande på grund av varvets instängda läge mitt i huvudstaden. Då en förflyttning av hela varvet på grund av ekonomiska skäl icke nu eller inom överskådlig framtid kunde ifrågasättas, borde emellertid utredning verkställas rörande möjligheten att med utnyttjande av de från Stockholms stad förvärvade områdena förskjuta varvet i riktning mot Beckholmen, genom vilken förskjutning de närmast Strandvägen och Nordiska muséet belägna delarna av varvet kunde avskiljas från varvsområdet och genom försäljning, på sätt tidigare skett med Djurgårdstomter, överlåtas till staden eller enskilda. Förutsättningen för att en sådan förflyttning skulle kunna ske, syntes revisionen böra vara, att säkerhet förefunnes för att kostnaderna härför kunde i det väsentligaste täckas av inflytande tomtförsäljningsmedel.

Sedan Kungl. Maj:t redan år 1921 uppdragit åt marinförvaltningen bland annat att uppgöra förslag till utbyte eller försäljning av Galärvarvets nordliga delar vid Nordiska muséet samt till utflyttning av därvarande etablissemang till lämplig plats å de förvärvade områdena vid Djurgårdsstaden, har ämbetsverket den 16 juli 1923 inkommit med utredning i detta ärende. Enligt denna utredning skulle de beräknade totala kostnaderna för markförvärv och utflyttning av varvet, å ena sidan, samt den beräknade tillgången å Stockholms varvs byggnadsfond jämte inkomsterna från avyttrade tomter, å andra sidan, ställa sig sålunda:

	Inkomster	Utgifter
Varvsbyggnadsfondens tillgång 1928	kr. 1,300,000	
Försäljning av frigjorda tomter	» 7,600,000	
Markförvärv	—	kr. 2,000,000
Uppförande av verkstäder m. m.	—	» 6,825,000
	<u>Summa kronor 8,900,000</u>	<u>kr. 8,825,000</u>

De beräknade inkomsterna skulle sålunda täcka de beräknade utgifterna.

Med anledning härav har marinförvaltningen hemställt om fastställelse av den av ämbetsverket uppgjorda huvudplanen för utflyttning till de jämlikt 1918 års riksdags beslut förvärvade områdena vid Djurgårdsstaden av de å Galärvarvets nordligaste delar vid Nordiska muséet förlagda verkstäderna och etablissementen. Tillika har ämbetsverket föreslagit, att proposition måtte avlåtas till riksdagen, i syfte att till Kungl. Maj:ts förfogande för utförande av vissa arbeten, betecknade såsom tillhörande ett första utbyggnadsskede, skulle ställas ett förlagskapital om 4,500,000 kronor, att återgäldas till statsverket, i den mån inkomsterna från försäljningen av de genom utflyttningen frigjorda områdena därtill lämnade tillgång.

I det föregående har jag på anförda skäl föreslagit en förnyad utredning av frågan om förläggning och anordnande av Stockholms station och varv, därvid också möjligheten av en förläggning utanför Stockholm borde tagas under överbägande. Vid sådant förhållande anser jag mig icke nu böra upptaga frågan om utflyttning av Galärvarvet till de förvärvade Djurgårdsområdena.

10. Flottans poliskår.

Flottans poliskår, som närmast lyder under respektive chefer för ekipagedepartementen å varven, är för närvarande organiserad sålunda:

Nuvarande organisation.

	Karlskrona	Stockholm	Summa
Överkonstaplar, tillika poliskommissarier ¹⁾	1	1	2
Överkonstaplar	2	2	4
Konstaplar	19	20	39
Extra konstaplar	4	2	6
Summa	26	25	51

¹⁾ Staten upptager ett särskilt arvode till poliskommissarie i Karlskrona, men disponeras detta arvode sålunda, att en av överkonstaplarna samtidigt tjänstgör såsom kommissarie mot åtnjutande av viss del av arvodet.

De årliga kostnaderna för flottans poliskårens avlöning uppgå till i runt tal 180,000 kronor.

Försvarsrevisionen, som funnit kostnaderna för flottans poliskår alltför höga, har föreslagit en väsentlig reduktion av denna kår, nämligen till 4 överkonstaplar, 9 konstaplar och 3 extra konstaplar (tillsammans 16). Denna

Försvarsrevisionen.

betydande minskning syntes revisionen kunna genomföras dels genom att inskränka patrulleringstjänsten, dels genom att å militärt manskap överflytta en del av bevakningstjänsten, dels ock genom att för poliserna vid varvet i Stockholm något utöka arbetstiden. Härigenom skulle poliskårens verksamhet bliva inskränkt till den rena polistjänsten. Som komplettering till polispersonalen beräknade revisionen ett antal av 20 äldre manskap, i första hand korpraler.

Marin-
myndig-
heterna.

Marinmyndigheterna hava bestämt avstyrkt de föreslagna åtgärderna med avseende å bevakningstjänstens ordnande. Varvschefen i Karlskrona har dock ansett, att därstädes en minskning av personalen med 1 överkonstapel, 3 konstaplar och 1 extra konstapel vore möjlig. Varvschefen i Stockholm har framhållit, att i fall en omläggning nödvändigtvis måste ske, 10 poliser kunde ersättas med militärt manskap.

Departements-
chefen.

Behovet av särskild polispersonal för bevakning av de ytterst dyrbara anläggningar, som förefinnas å flottans varv med dit förlagda fartyg och förråd, torde icke kunna emotsägas. Ehuru jag alltså liksom revisionen anser, att poliskärer i Stockholm och Karlskrona alltjämt böra förefinnas, synes dock — med hänsyn till de kostnader, kårerna draga — nödvändigt att i möjligaste mån minska polispersonalens antal och samtidigt från denna personal avlyfta en del med den rena bevakningstjänsten förenade åligganden. Emellertid torde det icke vara möjligt eller tillrådligt att göra reduktionen så stor, som revisionen föreslagit. Jag anser sålunda, att poliskåren bör bestå av följande personal, nämligen

	Karlskrona	Stockholm	Summa
Överkonstaplar, tillika poliskommissarier	1	1	2
Överkonstaplar	1	1	2
Konstaplar	10	6	16
Extra konstaplar	3	2	5
Summa	15	10	25

Härjämte bör för bevakningstjänsten avses ett antal av 16 korpraler, företrädesvis högbåtsmän, vilka äro inräknade i det under rubriken »Flottans varv» för sjöreserverna beräknade antalet korpraler eller högbåtsmän.

11. Flygvapnets utbildningskurser.

Såsom i det föregående blivit omförmält, föreslår jag, att flygvapnet erhåller en fristående organisation vid sidan av försvarets nuvarande båda huvudgrenar, armén och marinen. I följd därav kommer den personal, som uteslutande tages i anspråk för den marina delen av luftförsvaret, att uppföras på marinflygkårens stat och sålunda icke att ingå i den för flottans fredsorganisation beräknade personalen.

Den personal däremot, som avses att undergå utbildning vid flygvapnet för att därefter helt övergå till detsamma för ett antal år, och som icke

anses kunna upptagas på marinflygkårens stat, måste givetvis beräknas i förevarande sammanhang. Försvarsrevisionens förslag till organisation av flygväsendet upptager såväl en plan för nämnda utbildning som ock en beräkning av den personal, som avsetts genomgå densamma. För flottans vidkommande utvisar denna beräkning ett årligt behov av 11 officerare, 6 underofficerare, 6 manskap och 2 reservofficersaspiranter.

I samband med behandlingen av flygvapnets organisation torde jag få närmare redogöra för de grunder, enligt vilka förenämnda utbildning bör anordnas och personal av flottan för ändamålet beräknas. Till följd av den utökning av flygvapnets omfattning, som av mig ifrågasattes, måste, i förhållande till vad revisionen föreslagit, utbildningstiden i flera avseenden förlängas och personalen ökas, särskilt under sommarhalvåret, då repetitionskurser i allmänhet avses pågå. Behovet av denna personal framgår av nedanstående tabell.

	S t a m						Stam och värn- pliktiga	Reserv				
	Officerare		Marinintendenter	Marinläkare	Sekundofficerare och flaggkorpraler	Korpraler (flygbåtstämån)	Yrkesutbildade meniga	Studenten och lik- ställda värnpliktiga	Stannrekryter och värnpliktiga	Reservofficerare	Officerare, f. d. stam, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stam, med arvode
	Kaptener och subalternofficerare	Kommandörer och kommendörkaptenener										
Vinterbehov.												
Kurs för flygbåtförare, 1. året	—	—	7	—	—	—	3	2	—	—	—	—
Kurs för flygbåtförare, 2. året	—	—	7	—	—	—	3	2	—	—	—	—
Kurs för flygbåtförare, 3. året	—	—	7	—	—	—	3	2	—	—	—	—
Kurs för flygspanare... » » kulsprute- skyttar och radio- matrosor	—	—	4	—	—	—	2	—	—	—	—	—
Kurs för flygbåtmaski- nister	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—
Summa	—	—	25	—	—	—	11	20	—	—	—	—
Sommarbehov.												
Kurs för flygbåtförare m. fl. enligt vinter- behovet	—	—	25	—	—	—	11	20	—	—	—	—
Repetitionsövningar för flygbåtförare... ..	—	—	4	—	—	—	3	—	—	—	—	—
Repetitionsövningar för spanare	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Repetitionsövningar för kulspruteskyttar och radiomatrosor ...	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
Summa	—	—	31	—	—	—	15	22	—	—	—	—

Såsom framgår av efterföljande redogörelse för personalstaterna, är det nödvändigt att i avseende å fördelningen i grader av de olika personalkategorierna taga hänsyn till den personal, som upptages å marinflygkårens stat. Anställningen vid flygvapnet måste nämligen för det stora flertalet av åtskilliga orsaker förbliva av övergående art, och den vid flygvapnet anställda personalen måste alltså förutsättas bibehålla tur och befodringsrätt vid marinen, dit den efter slutad anställning vid flygvapnet kommer att i allmänhet återgå.

Den vid flygvapnet fast anställda personalen, till vilken sålunda vid utformandet av flottans personalstater hänsyn bör tagas, utgör:

- 2 kommandörer eller kommandörkapteners,
- 20 kaptener eller subalternofficerare,
- 1 marinintendent,
- 1 marinläkare,
- 35 sekundofficerare eller flaggkorpraler,
- 30 korpraler (högbåtsmän) samt
- 15 yrkesutbildade meniga.

12. Övriga personalbehov.

Kommendering av officerare m. fl. till vissa utbildningskurser och tillfällig tjänstgöring m. m.

Försvarsrevisionen.

Försvarsrevisionen, som underkastat behovet av officerare för genomgående av vissa utbildningskurser m. m. en detaljerad granskning, har kommit till det resultatet, att detta behov växlade mellan 41 officerare under oktober månad och 16 under juli—augusti månader, samt att detsamma, under förutsättning att ökningen under vinterhalvåret motvägdes av visst överskott å den för sjöstyrkorna beräknade personalen, kunde uppskattas till 26 officerare i medeltal per år.

Marinmyndigheterna.

Mot denna beräkning hava marinmyndigheterna icke haft något att erinra.

Departementschefen.

I överensstämmelse med den i det föregående tillämpade principen att beräkna personalbehovet särskilt för vinter- och särskilt för sommarhalvåret har jag låtit verkställa en förnyad beräkning av ifrågavarande officersbehov. Härvid hava vissa jämkningar vidtagits i syfte dels att på de punkter, där så ansetts möjligt, nedbringa behovet och dels att tillgodose behov, som i revisionens beräkningar icke förutsetts. Resultatet av nämnda beräkning framgår av nedanstående tabell.

	Månader											
	November	December	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober
Marinförvaltningen	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	—
Marinstaben	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	—
Sjökrigshögskolan:												
a) allmänna kursen	18	18	18	18	18	18	—	—	—	—	—	18
b) allmänna högre kursen	3	3	3	3	3	3	—	—	—	—	—	3
c) artillerikursen	2	2	2	2	2	2	—	—	—	—	—	2
d) torpedkursen	2	2	2	2	2	2	—	—	—	—	—	2
e) minkursen	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	1
f) mil. pedagog. kurs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Sjökrigsskolan (extra KO)	—	—	—	—	—	—	2	2	2	2	2	—
Officerskurser vid art.-skjutskola	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—
Radio-officerskurser	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	—
Marinens gymnastikkurs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Marinens handvapenskjutskola	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Art.-skjutskolan (instr.-off. m. fl.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
Torpedskolan (")	—	—	—	—	—	—	9	9	—	—	—	—
Ub.-skolan (")	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Minskolan (")	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Signalskolan (")	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Kustflottans tillämpn.-övningar	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—
Gymnastiska centralinstitutet ..	2	2	2	2	2	2	2	—	—	—	—	2
Infanteriskjutskolan	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—
Tjänstgörande vid utländska mariner i skolor	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Summa	34	34	34	34	34	34	22	22	13	11	32	34
Medeltal				34				22				

Av tabellen framgår, att vinterbehovet är konstant och uppgår till 34 officerare, under det att sommarbehovet växlar betydligt under de olika månaderna. I medeltal utgör emellertid sistnämnda behov 22 officerare, från vilken siffra jag därför utgår i personalberäkningarna. Den brist, som genom detta beräkningssätt uppstår under vissa månader — högst 12 officerare — torde, såsom ock revisionen förutsatt, kunna utjämnas genom att taga i anspråk den för sjöstyrkorna avsedda ersättningspersonalen, vartill jag i det följande återkommer.

Även i fråga om mariningenjörer och marinintendenter hade det visserligen varit önskvärt att kunna beräkna särskild personal för ändamål, som här behandlats, då det givetvis inträffar, att jämväl dylik personal tid efter annan måste avses för särskilda uppdrag och kommenderingar, vilka icke låta sig förenas med vederbörandes ordinarie tjänster. Med hänsyn till det ringa antal, som härvidlag skulle komma i fråga, ävensom till önskvärdheten av att icke ytterligare utöka personalstaterna anser jag mig emellertid icke böra föreslå någon särskild personal för ifrågavarande ändamål, utan förutsätter, att i förekommande fall sådana anordningar ändå kunna vidtagas, som medgiva tillfälligt bortovaro från den ordinarie tjänsten.

Försvarsrevisionen har i fråga om underofficerarna icke beräknat någon personal för genomgående av särskilda utbildningskurser, ett förhållande, mot vilket underofficersförbundet i sitt yttrande över revisionens betänkande gjort sina erinringar. Då jag ansett det vara av betydelse för tjänsten inom flottan, att tillfälle beredes även sekundofficerare att genomgå vissa speciella utbildningskurser, såsom vid navigationsskola, tekniska fackskolor m. fl., har jag låtit verkställa en undersökning angående personalbehovet i denna del, varav resultatet föreligger i nedanstående tabell.

	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.
Kurs vid navigations- skola	2	2	2	2	2	2	2	—	—	—	2	2
Kurs vid läroanstalt för handelsunder- visning	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	1	1
Kurs vid teknisk fackskola	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	1	1
Kurs i elektroteknik för uppbördslek- triker	5	5	5	5	5	5	5	—	—	—	—	—
Kurser vid kanon- verkstäder och am- munitionsfabriker.	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—
Marinens gymnastik- kurs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Marinens handvapen- skjutskola	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Summa	10	10	10	10	10	10	10	—	—	—	6	4

Av tabellen framgår, att under vinterhalvåret bör för ifrågavarande ändamål beräknas ett antal av 10 sekundofficerare.

I anslutning till vad ovan anförts, torde för genomgående av utbildningskurser m. fl. ändamål böra beräknas nedanstående personal, nämligen under vinterhalvåret 34 officerare (kaptener eller subalternofficerare) och 10 sekundofficerare samt

under sommarhalvåret 22 officerare (kaptener eller subalternofficerare).

Personal från flottan till kustfästningarna.

Nuvarande organisation.

Såsom befälhavande amiral och kommandant i Karlskrona fästning tjänstgör enligt nuvarande organisation en flaggman, vilken samtidigt bestrider befattningen som stationsbefälhavare vid flottans station i Karlskrona.

Såsom stabschef hos befälhavande amiralen i Karlskrona är för närvarande beräknad en regementsofficer från flottan.

Enligt nuvarande organisation är vidare följande civilmilitära personal avsedd för tjänstgöring vid kustartilleriet, nämligen

a) *Marinläkare:*

i Vaxholms fästning:

- 1 marinläkare såsom äldste läkare, tillika fästningsläkare, och
- 1 marinläkare såsom biträdande läkare,

i Karlskrona fästning:

- 1 marinläkare såsom äldste läkare och
- 1 marinläkare såsom biträdande läkare samt

i Älvsborgs fästning:

- 1 marinläkare såsom kår läkare.

b) *Marinintendenter:*

i Vaxholms fästning:

- 1 marinintendent såsom fästningsintendent,
- 1 » » tygintendent,
- 1 » » regementsintendent och
- 1 » » biträdande regementsintendent,

i Karlskrona fästning:

- 1 marinintendent såsom tygintendent,
- 1 » » regementsintendent och
- 1 » » biträdande regementsintendent,

i Älvsborgs fästning:

- 1 marinintendent såsom kårintendent.

Försvarsrevisionen har funnit sammanförandet till en och samma person av befattningarna som befälhavande amiral och stationsbefälhavare i Karlskrona ändamålsenligt. Befattningen som stabschef hos befälhavande amiralen borde enligt revisionens åsikt framdeles bestridas av regementsofficer vid kustartilleriet. Som följd härav borde en för närvarande såsom adjutant i befälhavande amiralens stab tjänstgörande kompaniofficer från kustartilleriet utbytas mot en kompaniofficer från flottan. För vinnande av vissa besparingar borde vidare vissa indragningar beträffande den civilmilitära personalen äga rum.

Revisionen beräknade alltså följande personal för tjänstgöring vid kustfästningarna, nämligen

1 kompaniofficer såsom adjutant i befälhavande amiralens i Karlskrona stab,

1 marinintendent såsom fästningsintendent i Vaxholms fästning,

2 marinintendenter såsom tygintendenter i fästningarna,

2 » » regementsintendenter vid kustartilleriregementena,

1 » » kårintendent vid Älvsborgs kustartillerikår,

1 marinläkare såsom äldste läkare, tillika fästningsläkare, i Vaxholms fästning,

1 » » biträdande läkare i Vaxholms fästning,

1 » » läkare vid Karlskrona kustartilleriregemente samt

1 » » kår läkare vid Älvsborgs kustartillerikår.

Häremot hava marinmyndigheterna erinrat, att stabschefen hos befälhavande amiralen i Karlskrona borde vara regementsofficer från flottan och

Försvarsrevisionen.

Marinmyndigheterna.

icke, som revisionen föreslagit, regementsofficer från kustartilleriet, varemot för adjutantsbefattningen borde avses en kompaniofficer från kustartilleriet i stället för dylik från flottan. Chefen för kustartilleriet har tillkännagivit härifrån avvikande mening.

*Departements-
chefen.*

För egen del anser jag mig vid beräkandet av personal från flottan till kustfästningarna böra följa revisionens förslag. Härvid förutsätter jag dock, såsom jag redan tidigare uttalat, att beräkningarna icke böra vara i den grad bindande, att icke utbyte av personal mellan flottan och kustartilleriet må kunna äga rum.

Beträffande intendenturpersonalen har någon ändring i revisionens förslag icke från marinmyndigheternas sida påyrkats, och finner icke heller jag något att erinra mot förslaget i denna del.

Den föreslagna indragningen av den ene av de vid kustartilleriet i Karlskrona tjänstgörande läkarna har däremot av myndigheterna avstyrkts under framhållande av de svårigheter för en tillfredsställande läkarvård, som därigenom skulle komma att uppstå. Då det på grund av de splittrade förläggningsförhållandena bleve nödvändigt att viss tid av året kommandera en särskild läkare till tjänstgöring vid fortet — något som revisionen själv antytt — skulle för övrigt besparingen bliva alltför obetydlig för att uppväga av indragningen följande olägenheter.

I denna fråga ansluter jag mig emellertid till revisionens uppfattning, att 1 ordinarie läkare vid kustartilleriet i Karlskrona bör vara tillfyllest, och att eventuellt erforderlig tillfällig förstärkning av läkarpersonalen lämpligen bör kunna ordnas genom kommandering av marinläkare av 2. graden eller marinläkarstipendiater på samma sätt, som tillämpas i fråga om fartygen.

På grund av vad ovan anförts, bör sålunda för tjänstgöring vid kustfästningarna under såväl vinter- som sommarhalvåret beräknas följande personal, nämligen

1 adjutant i befälhavande amiralens i Karlskrona stab, kapten eller subalternofficer från flottan,

6 marinintendenter samt

4 marinläkare.

Härvid torde få erinras om att befälhavande amiralen i Karlskrona i egenskap av stationsbefälhavare upptages under »Flottans stationer och örlogsdepåer».

Ersättningspersonal.

*Nuvarande
organisation.*

Såsom ersättningspersonal för sjuka, permitterade, undanhållna eller rymda m. fl. beräknas enligt nuvarande organisation 10 % av sammanlagda personalbehovet under fredstid för land- och sjötjänst.

*Försvars-
revisionen.*

Försvarsrevisionen har av kostnadsskäl icke ansett sig kunna beräkna någon särskild personal i fredstid för bemanning av den i materielreserv förlagda fartygsmaterielen. Av samma skäl har revisionen vid beräkning av ersättningspersonal för sjuka, permitterade, undanhållna eller rymda m. fl. icke upptagit någon ersättningspersonal för landtjänstgöring, utan begränsat ersättningspersonalen till 10 % av den för sjötjänstgöring avsedda perso-

nalen. Härvid har beträffande ersättningspersonalen för stamrekryter och värnpliktiga på grund av beräknat överskott å antalet inställda värnpliktiga förutsatts en ytterligare minskning med 100 man.

Marinmyndigheterna hava i denna fråga framhållit, hurusom en organisation, fotad på revisionens beräkningssätt, icke kunde i längden tillfredsställande vidmakthållas, och att fartygen icke kunde fulltaligt bemannas med en så knappt beräknad ersättningspersonal. Erfarenheten visade, att på grund av vakanser och andra orsaker så stora luckor uppstode även i land, att tjänsten icke kunde nöjaktigt skötas, om ersättningspersonal icke funnes disponibel. Myndigheterna, som räknade med att den föreslagna marinordningen bleve i viss mån provisorisk, förordade därför, att vid en kommande definitiv organisation en återgång borde ske till det för närvarande tillämpade beräkningssättet.

I fråga om ersättningspersonalen har Svenska underofficersförbundet anfört bland annat, att revisionen syntes hava för litet beaktat det förhållandet, att en icke så ringa procent av den i stat upptagna personalen ständigt vore borta från tjänstgöring. Sjuka, permitterade m. fl. tillfälligt frånvarande kunde tillsammans ofta uppgå till ett betydande antal. Man finge ej heller förbise personalens, i synnerhet efter avslutad sjökommandering, berättigade anspråk på att erhålla den tjänstledighet, som reglementet medgäve. Med den genomgående inknappning, som revisionen föreslagit beträffande den för landtjänstgöring avsedda personalen, syntes tjänstledighet omöjligt kunna beredas till den utsträckning, som med billighet och hänsyn till personalen vore förenlig. Förbundet ansåge det sålunda nödvändigt, att ersättningspersonal för såväl landtjänstgöring som rustade fartyg beräknades till 10 % av personalbehovet.

Det är uppenbart, att ju knappare den för fredstjänstens upprätthållande oundgängligen erforderliga personalen är beräknad, desto större blir behovet av ersättningspersonal. Då jag, såsom av den föregående redogörelsen framgår, ansett mig böra på varje punkt och i varje fall beräkna behovet noggrant men ytterligt knappt, måste det förvisso i och för sig betraktas som en svaghet att icke avse tillräcklig ersättningspersonal för samtliga förband och formationer. Jag finner mig emellertid med hänsyn till kostnaderna icke böra frångå revisionens förslag att i detta hänseende undantaga landtjänsten. Behovet av ersättningspersonal för sjöstyrkorna är däremot så påtagligt, att det icke torde tarva någon närmare motivering. Om fartygen icke kunna hållas fulltaligt bemannade, kommer givetvis utbytet av övningarna att avsevärt försämrast och icke stå i riktigt förhållande till de på dessa nedlagda kostnaderna, varjämte flottans värde ur krigsberedskapssynpunkt i betänklig grad nedgår. Det nu uppgjorda förslaget till marinorganisation är liksom revisionens förslag byggt på principen av en visserligen till omfattningen starkt begränsad men väl övad och krigsberedd flotta. För att åtminstone i huvudsak städse kunna upprätthålla denna princip, som måste anses riktig och väl motsvara landets intressen, bör det vara en angelägenhet av största vikt att trygga den sjö-

Marinmyndigheterna.

Svenska underofficersförbundet.

Departementschefen.

gående flottans personalbehov. Om under vissa förhållanden det i land låter sig göra att vid inträffande förfall dubblera tjänster, eller om det icke behöver förorsaka någon större rubbning i tjänsten, därest en man, som fyller en mindre ansvarsfull post eller endast undergår övning, icke kan vid förfall ersättas med annan man, ställa sig förhållandena ombord helt annorlunda. Varje man har där en viss bestämd befattning, som, hur ringa den än i vissa fall må synas, dock måste vara ständigt besatt, om icke tjänsten och krigsberedskapen skola bliva lidande. Härtill kommer, att med den långt drivna arbetsfördelningen och specialiseringen inom tjänsten ombord vikten av kompetent ersättningspersonal framträder skarpare än i land.

Följande revisionens förslag beräknar jag sålunda ersättningspersonalen för sjöstyrkorna till 10 % av den för dessa förband beräknade ordinarie personalen. Då jag, på sätt tidigare (sid. 408) nämnts, förutsätter, att uppkommande överskott av värnpliktiga skall hemförlovas, föreligger här ej anledning att, såsom revisionen föreslagit, minska ersättningspersonalen för stamrekryter och värnpliktiga med 100 man, varför jag sålunda även beträffande denna kategori räknar med 10 % ersättningspersonal.

På grund av att jag i det föregående har å varje punkt angivit ett visst bestämt behov av marinintendenter, saknar jag anledning att — såsom revisionen gjort — beräkna särskilda intendenter för fortsatt utbildning och som ersättning vid inträffande förfall.

Den enligt ovan angivna grunder beräknade ersättningspersonalen är upptagen under rubriken »Sjöstyrkorna».

Vad angår marinläkare, har revisionen erinrat, att behovet av ersättningspersonal fylles med de för sjökommendering avsedda marinläkarna av 2. graden och marinläkarstipendiaterna. Med hänsyn till att sistnämnda marinläkare och marinläkarstipendiater endast åtnjöte ett mindre arvode och icke kunde påräknas för längre inkallelser än omkring tre månader om året, har revisionen funnit behovet av dylik ersättningspersonal icke kunna sättas lägre än till 17. Härutöver har revisionen under rubriken »Ersättningspersonal för sjötjänst» upptagit ytterligare 1 marinläkare, till följd varav alltså sammanlagda antalet ersättningspersonal inom marinläkarkåren enligt revisionens förslag utgjorde 18. Då samtliga här omnämnda läkare huvudsakligen avses, för sjötjänstgöring, har jag upptagit dem under rubriken »Sjöstyrkorna» (ersättningspersonal) till ett antal av 18 för vinterbehovet och 17 för sommarbehovet.

Flottans musikpersonal.

Nuvarande organisation.

Flottans musikorganisation är så tillvida olika motsvarande organisation vid armén, att musikpersonalen icke är beräknad uteslutande för utförande av musik och hornblåsning, utan jämväl användes för expeditionstjänst och utförande av skrivgöromål m. m. För vinnande av befordran till musikunderofficer kräves, i motsats till vad förhållandet är vid armén,

godkänd examen i underofficersskola (ekonomiklass). Vidare förefinnes den olikheten, att musikledarna (musikdirektörerna), som ursprungligen endast hade till uppgift att »inöva hornblåsare och trumslagare» bland skeppsgossarna, men efterhand övergått att därjämte bliva ledare för musik-kårerna, icke äro ordinarie beställningshavare, utan anställda medelst kontrakt mot åtnjutande av arvode, vilket från och med år 1923 utgår enligt 4. lönegraden för underofficerare, dock efter närmast lägre löneklass än för motsvarande ordinarie beställningshavare. Slutligen förfogar flottan icke över egna instrument och musiktillbehör, utan ställas dylika till disposition av enskilda sammanslutningar, de s. k. musikkassorna, delvis mot, delvis utan ersättning av kronan.

Försvarsrevisionen, som funnit, att musikpersonal allt fortfarande vore nödvändig för signalblåsningen, har jämväl förklarar sig anse en särskild musikorganisation erforderlig för utförande av harmonimusik. Detta vore nämligen ur tjänstesynpunkt påkallat, såväl för uppfyllande av flottan påvilande representationsplikter som ock för beredande av förströelse och vederkvickelse åt personalen m. m. Den nuvarande anordningen med musikpersonalens användande även för andra ändamål syntes i stort sett lämplig. Som hittills borde det ankomma på Kungl. Maj:t att efter tjänstens krav fastställa indelningen av underofficers- och sjömanskårerna i yrkesgrenar och därvid även bestämna antalet musikkonstaplar och hornblåsare.

I fråga om musikledarna syntes det med rättvisa och billighet överensstämmande, att dessa erhöle en säkrare ställning, än de för närvarande hade, varför i staten borde uppföras tvenne beställningar med benämning musiklöjtnant och med avlöning lika med löjtnant.

De årliga kostnaderna för instrument m. m. för tillhoppa 4 musikkårer om 9 man jämte ersättningspersonal beräknades till 5,000 kronor, vilket belopp borde uppföras under anslaget till kasernutredning m. m.

För den militärt nödvändiga musiken erforderliga instrument m. m. borde från musikkassorna övertagas och underhållas av kronan, varigenom musik-kassornas verksamhet kunde inriktas på att främja sådan musik, som, ehuru icke ur militär synpunkt strängt nödvändig, dock vore av betydelse för höjandet av militärmusiken överhuvudtaget och intresset bland musikpersonalen.

Rekryteringen av musikpersonalen borde såsom hittills huvudsakligen ske från skeppsgossekåren.

Marinmyndigheterna hava icke haft något att erinra mot revisionens förslag med avseende å musikorganisationen.

Då de av revisionen angivna riktlinjerna för flottans musikorganisation synas vara lämpliga och ändamålsenliga, ansluter jag mig till revisionens förslag. Dock anser jag, att avlöningen till de båda musikledarna, vilka allt fortfarande synas böra benämnas musikdirektörer, bör utgå efter 4. lönegraden för underofficerare. Såsom kompetensvillkor för erhållande av dylik befattning bör givetvis fordras att hava avlagt musikdirektörsexamen.

*Försvars-
revisionen.*

*Marinmyndig-
heterna.*

*Departements-
chefen.*

På grund av att skeppsgossekåren i Marstrand avses att bibehållas, torde nu utgående arvode om 250 kronor till en musikinstruktör därstädes fortfarande bliva behöfligt.

Av de 4 musikkårer, revisionen avsett för utförande av militärmusik, beräknar jag en för vardera stationen, en kommenderad å kustflottans flaggskepp samt en å pansarkryssaren Fylgia, vilken sistnämnde under sommarhalvåret torde böra vara embarkerad å det i sjökrigsskolavdelningen ingående pansarskeppet. Inom föreslagna personalstater torde kårerna få givas den sammansättning, som lämpar sig efter förhållandena ombord och som — vad stationerna beträffar — medger utförandet av harmonimusik.

Då, liksom enligt revisionens förslag, den för bildande av ovanstående kårer erforderliga personalen är beräknad under respektive tjänstgöringsplatser i land och ombord, upptages icke någon särskild sådan personal i förevarande sammanhang.

Särskilt personalbehov.

Såsom jag tidigare i fråga om flottans poliskår anført, har jag för bevakningstjänsten å varven beräknat 16 korpraler, vilka företrädesvis torde böra vara högbåtsmän. I personalberäkningarna äro dessa, såsom också förut nämnts, upptagna under rubriken »Flottans varv».

Sammanfattning.

I enlighet med vad som sålunda anförts, beräknas flottans »Övriga personalbehov», på sätt framgår av följande tabell.

	S t a m							Stam och värnpl.		Reserv		
	Officerare		Mariningenjörer	Marinintendenter	Marinlikare	Sekundofficerare och Häggkorpraler	Korpraler (högbåtsmän)	Yrkesutbildade meniga	Stannrekryter och värnpliktiga	Reservofficerare	Officerare, f. d. stam, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stam, med arvode
Plaggrmän	Kaptenar och subalternofficerarne	Kommendörer och kommendörkaptenar										
Vinterbehov.												
Kommendering till utbildningskurser m. m.	—	—	34	—	—	10	—	—	—	—	—	—
Personal från flottan till kustfästningarna	—	—	1	—	6	4	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	35	—	6	4	10	—	—	—	—	—
Sommarbehov.												
Kommendering till utbildningskurser m. m.	—	—	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Personal från flottan till kustfästningarna	—	—	1	—	6	4	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	23	—	6	4	—	—	—	—	—	—

13. Sammanfattning av flottans fredsbehov av militär och civilmilitär personal samt värnpliktiga.

Sammanfattas vad i det föregående anförts, kommer för den nu föreslagna fredsorganisationen vid flottan att erfordras den militära och civilmilitära personal samt det antal värnpliktiga, nedanstående tabell utvisar.

	S t a m										Stam och värnpliktiga		Reserv	
	Officerare		Mariningenjörer	Marinintendenter	Marinläkare	Sekundofficerare och Åggekorporaler	Korporaler (Åggbåtsmän)	Yrkesutbildade meniga	Stammrekryter och värnpliktiga	Studenter och likställda värnpliktiga	Reservofficerare	Officerare, f. d. stam, med arvode	Sekundofficerare, f. d. stam, med arvode	
	Kaptener och subalternofficerare	Flaggmän												
Vinterbehov.														
Marinens centrala myndigheter	2 ¹⁾	18	33	12	9	2	8	3	—	14	—	—	6	
Sjöstyrkorna	1	12	106	9	9	28	542	681	683	1 225	24	15	—	
Stationer och örlogsdepåer	2	8	47	2	25	9	155	366	479	521	—	—	23	
Skeppsgosseinstitutionen	—	—	2	12	—	—	42	10	10	30	—	—	1	
Flottans varv	—	—	7	15	26	11	157	85	78	220	—	—	28	
Flygvapnets utbildningskurser	—	—	—	25	—	—	11	20	—	—	—	—	—	
Övriga personalbehov	—	—	—	35	—	6	4	10	—	—	—	—	—	
Summa	5	47	273	49	60	43	925	1 165	1 250	2 010	24	15	2 58	
Sommarbehov.														
Marinens överstyrelse m. m.	2 ¹⁾	16	25	12	8	2	8	3	—	14	—	—	6	
Sjöstyrkorna	1	17	147	9	11	28	674	880	803	1 310	24	15	—	
Stationer och örlogsdepåer	2	8	30	2	24	9	93	174	423	310	—	—	23	
Skeppsgosseinstitutionen	—	—	1	—	—	—	5	5	—	9	—	—	1	
Flottans varv	—	—	7	15	26	11	130	81	73	218	—	—	28	
Flygvapnets utbildningskurser	—	—	—	31	—	—	15	22	—	—	—	—	—	
Övriga personalbehov	—	—	—	23	—	6	4	—	—	—	—	—	—	
Summa	5	48	272	49	60	43	925	1 165	1 299	1 861	24	15	2 58	
Summa maximibehov	5	48	273	49	60	43	925	1 165	1 299	2 010	24	15	2 58	
Genom att ersätta bristen å yrkesutbildade meniga med överskott å stammrekryter eller värnpliktiga, kan maximibehovet minska med	—	—	—	—	—	—	—	—	49	—	—	—	—	
Återstående behov att uppföras å flottans personalstater	5 ¹⁾	48	273	49	60	43	925	1 165	1 250	2 010	24	15	2 58	

¹⁾ Därav 1 uppförd å försvarsdepartementets stat.

Årskontingenten rekryter beräknas, såsom tidigare nämnts, till samma antal, som av försvarsrevisionen förutsatts, eller 560. Om detta antal frånräknas det ovan angivna behovet av »stamrekryter och värnpliktiga», återstår för flottans vidkommande ett behov av 1,450 värnpliktiga, vilken siffra understiger motsvarande av revisionen beräknade behov med 100 man.

I förhållande till revisionens beräkningar har antalet f. d. stamofficerare med arvoden nedbringats med 4 samt antalet f. d. stamsekundofficerare med arvoden med 20.

Beträffande personalbehovet vid mobilisering får jag hänvisa till särskild redogörelse, vilken torde få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

14. Flottans personalstater.

Officerskåren.

Nuvarande organisation.

Jämlikt nuvarande organisation består flottans officerskår enligt stat av:

- 5 flaggmän,
- 9 kommandörer,
- 22 kommandörkapten av 1. graden,
- 22 kommandörkapten av 2. graden,
- 131 kaptener,
- 110 löjtnanter samt
- 55 underlöjtnanter och fänrikar

eller sammanlagt 354 officerare.

Härtill kommer å försvarsdepartementets stat uppfört arvode för chefen för sjöförsvarets kommandoexpedition. Denna befattning är avsedd att i regel bestridas av en kommandör, vars lön å officerskårens stat inbesparas under den tid, förordnandet varar.

Försvarsrevisionen.

Försvarsrevisionen har beräknat antalet stamofficerare för tjänstgöring vid flottan till 301, varförutom å flottans stater skulle för marinens flygväsende beräknas tillsammans 27 officerare (därav 11 elever), i följd varav sammanlagda antalet officerare skulle uppgå till 328. Beställningarna skulle fördelas sålunda:

- 5 flaggmän,
- 8 kommandörer (därav 1 å försvarsdepartementets stat),
- 16 kommandörkapten av 1. graden,
- 22 kommandörkapten av 2. graden,
- 119 kaptener,
- 105 löjtnanter samt
- 53 underlöjtnanter och fänrikar.

Marinmyndigheterna.

Marinmyndigheterna hava framhållit, att, räknat efter fredsbehovet, skulle utöver det av revisionen angivna antalet erfordras ytterligare 7 regements-officerare och 36 kompaniofficerare eller tillsammans 43 officerare. För tillgodoseende av mobiliseringsbehovet erfordrades än större ökning i stam-

officerarnas antal Med hänsyn till svårigheten att fylla förefintliga vakanser inom sjöofficersskåren borde emellertid för närvarande icke någon ökning av officersskårens av revisionen föreslagna totalnumerär äga rum.

I enlighet med de personalberäkningar, för vilka jag tidigare redogjort, *Departements-
chefen.* erfordras för flottans eget vidkommande (överstyrelse, sjöstyrkor, stationer o. s. v.) ett antal av 301 officerare (inräknad 1 å försvarsdepartementets stat), innefattande 3 kommandörkaptener mer och 3 kaptener eller subalternofficerare mindre, än försvarsrevisionen beräknat. Men härutöver erfordras ett antal av 25 subalternofficerare, vilka — kvarstående å flottans stat — avses att vara elever vid flygvapnets skolor.

Såsom jag i samband med frågan om flygvapnet får tillfälle närmare omförmåla, erfordras dessutom för marinens flygkår ett antal av 2 regementsofficerare, 8 kaptener och 12 subalternofficerare från flottan. Dessa skola visserligen uppföras å flygkårens stat, men då ett passagesystem mellan flottan och flygkåren måste åvägabringas, blir det vid gradfördelningen inom sjöofficersskåren nödvändigt att taga hänsyn även till dessa beställningar, med vilka det sammanlagda antalet uppgår till $[301 + (25 + 22) =]$ 348.

I likhet med revisionen och marinmyndigheterna anser jag, att i staten böra uppföras 5 flaggmän.

Behovet av regementsofficerare uppgår, såsom framgår av vad jag förut anfört, till sammanlagt 50 beställningar. I likhet med revisionen och marinmyndigheterna beräknar jag, att 17 % av detta antal eller, avrundat uppåt, 9 beställningar, böra utgöras av kommandörer, därav 1 på försvarsdepartementets stat. Av återstående antal synas 19 beställningar böra upptagas som kommandörkaptener av 1. graden och 22 som kommandörkaptener av 2. graden. Reduktionen av det nuvarande antalet kommandörkaptener, 22 inom vardera av de två graderna, skulle sålunda uteslutande drabba den högre av de båda kommandörkaptensgraderna. Kompani-officersbeställningarna böra fördelas på 126 kaptens- och 167 subalternofficersbeställningar.

Vad de sistnämnda beträffar, har redan tidigare inom flottan väckts förslag om underlöjtnantsgradens borttagande. Försvarsrevisionen har funnit en sådan åtgärd vara ägnad att förenkla organisationen och för sin del icke haft något att däremot erinra. I överensstämmelse med vad jag i det föregående föreslagit beträffande armén, anser jag, att en dylik förändring nu bör genomföras jämväl för flottans vidkommande. Jag förutsätter sålunda, att fänrik efter två års tjänst i regel skall utnämnas till löjtnant, samt att — för att anordningen icke skall medföra ökade kostnader — 2. löneklassen i underlöjtnants-(fänriks-)graden skall hänföras till löjtnantsgraden. Samtliga ovanstående 167 subalternofficersbeställningar böra alltså i staterna uppföras under gemensam beteckning »löjtnanter och fänrikar».

Flottans officerskår bör således beräknas till:

- 5 flaggmän,
- 9 kommandörer,
- 19 kommandörkaptener av 1. graden,
- 22 kommandörkaptener av 2. graden,
- 126 kaptener samt
- 167 löjtnanter och fänrikar,

av vilka 1 kommandör upptages på försvarsdepartementets stat samt 2 (kommandörer eller) kommandörkaptener, 8 kaptener och 12 löjtnanter eller fänrikar uppföras på flygvapnets stat.

Med frånräknande av de beställningshavare, vilka avses att uppföras å försvarsdepartementets och flygvapnets stater, böra sålunda på *stat för flottans officerskår* uppföras:

- 5 flaggmän,
- 8 kommandörer,
- 18 kommandörkaptener av 1. graden,
- 21 kommandörkaptener av 2. graden,
- 118 kaptener samt
- 155 löjtnanter och fänrikar.

I likhet med revisionen anser jag, att det till innehavaren av befälhavande amirals- och stationsbefälhavarämbetena i Karlskrona utgående arvodet om 3,480 kronor bör bibehållas, medan det årliga tillägget till lön åt beställningshavare, som utan att åtnjuta flaggmans lön förordnas att upprätthålla vissa för flaggmän avsedda befattningar icke torde vara erforderligt. Att vissa arvoden böra utgå till varvscheferna vid flottans varv i Karlskrona och Stockholm har redan omförmäls vid behandlingen av varvens organisation.

Revisionen har beräknat ett antal av 6 arvoden till pensionerade officerare, vilka upprätthölle vissa angivna befattningar. Här föreslås detta antal minskat till 2.

Liksom revisionen anser jag det vara av synnerlig vikt, att den föreslagna fredskadern, vilken icke beräknats större, än som för fredstjänstens behöriga upprätthållande är oundgängligen erforderligt, också hålles fulltalig. Jag har ock redan i samband med frågan om sjökrigsskolans organisation förordat vissa åtgärder i syfte att underlätta rekryteringen av sjökadetter.

Slutligen torde böra erinras om att enligt den för flygvapnet förutsatta organisationen, vartill jag senare återkommer, chefen för flygvapnet avses vara en officer ur armén eller marinen.

Sekundofficerskåren.

Organisation.

*Nuvarande
stat.*

Enligt nuvarande organisation består flottans underofficerskår av:

- 243 flaggunderofficerare,
- 495 underofficerare av 2. graden och
- 675 underofficerare av 3. graden,

vartill komma 31 underofficerare, upptagna dels med lön och dels med arvoden å varvens månadslönarstat, eller tillsammans 1,444 underofficerare.

Flottans underofficerskår var enligt 1914 års organisation liksom tidigare fördelad på endast två grader. Den sammanlagda numerären motsvarade emellertid icke behovet av för underofficerstjänst erforderlig personal, vilket därför utfylldes av manskapet i sjömanskårens högsta manskapsgrad, underofficerskorpralerna (1. lönegraden).

I proposition (nr 356) till 1918 års riksdag föreslogs en omorganisation av de båda här ifrågavarande kårerna på det sätt, att underofficerskorpralerna skulle överflyttas från sjömanskåren till underofficerskåren såsom underofficerare av 3. graden. Som skäl härför anfördes bland annat, att för befordran till underofficerskorpral krävdes godkänd underofficersexamen och fullständig underofficerskompetens, ävensom att underofficerskorpralerna gjorde enahanda tjänst som underofficerarna och att likartade fordringar i tjänsten ställdes på båda dessa personalkategorier. Ehuru underofficerskorpralerna sålunda rätteligen borde hänföras till underofficerare, innehade de blott manskaps grad, vilket gjorde deras ställning oviss; de betraktades ömsom som manskap och ömsom som underofficerare. Ej heller vore de delägare i pensions- och gratialkassa. I regel skedde befordran till underofficerskorpral vid samma ålder (27 år), vid vilken arméns furirer nådde den med underofficer av 2. graden likställda sergeantsgraden, och för befordran till nämnda grad — underofficer av 2. graden — måste underofficerskorpralerna vänta i medeltal ytterligare sju år, till omkring 34 års ålder.

Ifrågavarande proposition blev av riksdagen bifallen, och som följd härav fördelades underofficerskåren från och med år 1919 på tre grader, i samband varmed underofficerskorpralsgraden indrogs. Medelåldern för befordran till underofficer — ehuru visserligen endast av 3. graden — sänktes därmed till 27 år.

Försvarsrevisionen har för sin del framhållit, att det vore nödvändigt att nedbringa de synnerligen höga kostnaderna för underofficerskåren, vilken efter tillkomsten av underofficerare av 3. graden svällt ut till proportioner, som ur flera synpunkter vore ägnade att väcka betänkligheter. I många fall hade befordran till underofficer skett, innan vederbörande nått den mognad och stadga eller erhållit den befälsrutin, som vore nödvändiga betingelser för en underofficer. Under sjökommendering intoge underofficerarna av 3. graden en särställning i förhållande till övriga underofficerare. Revisionen hade för sin del kommit till den uppfattningen, att en återgång till den före 1919 tillämpade organisationen borde äga rum. För detta ändamål borde det antal underofficersbeställningar av 3. graden, som enligt revisionens förslag skulle erfordras, därest den nuvarande underofficersorganisationen bibehölls, uppdelas å dels underofficerare av 2. graden och dels en ny manskapsgrad, *flaggkorpraler*. Till flaggkorpral borde befordras endast korpral, som avlagt

1918 års
omorgani-
sation.

Försvars-
revisionen.

godkänd underofficersexamen och genomgått fullständig underofficersutbildning. För befordran till underofficer av 2. graden borde krävas en obligatorisk tjänstetid som flaggkorpral av tre år. Genom gallring vid uttagning och godkännande av underofficersskolans elever samt genom inrättande av vissa för lång tjänst avsedda korpralsbeställningar m. m. borde åldern för befordran till underofficer av 2. graden emellertid icke komma att överstiga 32 år. Detta vore visserligen avsevärt senare än vid armén, men fördröjningen skulle motvägas av underofficerarnas vid flottan senare pensionsålder, varjämte flaggkorpralerna borde komma i åtnjutande av något högre slutlön än arméns furirer av 1. klass. För att flaggkorprals befordran till underofficer av 2. graden skulle såvitt möjligt bliva oberoende av växlingar i befordringsutsikterna inom olika yrkesgrenar, borde avgångsåldern för flaggkorpral bestämmas till 35 år. En förutsättning för organisationen vore, att flaggkorpralernas möjlighet att grundlägga pensions- och gratialrätt ordnades på ett för dem tillfredsställande sätt.

Revisionen beräknade behovet av personal med fullständig underofficersutbildning till 916 man (varav 32 för marinens flygväsende), uppdelade på 183 flaggunderofficerare, 367 underofficerare av 2. graden och 366 flaggkorpraler.

Staten för flottans underofficerskår borde således upptaga:

183 flaggunderofficerare och

367 underofficerare av 2. graden

eller sammanlagt 550 underofficerare.

*Marin-
myndig-
heterna.*

Marinmyndigheterna hava i denna fråga anført, att tillräckliga skäl icke blivit förebragta för att motivera en dylik genomgripande förändring av underofficerskårens organisation, och att flera av de skäl, som föranlett 3. underofficersgradens införande, skulle, därest revisionens förslag genomfördes, alltjämt kvarstå med oförminskad styrka, bland annat de, som berörde manskapets levnadsålder vid befordran till underofficersgrad. En gallring bland flaggkorpralerna i den omfattning, revisionen tänkt sig, vore icke tillrädlig och skulle medföra, att kadrerna inom kort stode mer eller mindre tomma. På grund av dessa och andra skäl avstyrkte myndigheterna den av revisionen föreslagna organisationsändringen och hemställde i stället, att från 3. graden inom underofficerskåren det antal beställningar, som kunde anses motsvara antalet konstituerade dylika underofficerare (i huvudsak tre årskontingenter), skulle överföras till sjömanskåren såsom underofficerskorpraler. Den nu bestående relationen mellan antalet befattningshavare av olika grader, som förrättade underofficerstjänst, borde bibehållas. Följaktligen borde relationssiffrorna mellan flaggunderofficerare, underofficerare av 2. graden och underofficerare av 3. graden jämte underofficerskorpraler bliva 1 : 2 : 3.

Myndigheterna beräknade fredsbehovet av personal i underofficerstjänst till 1,177, alltså till 261 befattningshavare mera än revisionen men 267 mindre än nuvarande antalet underofficerare. Med hänsyn såväl till

mobiliseringsbehovet som till kravet på kvalificerad personal för handhavande av flottans dyrbara, invecklade och svärersättliga materiel ansåge sig myndigheterna endast efter stor tvekan — och med tanke på att under åtskilliga år framåt ett antal underofficerare sannolikt komme att kvarstå å övergångsstat — kunna tillstyrka en begränsning av underofficerarnas antal till angivna siffra. Att ytterligare minska denna vore icke tillrädligt, allra helst som den av revisionen förutsatta underofficersreserven vida överstege den nuvarande tillgången. Myndigheterna föresloge alltså, att staten för flottans underofficerskår skulle upptaga

196 flaggunderofficerare,

392 underofficerare av 2. graden samt

439 underofficerare av 3. graden eller tillsammans 1,027 beställningar, vartill skulle å sjömanskårens stat komma 150 underofficerskorpraler.

Svenska underofficersförbundet har i denna fråga betonat den genomgripande förändring och minskning i flottans underofficerskår, som revisionens förslag innebure. Tillkomsten för blott fyra år sedan av 3. underofficersgraden hade bringat en gammal och sedan många år omhandlad fråga till en lösning, varmed åsyftats att tillgodose underofficerskorpralernas berättigade krav på förbättrade löneförhållanden, mera tryggad tjänstställning och bättre pensionsförhållanden. Förbundet kunde icke ansluta sig till revisionens förslag att helt borttaga nämnda grad, men förordade — i likhet med vad som redan tidigare av underofficerarna ifrågasatts — att prøvotiden för befordran till underofficer med fullmakt, d. v. s. den nuvarande treåriga konstitutorialtiden som underofficer av 3. graden, skulle förläggas till en ny, högre grad inom sjömanskåren. Det av revisionen förutsatta antalet flaggkorpraler (366) borde sålunda i stället uppdelas på 246 underofficerare av 3. graden och 120 flaggkorpraler.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, föreligga i denna fråga i huvudsak två olika förslag, nämligen revisionens och marinmyndigheternas förslag, med vilket sistnämnda underofficersförbundets till väsentlig del sammanfaller. Så tillvida överensstämman förslagen sinsemellan, att de förutsätta återinförandet av en högre manskapsgrad — underofficerskorpraler eller flaggkorpraler — till vilken grad en treårig provtjänstgöring i underofficerstjänst skulle förläggas för vinnande av rätt till vidare befordran. Enligt revisionens förslag skulle emellertid en flaggkorpral i regel komma att ytterligare några år kvarstå i graden, för att därefter befordras direkt till underofficer av 2. graden. I övriga förslag åter förutsettes befordran efter provtjänstgöringens slut äga rum till underofficer av 3. graden och avses underofficerarna av 3. graden jämte flaggkorpralerna att bilda en personalgrupp för sig, bland annat genom att ombord förläggas och bespisas sinsemellan likartat, men skilda från de högre underofficersgraderna.

De olika förslagen hava vart för sig både fördelar och nackdelar. Det fanns på sin tid förvisso åtskilligt att erinra mot den förutvarande

*Svenska
underofficers-
förbundet.*

*Departements
chefen.*

underofficerskorpralsorganisationen, liksom anmärkningar ock kunna göras mot den nuvarande organisationen med 3. gradens underofficerare. Givet synes dock vara, att organisationen blir vida enklare, om hela den personalgrupp yngre beställningshavare, som förrätta enahanda tjänst som sekundofficerarna, är samlad till en tjänstegrad, i stället för att vara uppdelad på två, varav den ena skulle tillhöra sekundofficerskåren och den andra sjömanskåren. Bestämmer man sig för anordnandet av en dylik gemensam tjänstegrad, torde denna bära hänföras till sjömanskåren, dit under alla förhållanden provtjänstgöringen i sekundofficerstjänst anses bära vara förlagd. Därest, såsom jag i det följande kommer att föreslå, inom sekundofficerskåren inrättas en ny, högre grad, till vilken ett visst antal förtjänta flaggunderofficerare kunna befordras, uppstår härigenom så tillvida ökad anledning att borttaga den nuvarande 3. underofficersgraden, som eljest skulle komma att förefinnas, förutom flaggkorpralerna, ej mindre än fyra sekundofficersgrader, ett antal varav organisationen ej kan anses vara i behov eller ens lämpligen betjänad.

Ehuru det visserligen är önskvärt att icke utsätta en organisation för upprepade förändringar av mera genomgripande art, anser jag mig dock under förhandenvarande förhållanden bära föreslå, att 3. underofficersgraden indrages, samt att beställningarna inom densamma fördelas å nuvarande 2. underofficersgraden (3. sekundofficersgraden) och flaggkorpralsgraden. Givetvis bära härvid de olägenheter, som häftade vid den förutvarande underofficerskorpralsgraden, i möjligaste mån undvikas. Det måste sålunda tillses, att befordran till sekundofficer icke sker vid alltför hög levnads- och tjänsteålder. Att även vid ovan förordad organisation medelåldern för denna befordran kommer att vid flottan ligga högre än vid armén torde emellertid ej kunna undvikas till följd av den för marinen gällande senare pensionsåldern (55 år vid marinen i stället för 50 år vid armén). För att likväl såvitt möjligt förkorta den tid, som flaggkorpral efter avslutad, väl vitsordad treårig provtjänstgöring kommer att ytterligare kvarstå i samma grad, synes, på sätt revisionen förutsatt, lämplig, dock ej för långt driven, gallring bära äga rum vid korpralernas uttagande till sekundofficersskola. Men dessutom torde proportionen mellan antalet flaggkorpraler och sekundofficerare bära i viss mån förskjutas till minskande av de förras men ökande av de senares antal.

Försvarsrevisionen har föreslagit införande i löneplanerna för flottans manskap av en ny, för flaggkorpral avsedd lönegrad, så inpassad att skillnaden mellan flaggkorprals och korprals lön efter en och samma tjänstetid bleve 72 kronor. Denna skillnad synes mig — även efter de förhållanden, som rådde vid tiden för förslaget utformande — vara väl ringa, men skulle dock under nämnda förhållanden kunnat godtagas, alldenstund — med inräknande jämväl av naturaförmåner — flaggkorpral i avlöningshänseende skulle kommit att ligga något så när i höjd med underofficer av 3. graden. Emellertid har denna fråga kommit

i ett förändrat läge genom den av 1923 års riksdag beslutade lönesänkningen för manskapet med 150 kronor per år. Med hänsyn till denna och för ernående av ett riktigt avvägt förhållande mellan flaggkorpralernas och sekundofficerarnas avlöningsförmåner, anser jag mig böra förorda sådan ändring i den av revisionen för flaggkorpral förutsatta löneplanen, att skillnaden mellan flaggkorprals och korprals lön efter samma tjänstetid blir 192 kronor. Till jämförelse må erinras därom, att skillnaden mellan korprals och menigs löneförmåner efter en och samma tjänstetid är 300 kronor. Då det icke kan undvikas, att befordran till sekundofficer enligt föreliggande förslag kommer att ske åtskilliga år senare, än vad för närvarande är fallet, synes, i enlighet med vad revisionen föreslagit, flaggkorpral böra berättigas att vid befordran till sekundofficer för uppflyttning i löneklass tillgodoräkna sig den tjänstetid över 3 år, varunder han innehaft sekundofficerskompetens.

I likhet med revisionen anser jag en nödvändig förutsättning för organisationen vara, att flaggkorpralernas möjlighet att grundlägga pensions- och gratialrätt ordnas på ett för dem tillfredsställande sätt, varför denna fråga torde böra göras till föremål för särskild utredning.

Revisionen har föreslagit, att avgångsåldern för flaggkorpral skulle bestämmas till 35 år. Härigenom torde emellertid flaggkorpralen icke erhålla den tryggade ställning inom flottan, som motsvarar hans utbildning och tjänstgöring och som lär vara nödvändig för erhållande av en god rekrytering. Antalet flaggkorpraler på stat beräknas — liksom för närvarande är fallet med underofficerarna av 3. graden — icke större, än att desamma under förutsättning av väl vitsordad tjänst kunna befordras till sekundofficerare. Givetvis bör flaggkorpral, som efter 3 års provtjänstgöring finnes icke vara duglig för befordran till sekundofficer, erhålla avsked på enahanda sätt, som för närvarande är fallet med den underofficer av 3. graden, vilken efter förloppet av en treårig konstitutorialtid anses icke böra erhålla fullmakt som underofficer. Den flaggkorpral åter, som fullgjort tre års väl vitsordad tjänst och finnes vara duglig för vidare befordran, bör vara berättigad till vidare anställning, även om han, innan fullmakt som sekundofficer kan erhållas, skulle fylla 35 år. Saken ställde sig helt annorlunda före år 1919, då icke blott varje underofficerskorpral utan varje korpral, som avlagt godkänd examen i underofficersskola, var berättigad till vidare anställning.

Slutligen förutsätter jag, att sådana tjänstgörings- m. fl. föreskrifter utfärdas, som på ett lämpligt sätt inpassa flaggkorpralerna i vederbörlig tjänsteställning m. m.

I enlighet med de personalberäkningar, för vilka jag tidigare redogjort, erfordras för flottans eget vidkommande (överstyrelse, sjöstyrkor, stationer o. s. v.) ett antal av 914 sekundofficerare och flaggkorpraler. Detta innebär visserligen en ökning i det av revisionen förutsatta antalet med 30 man, men denna ökning motväges i avsevärd grad av den företagna minsk-

ningen i antalet arvoden till pensionerade sekundofficerare, för vilken kategori flottan icke har användning i den utsträckning, revisionen föreslagit. Förenämnda antal av 914 sekundofficerare och flaggkorpraler är beräknat ytterligt knappt och reduktionen från den nuvarande underofficerskåren betydande. Det är likväl att märka, att behovet för närvarande är beräknat efter mobiliseringsförhållanden, medan de av mig förordade staterna grunda sig på fredsbehovet, och skillnaden härvidlag synes vara särskilt stor beträffande sekundofficerskåren. En nödvändig betingelse för de av mig förordade staternas genomförande är emellertid, att reserver av kvalificerad personal åstadkommas, varom jag längre fram torde få närmare yttra mig.

Utöver nyssnämnda antal erfordras 11 sekundofficerare (flaggkorpraler), vilka — kvarstående å flottans stat — avses att vara elever vid flygvapnets skolor. Som i samband med frågan om flygvapnet närmare skall omförmälas, erfordras för marinens flygkår dessutom ett antal av 35 sekundofficerare (flaggkorpraler) från flottan. Dessa skola, liksom, enligt vad i det föregående anförts, vissa officerare, uppföras å flygkårens stat, men då ett passagesystem mellan flottan och flygkåren givetvis bör åvägbringas även för sekundofficerarna, måste i och för bestämmandet av gradfördelningen inom sekundofficerskåren hänsyn tagas även till dessa beställningar, med vilka det sammanlagda antalet uppgår till $[914 + (11 + 35) =]$ 960. Med någon jämkning i den av revisionen förutsatta proportionen mellan antalet sekundofficerare och flaggkorpraler i syfte att — om också obetydligt — påskynda de senares befordran, synas nyssnämnda 960 beställningar böra fördelas å:

590 sekundofficerare och

370 flaggkorpraler,

varav å flygvapnets stat:

15 sekundofficerare och

20 flaggkorpraler.

Förbättrande av sekundofficerarnas tjänsteställning.

Vad därefter angår sekundofficersbeställningarnas fördelning å olika grader, må till en början erinras om att jag under avdelningen »Lantförsvaret» föreslagit, att arméns underofficerare skulle benämnas sekundofficerare, att förrådsförvaltare vid truppförbanden m. m. skulle erhålla löjtnants tjänstegrad med tjänsteställning efter löjtnanter och benämnas sekundlöjtnanter, samt att fanjunkare (styckjunkare) skulle, med bibehållande av sina nuvarande titlar, erhålla fänriks tjänstegrad och räkna tjänsteställning i förhållande till fänrikar efter datum för fullmakter, respektive konstitutorial. I enlighet härmed synas jämväl, på sätt ock i det föregående skett, flottans underofficerare böra benämnas *sekundofficerare* och underofficerskåren följaktligen *sekundofficerskåren*. Vidare torde ett begränsat antal beställningshavare inom den nuvarande flaggunderofficers-

graden, avsedda att bestrida befattningar som förrådsförvaltare å stationer och varv, tillsyningsmän å sjöinstrumentförråd m. fl., böra befordras till en högre grad inom ifrågavarande kår, sekundofficerare av 1. graden, samt under benämningen sekundlöjtnanter erhålla löjtnants tjänstegrad med tjänsteställning efter löjtnanter. Slutligen böra de nuvarande flaggunderofficerarna i övrigt — hädanefter sekundofficerare av 2. graden — med bibehållande av sina nuvarande titlar, erhålla fänriks tjänstegrad samt med fänrikar räkna tjänsteställning efter datum för fullmakter respektive konstitutiorial.

Chefen för marinstaben har i avgivet yttrande framställt vissa erinringar mot förändringen i fråga, vilken bland annat förmenades skola rubba den för tjänsten ombord och å kustfästning erforderliga befälsrätt, som borde tillkomma lägsta officersgraden. Jag förutsätter emellertid, att dylika frågor — om så erfordras — ordnas genom särskilda bestämmelser. Lika litet som vid armén bör vid flottan den högre tjänsteställningen förenas med någon ökning i avlöningsförmåner. Dock bör, i likhet med vad som i det föregående föreslagits beträffande motsvarande beställningshavare vid arméns truppförband, sekundlöjtnant, vilken bestrider befattning såsom förrådsförvaltare, i denna egenskap åtnjuta visst arvode.

Beträffande de nuvarande underofficerarna av 2. graden synes någon annan förändring icke böra göras, än att de hädanefter böra benämnas sekundofficerare av 3. graden.

Sekundofficerskåren skulle alltså komma att räkna tre tjänstegrader med förslagsvis följande benämningar:

sekundofficerare av 1. graden: sekundlöjtnanter,
 sekundofficerare av 2. graden: flaggstyrmän, flaggmaskinister etc. samt
 sekundofficerare av 3. graden: styrmän, maskinister etc.

I överensstämmelse med vad försvarsrevisionen föreslagit, förutsätter även jag, att vid vissa staber, sjöruddföringsområden, expeditioner o. s. v. inrättas arvodesbefattningar för pensionerade sekundofficerare (underofficerare). Sådan pensionerad personal synes i regel böra tilldelas sekundlöjtnants tjänsteställning.

Stat för sekundofficerskåren.

Antalet sekundofficerare av 1. graden (sekundlöjtnanter) bör med hänsyn till såväl antalet befattningar, vilka av dem böra bestridas, som antalet motsvarande befattningar inom armén bestämmas till 30. Med iakttagande härav och med ledning av vad myndigheterna beträffande beställningarnas fördelning å grader föreslagit, synas sekundofficerarna böra utgöras av:

30 sekundlöjtnanter (sekundofficerare av 1. graden),
 165 sekundofficerare av 2. graden samt
 395 sekundofficerare av 3. graden.

Med avdrag av de beställningar, vilka skulle uppföras å flygkårens stat,
Bihang till riksdagens protokoll 1924. 1 saml. 17 A häft. (Nr 20.) 2125 23 33

nämligen 5 sekundofficerare av 2. graden och 10 sekundofficerare av 3. graden, skulle sålunda på *stat för flottans sekundofficerskår* uppföras:

30 sekundofficerare av 1. graden,

160 sekundofficerare av 2. graden och

385 sekundofficerare av 3. graden

eller tillsammans 575 beställningar.

Revisionen har för flottan oavsett flygväsendet beräknat ett antal av sammanlagt 78 arvoden till pensionerade underofficerare, vilka skulle upprätthålla vissa angivna befattningar. I föreliggande förslag är detta antal minskat till 58 arvoden.

Sjömanskåren.

Nuvarande organisation.

Flottans sjömanskår omfattar enligt nu gällande stat:

1,100 korpraler samt

2,625 meniga.

Sjömanskårens sammanlagda numerär utgör alltså 3,725, vartill kommer ett mindre antal, högst 10, hovmästare och kockar, för vilka må disponeras underofficerares av 3. graden löner.

De meniga fördelas till 3., 2. och 1. klass sjömän. För att från 1. klass sjöman befordras till korpral fordras minst 3 års tjänst (för f. d. skeppsgosse 2¹/₂ års tjänst) i sjömanskåren. Korpral kan ej vidarebefordras förrän efter minst 6 års (f. d. skeppsgosse 5¹/₂ års) tjänst i sjömanskåren.

Försvarsrevisionen

Såsom redan vid behandlingen av sekundofficerskåren nämnts, har försvarsrevisionen föreslagit indragande av den nuvarande 3. underofficersgraden och dess ersättande inom sjömanskåren av en flaggkorpralsgrad, omfattande 366 beställningar. Härutöver beräknades för den av revisionen föreslagna organisationen

1,165 korpraler samt

1,815 meniga (därav 1,255 yrkesutbildade meniga och 560 rekryter).

Med hänsyn till tjänstens inom flottan säregna karaktär föreläge behov av äldre erfaret manskap i underbefälsställning, som kunde bestrida dels vissa befattningar, som tidigare ansetts fordra personal med underofficerskompetens, och dels vissa förhandsposter ombord å fartygen. På den grund förordade revisionen, att ett antal — bestämt till högst 200 — erfarna och pålitliga korpraler, som icke avlagt underofficersexamen, men som på grund av yrkesskicklighet m. m. vore behöfliga för fortsatt tjänstgöring, skulle få kvarstanna i tjänst intill den för underofficerare fastställda åldersgränsen eller 55 år samt därefter pensioneras. Dessa korpraler, som av revisionen benämndes långtjänstkorpraler, vore inräknade i nyssnämnda antal av 1,165 korpraler.

Den av revisionen föreslagna ändrade manskapsorganisationen nödvändiggjorde givetvis omläggning av gällande löneplaner. I sådant hänseende förordade revisionen, att löneklasserna skulle minskas för meniga med tre

och för korpraler med en, varemot två ålderstillägg, vardera om 84 kronor, borde tillkomma långtjänstkorpraler. Beträffande de sistnämnda borde därjämte lämpligen så ordnas, att korpral, vilken erhöle tillstånd att kvarstå i tjänst efter fyllda 30 år, samtidigt bleve delägare i flottans pensionskassa med skyldighet att erlägga pensions- och gratialavgifter. Storleken av pension och gratial borde bestämmas i förhållande till vederbörandes löneförmåner efter samma grunder som för annan marinen tillhörande personal.

Revisionens förslag med avseende å flaggkorprals löneförmåner och pensionsrätt har omnämnts i samband med frågan om organisationen av sekundofficerskåren (underofficerskåren).

Utöver i det föregående återgivna uttalanden med avseende å underofficerskorpralerna (flaggkorpralerna) hava marinmyndigheterna vidare anfört i huvudsak följande. Införande av s. k. långtjänstkorpraler vore synnerligen ändamålsenligt. Den i samband därmed föreslagna löneplanen borde emellertid undergå vissa jämkningar. I övrigt vore den av revisionen föreslagna sjömanskåren otillräcklig för tjänstens upprätthållande ombord och i land. Den av revisionen föreslagna minskningen i antalet korpraler och meniga från 3,725 till 2,980, alltså med 745 nummer, motsvarade det antal vakanser, som jämlikt kungl. brevet den 13 oktober 1922 skulle hållas inom sjömanskåren. Under den tid, som den sålunda fastställda vakanssiffran varit gällande, hade erfarenheten emellertid givit vid handen, att bland annat de större på expedition varande fartygen fått vidkännas stundom rätt avsevärda vakanser i sina besättningar. För att de allra oundgängligaste kraven på personal skulle tillgodoses, föresloge myndigheterna en tillsvidare till 100 korpraler och 150 meniga begränsad ökning i de av revisionen beräknade antalen. Förutom 150 underofficerskorpraler borde sjömanskåren sålunda tillsvidare upptaga följande beställningar, nämligen

1,265 korpraler, därav högst 200 långtjänstkorpraler, samt
1,965 meniga.

En förutsättning för denna begränsning av antalet vore dock, att det enligt myndigheternas förslag ökade behovet av 202 värnpliktiga bleve tillgodosett.

Svenska underofficersförbundet har beträffande sjömanskåren bland annat framhållit vikten av att, förutom god utbildning och tillfredsställande av löningsförmåner, jämväl beredd god möjlighet till civilianställning efter avskedstagandet.

Såsom jag redan tidigare anfört, är det för kostnadernas nedbringande nödvändigt att räkna fredsbehovet så sparsamt som möjligt. Om också vid denna behovsberäkning de av myndigheterna framhållna synpunkterna kunnat beaktas, i vad beträffar de rustade fartygens besättningar, måste personalindragningar i desto större omfattning äga rum med avseende å landtjänsten.

*Marin-
myndig-
heterna.*

*Svenska
underofficers-
förbundet.*

*Departements-
chefen.*

I likhet med revisionen beräknar jag, såsom i annat sammanhang anförts, ersättningspersonal endast för de i fred rustade fartygens besättningar, men ej för den i land tjänstgörande personalen. Ej heller avses någon särskild personal för kasernvakt m. m. För vakthållning å varven beräknar jag ett mindre antal korpraler.

I enlighet med de personalberäkningar, för vilka jag tidigare redogjort, erfordras för flottans vidkommande (överstyrelse, sjöstyrkor, stationer) ett antal av 1,250 yrkesutbildade meniga (2. och 1. klass sjömän) samt 1,145 korpraler. I anslutning till revisionens, av myndigheterna tillstyrkta förslag förordar jag, att av korpralerna ett antal av högst 200 må vara berättigade till vidareanställning intill 55 års ålder. För dessa korpraler, som av revisionen benämnts långtjänstkorpraler, föreslår jag i stället benämningen *högbåtsmän*. Utöver angivna antal korpraler (högbåtsmän) och meniga föreligger behov av 20 korpraler från flottan, vilka skola vara elever vid flygvapnets skolor men likväl kvarstå å flottans stat.

Som av redogörelsen för flygvapnet närmare kommer att framgå, erfordras dessutom för marinens flygkår 30 korpraler och 15 yrkesutbildade meniga. I likhet med officerare och sekundofficerare böra dessa uppföras å flygkårens stat, ehuru även härvidlag ett passagesystem inom sagda kår och flottan förutsättes.

För bestämmande av det årliga rekryteringsbehovet bör sålunda ett sammanlagt antal av $[1,145 + (20 + 30) =]$ 1,195 korpraler och $(1,250 + 15 =)$ 1,265 meniga eller tillsammans 2,460 beställningshavare läggas till grund. Då detta antal med endast 40 man överstiger motsvarande av revisionen beräknade antal, synes man med avseende å den årligen erforderliga rekrytkontingenten kunna räkna med den av revisionen angivna siffran, 560 man.

Med iakttagande av vad tidigare nämnts rörande behovet av flaggkorpraler, skulle följaktligen följande personal, häri inräknad den, som avses att uppföras å flygkårens stat, erfordras för sjömanskåren och marinens flygkår: 370 flaggkorpraler, 1,195 korpraler och högbåtsmän samt 1,825 meniga.

Frånräknas den personal, som är avsedd att uppföras å flygkårens stat, bör *staten för flottans sjömanskår* alltså upptaga:

350 flaggkorpraler,

1,165 korpraler, därav högst 200 högbåtsmän, samt

1,810 meniga

eller tillsammans 3,325 beställningar.

Liksom revisionen (Del 2, sid. 182) finner jag det vara av synnerlig vikt, att denna med största sparsamhet beräknade fredskader hålles fulltalig. På den grund och då någon löneroglering överhuvudtaget icke ingår i nu föreliggande förslag till försvarsorganisation, anser jag mig icke kunna förorda någon ändring med avseende å antalet löneklasser i den nu för flottans manskap gällande löneplanen, vilken är så anordnad, att

korpral vid flottan skall nå samma slutlön som furir vid armén. Åberopande vad jag tidigare anfört beträffande flaggkorpralernas avlöningsförmåner, anser jag, att i nuvarande löneplan för flottans manskap bör införas en ny lönegrad sålunda:

Lönegrad.	Beställningshavare.	Begy-nelse-lön.	Lön efter en tjänstetid av							
			12 mån.	24 mån.	36 mån.	48 mån.	60 mån.	72 mån.	84 mån.	96 mån.
3.	Flaggkorpral	—	—	—	1,512	1,608	1,704	1,800	1,896	1,992

De föreslagna beloppen ligga således alltigenom 30 kronor under de av revisionen på sin tid förutsatta lönebeloppen för flaggkorpral.

För högbåtsman bör lönen 3 år efter inträde i högsta löneklassen höjas med 96 kronor, varigenom han uppnår enahanda lön som flaggkorpral i näst högsta löneklassen.

Vad angår tillgodoräknande av tjänstetid, pensionsrätt m. m., ansluter jag mig till de av revisionen anförda synpunkterna.

Skeppsgossekåren.

Såsom i det föregående omförmäls, består skeppsgossekåren för närvarande av 600 skeppsgossar. För dessa är under avlöningsanslaget beräknad dagavlönning sålunda:

174	skeppsgossar	i 3.	årsklassen	med	dagavlönning	à	35	öre,
189	»	i 2.	»	»	»	à	25	» ,
237	»	i 1.	»	»	»	à	15	» .

Till 50 ordningsmän bland skeppsgossarna (skeppsgossekorpraler) utgår därjämte dagarvode à 5 öre.

Såsom likaledes förut nämnts, har försvarsrevisionen föreslagit, att skeppsgossekåren skulle minskas till 500 nummer, vilket förslag avstyrkts av marinmyndigheterna.

Med hänvisning till vad jag i det föregående anfört, finner jag icke anledning föreligga att frångå revisionens förslag i vad skeppsgossekårens numerär angår.

På grund av att enligt föreliggande förslag äldsta årsklassens skeppsgossar förutsättas bli karlskrivna redan på våren, bör den ändringen vidtagas i revisionens beräkning av staten för skeppsgossekåren, att dagavlönning till 145 skeppsgossar à 35 öre endast upptages för 6 månader. Med hänsyn till denna förändrings ringa inverkan på beräkandet av arvoden till ordningsmän, förutsattes här samma antal ordningsmän året om som i revisionens förslag.

Staten för skeppsgossekåren bör alltså upptaga:

Nuvarande bestämmelser.

Försvarsrevisionen och marinmyndigheterna.

Departementschefen.

145 skeppsgossar i 3. årskursen med dagavlöning under 6 månader à 35 öre,

158 skeppsgossar i 2. årskursen med dagavlöning under 12 månader à 25 öre,

197 skeppsgossar i 1. årskursen med dagavlöning under 12 månader à 15 öre,

42 ordningsmän med dagarvode under 12 månader à 5 öre.

Sekundofficers (flaggkorprals) och korprals befordran till officer m. m.

*Nuvarande
organisation.*

Enligt gällande bestämmelser fordras för att erhålla beställning som officer på aktiv stat bland annat att såsom sjökadett hava avlagt godkänd sjöofficersexamen. Berättigad att avlägga nämnda examen är sjökadett, som blivit godkänd i sjökrigsskolans sista kurs såväl i land som ombord. För att kunna antagas till sjökadett fordras — förutom att vara svensk undersåte och att under det kalenderår, då inträde sökes, hava fyllt eller fylla minst 17, högst 20 år — bland annat att hava avlagt godkänd studentexamen med vitsordet »godkänd» eller därutöver i vissa angivna ämnen.

Enligt gällande reglemente må flaggunderofficer, som erhållit avsked ur tjänsten med fyllnadspension och som gjort sig känd för synnerligen framstående duglighet och hedrande vandel, av vederbörande stationsbefälhavare föreslås att utnännas till underlöjtnant i marinen. Vidare kan pensionerad, tjänstskyldig personal, då omständigheterna därtill föranleda, befordras till högre tjänstegrad i flottans reserv eller i marinen.

Andra bestämmelser för underofficers vid flottan befordran till officers tjänsteställning förefinnas för närvarande icke.

Oberoende av för flottans manskap gällande utbildningsplan kan årligen ett mindre antal korpraler vid sjömanskåren, vilka där anställts efter från skeppsgossekåren verkställd karlskrivning, uttagas för erhållande av särskild utbildning i ändamål att bibringa dem för anställning såsom reservofficersaspirant erforderlig kompetens (sjökaptensexamen vid navigations-skola). Korpral, som sålunda blivit antagen till reservofficersaspirant, meddelas avsked från sin anställning vid sjömanskåren samt vidareutbildas tillika med övriga reservofficersaspiranter jämlikt för reservofficersaspirant gällande föreskrifter och utnämnes efter godkända kurser och prov till fänrik i flottans reserv.

Härutöver förefinnas ej för närvarande några bestämmelser för manskaps vid flottan befordran till officers tjänsteställning.

*1918 års
sakkunniga.*

Med stöd av kungl. brev den 15 mars 1918 tillkallades särskilda sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag beträffande rekrytering och utbildning av flottans officerskår m. m. Dessa sakkunniga avgåvo den 30 april 1920 betänkande och förslag angående underofficers befordran till officer, marinintendent och mariningenjör.

De sakkunniga anförde därvid, att underofficers befordran till officer icke borde ske genom att sänka den allmänna bildningsnivån inom officerskåren, särskilt vid en tidpunkt då den inom andra samhällslager vore i stigande. De sakkunniga ville skarpt framhålla, att sjöofficersutbildningen i intet avseende finge eftersättas, utan snarare måste ställas högre än tidigare. De sakkunnigas undersökningar hade omfattat dels frågan om beredande av möjlighet för personal i underbefälsställning vid flottan att i yngre år förvärva erforderlig utbildning för att därigenom kunna vinna befordran till officer, marinintendent eller mariningenjör, dels frågan om äldre underofficer vid flottan borde beredas möjlighet att vinna befordran till officer, marinintendent eller mariningenjör vid stammen, och dels slutligen frågan om underbefäls vid flottan befordran till officer, marinintendent eller mariningenjör i flottans reserv.

Vad till en början beträffade beredande av möjlighet för personal i underbefäls ställning att vid yngre år vinna befordran till officer vid stammen, hade de sakkunniga funnit, att det icke skulle vara förenligt med försvarets verkliga intressen eller av statsekonomiska skäl lämpligt att genomföra en dylik organisation vare sig för underofficer eller korpral. Lika litet borde det ifrågasättas att anordna en utbildning för ifrågasvarande personal för vinnande av befordran till marinintendent eller mariningenjör. Däremot borde tillfälle lämnas skeppsgosse att vinna inträde i sjökrigsskolan. För detta ändamål borde en fortsättningskurs anordnas vid skeppsgosseskolan i Karlskrona, anslutande sig till en av de sakkunniga i annat samband föreslagen lägre avdelning i sjökrigsskolan. Utbildningstiden i sjökrigsskolans lägre och högre avdelning borde bli sammanlagt fem år. I samband härmed borde möjlighet beredas sjökadett, som genomgått sjökrigsskolans nedre avdelning, att efter vederbörlig prövning vinna anställning såsom marinintendents- eller mariningenjöraspirant.

Vad anginge frågan om äldre underofficers vid flottan befordran till officers, marinintendents eller mariningenjörers tjänstegrad eller tjänsteställning, hade de sakkunniga funnit, att dylik befordran i och för tjänstgöring i vissa speciella befattningar kunde bli till gagn för tjänsten, dock endast under förutsättning att någon inskränkning icke gjordes i det antal fullt utbildad personal, som för mobilisering vore erforderligt eller som eljest vore i stat upptaget. De på så sätt befordrade underofficerarna borde räkna tjänsteställning i löjtnants tjänstegrad eller tjänsteklass efter fullmaktsdatum inom respektive officers-, marinintendents- och mariningenjörkåren samt benämnas stationslöjtnant, respektive marinintendentsassistent eller mariningenjörassistent. De skulle bestrida vissa angivna befattningar såsom veckohavande officer, expeditionsofficer, assistent vid varvsdepartement, sjöinstrument- och sjökarteförråd eller minförråd, biträdande intendent å stationskontor, arbetschef vid maskindetalj, andre fartygsingenjör

å pansarbåt av Sverigetyg o. s. v. Hela antalet sålunda befordrade äldre underofficerare vid flottan beräknade de sakkunniga till omkring 34.

Vad till sist beträffade frågan om underofficersares m. fl:s vid flottan befordran till officer, marinintendent eller mariningenjör i flottans reserv, ansåge sig de sakkunniga — vilka erinrade om den för korpraler vid sjömanskåren beredda möjligheten att undergå utbildning för vinnande av anställning såsom reservofficersaspirant för vidare utbildning till officer i reserven — icke böra föreslå några ytterligare åtgärder för utnämning av underofficerare före uppnådd pensionsålder till officerare, marinintendenter eller mariningenjörer i flottans reserv.

*Chefen för
marinstaben.*

I yttrande den 24 november 1920 över nyssnämnda sakkunnigas betänkande har chefen för marinstaben biträtt det av de sakkunniga gjorda uttalandet, att lämpligt sätt icke förefunnes för beredande av möjlighet för personal i underbefälsställning vid flottan att i yngre år vinna befordran till officer vid stammen. Vad anginge förslaget om uttagning av skeppsgossar i och för officersutbildning, skulle en förändring av skeppsgossekårens ändamål från att vara en rekryteringskälla för sjömans- och underofficerskårerna till att bli en sådan jämväl för officerskåren medföra vissa olägenheter. Såsom en sådan olägenhet framstode bland annat, att den obemedlade yngling, som önskade vinna anställning som sjöofficer och icke hade annan utväg för förverkligande av detta önskemål än inträde i skeppsgossekåren, i fall av misslyckande i sina strävanden vid tävlan med kamraterna bleve för lång tid framåt fastlåst vid sjömanskåren. Lika litet som de allmänna läroverken vore förbehållna ynglingar ur vissa samhällsklasser, lika litet hade detta någonsin varit förhållandet med sjökrigsskolan. Förmögenhetsvillkor komme att vid sistnämnda skola spela allt mindre roll, i samma mån som den enskildes utgifter för vistelsen vid skolan kunde nedbringas och inträde i densamma möjligen vinnas vid ett tidigare stadium. På dessa och andra skäl hemställde chefen för marinstaben, att de sakkunnigas förslag beträffande skeppsgossars uttagning för utbildning till officer icke måtte till någon åtgärd föranleda. Det av de sakkunniga skisserade förslaget om uttagning av skeppsgossar för anställning som marinintendents- eller mariningjörsaspiranter avstyrktes likaledes. Beträffande det av de sakkunniga framlagda förslaget om äldre underofficersares vid flottan befordran till officer, marinintendent eller mariningenjör, vore detsamma behäftat med övervägande olägenheter av mångahanda slag och dessutom omöjligt att på för individen rättvist och för flottan tjänligt sätt genomföra.

*Departements-
chefen.*

Med avseende å den principiella ståndpunkt, jag i förevarande fråga intager, torde jag kunna inskränka mig till att hänvisa till vad härutinnan i det föregående anförts beträffande motsvarande personal vid lantförsvaret.

Vad angår det av förenämnda sakkunniga framlagda förslaget om en påbyggnad på skeppsgosseskolan för att bereda skeppsgossar tillfälle att

vinna inträde i en lägre avdelning i sjökrigsskolan, förutsätter detta förslag för sjökrigsskolan en omorganisation, vilken jag av kostnadsskäl icke för närvarande anser mig kunna tillstyrka. Om sålunda denna organisationsväg icke torde kunna beträdas, är det å andra sidan ett givet önskemål att i möjligaste mån söka nedbringa den enskildes kostnader för vistelse vid sjökrigsskolan, så att förmögenhetsvillkor ej behöva inverka på inträde i skolan. I detta syfte har jag, såsom i det föregående (sid. 429) omförmälts, ansett mig böra i kostnadsberäkningarna upptaga vissa belopp för beredande av inkvarteringsersättning samt för kostnadsfritt tillhandahållande av läroböcker m. m. åt sjökadetter.

Den lämpligaste utväg, som nu står till buds att främja vederbörandes intressen i förevarande avseende, synes — som jag i fråga om armén framhållit — vara att genom beviljande av *studiestipendier* till därav förtjänta sekundofficerare, flaggkorpraler och korpraler förhjälpa dem att avlägga för anställning som officer eller marinintendent erforderliga kunskapsprov. Redan 1919 års riksdag medgav, att ett visst belopp, 6,400 kronor, finge användas för anordnande av frivilliga utbildningskurser för att bereda underofficerare, underofficerskorpraler och äldre förtjänta korpraler ökade möjligheter till civilianställning samt ökad allmänbildning. Tanken på stipendier är sålunda ingalunda ny, ehuru väl de stipendier, som jag här förordar, jämväl hava ett annat syfte. Liksom vid armén har jag beräknat, att stipendierna böra erhålla en storlek av minst 1,200 kronor samt kunna åtnjutas ända till fyra år i följd. Beräknas årligen sammanlagt högst 4 sekundofficerare (flaggkorpraler) och korpraler kunna medelst studiestipendier beredas möjlighet att avlägga studentexamen för att därefter genomgå sjökrigsskolan eller vidare utbildas i annat syfte, bör sålunda anslaget storlek för flottans vidkommande bestämmas till lägst 19,200 kronor. Beträffande villkoren för stipendiernas utdelande m. m. får jag återopå vad jag tidigare i fråga om armén härutinnan anfört.

Huruvida här föreslagna stipendier jämväl böra avse möjlighet att förbereda för anställning som mariningenjör, torde få bero på närmare omprövning.

Vad förenämnda sakkunniga i sitt betänkande anfört beträffande äldre underofficersares vid flottan befordran till officers, marinintendents eller mariningenjörs tjänstegrad eller tjänsteställning sammanfaller i flera hänseenden med vad jag i fråga om förändrad tjänsteställning för sekundofficerskåren förordat.

Införandet av stipendier samt de föreslagna åtgärderna till förbättrande av sekundofficerskårens tjänsteställning torde komma att utöva ett gynnsamt inflytande på rekryteringen av sjömans- och skeppsgossekårerna. I sådan riktning torde även de åtgärder för främjande av egnahemsbildning för ur aktiv tjänst avgående underbefäl, jag ämnar föreslå, komma att verka.

Mariningenjörkåren.*Nuvarande organisation.*

Enligt gällande stat utgöres mariningenjörkåren av:

- 1 marinöverdirektör och chef,
- 3 marindirektörer av 1. graden,
- 3 marindirektörer av 2. graden,
- 11 mariningenjörer av 1. graden, 1. löneklassen,
- 5 mariningenjörer av 1. graden, 2. löneklassen,
- 8 mariningenjörer av 2. graden,
- 4 extra mariningenjörer samt
- 20 specialingenjörer, fördelade, vad lönegrad beträffar, med 5 i 1., 10 i 2. och 5 i 3. graden, och med avseende å yrkesgrenar i 1 artilleri-, 4 torped-, 3 min-, 6 elektro-, 2 verkstads- och 3 byggnadsingenjörer samt 1 kemist.

Mariningenjörkåren räknar alltså sammanlagt 55 beställningar, därav 35 egentliga mariningenjörer samt 20 specialingenjörer. Flygingenjörer förefinnas ännu icke å stat.

I staten upptagas även arvoden till 5 mariningenjörstipendiater, varjämte till kåren räknas mariningenjörselever och mariningenjöraspiranter.

Försvarsrevisionen.

Försvarsrevisionen har föreslagit en minskning av antalet egentliga mariningenjörer med 4 samt antalet specialingenjörer med 5, medan revisionen å andra sidan beräknat en ökning med 2 flygingenjörer för det nyuppsatta flygväsendet. Antalet beställningar skulle således enligt revisionens förslag utgöra 48, därav 31 egentliga mariningenjörer och 17 specialingenjörer, fördelade å tjänste- och löneklasser enligt följande:

- 1 marinöverdirektör och chef,
- 2 marindirektörer av 1. graden,
- 3 marindirektörer av 2. graden,
- 9 mariningenjörer av 1. graden, 1. löneklassen,
- 5 mariningenjörer av 1. graden, 2. löneklassen,
- 7 mariningenjörer av 2. graden,
- 4 extra mariningenjörer,
- 4 specialingenjörer av 1. graden,
- 9 specialingenjörer av 2. graden och
- 4 specialingenjörer av 3. graden.

Antalet mariningenjörstipendiater skulle minskas från 5 till 4.

Marinöverdirektören och marinmyndigheterna.

Marinmyndigheterna hava anslutit sig till ett av marinöverdirektören och chefen för mariningenjörkåren avgivet yttrande, enligt vilket mariningenjörkåren (däri inberäknade 2 flygingenjörer) borde utgöras av:

- 1 marinöverdirektör och chef,
- 3 marindirektörer av 1. graden,
- 3 marindirektörer av 2. graden,
- 11 mariningenjörer av 1. graden, 1. löneklassen,
- 5 mariningenjörer av 1. graden, 2. löneklassen,

7 mariningenjörer av 2. graden,
 4 extra mariningenjörer,
 5 specialingenjörer av 1. graden,
 10 specialingenjörer av 2. graden och
 4 specialingenjörer av 3. graden,
 eller sammanlagt 53 beställningar, varav 34 egentliga mariningenjörer och
 19 specialingenjörer.

Antalet mariningenjörstipendiatier beräknades till 4.

Såsom närmare framgår av förut angivet behov av personal från marin- *Departements-*
 ingenjörkåren för olika befattningar inom marinens organisation, har jag *chefen.*
 med hänsyn därtill, att man vid reducering av marinens tekniska personal
 givetvis måste framgå med varsamhet, icke ansett mig kunna förorda en
 så långtgående personalminskning som revisionen, men å andra sidan
 funnit mig ej heller kunna följa myndigheternas förslag. Enligt ovan-
 berörda redogörelse för personalbehovet har jag, med frånseende av flyg-
 vapnet, beräknat detsamma till sammanlagt 33 egentliga mariningenjörer
 och 16 specialingenjörer jämte 4 mariningenjörstipendiatier.

Minskningen i förhållande till mariningenjörkårens nuvarande personal
 skulle således, om man bortser från mariningenjörstipendiaterna och de
 båda i revisionens förslag upptagna flygingenjörerna, omfatta sammanlagt
 6 beställningar — mot 9 enligt revisionens och 4 enligt myndigheternas
 förslag — varav 2 egentliga mariningenjörer och 4 specialingenjörer, näm-
 ligen 1 torpedingenjör, 1 miningenjör och 1 elektroingenjör tjänstgörande
 i marinförvaltningen samt 1 biträdande stationsingenjör, tjänstgörande å
 Karlskrona varv.

Ökningen i förhållande till revisionens förslag utgöres av 1 mariningen-
 jör i marinförvaltningen, 1 marindirektör av 1. graden på Stockholms varv
 samt 1 byggnadsingenjör, varigenom byggnadsingenjörernas antal höjts från
 1 till 2, fördelade med 1 till vartdera varvet.

Ovannämnda mariningenjörer och specialingenjörer, sammanlagt 49 be-
 fattningar, torde böra fördelas i tjänste- och löneklasser sålunda:

1 marinöverdirektör och chef,
 3 marindirektörer av 1. graden,
 3 marindirektörer av 2. graden,
 9 mariningenjörer av 1. graden, 1. löneklassen,
 6 mariningenjörer av 1. graden, 2. löneklassen,
 7 mariningenjörer av 2. graden,
 4 extra mariningenjörer,
 4 specialingenjörer av 1. graden,
 8 specialingenjörer av 2. graden och
 4 specialingenjörer av 3. graden,
 eller tillsammans 49 beställningar, vartill komma 4 mariningenjörstipen-
 diater.

Marinintendenturkåren.*Nuvarande organisation.*

Nu gällande stat för marinintendenturkåren, vilken kår är gemensam för flottan och kustartilleriet, upptager följande beställningar:

- 1 marinöverintendent,
- 2 förste marinintendenter, 1. löneklassen,
- 5 förste marinintendenter, 2. löneklassen,
- 40 marinintendenter av 1. graden,
- 20 marinintendenter av 2. graden och
- 10 marinunderintendenter.

Marinintendenturkåren räknar alltså 78 beställningar. För närvarande är kåren fulltalig. Dock disponeras endast 76 löner, enär 2 marinintendenter på förordnande uppehålla särskilda befattningar, nämligen 1 marinintendent av 1. graden kamrerartjänsten i marinförvaltningen och 1 marinintendent av 2. graden aktuarie- och registratorstjänsten i marinstaben med åtnjutande av lön från marinförvaltningens respektive marinstabens stat.

Staten för marinintendenturkåren upptager därjämte dagavlöning till 2 marinintendenter över stat med 2,190 kronor.

Marinintendenturkårens verksamhet är — i motsats till förhållandet vid armén — icke förlagd endast inom den egentliga intendenturen, utan i mycket stor utsträckning även inom den civila förvaltningen och administrationen i övrigt. Detta förhållande, som givetvis sammanhänger med materielens framskjutna plats inom flottan och därav betingad omfattande förvaltningsorganisation, förklarar det jämförelsevis stora antalet marinintendenter å stat.

Försvarsrevisionen.

Utgående från att marinintendenter endast borde avses för sådana tjänster, där behovet av högre kvalificerad arbetskraft gjorde sig särskilt gällande eller där ett ledande och mera självständigt arbete utfördes, har försvarsrevisionen beräknat det sammanlagda behovet av marinintendenter till 58 och sålunda föreslagit en minskning i kårens numerär med 20 beställningar.

Den av revisionen beräknade numerären skulle fördelas i grader sålunda:

- 1 marinöverintendent och chef,
- 2 förste marinintendenter, 1. löneklassen,
- 6 förste marinintendenter, 2. löneklassen,
- 24 marinintendenter av 1. graden,
- 18 marinintendenter av 2. graden samt
- 7 marinunderintendenter.

Genom en dylik fördelning skulle visserligen befodringsutsikterna ställa sig mindre fördelaktiga än inom officerskåren, men detta förhållande kompenseras genom fördelen att få kvarstå i tjänst intill fyllda 65 år.

För revisionens förslag med avseende å utbildningen har redogörelse lämnats i samband med behandlingen av sjökrigsskolans organisation.

Chefen för marinintendenturkåren, med vilken marinmyndigheterna instämt, har i fråga om kårens numerär erinrat, att den av revisionen föreslagna marinorganisationen visserligen icke nödvändigt krävde ett så stort antal intendentur, som upptoges i den nuvarande staten, men att det vore förenat med stora ekonomiska risker att driva minskningen av kåren alltför långt. Genom att koncentrera förvaltningen på alltför få händer eller genom densamma överlåtande i alltför stor utsträckning å lägre kvalificerad personal kunde det befaras, att förvaltningen i fråga om det ekonomiska utbytet bleve sämre, än eljest skulle bliva fallet. Vidare skulle med den utjämning, som numera inträtt i fråga om avlöning till personal av högre och lägre grad, en omläggning i den riktning, revisionen föreslagit, i många fall icke medföra någon kostnadsminskning. Även med hänsyn till rekryteringen vore det icke tillräddigt att gå för långt i fråga om beskärningen av en kår, som visat sig kunna väl fylla densamma pålagda uppgifter.

Marinöverintendenten och marinmyndigheterna.

Antalet intendentur beräknade marinöverintendenten till, fränsett flygvapnets behov, sammanlagt 65, vilket innebure en ökning i förhållande till revisionens förslag med 7 tjänstemän. Ökningen grundade sig väsentligen dels på av myndigheterna föreslagna förändringar i rustningsplanen, vilka medförde ökat behov av intendentur för sjöstyrkorna, och dels på från revisionen avvikande uppfattning i fråga om behovet av intendentur-utbildad personal å stationskontoren och för ledningen av varvens förrådsverksamhet.

Vad anginge gradfördelningen, skulle ett genomförande av revisionens förslag i hög grad försämra utsikterna till befordran till marinintendent av 1. graden. Detta förhållande kunde icke anses kompenserat av den högre pensionsåldern, om vars fördelar meningarna för övrigt kunde vara delade, särskilt som den icke medförde högre pension, än som tillkomme dem, som avginge många år tidigare, men däremot föranledde högre sammanlagd pensionsavgift. En dylik försämring av befordringsutsikterna överensstämde också lika litet med den uppfattning, som tagit sig uttryck i 1917 års riksdagsbeslut i fråga om marinintendenturkårens organisation, som med den av revisionen uttalade uppfattningen — vilken av myndigheterna i princip lämnats obestridd — angående arten av de tjänster, vilka borde anförtros åt intendenturutbildad personal. Fördenskill borde i fråga om de tre lägsta graderna tillämpas samma fördelningsgrund som i nuvarande stat och den föreslagna numerären, 65 intendentur, alltså fördelas enligt följande:

- 1 marinöverintendent och chef,
- 2 förste marinintendentur, 1. löneklassen,
- 6 förste marinintendentur, 2. löneklassen,
- 32 marinintendentur av 1. graden,
- 16 marinintendentur av 2. graden samt
- 8 marinunderintendentur.

Departements-
chefen.

Även med denna fördelning skulle befodringsutsikterna ställa sig ogynnsamma i förhållande till vid officerskåren och arméns intendenturkår. Av den i det föregående lämnade redogörelsen för personalberäkningarna framgår, att behovet av marinintendenter av mig beräknats till 60 intendentur för flottan och kustartilleriet. Minskningen i förhållande till myndigheternas förslag utgör alltså 5 intendentur, beroende på att jag icke ansett erforderligt beräkna ökat behov av intendentur å stationskontoren och ej heller någon intendentur för skeppsgossekåren i Marstrand samt funnit mig kunna föreslå minskning av antalet intendentur för sjömanskårens skolor med 1. Ökningen i förhållande till revisionens förslag utgör 2 intendentur och beror väsentligen på ökat behov i fråga om sjöstyrkorna. Till ovannämnda antal av 60 intendentur kommer 1 marinintendentur för flygvapnet, vilken i och för fastställande av gradfördelningen torde liksom övrig i det föregående angiven, för marinens flygkår avsedd personal bära medräknas.

Med avseende å gradfördelningen synes i fråga om antalet marinintendentur av 1. och 2. graden samt marinunderintendentur proportionen i nuvarande stat bära läggas till grund och övriga grader bära fördelas i enlighet med revisionens förslag. Av samma skäl, som anförts beträffande löjtnanter och fänrikar, torde marinintendentur av 2. graden och marinunderintendentur bära sammanföras till en grupp.

I anslutning till vad ovan anförts, torde *marinintendenturkåren* alltså bära upptaga följande personal:

- 1 marinöverintendent och chef,
- 2 förste marinintendentur, 1. löneklassen,
- 6 förste marinintendentur, 2. löneklassen,
- 30 marinintendentur av 1. graden samt
- 22 marinintendentur av 2. graden och marinunderintendentur.

Genom en dylik avvägning torde befodringsutsikterna bliva, om än icke jämställda med dem inom officerskåren och arméns intendenturkår, dock så gynnsamma, att en god rekrytering under normala förhållanden bör kunna förväntas.

Samtliga ovannämnda beställningar torde bära uppföras å staten för marinintendenturkåren med undantag för 1 marinintendentur av 1. graden, vilken bör upptagas å marinflygkårens stat.

Marinläkarkåren.

Nuvarande
organisation.

Enligt nuvarande organisation utgöres marinläkarkåren, vilken liksom marinintendenturkåren är gemensam för flottan och kustartilleriet, av:

- 1 marinöverläkare och chef,
- 3 förste marinläkare,
- 13 marinläkare av 1. graden,
- 20 marinläkare av 2. graden och
- 10 marinläkarstipendiater.

Av nämnda beställningar är 1 marinläkare av 1. graden, avsedd för Hemsö fästning, för närvarande vakant.

Marinöverläkaren, förste marinläkarna och marinläkarna av 1. graden åtnjuta lön på stat samt äro tjänstgöringsskyldiga året om, varemot marinläkare av 2. graden och marinläkarstipendiater, vilka äro tjänstgöringsskyldiga endast viss del av året, uppbära arvode samt under tjänstgöring viss särskild ersättning.

Till marinläkarkåren räknas även marinläkarstipendiater över stat, vilka under tjänstgöring åtnjuta viss mindre ersättning per dag.

För bestridande av läkarvård äro vid marinen dessutom medelst kontrakt och mot åtnjutande av arvoden anställda 2 ögonspecialister och 1 läkare vid skeppsgossekåren i Marstrand, varjämte staten upptager ett anslag av 1,500 kronor för verkställande av ögonundersökning å sjö-officerare och sjökadetter.

Såsom i det föregående nämnts, har försvarsrevisionen föreslagit indragande av de vid flottans stationer anställda distriktsläkarna, vartill för närvarande 4 marinläkare av 1. graden äro kommenderade. Därjämte har revisionen föreslagit indragande av dels en läkare vid Karlskrona kustartilleriregemente dels ock såsom följd av Hemsö fästnings förläggande i materielreserv den för nämnda fästning avsedde läkaren. Med hänsyn härtill och till behovet i övrigt har revisionen beräknat antalet marinläkare sålunda:

*Försvars-
revisionen.*

- 1 marinöverläkare och chef,
- 3 förste marinläkare,
- 7 marinläkare av 1. graden,
- 20 marinläkare av 2. graden samt
- 10 marinläkarstipendiater.

Därjämte har revisionen förutsatt, att ett antal marinläkarstipendiater över stat allt fortfarande skulle ingå i organisationen, och beräknat kostnader härför.

Anslagsposten till dagarvoden till marinläkare av 2. graden m. fl. under tjänstgöring i land har av revisionen föreslagits att nedsättas från 22,500 till 20,000 kronor.

Vidkommande slutligen behovet av specialister och civila läkare har revisionen icke funnit anledning att föreslå någon ändring i nuvarande organisation, dock att läkaren i Marstrand i följd av revisionens förslag till organisation av skeppsgosseinstitutionen bleve obehöflig.

Redan i det föregående har redogjorts för marinmyndigheternas erinringar mot revisionens förslag i fråga om läkarvården å stationerna. Marinöverläkaren, med vilken marinmyndigheterna instämt, har beträffande behovet av läkare i övrigt framhållit det tidigare av honom påvisade behovet av 2 oftalmologer, en för vardera stationen, vilka läkare borde anställas med lön på stat i egenskap av marinläkare av 1. graden. I stället för att,

Marinmyndigheten.

som revisionen föreslagit, indraga de tvenne löner, som hittills avsetts för 1 läkare i Hemsö fästning och 1 biträdande läkare vid Karlskrona kustartilleriregemente, borde dessa tagas i anspråk för anställande av nämnda oftalmologer. Med hänsyn härtill och på grund av vad som anförts beträffande behövligheten av distriktsläkare, kunde marinöverläkaren icke tillstyrka någon minskning i marinläkarkårens nuvarande stat.

Likaledes avstyrktes den av revisionen föreslagna minskningen av anslagsposten till dagarvoden till marinläkare av 2. graden m. fl. under tjänstgöring i land, enär enligt revisionens förslag behovet av tillfälligt inkallade marinläkare av 2. graden och stipendiater bleve större än för närvarande. I stället för minskning vore sålunda en höjning med 7,000 kronor påkallad.

Departements-
chefen.

Jag har i det föregående redogjort för behovet av marinläkare inom marinförvaltning, stationer och övriga anstalter ävensom inom kustartilleriet, och framgår av denna redogörelse, att nämnda behov beräknas till inalles 43 marinläkare, vilket innebär en ökning i förhållande till revisionens förslag av 2 marinläkare, beroende på att 2 av de 4 till indragning föreslagna distriktsläkarna av mig ansetts böra bibehållas.

I överensstämmelse härmed torde staten för *marinläkarkåren* böra upptaga följande beställningar:

- 1 marinöverläkare och chef,
- 3 förste marinläkare,
- 9 marinläkare av 1. graden,
- 20 marinläkare av 2. graden samt
- 10 marinläkarstipendiater.

Med avseende å de under staten för marinläkarkåren i övrigt uppförda poster, såsom dagarvoden till marinläkare av 2. graden etc., ekiperingshjälp till marinläkarstipendiater över stat m. fl. poster, ifrågasätter jag icke någon ändring i revisionens förslag. Å flygvapnets stat upptages 1 marinläkare.

Såsom jag förut under rubriken »Skeppsgosseinstitutionen» nämnt, blir på grund av mitt förslag i avseende å organisationen av nämnda institution, läkaren vid skeppsgossekåren i Marstrand alltjämt behöfelig, varför sålunda arvode till nämnda läkare upptagits i kostnadsberäkningarna under rubriken »Förteckning över i stat icke uppförda arvoden m. m.».

Ecklesiastikstaten.

Nuvarande
organisation.

Den andliga vården vid flottan är enligt nuvarande organisation anförtrodd flottans ecklesiastikstat, som består av:

2 regementspastorer, varav den ene tillika är kyrkoherde (amiralitetspastor) i Karlskrona amiralitetsförsamling och den andre kyrkoherde i Skeppsholms församling, samt

3 bataljonspredikanter, vilka tillika innehava komminister motsvarande tjänster, 2 vid den förra och 1 vid den senare församlingen.

Till ecklesiastikstaten räknas också de vid ovannämnda församlingar anställda båda klockarne samt kyrkvaktaren vid Karlskrona amiralitetsförsamling.

Staten för ecklesiastikstaten upptager följande löner och arvoden:

1 regementspastor i Karlskrona	kr. 2,000: —
1 » » Stockholm jämte fri bostad	» 1,860: —
2 bataljonspredikanter i Karlskrona	» 2,400: —
1 bataljonspredikant i Stockholm	» 1,410: —
1 klockare i Karlskrona	» 600: —
1 » » Stockholm	» 720: —
1 kyrkvaktare i Karlskrona	» 500: —
	Summa kronor 9,490: —

Försvarsrevisionen har icke ifrågasatt någon ändring beträffande organisationen av flottans ecklesiastikstat.

*Försvars-
revisionen.*

Jag finner ej heller anledning föreligga att föreslå någon ändring i den nuvarande organisationen. För ernående av likformighet förordar jag dock, att benämningarna regementspastor och bataljonspredikant utbytas mot de för övrigt mera betecknande benämningarna »amiralitetspastor» och »amiralitetspredikant».

*Departements-
chefen.*

15. Sammandrag över föreslagna personalstater jämte jämförelse mellan dessa och fast anställd personal enligt 1914 års försvarsplan och enligt försvarsrevisionens förslag.

Till belysande av behovet av fast anställd personal enligt nu föreslagen organisation i förhållande till 1914 års försvarsplan och till försvarsrevisionens förslag, hava nedanstående sammandrag blivit upprättade. Liksom i försvarsrevisionens motsvarande jämförelse avses härvidlag med 1914 års försvarsplan den del av den i propositionen om sjöförsvarets ordnande framlagda plan, som av riksdagen godkändes för 5-årsperioden till och med år 1919. Det bör emellertid erinras om att planen i sin helhet, vilken förutsatte ytterligare tre 5-årsperioder till och med år 1934, avsåg omfattande personaluppsättningar jämväl efter år 1919. Nyssnämnda till och med år 1919 framförda försvarsplans stater överensstämna med några få obetydliga undantag med nu gällande stat för flottan, vilken sålunda här lagts till grund vid jämförelsen.

Vid jämförelse av de olika staterna sinsemellan bör hållas i minnet, dels att — såsom närmare framgår av anmärkningarna här nedan — visst antal officerare (25), sekundofficerare och flaggkorpraler (11) samt korpraler (20) i föreliggande förslag beräknas tjänstgöra som elever vid flygvapnet och sålunda icke äro tillgängliga för flottans eget behov, och dels att marinens reservstat, vad flottan angår, föreslås att indragas.

Sammandrag över personalstaten.

	Antal beställningar			Minskning i förhållande till		Ökning i förhållande till		Anmärkningar
	Gäl-lande stat	Revi-sio-nens förslag	Före-slagen orga-nisa-tion	Gäl-lande stat	Revi-sio-nens förslag	Gäl-lande stat	Revi-sio-nens förslag	
Militär personal.								
<i>Officerskåren.</i>								
Flaggmän	5	5	5	—	—	—	—	¹⁾ Därav 1 uppförd å försvarsdepartementets stat. ²⁾ Därav 1 å försvarsdepartementets stat samt 27 avsedda för flygväsendet. ³⁾ Därav 1 å försvarsdepartementets stat samt 25 elever vid flygvapnet. ⁴⁾ Förutom 31 underofficerare å månadslönarstat, därav 13 pensionerade. ⁵⁾ 32 underofficerare och flaggkorpraler, avsedda för flygväsendet. ⁶⁾ 11 sekundofficerare och flaggkorpraler, elever vid flygvapnet. ⁷⁾ Enligt 1921 års stat uppgick antalet korpraler till 1,647. Vid den nya löne-regleringens genomförande bestämdes antalet i brist på utredning till 1,100, vilken anordning dock, enligt vad som i propositionen uttryckligen framhålls, var av provisorisk natur. ⁸⁾ Därav högst 200 högbåtsmän (långtjänstkorpraler). ⁹⁾ 31 korpraler och meniga, avsedda för flygväsendet. ¹⁰⁾ 20 korpraler, elever vid flygvapnet. ¹¹⁾ Härutöver å flygvapnets stat 22 officerare, 35 sekundofficerare eller flaggkorpraler samt 45 korpraler och meniga.
Kommendörer	9	¹⁾ 8	¹⁾ 9	—	—	—	—	
Kommendörkapteners av 1. graden	22	16	18	4	—	—	2	
Kommendörkapteners av 2. graden	22	22	21	1	1	—	—	
Kaptener	131	119	118	13	1	—	—	
Subalternofficerare	165	158	155	10	3	—	—	
Summa	354	²⁾ 328	³⁾ 326	28	5	—	3	
<i>Sekundofficerskåren.</i>								
Sekundofficerare av 1. graden	—	—	30	53	—	—	7	
Sekundofficerare av 2. graden (flaggunderofficerare)	243	183	160					
Sekundofficerare av 3. graden (underofficerare av 2. graden)	495	367	385	110	—	—	18	
Underofficerare av 3. graden	675	—	—	675	—	—	—	
Summa ⁴⁾	1 413	⁵⁾ 550	⁶⁾ 575	838	—	—	25	
<i>Sjömanskåren.</i>								
Flaggkorpraler	—	⁵⁾ 366	⁶⁾ 350	—	16	350	—	
Korpraler (högbåtsmän)	⁷⁾ 1 100	⁸⁾ 1 165	⁸⁾ 1 165	—	—	65	—	
Meniga	2 625	1 815	1 810	815	5	—	—	
Summa	3 725	⁹⁾ 3 346	¹⁰⁾ 3 325	815	21	415	—	
<i>Skeppsgossekåren.</i>								
3. årskursen	174	145	145	29	—	—	—	
2. årskursen	189	158	158	31	—	—	—	
1. årskursen	237	197	197	40	—	—	—	
Summa	600	500	500	100	—	—	—	
Summa militär personal	6 092	4 724	¹¹⁾ 4 726	1 781	26	415	28	
Civilmilitär personal.								
<i>Mariningenjörkåren.</i>								
Marinöverdirektör	1	1	1	—	—	—	—	
Marindirektörer av 1. graden	3	2	3	—	—	—	1	
Transport	4	3	4	—	—	—	1	

	Antal beställningar			Minskning i förhållande till		Ökning i förhållande till		Anmärkningar
	Gällande stat	Revisionsförslag	Förslagen organisation	Gällande stat	Revisionsförslag	Gällande stat	Revisionsförslag	
Transport	4	3	4	—	—	—	1	
Marindirektörer av 2. graden	3	3	3	—	—	—	—	¹²⁾ Därav 2 avsedda för flygväsendet.
Mariningenjörer av 1. graden, 1. löneklassen	11	9	9	2	—	—	—	¹³⁾ Härutöver å flygvapnets stat visat antal ingenjörer.
Mariningenjörer av 1. graden, 2. löneklassen	5	5	6	—	—	1	1	¹⁴⁾ Härutöver å flygvapnets stat 1 marinintendent av 1. graden.
Mariningenjörer av 2. graden	8	7	7	1	—	—	—	¹⁵⁾ Härutöver å flygvapnets stat 1 marinläkare av 1. graden.
Extra mariningenjörer	4	4	4	—	—	—	—	
Specialingenjörer av 1. graden	5	4	4	1	—	—	—	
Specialingenjörer av 2. graden	10	9	8	2	1	—	—	
Specialingenjörer av 3. graden	5	4	4	1	—	—	—	
Summa	55	¹²⁾ 48	¹³⁾ 49	7	1	1	2	
<i>Marinintendenturkåren.</i>								
Marinöverintendent	1	1	1	—	—	—	—	
Förste marinintendent, 1. löneklassen	2	2	2	—	—	—	—	
Förste marinintendent, 2. löneklassen	5	6	6	—	—	1	—	
Marinintendenter av 1. graden	40	24	¹⁴⁾ 29	11	—	—	5	
Marinintendenter av 2. graden och marinunderintendenter	30	25	22	8	3	—	—	
Summa	78	58	¹⁴⁾ 60	19	3	1	5	
<i>Marinläkarkåren.</i>								
Marinöverläkare	1	1	1	—	—	—	—	
Förste marinläkare	3	3	3	—	—	—	—	
Marinläkare av 1. graden	13	7	9	4	—	—	2	
Marinläkare av 2. graden	20	20	20	—	—	—	—	
Marinläkarstipendiater	10	10	10	—	—	—	—	
Summa	47	41	¹⁵⁾ 43	4	—	—	2	
<i>Flottans ecklesiastikstat.</i>								
Amiralitets(regerings-)pastorer	2	2	2	—	—	—	—	
Amiralitets(regerings-)predikanter	3	3	3	—	—	—	—	
Klockare	2	2	2	—	—	—	—	
Kyrkvaktare	1	1	1	—	—	—	—	
Summa	8	8	8	—	—	—	—	
Transport	188	155	160	30	4	2	9	

	Antal beställningar			Minskning i förhållande till		Ökning i förhållande till		Anmärkningar
	Gällande stat	Revisiöns förslag	Förelagena organisation	Gällande stat	Revisiöns förslag	Gällande stat	Revisiöns förslag	
Transport	188	155	160	30	4	2	9	¹⁶⁾ Staten upptager arvode för 1 polis-kommissariebeställning i Karlskrona, som dock f. n. är vakant och uppehålls av en överkonstapel. ¹⁷⁾ Inräknat 2 musikdirektörer. ¹⁸⁾ Hari inräknad 1 andre kemist, som i det föreliggande förslaget avsetts såväl för marinförvaltningen som Karlskrona station. ¹⁹⁾ Frånsett sjöfullföringsbefälhavare jämte biträden. ²⁰⁾ Härav 1 föreståndare för bokdetaljen i sjöförsvarets kommandoexpedition och 1 bibliotekarie i marinstaben. ²¹⁾ Härav 1 biträde i förenämnda bokdetalj, 1 biträde vid Karlskrona stations bokdetalj och 8 uppbördsmän vid kompaniernas rustkamare. Samtlig under not. 20 och 21 upptagen personal utom bibliotekarien i marinstaben är upptagen i »Förteckning över i stat icke uppförda arvoden m. m.»
<i>Flottans poliskår.</i>								
Överkonstaplar, tillika poliskommissarier	¹⁶⁾ 2	2	2	—	—	—	—	
Överkonstaplar	4	2	2	2	—	—	—	
Konstaplar	39	9	16	23	—	—	7	
Extra konstaplar	6	3	5	1	—	—	2	
Summa	51	16	25	26	—	—	9	
<i>Musikpersonal.</i>								
Musikdirektörer(-löjtnanter)	2	2	2	—	—	—	—	
Summa civilmilitär personal ¹⁷⁾	241	173	187	56	4	2	18	
<i>Civil personal.</i>								
Å marinförvaltningens stat uppförd ordinarie personal	¹⁸⁾ 29	23	¹⁸⁾ 22	7	1	—	—	
Registrator och aktuarie i marinstaben	1	—	—	1	—	—	—	
Advokatfiskal i Karlskrona	1	1	1	—	—	—	—	
Expeditionsvakter vid flottans stationer	8	6	6	2	—	—	—	
Rektorer och ordinarie ämneslärare vid skeppsgosseskolorna	12	9	9	3	—	—	—	
Summa civil personal	51	39	38	13	1	—	—	
<i>Pensionerad personal ¹⁹⁾</i>								
Officerare	²⁰⁾ 2	6	2	—	4	—	—	
Sekundofficerare (underofficerare)	²¹⁾ 10	78	58	—	20	48	—	
Summa pensionerad personal	12	84	60	—	24	48	—	
<i>Sammandrag.</i>								
Summa militär personal	6,092	4,724	4,726	1,781	26	415	28	
Summa civilmilitär personal	241	173	187	56	4	2	18	
Summa civil personal	51	39	38	13	1	—	—	
Summa pensionerad personal	12	84	60	—	24	48	—	
Tillsammans	6,396	5,020	5,011	1,850	55	465	46	

C. Reservpersonalen.

1. Allmänna synpunkter.

Såsom redan tidigare framhållits, beräknas i föreliggande förslag stampersonal allenast till det antal, som för fredstjänstens behöriga gång är oundgängligen erforderligt. Organisationen vilar sålunda på den förutsättningen, att reservpersonal i stor utsträckning måste anlitas för fyllande av det vid mobilisering erforderliga befälsbehovet. Det är då tydligen av största vikt, icke blott att den erforderliga reservpersonalen kan anskaffas, utan även att denna personal i fredstid bibringas en sådan utbildning, att den i kvalitativt hänseende motsvarar de fordringar, som måste ställas på densamma. Detta förutsätter ej allenast en första grundläggande utbildning utan jämväl periodiskt återkommande repetitionsövningar, varigenom den av reservpersonalen förvärvade dugligheten för krigstjänsten vidmakthålles. Om här bortses från den fåtaliga reservstaten, så har behovet av dylik vidmakthållande utbildning endast i ringa mån kunnat tillgodoses vid flottan, bland annat på grund av farhåga, att de olägenheter för den enskilda verksamheten, som givetvis medfölja inkallelse till repetitionsövningar, kunde försvåra rekryteringen.

På grund av den omläggning, som nu föreslås i det inbördes förhållandet mellan flottans personalkategorier av stam och reserv, synes det vara av synnerlig vikt, särskilt med hänsyn till örlogstjänstens mångsidighet, att tillgodose reservpersonalens såväl grundläggande som vidmakthållande utbildning, vilka båda utbildningsformer äga inbördes samband, men icke kunna utbytas mot varandra.

Om här icke medräknas värnpliktigt befäl eller vid mobilisering till befäl i reserven konstituerad personal, utgöres flottans militära reservpersonal för närvarande av dels *personal å reservstat för marinen* och dels *personal i flottans reserv*.

2. Personal å reservstat.

Enligt nuvarande marinorganisation finnes en för hela sjöförsvaret gemensam reservstat, omfattande ett visst antal mellan flottan och kustartilleriet fördelade beställningar. *Antalet för flottan avsedda beställningar* skall enligt 1914 års riksdagsbeslut utgöras av:

2 kommandörkaptnsbeställningar, därav 1 av 1. graden och 1 av 2. graden,

8 kaptens- eller löjtnantsbeställningar, därav 2 av högsta, 4 av mellersta och 2 av lägsta löneklass, samt

4 underofficersbeställningar, därav 2 av högre och 2 av lägre löneklass.

Den sålunda beslutade organisationen är ännu icke fullt genomförd. Å reservstaten återstå nämligen att uppföra 2 kaptens- eller löjtnantsbeställningar och 1 underofficersbeställning.

*Nuvarande
bestämmelser.*

För *övergång till reservstat* fordras, förutom full tjänstduglighet:
 för underofficerare att vara flaggunderofficer eller underofficer av 2. graden samt innehava 8 tjänsteår såsom aktiv underofficer och 32 levnadsår;

för kaptener och löjtnanter 10 tjänsteår som aktiv officer och 32 levnadsår, samt

för kommandörkaptener av 2. graden och kaptener vid övergång till närmast högre tjänstegrad å reservstat lämplighet för den högre beställningen.

Liksom vid armén äger *befordran å reservstat* icke rum i vidare mån, än att löjtnant enligt vissa grunder kan befordras till kapten och underofficer av 2. graden till flaggunderofficer.

Personal å flottans reservstat är *tjänstgöringsskyldig* i krig eller då värnpliktiga eljest inkallas till rikets försvar ävensom vid sådan övning, som till utrönande av marinens krigsberedskap kan bliva anbefalld, samt dessutom i fred:

kommendörkaptener, kaptener och löjtnanter i åldersgruppen 37—42 år samt underofficerare intill fyllda 42 år i högst 90 dagar under loppet av varje tvåårsperiod av tjänstetiden,

kaptener och löjtnanter efter fyllda 43 år och underofficerare efter fyllda 42 år i högst 60 dagar under loppet av varje treårsperiod av tjänstetiden samt

kaptener och löjtnanter intill fyllda 37 år i högst 90 dagar under loppet av likaledes varje treårsperiod av tjänstetiden.

Beträffande *avgång från reservstat* samt *avlönings- och pensionsförmåner* gälla för flottans reservstatpersonal enahanda bestämmelser som vid armén. Kommendörkapten av 1. graden vid flottans reservstat, vilken beställning saknar motsvarighet vid armén, åtnjuter 3,500 kronor i lön och 3,200 kronor i pension.

Den ledande synpunkten, då reservstaten på sin tid upprättades, var att skapa en dittills icke förefintlig, för sjötjänstgöring avsedd reserv med hög tjänsteduglighet.

Försvarsrevisionen.

Försvarsrevisionen har på grundval av verkställda personalberäkningar funnit, att vid mobilisering erfordrades ett icke obetydligt antal reservbefäl, som under föregående anställning i flottans stam förvärvat fullständig befälsvana och tillförlitligt militärt omdöme. Av de personalgrupper inom flottans reserv, vilka utgjordes av förutvarande aktivt befäl, kunde emellertid av flera skäl endast reservstaten anses lämpad för bestridande av tjänstgöring ombord, men även denna personalkategori vore med nuvarande organisation till följd av hög genomsnittsålder — för närvarande 45 år — endast till ringa del användbar för ifrågavarande ändamål. För att kunna åvägabringa föreslagen reduktion av stampersonalens nuvarande numerär bleve det därför erforderligt att vidtaga vissa av mobiliseringsbehovet betingade ändringar i personalorganisationen. Revisionen, som

undersökt den härvid nära tillhands liggande utvägen att genom omorganisation och utökning av reservstaten tillförsäkra flottan ett tillräckligt antal yngre, för sjötjänst lämpade f. d. stamofficerare, hade emellertid funnit, att en dylik åtgärd skulle bliva förenad med högst avsevärda kostnader. Med hänsyn härtill och då möjlighet syntes föreligga att på annat sätt (genom repetitionsövningar i förening med vissa ekonomiska förmåner för de förtidsavgångna) tillgodose kravet på skapande av en för tjänstgöring ombord lämplig befälsreserv, hade revisionen icke ansett sig kunna förorda någon utökning av flottans reservstat. Vid sådant förhållande och då den nuvarande reservstatsorganisationen endast kunde fylla ett ytterst obetydligt personalbehov — som för övrigt på annat och billigare sätt borde kunna tillgodoses — funne sig revisionen i stället böra föreslå, att denna organisation i mån av beställningshavarnas avgång helt och hållet indroges.

Marinmyndigheterna hava biträtt förslaget, att marinens reservstat, vad flottan vidkomme, i mån av beställningshavarnas avgång skulle indragas.

I likhet med marinmyndigheterna anser jag mig böra såväl på grund av vad revisionen anfört som av kostnadshänsyn biträda förslaget om indragning av reservstaten för flottans vidkommande. En dylik indragning förutsätter emellertid, att andra åtgärder genomföras, som säkerställa flottans behov av officerare och sekundofficerare i reserven.

Marin-
myndig-
heterna.
Departements-
chefen.

3. Personal i flottans reserv.

Officers- och underofficerspersonalen i flottans reserv utgöres enligt nuvarande organisation av:

Nuvarande
organisation.

officerare och underofficerare, vilka med rätt till fyllnadspension avgått från beställning på stat (pensionsavgångna),

officerare och underofficerare, som vid eller efter avgång från beställning på stat utan rätt till fyllnadspension på ansökan vunnit inträde i flottans reserv (förtidsavgångna), samt

officerare och underofficerare, vilka inom flottans reserv vunnit sin första officers- eller underofficersfullmakt (i reserven utnämnda).

Den civilmilitära personalen i flottans reserv utgöres, vad beträffar mariningenjör- och marinintendenturkårerne, likaledes av pensionsavgångna, förtidsavgångna och i reserven utnämnda samt, vad angår marinläkarkåren, av pensionsavgångna och i reserven förordnade.

Officerare.

Pensionsavgångna officerare äro efter nuvarande bestämmelser skyldiga att vid inträffande krig eller större rustningar, då så påfordras, i land samt uti befattningar, likartade dem, de förut innehåft, tjänstgöra, flaggman och kommandör intill fyllda 70 levnadsår samt alla de övriga, som avgå före 65 levnadsår, intill denna ålder. Under tjänstgöring åtnjuta denna personal enahanda avlöning och övriga förmåner som innehavare av motsvarande be-

Pensions-
avgångna.
Nuvarande
organisation.

ställning vid stammen; dock att fyllnadspension under tjänstgöringstiden innehålles.

Försvarsrevisionen.

Försvarsrevisionen har med avseende å ifrågavarande officerare icke föreslagit någon ändring i nu gällande bestämmelser.

Departementschefen.

Av ett flertal tidigare kommittéer har förslag väckts om sänkning från 55 till 50 år av den för kaptener och subalternofficerare nu stadgade pensionsåldern. Härigenom skulle åstadkommas en önskvärd föryngring inom nyssnämnda grader av flottans såväl stam som reserv, varjämte reserven även kvantitativt skulle erhålla ett tillskott. Ehuru dessa och även andra skäl tala för en dylik sänkning av pensionsåldern, anser jag mig dock av kostnadsskäl icke böra framlägga förslag härom.

Förtidsavgångna.

Nuvarande organisation.

Vad vidare angår de förtidsavgångna officerarna, äro dessa skyldiga att intill utgången av det år, varunder de uppnå 55 års ålder, vid krig eller större rustningar på kallelse inställa sig till tjänstgöring vid flottan. Under tjänstgöring åtnjuta ifrågavarande officerare enahanda avlöning och övriga förmåner som innehavare av motsvarande tjänstegrad vid stammen. Pension tilldelas enligt gällande pensioneringsgrunder endast sådana officerare, som efter 30 års tjänstetid vid uppnådda 50 levnadsår erhållit avsked från beställning å stat med tillstånd att inträda i reserven. Någon tjänstgöringskyldighet under fredstid är ej stadgad för denna personal.

Försvarsrevisionen.

Försvarsrevisionen har särskilt uppmärksammat det förhållandet, att denna personalkategori, i motsats till vad som gällde för motsvarande reservpersonal vid armén, icke vore underkastad någon tjänstgöringskyldighet i fred. Följden härav vore, att dess tjänstbarhet ganska snart minskades. Då en dylik anordning uppenbarligen icke kunde vara till vapnets fromma och då det vore nödvändigt att åstadkomma en reservorganisation, som tillförsäkrade flottan ett tillräckligt antal av för tjänstgöring ombord fullt kvalificerade reservofficerare, syntes den lämpligaste utvägen för detta måls uppnående vara att stadga viss tjänstgöringskyldighet i fredstid för de förtidsavgångna officerarna. En motsvarande tjänstgöringskyldighet borde även fordras av de sjökadetter, som efter genomgången sjökrigsskolekurs vunne inträde i reserven. Under förutsättning att ifrågavarande officerare erhöle enahanda förmåner, som tillkomme motsvarande personalkategori vid armén, kunde det förväntas, att flottans behov av för tjänstgöring ombord fullt kvalificerade f. d. fast anställda officerare skulle på detta sätt kunna nöjaktigt tillgodoses.

Vid bestämmandet av tjänstgöringsperiodens längd borde hänsyn tagas till att ifrågavarande för tjänst ombord avsedda reservofficerare måste beredas tillfälle att för underhållande av förut förvärvad tjänstbarhet med vissa mellanrum genomgå skjut-, torped- eller mineringsskola eller dylikt, beroende på föregående utbildning. Dessa skolor vore enligt utbildningsplanen avsedda att pågå under omkring två månader årligen. Med hänsyn härtill borde tjänstgöringskyldigheten bestämmas till 60 dagar under loppet av varje treårsperiod, varvid tjänstgöringen avsåges att i regel äga

rum vid respektive skolor ombord. Likasom vid armén borde tjänstgörings-skyldigheten upphöra med utgången av det kalenderår, varunder vederbörande uppnådde 42 års ålder. Under förutsättning att tjänstetiden i medeltal kunde beräknas till 15 år, skulle således vederbörande komma att fullgöra fem särskilda tjänstgöringsomgångar.

Det vore sannolikt, att på grund av den obligatoriska tjänstgöringen i fredstid icke alla förtidsavgångna officerare sökte inträde i reserven. Revisionen beräknade, att i medeltal årligen 2 officerare komme att vinna inträde i reserven.

Förutom nu angivna officerare borde jämväl sådana officerare, som efter fyllda 42 år men före uppnådd pensionsålder lämnade den aktiva tjänsten, medgivas inträde i reserven.

Officerare, som sålunda övergått från aktiv stat till reserven, borde vara skyldiga att intill utgången av det år, varunder de fyllde 55 år, vid krig eller större rustning på kallelse inställa sig till tjänstgöring.

Vad de ekonomiska förmånerna beträffade, borde ifrågakvarande reserv-officerare under tjänstgöring åtnjuta enahanda avlöning, som tillkomme innehavare av motsvarande tjänstegrad vid stammen, ävensom äga uppbära gottgörelse för resa inom riket vid inställelse till eller hemfärd från tjänstgöringsorten. Vidare borde de, under förutsättning av att stadgad tjänstgöring fullgjorts, vid uppnådd 55 års ålder komma i åtnjutande av pension till enahanda belopp, som tillkomme motsvarande officerare vid armén, nämligen 500 kronor om året. Med hänsyn till vikten av att säkerställa flottans behov av kvalificerade reservofficerare borde de därjämte medgivas rätt att, därest de så önskade, omedelbart efter fullgörandet av den för pensionens erhållande stadgade tjänstgöringen utbekomma i stället för pensionen dennas kapitaliserade värde.

Marinmyndigheterna hava avstyrkt försvarsrevisionens förevarande förslag, enär detsamma skulle komma att medföra avsevärda svårigheter och olägenheter såväl för tjänsten inom flottan som för personalen i fråga. Sålunda skulle svårighet uppstå att bereda dylik personal tjänstgöring ombord, då något tillfälligt ökat behov av befälspersonal — såsom vid armén under regementsmötena — icke förekomme å flottans fartyg, å vilka reservofficerare icke kunde beredas övning, utan att intrång gjordes på stamofficerarnas utbildning. Vidare kunde en officer, som efter avgången från stamanställning erhöle annan statstjänst eller ock upptoges av enskild verksamhet, näppeligen härmed förena tjänstgöringsskyldighet — såsom revisionen tänkt sig — om 60 dagar under loppet av varje treårsperiod intill utgången av det kalenderår, varunder vederbörande uppnådde 42 års ålder, varför fara uppstode, att det traditionella inträdet i flottans reserv av officerare, som avginge före uppnådd pensionsålder, komme att i flera fall utebliva.

Vad revisionen i förevarande sammanhang anført beträffande behovet av kvalificerad reservpersonal torde icke kunna fränkännas berättigande. Det

Marinmyndigheterna.

Departementschefen.

är ock tydligt, att de förtidsavgångna officerarnas tjänstbarhet utan viss återkommande tjänstgöringsskyldighet gradvis nedgår, och att den, särskilt vad beträffar tjänstgöring ombord, hastigt förminskas. De härav följande olägenheterna framträda med ökad skärpa, då, såsom nu förutsättes, stampersonalen minskas och reservstaten indrages. Revisionens förslag om viss kortare tids återkommande tjänstgöringsskyldighet i fredstid för de förtidsavgångna officerarna synes därför vara principiellt riktigt. Det gäller emellertid härvidlag att söka överkomma de av marinmyndigheterna påvisade svårigheter och olägenheter, som äro förenade med anordnande av repetitionsövningar överhuvudtaget för reservpersonalen. Sålunda torde dylika repetitionsövningar i allmänhet icke böra förläggas till samma tid som flottans tillämpningsövningar, utan i stället, vilket ock revisionen tänkt sig, företrädesvis till sådana yrkesskolor som artilleri-(skjut-), torped- och minskolorna m. m., å vilka skolor tillgången till logementsfartyg torde bereda tillfredsställande möjligheter för reservpersonalens sjökommendering. De enligt utbildningsreglementet för officerare i flottans stam föreskrivna repetitionskurserna vid yrkesskolor torde med fördel kunna anknytas till de här för officerare i reserven föreslagna repetitionsövningarna. Vidare synes lämpligt att vidtaga jämkning i den av revisionen föreslagna tjänstgöringsskyldigheten därhän, att en repetitionsövning bör fullgöras under loppet av varje fyraårsperiod intill utgången av det kalenderår, varunder vederbörande uppnår 40 års ålder. Med hänsyn till de inom flottan förekommande övningskedena bör däremot repetitionsövnings föreslagna längd om 60 dagar icke minskas.

Fullgörandet av nu föreslagna repetitionsövningar bör utgöra villkor för erhållande av pension ävensom för kvarstående i reserven intill nu stadgad ålder, 55 år. Officer, som efter uppnådda 40 års ålder erhåller avsked från beställning på stat, bör erhålla rätt att, därest han kvarstår i flottans reserv intill 55 års ålder, därefter erhålla pension till samma belopp som övriga förtidsavgångna officerare.

Pensionens storlek torde böra sättas till enahanda belopp som för motsvarande officerare vid armén eller 600 kronor om året. Med hänsyn till vikten av att säkerställa flottans behov av kvalificerade officerare i reserven torde förtidsavgången officer böra medgivas rätt att — dock först i samband med sin avgång ur reserven — utbekomma i stället för pensionen dennas kapitaliserade värde.

Försvarsrevisionen har, såsom av det föregående framgår, beräknat det genomsnittliga antalet årligen förtidsavgångna officerare med tjänstgöringsskyldighet i fredstid till två samt utgått från en medelålder av 27 år för dessa officerare vid deras inträde i reserven. Med tillämpning av samma beräkningsgrund å den nu föreslagna organisationen skulle de förtidsavgångna officerarna i medeltal komma att fullgöra 3 repetitionsövningar och antalet officerare i repetitionsövning årligen komma att uppgå till 6. Under förutsättning att detta antal någorlunda jämnt fördelar sig å de olika

tjänstegrenarna, synas icke några nämnvärda svårigheter behöva uppstå för officerarnas kommandering till respektive yrkesskolor.

De i reserven anställda officerarna utgöras dels av officerare, vilka efter genomgången sjökrigsskola icke erhållit beställning på stat men som på grund av särskilt medgivande vunnit anställning i reserven, dels ock av officerare, vilka efter särskild utbildning såsom reservofficersaspiranter vunnit dylik anställning.

Vad beträffar förstnämnda kategori, de från sjökrigsskolan utgångna reservofficerarna, har försvarsrevisionen förordat en tjänstgöringsskyldighet i fredstid, motsvarande den för de förtidsavgångna föreslagna.

Jag ansluter mig i princip till revisionens förslag, men anser, dels att ifrågakarande officerare jämväl böra under första tjänsteåret efter konstituering till fänrik under lämplig tid tjänstgöra i officer tillkommande befattning, dels ock att tjänstgöringsskyldigheten i övrigt (repetitionsövningar) bör avvägas, på sätt som jag i det föregående föreslagit beträffande förtidsavgångna officerare. Tjänstgöringen såsom fänrik, vilken alltså är att hänföra till den grundläggande utbildningen, synes mig med hänsyn till den inom flottan tillämpade övningsorganisationen böra bestämmas till 10 månader. De ekonomiska förmånerna för här ifrågakarande personalkategori anser jag böra vara likartade med dem, som tillkomma de förtidsavgångna officerarna.

För de officerare i reserven, vilka vunnit anställning efter särskild utbildning såsom reservofficersaspiranter, gälla för närvarande följande bestämmelser.

För att kunna antagas till reservofficersaspirant fordras bland annat att såsom värnpliktig, inskriven vid marinen i allmän tjänst, hava vid däcksavdelningen fullgjort viss tid av den honom såsom värnpliktig i fredstid åliggande tjänstgöringen eller ock att hava varit stamanställd vid sjömanskårens däcksavdelning och vid avskedet innehaft minst korprals tjänstegrad. Inryckningen till tjänstgöring äger rum på hösten. Utbildningskursen är ettårig och i regel förlagd till flottans fartyg.

Reservofficersaspirant, som med godkända betyg genomgått föreskriven utbildning, konstitueras till fänrik i flottans reserv, och åligger det honom att såsom sådan omedelbart tjänstgöra vid flottan under ett år. Någon vidare tjänstgöringsskyldighet i fred föreligger icke, men för vinnande av kompetens till kaptensbefordran må reservofficer under 6.—9. åren efter konstitueringen till fänrik genomgå en repetitionsövning om sex månader.

I reserven utnämnd officer är skyldig att intill utgången av det år, varunder han fyller 45 år, i händelse av krig eller större rustning inställa sig till tjänstgöring. Efter utgången av nyssnämnda kalenderår meddelas honom avsked ur tjänsten.

Reservofficersaspirant åtnjuter under tjänstgöring dagavlönning med 3 kronor samt fri sjukvård, portion in natura eller ersättning därför ävensom under sjötjänst mässpenningar i likhet med underofficerare vid flottan

I reserven anställda, vilka efter genomgången sjökrigsskola icke erhållit beställning på stat.

Försvarsrevisionen.

Departementschefen.

I reserven anställda, vilka genomgått utbildning såsom reservofficersaspiranter.

Nuvarande organisation.

av motsvarande grad. För resa på grund av kommendering åtnjutes gottgörelse enligt för underofficer av motsvarande grad gällande föreskrifter.

I reserven utnämnd officer åtnjuter under tjänstgöring samma avlöning och övriga förmåner, som tillkomma officer vid flottans stam av motsvarande grad, dock att avlöning utgår efter lägsta löneklassen i vederbörande lönegrad. För resa inom riket för inställelse å eller hemfärd från tjänstgöringsorten ävensom för övriga tjänsteresor åtnjuter reservofficer gottgörelse lika med den, som tillkommer officer av motsvarande grad; dock åtnjutes icke ersättning för resa till och från den flottans station, dit han är inkallad till repetitionsövning.

Reservofficersaspirant och i reserven utnämnd officer åtnjuta slutligen beklädnadshjälp, vilken enligt gällande förordning skall utgå med respektive 300 och 200 kronor, men som under de senare åren varit höjd till respektive 600 och 400 kronor.

Vid uppnådda 55 levnadsår erhåller i reserven utnämnd officer, som fullgjort stadgad tjänstgöringsskyldighet, en årlig pension av 300 kronor.

Oberoende av för flottans manskap gällande utbildningsplan kan årligen ett mindre antal korpraler eller underofficerare av 3. graden vid däcksavdelningen uttagas för erhållande av särskild utbildning i ändamål att bibringa dem för anställning såsom reservofficersaspiranter erforderlig kompetens. Efter att hava genomgått en för inträde i navigationsskola erforderlig kompletteringskurs beviljas denna personal tjänstledighet under högst två år med bibehållande av avlöningsförmåner för att vid navigationsskola genomgå styrmans- och sjökaptensklasserna samt avlägga styrmans- och sjökaptensexamina. Den, som avlagt godkända examina, är därefter skyldig att göra framställning om antagning till reservofficersaspirant och att genomgå för sådan föreskriven utbildning.

*Reserv-
officers-
sakkunniga.*

Beträffande ifrågavarande personalkategori avgåvo särskilt tillkallade sakkunniga — i det följande benämnda reservofficerssakkunniga — år 1921 ett förslag, varav följande må här återgivas. Enligt förslaget skulle den grundläggande utbildningen omfatta egentlig värnpliktsutbildning under 4 $\frac{1}{2}$ månader, aspirantutbildning under 12 månader samt en till nämnda utbildning direkt ansluten officersutbildning under 10 månader, sålunda sammanlagt omkring 26 månader. Utbildningen skulle förläggas dels i land och dels ombord, den sistnämnda huvudsakligen till en mindre avdelning, bestående av 1 torpedkryssare och 4 vedettbåtar. Den fortsatta utbildningen skulle innefatta två repetitionsövningar, vardera uppgående till 2 eller undantagsvis högst 3 månader och förlagda, den första till 5. eller 6. och den andra till 9., 10. eller 11. året efter vunnen officersanställning. De sakkunniga utginge härvid från att sjömanskap, vare sig det förvärvats och utvecklats vid örlogsflottan eller i handelsjöfart, måste i och för sig så högt värdesättas, att avseende borde fästas därvid för bedömande av spörsmålet om reservofficerares från handelsflottan repetitionsövningar. Visserligen kunde man enligt de sakkunnigas förmenande icke räkna med

att samtliga officerare, tillhörande denna kategori, ägnade större delen av sitt liv åt sjöfart, men kunde detta likväl få anses vara förhållandet i tillräckligt stor utsträckning för att därpå grunda en för alla dylika officerare ensartad övningsorganisation. För bestämmande av repetitionsövningarnas antal och längd borde emellertid lämplig hänsyn tagas till de svårigheter, som enligt vunna erfarenheter föreläge beträffande här ifrågasvarande reservofficersares bortovaro från sin civila verksamhet. Med hänsyn härtill samt med anledning av vad de sakkunniga anfört beträffande värdesättningen av hos reservpersonal förefintliga goda sjömannegenskaper hade de sakkunniga ansett sig kunna förorda repetitionsövningarnas begränsning till endast två.

Försvarsrevisionen har ansett den långa utbildningstiden vara en kraftigt bidragande orsak till den under senare år fullständigt felslagna rekryteringen av reservofficerare från handelsflottan. I ändamål att flottan för framtiden måtte kunna draga fördel av den mycket värdefulla rekryteringskälla, som handelsflottans personal enligt vunna erfarenheter utgjort, har revisionen därför förordat dels en minskning av den nu föreskrivna utbildningstiden, dels ock en förbättring av de under aspiranttiden utgående avlöningsförmånerna.

Försvarsrevisionen.

Vad beträffar den grundläggande utbildningen, har revisionen anslutit sig till reservofficerssakkunnigas förslag samt i överensstämmelse därmed uti sitt förslag till plan för flottans krigsberedskap och övningar upptagit rustning av 1 kanonbåt och 3 vedettbåtar för övande under sommarmånaderna av reservofficerare och reservofficersaspiranter.

Med avseende å den fortsatta utbildningen åter har revisionen, då erfarenheten visat, att repetitionsövningar vore för reservofficerarnas tjänstgöring i handelsflottan i hög grad olämpliga, förordat, att endast frivilliga dylika övningar borde komma till användning.

Vad slutligen angår de ekonomiska förmånerna för ifrågasvarande personalgrupp, har försvarsrevisionen föreslagit en höjning i de under aspiranttiden utgående löneförmånerna därhän, att avlöningen komme att bliva densamma som den för flaggkorpral föreslagna. Vidare har revisionen ansett, dels att ekiperingshjälpen borde bestämmas till 600 kronor för reservofficersaspirant och 400 kronor för reservofficer, dels ock att pensionen borde höjas till 500 kronor, med rätt för vederbörande att, därest de så önskade, vid uppnådda 42 års ålder i stället för pension uppbära dennas kapitaliserade värde. I det fall att reservofficer, som i vederbörlig ordning fullgjort honom åliggande tjänstgöringsskyldighet, avlede före uppnådd 42 års ålder, borde pensionens kapitaliserade värde utbetalas till hans efterlevande anhöriga eller annan rättsinnehavare.

Marinmyndigheterna hava i stort sett anslutit sig till det av revisionen förordade utbildningsprogrammet men ansett, att detsamma i vad anginge vissa övningars förläggande till särskild avdelning under nu rådande ekonomiska förhållanden icke borde förverkligas. Det av revisionen föreslagna pensionsbeloppet hava myndigheterna funnit väl knappt tilltaget.

Marinmyndigheterna.

Departements-
chefen.

Jag biträder, vad beträffar den grundläggande utbildningen, det av revisionen framlagda förslaget, dock med de inskränkningar i avseende å vissa fartygsrustningar, som av marinmyndigheterna ansetts erforderliga. Ett ytterligare stöd för genomförande av ifrågavarande förslag finner jag däri, att på grund av särskilt medgivande antagning och utbildning av reservofficersaspiranter i huvudsaklig överensstämmelse med den av reservofficerssakkunniga föreslagna organisationen redan försöksvis ägt rum, därvid den förkortade utbildningstiden visat sig ägnad att främja rekryteringen.

Under åberopande av vad i det föregående framhållits beträffande övningar, avseende att vidmakthålla den genom en första utbildning grundlagda tjänstbarheten, anser jag vidare, att repetitionsövningar böra införas även för denna kategori. Visserligen måste varje system med repetitionsövningar medföra vissa olägenheter för individen. Dessa olägenheter torde emellertid icke i och för sig få vara bestämmande för övningsorganisationen eller för de mot densamma avvägda ekonomiska förmånerna, utan böra för statens vidkommande tagas i betraktande först i den mån de kunna påvisas hava ett menligt inflytande på rekryteringen eller i alltför hög grad framkalla officerares avgång ur reserven. Vad då först beträffar rekryteringen, synes av tillgängligt statistiskt materiel framgå, att de repetitionsövningar, som tidigare voro stadgade för nu ifrågavarande reservpersonal, hade föga inflytande på rekryteringen. Under åren 1901—1914, då anställning såsom reservofficer var förenad med skyldighet att fullgöra repetitionsövning om 6 månaders varaktighet, anställdes sålunda i medeltal årligen 17 reservofficersaspiranter av i stat upptagna 20. År 1915 sjönk antalet till 5, och från och med år 1918 har någon rekrytering i enlighet med den år 1915 utfärdade, ännu gällande förordningen praktiskt taget icke förekommit. Rekryteringen försämrades och upphörde sålunda ungefärligen i samband med repetitionsövningarnas avskaffande, vilket förhållande synes giva stöd åt den åsikten, att sagda övningars utbytande mot en opropotionerligt stor grundläggande utbildning utgjort huvudorsaken till organisationens misslyckande. Vad vidare angår repetitionsövningarnas inverkan på avskedstaganden ur reserven, inskränka sig påvisbara avgångar av denna orsak till ett fåtal.

Då jag finner reservofficerssakkunnigas ståndpunkt i förevarande hänseende välgrundad, anser jag mig böra föreslå införande av två repetitionsövningar i huvudsaklig överensstämmelse med deras förslag. Med hänsyn till de svårigheter, vilka till följd av vissa organisatoriska förhållanden säkerligen allt framgent bliva förenade med sjökommendering av reservpersonal i större omfattning, håller jag emellertid före, att nu föreslagna repetitionsövningar huvudsakligen böra få karaktären av kurser, omfattande undervisning beträffande respektive vapens utveckling och användning samt beträffande signalering, fartygsredogörelse m. m. I den mån praktisk tjänstgöring ombord jämväl kan beredas, bör givetvis sådan anordnas.

Vad angår den tid, under vilken reservofficer av ifrågavarande kategori

lämpligen bör kvarstå i reserven, anser jag, att nu gällande åldersgräns, 45 år, bör bibehållas.

Vad slutligen beträffar de ekonomiska förmånerna, torde pensionen, i likhet med vad som här förut föreslagits för förtidsavgångna officerare, böra bestämmas till 600 kronor, att utgå från och med 55 års ålder. I övrigt tillstyrker jag revisionens förslag, med den jämkningen, att såsom villkor för pensionens utgående bör sättas, att officer skall hava fullgjort stadgade repetitionsövningar samt kvarstått i flottans reserv intill uppnådd 45 års ålder. Likaledes ansluter jag mig till revisionens förslag, att reservofficer, som så önskar, må i stället för pension uppbära dennas kapitaliserade värde, dock att tidpunkten härför synes böra bestämmas till officerens avgång ur reserven, d. v. s. uppnåendet av 45 års ålder. Motsvarande jämkning bör givetvis göras beträffande revisionens förslag om utbetalning av sagda värde till anhöriga eller annan rättsinnehavare efter avliden reservofficer.

Förutom ovan omnämnda ekonomiska förmåner torde en del andra fördelar kunna tillerkännas reservpersonalen för att underlätta rekryteringen från handelsflottan. Av dylika åtgärder, vilkas psykologiska inflytande icke lärer böra underskattas, må framhållas vidgad rätt att utom tjänsten vid vissa tillfällen bära uniform, kostnadsfritt tillhandahållande av efterhand utkommande reglementen och instruktionsböcker, m. m.

Det årligen erforderliga antalet reservofficersaspiranter beräknas av mig till 18, vartill komma 2, avsedda att under viss del av sin anställningstid tjänstgöra vid marinens flygkår.

Sekundofficerare.

Liksom officerspersonalen utgöres jämväl underofficerarna i reserven av tre särskilda kategorier, nämligen pensionsavgångna, förtidsavgångna och i reserven utnämnda. För dessa gälla med avseende å tjänstgöringsskyldighet, ersättning under tjänstgöring samt avgång likartade bestämmelser som för motsvarande kategori officerare.

Nuvarande bestämmelser.

Av skäl som vid behandlingen av officersreserverna i det föregående anförts, anser jag mig icke böra ifrågasätta någon ändring i de bestämmelser, som för närvarande gälla beträffande de pensionsavgångna underofficerarna (sekundofficerarna).

Pensionsavgångna. Departementschefen.

Vad angår de förtidsavgångna underofficerarna, har försvarsrevisionen anført, att dessa, liksom även de i reserven utnämnda, för närvarande vore så fåtaliga, att de icke utövade något nämnvärt inflytande på personalbehovets tillgodoseende. I samband med den av revisionen föreslagna betydande reduktionen av underofficerskåren vore det därför nödvändigt att tillföra densamma en talrik reserv av underofficerare med högre tjänstbarhet än den, som det värnpliktiga underbefälet besutte. Utan en sådan reserv kunde nämligen icke erforderlig och tillräckligt kvalificerad bemanning säkerställas för de fartyg, som vid mobilisering skulle rustas.

Förtidsavgångna och i reserven utnämnda. Försvarsrevisionen.

Enligt revisionens förmenande vore enda utvägen för organiserande av en sådan reserv att väsentligt öka antalet förtidsavgångna och i reserven utnämnda underofficerare samt att för dessa fastställa en viss tjänstgörings-skyldighet, genom vilken förvärvat yrkesskicklighet kunde bibehållas. Re- kryteringen av reserven borde huvudsakligen ske genom att till flaggkorporaler i reserven utnämna korporaler, som fyllt för befordran till flaggkorpral stadgade fordringar och som efter slutad anställningstid önskade lämna tjänsten. Flaggkorpral i reserven, som fullgjort stadgade tjänstgörings- omgångar, borde kunna vinna befordran till underofficer av 2. graden, sedan hans jämnåriga vid stammen vunnit befordran. Tjänstgöringsskyl- digheten i fred borde bestämmas till 60 dagar under loppet av varje tre- årsperiod av tjänstetiden intill utgången av det kalenderår, varunder veder- börande uppnådde 42 års ålder, och skyldighet till krigstjänstgöring före- ligga intill utgången av det år, varunder de uppnådde 55 års ålder. Till flaggkorpral, som befordrats till underofficer av andra graden i reserven, borde utgå ekiperingshjälp med 600 kronor. Reservunderofficerare, vilka fullgjort stadgad tjänstgöringsskyldighet, borde äga att vid uppnådda 55 års ålder komma i åtnjutande av årlig pension om 350 kronor eller, därest de så önskade, vid 42 års ålder utfå pensionens kapitaliserade värde. I händelse av dödsfall före uppnåendet av sistnämnda ålder, borde sagda värde utbetalas till efterlevande anhöriga eller annan rätts- innehavare.

Departements-
chefen.

Ehuru revisionen behandlat frågorna om förtidsavgångna och i reserven anställda underofficerare i ett samband, synes mig lämpligast att här till en början upptaga frågan om de *förtidsavgångna*, med vilka jag åsyftar dem, som avgått från beställning på stat antingen som sekundofficerare (underofficerare) eller som för befordran till sekundofficerare kvalificerade flaggkorporaler.

Förtids-
avgångna.
Marinmy-
ndigheterna.

Marinmyndigheterna, som framhållit, hurusom det vore en angelägenhet av vikt att till avlöningskostnadernas nedbringande söka i möjligaste mån inskränka antalet stamunderofficerare och att till ersättning härför åstadkomma en pålitlig underofficersreserv, hava vidare anfört, att de förtids- avgångna underofficerarnas antal vore så fåtaligt, att de icke utövade något större inflytande på personalbehovets tillgodoseende. Då någon direkt anledning ej syntes föreligga att stimulera den extra avgången från under- officerskåren, vore några ytterligare organisatoriska åtgärder icke av be- hovet påkallade för ifrågavarande kategori av underofficerare i reserven.

Departements-
chefen.

De förtidsavgångna sekundofficerarna (flaggkorpralerna) torde i allmän- het hava genom föregående aktiv tjänstgöring förvärvat sådan befälsvana och tjänsteduglighet, att de intill 55 års ålder kunna anses fylla skäligen fordringar å en reserv i egentlig mening, detta under förutsättning att deras tjänstbarhet genom vissa återkommande övningar vidmakthålles. I likhet med vad jag i det föregående föreslagit beträffande förtidsavgångna officerare, anser jag tjänstgöringsskyldigheten böra bestämmas till 60 dagar

under loppet av varje fyraårsperiod intill utgången av det år, varunder vederbörande uppnår 40 års ålder.

Förtidsavgången flaggkorpral torde, i överensstämmelse med vad revisionen föreslagit, böra erhålla en ekiperingshjälp om 600 kronor. Pensionen till sekundofficer i reserven torde böra fastställas till 400 kronor — att utgå från och med 55 års ålder — eller samma belopp, som jag i sådant hänseende föreslagit för sekundofficer i arméns reserv. Enahanda pensionsförmån synes böra utgå till sekundofficer, vilken efter uppnådda 40 års ålder erhållit avsked från beställning på stat och därefter kvarstått i flottans reserv intill 55 års ålder.

Beträffande rätt att utfä pensionens kapitaliserade värde synes böra gälla vad i sådant hänseende i det föregående sagts i fråga om förtidsavgångna officerare.

Det genomsnittliga antalet årligen förtidsavgångna sekundofficerare har av mig beräknats till 5. Under förutsättning att medelåldern för inträde i reserven är 30 år, skulle de förtidsavgångna sekundofficerarna i medeltal komma att fullgöra 2 repetitionsövningar och antalet sekundofficerare i repetitionsövning årligen komma att uppgå till 10.

Marinmyndigheterna hava i sitt yttrande framhållit, hurusom endast en viss mindre del av mobiliseringsbehovet av underofficerare i reserven kunde fyllas med pensionsavgångna och förtidsavgångna underofficerare, varför en särskild organisation, som för närvarande helt och hållet saknades, måste skapas för att tillföra reserven omedelbart dit utnämnda underofficerare. Enligt ett vid myndigheternas yttrande fogat, inom marin-staben upprättat utkast till en dylik organisation kunde rekryteringen av reservunderofficerarna äga rum från någon av följande fyra manskapsgrupper.

Underofficerskorpral, som inom 3 år från den dag, hans konstitutorial som sådan dagtecknats, icke uppfyllt fordringarna för erhållande av fullmakt på stat, borde — ehuru han ej befunnits lämplig för stambeställning — kunna efter särskilt bedömande vinna inträde i reserven.

Underofficerskorpral, som under den treåriga konstitutorialtiden önskade avgå ur den aktiva tjänsten, borde likaledes, om han befunnes lämplig och hade viss tid gjort underofficerstjänst (minst 12 månader, varav minst 6 månader å flottans fartyg), kunna vinna inträde i reserven.

Korpral, som fyllt fordringarna för befordran till underofficerskorpral och som efter slutad anställningstid önskade avgå ur aktiva tjänsten, borde kunna vinna inträde i reserven, sedan han dock först i egenskap av reservunderofficersaspirant fullgjort 12 månaders tjänstgöring i underofficersbefattning.

Korpral, som — utan att hava genomgått underofficersskola — efter avslutad anställningstid önskade avgå ur den aktiva tjänsten, skulle efter att hava genomgått utbildning i särskild reservunderofficersklass vid underofficersskola och yrkesskola samt därpå i egenskap av reservunderofficersaspirant tjänstgjort som underofficer, huvudsakligen ombord å fartyg, vinna anställning i flottans reserv, om han befunnes därtill lämplig.

i reserven
utnämnda.
Marinmyndig-
heterna.

För vidare befordran inom reserven borde förutsättas visst antal tjänsteår och viss tids frivilligt fullgjord repetitionsövning.

Alldenstund de pensionerade underofficerarna i allmänhet, liksom de förtidsavgångna i många fall, vore mera till åren komna personer och därför mindre lämpliga för tjänst ombord, måste i stället de i reserven utnämnda underofficerarna avses för dylik tjänst. Deras tjänstgörings-skyldighet borde då ej utsträckas längre, än att de kunde anses under densamma dels innehava en för sjötjänst lämplig levnadsålder och dels bibehålla förvärvad sjömilitär rutin och yrkesvana. Med hänsyn härtill borde avskedsåldern sättas till 45 år eller samma ålder, som gällde för flottans reservofficerare.

De reservunderofficersaspiranter, som enligt den sålunda skisserade organisationen vunne anställning såsom reservunderofficerare, bleve jämförelsevis unga och därför i allmänhet mindre omtänksamma med en på en gång mottagen större summa. De skulle i de flesta fall vid avgången från flottan ännu icke hava erhållit någon plats, utan söka sådan, vilket kunde förorsaka, att de skingrades åt olika håll, och stundom skulle de måhända vara sinnade att helt försvinna. Detta talade för att ett utbetalande en gång för alla av en viss större summa icke borde äga rum vid utnämningen till reservunderofficer, utan borde en del av den för ändamålet anslagna summan utbetalas vid nu sagda utnämning och den återstående delen vid uppnådda 45 års ålder. Den sammanlagda summans storlek syntes böra bestämmas till 1,500 kronor, varav 1,000 kronor lämpligen borde utbetalas vid utnämningen i reserven och återstående 500 kronor vid uppnådda 45 års ålder.

Samtlig här ifrågakommande personal borde, såsom ock försvarsrevisionen förutsatt, erhålla en ekiperingshjälp om 600 kronor.

Vad slutligen anginge de yrkesavdelningar inom underofficersreserven, som borde ifrågakomma, ansåge myndigheterna, att dessa borde inskränkas till däcksavdelningen och maskinavdelningen. Reservpersonal för ekonomiafdelningen kunde nämligen med jämförelsevis mindre svårigheter fyllas genom konstituering, och vad beträffade hantverksavdelningen (rustmästare, torpedmästare o. s. v.), måste personalen vara så fullkomligt hemmastadd med sin yrkesgrens materiel, vilken vore underkastad ständig utveckling, att yrkets utövande knappast i större omfattning kunde anförtros åt reservpersonal.

Även inom däck- och maskinavdelningarna måste en förenkling äga rum, då någon utbildning för reserven av undervattensbåtpersonal, torpedstyrmän, radiostyrmän o. s. v. icke kunde förutsättas. Utbildningen borde därför inskränkas till att av förutvarande artillerimatrosor utbilda artillerikonstaplar i reserven, av förutvarande signalmatrosor, torpedmatrosor, undervattensbåtmatrosor och radiomatrosor utbilda styrmän i reserven, av förutvarande minmatrosor utbilda minkonstaplar i reserven samt av förutvarande skeppseldare, torpedeldare och undervattensbåteldare utbilda maskinister i reserven.

Utbildningen borde vidare åsyfta att göra här ifrågavarande reservpersonal duglig till vanlig underofficersvaktjänst å däck eller i maskinanläggning samt till att bestrida drabbningspost såsom artillerikonstapel, styrman, minkonstapel eller maskinist å andra stridsfartyg än övervattens-torpedfartyg och undervattensfartyg samt å trångfartyg.

Till sist hava myndigheterna framhållit, att spørsmålet om en underofficersreserv vore av synnerligen svårlöst beskaffenhet, och att erfarenhet å detta område saknades inom flottan. Ytterligare utredning vore därför av nöden, varjämte varsamhet borde iakttagas i avseende å reduktion av underofficerskårens stamkader, innan verkningarna av en ny reservorganisation kunde överblickas.

I skrivelse den 19 december 1923 hava marinförvaltningen och chefen för marinstaben avgivit utlåtande över flottans skolsakkunnigas förslag rörande utbildning av sjömanskårens manskap och därvid jämväl framlagt en preliminär plan för ifrågavarande utbildning. Utbildningen till reservsekundofficer skulle enligt nämnda utlåtande icke komma att kräva särskild skolanordning, då nämligen ettårig underofficersutbildning (lägre klassen i underofficersskolan jämte för respektive yrkesgren föreskriven yrkesutbildning) borde, såsom denna utbildning enligt det framlagda förslaget vore avsedd att anordnas, komma att omfatta vad som borde krävas för att bliva reservunderofficer.

Tydligtvis måste största delen av den erforderliga sekundofficersreserven fyllas medelst i reserven utnämnda sekundofficerare och flaggkorpraler. Om här bortses från de fåtaliga underofficerare av 3. graden, vilka till följd av bristande kompetens för stamanställning erhållit anställning endast i reserven, saknas för närvarande helt och hållet en dylik reservorganisation. De grundläggande fordringar, som böra uppställas för anställning som sekundofficer i reserven, synas böra avse viss genomgången sekundofficersutbildning jämte viss tids tjänstgöring som sekundofficer.

Såsom av det föregående framgätt, kunna förefintliga svårigheter med avseende på organiserandet av en officersreserv i viss mån mötas genom att öppna en rekryteringskälla från handelsflottan. En dylik rekrytering låter sig däremot icke lämpligen åvägabrinda, i vad angår sekundofficerskåren i reserven, varför man i fråga om denna endast har att räkna med rekrytering från sjömanskåren.

Det synes härvidlag vara ett givet önskemål att, såsom ock försvarsrevisionen förordat, som villkor för anställning i reserven fordra fullständig sekundofficersexamen. Under förutsättning av genomförd likvärdighet mellan å ena sidan flottans sekundofficersskola och å andra sidan vissa examina i navigationsskola skulle i så fall den på denna väg erhållna sekundofficersreserven för flottan inriktas på anställning inom handelsflottan efter avgång från aktiv tjänst inom örlogsflottan. Fördelen av att flottans reservpersonal i sitt borgerliga yrke i största möjliga utsträckning fortfarande ägnar sig åt sjömansyrket torde vara uppenbar.

Marinförvaltningens och chefens för marinstaben gemensamma utlåtande den 19 december 1923 angående flottans skolsakkunnigas betänkande.

Departementschefen.

Med hänsyn emellertid till osäkerheten, huruvida överhuvudtaget en tillräcklig rekrytering på angivna sätt kan erhållas, torde samtliga de av marinmyndigheterna anvisade rekryteringskällorna från sjömanskåren böra hållas öppna och sålunda väg böra beredas jämväl för annan korpral än den, som avlagt fullständig sekundofficersexamen vid flottan, att efter viss genomgången särskild klass i sekundofficersskola vinna anställning som reservsekundofficersaspirant. I det föregående har omförmäls, att enligt den av marinmyndigheterna framlagda preliminära planen den teoretiska utbildningen för anställning som sekundofficer i reserven förutsattes förlagd till sekundofficersskolans lägre klass.

Huru nämnda utbildning än ordnas, torde efter densammats avslutande viss tids tjänstgöring i sekundofficer tillkommande befattning vara behöblig. Denna tjänstgöring kan förrättas antingen i egenskap av korpral med kvarstående å sjömanskårens stat eller i egenskap av reservsekundofficersaspirant. I båda fallen kunna tydligtvis vissa svårigheter i befälsförhållande uppstå med hänsyn till jämnåriga eller äldre korpraler. Dessa svårigheter torde dock ej vara av den art, att de icke på ett eller annat sätt kunna överkommas. Frågan torde böra underkastas vidare prövning. Emellertid anser jag lämpligast att i de kostnadsberäkningar, som åtfölja föreliggande förslag, beräkna kostnader för ett visst antal aspiranter.

Vad angår repetitionsövningar för i reserven utnämnda sekundofficerare, synas dylika böra ordnas efter enahanda grunder, som för i reserven utnämnda officerare föreslagits.

Vad slutligen beträffar ekonomiska och andra förmåner, torde ifrågasvarande sekundofficerare (flaggkorpraler) böra komma i åtnjutande av motsvarande sådana förmåner som de förtidsavgångna.

Det årligen erforderliga antalet reservsekundofficersaspiranter har av mig beräknats till 15.

Jag anser mig slutligen böra betona, att organiserandet av officers- och sekundofficersreserver, på sätt ovan föreslagits, innebär en nyhet inom flottan och att sålunda erfarenhet saknas, huruvida överhuvudtaget tillräcklig rekrytering på sådant sätt låter sig åvägbringa.

Då flottans av mig föreslagna organisation vid mobilisering bygger på ett vidsträckt användande av reservpersonal, utgör givetvis en tillfredsställande rekrytering ett villkor för organisationens genomförande. Skulle denna rekrytering visa sig bliva i ett eller annat hänseende kvantitativt eller kvalitativt otillräcklig, lär frågan om reservorganisationen i hela dess vidd få upptagas till förnyad prövning, eventuellt i samband med spörsmålet om förändrad avvägning mellan å ena sidan stampersonal och å andra sidan reservpersonal.

Underbefäl.

Under avdelningen »Lantförsvaret» har jag förordat vissa åtgärder i syfte att tillföra armén en reserv av »jordavlönat» underbefäl. Ehuru väl vad jag i sådant hänseende anfört endast i ringa mån torde äga motsvarande tillämpning för flottans vidkommande, anser jag mig dock böra föreslå, att medel beräknas jämväl för anställande av dylikt underbefäl i flottans reserv. För ändamålet torde ett årligt belopp av högst 40,000 kronor för flottan och kustartilleriet tillsammans få anses vara tillfyllest.

Mariningenjörer.

Mariningenjörkåren i flottans reserv utgöres av pensionsavgången, förtidsavgången och i reserven utnämnd personal.

Nuvarande bestämmelser.

För den *pensionsavgångna* personalen gälla med avseende å tjänstgöringskyldighet och ersättning under tjänstgöring enahanda bestämmelser som för motsvarande kategori officerare. Marinöverdirektör är skyldig att kvarstå i reserven till fyllda 70 år, övriga till 65 år.

Jämväl för den *förtidsavgångna* personalen gälla enahanda bestämmelser som för motsvarande kategori officerare.

Den i *reserven utnämnda* personalen rekryteras sålunda, att extra mariningenjör, vilken under två år tjänstgjort vid flottan i denna egenskap och icke omedelbart därefter vinner anställning vid stammen, är skyldig att mottaga utnämning till mariningenjör av 2. graden i reserven. Så länge han arbetar uti den tekniska delen av maskin- eller fartygsingenjörens yrke, fortfar han emellertid att vara berättigad att söka anställning vid mariningenjörkårens stam. Beträffande ersättning under tjänstgöring gälla enahanda bestämmelser som för motsvarande kategori officerare. I reserven utnämnd mariningenjör meddelas avsked ur tjänsten vid utgången av det år, varunder han fyller 40 år, samt kommer vid uppnådda 55 års ålder i åtnjutande av en årlig pension av 500 kronor.

Med avseende å de sålunda för mariningenjörkåren i flottans reserv gällande bestämmelserna har försvarsrevisionen icke föreslagit annan ändring, än att i reserven utnämnd mariningenjör borde vara tjänstgöringskyldig till och med utgången av det år, varunder han fyllde 42 år, d. v. s. till värnpliktstidens utgång.

Försvarsrevisionen.

Vad beträffar *pensionsavgångna* mariningenjörer, finner icke heller jag anledning föreslå någon ändring i gällande bestämmelser.

Departementschefen.

De *förtidsavgångna* mariningenjörerna torde, med anledning av sin för verksamhet inom det tekniska området synnerligen grundläggande utbildning, jämväl i det civila livet i allmänhet ägna sig åt dylik verksamhet. Någon vidmakthållande militär utbildning av den beskaffenhet, som i det föregående föreslagits för motsvarande kategori inom officers- och sekund-officerskårerna, finner jag därför icke anledning föreslå. Till följd härav anser jag mig icke heller böra för ifrågavarande personalkategori förorda några pensionsförmåner, utom såvitt avser de mariningenjörer, vilka efter

uppnådd 40 års ålder avgått från beställning på stat. Dessa ingenjörer synas emellertid rättvisligen böra tillerkännas pension till samma belopp, som för förtidsavgångna reservofficerare föreslagits, nämligen 600 kronor.

Vad slutligen angår de i *reserven utnämnda* mariningenjörerna, föreligger på nyss angivna skäl icke heller anledning att införa någon övningsorganisation för dem.

Med hänsyn till dylika mariningenjörers synnerligen omfattande grundläggande utbildning, vilken för dem inneburit en icke oväsentlig personlig uppoffring, som kommit staten till fromma, anser jag, att de nu gällande pensioneringsbestämmelserna böra jämkas därhän, att pensionen bestämmes till samma belopp, som föreslagits för de förtidsavgångna, eller 600 kronor, samtidigt som tiden för ifrågavarande personals kvarstående i reserven bör utsträckas med ytterligare 3 år, utöver vad revisionen föreslagit, sålunda intill utgången av det år, varunder 45 års ålder uppnås.

Marinintendenter.

Nuvarande bestämmelser.

Även marinintendenturkåren i flottans reserv utgöres av pensionsavgången, förtidsavgången och i reserven utnämnd personal.

För den *pensionsavgångna* personalen gälla med avseende å tjänstgöringsskyldighet och ersättning under tjänstgöring enahanda bestämmelser som för motsvarande kategori officerare. Ifrågavarande personal är skyldig att kvarstå i reserven intill fyllda 70 år.

Jämväl för den *förtidsavgångna* personalen gälla enahanda bestämmelser som för motsvarande kategori officerare.

Den i *reserven utnämnda* personalen rekryteras sålunda, att av de ynglingar, som genomgått ettårig kurs som marinintendentselever och som därtill förklara sig villiga, uttages ett i kommandoväg bestämt antal för utbildning i en ettårig aspirantkurs till marinunderintendenter i flottans reserv. Till marinintendent i reserven kan också utnämnas aspirant, som blivit godkänd i första men icke i andra årets aspirantkurs. I reserven utnämnda marinintendenter äro skyldiga att på kallelse inställa sig till en sex månaders repetitionsövning, som förlägges till 3., 4. eller 5. året efter inträdet i reserven. Beträffande ersättning under tjänstgöring gälla enahanda bestämmelser som för motsvarande kategori officerare. I reserven utnämnd marinintendent meddelas avsked ur tjänsten vid utgången av det år, varunder han fyller 40 år, och kommer vid uppnådda 55 års ålder i åtnjutande av en årlig pension om 300 kronor.

Försvarsrevisionen.

I överensstämmelse med vad som redan gäller i fråga om mariningenjörer i reserven, har revisionen föreslagit, att jämväl pensionen för i reserven utnämnd marinintendent borde ökas från 300 till 500 kronor. I övrigt hade revisionen icke någon annan ändring att föreslå i nu gällande bestämmelser, än att tjänstgöringsskyldigheten även för denna personal borde, i likhet med vad som föreslagits för i reserven utnämnda mariningenjörer, utsträckas till att omfatta det år, varunder vederbörande uppnådde 42 års ålder.

Vad beträffar *pensionsavgångna* marinintendenter, saknar jag i likhet med revisionen anledning att ifrågasätta någon ändring i gällande organisation. Departements-
chefen.

Vad åter angår de *förtidsavgångna*, anser jag mig på skäl, som vid behandlingen bland annat av officersreserverna framhållits, böra föreslå införande av pension till ett belopp av 600 kronor för de marinintendenter, vilka efter uppnådd 40 års ålder avgått från beställning på stat och därefter kvarstått i reserven intill den levnadsålder, som för ifrågavarande personalkategori nu är föreskriven.

De grundsatser, vilka varit vägledande för det i det föregående framlagda förslaget till övningsorganisation för reservofficerare, torde vara tillämpliga jämväl å de vid yngre år förtidsavgångna marinintendenterna. Då ifrågavarande spörsmål för marinintendenterna torde böra lösas på ett från organisationen av sjöofficersreserverna skiljaktigt sätt, finner jag icke anledning att här närmare ingå på detsamma. Emellertid har jag i kostnadsberäkningarna upptagit ett belopp, avsett att täcka kostnaderna för förtidsavgångna marinintendents repetitionsövningar, därvid jag utgått från en sammanlagd övningsstid, intill 40 års ålder, av 6 månader.

Vidkommande slutligen de *i reserven utnämnda* marinintendenterna anser jag mig böra föreslå en höjning av pensionsbeloppet till 600 kronor samt har i övrigt endast den ändringen att föreslå, att ifrågavarande intendenter i likhet med motsvarande kategori inom officerskåren och mariningenjörkåren skola kvarstå i reserven intill utgången av det år, varunder de uppnå 45 års ålder.

Marinläkare.

Marinläkarkåren i flottans reserv utgöres under fredstid av endast två särskilda personalkategorier, nämligen pensionsavgången personal samt i reserven förordnad personal. Nuvarande
bestämmelser.

Till kåren räknas även sådana läkare, som vid mobilisering blivit konstituerade eller anställda i reserven.

För den *pensionsavgångna* personalen gälla med avseende å tjänstgöringskyldighet, ersättning under tjänstgöring samt avgång i huvudsak enahanda bestämmelser som för motsvarande kategori officerare.

Förordnande som marinläkare i flottans reserv kan på ansökan erhållas: dels av marinläkare av 2. graden eller marinläkarstipendiat efter utgången av den tid, för vilken han varit förordnad till beställning i stammen,

dels av annan beställningshavare vid marinläkarkåren, som före uppnådd pensionsålder avgår från anställning vid stammen,

dels ock av vid marinläkarkåren ej anställd legitimerad läkare, som fullgjort vapenövning såsom värnpliktig.

Marinläkare av 2. graden eller marinläkarstipendiat, som före utgången av den tid, för vilken han blivit förordnad, erhåller avsked från sin an-

ställning vid stammen, är skyldig att inträda i motsvarande befattning i flottans reserv samt därstädes kvarstå intill utgången av nämnda tid.

Beträffande tjänstgöringsskyldighet och ersättning under tjänstgöring gälla för ifrågavarande personal enahanda bestämmelser som för den pensionsavgångna personalen. Avgång ur reserven äger rum vid utgången av det år, varunder vederbörande fyller 55 år. Rätt till pension av 500 kronor tillkommer vid avskedet den, som tillhört marinläkarkåren i flottans stam eller reserv under sammanlagt minst 20 år och därav under minst 3 år varit anställd såsom läkare eller stipendiat i stammen.

Beträffande de för marinläkarkåren i flottans reserv sålunda gällande bestämmelserna har försvarsrevisionen icke haft någon ändring att föreslå.

Försvars-
revisionen.
Departements-
chefen.

Icke heller jag ifrågasätter någon ändring i hithörande bestämmelser, utom i vad angår storleken av pensionsbeloppet, vilket, i likhet med vad som föreslagits för övriga personalkategorier med officers tjänsteställning, torde böra höjas till 600 kronor.

D. De värnpliktiga och deras redovisning.

1. Allmänna synpunkter.

I den vid försvarsrevisionens betänkande fogade socialdemokratiska reservationen har för flottans vidkommande bland annat föreslagits en organisation, byggd huvudsakligen på stambemanning. Den inom flottan redan tidigare upptagna frågan om stambemanning eller stambemanning i förening med värnplikt har därigenom tilldragit sig ökat intresse, och flottans stationsbefälhavare hava i sina till marinmyndigheterna avgivna yttranden föreslagit närmare utredning i ärendet. Marinmyndigheterna i sin ordning hava i en särskild till sitt yttrande fogad, av chefen för marinstabens utarbetad bilaga närmare undersökt, vilka fördelar och olägenheter vore förenade med den i förenämnda reservation föreslagna organisationen, jämförd med en organisation med stambemanning och 350 dagars värnplikt, och därvid visserligen icke kunnat godtaga det av reservanterna föreslagna sättet för stambemanningsfrågans lösande men samtidigt uttalat, att denna fråga borde underkastas en ingående och allsidig utredning, därvid framför allt sikte borde tagas på rekryteringens säkerställande, vare sig genom ökat antal skeppsgossar eller genom andra medel. En dylik utredning har sedan blivit verkställd inom försvarsdepartementet.

Innan jag närmare ingår på denna utredning, anhåller jag att få redogöra för de socialdemokratiska reservanternas uppfattning av frågan, därvid jag erinrar om att reservanterna förklarar sig i ett system med värnplikt överhuvudtaget icke kunna godtaga en längre fredstjänstgöringstid än 240 dagar, alltså väsentligt understigande ett år. De fördelar, som stode att vinna, därest örlogsflottans manskapsbehov i fredstid fylldes enbart med stampersonal, vore enligt reservationen i korthet följande. Fartygsbesättningar, sammansatta

av stammanskap jämte vid mobilisering inkallade f. d. stamanställda, kunde ernå en fastare inre halt, än vad fallet bleve, då värnpliktiga i stort antal inginge i desamma, och därigenom kunde behovet av underofficerare och flaggkorpraler minskas. Vidare kunde fartygsbesättningarna sammanhållas under längre tider, varigenom vunnes högre grad av krigsberedskap och större kontinuitet i utbildningen. En ökad samhörighetskänsla mellan personal av alla grader samt ökat arbetsintresse kunde ock ernås. Med det av reservanterna förutsatta fartygsbeståndet skulle — om värnpliktsystemet tillämpades — endast en del av de sjömanshusinskrivna bliva inkallade, vilket kunde medföra svårighet vid inkallelserna. Och även med den av dem som längst förutsatta fredstjänstgöringstiden för värnpliktiga måste inkallelserna på ett eller annat sätt ske i två omgångar om året, vilket bleve förenat med olägenheter för utbildningen. Detta undvekes vid ett stambemanningsssystem. De allvarligaste skäl, som kunde anföras emot en enbar stamorganisation, vore osäkerheten i fredstid, om rekryteringen sloge fel, samt svårigheten att vid mobilisering förse örlogsflottan med erforderlig kvalificerad bemanning. Rekryteringssvårigheterna komme dock att minskas genom den stora inskränkning bland de fast anställda, som förutsattes för hären, och dessutom borde manskapets höga löner medföra god tillströmning. För vinnande av ytterligare säkerhet i förevarande avseende borde emellertid ett visst antal å sjömanshus inskrivna sjömän reserveras för att — om stammanskapets vakanser överstege förslagsvis 5 % — inkallas att fylla de vakanta platserna. Den befarade bristen vid mobilisering borde kunna undvikas genom att ett stort antal hjälpfartyg förhyrdes eller rekvirerades med sina ordinarie besättningar, varjämte en hel del befattningar kunde fyllas av sjöfolk utan föregående fredsutbildning i örlogsflottans tjänst. Vidare borde flottan tillhörande f. d. fast anställda i landstomsåldern tagas i anspråk för kustsignalväsendet m. m. Kostnaden för en organisation med enbart stambemanning, tillämpad på den av reservanterna förutsatta flottan, beräknades av dem till 750,000 kronor mera än för en organisation, byggd jämväl på värnplikt.

Marinmyndigheterna hava givit sin fulla anslutning till de skäl, som reservanterna framfört för stamorganisationen i fråga, och uttalat, att förslaget tillvunnit sig betydande och berättigat intresse. Chefen för marin-staben har emellertid i förutnämnda av honom utarbetade bilaga till närmare granskning upptagit de skäl, som reservanterna själva anfört mot organisationen, och i huvudsak framhållit följande. Vad först beträffade osäkerheten i fredstid, om rekryteringen sloge fel, saknades ej erfarenhet inom flottan, där alltsedan båtsmanshällets avskaffande i mitten av 1880-talet sjömanskårens organisation varit föremål för upprepade ändringar, åsyftande bland annat att säkerställa rekryteringen. Försöken hade ej kröntes med framgång, och bemanningsfrågan hade förorsakat de allvarligaste bekymmer. Först efter år 1908, då värnpliktstjänstgöringen utsträcktes till 300 dagar, hade det inträtt en ljusning i bemanningsfrågan och viss stadga

i örlogstjänsten. Erfarenheten hade givit vid handen, att det varit de ekonomiska konjunkturerna på arbetsmarknaden, som utgjort den förmästa regulatorn av tilloppet till sjömanskåren. Hade icke löneökningar tillräckligt snabbt kunnat anpassas, så hade vakanserna antingen ej kunnat fyllas eller ock fyllts genom antagning av mindrevärdiga element, en åtgärd vars följder vid flerfaldiga tillfällen gjort sig bittert påmind. Fördenskull hade en ren stamorganisation enligt hos oss hittills tillämpade grunder visat sig sakna den erforderliga smidigheten. Organisationen hade därför måst kompletteras av värnplikten, vilken lämnat den utfyllnad i personalbehovet, som varit nödvändig för att överhuvudtaget möjliggöra fredstjänstens upprätthållande. Att den jämväl varit en oundgänglig förutsättning för att vapnet i krigstid skulle kunna fylla sina uppgifter låge i öppen dag och bekräftades tillfullo av erfarenheterna från flottans mobilisering under världskriget. Då genom 1914 års värnpliktslag fredstjänstgöringen utsträcktes till 360 dagar, kunde de värnpliktiga bibringas fullgod utbildning som akterhandsmän, varigenom flottans krigsberedskap ytterligare stärktes. Emellertid saknades en på fredsförhållanden grundad erfarenhet om verkan av en tjänstgöringstid om 360 dagar, då nämligen — efter upphörandet med utgången av år 1918 av flottans mobilisering — organisationen underkastats oupphörliga rubbningar genom hemförlovningar, överföring till hären, nedsättningar i tjänstgöringstid m. m. Allt detta i förening med den omständigheten, att stamrekryteringen icke för närvarande erbjöde svårighet, förklarade, att kravet på enhetlig stamorganisation nu så kraftigt framträtt. Emellertid hade i verkligheten svårigheterna att hålla sjömanskåren fulltalig visat sig vara mycket stora. Såvida ej manskapets löneförmåner kunde hastigt anpassas efter konjunkturerna på arbetsmarknaden, kunde ej heller säkerhet vinnas för en kvantitativt och kvalitativt fullgod rekrytering, vartill för övrigt fordrades åtskilliga åtgärder för höjande av manskapets trevnad i land m. m. Enligt reservanternas förslag skulle visst antal sjömanshusinskrivna inkallas, därest antalet vakanser i sjömanskåren överskred 5 %. En dylik inkallelse bleve emellertid svår att utföra och finge gärna en karaktär av godtycklighet. Vad anginge säkerställandet vid mobilisering av kvalificerad bemanning för örlogsflottan, byggde reservanternas förslag på att vakanser i fredstid icke förefunnes i sjömanskåren. Dylika kunde dock ej undvikas och borde normalt beräknas till över 20 %. Till följd härav erhöles icke heller tillräckligt antal f. d. stamanställda bland de värnpliktiga. Reservanterna hade framhållit, att man av en längre tid tjänstgörande stamanställd kunde uttaga högre arbetsprestation än av en värnpliktig, samt att den förre jämväl ägde större intresse att tillvarataga statens ägodelar än den senare. Chefen för marinstaben ansåge, att sistnämnda antagande svårigen kunde ledas i bevis, ty det förutsatte, att ambitionskänslan skulle vara högre utvecklade hos de stamanställda än hos övriga medborgare. Vad anginge frågan om arbetsprestationer, ägde den unge 18-åriga rekryten ingalunda en 20—21-årig värnpliktigs kroppskrafter och

uthållighet. I vissa fall ägde det sin riktighet, att den stamanställd genom större intresse för tjänsten, bättre utbildning och kanske också högre intelligens i längden kunde utföra ett bättre arbete än en mindre intresserad värnpliktig. Men kroppskrafterna och uthålligheten stode i intimt samband med varandra, och vid sådana tillfällen, där kraft och uthållighet spelade en avgörande roll, såsom under strid eller vid arbeten, där det gällde en insats för att på kortaste tid nå ett viktigt mål, toge den större styrkan med naturnödvändighet ut sin rätt. Med den högre åldern hos de sjömanshusinskrivna eller kustbefolkningen tillhörande värnpliktiga, vilka vore att betrakta som ett av de yppersta sjömannamaterial som förefunnnes, följde oftast en vana vid arbete och förmåga av självständigt tänkande för dettas utförande, som vore avsevärt större än hos unga stamanställda. Slutligen måste framhållas, att kostnaderna för organisationen vid ett stamsystem bleve större, än vad reservanterna beräknat.

Vad härefter angår den ingående undersökning i frågan, vilken blivit verkställd inom departementet, har densamma givit till resultat följande synpunkter, vartill jag i allt väsentligt ansluter mig.

Även vid en organisation med stambemanning bör man ej helt avsäga sig utnyttjandet i fredstid av värnpliktiga, utan söka tillgodogöra sig vissa särskilt utbildade värnpliktiga, såsom sjökaptener, styrmän, övermaskinister och maskinister, i och för utbildning till värnpliktigt underbefäl, erforderliga bland annat för rekrytering av reservofficersaspiranter, ävensom visst antal värnpliktiga ingenjörer, elektroingenjörer, intendenter och läkare. För att stambehovet icke skall i onödigt hög grad ökas, bör man dessutom begagna sig av värnpliktiga för den rena handräckningstjänsten å stationerna. Återstoden av bemanningsbehovet skulle kunna ifrågasättas att fyllas med enbart stam.

En jämförelse mellan ett stamsystem, sådant jag nu angivit, och en organisation med stam och värnplikt enligt i huvudsak för närvarande hos oss gällande grunder giver vid handen, att det, om icke under alla förhållanden, dock i de flesta fall kan förutsättas, att stamanställda matrosar med jämförelsevis god avlöning lämna bättre arbetsresultat än värnpliktiga, som göra tjänsten av tvång. Det kan också antagas, att besättningar, sammansatta av stammanskap och vid mobilisering inkallade f. d. stamanställda, äro till duglighet och sammanhållning överlägsna besättningar, sammansatta av stam och värnpliktiga, till följd varav behovet av sekundofficerare och flaggkorpraler bör kunna nedbringas något, om det också är svårt att angiva en beräkning härutinnan. I stamsystemet undvikes en tidsödande rekrytutbildning för ett stort antal värnpliktiga, varigenom större hänsyn kan tagas till stammens utbildning och instruktörernas tjänsteintresse lättare upprätthålles.

Med den omfattning av flottan, som nu av mig förutsättes, fordras i en organisation med stam och värnplikt omkring 1,800 man meniga, stam, samt i ett stamsystem omkring 1,000 man mera. För att erhålla denna

utfyllnad kunna två vägar anlitas. Antingen kan sjömanskåren tillföras en särskild på kortare tid anställd stam, som icke avses för vidareutbildning till korpral o. s. v., eller också kan hela stammen behålla sin nuvarande karaktär med avseende på anställningstid samt utbildnings- och befodringsutsikter men med utbildningen och befordran till korpral fördröjda, så att ett ökat antal årsklasser meniga erhålles.

Båda vägarna äro förenade med olägenheter. Det förstnämnda alternativet kan förväntas tillföra flottan en personalkategori, innehållande mindre önskvärda element, varav flottan tidigare haft mycket ogynnsam erfarenhet. Det andra alternativet behöver icke ur flottans synpunkt i och för sig medföra större olägenheter, men förutsätter utbildnings- och befodringsförhållanden, som vid jämförelse med kustartilleriet och armén te sig synnerligen ogynnsamma och som därför måste befaras komma att väsentligt försvåra rekryteringen. Detta senare alternativ är dock att förorda. Manskaper vid flottan skulle med tillämpning av detsamma komma att stå i tjänst 4 år (f. d. skeppsgossar 3 år) före befordran till korpral. Vidarebefordran skulle på motsvarande sätt bliva framskjuten. Vid valet av detta alternativ torde det emellertid vara nödvändigt att genom vissa löneförhöjningar i löneklasserna för flottans manskaper åstadkomma rättvisa i avlöningshänseende mellan manskaper vid flottan, kustartilleriet och armén.

Vid ett stamsystem är en garantibestämmelse, som möjliggör inkallandet av värnpliktiga i händelse av felslagen rekrytering, ofrånkomlig. Närmast tillhands ligger det härvidlag att inkalla de sjömanshusinskrivna sjömännen. Men detta skulle, som chefen för marininstaben påvisat, medföra stora svårigheter, enär ifrågavarande värnpliktiga ofta inskrivas utan personlig inställelse och stundom infinna sig med flera års försening. Att utvälja erforderligt antal bland dem, som verkligen inställa sig, skulle innebära en orättvisa mot dessa och kunna leda till minskning i deras antal. Att åter utvälja dem, som äro födda under vissa av årets månader, vore också godtyckligt. Man kunde visserligen inkalla dem, som hava viss högre sjöfartstid, och söka sätta tidsgränsen så, att antalet värnpliktiga sannolikt komme att motsvara det väntade antalet vakanser bland stammen, men härvidlag vållas olägenheter i fall av överskott eller underskott. Allt detta leder till att man torde böra helt avstå från de sjömanshusinskrivna (allmän tjänst) och i stället söka vakansersättningen från härens rullföringsområden (sjötjänst). Ofta äro de till sjötjänst inskrivna värnpliktiga, som äro besättningsmän å kustfartyg, fiskare o. s. v., lika lämpliga för flottans tjänst som de sjömanshusinskrivna sjömännen, och i varje fall äro de långt mera påräkneliga vid mobilisering. Det skulle dock innebära en viss egendomlighet att för flottans vidkommande avstå från de sjömanshusinskrivna sjömännen och i stället inkalla värnpliktiga från arméns rullföringsområden.

Ett tillämnande av stamsystemet i stället för systemet stam och värnplikt för en flotta av den ungefärliga omfattning, som nu förutsättes,

skulle enligt utförda beräkningar och beroende på vissa olika förutsättningar medföra en merkostnad av 700,000—1,200,000 kronor.

Den gjorda utredningen giver alltså vid handen, att för flottans vidkommande ett stamsystem låter sig genomföra, under vissa förhållanden även med fördel. Men systemets nackdelar, nämligen den allvarliga fara för sjöförsvarets effektivitet, som uppstår, om rekryteringen slår fel, fördröjningen i stammanskapets utbildning och befordran, vilken är ägnad att försvåra rekryteringen samt den ökade kostnaden, lägga dock så besvärliga hinder i vägen, att i valet mellan en organisation, byggd på stambemanning, samt en organisation, grundad på stambemanning och 350 dagars värnplikt, företräde måste lämnas åt den sistnämnda.

Frågan kommer emellertid i annat läge, därest kortare fredstjänstgöring, än nyss sagts, skulle förutsättas för flottans värnpliktiga. Därmed skulle nämligen uppkomma dubbla inkallelser, minskad krigsberedskap, forcerade övningar, besättningsombyten och flera andra olägenheter, som flottan fått vidkännas under nu rådande provisorium.

På grund av vad den i ämnet verkställda utredningen sålunda givit vid handen, och då jag, såsom av det följande (sid. 563) framgår, anser mig böra föreslå en fredstjänstgöringstid för flottans värnpliktiga om 350 dagar, finner jag mig ock böra, i likhet med revisionen och marinmyndigheterna förorda, att flottans nuvarande, på stam och värnplikt grundade personalorganisation bibehålles, och detta så mycket mera som ett på lång erfarenhet byggt system icke bör övergivas, såvida ej påtagliga bevis finnas för att vad som sättes i dess ställe erbjuder full trygghet för tillgodeående av krigs- och fredstjänstens krav.

2. Värnpliktiga i allmänhet.

Enligt 1914 års värnpliktslag tilldelas marinen:

a) alla å sjömanshus inskrivna maskinister och eldare samt av övriga å sjömanshus inskrivna värnpliktiga de, som sex månader eller därtöver varit inmönstrade till sjöfart (allmän tjänst);

b) andra å sjömanshus inskrivna värnpliktiga enligt bestämmelser, som Konungen meddelar (allmän tjänst); samt

c) å sjömanshus ej inskrivna värnpliktiga, som anses för marinen behöfliga, till det antal, Konungen bestämmer (sjötjänst, stationstjänst eller kustartilleritjänst).

Då jag längre fram kommer att till behandling upptaga frågan om värnplikten vid kustartilleriet, berör jag i detta sammanhang endast de för tjänst vid flottan erforderliga värnpliktiga.

Medan de allmän tjänst tilldelade värnpliktiga (å sjömanshus inskrivna) tillhöra de under marinens myndigheter lydande sjörullföringsområdena, redovisas de till sjö- och stationstjänst inskrivna värnpliktiga inom arméns rullföringsområden. De sjötjänst tilldelade avses huvudsakligen att utfylla flottans behov av värnpliktiga för tjänstgöring å flottans fartyg, i den mån

Uttagningen.

Nuvarande
organisation

behovet icke lämpligen kan fyllas av de allmän tjänst tilldelade, medan de stationstjänst tilldelade, vilka till en del utgöras av yrkesmän av olika slag ävensom av militärarbetare, avses för tjänstgöring huvudsakligen å flottans stationer och varv.

Antalet marinen i allmän tjänst tilldelade värnpliktiga har under åren 1916—1920 uppgått till i medeltal omkring 2,100 man. Till sjötjänst har inskrivits ett antal av 460—660 och till stationstjänst ett antal av 600—700 man.

*Försvars-
revisionen.*

Försvarsrevisionen, som för härens vidkommande uppdelat de värnpliktiga i för linjetjänst avsedda och ersättningsreserv, har funnit skäl för en dylik uppdelning och avskiljande av en ersättningsreserv icke föreliggande för flottans vidkommande. Fredsinkallelsen av värnpliktiga vid flottan avsåge nämligen icke att bereda en så riklig tillgång som möjligt på utbildat manskap, påräkneligt vid krig, utan att fylla ett visst, året runt i stort sett konstant behov av värnpliktiga till komplettering av bemanning å de rustade fartygen, vartill komme, att behovet av särskild personal för handräckningstjänst vore ringa. Dessutom skulle en uppdelning i kategorier vålla svårigheter vid inskrivningen av sjömännen, vilken ofta skedde utan personlig närvaro. Vad anginge vissa stationstjänst tilldelade värnpliktiga, såsom skrivbiträden, skraddare, skomakare, bagare, sjukvårdare och motorskötare, så borde dessa med hänsyn till tjänsten ombord kunna under längre tid kvarstå i sina befattningar, varför även de borde avses för linjetjänst.

Med undantag av ett antal av 50 för tjänstgöring å varven avsedda värnpliktiga yrkesmän (maskinarbetare m. fl.), som skulle tillhöra ersättningsreserven, skulle sålunda enligt revisionens förslag flottans hela årsbehov av värnpliktiga, beräknat till det antal, 1,545 man, som erfordrades för fredstjänstens behöriga ombesörjande och hållande av en viss krigsberedskap, utgöras av för linjetjänst avsedda värnpliktiga.

Av dessa borde 1,445 man utgöras av allmän tjänst tilldelade värnpliktiga och — i den mån så erfordrades för att flottan ej skulle erhålla underskott av värnpliktiga — jämväl av sjötjänst tilldelade värnpliktiga samt 100 yrkesmän (skrivbiträden, skraddare, skomakare, bagare, sjukvårdare och motorskötare) av stationstjänst tilldelade. Skulle tillgången av värnpliktiga från sjömanshus lämna överskott, förutsatte revisionen, att det antal värnpliktiga, som för tjänstens skötande ej vore oundgängligen erforderligt, skulle hemförlovas. Sålunda hemförlovad värnpliktig (sjöman) borde vara befriad från värnpliktens vidare fullgörande i fredstid. För att fylla nämnda behov av 1,545 värnpliktiga skulle med hänsyn till avgång före inställelsen och under tjänstgöringen enligt revisionens beräkningsgrunder komma att årligen i linjetjänst vid flottan böra inskrivas 2,027 man.

*Marin-
myndig-
heterna.*

Marinmyndigheterna, som ställt sig principiellt avvisande mot en klyvning av de värnpliktiga i för linjetjänst avsedda och ersättningsreserv, hava — vid det förhållande, att dylik uppdelning i stort sett icke åsyftats för flottans vidkommande — ansett sig icke böra göra något särskilt

yrkande i denna fråga. Myndigheterna hava likväl framhållit, att det av revisionen förutsatta årsbehovet värnpliktiga vore, även under förutsättning av fylld stamkader, för knappt beräknat. Skulle dessutom rekryteringen av stammanskapet slå fel, vore det nödvändigt för krigsberedskapens säkerställande att genom en bestämmelse i värnpliktslagen möjliggöra uttagandet till linjetjänst i marinen utöver det förutsatta antalet av det ytterligare antal, som med hänsyn till vakanserna vore behöfligt.

Såsom jag tidigare anfört, förutsätter jag i föreliggande förslag till försvarsorganisation, att de inskrivna värnpliktiga uttagas till linjetjänst eller till ersättningsreserv. Vid hären uttages årligen till linjemanskap det antal vapenföra värnpliktiga, som erfordras för den avsedda krigsorganisationens säkerställande, medan återstoden inskrivna, utgörande ett mindre antal vapenföra samt samtliga icke vapenföra, uttagas till ersättningsreserv. I likhet med revisionen och marinmyndigheterna anser jag, att förhållandena gestalta sig olika vid flottan, där årskontingenten måste beräknas med hänsyn till bemanningsbehovet för en ständigt för krigsberedskap och övningar rustad sjöstyrka av given storlek samt för fredstjänstens behöriga ombesörjande å stationer och varv. Detta behov bör givetvis beräknas med stor sparsamhet.

Om här till en början bortses från förstnämnda 50 för tjänstgöring å varven avsedda värnpliktiga maskinarbetare m. fl., äro flottans värnpliktiga till största delen sjökommenderade eller måste åtminstone vara beredda att när som helst gå ombord. De böra därför till huvudsaklig del utgöras av sjömanshusinskrivna värnpliktiga, vilka sålunda böra uttagas till linjetjänst och tilldelas marinen i »allmän tjänst». Endast om antalet sjömanshusinskrivna icke förslår att fylla det förutsatta antalet värnpliktiga av olika yrkesavdelningar i allmän tjänst, måste detsamma kompletteras med visst antal värnpliktiga från arméinskrivningsområden, vilka värnpliktiga alltså böra uttagas till linjetjänst och tilldelas marinen i sjötjänst. För allt detta manskap, däri inräknat ett visst antal yrkesmän (skrivbiträden, skraddare, skomakare, bagare, sjukvårdare och motorskötare), som jämväl erfordras för tjänst ombord, förutsättes, såsom i det följande närmare omförmäles, en fredstjänstgöringstid om 350 dagar.

Ett mindre antal av flottans värnpliktiga, här beräknat till 150 man, kan förutsättas komma att tagas i anspråk å flottans stationer uteslutande i ren handräkningstjänst. För detta ändamål torde ej erfordras och ej heller vara lämpligt använda linjemanskap. Jag förutsätter därför, att detta behov fylles av värnpliktiga, uttagna till ersättningsreserven (med 180 dagars fredstjänstgöringstid) och tilldelade marinen i stationstjänst. Till följd härav måste två inkallelser om året äga rum för denna kategori av värnpliktiga.

Vad slutligen beträffar de 50 för arbeten å varven avsedda värnpliktiga yrkesmännen (maskinarbetare m. fl.), anser jag mig kunna helt bortse från dem, då något behov i detta fall icke kan sägas oundgängligen föreligga.

Departements-
chefen.

De behovsberäkningar, jag låtit utföra, visa, att följande antal värnpliktiga av olika kategorier erfordras för tjänstgöring vid flottan:

K a t e g o r i e r	Linje- tjänst	Ersätt- nings- reserv	Summa
Tilldelade marinen i allmän tjänst (därest så erfordras, jämväl i sjötjänst), därav 100 yrkesmän (skrivbiträden, skräddare, skomakare, bagare, sjukvårdare, motorskötare)	1 300	—	1 300
Tilldelade marinen i stationstjänst	—	150	150
Summa	1 300	150	1 450

Med tillämpande av de utav försvarsrevisionen begagnade beräkningarna rörande antalet värnpliktiga, som inställa sig till tjänstgöring (90 % av sjömanshusinskrivna och 96 % av övriga), samt antalet sådana värnpliktiga, som fullgöra hela tjänstgöringen (84 % resp. 90 %), skulle följande antal värnpliktiga komma att uttagas till linjetjänst och tilldelas flottan i allmän tjänst (därest så erfordras jämväl i sjötjänst):

$$\frac{1,300 \times 100 \times 100}{90 \times 84} = 1,720, \text{ samt följande an-}$$

tal uttagas till ersättningsreserven och tilldelas flottan i stationstjänst:

$$\frac{2 \times 150 \times 100 \times 100}{96 \times 90} = 348.$$

Då behovet av såväl stammanskap som värnpliktiga i föreliggande förslag beräknats med hänsyn till fredsbehovet, är det tydligt, att den till rustning avsedda sjöstyrkan icke kan hållas bemannad och att sålunda ej heller den åsyftade krigsberedskapen kan upprätthållas, såvida icke stammakadern hålles fulltalig. Inom en fartygsbesättning kunna icke något större antal vakanser förefinnas, utan att därmed övningar och arbeten ombord — där varje man har att fylla sin givna uppgift — förryckas. Chefen för marinstaben har på den grund gjort framställning om införande i värnpliktslagen av en bestämmelse, varigenom medgåves, att det för flottan fastställda antalet värnpliktiga i linjetjänst finge överskridas i fall av vakanser bland stammanskapet. Vunnen erfarenhet hade givit vid handen, att vakansernas storlek kunde uppskattas till över 20 %.

Givetvis måste något åtgöras för att säkerställa de rustade sjöstyrkornas krigsberedskap och effektivitet. Lämpligast torde detta låta sig göra genom att öka det fredstjänstens omedelbara behov motsvarande antalet värnpliktiga, som uttagas till linjetjänst vid flottan, med ett visst begränsat antal värnpliktiga, vilka avses att fullgöra fredstjänstgöringen endast i den mån, som vakansantalet bland flottans stammanskap överskrider förslagsvis 4 %, men eljest hemförlovas. Då detta överskjutande antal värnpliktiga sålunda

icke ingår i det omedelbara fredsbehovet, har jag ej beräknat särskilda kostnader därför, utan förutsatt att vederbörande — i den mån de erfordras för motvägande av vakanser — skola avlönas från besparingar å avlöningsanslaget, uppkomma till följd av vakanserna. Kostnaden för en värnpliktig understiger i varje fall kostnaden för en stamanställd.

Det sålunda överskjutande antalet värnpliktiga synes böra begränsas till 300.

Flottan torde således böra arligen tilldelas sammanlagt ($1,720 + 300 + 348 =$) 2,368 värnpliktiga förutom studenter och likställda.

Årskontingenten sjömanshusinskrivna värnpliktiga, som kunna inskrivas och tilldelas marinen i allmän tjänst, växlar och har, såsom försvarsrevisionen angivit, under åren 1916—1920 varierat mellan omkring 1,900 och 2,400 man, dock att häri äro inräknade såväl icke vapenföra som värnpliktiga med mindre än sex månaders sjötid. Det kan sålunda ej med visshet förutsägas, huruvida bland de sjömanshusinskrivna kan uttagas ovan angivna antal av ($1,720 + 300 =$) 2,020 man linjemanskap, särskilt som ett antal av 188 dylika värnpliktiga skall uttagas för flygvapnet, marinens flygkår. För att säkerställa att icke flottan erhåller underskott å värnpliktiga, föreslår jag, i likhet med försvarsrevisionen, att av de å sjömanshus inskrivna värnpliktiga vid inskrivningsförrättningarna uttagas till linjetjänst maskinister och eldare samt de, som sex månader eller därutöver varit immönstrade till sjöfart. Sedan utfallet av inskrivningarna vid sjömanshusen blivit känt, uttagas därefter till erforderligt antal övriga sjömanshusinskrivna värnpliktiga ävensom värnpliktiga från arméns inskrivningsområden till linjetjänst efter i huvudsak samma grunder, som tillämpas vid sådan uttagning till arméns olika truppslag.

Skulle tillgången på i tjänstgöring varande till linjetjänst uttagna värnpliktiga komma att överstiga behovet, torde, såsom försvarsrevisionen föreslår, flottans myndigheter böra bemyndigas att, på sätt Konungen närmare bestämmer, hemförlova det antal värnpliktiga, som för tjänstens skötande må finnas icke vara oundgängligen nödvändigt. Dylik hemförlovning, liksom ock hemförlovning av ovannämnda värnpliktiga, som ej erfordras för motvägande av vakanser, torde komma att ske antingen vid tjänstgöringens början eller ock under tjänstgöringens lopp. Sålunda hemförlovad värnpliktig bör vara befriad från fullgörande av den i § 27 värnpliktslagen föreskrivna tjänstgöringen. Vid hemförlovning böra sådana värnpliktiga i första rummet komma i fråga, för vilka ömmande sociala skäl föreligga.

Enligt 1914 års värnpliktslag utgör utbildningstiden

för marinen i allmän tjänst tilldelade vapenföra värnpliktiga — studenter och likställda undantagna — 360 dagar, vilken tjänstgöring fullgöres i en följd med början under första året, samt

för marinen i sjötjänst och stationstjänst tilldelade vapenföra värnpliktiga — studenter och likställda undantagna — likaledes 360 dagar, vilken tjänstgöring fullgöres antingen i en följd med början under första

Utbildnings-
tiden.
Nuvarande
organisation.

eller andra året eller ock, där Konungen till följd av särskilda omständigheter prövar nödigt, med en första tjänstgöring om 260 dagar under första eller andra eller under första och andra året samt med en repetitionsövning om 100 dagar under fjärde året.

För icke vapenföra värnpliktiga — studenter och likställda undantagna — utgör utbildningstiden enligt gällande värnpliktslag 240 dagar. Vid marinen har denna tjänstgöring fullgjorts i en följd med början under första eller andra året.

För 1920 och senare års klasser har emellertid utbildningstiden för vapenföra värnpliktiga — studenter och likställda undantagna — varit bestämd till 225 dagar med tillökning av 30 dagar för sådana vapenföra värnpliktiga, som påbörjat första tjänstgöringen under första året. Tjänstgöringen har fullgjorts i en följd, och inryckningen för en del av de marinen i allmän tjänst tilldelade värnpliktiga har varit förlagd till början av november första året. För återstoden av allmän tjänst tilldelade även som för sjötjänst tilldelade värnpliktiga har inryckningen ägt rum under andra året.

För undanröjande i möjligaste mån av de med den avkortade utbildningstiden förenade olägenheterna, har emellertid tjänstgöringsperioden för den i november inryckande värnpliktskontingenten genom inläggning av 30 dagars hemförlovning utökats från 255 till 285 dagar. Genom denna åtgärd, som försöksvis tillämpats, har tjänstgöringsperioden kunnat utsträckas till att omfatta tiden från rekrytskolans början på hösten till avslutandet av flottans tillämpningsövningar under augusti månad, varvid likväl tiden för tillämpningsövningarna måst till viss grad avkortas. Förfaringssättet har dock medfört så avsevärda olägenheter, att det icke vidare för flottans vidkomande torde böra ifrågakomma.

För icke vapenföra värnpliktiga av ifrågavarande årsklasser har tjänstgöringstiden varit bestämd till 165 dagar.

Försvarsrevisionen.

Försvarsrevisionen har påvisat, hurusom flottans personalbehov vore i huvudsak likartat under hela året, varför någon orsak att under viss del av året inkalla ett större antal värnpliktiga till tjänstgöring icke förelåge. Repetitionsövningar hade därför icke ansetts behövliga, men i stället framträdde behovet av en utbildningstid för de värnpliktiga av omkring ett år, varigenom flottans krigsberedskap kunde kontinuerligt vidmakthållas. Ehuru det ur angivna synpunkt kunde ifrågasättas att för de till linjetjänst uttagna värnpliktiga vid flottan bibehålla den i 1914 års värnpliktslag för vapenföra stadgade tjänstgöringstiden av 360 dagar, hade revisionen stannat vid 350 dagar, vilket vore den högsta utbildningstid, som föreslagits för till linjetjänst vid härens specialtruppslag uttagna värnpliktiga. För ersättningsreserven, som vid flottan beräknades till det ringa antalet av 50 yrkesmän, skulle tjänstgöringstiden enligt revisionens förslag utgöra 90 dagar.

Marinmyndigheterna hava i sitt över revisionens betänkande avgivna yttrande uttalat, att den föreslagna utbildningstiden för till linjetjänst uttagna värnpliktiga i stort sett motsvarade den tidslängd, som hittills ansetts oundgänglig för bibringande av en nöjaktig utbildning åt de för tjänstgöring å fartygen avsedda värnpliktiga.

Marin-
myndig-
heterna.

För egen del finner jag i likhet med revisionen och myndigheterna, att tjänstgöringstiden för huvuddelen av flottans värnpliktiga, d. v. s. för de till linjetjänst uttagna, bör bestämmas till omkring ett år, och har jag redan tidigare anfört, hurusom detta överhuvudtaget utgör ett oeftergivligt villkor för att en organisation, grundad på stammanskap och värnpliktiga, skall kunna på ett ändamålsenligt sätt tillämpas vid flottan. Jag anser sålunda, att tjänstgöringstiden för ifrågavarande värnpliktiga bör bestämmas till 350 dagar.

Departements-
chefen.

I överensstämmelse med vad för närvarande är fallet, böra de till linjetjänst uttagna värnpliktiga fullgöra all dem åliggande tjänstgöring i en följd och tjänstgöringen taga sin början under första eller andra året.

Tjänstgöringstiden för de till ersättningsreserven uttagna värnpliktiga torde, i likhet med vad som föreslagits beträffande hären, böra sättas till 180 dagar, att fullgöras i en följd med början under första eller andra året.

Förläggningen av utbildningstiden för huvuddelen av flottans till linjetjänst uttagna värnpliktiga skulle förslagsvis kunna ordnas enligt nedanstående diagram, upptagande inkallelse i två omgångar.

3. Studenter och likställda.

Enligt gällande bestämmelser skola värnpliktiga, som vid navigations-skola avlagt sjökaptens- eller styrmansexamen eller å maskinistavdelning annan examen än maskinistexamen av tredje klass, ävensom flottan tilldelade värnpliktiga, som avlagt studentexamen, uttagas för utbildning till underbefäl.

Nuvarande
organisation.

Utbildningstiden är enligt 1914 års värnpliktslag 500 dagar för vapenföra och 360 dagar för icke vapenföra värnpliktiga av ifrågavarande kategori, men har från och med år 1920 varit bestämd till 330 respektive 275 dagar. Utbildningen har i huvudsak omfattat rekrytskola i land, yrkesutbildning ombord samt underbefälstjänstgöring ombord.

Försvarsrevisionen har förutsatt, att för nu nämnd utbildning vid flottan årligen borde beräknas 30 värnpliktiga, vilka skulle tjänstgöra 365 dagar i en följd med början under första året.

Försvars-
revisionen.

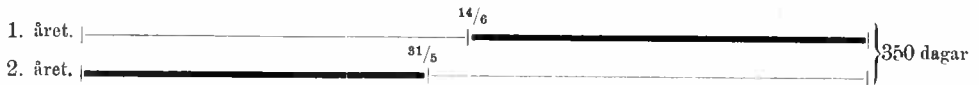
Marinmyndigheterna.

Marinmyndigheterna hava beträffande denna grupp av värnpliktiga liksom beträffande övriga grupper av studenter och likställda uttalat, att den av revisionen föreslagna utbildningstiden, 365 dagar, sannolikt komme att visa sig väl kort, men att myndigheterna icke ansett sig böra påyrka någon ändring härutinnan allenast för flottans räkning.

Departementschefen.

Även jag finner mig böra räkna med ett årligt antal av 30 inskrivna värnpliktiga av denna kategori. Vad utbildningstiden beträffar, torde densamma böra bestämmas till enahanda tid, som jag förut föreslagit för härens studenter och likställda, eller 350 dagar, att fullgöras i en följd med början under första året.

Den föreslagna utbildningstidens förläggning skulle förslagsvis kunna ordnas enligt nedanstående diagram.

Ärligen uttagas bland studenter och likställda vissa värnpliktiga, som idka eller idkat därför kvalificerande studier, till värnpliktiga ingenjörer, elektroingenjörer, intendenten och läkare. För dessa omfattar den militära tjänstgöringen, som uppdelas å militärutbildning, fackutbildning och facktjänstgöring, enligt 1914 års värnpliktslag 500 dagar, vilken tid emellertid sedan år 1920 varit nedsatt till 330 dagar. Försvarsrevisionen har för ifrågavarande värnpliktiga föreslagit en tjänstgöringstid av sammanlagt 365 dagar.

I likhet med revisionen anser jag mig böra räkna med ett årligt behov av 10 värnpliktiga ingenjörer och elektroingenjörer, 10 värnpliktiga intendenten och 8 värnpliktiga läkare. Vad utbildningstiden beträffar, bör den givetvis vara densamma som för övriga studenter och likställda eller tillhoppa 350 dagar, i vilken någon sådan avkortning, som enligt gällande värnpliktslag medgives, uppenbarligen icke kan ifrågakomma. Liksom för närvarande bör utbildningen uppdelas på militärutbildning, fackutbildning och facktjänstgöring. Huru den i övrigt lämpligen bör ordnas torde få ankomma på vederbörande myndigheter att pröva. Nedanstående tabell visar, hur jag tänkt mig tjänstgöringstidens uppdelning och förläggning för dessa värnpliktiga.

Värnpliktsår	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December	Summa dagar
Värnpliktiga (elektro-)ingenjörer.													
a) <i>Militär- och fackutbildning</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	290
1. året, dock efter de två första årskurserna vid tekniska högskolan (eller däremot svarande vid Chalmerska institutet)	—————												
b) <i>Facktjänstgöring</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60
Efter avlagd examen vid tekniska högskolan eller Chalmerska institutet (dock senast under 7. året)	—————												
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	350
Värnpliktiga intendent.													
<i>Militär- och fackutbildning samt facktjänstgöring</i> ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	350
Efter avlagd examen vid handelshögskolan, handelsgymnasium o. s. v. (dock senast under 4. året)	—————												
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	350
Värnpliktiga läkare.													
a) <i>Militärutbildning</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	90
1. året	—————												
b) <i>Fackutbildning och facktjänstgöring</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	260
Under något av 4.—11. åren (rättighet tidigare, om föreskrivna villkor fylla)	—————												
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	350

4. De värnpliktigas inskrivning och redovisning.

Inskrivning och redovisning av de sjömanshusinskrivna värnpliktiga sker i regel genom marinens egen försorg. Sjömanshusen äro fördelade till sex sjörullföringsområden, nämligen Göteborgs, Malmö, Karlskrona, Stockholms, Härnösands och Strömstads sjörullföringsområden.

Försvarsrevisionen har ansett, att en förenkling i fråga om de sjömanshusinskrivna värnpliktigas rullföring och redovisning borde i besparings-syfte vidtagas, och fördenskill föreslagit, att sjörullföringsområdenas antal

Nuvarande bestämmelser.

Försvarsrevisionen.

skulle minskas till tre genom indragning av Strömstads, Karlskrona (eller Malmö) samt Härnösands sjöruddföringsområden.

*Marinmyndig-
heterna.*

Marinmyndigheterna hava häremot framhållit, att den nuvarande organisationen tillkommit för att möjliggöra en effektiv rullföreling och redovisning m. m., så att handhavandet av därmed förenade göromål kunde i fredstid och krigstid försiggå med behörig reda och snabbhet. En förändring av organisationen skulle medföra avsevärda olägenheter, särskilt vid mobilisering. Vid inskrivningsförelättningar å sjömanshus, varvid sjöruddföringsbefälhavaren i allmänhet skulle närvara, uppstode svårighet för det fåtal befälhavare, som revisionen tänkt sig, att inom ramen för den anslagna tiden medhinna göromålen, särskilt vad beträffade de sammanslagna Stockholms- och Härnösandsområdena. Dessutom skulle kostnaderna för de värnpliktiga själva komma att ökas vid de tillfällen, då de av olika anledningar personligen måste inställa sig hos vederbörande sjöruddföringsbefälhavare.

*Departements-
chefen.*

I likhet med revisionen anser jag en minskning i antalet sjöruddföringsområden önskvärd. Med hänsyn emellertid till marinmyndigheternas erinringar ävensom därtill, att enligt den av mig förutsatta värnpliktslagen flottans behov av värnpliktiga hädanefter kommer att fyllas huvudsakligen med sjömanshusinskrivna, och det därför är av vikt, att rullförings- och redovisningskontrollen över dessa värnpliktiga icke försvagas, finner jag mig icke kunna helt biträda revisionens förslag, utan böra stanna vid att förorda införelivandet av Karlskrona område med Malmö och Strömstads område med Göteborgs.

Visserligen uppkommer härigenom kostnad för en sjöruddföringsexpedition mer än revisionen beräknat, varjämte viss ersättning för extra biträden i Göteborg och Malmö torde böra beräknas. Men dessa kostnader komma delvis att inbesparas genom åvägabringandet av den utav mig i ett tidigare sammanhang förelslagna förenklingen i inskrivningsnämndernas sammanättning.

5. De värnpliktigas avlöning.

I enlighet med vad i samband med behandlingen av härens värnpliktsorganisation förelslagits, bör penningbidraget till de värnpliktiga utgå med 30 öre under de 145 första dagarna av tjänstgöringstiden, med 50 öre från och med 146:te till och med 240:de dagen samt med 75 öre från och med den 241:sta dagen, varemot penningtillskott förutsättes icke komma att vidare utgå.

III. Kustartilleriet.

A. Allmän organisation.

Enligt den plan för det fasta kustförsvarets ordnande, som godkändes av 1914 års senare riksdag, skulle Vaxholms och Karlskrona fästningar genom vidtagande av vissa anordningar avsevärt förstärkas. Älvsborgs och Hörningsholms fästningar skulle däremot bibehållas i oförändrat skick. Vidare skulle en ny kustfästning, Hemsö fästning, utbyggas vid Ångermanälvens mynning, och en ny, mindre spärranordning anläggas vid inloppet till Luleå, Luleå kustposition. De sålunda beslutade förstärkningarna hava emellertid av finansiella skäl endast delvis kommit till utförande. Vid nämnda riksdag fattades även beslut om utredning, huruvida Fårösunds fästning kunde ersättas av andra försvarsanstalter. Sedan denna utredning blivit slutförd, beslöts vid 1918 års riksdag, att sagda fästning skulle nedläggas.

Nuvarande organisation.

Rikets kustfästningar utgöras alltså för närvarande av:

Vaxholms fästning,	Hörningsholms fästning,
Karlskrona fästning,	Hemsö fästning och
Älvsborgs fästning,	Luleå kustposition.

Enligt 1914 års plan skulle vidare kustartilleriet bestå av fyra truppförband, nämligen

Vaxholms kustartilleriregemente,	Älvsborgs kustartillerikår och
Karlskrona kustartilleriregemente,	Hemsö kustartillerikår.

Av dessa truppförband äro de tre förstnämnda organiserade enligt plan, under det att Hemsö kustartillerikår ännu icke blivit uppsatt. I samband med nedläggandet av Fårösunds fästning har ett tidigare dit förlagt detachement från Vaxholms kustartilleriregemente blivit indraget.

Försvarsrevisionen har förklarat sig anse, att samtliga nuvarande fästningar borde bibehållas. Härvid har dock förutsatts, att vissa försvarsanstalter inom de olika fästningarna skulle förläggas i materielreserv, d. v. s. nämnda försvarsanstalter tillhörande materiel uppläggas samt någon besättning ej beräknas för desamma. Vid sidan härav har dock revisionen på andra håll föreslagit vissa kompletteringar och moderniseringar av fästningarnas materiel. Beträffande Hemsö fästning har revisionen anslutit sig till 1921 års riksdags beslut rörande det fasta kustförsvarets ordnande, enligt vilket bland annat förutsattes, att Hemsö fästning endast skulle utbyggas i förminskad skala.

Försvarsrevisionen.

Revisionen har i detta samband omnämnt, att förslag framställt om återupptagande av Fårösunds fästning. Någon åtgärd i sådan riktning kunde revisionen dock icke förorda.

Då, såsom förut nämnts, Hemsö fästning endast vore avsedd att utbyggas i förminskad skala, syntes det revisionen icke erforderligt att i fredstid hava personal i någon större utsträckning förlagd därstädes. Den för nämnda fästning enligt 1914 års plan avsedda Hemsö kustartillerikår borde därför ersättas av ett mindre detachement från Vaxholms kustartilleriregemente. Kustartilleriet borde alltså enligt revisionens åsikt organiseras på tre truppförband, nämligen

Vaxholms kustartilleriregemente, avsett för Vaxholms, Hemsö och Hörningsholms fästningar samt Luleå kustposition,

Karlskrona kustartilleriregemente, avsett för Karlskrona fästning, och

Älvsborgs kustartillerikår, avsedd för Älvsborgs fästning.

Slutligen har revisionen, i syfte att vinna vissa förenklingar i kustartilleriets organisation, föreslagit, att bemanningen till torpedbatteriet i Vaxholms fästning skulle lämnas från flottan i stället för från kustartilleriet, ävensom ansett det lämpligt, att samtliga ballongformationer övertoges av armén.

Marinmyndigheterna.

Vid avgivande av sitt i det föregående återopade gemensamma yttrande över försvarsrevisionens betänkande och förslag hava marinmyndigheterna (marinförvaltningen och chefen för marininstaben) samrätt med chefen för kustartilleriet samt — i vad rör kustfästningarna — jämväl med chefen för generalstaben och chefen för fortifikationen. Sistnämnda båda chefer hava icke haft något att erinra mot myndigheternas förslag i de delar, rörande vilka samråd ägt rum. Chefen för kustartilleriet däremot har i särskild promemoria framhållit de synpunkter rörande kustartilleriet och kustfästningarna, vilka han ansett böra vinna beaktande, ävensom anmält, att han icke kunnat biträda marinförvaltningens och chefens för marininstaben förslag i de stycken, de avveke från sagda promemoria.

Vidare hava kommandanterna i Vaxholms, Karlskrona och Älvsborgs fästningar på anmodan avgivit yttrande till marinförvaltningen beträffande nämnda betänkande, i vad det avser vederbörliga fästningar. Dessa yttranden hava bifogats myndigheternas yttrande.

Av de sålunda avgivna yttrandena framgår, att myndigheterna funnit det av försvarsrevisionen framlagda förslaget icke kunna i alla delar godtagas. Visserligen hava myndigheterna anslutit sig till nämnda förslag, i vad det avser bibehållande av nu befintliga kustfästningar samt kustartilleriets organisation på två regementen och en kår, men vid sidan härav hava ej oväsentliga öknningar av personal och materiel m. m. föreslagits. Härvid har chefen för kustartilleriet ansett sig böra framställa mera långtgående krav än marinförvaltningen och chefen för marininstaben. Likaså hava kommandanterna påyrkat ej oväsentliga förstärkningar, utöver vad revisionen föreslagit, av vederbörliga fästningar.

I det följande torde jag vid behandlingen av olika frågor få tillfälle att återkomma till vissa av myndigheterna framlagda förslag. I övrigt får jag beträffande ifrågavarande yttranden återropa ärendet berörande handlingar, vilka torde få tillhandahållas riksdagens vederbörliga utskott.

Även om ur militär synpunkt fullt berättigade krav kunna resas på ökuingar av personal och materiel, utöver vad revisionen föreslagit, tvingar likväl det ekonomiska läget till återhållsamhet. Jag anser mig därför i stort sett böra följa revisionens förslag beträffande kustartilleriets allmänna organisation. I likhet med revisionen håller jag före, att vissa kompletteringar och moderniseringar måste avvägras vid de olika fästningarna. Med hänsyn till hithörande frågors beskaffenhet anser jag mig emellertid icke kunna här närmare redogöra för dessa, utan får jag i sådant avseende hänvisa till en särskild promemoria angående kustartilleriets krigsorganisation, vilken torde få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

*Departements-
chofen.*

Vad beträffar revisionens förslag att överföra kustartilleriets ballongformationer till ingenjörtrupperna, vill jag erinra om att ifrågavarande formationer vid armén ansetts böra tilldelas artilleriet och ej, såsom revisionen föreslagit, ingenjörtrupperna. Vid sådant förhållande torde motsvarande formationer vid kustartilleriet böra alljämt bibehållas därstädes.

Såsom i det föregående omförmäls, har revisionen icke ansett sig kunna förorda ett återupptagande av Färösunds fästning. Jag ansluter mig härutinnan till revisionen. Då emellertid en flygstation avses att upprättas vid Färösund, blir det erforderligt att vidtaga vissa åtgärder till skydd av hamnen därstädes. Någon besättning torde icke, fränsett tillsyningspersonal m. m., behöva vara förlagd därstädes i fredstid, utan torde behovet härav vid krigstillfälle kunna tillgodoses från Vaxholms kustartilleriregemente.

På grund av den ringa omfattningen av försvarsanstalterna i Hörningsholms fästning har jag ansett mig böra här benämna densamma Hörningsholms kustposition.

Sammanfattar jag det ovan anförda, anser jag alltså, att rikets kustfästningar böra utgöras av Vaxholms, Karlskrona, Älvsborgs och Hemsö fästningar samt Hörningsholms och Luleå kustpositioner. Härutöver må framhållas, att då det strategiska läget så påfordrar, viss materiel, tillhörande kustfästningarna, torde böra tagas i anspråk för skyddet av jämväl andra kustorter än dem, som redan i fredstid försetts med fast försvar. Vid den komplettering av kustfästningarnas krigsmateriel, som jag ansett mig böra föreslå, har vederbörlig hänsyn tagits till nämnda omständighet.

Beträffande det av revisionen framlagda förslaget till kustartilleriets indelning på truppförband har jag icke någon erinran att göra.

B. De värnpliktiga.

Samtliga värnpliktiga, vilka tilldelas marinen i kustartilleritjänst, fördelas mellan kustartilleriets truppförband. Dessa värnpliktiga utgöras av dels värnpliktiga i allmänhet och dels studenter och med dem i värnpliktshänseende likställda.

1. Värnpliktiga i allmänhet.

Uttagningen. Av värnpliktiga i allmänhet uttages redan vid inskrivningen ett visst antal vapenföra dels för minavdelningen och dels för maskinavdelningen, under det att återstoden av de vapenföra, »övriga», avses för återstående yrkesavdelningar (artilleri-, ekonomi- och hantverksavdelningarna). Först efter inryckningen uttages ett mindre antal för särskild tjänst vid ekonomi- och hantverksavdelningen, varefter återstoden fördelas till artilleriavdelningarna. De icke vapenföra fördelas till ekonomi- och hantverksavdelningarna.

Antalet marinen i kustartilleritjänst årligen tilldelade vapenföra värnpliktiga — fränsett studenter och likställda — uppgår för närvarande till 1,401 man. Motsvarande antal icke vapenföra utgör för närvarande omkring 300 man.

Försvarsrevisionen. Försvarsrevisionen har förutsatt, att jämväl kustartilleriets värnpliktiga skulle uppdelas på två särskilda kategorier, nämligen för linjetjänst avsedda och ersättningsreserv. De för dessa båda kategorier avsedda värnpliktskontingenterna beräknades av revisionen till 780 respektive 600 man.

Marinmyndigheterna. I sitt förberörda yttrande hava marinmyndigheterna framhållit, att ehuru de skäl, som vad kustartilleriet vidkomme kunde anföras mot nämnda uppdelning av de värnpliktiga, vore starkt vägande, myndigheterna dock icke ansåge sig böra enbart för kustartilleriet påyrka någon ändring i detta hänseende, enär denna fråga borde lösas gemensamt för krigsmakten i dess helhet. Däremot påyrkade myndigheterna en ej oväsentlig ökning av den för linjetjänst avsedda årskontingenten värnpliktiga.

I överensstämmelse med vad i det föregående föreslagits beträffande härens värnpliktskontingent, torde, jämväl vad kustartilleriet beträffar, de värnpliktiga böra uppdelas å för linjetjänst avsedda och ersättningsreserv.

Departementschefen. Enligt revisionens förslag skulle de till linjetjänst uttagna värnpliktiga inkallas endast i en omgång med ungefärlig inryckning den 15 februari andra året och utryckning den 27 januari påföljande år. Praktiskt taget skulle härigenom en årsklass dylika värnpliktiga ständigt befinna sig i tjänstgöring vid kustfästningarna. Med den ej oväsentliga minskning i den utav revisionen föreslagna utbildningstiden, som jag, enligt vad av det följande kommer att framgå, förordar beträffande de till linjetjänst uttagna värnpliktiga, anser jag mig böra utgå från att nämnda kategori inkallas i två omgångar med en större sommarkontingent och en mindre vinterkontingent. En dylik inkallelse i omgångar betingas i första hand av hänsyn till krigsberedskapen, men även av kravet på personal för garnisonstjänstens upprätthållande. Alldenstund endast sommarkontingentens värnpliktiga kunna meddelas sådan utbildning, att de bliva användbara omedelbart vid mobilisering, måste denna kontingent enbart för sig givas en mot mobiliseringsbehovet svarande storlek. På den grund blir det nödvändigt att något öka det av revisionen beräknade antalet till

linjetjänst uttagna värnpliktiga, så att sammanlagda antalet i sommar- och vinterkontingenterna uppgår till 1,000 man.

Antalet för ersättningsreserv avsedda värnpliktiga, som årligen böra tilldelas kustartilleriet, beräknar jag till 300 man, vilket, om hänsyn toges till antalet handräkningsdagar, i det närmaste motsvarar det av revisionen förutsatta behovet av dylika värnpliktiga.

Enligt gällande värnpliktslag äro de vid marinen i kustartilleritjänst inskrivna vapenföra värnpliktiga — studenter och likställda undantagna — skyldiga att för sin utbildning tjänstgöra i sammanlagt 365 dagar, vilken tjänstgöring fullgöres med en första tjänstgöring om 323 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt med en repetitionsövning om 42 dagar under fjärde året. Av ifrågavarande värnpliktiga uttagas enligt i kommandoväg utfärdade bestämmelser ett visst antal för utbildning till underbefäl m. m.

För erhållande av erforderlig säkerhetsbesättning å kustfästningarna hava ifrågavarande värnpliktiga varit uppdelade på två omgångar, av vilka den ena inryckt till första tjänstgöring på hösten första året och den andra under februari månad andra året.

För icke vapenföra värnpliktiga — studenter och likställda undantagna — utgör utbildningstiden enligt gällande värnpliktslag 240 dagar. Vid kustartilleriet har denna tjänstgöring fullgjorts i en följd med början under första eller andra året.

Försvarsrevisionen har — under framhållande av att utbildningstiden för kustartilleriet tilldelade värnpliktiga hittills varit densamma som för värnpliktiga vid kavalleriet, artilleriet och ingenjörtrupperna, samt att någon anledning att frångå denna princip icke föreläge — föreslagit en utbildningstid av 350 dagar för de till linjetjänst vid kustartilleriet uttagna värnpliktiga. Denna tjänstgöring skulle fullgöras med en första tjänstgöring om 315 dagar, som skulle taga sin början under första eller andra året, samt med en repetitionsövning om 35 dagar före utgången av femte året.

Utbildningstiden för ersättningsreserven tillhörande värnpliktiga borde enligt revisionens åsikt, i likhet med vad som föreslagits för motsvarande kategori vid flertalet härens specialtrupperna ävensom vid flottan, bestämmas till 90 dagar samt fullgöras under första eller andra eller under första och andra året.

I likhet med försvarsrevisionen håller jag före, att tjänstgöringstiden för kustartilleriets värnpliktiga bör givas samma varaktighet som vid huvuddelen av härens specialtrupperna. I enlighet härmed torde utbildningstiden för kustartilleriets till linjetjänst uttagna värnpliktiga böra fastställas till 240 dagar. Liksom enligt revisionens förslag bör denna utbildningstid fördelas på en första tjänstgöring med början under första eller andra året samt en repetitionsövning före utgången av femte året. Härvid torde den första tjänstgöringen lämpligen böra givas en varaktighet av 205

Utbildnings-
tiden.

1914 års
värnpliktslag.

Försvars-
revisionen.

Departements-
chefen.

dagar och repetitionsövningen samma längd, som revisionen föreslagit, eller 35 dagar.

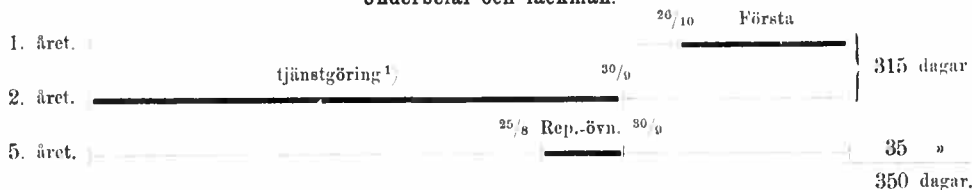
Såsom framgår av det föregående, utbildas jämväl vid kustartilleriet ett visst antal värnpliktiga till underbefäl. Dessa äro avsedda att vid mobilisering tjänstgöra dels vid artilleriavdelningen såsom pjäsbefälhavare och eldledare, dels vid minavdelningen såsom befälhavare för utposter, strålkastare m. m. och dels slutligen vid maskinavdelningen såsom maskinskötare. Ävenså uttagas ett flertal värnpliktiga för särskild utbildning såsom till signalmän, riktare m. m., i det följande benämnda fackmän. För dessa kategorier av kustartilleriets värnpliktiga är det nödvändigt giva utbildningstiden längre varaktighet än 240 dagar. Härvidlag anser jag mig böra förorda, att utbildningstiden erhåller samma längd, som ansetts erforderlig beträffande underbefäl eller fackmän vid huvuddelen av härens specialtruppslag. Jag föreslår alltså, att de av kustartilleriets värnpliktiga, som avses för utbildning till underbefäl eller fackmän, erhålla en utbildningstid av 350 dagar, fördelade på en första tjänstgöring om 315 dagar med början under första eller andra året och en repetitionsövning om 35 dagar före utgången av femte året. Antalet för dylik utbildning uttagna värnpliktiga torde med stöd av verkställda beräkningar böra bestämmas till 250 man, motsvarande 25 % av den till linjetjänst inskrivna årskontingenten — studenter och likställda undantagna.

Såsom i det föregående framhållits, torde de till linjetjänst uttagna värnpliktiga böra uppdelas på två kontingenter, en större, sommarkontingenten, samt en mindre, vinterkontingenten. Denna uppdelning av de värnpliktiga bör icke avse de till underbefäl eller fackmän uttagna. För samtliga sistnämnda värnpliktiga bör inryckningsdagen så förläggas, att de erhållit erforderlig rekrytutbildning vid den tidpunkt, då den praktiska utbildningen vid korpralskolorna tager sin början, varefter de lämpligen böra samövas med eleverna i nämnda skolor. Ävenså torde det vara förmånligt, om deras första tjänstgöring avslutas med repetitionsövningarna. I överensstämmelse härmed torde dessa värnpliktigas inryckning böra äga rum i början av november. För övriga till linjetjänst uttagna värnpliktiga torde tjänstgöringstiderna böra så förläggas, att sommarkontingenten avslutar sin första tjänstgöring med repetitionsövningarna, under det att vinterkontingenten inrycker vid lämplig tidpunkt kort före sagda övningars början, så att den erhållit någon utbildning, innan sommarkontingenten uttrycker. I överensstämmelse med vad som föreslagits av revisionen, torde under första tjänstgöringen böra inläggas vissa hemförlovningsperioder.

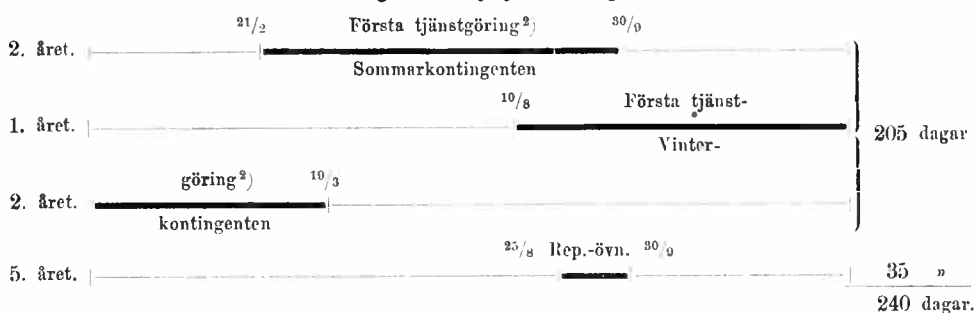
Beträffande de till ersättningsreserven uttagna värnpliktiga torde dessa, i likhet med motsvarande kategori vid hären, böra erhålla en tjänstgöringstid av 180 dagar. Ifrågavarande värnpliktigas uppdelning i omgångar ävensom de olika omgångarnas tjänstgöringstider torde här liksom vid hären böra bestämmas uteslutande med hänsyn till handräckningstjänstens krav.

Den ungefärliga tidsindelningen av den sålunda föreslagna utbildningstiden för till linjetjänst uttagna värnpliktiga framgår närmare av nedanstående diagram.

Underbefäl och fackmän.

Övriga till linjetjänst uttagna.

¹⁾ Hemförlovning 23 dagar.

²⁾ " " 15 " .

2. Studenter och likställda.

För närvarande uttagas till kustartilleritjänst årligen omkring 28 vapenföra samt ett mindre antal icke vapenföra studenter och likställda. De vapenföra utbildas antingen för artilleritjänst eller mintjänst. Utbildningen avser dels att bibringa vederbörande de kunskaper och färdigheter, som erfordras för att vid mobilisering kunna tjänstgöra såsom konstituerad underofficer eller officer, och dels att utgöra en förberedelse för vidare utbildning till officer i kustartilleriets reserv. De icke vapenföra användas i allmänhet för teknisk tjänst eller såsom expeditjonsbiträden.

Nuvarande bestämmelser.

Enligt gällande värnpliktslag äro kustartilleriet tilldelade studenter och likställda skyldiga att för sin utbildning tjänstgöra:

de vapenföra i sammanlagt 500 dagar, fördelade på en första tjänstgöring om 458 dagar, som tager sin början under första året, och en repetitionsövning om 42 dagar under tredje året, samt

de icke vapenföra i 365 dagar i en följd med början under första eller andra året.

Försvarsrevisionen har funnit studentorganisationen böra bibehållas jämväl vid kustartilleriet samt föreslagit ökning av årskontingenten vapenföra studenter och likställda från 28 till 36.

Försvarsrevisionen.

Utbildningstiden borde enligt revisionens åsikt sättas lika med den utbildningstid, som föreslagits för hären och flottan tilldelade studenter och

likställda, och alltså bestämmas till sammanlagt 365 dagar. Denna tjänstgöring borde fördelas på en första tjänstgöring om 330 dagar, som lämpligen toge sin början under senare delen av juni månad första året, samt en repetitionsövning om 35 dagar. Denna sistnämnda övning borde, i överensstämmelse med vad som föreslagits beträffande armén, förläggas till tredje eller fjärde året.

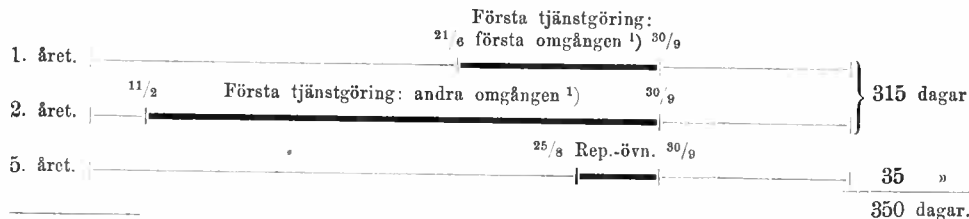
Enligt revisionens förslag skulle studenter och likställda vid hären i regel fullgöra första tjänstgöringen i ett sammanhang. Vid kustartilleriet ställde sig förhållandena annorlunda. För uppnåendet av ett tillfredsställande utbildningsresultat måste utbildningen av de vapenföra i största möjliga utsträckning förläggas till sommartiden, då mineringsskolan vore sammandragen och skarpskjutningar med pjäser påginge. Med hänsyn härtill syntes det nödvändigt att uppdelas första tjänstgöringen på två särskilda perioder, av vilka den första omfattade tiden från inryckningen till slutet av årets repetitionsövningar och den andra tiden från slutet av januari påföljande år till och med repetitionsövningarna samma år. Under den förra perioden borde meddelas rekrytutbildning och under den senare erforderlig befälsutbildning.

Icke vapenföra studenter och likställda förutsattes av revisionen komma att uttagas till teknisk tjänst samt fullgöra första tjänstgöringen i en följd. De borde i första hand avses för tjänstgöring i marinförvaltningens artilleriavdelning.

Departements-
chefen.

Enligt verkställda beräkningar uppgår kustartilleriets årliga behov av studenter och likställda till 40, vilket antal i förhållande till revisionens förslag utvisar en ökning med 4 studenter. Denna ökning betingas av nödvändigheten att tillgodose kustartilleriets behov av kvalificerad personal för artillerimättjänsten. Vad utbildningstiden beträffar, torde den böra givas enahanda längd, som jag förut föreslagit för motsvarande värnpliktskategori vid hären och flottan, eller 350 dagar. Denna utbildningstid bör lämpligen fördelas på en första tjänstgöring om 315 dagar och en repetitionsövning om 35 dagar. I överensstämmelse med revisionens förslag torde den första tjänstgöringen böra uppdelas på två perioder. Repetitionsövningen torde, i likhet med vad som föreslagits beträffande hären, böra fullgöras före utgången av 5. året.

Den ungefärliga tidsindelningen av den sålunda föreslagna utbildningstiden för studenter och likställda framgår närmare av nedanstående diagram.

¹⁾ Sammanlagt 15 dagars hemförlovning under första tjänstgöringen.

De av revisionen för teknisk tjänst avsedda studenter och likställda torde böra fullgöra första tjänstgöringen i en följd med början under första året.

C. Fredsorganisationen.

1. Allmänna synpunkter.

Vid beräkningen av staten för kustartilleriets personal torde i huvudsak böra tillämpas de grundsatser, som blivit av revisionen följda.

Sålunda bör den aktiva personalen begränsas till vad som anses oundgängligen erforderligt för *fredstjänstens* behöriga upprätthållande under tiden för huvuddelen värnpliktigas första tjänstgöring samt det under repetitionsövningarna ökade behovet av befäl fyllas med reservpersonal m. fl.

I anslutning till vad revisionen föreslagit, torde vissa befattningar lämpligen böra beklädas med pensionerad personal.

Försvarsrevisionen har för officerare och underofficerare beräknat en personalreserv om 5 %. För att nedbringa kostnaderna anser jag mig böra vid kustartilleriet — liksom ock vid armén — utesluta sådan reserv.

Slutligen torde även vid kustartilleriet den nuvarande underlöjtnantsgraden böra borttagas samt fänrik efter två års tjänst i regel utnämnas till löjtnant. I samband härmed torde löneskalorna för kustartilleriets subalternofficersgrader böra omläggas, i överensstämmelse med vad som föreslagits beträffande armén och flottan.

Det torde i detta samband böra påpekas, att de med tillämpning av ovan angivna grundsatser nu uppgjorda beräkningarna rörande personalbehovet för olika staber, formationer och anstalter m. m. icke få anses vara i den grad bindande, att ej inom den förutsatta kostnadsramen jämkningar må kunna ske vid tillämpningen, där så betingas av tillfälliga förhållanden, särskilda förutsättningar hos olika befattningshavare o. s. v. Detta gäller icke enbart inom kustartilleriet utan, såsom jag redan tidigare uttalat, i vissa fall jämväl kustartilleriet och flottan sinsemellan.

Försvarsrevisionen har beträffande underofficerskåren anfört, att det ådragit sig dess uppmärksamhet, att ett betydande antal underofficerare för närvarande gjorde sådan tjänst, som lämpligen borde tillkomma beställningshavare av manskaps grad. Anledningen härtill vore att söka i den av 1918 års riksdag beslutade förändringen i marinens underofficers- och manskapsorganisationer, varigenom större delen av de dåvarande underofficerskorpralerna överflyttats från manskapet till underofficerskåren, där de hänförts till en ny grad, underofficerare av 3. graden. Frånsett den omständigheten, att genom denna organisationsändring tillskapats ett för stort antal underofficersbeställningar, hade densamma därjämte medfört den betänkliga olägenheten, att kustartilleriet numera vore i stort sett i avsaknad av den för utbildningsarbetet betydelsefulla kategori, som det äldre och mera kvalificerade underbefälet av manskapet, d. v. s. under-

Grunder för
personal-
beräkningar.

Sekundofficers-
kåren och
stamman-
skapet.

Försvars-
revisionen.

officerskorpralerna, tidigare utgjort. Såväl med hänsyn härtill som i betraktande av de med den nuvarande organisationen förenade höga kostnaderna hade revisionen kommit till den uppfattningen, att kustartilleriets underofficerskår borde väsentligt reduceras samt, i överensstämmelse med vad tidigare varit fallet, likasom vid armén och flottan organiseras på endast två grader, nämligen underoffierare av 1. graden, motsvarande fanjunkare (styckjunkare) vid armén och flaggunderofficerare vid flottan, samt underofficerare av 2. graden, motsvarande sergeanter vid armén och underofficerare av 2. graden vid flottan. Med anledning härav och då tjänstgöringsförhållandena för kustartilleriets underbefäl och manskap i viss mån överensstämde med dem, som rådde vid arméns fästningsartilleri, hölle revisionen före, att kustartilleriets manskapsorganisation borde omläggas i överensstämmelse med arméns. I enlighet härmed borde underbefälet och manskapet uppdelas å följande grader, nämligen furirer av 1. klass, furirer av 2. klass, korpraler och meniga. Härav följde, att den för arméns manskap fastställda löneplanen borde tillämpas jämväl å kustartilleriets manskap.

Vidare hade revisionen ansett sig böra vidtaga några smärre ändringar med avseende på underofficerskårens och manskapspersonalens fördelning å yrkesavdelningar och yrkesgrenar. Sålunda borde yrkesgrenarna hovmästare och förrådsmän vid ekonomiavdelningen samt torpedmästare och torpedhantverkare vid hantverksavdelningen bortfalla. Vad särskilt hovmästare beträffade, hölle revisionen före, att dylika icke borde avses för tjänstgöring å mässar i land.

I motsats till vad förhållandet vore vid armén, vore kustartilleriets fast anställda personal icke uppförd på särskilda för varje truppförband fastställda stater utan på en för hela vapnet gemensam stat, där all personal vore sammanförd i olika tjänstegrader utan angivande av yrkesavdelningar. Härutinnan hade revisionen icke ansett sig böra föreslå någon ändring.

*Chefen för
kustartilleriet.*

Chefen för kustartilleriet har i förut omförmälda promemoria framhållit, att han icke kunde tillstyrka ett tillämnande av den för arméns manskap fastställda löneplanen å kustartilleriets manskap. Kustartilleriet tillhörde marinen och hade med flottan de flesta beröringspunkterna. Chefen för kustartilleriet instämde i ett reservationsvis till försvarsrevisionens betänkande gjort uttalande av innehåll, att revisionen förbisett, att tjänstgöringsförhållandena vid kustartilleriet i mycket hög grad överensstämde med flottans. Minavdelning, maskinavdelning, hantverksavdelning och ekonomiavdelning hade sina motsvarigheter sinsemellan inom kustartilleriet och flottan, och även mellan artilleriavdelningarna rådde överensstämmelse. För räkenskaper och redovisning innebure det förvisso olägenheter att beträffande manskap tillämpa två olika löneplaner. Omläggningen kunde medföra vidare konsekvenser, och revisionen hade gått fel väg; i stället för att skapa större överensstämmelse mellan kustartilleriets och flottans organisationer i de punkter, där olikheter förekomme, hade revisionen helt skilt dem åt till skada för marinens enhet. Till detta uttalande ville chefen för kustartilleriet endast foga, att han funne det ur rekryterings-

synpunkt nödvändigt, att samma löneskalor tillämpades vid marinens båda vapenslag.

Den av revisionen föreslagna uppdelningen av manskapet i furirer av 1. klass, furirer av 2. klass, korpraler och meniga kunde chefen för kustartilleriet av samma skäl icke biträda, utan vore enligt hans åsikt den för flottan föreslagna uppdelningen i grader att föredraga. Lämpligen syntes den högsta manskapsgraden böra liksom hittills benämnas underofficerskorpral och manskapsgraderna sålunda bliva underofficerskorpraler, korpraler och meniga.

Vad anginge underofficerskåren, kunde den starka reduktion av denna kår, som revisionen föreslagit, icke utan våda för såväl tjänstens behöriga gång som förrådens och verkstädernas omsorgsfulla skötsel genomföras. Ehuru förefintligheten av 3. underofficersgraden vid kustartilleriet aldrig varit något för tjänsten nödvändigt, borde densamma dock icke helt indragas, försåvitt den i en eller annan form skulle komma att bibehållas vid flottan.

Marinförvaltningen och chefen för marininstaben hava biträtt chefens för kustartilleriet ovan återgivna uttalanden samt föreslagit, att 3. underofficersgraden skulle bibehållas jämväl vid kustartilleriet, i samband varmed ett mindre antal underofficerskorpraler borde upptagas på kustartilleriets stat.

Enligt myndigheternas förslag borde kustartilleriets stat upptaga den personal, som angives i nedanstående tablå, däri för jämförelses skull även medtagits såväl nuvarande som av försvarsrevisionen föreslagen stat för kustartilleriet.

Marinförvaltningen och chefen för marininstaben.

Jämförelse mellan 1914 års stat samt försvarsrevisionens och marinmyndigheternas förslag beträffande kustartilleriet.

	Myndigheternas stat.	1914 års stat med tillkomna ändringar.	Försvarsrevisionens stat.
Officerare.			
Generalsperson.....	1	1	1
Överstar.....	2	2	2
Överstelöjtnanter.....	4	4	4
Majorer.....	8	8	8
Kaptener.....	38	52	38
Löjtnanter.....	48	49	48
Underlöjtnanter (fänrikar).....	24	24	24
Summa	125	140	125
Underofficerare.			
Underofficerare av 1. graden.....	54	65	47
» 2. ».....	108	133	93
» 3. ».....	120	183	—
Summa	282	381	140
Manskap.			
Underofficerskorpraler.....	41	70	240 (furirer)
Korpraler.....	283	353	139
Meniga.....	700	682	622
Summa	1,024	1,105	1,001
Musikpersonal.			
Musikstyckjunkare.....	2	2	2
Civil personal.			
Regementspastor och fästningspredikant.....	2	2	2

Departements-
chefen.

Vad beträffar kustartilleriets underofficerskår, anser jag mig, i likhet med revisionen ävensom med vad jag föreslagit beträffande flottan, böra förorda, att den nuvarande tredje underofficersgraden utgår ur organisationen.

Av myndigheternas uttalanden ävensom av den undersökning av underofficersbehovet vid kustartilleriet, som jag låtit verkställa, har det tydligt framgått, att en ökning av antalet personal med fullständig underofficersutbildning är ofrånkomlig. Av ekonomiska skäl är det emellertid icke möjligt att tillgodose detta ökade behov genom att föreslå tillsättande av ett i förhållande till revisionens förslag väsentligt ökat antal underofficerare. I stället torde man böra gå samma väg, som beträffs vid flottan, nämligen att fylla detta ökade behov medelst flaggkorpraler. En given följd härav blir tydligen, att samma lönesystem måste komma till användning för kustartilleriets manskap, som förut föreslagits beträffande flottans manskap. Härigenom kommer organisationen av marinens manskap att bliva enhetlig, vilket anses medföra vissa fördelar.

Förbättrande
av under-
officerarnas
tjänsteställ-
ning m. m.

I likhet med vad i det föregående beträffande armén och flottan föreslagits, synas även vid kustartilleriet underofficerarna böra erhålla benämningen *sekundofficerare* samt de nuvarande underofficerarna av 1. graden eller, såsom de framdeles torde böra benämnas, sekundofficerarna av 2. graden böra erhålla fänriks tjänstegrad och räkna tjänsteställning i förhållande till fänrikarna efter datum för fullmakter respektive konstitutiorial.

Någon förändring beträffande de nuvarande underofficerarne av 2. graden synes icke böra göras, men böra de inom den nya sekundofficerskåren benämnas sekundofficerare av 3. graden.

Liksom vid armén och flottan bör vidare även vid kustartilleriet ett begränsat antal sekundofficerare erhålla löjtnants tjänstegrad med tjänsteställning efter löjtnanter. Dessa sekundofficerare böra hänföras till en särskild grad, sekundofficerare av 1. graden, samt hava titeln sekundlöjtnanter. De böra avses för vissa av de mera ansvarsfulla poster, som för närvarande beklädas av underofficerare, såsom förrådsförvaltare för beklädnadsförråd och andra större förråd m. m.

Vid kustartilleriet bör lika litet som vid armén och flottan den föreslagna högre tjänsteställningen förenas med någon ökning i avlöningsförmåner. Dock bör sekundlöjtnant, vilken uppehåller befattning som förrådsförvaltare, i denna egenskap åtnjuta enahanda arvode, som för motsvarande fall föreslagits beträffande armén och flottan.

Sekundofficerskåren skulle alltså räkna tre tjänstegrader. Inom dessa grader kunna titlarna tänkas bliva följande:

	Artilleri- avdelningen.	Min- avdelningen.	Ekonomi- avdelningen.	Maskin- avdelningen.	Hantverks- avdelningen.
Sekundofficerare av 1. graden	Sekundlöjtnant	Sekundlöjtnant	Sekundlöjtnant	Sekundlöjtnant	Sekundlöjtnant
Sekundofficerare av 2. graden	Styckjunkare	Flaggjunkare	Flaggjunkare	Flaggmaskinist	{ Flaggrustmästare Flaggkvartertsman Rustmästare Kvartertsman
Sekundofficerare av 3. graden	Sergeant	Sergeant	Sergeant	Maskinist	

Även vid kustartilleriet torde den pensionerade personal av sekund-officers grad, som avses att bekläda vissa arvodesbefattningar, böra tilldelas sekundlöjtnants tjänsteställning.

Slutligen torde jämväl vid kustartilleriet ett mindre antal, förslagsvis 2, studiestipendier enligt samma grunder, som förordats beträffande flottan, böra utdelas till sekundofficerare, flaggkorpraler och korpraler för att förhjälpa dem att avlägga för anställning som officer eller utbildning i annat syfte erforderliga kunskapsprov.

2. Chefen för kustartilleriet jämte stab.

Under Konungen utövas högsta befälet över kustartilleriets personal — med den inskränkning, som följer av kommandants befälsrätt — av chefen för kustartilleriet, vilken är generalsperson. Chefen är jämväl inspektör för kustartilleriet och alltså ansvarig för de vapnet tillhörande truppförbandens krigsduglighet och tjänstbarhet i övrigt.

Såsom personalchef åligger det chefen för kustartilleriet att fördela officerare och underofficerare mellan olika truppförband, att befordra underofficerare, avgiva befordringsförslag å officerare, antaga och avskeda kustartillerikadetter och reservofficersaspiranter, utarbeta förslag till vissa författningar och andra föreskrifter rörande rekrytering, befordran, tjänstledighet, avsked, värnplikt m. m.

I egenskap av inspektör tillkommer det chefen för kustartilleriet att inspektera underlydande truppförband samt den honom direkt underställda skjutskolan, att granska till honom inkomna rapporter över övningarna med tillhörande skjutprotokoll, att fördela kustartilleriets övningsanslag mellan underlydande förband och skolor samt övervaka medlens användning, att tillse, att för utbildningen erforderliga reglementen och instruktioner äro fullt ändamålsenliga samt, i den mån så ej är fallet, med biträde av sin stab utarbeta nya dylika.

Chefen för kustartilleriet är även i viss mån inspektör för kustfästningarna. Det åligger honom sålunda att med stöd av under inspektionerna vunna erfarenheter framställa de erinringar beträffande kustartilleriets materiel och byggnader samt fortifikatoriska anordningar, vartill fog må förefinnas, samt yttra sig över kommandanternas framställningar rörande nyanskaffningar av materiel, fördelning av ordinarie underhållsanslaget m. m. Därjämte åligger det chefen för kustartilleriet att inspektera krigsförberedelserna beträffande honom underlydande truppförband samt kustfästningar av 2. klass (Älvsborgs, Hemsö och Hörningsholms fästningar) och Luleå kustposition.

Chefen för kustartilleriet biträdes i sin tjänsteutövning av en stab, vilken för närvarande består av 1 regementsofficer som stabschef, 3 kaptener eller löjtnanter som adjutanter samt 2 underofficerare i och för expeditionsgöromålens ombesörjande. Därjämte är ett växlande antal officerare kommenderade att tillfälligt tjänstgöra i staben.

*Nuvarande
organisation.*

Stabschefen deltagar i marinförvaltningen vid beredningen av de ärenden, som angå kustfästningarna samt kustartilleriets personal och materiel.

Försvarsrevisionen.

Då en särskild målsman för kustartilleriet och det fasta kustförsvaret allt fortfarande vore erforderlig, borde enligt försvarsrevisionens åsikt den för chefen för kustartilleriet avsedda generalsbeställningen bibehållas.

Med avseende å chefens för kustartilleriet uppgift och ställning hade revisionen icke någon annan erinran att göra, än att de skyldigheter, som ålåge honom med avseende å krigsförberedelserna vid kustfästningar av 2. klass, borde utsträckas att gälla jämväl Vaxholms fästning, varjämte hans ställning som inspektör för kustfästningarna borde i största möjliga mån utvidgas.

Vad stabspersonalen anginge, borde enligt revisionens åsikt såsom stabschef allt fortfarande placeras 1 regementsofficer. Likaledes syntes med hänsyn till de inom staben förekommande göromålens omfattning någon minskning av det nuvarande antalet adjutanter icke kunna vidtagas. Där emot hölle revisionen före, att därest de tillfälliga kommenderingarna av officerare till staben förlades till sådana tider på året, då behovet av befäl vore minst trängande, det icke vore erforderligt att beräkna särskild personal för ifrågavarande kommenderingar. I överensstämmelse med vad som föreslagits beträffande expeditionspersonalen inom vissa av arméns staber, borde slutligen den ene av de i staben tjänstgörande expeditionsunderofficerarna utbytas mot 1 pensionerad underofficer med skäligt arvode.

Kustartilleristabens personal borde alltså enligt revisionens åsikt erhålla följande sammansättning:

- 1 stabschef, regementsofficer,
- 3 adjutanter, kompaniofficerare,
- 1 underofficer och
- 1 pensionerad underofficer med arvode.

Av kompaniofficerarna förutsattes en vara löjtnant och de båda övriga kaptener.

Departementschefen.

Emot vad försvarsrevisionen sålunda föreslagit har jag icke någon erinran att framställa. Såsom chef för kustartilleriet bör alltså avses 1 generalsperson. Vidare bör för kustartilleristaben beräknas följande personal från kustartilleriet:

- 1 stabschef, regementsofficer,
- 3 adjutanter, varav 2 kaptener och 1 subalternofficer,
- 1 sekundofficer, samt
- 1 pensionerad sekundofficer med arvode.

3. Kommendantskapen i kustfästningarna.

Vaxholms fästning. Nuvarande organisation.

Som kommendant i Vaxholms fästning är enligt 1914 års plan förordnad en regementsofficer ur kustartilleriet. Denne, vilken lyder omedelbart under Konungen, är ansvarig för fästningens förvaltning samt alla krigsförberedelser därstädes, men har endast begränsad befälsrätt över i besättningen ingående truppförband.

Till sitt biträde har kommandanten en fästningsstab, bestående av:
kommandantsstab,

- 1 artilleribefälhavare, chefen för Vaxholms kustartilleriregemente,
- 1 tygmästare,
- 1 infanteribefälhavare, chefen för Vaxholms grenadjärregemente,
- 1 fortifikationsbefälhavare, regementsofficer ur fortifikationen,
- 1 fästningsintendent samt
- 1 fästningsläkare, äldste läkaren vid Vaxholms kustartilleriregemente .

Kommandantsstaben utgöres av:

- 1 stabschef, regementsofficer vid kustartilleriet,
 - 2 adjutanter, därav en kompaniofficer ur kustartilleriet och en kompaniofficer ur infanteriet, samt
- erforderlig expeditiionspersonal.

Tygmästaren förestår tygförvaltningen samt har till sitt förfogande 1 tygofficer, kompaniofficer ur kustartilleriet, och 1 tygintendent, marinintendent. Därjämte står till tygmästarens förfogande ett visst antal underofficerare för tjänst å expeditioner, verkstäder och förråd. De verkstäder, som lyda under tygförvaltningen, utgöras av laboratoriet, mekaniska verkstäder med tillhörande slipar m. m., minverkstäder, telefonverkstäder, snickar- och målarverkstäder m. m. I de flesta fall är 1 underofficer ur kustartilleriet kommenderad som föreståndare för respektive verkstäder. Förråden omfatta dels alla inventarier, artilleri-, min-, strålkastar- m. m. materiel, och dels utredning, till vilken räknas artilleri- och minammunition, kol m. m.

Fästningsintendenten har till sitt förfogande ett mindre antal underofficerare som expeditiionspersonal samt för skötseln av proviantförråd m. m.

Försvarsrevisionen har framhållit, att då Vaxholms fästning alljämt borde bibehållas, jämväl framdeles en kommandant måste finnas för utövande av befälet därstädes. Som emellertid den i fästningen förlagda fredsbesättningen enligt revisionens förslag komme att väsentligt minskas, borde kommandantsbefattningen under fredstid kunna förenas med chefskapet för Vaxholms kustartilleriregemente. Visserligen bleve den arbetsbörda, som därigenom pålades ifrågavarande befattningshavare, rätt så betungande, men genom vidtagande av lämpliga organisatoriska åtgärder syntes dock någon lättnad kunna beredas med avseende å de åligganden, som tillkomme honom i egenskap av regementschef. Sålunda syntes exempelvis kommandantsstaben lämpligen böra åläggas att biträda regementschefen vid utarbetandet av regementets mobiliseringshandlingar, planläggningen av regementets krigsövningar, befälsövningar, krigsspel m. m.

Till sitt förfogande måste kommandanten fortfarande som hittills hava en särskild stab. Med avseende å dennas sammansättning funne revisionen sig icke böra föreslå någon annan ändring, än att i stället för underofficerare å stat borde mot skäligt arvode anställas 1 pensionerad

underofficer såsom expeditionunderofficer. Vad särskilt adjutanten ur infanteriet beträffade, komme visserligen enligt revisionens förslag icke något infanteri att framdeles ingå i fästningens fredsbesättning, men då i samband härmed befattningen som infanteribefälhavare försvunne, låge det desto större vikt uppå att kommandanten finge i sin stab bibehålla ifrågasvarande adjutant för att biträda vid handläggningen av sådana frågor, som avsåge användningen av infanteri vid fästningens försvar. Vid uppgörandet av förslag till stat för Göta livgarde, vilket regemente vore avsett att ingå i fästningens krigsbesättning, hade revisionen också för ändamålet beräknat en subalternofficer.

För tygförvaltningen erfordrades allt fortfarande 1 tygmästare, 1 tygofficer och 1 tygintendent, den senare uppförd å marinintendenturkårens stat. I fråga om antalet underofficerare, som avsåges för tygförvaltningens expeditioner, verkstäder och förråd, borde detta givetvis i möjligaste mån begränsas, därvid dock vore att beakta, att till skillnad från arméns tygförvaltningar inga särskilda verkstäder och tyghantverkare funnes upptagna i marinens stater. Enligt verkställda beräkningar syntes det oundgängliga behovet uppgå till 9 underofficerare å aktiv stat samt 4 pensionerade underofficerare med arvoden. Av dessa vore 6 respektive 4 avsedda för verkstäderna samt återstoden för expeditioner och förråd.

För handhavandet av fästningsintendenturen erfordrades allt fortfarande 1 marinintendent, upptagen å marinintendenturkårens stat. Som expeditionsbitråde åt denne borde mot skäligt arvode anställas 1 pensionerad underofficer.

Fästningsstabens personal ur kustartilleriet borde sålunda beräknas till:

- 1 stabschef, regementsofficer,
- 1 adjutant, kompaniofficer,
- 1 tygmästare, regementsofficer,
- 1 tygofficer, kompaniofficer,
- 9 underofficerare samt
- 6 pensionerade underofficerare.

Departements-
chefen.

Jag ansluter mig till försvarsrevisionens förslag till kommandantsfrågans ordnande i Vaxholms fästning.

Mot revisionens beräkning av fästningsstabens personalbehov ur kustartilleriet har jag icke något annat att erinra, än att, enligt vad i ämnet verkställd undersökning givit vid handen, 3 av de av revisionen föreslagna pensionerade underofficerarna böra utbytas mot sekundofficerare på stat. Fästningsstabens personal ur kustartilleriet bör alltså beräknas till:

- 1 stabschef, regementsofficer,
- 1 adjutant, subalternofficer,
- 1 tygmästare, regementsofficer,
- 1 tygofficer, kapten,
- 12 sekundofficerare samt
- 3 pensionerade sekundofficerare.

Av sekundofficerarna förutsätts 2 vara av 1. graden (förrådsförvaltare).

Som kommandant i Karlskrona fästning är förordnad en flaggman, vilken samtidigt tjänstgör som stationsbefälhavare vid flottans station därstädes. Såsom innehavare av dessa båda ämbeten bär ifrågavarande amiral titeln befälhavande amiral. I egenskap av kommandant tillkommer honom samma åligganden som kommandanten i Vaxholms fästning.

Karlskrona
fästning.
Nuvarande
organisation.

I Karlskrona fästning har fästningsstaben enahanda sammansättning som i Vaxholms fästning, dock med den skillnaden, att som fästningsintendent tjänstgör stationsintendenten i Karlskrona samt som stabschef 1 regementsofficer vid flottan. Verkstäder och förråd hava i stort sett samma omfattning som i Vaxholms fästning.

Beträffande ifrågavarande fästning har försvarsrevisionen bland annat anfört följande. Som stabschef hade hittills varit placerad en regementsofficer från flottan. Enligt revisionens uppfattning kunde denna anordning icke anses tillfredsställande. Då kommandanten alltid själv vore sjöofficer, måste det givetvis ligga så mycket större vikt uppå att hans närmaste man vore fullt förtrogen med alla de spörsmål, som rörde en kustfästnings försvar. Revisionen hölle därför före, att stabschefsbefattningen borde anförtros åt en regementsofficer vid kustartilleriet. I övrigt syntes kommandantsstaben böra bibehållas vid sin nuvarande sammansättning, dock med den skillnaden, att som expeditionsunderofficer borde anställas mot skäligt arvode 1 pensionerad underofficer. Då enligt revisionens förslag Kronobergs regemente vore avsett att ingå i fästningens krigsbesättning, hade revisionen å detta regementes stat beräknat en subalternofficer för bestridande av befattningen såsom adjutant i fästningsstaben. Med avseende å befattningarna som tygmästare, tygofficer och tygintendent hade revisionen icke någon ändring att föreslå. Den sistnämnde borde liksom för närvarande upptagas på marinintendenturkårens stat. Antalet för tygförvaltningens expeditioner, verkstäder och förråd erforderliga underofficerare hade revisionen beräknat till 8 underofficerare på aktiv stat samt 2 pensionerade underofficerare med arvoden.

Försvars-
revisionen.

Fästningsstabens personal från kustartilleriet borde sålunda beräknas till:

- 1 stabschef, regementsofficer,
- 1 adjutant, kompaniofficer,
- 1 tygmästare, regementsofficer,
- 1 tygofficer, kompaniofficer,
- 8 underofficerare samt
- 3 pensionerade underofficerare.

Kommandanten i Karlskrona fästning (befälhavande amiralen) har bland annat framhållit, att han icke kunde biträda revisionens förslag att besätta stabschefsbefattningen i kommandantsstaben med en regementsofficer från kustartilleriet. Om stabschefen skulle vara kustartilleriofficer och möjligen den ena adjutanten sjöofficer, bleve nämligen kommandantens enda sjömilitära biträde en officer av endast kaptens grad, saknande en regementsofficers såväl auktoritet som erfarenhet. Detta skulle givetvis medföra,

Kommen-
danten i
Karlskrona
fästning
(befälhavande
amiralen).

att kommandanten själv i detalj måste handlägga alla försvars- och mobiliseringsplaner, för att vid desammas utarbetande rent sjö- och sjötekniska frågor med säkerhet skulle bliva i erforderlig grad iakttagna och rätt behandlade.

*Departements-
chefen.*

Med avseende å stabschefsbefattningen synes mig försvarsrevisionens förslag att därför avse en regementsofficer ur kustartilleriet väl motiverat, varför jag anser mig böra följa detsamma. I samband härmed bör emellertid ur staben uteslutas den av revisionen beräknade adjutanten från kustartilleriet.

På grund härav och då jag i övrigt icke har någon erinran att framställa mot revisionens förslag, torde den för fästningsstaben i Karlskrona fästning avsedda personalen ur kustartilleriet böra beräknas till:

- 1 stabschef, regementsofficer,
- 1 tygmästare, regementsofficer,
- 1 tygofficer, kapten,
- 8 sekundofficerare, samt
- 3 pensionerade sekundofficerare.

Av sekundofficerarna förutsätts 2 vara av 1. graden (förrådsförvaltare).

*Älvsborgs
fästning.
Nuvarande
organisation.*

Som kommandant i Älvsborgs fästning tjänstgör för närvarande chefen för kustartillerikåren därstädes, vilken jämväl har att bestrida vissa av de äligganden, som tillkomma tygmästare. Till sitt biträde har han en fästningsstab, bestående av:

- 1 kommandantsadjutant, tillika tygofficer, kapten vid kustartilleriet,
- 1 fortifikationsbefälhavare, kompaniofficer vid fortifikationen,
- 1 fästningsintendent, kårintendenten vid Älvsborgs kustartillerikår,
- 1 fästningsläkare, kårläkaren vid Älvsborgs kustartillerikår,
- ävensom ett visst antal underofficerare för tjänst å expeditioner, verkstäder och förråd.

*Försvars-
revisionen.*

Beträffande fästningsstaben i sistnämnda fästning har försvarsrevisionen icke föreslagit annan ändring, än att antalet underofficerare borde begränsas till 4 på aktiv stat jämte 1 pensionerad underofficer.

*Departements-
chefen.*

Jag biträder revisionens förslag och beräknar sålunda för fästningsstaben uti ifrågavarande fästning följande personal ur kustartilleriet:

- 1 kommandantsadjutant, tillika tygofficer, kapten,
- 4 sekundofficerare samt
- 1 pensionerad sekundofficer.

*Hemsö
fästning.
Nuvarande
organisation.*

Som kommandant i Hemsö fästning är en regementsofficer ur kustartilleriet förordnad. Denne, som enligt 1914 års plan var avsedd att jämväl bekläda befattningen som chef för Hemsö kustartillerikår, har till sitt förfogande 3 underofficerare som expeditionspersonal och förrådsuppbördsmän.

*Försvars-
revisionen.*

Då Hemsö kustartillerikår enligt försvarsrevisionens förslag ej borde uppsättas och något truppförband alltså ej komme att vara förlagt till

fästningen, har revisionen med hänsyn till fästningens jämförelsevis begränsade försvarsmedel funnit någon officer på stat icke böra avses till kommandant därstädes. I stället borde det uppdragas åt 1 pensionerad officer att mot skäligt arvode bekläda ifrågavarande befattning.

För tillsyn och vård av fästningens materiel, vilken med hänsyn till erforderlig krigsberedskap borde förvaras därstädes, måste kommandanten hava till sitt förfogande ett mindre antal underofficerare. Enligt av revisionen verkställda beräkningar syntes nämnda personal kunna begränsas till 2 underofficerare på aktiv stat samt 1 pensionerad underofficer med arvode. Erforderlig personal av manskapet syntes böra lämnas av Vaxholms kustartilleriregemente.

Jag biträder revisionens förslag och beräknar sålunda för fästningsstaben uti ifrågavarande fästning 1 pensionerad officer, 2 sekundofficerare och 1 pensionerad sekundofficer.

Departements-
chefen.

Till Hörningsholms kustposition är icke någon personal förlagd i fredstid.

Hörnings-
holms kust-
position.

I likhet med försvarsrevisionen anser jag mig ej böra ifrågasätta någon ändring härutinnan.

Till Luleå kustposition är i fredstid förlagd 1 underofficer.

Luleå kust-
position.

I enlighet med revisionens förslag torde denne kunna utbytas mot 1 pensionerad sekundofficer med arvode.

Slutligen synes för tillsyn av viss till Gotland förlagd materiel böra avses 1 pensionerad sekundofficer med arvode.

Gotland.

En sammanfattning av vad ovan anförts giver alltså vid handen, att för kommandantskapen i fästningarna kräves följande personal.

Samman-
fattning.

	Officerare.				Sekundofficerare och flaggkorpraler.		Summa.
	Rege- ments- office- rare.	Kapte- ner.	Subal- ternoffi- cerare.	Pensio- nerade, med arvode	På stat.	Pensio- nerade, med arvode.	
Vaxholms fästning	2	1	1	—	12	3	19
Karlskrona fästning	2	1	—	—	8	3	14
Älvsborgs fästning	—	1	—	—	4	1	6
Hemsö fästning	—	—	—	1	2	1	4
Luleå kustposition	—	—	—	—	—	1	1
Gotland	—	—	—	—	—	1	1
Summa	4	3	1	1	26	10	45

Försvarsrevisionen har i detta sammanhang jämväl uttalat sig rörande utbildningen av de kustartilleriofficerare, vilka böra avses för tjänstgöring i kommandantsstaber, samt ansett, att ifrågavarande officerare borde genom tjänstgöring vid vissa av arméns staber göras förtrogna även med stabs-tjänsten inom lantförsvaret. På grund av nödvändigheten att i största möjliga mån begränsa personalstyrkan hade revisionen emellertid vid be-

Viss utbild-
ning för
kustartille-
ri-
officerare,
avsedda för
tjänstgöring
i kommen-
dantsstaber.

räkning av kustartilleriets personalbehov icke tagit hänsyn till dessa kommanderingar, utan utgått från att de i de båda större fästningarnas staber tjänstgörande adjutanterna ur kustartilleriet under vissa delar av året kunde avses för dylik utbildning. Visserligen kan det förefalla, som om den av mig i det föregående föreslagna minskningen av kommendantsstaben i Karlskrona fästning skulle minska möjligheten att bereda erforderligt antal officerare utbildning i stabstjänst, men då å andra sidan den förkortade värnpliktsutbildningen torde medföra ökade möjligheter att under vintermånaderna beordra yngre officerare till tjänstgöring utom truppförbanden, torde berörda av mig föreslagna minskning av stabspersonalen icke behöva medföra någon olägenhet för ifrågavarande utbildning.

4. Skjutskola och mineringsskolor.

Skjutskola.
Nuvarande
organisation.

Kustartilleriets skjutskola, som icke har någon fast bestående organisation, sammandrages varje år samt pågår under en tid av 7 veckor vid de fästningar, som chefen för kustartilleriet bestämmer. Till densamma beordras som chef och lärare 1 regementsofficer samt som lärare, målpersonal, adjutant och materialunderofficer, 1 regementsofficer, 3 kompaniofficerare och 1 underofficer. Av denna personal äro de båda regementsofficerarna beordrade för en tid av flera år men tjänstgöra under de tider, då skjutskolan ej är sammandragen, såsom bataljonschefer eller i annan befattning, som beklädes av regementsofficer. Som elever kommenderas ett visst antal kompaniofficerare. Till skillnad från arméns artilleriskjutskolor finnes intet instruktionskompani vid kustartilleriets skjutskola. Då manskapet vid varje artillerikompani är utbildat endast vid vissa pjässlager, låter det sig nämligen icke göra att ur ett flertal olika kompanier sammandraga ett instruktionskompani för att ur detta erhålla batteribemanningar vid alla de olika slag av artilleripjäser, med vilka skjutskolan utför skjutning. I stället rekvirerar skolchefen pjässerviser i tur och ordning från de olika kompanierna. Under den tid, skolan är sammandragen, pågår sålunda utbildningen vid artillerikompanierna i obegränsad utsträckning.

Försvars-
revisionen.

Skjutskolans personalbehov har av försvarsrevisionen beräknats till

- 1 chef, regementsofficer,
- 1 adjutant, kompaniofficer,
- 2 lärare, därav en regementsofficer och en kompaniofficer,
- 1 målofficer, kompaniofficer,
- 1 materialunderofficer, underofficer, samt
- 8 elever, kompaniofficerare.

Då behovet av instruktionspersonal vid truppförbanden icke minskades under den tid, skjutskolan vore sammandragen, måste enligt revisionens åsikt vid beräkningen av personalbehovet för kommandering utom truppförbanden hänsyn givetvis tagas till den varje år anordnade skolan. Någon ersättning för de båda till skolan beordrade regementsofficerarna syntes dock icke behöva beräknas.

Med avseende å skjutskolans organisation har Svenska underofficersförbundet framhållit, att om underofficerarna i den nya organisationen tilldelades enahanda mobiliseringsbefattningar som hittills — och någon ändring härutinnan syntes icke, av inhämtade upplysningar att döma, vara ifrågasatt — måste det enligt förbundets åsikt anses i hög grad anmärkningsvärt, att underofficerarna undanhölles den utbildning, som vore en nödvändig betingelse för fyllande av dessa uppgifter. På grund härav hemställde förbundet, att i personalbehovet för skolan även måtte upptagas 5 underofficerare av artilleriavdelningen.

*Svenska
underofficers-
förbundet.*

Underofficersförbundets hemställan i förevarande avseende anser jag mig böra biträda; dock torde det antal sekundofficerare, som avses för kommendering som elever till skjutskolan, kunna begränsas till 4. Beträffande revisionens förslag i övrigt har jag icke någon erinran att göra.

*Departements-
chefen.*

Den praktiska utbildningen i min-, telefon- och strålkastartjänst, signalering, sjöbevakning m. m. är till huvudsaklig del förlagd till mineringsskolorna. Dessa skolor sammandragas årligen vid de olika truppförbanden i mitten av april månad under en särskild chef. Denne är vid de båda större truppförbanden antingen regementsofficer eller kapten.

*Minerings-
skolor.
Nuvarande
organisation.*

Till respektive skolor kommenderas samtliga elever i minavdelningens underofficers-, korprals- och rekryttskolor, däri inbegripna samtliga värnpliktiga vid nämnda avdelning. Av dessa sistnämnda undergår ett visst antal särskild utbildning till reservbefäl, reservunderbefäl, signalmän eller elektriker. Vidare äro till mineringsskolorna förlagda vissa utbildningskurser för officerare, reservofficersaspiranter och kadetter, varjämte även all praktisk utbildning i maskintjänst därstädes äger rum. Såsom instruktionspersonal m. m. kommenderas erforderligt antal officerare, underofficerare och underbefäl av manskapet.

I fråga om mineringsskolorna har försvarsrevisionen icke föreslagit någon ändring. Vid beräkningen av personalbehovet för kommendering utom truppförbanden m. m. har revisionen ansett sig böra taga hänsyn till att årligen 2 subalternofficerare beordrades som elever till nämnda skolor.

*Försvars-
revisionen.*

Vad ifrågavarande skolor angår, har jag ansett mig böra följa revisionens förslag.

*Departements-
chefen.*

5. Truppförbanden.

Vaxholms kustartilleriregemente är organiserat på regementsstab och tre bataljoner om sammanlagt tio kompanier, nämligen sex artillerikompanier, två minkompanier samt två yrkeskompanier (sammansatta av personal från ekonomi-, maskin- och hantverksavdelningarna).

*Sammansätt-
ning.*

*Nuvarande
organisation.*

Med anledning därav, att Hemsö kustartillerikår icke kunnat organiseras, är det för kåren avsedda manskapet tillsvidare uppdelat på de olika kompanierna vid Vaxholms kustartilleriregemente. Dels på grund härav och dels till följd av sistnämnda regementes talrika personal i övrigt äro

vissa av de nuvarande artillerikompanierna så stora, att svårigheter förefinnas för kompanicheferna att övervaka och leda utbildningsarbetet.

Karlskrona kustartilleriregemente är organiserat på regementsstab och tre bataljoner om sammanlagt nio kompanier, nämligen sex artillerikompanier, två minkompanier och ett yrkeskompani.

Älvsborgs kustartillerikår är organiserad på kårstab och två kompanier, därav ett artillerikompani och ett minkompani. Personalen vid ekonomi-, maskin- och hantverksavdelningarna är uppdelad å de båda kompanierna.

Försvars-
revisionen.

Såsom förut framhållits, har försvarsrevisionen föreslagit, att kustartilleriets truppförband skulle inskränkas till tre, nämligen Vaxholms och Karlskrona kustartilleriregementen samt Älvsborgs kustartillerikår, förlagda till respektive fästningar. Till övriga fästningar och kustpositioner borde personal förläggas endast i den utsträckning, som tillsynen av där befintlig materiel krävde.

Vad de särskilda truppförbanden beträffade, borde *Vaxholms kustartilleriregemente* allt fortfarande organiseras å tre bataljoner, men antalet kompanier däremot minskas med ett (ett yrkeskompani). Regimentet skulle alltså bestå av sex artillerikompanier, två minkompanier och ett yrkeskompani.

Av regimentet vore för närvarande två bataljoner förlagda vid Oscar-Fredriksborg och en bataljon å Vaxholms kastell och Rindö redutt. Då förlägningsförhållandena å de båda senare platserna vore synnerligen otillfredsställande, och den delade förläggningen såväl ur ekonomisk synpunkt som med tanke på regementschefens möjligheter att övervaka utbildningsarbetet vore mindre lämplig, hölle revisionen före, att regimentet i dess helhet borde förläggas till Oscar-Fredriksborg. Detta läte sig även utan särskilda kostnader göra genom att för ändamålet taga i anspråk erforderliga lokaler i det genom Vaxholms grenadjärregementes indragning ledigblivna kasernetablissemnetet å Rindön. Med hänsyn till därmed förenade stora kostnader syntes däremot en förflyttning av kustartilleriets å Vaxholms kastell och Rindö västra del för närvarande förlagda verkstäder och förråd m. m. icke böra ifrågasättas. För dessa erforderlig hantverks- och handräckningspersonal måste följaktligen i viss omfattning allt fortfarande vara förlagd till Vaxholms kastell eller Rindö redutt.

Jämväl *Karlskrona kustartilleriregemente* borde enligt revisionens åsikt allt fortfarande organiseras på tre bataljoner. Däremot syntes antalet kompanier kunna minskas med ett artillerikompani. Regimentet skulle alltså komma att bestå av fem artillerikompanier, två minkompanier och ett yrkeskompani. Med hänsyn till därmed förenade kostnader hölle revisionen före, att förläggning av personal vintertiden till Kungsholmsfort borde i möjligaste mån inskränkas.

Vid *Älvsborgs kustartillerikår* borde enligt revisionens mening minkompaniet bibehållas. På grund av svårigheterna att låta ett och samma artillerikompani lämna bemanning till alla olikartade artilleripjäser syntes

däremot artilleripersonalen lämpligen böra fördelas på två kompanier. Ekonomi-, maskin- och hantverksavdelningarna tillhörande personal borde, såsom hittills varit fallet, placeras på artilleri- och minkompanierna. Kåren borde alltså bestå av två artillerikompanier och ett minkompani.

Emot revisionens förslag till organisation av kustartilleriets truppförband har jag icke något att erinra.

Såsom i det föregående omförmålts, har jag beräknat årskontingenten vid kustartilleriet i dess helhet inskrivna och till *linjetjänst uttagna värnpliktiga i allmänhet* till sammanlagt 1,000 man. Av dessa torde förslagsvis omkring 780 man, motsvarande den av revisionen föreslagna linjekontingenten, böra utgöra sommarkontingent och återstoden, omkring 220 man, vinterkontingent. Till sommarkontingenten böra samtliga till underbefäl eller fackmän uttagna värnpliktiga hänföras. Av efterföljande tabell framgår, huru linjekontingenten synes böra ungefärligen fördelas på de olika truppförbanden och manskapsavdelningarna, ävensom det antal man, som beräknas inställa sig till första tjänstgöring.

Departements-
chefen.Utbild-
ningens
organise-
rande

	Antal inskrivna				Antal vid inryckning till första tjänstgöring tillstådeskomna ²⁾
	Minörer	Eldare	Övriga ¹⁾	Summa	
Vaxholms kustartilleriregemente	90	50	350	490	460
Karlskrona kustartilleriregemente	60	40	280	380	357
Älvsborgs kustartillerikår	30	20	80	130	122
Summa	180	110	710	1 000	939

¹⁾ Avses för artilleri-, ekonomi- och hantverksavdelningarna.

²⁾ Av de inskrivna beräknas avgå vid inställelse å hösten 4 % och vid inställelse å våren året efter inskrivningen 8 %.

Vad *studenter och likställda* beträffar, har jag beräknat, att dessa komma att för kustartilleriet i dess helhet uppgå till 40 man.

Av dessa torde, såsom längre fram närmare omförmäles, 15 böra beräknas årligen komma att taga anställning såsom *reservofficersaspiranter*.

Med avseende på *kustartillerikadetterna* anser jag i likhet med försvarsrevisionen det böra tagas under övervägande, huruvida icke den teoretiska utbildningen skulle kunna i större utsträckning, än vad nu sker, förläggas till sjökrigsskolan.

Såsom i det föregående nämnts, har jag utgått från att kustartilleriet årligen bör tilldelas 300 *värnpliktiga, uttagna till ersättningsreserven*.

Beträffande utbildningen av *det fast anställda manskapet* har revisionen förutsatt, att nämnda utbildning skulle ordnas i huvudsaklig överensstämmelse med vad nu vore fallet. Underofficersförbundet har i denna fråga framhållit vikten av att det inom chefens för kustartilleriet stab vilande förslaget till nytt skolreglemente för kustartilleriet snarast fastställdes och

bringades i tillämpning. Med anledning härav vill jag framhålla, att den av mig här förutsatta organisationen av kustartilleriet icke torde lägga hinder i vägen för genomförande av ifrågakvarande förslag till skolreglemente.

Underofficersförbundet har även framhållit, att dess förslag beträffande befälslevers införande vid armén ägde tillämpning jämväl i fråga om kustartilleriet. Beträffande denna fråga återoppar jag vad härutinnan anförts med avseende på armén.

Fredskader. I enlighet med vad ovan anförts rörande truppförbandens allmänna organisation och utbildningens ordnande, torde *befälspersonalen för den vid truppförbanden anordnade utbildningen av värnpliktiga och fast anställda* böra beräknas, på sätt nedanstående tablå utvisar.

	Officerare.		Sekundofficerare och Äggkorpraler.	Korpraler.	
	Kaptener.	Subaltern- officerare.		Artilleri- avdelningen.	Min- avdelningen.
Vaxholms kustartilleriregemente	10	21	70	72	42
Karlskrona kustartilleriregemente	9	16	62	48	30
Älvsborgs kustartillerikår	3	5	19	16	13
Summa	22	42	151	136	85

I den sålunda beräknade personalstyrkan äro inbegripna jämväl maskinister, vid musikkåren tjänstgöringsskyldiga sekundofficerare av ekonomiafdelningen samt däckspersonal för kustartilleriets maskindrivna båtar.

Vad antalet *regementsofficerare, förvaltningspersonal m. fl.* angår, beräknas detta för vart och ett av Vaxholms och Karlskrona kustartilleriregementen sålunda:

- 1 regementsofficer, regementschef,
- 3 regementsofficerare, bataljonschefer,
- 1 kapten, regementskvartermästare,
- 3 sekundofficerare, bataljonsadjutanter,
- 2 sekundofficerare, biträden åt regementskvartermästaren,
- 2 sekundofficerare, biträden åt regementsintendenten,
- 1 sekundofficer, regementsväbel,
- 1 sekundofficer, köksföreståndare,
- 1 sekundofficer, uppbördsman för beklädnadsförrådet,
- 1 sekundofficer, avsedd för sjukhuset, samt
- 1 sekundofficer, uppbördsman för skjutfält och skjutbanor.

Av sekundofficerarna förutsattes en vara av 1. graden (förrådsförvaltare).

Vidare erfordras 4 korpraler för matsal, förråd och handräckning vid vardera regementet.

Vid Älvsborgs kustartillerikår beräknas ifrågavarande personal till

- 1 regementsofficer, kårchef, tillika kommandant,
- 1 subalternofficer, kåradjutant,
- 2 sekundofficerare, biträden åt kåradjutant och kårintendent,
- 1 sekundofficer, väbel,
- 1 sekundofficer, uppbördsman för beklädnadsförrådet,
- 1 sekundofficer, köksföreståndare, samt
- 3 korpraler för matsal, handräckning och förråd.

Av sekundofficerarna förutsättes en vara av 1. graden (förrådsförvaltare).

En *sammanfattning* av vad sålunda anförts rörande befälsbehovet vid de olika truppförbanden giver vid handen, att för dessa beräknas den befälspersonal, nedanstående tabell närmare angiver.

	Officerare			Sekundofficerare och flagekorpraler	Korpraler	
	Regements- officerare	Kaptenen	Subaltern- officerare		Artilleri- avdelningen	Minavdel- ningen
Vaxholms kustartilleriregemente:						
1. Kompanier och skolor	—	10	21	70	72	42
2. Regementsofficerare m. fl.	4	1	—	12	2	2
	4	11	21	82	74	44
Karlskrona kustartilleriregemente:						
1. Kompanier och skolor	—	9	16	62	48	30
2. Regementsofficerare m. fl.	4	1	—	12	2	2
	4	10	16	74	50	32
Älvsborgs kustartillerikår:						
1. Kompanier och skolor	—	3	5	19	16	13
2. Regementsofficerare m. fl.	1	—	1	5	2	1
	1	3	6	24	18	14
Summa	9	24	43	180	142	90

Antalet för artilleri- och minavdelningarna erforderligt menigt manskap beräknas sålunda:

	Artilleri- avdelningen	Min- avdelningen	Summa
Vaxholms kustartilleriregemente	156	100	256
Karlskrona kustartilleriregemente	120	70	190
Älvsborgs kustartillerikår	38	30	68
Summa	314	200	514

Antalet manskap vid ekonomi-, maskin- och hantverksavdelningarna beräknas sålunda:

	Ekonomi- avdelningen			Maskinavdelningen (eldare)	Hantverks- avdelningen		Summa
	Sjuktvårdare	Kockar	Hornblåsare		Vapen- smeder	Timmermän	
Vaxholms kustartilleriregemente	6	6	8	30	9	4	63
Karlskrona kustartilleriregemente	5	6	8	25	6	4	54
Älvsborgs kustartillerikår	2	2	2	8	2	1	17
Summa	13	14	18	63	17	9	134

Av det i denna tabla upptagna manskapet förutsättas 68 vara korpraler och 66 meniga.

Därjämte har jag ansett det lämpligt att i kostnadsberäkningarna upptaga ett mindre belopp för anställning av musikelever vid Vaxholms och Karlskrona kustartilleriregementen enligt enahanda grunder som vid armén.

En *sammanfattning* av det föregående giver sålunda vid handen, att för tjänsten vid kustartilleriets truppförband erfordras följande personal.

	Officerare			Sekundofficerare och fästkorpraler	Manskap	
	Regements- officerare	Kaptener	Subaltern- officerare		Korpraler	Meniga
Utbildningspersonal m. m.	9	24	43	180	232	—
Menigt manskap vid artilleri- och minavdelningarna	—	—	—	—	—	514
Manskap av ekonomi-, maskin- och hantverksavdelningarna	—	—	—	—	68	66
Summa	9	24	43	180	300	580

6. Övriga personalbehov.

Förutom den i det föregående beräknade personalen kräves personal jämväl för tillgodoseende av andra behov.

Officerare i
sjöförsvarets
kommando-
expedition,
marinstab
och marin-
förvaltning.

För tjänstgöring i sjöförsvarets kommandoexpedition, marinstaben och marinförvaltningen har revisionen bland annat beräknat 4 kaptener och 2 subalternofficerare från kustartilleriet. Med hänsyn till ifrågasvarande tjänstgörings natur synes det mig emellertid nödvändigt, att de officerare ur kustartilleriet, som beordras till densamma, utgöras av äldre officerare, vilka med större auktoritet, än subalternofficerare i allmänhet äga, kunna inom nämnda organ företräda sitt vapens intressen. På grund härav finner jag mig böra utgå från att samtliga för ändamålet erforderliga 6 officerare utgöras av kaptener. Därjämte bör, som jag tidigare

anfört, en sekundofficer ur kustartilleriet, utöver vad revisionen beräknat, avses för sjöförsvarets kommandoexpedition.

Såsom under avdelningen »Flygvapnet» närmare kommer att omför- Officerare till
flygvapnet.
målås, avses, att viss personal från kustartilleriet skall, kvarstående å kustartilleriets stat, tjänstgöra vid flygvapnet (utbildningskurserna). Denna personal beräknas till 10 subalternofficerare, 4 sekundofficerare eller flaggkorpraler samt 6 korpraler.

Jämväl vid uppgörandet av kustartilleriets stat måste tillägg göras för Personal för
tjänstgöring
utom trupp-
förbanden.
viss utom truppförbanden beordrad personal m. m. Försvarsrevisionen har härför beräknat 15 kompaniofficerare. Häremot har jag icke någon erinran att göra. Då emellertid minst tre kaptener böra avses för kommandering såsom lärare m. m. vid kustartilleriets skjutskola, förutsätter jag, att av nyssnämnda kompaniofficerare 3 — i stället för, såsom revisionen föreslagit, 1 — tillhöra kaptensgraden, under det att antalet subalternofficerare beräknas till 12. Såsom redan tidigare omnämnts, har jag dessutom funnit mig böra förorda kommandering av sekundofficerare som elever till omförmälda skjutskola m. m., varjämte kustartilleriets sekundofficerare böra beredas tillfälle att genomgå vissa speciella utbildningskurser, som finnas angivna beträffande flottans sekundofficerare (sid. 496). För tillgodoseende av detta behov torde böra beräknas 4 sekundofficerare.

7. Kustartilleriets stat.

Sammanfattas vad i det föregående anförts rörande personalbehovet vid kustartilleriet, kommer alltså att för vapnet erfordras den militära personal, nedanstående tabell utvisar.

	Officerare					Sekundofficerare och flaggkorpraler		Manskap	
	Generalspersoner	Regementsofficerare	Kaptener	Subalternofficerare	Pensionerade, med arvode	På stat	Pensionerade, med arvode	Korpraler	Meniga
Chefen för kustartilleriet jämte stab	1	1	2	1	—	1	1	—	—
Kommandantsskapen i kustfästningarna	—	4	3	1	1	26	10	—	—
Truppförbanden	—	9	24	43	—	180	—	300	580
Sjöförsvarets kommandoexpedition m. m.	—	—	6	—	—	1	—	—	—
Flygvapnet	—	—	—	10	—	4	—	6	—
Utom truppförbanden beordrad personal.....	—	—	3	12	—	4	—	—	—
Summa	1	14	38	67	1	216	11	306	580

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 1 saml. 17 A häft. (Nr 20.) 2125 23 38

Det ovan angivna antalet regementsofficerare torde i staten böra uppdelas på 2 överstar (regementschefer), 4 överstelöjtnanter och 8 majorer.

Av det sammanlagda antalet sekundofficerare och flaggkorpraler torde 80 böra upptagas i staten såsom flaggkorpraler samt återstående antal, 136, som sekundofficerare. Dessa sistnämnda böra fördelas enligt följande:

7	sekundofficerare	av	1.	graden	(förrådsförvaltare),
39	»	»	2.	»	samt
90	»	»	3.	»	.

Slutligen torde i enlighet med revisionens förslag på kustartilleriets stat böra upptagas:

1	regementspastor,
1	fästningspredikant och
2	musikstyckjunkare.

8. Jämförelse mellan behovet av fast anställd personal enligt 1914 års försvarsplan, försvarsrevisionens förslag och föreliggande förslag.

Kustartilleriets personalbehov enligt 1914 års försvarsplan grundade sig uteslutande på mobiliseringsbehovet. I stort sett har stampersonalen blivit uppsatt enligt nämnda plan. I föreliggande förslag har däremot såsom i revisionens förslag fredsbehovet lagts till grund för beräkningarna. Det vid mobilisering tillkommande ytterligare personalbehovet förutsättes skola tillgodoses medelst reservpersonal och värnpliktiga.

Vid jämförelse mellan de föreslagna staterna, å ena, samt gällande stater och revisionens stater, å andra sidan, måste uppmärksammas, att i de nu föreslagna staterna ingår viss personal (10 officerare, 4 sekundofficerare eller flaggkorpraler och 6 korpraler), som avses att såsom elever tjänstgöra vid flygvapnet och sålunda icke äro att påräkna för kustartilleriets eget vidkommande.

Sammandrag över föreslagna personalstater.

	Antal beställningar			Jämförelse mellan föreliggande förslag och 1914 års stat		Jämförelse mellan föreliggande förslag och revisionens förslag		Anmärkningar
	1914 års plan	Revisionsförslag	Föreliggande förslag	Minskning	Ökning	Minskning	Ökning	
Officerare.								
Generalsperson	1	1	1	—	—	—	—	1) Härav avsågos för marinens flygväsende 9 officerare.
Överstar	2	2	2	—	—	—	—	
Överstelöjtnanter	4	4	4	—	—	—	—	
Majorer	8	8	8	—	—	—	—	
Kaptener	52	38	38	14	—	—	—	
Löjtnanter och fanrikar (underlöjtnanter)	74	72	67	7	—	5	—	2) Härav avses 10 officerare till elever vid flygvapnet. Utöver antalet 120 officerare tillkomma 8 officerare å flygkårens stat.
	141	125	120	21	—	5	—	
Sekundofficerare.								
Sekundofficerare av 1. graden	—	—	7	—	7	—	7	3) Härav avsågos för marinens flygväsende 2 underofficerare.
Sekundofficerare av 2. graden (underofficerare av 1. graden)	67	47	39	28	—	8	—	
Sekundofficerare av 3. graden (underofficerare av 2. graden)	133	93	90	43	—	3	—	4) 4 sekundofficerare eller flaggkorpraler avses till elever vid flygvapnet. Utöver antalet 136 sekundofficerare tillkomma 5 sekundofficerare å flygvapnets stat.
Underofficerare av 3. graden	183	—	—	183	—	—	—	
	383	140	136	254	7	11	7	
Manskap.								
Flaggkorpraler	—	—	80	—	80	—	80	5) Härav avses 6 korpraler till elever vid flygvapnet.
Furirer av 1. klassen	—	80	—	—	—	80	—	
» » 2. »	—	160	—	—	—	160	—	
Korpraler	330	139	306	24	—	—	167	
Meniga	775	622	580	195	—	42	—	
	1,105	1,101	966	219	80	282	247	6) Härav avsågos 15 man för marinens flygväsende.
Musikpersonal.								
Musikstyckjunkare	—	2	2	—	2	—	—	7) Härutöver 7 flaggkorpraler, 10 korpraler och 5 meniga å flygkårens stat.
Civil personal.								
Regementspastor och fästningspredikant	2	2	2	—	—	—	—	

D. Reservpersonalen.

Enligt kustartilleriets nuvarande organisation är mobiliseringsbehovet av befäl, i den mån detta ej kan tillgodoses medelst personal å aktiv stat, avsett att fyllas medelst befäl å reservstat, personal i kustartilleriets reserv samt värnpliktigt befäl. Härtill kommer ett visst antal flottan tillhörande reservofficerare, som utbildats till kustartilleritjänst. Då emellertid ut-

bildning till dylik tjänst ej längre äger rum, kommer denna sistnämnda kategori av reservpersonal att försvinna i mån av avgång. Till kustartilleriets reserv hänföres även reservofficersaspiranter. Då jag redan i det föregående yttrat mig rörande det värnpliktiga befälet (studenter och likställda samt för utbildning till reservunderbefäl uttagna värnpliktiga), återstå nu endast att behandla kustartilleriets reservstats- och reservbefälsinstitutioner.

1. Personal å reservstat.

Nuvarande organisation.

Enligt nuvarande marinorganisation finnes en för hela sjöförsvaret gemensam reservstat, omfattande ett visst antal mellan flottan och kustartilleriet fördelade beställningar. För sistnämnda truppslag skulle enligt 1914 års plan finnas följande antal *beställningar*, nämligen:

1 regementsofficers-(majors-)beställning,

7 kaptens- eller löjtnantsbeställningar samt

8 underofficersbeställningar, därav 4 av högre och 4 av lägre löneklass.

Vid reservstatens upprättande förutsattes, att jämväl överstelöjtnantsbeställningar framdeles komme att inrättas.

Den sålunda beslutade organisationen är ännu icke helt genomförd. Å reservstaten återstå nämligen att uppföra 2 kaptens- eller löjtnantsbeställningar samt 2 underofficersbeställningar.

För *övergång till reservstat* fordras, förutom full tjänsteduglighet:

för underofficerare att vara underofficerare av 1. eller 2. graden samt innehava 8 tjänstear såsom aktiv underofficer och 32 levnadsår,

för kaptener och löjtnanter 10 tjänstear som aktiv officer och 32 levnadsår samt

för majorer och kaptener vid övergång till närmast högre tjänstegrad å reservstat lämplighet för den högre beställningen.

Liksom vid armén och flottan äger *befordran* å reservstat icke rum i vidare mån, än att löjtnant enligt vissa grunder befordras till kapten och underofficer av 2. graden till underofficer av 1. graden.

Med avseende å *tjänstgöringsskyldighet*, *avgång* från reservstat samt *avlönings- och pensionsförmåner* gälla för kustartilleriets reservstatspersonal enahanda bestämmelser som vid armén. Överstelöjtnant vid kustartilleriets reservstat, vilken beställning saknar motsvarighet vid armén, skulle åtnjuta 3,500 kronor i lön och 3,200 kronor i pension.

Försvarsrevisionen.

Försvarsrevisionen har framhållit, att behovet av f. d. stamanställt befäl vid kustartilleriet allt fortfarande måste i viss utsträckning tillgodoses genom en reservstat, vilken borde erhålla följande *sammansättning*:

1 överstelöjtnant,

2 majorer,

2 kompaniofficerare i högsta löneklassen,

3 » » mellersta » ,

4 » » lägsta » ,

3 underofficerare i högre löneklassen.

3 » » lägre » » .

Beträffande fordringarna för *övergång till reservstat, tjänstgöringsskyldighet* i fred samt *avlönings- och pensionsförmåner* borde enligt revisionens åsikt gälla samma bestämmelser, som föreslagits beträffande armén.

Med avseende å *befordran* å reservstat borde, i likhet med vad som föreslagits beträffande armén, jämväl kapten å reservstat, vilken därtill befundes lämplig, kunna befordras till major på reservstat. Ävenledes borde major å reservstat kunna befordras till överstelöjtnant å reservstat.

I överensstämmelse med mitt uttalande rörande arméns reservstater har jag ej heller med avseende på kustartilleriet någon erinran att göra mot underofficersförbundets förslag, att som villkor för sekundofficers övergång till reservstat fastställas uppnådda 34 levnadsår, dock med fordran på minst 4 tjänsteår som sekundofficer av 3. graden vid eller i kustartilleriet. Antalet sekundofficersbeställningar bör ökas till 10, varav 5 i vardera löneklassen. I övrigt ansluter jag mig till det av revisionen framlagda förslaget till reservstat vid kustartilleriet.

Departements-
chefen.

2. Personal i kustartilleriets reserv.

Kustartilleriets i reserven anställda officerare utgöras enligt nuvarande organisation av tre särskilda kategorier, nämligen:

Officerare.
Nuvarande
organisation.

a) officerare, vilka med rätt till fyllnadspension avgått från beställning på stat;

b) officerare, som vid eller efter avgång från beställning på stat utan rätt till fyllnadspension på ansökan vunnit inträde i kustartilleriets reserv; samt

c) officerare, vilka inom kustartilleriets reserv vunnit sin första officersanställning.

För var och en av dessa olika kategorier gälla särskilda bestämmelser i fråga om tid för kvarstående i reserven, tjänstgöringsskyldighet och avlöningsförmåner.

Beträffande de under a) omförmälda officerarna — *de pensionsavgångna* — gäller sålunda, att de äro skyldiga att vid inträffande krig och större rustningar, då så påfordras, tjänstgöra, generalsperson och överste intill fyllda 70 levnadsår samt alla övriga, som avgå före fyllda 65 levnadsår, intill denna ålder. Ifrågavarande personal åtnjuter under tjänstgöring, envar efter den tjänstegrad, för vilken han uppbär pension, enahanda avlöning och övriga förmåner som innehavare av motsvarande tjänstegrad eller befattning vid stammen. Fyllnadspensionen innehålles dock under tiden.

De under b) omnämnda officerarna — *de förtidsavgångna* — äro skyldiga att intill utgången av det år, varunder de uppnå 55 års ålder, vid krig eller större rustningar efter kallelse inställa sig till tjänstgöring vid kustartilleriet. För resa inom riket vid inställelse till eller hemfärd från tjänstgöringsorten samt för övriga resor åtnjuta de gottgörelse lika med

den, som vid kommendering tillkommer officer av motsvarande tjänstegrad vid kustartilleriets stam. Lönen utgår per tjänstgöringsdag med $\frac{1}{365}$ av årsbeloppet av samtliga avlöningsförmåner, som tillkomma officerare med motsvarande tjänstegrad vid stammen. I olikhet mot vad fallet är vid armén, är denna reservpersonal ej skyldig att fullgöra några repetitionsövningar, men äger ej heller uppbära någon pension från statsverket.

Vad slutligen angår de under c) omförmälda officerarna — *de i reserven utnämnda* — utgöra dessa liksom vid armén och flottan den talrikaste och med hänsyn till mobiliseringsbehovets fyllande viktigaste gruppen. För officersutnämning fordras att hava med godkända betyg genomgått föreskriven reservofficersutbildning. Ifrågavarande reservofficerare äro utbildade till antingen artilleritjänst eller mintjänst. Till denna kategori torde även böra hänföras sådana kustartillerikadetter, vilka efter avlagd officersexamen icke ansetts böra vinna anställning å aktiv stat, utan konstituerats till fänrikar i reserven.

För att antagas till reservofficersaspirant fordras bland annat att såsom värnpliktig, inskriven vid marinen i kustartilleritjänst, hava vid artilleri- eller minavdelningen fullgjort första tjänstgöring som student och likställd (458 dagar). De, som antagits till reservofficersaspiranter, skola inställa sig vid vederbörligt truppförband i maj månad antagningsåret för fullgörande av dem enligt värnpliktslagen åliggande repetitionsövning om 42 dagar. Omedelbart efter det att denna avslutats, genomgå de tre månaders militärutbildning, vilken fullgöres av de för artilleritjänst avsedda vid artilleriavdelningen och av de för mintjänst avsedda vid minavdelningen.

Hela utbildningstiden uppgår till sammanlagt 590 dagar eller 90 dagar mera än den för vapenföra studenter och likställda i gällande värnpliktslag stadgade utbildningstiden av 500 dagar.

I reserven utnämnda officerare — fränsett sådana, som utnämnts efter genomgången sjökrigsskola — äro skyldiga att, med början året näst efter det, då de konstituerats till fänrikar, fullgöra en repetitionsövning om 45 dagar vart tredje år intill utgången av det kalenderår, under vilket de uppnå 42 års ålder. Under tjänstgöring åtnjuta de samma avlöningsförmåner som de förtidsavgångna, men erhålla därjämte vid uppnådda 55 levnadsår en årlig pension av 300 kronor. Slutligen erhålla de i likhet med motsvarande reservpersonal vid armén ekiperingshjälp, vilken enligt gällande reservofficersförordning skall utgå med 500 kronor, men under senare år varit höjd till 1,000 kronor.

Enligt revisionens förslag borde 12 *i reserven utnämnda* officerare årligen anställas i reserven. För rekryteringen av detta antal beräknades en årskontingent av 14 reservofficersaspiranter. Dessa sistnämnda borde, såsom fallet vore vid armén, kunna antagas redan under pågående värnpliktstjänstgöring (första tjänstgöringen). Någon avkortning i den nu stadgade utbildningstiden (590 dagar) vore icke tillrädlig. För att säker-

ställa rekryteringen borde särskilda åtgärder vidtagas. Dessa borde enligt revisionens åsikt i stort sett sammanfalla med dem, som föreslagits beträffande armén. I samband härmed borde kustartilleriets ifrågavarande officerare i reserven åläggas enahanda tjänstgöringsskyldighet som övriga reservofficerare av denna kategori.

Med avseende å *de pensionsavgångna* officerarna hade revisionen icke någon ändring att föreslå i gällande bestämmelser.

Beträffande slutligen *de förtidsavgångna* officerarna borde dessa, i motsats till vad hittills varit fallet, vara skyldiga att fullgöra repetitionsövningar om 45 dagars längd under loppet av varje treårsperiod av tjänstetiden intill utgången av det kalenderår, varunder de uppnådde 42 års ålder. I samband härmed borde de komma i åtnjutande av enahanda pensionsförmåner, som föreslagits för motsvarande officerare vid armén.

I likhet med vad som föreslagits beträffande armén och flottan, torde pensionen till i reserven utnämnda och förtidsavgångna böra bestämmas till 600 kronor. Repetitionsövningar för dylika officerare torde böra fullgöras antingen i samband med regementsövningar eller ock vid skjutskola, mineringsskola och dylikt. Vidare torde på grund av ökat officersbehov vid mobilisering årskontingenten reservofficersaspiranter böra bestämmas till 15, varigenom det årligen utnämnda antalet officerare i kustartilleriets reserv kan beräknas komma att uppgå till 13. I övrigt har jag icke något att erinra mot vad revisionen föreslagit.

Departements-
chefen.

Vad underofficerarna i reserven beträffar, utgöras även dessa av tre särskilda kategorier, nämligen pensionsavgångna, förtidsavgångna och i reserven utnämnda.

Sekund-
officerare.
Nuvarande
organisation.

För *de pensionsavgångna* underofficerarna gälla med avseende å tjänstgöringsskyldighet, ersättning under tjänstgöring samt avgång enahanda bestämmelser som för motsvarande kategori officerare.

Detsamma är jämväl fallet beträffande *de förtidsavgångna* underofficerarna. Dessa äro alltså icke skyldiga att fullgöra några repetitionsövningar, varför de ej heller erhålla någon pension.

Beträffande slutligen *de i reserven utnämnda* underofficerarna utgöras dessa av sådana korpraler, som fullgjort för befordran till underofficer stadgade villkor och som vid avgång från beställning å stat eller vid en senare tidpunkt utnämnas till underofficerare av 3. graden i reserven. Ej heller dessa äro skyldiga att fullgöra några repetitionsövningar och erhålla med anledning härav icke heller någon pension.

Försvarsrevisionen har framhållit, att behovet av underofficerare i reserven i första hand borde tillgodoses medelst *i reserven utnämnda* underofficerare. Liksom vid armén borde dessa fullgöra en repetitionsövning om 45 dagar under loppet av varje treårsperiod intill utgången av det kalenderår, varunder vederbörande uppnådde 42 års ålder. I gengäld härför borde de tillerkännas enahanda löneförmåner, som föreslagits beträffande motsvarande kategori vid armén.

Försvars-
revisionen.

I fråga om de för *pensionsavgångna* underofficerare gällande bestämmelser hade revisionen icke någon ändring att föreslå.

Med avseende slutligen på *de förtidsavgångna* underofficerarna borde dessa åläggas samma tjänstgöringsskyldighet samt tillerkännas enahanda ekonomiska förmåner som motsvarande underofficerare vid armén.

Liksom vid armén borde det antal underofficerare — förtidsavgångna och i reserven utnämnda — som årligen anställdes i reserven, bestämmas med hänsyn till mobiliseringsbehovet. I enlighet härmed syntes antalet böra begränsas till 5. Därest antalet i reserven anställda underofficerare något år icke skulle uppgå till det sålunda som behövt beräknade, borde en motsvarande ökning få vidtagas ett kommande år.

Departements-
chefen.

Vad revisionen föreslagit beträffande sekundofficerare (underofficerare) i kustartilleriets reserv anser jag mig böra tillstyrka, allenast med den jämkningen, att pensionen till i reserven utnämnda och förtidsavgångna torde böra beräknas till samma belopp, som i sådant avseende föreslagits beträffande armén, eller 400 kronor.

Underbefäl.
Försvars-
revisionen.

Under erinran att enligt kustartilleriets nuvarande organisation mobiliseringsbehovet av underofficerskorpraler och korpraler vore avsett att fyllas medelst värnpliktigt underbefäl, har försvarsrevisionen anfört, att den haft under övertägande, huruvida icke, i likhet med vad fallet vore vid armén, även manskap borde anställas i kustartilleriets reserv. Detta skulle medföra bland annat den fördelen, att ifrågavarande underbefäl kunde utan omgång inkallas, så snart en fästning försattes i försvarsberedskap. Då emellertid en dylik anordning icke invercade på kostnadsberäkningarna och ej heller på sättet för mobiliseringsbehovets fyllande, hade revisionen icke ansett sig böra framställa något särskilt förslag härutinnan.

Departements-
chefen.

Med avseende å frågan om anställande av underbefäl i reserven torde motsvarande åtgärder, som i syfte att tillföra armén en reserv av »jordavlönat» underbefäl i det föregående blivit föreslagna, jämväl böra vidtagas för kustartilleriets vidkommande. Beträffande kostnader får jag åberopa vad därom i fråga om flottan uttalats (sid. 549).